

Libraria theologorum
ut egregy viri dni
...nama decretorum
... et Canonici ecclesie
Posznaniensis Wla:
Zymanis cessit
7 1 8 Ceries

[illegible] predictum [illegible] Anno [illegible]
[illegible] Cardinalibus [illegible]
[illegible] appellantis [illegible]
[illegible] absolvere [illegible]
[illegible] obedientia mandatis [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] Gregorii et [illegible]
[illegible] Nos [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ut ad partem [illegible]
[illegible] Gregorium de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Cardinalis [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et Thomam [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Dominus [illegible]
[illegible]
[illegible] Cardinalis [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] Nos [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] apostolica [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]

olim K Tyrcal
Var. Dni
de
Crepel
obt 1518

Clarissimi viri Juriũqꝫ doctoris Felicis hemmerlin cantoris quondã Thuriceñ. varie oblectationis opuscula et tractatꝰ.

Felicis si te iuuat indulsisse libellis.
Malleoli: presens dilige lector opus.
Illius ingenium varijs scabronibus a[...]um
Perspicis: et stimulos sustinuisse gra[...]s.
Casibus aduersis (aurum velut ign[...]tus:
Hostibus vsqꝫ suis malleus acer erat.
Hinc sibi cõueniens sortitus nomen: vt e[...]t:
Hemmerlin dictus: nomine: reqꝫ: statu.
At felix tandem: vicioqꝫ illesus ab omni
Carceris e tenebris sydera clara subit.

Ad reuerendissimū in christo patrem Illustrissimumqꝫ dominū Hermannū Colonie Agrippine Archiantistitē Sacri Romani imperij pncipem electorem: atqꝫ per Gallias archicancellariū Lantgrauium Hassie. westualie et Angarie ducem Ecclesieqꝫ Padeborneñ. Coadiutorem magnidecentissimū: dominum sibi perpetuo obseruandū Sebastiani brant: in libellos Felicis hēmerlin Cantoris Thuriceñ elegiacū Episodion.

Venerat in mentem dudum illustrissime princeps
  Velle tuum totum me dare in obsequium.
Nec voluisse pudet: sed multa negocia partim:
  Me partim et longe prepediere vie.
Unde etiam inceptum tenui calamum: auspicuūqꝫ
  Hactenus: et siluit musula nostra diu.
At tandē mecum: miser ah. tam principi honesto: et
  Illustri: ignotum num pudet esse viro?
Hinc tentanda fuit via qua dignarer amore:
  Quaqꝫ sacro fruerer principis alloquio
Incideram interea dum forte opus: atqꝫ libellos
  Felicis nostri scriptaqꝫ malleoli:
Continuo excussum: certe hec sunt principe docto:
  Atqꝫ agrippino presuli digna legi.
Auctor enim illorum Germanis natus in oris:
  Germanis merito presul eumqꝫ leget.
Inueniet quia nam: ludosqꝫ: salesqꝫ modestos
  Mordacesqꝫ iocos: vafraqꝫ dicta viri.
Dicacem offendet lector cynicumqꝫ magistrum:
  Quiqꝫ hostes lacerat mordicus vsqꝫ suos.
Unde et iure suo poterit dici ille Cicada
  Que semel vt tacta est: murmura longa canit.
Temporis ille sui carpit: variosqꝫ reprendit
  Indecoros actus: scandala multa notans.
Ipse stilus scripti: q̄uis leuis atqꝫ humilis sit:
  Nec satis incudi traditus eloquij:
Plautino q̄uis redolet minus ille nidore:
  Est tamen et salibus plenior atqꝫ iocis
Que tibi scripta quidē: princeps clarissime presul
  Magnifice/ exhibeo: dedico et illa tibi:
Et si quando vacet: nostros percurre libello[s]
  Atqꝫ manu voluas: illa vel illa: sacr[...]
Comperies (q̄uis vultu grauis atqꝫ seuer[us]
  Sis pater) vt risum vix tenere queas.

Cunctꝫ leges: nostri memor illũstrissime princeps:
Non donũ aspicias: verum animũ atqꝫ fidem.
Meqꝫ tuos inter seruos numerabis inanes:
Qui mihi perpetuo tempe numen eris.
Te mona: leodium: colit. herbipolisqꝫ: tribus nam
Ornasti has vrbes iam modo presulibus:
Hinc patris instar amat te quisquis episcopꝰ harũ
Te faciente quidẽ culmina tanta tenent.
Te caput atqꝫ patrem Germana Colonia seruat:
Te dominũ atqꝫ ducem westualus acer amat.
Hassonibꝰ pnceps: padeborn tua dextra gubnat:
Esqꝫ coadiutor illius ecclesie.
Littera docta tibi nota est: tibi bellicus vsus:
Consilio atqꝫ armis / cuncta decora facis.
Atqꝫ alios sileam titulos. laudisqꝫ triumphos.
(Quorum me fessum copia longa premit)
Nussiam solus seruasti / splendide princeps:
Que fuit hostili iam laceranda manu.
Pertulerasqꝫ tuis virtutibus obsidionem
Annalem. fortis magnanimiqꝫ ducis.
Fecisti atqꝫ hostem tibi cedere: menia quis
Ariete contorto decutiebat humi.
Tum vere enituit quantũ virtute: potenti
Corpore: consilio: presidioqꝫ vales.
Senserat imperium tum dignũ prorsus honore
Te celebri: et tanto iure sedere loco.
Inde pij elector regis quoqꝫ Maxmiliani
Factus: eum innato diligis officio.
Rex quoqꝫ te rursus pre cunctis diligit vnum:
Teqꝫ patres seruat: percolit atqꝫ loco.
Te cuncti venerantur: amant: te principe gaudent:
Communemqꝫ vocant te patrie esse patrem.
Tu decus es rheni: tu gloria prima: senatus
Imperij: et terre splendor es omnigene
Idcirco dignum est: longos vt nestoris annos
Maximus ille tibi det deus atqꝫ parens:
Quo regi: et patrie: valeas prodesse / paterno
Consilio: atqꝫ armis presidioqꝫ tuo.
Diuꝰ tibi faueant / precor / o pia munimina presul:
Meqꝫ pater (placeat si tibi pauper) ames.

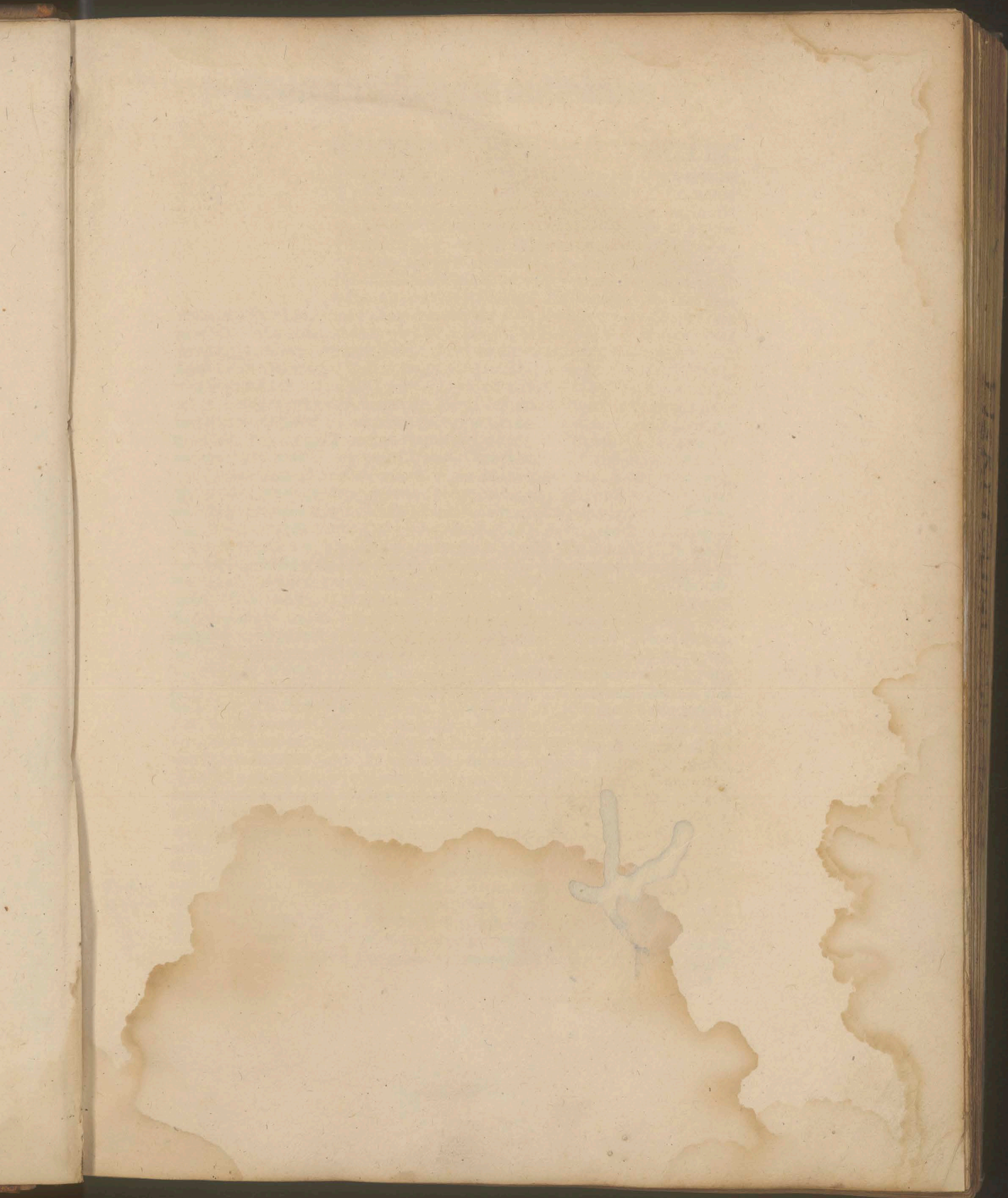
Basilea Idibus Augusti. M.cccc.xcvij.

Tabula titulorum

Sequūtur tituli tractatulorum Quos

titulos lector volens prompte inuenire: querat eos secundum signaturas quaternorum que inferius in folijs signatur.

Finit tabula titulorum.

Contra validos mendicantes.

Reuerendo in Christo patri ac domino Dño Henrico dei et aplice sedis gratia episcopo Constantieñ: dño mihi metuendissimo. Felix cantor Thuriceñ. decretoꝝ doctor inutilis. Cum recõmẽdatiõe perspicaciter speculari: ac salubriter p̃sentem attendere eplam. Exquo suscepti regiminis cura pastorẽ sollicitat. vt vtilitatibꝰ subiectoꝝ. in illis p̃cipue ꝑ que animarũ sa saluti ꝯsulitur sollicite ꝓuidere ꝓcuret: errantes in viam veritatis inducat: dicente aplo. Omnibꝰ omĩa factꝰ sum vt omnes lucrifaciã: ⁊ non cõniuẽtibꝰ oculis cõplacere lupis ⁊ gregibꝰ ouiũ: ac mentẽ terrenis obligare carceribꝰ. Hinc est vt intelligat vr̃a R. p. ꝙ nuper erat vir in terra: nõ re nec nomĩe Job. nec erat vir ille rectus nec timẽs deũ. nec recedens a malo. sicut legit̃ Job in p̃n. prout ĩ fructibꝰ suis cognoscetis eũ. Math. vij. habens flocũ siue cucullã subtꝰ cappã et scapulare. vt legit̃ in Cle. i. de sta. mo. et tunicã talarẽ. vt Geñ. xxxvij. ⁊ h̃ erat vestimentũ eius q̃ operitur. et zona qua semꝑ p̃cingit̃. Ps̃. cviij. Erat enĩ rufus ⁊ pulcer aspectu. decoraq; facie. primo Regũ. xvi. Et tanq̃ȝ potens crapulatus a vino. Ps̃. lxxvij. Incrassatus impinguatus dilatatꝰ. Deut. xxxij. Habens tumẽtes buccas. rubẽtiaq; ora. xxxv. dis. Ecclesie principes. Et fortis vt gygas ad currendã viam suam. Ps̃. xviij. Et paucos canos gerebat in barba. vt legit̃ de sancto Bartholomeo. et rogabat vt elemosynã accipet. Act. iij. Ducens enim asinũ plenũ panibꝰ et lagenam vini. i. Reg. xvi. Et exquo quis talis p̃sumit̃ qual' habitu incedit. de sent. excõ. c. In audientia. ⁊ eo. titu. Si iudex laicus. li. vi. mox ip̃m p̃sumpsi lollharduȝ siue beghardũ fore. Et ideo eidẽ sic mihi occurrẽti in hec verba duxi loq̃ndum dicendo. Tu inueterate dieꝝ maloꝝ. Daniel. xiij. Uere tu ex illis es. Matth. xxvij. videlicȝ de statu abhominabili q̃rundã hominũ malignoꝝ qui beghardi vulgarit̃ nũcupant̃. in regno nr̃o Alemanie procurãte satore maloꝝ operꝝ damnabiliter insurgentiũ. vt in Cle. Ad nrãm. de heret. Et insuper labores manuũ tuaꝝ nõ mãducas. ideo beatus nõ es: nec bñ tibi erit. Iuxta ꝓpham ps̃. cxxvij. Et insuꝑ nõ perpendis qd̕ scribit̃ in. l. i. li. xi. C. de vali. mend. videlicet ꝙ pauperibus danda ẽ elemosyna qui suis mãibꝰ laborare nõ possunt. pauꝑ aũt q̃ laborare põt: si se elemosynis ĩmiscet: captiuãdus est ⁊ in seruituteȝ redigendus. Hec ibi. Et in canõe Quoniã. xxi. q. ij. dr̃. Illi aũt tantũ accipiãt paupeꝝ cibos qui laborare nõ pñt. Uesceris g̃ pane tuo in sudore vultꝰ tui. ꝓut dictũ est p̃ri nr̃o Ade nobilissimo quẽ dñs mãibꝰ suis formauerat. Geñ. iij. l. dis. In capite. Et tu de rusticoꝝ genere rudissimo: tugurioq; vilissimo cõpactus. nõ cõmittas contra mãdata dei nr̃i. Deut. xv. vbi dicit̃ Omino indigens [illegible] mẽdicus nõ erit int̃ vos. ⁊ mendicus excludit̃ vt nõ sit semẽ iusti. Ps̃. xxxvi. [illegible] sacra scp̃tura interp̃tatur mendicare in vindictã maloꝝ. ps̃. x. Nutantes trã[illegible]erent fil[illegible]ius et mẽdicẽt ⁊ eijciant̃ d̕ habitatõibꝰ suis. ⁊ Exo. xx. Nec ꝯcupisc[illegible] rem [illegible]ni tui. ĩmo accipe quod vere pauꝑibꝰ est erogandũ. videlȝ debilibꝰ [illegible] or[illegible]edonũ crudelitatẽ superat. xij. q. ij. Amico. ⁊ c. Si illi. i. q. ij. [illegible] Sed quia tu sponte mẽdicas: nõ coactus q̃ laborare posses. igit̃ vicio fure[illegible] latronẽ vincis ⁊ sacrilego eq̃parar̃. Ibidẽ. Et Prosper in li. ij. de vita ꝯtẽplatiua dic̃. Qui põt se suis laboribꝰ transigere: nõ debet quod infirmis debet̃ accipe. Et in colla. patrũ dicit̃. Noueris tibi ex hoc graue detrimentũ conferri ꝙ cum sis sani corpis

si tu sustentaris elemosyna que solis debilibꝰ est attributa. Et adhuc contra te noui ꝛ veteris testamenti: aliorumqꝫ sanctoꝝ patrum ꝛ philosophoꝝ autoritates adducere possem q̄s breuitatis causa obmittā. Et insuꝑ mala malis accumulādo. defers cucullā ꝛ scapulare q̄ sunt signa ꝛ habitus vere ꝛ approbate religionis. vt in Cle. Ne in agro. de sta. mo. Et etiā si esses de tertia regula fratꝝ minoꝝ: tibi nō liceret. cum tales etiā non sint religiosi nec de religione approbata: Ex quo matrimoniū contrahere possunt. vt de voto. c. Unico. li. vi. Nec ꝓprie religio nec regula dicit̄: sed modus viuēdi vel frat̄nitas: ꝛ layci sunt vt legitur et notat̄ in Cle. Cū ex eo. de sen. exc̄. et iō iurisdictiōi laicoꝝ sunt subiecti. Nec btūs Franciscꝰ instituēdi illū modū viuēdi de tertia regl̄a vt ipsi dicūt ipsos mōachos esse voluit. nec Nicolaꝰ papa in ꝯfirmatiōe tertie regule nec flocum nec scapulare ipsis concessit nec iniūxit: nec valido corꝑe ipsos mēdicare voluit: sed iubet eos laborare. vt patꝫ per bullā ipsius Nicolai ꝛ constitutionē ipsius fraternitatis quas ꝓpterea vidi. Sed quia noue religionis habitū ausu temerario assumpsisti: ipso facto sententiā excōicationis incidisti. vt de reli. do. c. i. li. vi. que est maioꝛ pena mūdi. maxime in vilipendētibꝰ eā vt tu facis. xxiiij. q. ij. Corripiat. et ꝓpterea ꝑuatus es cōmunione fidelium. de sent. excom̄. c. ij.

Beghardus. Irascimini et nolite percutere. Tu terribil̄ es ꝛ q̄s resistet tibi. ps. lxxvi. Tange mōtes ꝛ fumigabunt. ps. cxliij. Et scias ꝙ cū his q̄ oder̄t pacē nunqꝫ erā pacificus ꝯ ꝓpham. psal. cxix. Nōne scptū est. Seniorē ne increpaueris sed obsecra vt p̄rem. i. ad Thi. iiij. Et erubescit lex filios castigaturos parētes. in aut̄. de nup. §. Si voꝛ ꝛ gl̄ia senum est canicies. lxxxiij. dis. Porro. Et corā cano capite ꝯsurge ꝛ honora ꝑsonā eiꝰ. Leuit. xix. Et clamabat voce mag̃ dicēs. Non sum inq̄t lollhardꝰ vl̄ beghardꝰ nec nouū habitū religionis assumpsi. sed vnꝰ de anachorit̄ sc̄dm heliam. de quibꝰ Isid. vij. ethi. c. xvi. et regē nō habeo sicut locuste. puerb. xxx. Et q̄s cōstituit te ꝑncipē suꝑ nos. Exo. ij. Sed ꝙ validus elemosynis vtoꝛ ꝛ bn̄ qꝛ deꝰ docuit me ex iuuētute mea ꝛ vsqꝫ nūc ꝓnūciabo mirabilia sua ꝛ vsqꝫ in senectā et seniū deꝰ nō derelinq̄t me. psal. lxx. et si dānas me ex h̄ dicā ꝙ neqꝫ tu times deum qui in eadē dānatiōe es. Lu. xxiij. Patere ergo legē quā ipse tuler̄. de ꝯsti. Cū omnes. qꝛ turpe est doctori cū culpa redarguit ip̄m: dicit sapiēt̄ autoritas. Judicet ergo ille de alterꝰ erroꝛe q̄ nō habet qđ in seipō ꝯdēnet. iij. q. vij. Judicet. qꝛ cuiꝰ vita despicit̄: restat vt eiꝰ p̄dicatio ꝯtēnat̄. iij. q. vij. §. pene in fi. Nec legem dꝫ alijs imponere quā ipse negligit obſuare. de ꝑben. Pro illoꝝ. et ille q̄ trabē gestat in oculo ꝓbat̄ nō posse educere festucā de ocl̄o fris sui. Math. vij. Quia in q̄ aliū iudicas: teip̄m ꝯdēnas. xxij. q. vi. c. i. et noli impugn̄re qđ tener̄. defendere. de nat̄ ex li. ven. c. i. et scriptū est. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimi. xxiij. q. i. §. i. De [illegible] sed ꝙ tu sis fortis ꝛ laboꝛes manuū tuaꝝ non manducas. sꝫ diuer[illegible] ab one[illegible] dorsum tuū queādmodū ego. Patet. ꝛ ꝙ vtaris elemosyna per i[illegible] ꝛ rōne [illegible]ibi ꝓbabo supabūdantes. Nōne scribit̄. xxiij. q. vij. ꝙ aūt. ꝙ bona e[illegible]aꝝ sunt paupeꝝ. Sil̄r bōa clericoꝝ pauper. sūt. vt. xxiij. q. vij. Cōuenioꝛ ꝛ p[illegible] [illegible]rogāda sunt ꝛ cōicanda. vt. xlvij. di. Sicut hi ꝛ. xxi. q. i. c. ij. Jtē et alios. Nō[illegible] in traditiōe rei sue pōt ponere legē quā vult. etiā cū tradat rem eccl̄ie. [illegible] de ꝯdi. appo. Uerū. xviij. q. ij. Eleutheri. imo in traditōe rei sue potest ponere pactū legibꝰ nō improbatū. vt. l. in traditōibꝰ. ff. de pac. et. C. de ꝯhen. emp. l. iij. in fi. Et sic donatoꝛ ꝛ fundatoꝛ bn̄ficij voluit dare in elemosynam. et ꝙ essent elemosyne. et hoc n̄ est cōtra leges. et sic res de facili reuertit̄

ad naturā suam. ff. de pac. l. Sumus. ⁊ voluntas remuneratꝛ ⁊ non opus. et vo
luntas facit opus remūerabile. de pe. di. i. c. Volūtas. et sola voluntatis forma
nouerat opus. ff. de furt. qui iniurie. circa ꝑn. xxxiij. q. v. ti. i. ⁊. c. Corpus. imo
voluntas spectāda est et nō exitus. ff. de homi. In lege. ⁊. l. Diuus. Nōne hec
esset mutatio dextere excelsi. Ps. lxxvi. ꝙ de fructibꝫ tuis aliud ꝗ̄ elemosynas
facere ꝑsumeres: nisi bñficiū sit fundatū suꝑ vsuris: vt inferius dicā. et iō Greg.
in collecta. Deus cuiꝰ mīe ⁊c. ⁊ infra. quaꝝ vtimur elemosinis. quā te iubet le-
gere ꝑ defunctis: elemosynariū te oñdit. Vere non est differentia inter te ⁊ me:
nisi ꝙ tibi portātur saccos ī domū: ego ṽo curro cū sacco ꝑ ciuitatē. Vere citha
ra cū psalterio male ꝯcordat. de cler. ꝯiu. diuersis fallacijs. et frustra auxiliū le-
gis inuocat ꝗ cōmittit in legē. de vsur. q꞉ frustra. Sed qḋ ꝗs nō diligit: ꝺ facili
contēnit. ij. q. iij. Pñs. Ecce mensurabiles posuisti dies meos ⁊ subia mea taꝗ̄
nihilū añ te. ps. xxxviij. Vade ḡ ⁊ de cetero noli peccare ne deteriꝰ tibi ꝯtingat
Joh. viij. quia si mendicādo delinꝗrem: tūc nos par facinꝰ coinꝗnaret: ⁊ eq̄lis
simꝉ vtrosqꝫ pena comitaretꝛ. xv. q. iij. Sane. Ideoqꝫ dic̄ Prosp. Bene loqui et
male viuere: nihil est aliud ꝗ̄ se sua voce dānare. Idcirco ꝯsidera legē impialē
que dicit. Humanitatis nr̄e est ꝓspicere egenis: ⁊ dare operā vt paupibꝫ (de ꝗ-
rum nūero ego sum) alimēta non deficiant. vt. C. de sacrosanc. ec. l. priuilegia.
Et ideo dixit propheta. Btūs qui intelligit suꝑ egenū ⁊ pauperē: in die mala li
berabit eum dominꝰ. Et insuꝑ dixit Christus. In quācunqꝫ ciuitatē intraueri
tis aut castellū: interrogate in eo quis dignꝰ sit. id est bonus hospes: ⁊ ibi mane
te donec exeatis. In quamcūqꝫ domū intra ueritis dicite: pax huic domui: ⁊ come
dite de his que apponūtur vobis. ⁊ quicunqꝫ nō recepit vos ⁊ nō audierit ser-
mones vr̄os. exeuntes de domo foris ⁊ de ciuitate ⁊ excutite puluerē de pedibꝫ
vestris. Math. x. Et ideo desine ab ira ⁊ derelinque furorem. noli emulari ne
maligneris. ps. xxxvi. quia tu ex sola cupiditate procedis: que omniū malorum
est radix. xi. dis. Bonorū. ⁊ continuo generat nouas lites: vt in ꝓhemio Decre.
Unde dicitꝛ. Figulus odit figulū: ꝓpter cōmune lucrum. Nam videtꝛ inter vos
canonicos ecclesiarū collegiatarū ꝙ ꝗ̄nto intꝛ pauciores diuiduntꝛ ꝓuentꝰ ꝓben
darū: tanto maiores fieri pñt singuloꝝ ꝑticipātiū portiones. de ꝯsti. Cum. M.
de ꝯcess. ꝓbē. li. vi. c. vlti. et ita elemosyna ꝗ mihi denegaretꝛ tibi accresceret: ⁊ lo
cupletari velles cū iniuria mea. ꝯtra reglaꝫ iuris li. vi. ecce oīa dicta tua rōne ca
rent. iō extirpanda sunt. lxviij. di. Corripi. Dicta aūt mea sunt naturalis rō. et iō
legē faciūt. ff. de bo. dam. Cū ratio. et ideo expecta dñm ⁊ custodi viā eiꝰ: ⁊ exal
tabit te. vt hereditate capias terrā. ⁊ cū perierint pctōres videbis. Ps. xxxvi.

Felix. Responde stulto iuxta stulticiā suam: ne sibi sapiens videatur. Pro
uerb. xxvi. et ꝙ nō plura sapiat ꝗ̄ oporteat. de r[…]ū. c. i. li. vi. Quia
sciui ꝙ durus es tu ⁊ neruus ferreus ceruix tua: ⁊ frons tua [..]ea. Esa. xlviij. et
quia nō ad omnia. sed aliquibꝫ ꝑtermissis ad aliqua respon[..]sti. et ꝑ [..]seq̄ns
concessisti. vt in. c. Nonne. de presump. Nihilominus tamē [..]ico: qu[..]ncipia
responsiōis tue pretendūt in effectū te non esse beghardum [..] an[..]itā seq̄n
do Heliam ꝓpham. Regem nō habendo vt locusta. de cuius [..]ario manife-
ste liquet: q̄re hec eneruare nō compellor. Sed si saltem [..]es allegare incon
ueniens pro solutione ad excusandū excusationes in peccatis. vt psal. cxl. et de
consue. Quanto. xvi. q. i. Predicator. de exces. prela. Inter dilectos. que excusa
tio nulla est. vt infra patebit. gl'iari in malicia nō postponeres. Sꝫ q꞉ respōdes
ꝙ crimine grauatus alium corrigere vꝉ docere non possit. Attende o beghardé

nonne scis quia scriptũ est Sup cathedrā moysi sedert scribe ⁊ pharisei. omīa
ergo q̄cunq̃ dixerint seruate ⁊ facite ꝯm ꝓo opa eoꝝ nolite facere Math. xxiij.
et in cle. Dudũ. de sepul. ⁊ dicit canon. lxxxiij. di. §. vlt. Q̄uis sacerdotes taꝫ suis
q̄ꝫ alienis criminibꝫ oporteat esse imunes. tñ si aliorsum se habuerint. non iō ꝓba
sue p̄dicatōis debent ꝯtēni. Et iō dico tibi ⁊ ꝯstat ꝙ si tantūmō dn̄s daret ꝟbũ
euāgelizantibꝫ ꝟtute mlta. vt ps̄. lxvij. ⁊ his q̄ recto sunt corde. q̄s nr̄m sine pec
cato prim⁹ mitteret lapidē. vt Jo. viij imo tũc ꝟmo dei p̄ciosus esset vt tpe Sa
muelis ⁊ hely sacerdotis. i. Reg. iij. de q̄ si sinceri⁹ scire volueris. vide Omeliā
Bede sup euang. Estote misericordes. Luc. vi. Sed qualitercunq̃ de residuo
verboꝝ tuorum ad infamiā inter medios cleros tendentiũ. diligenter attendo
et ꝙ bona clericoꝝ ⁊ ecclesiarũ pauperũ sunt. p iura p te allegata concedo. sed
cum modificatōe subscripta. Et dico tibi beghardeꝙ ideo paupeꝝ dicuntur ꝙ
tempe necessitatis ipsis cōmunicāda sunt sed nō appropriāda. vt de p̄bē. c. iij
de dona. c. ij. Et bona ecclie ita dicunt̄ ecclie sic ꝙ ecclia habeat eoꝝ dominiũ.
vt. xxv. q. iij. Inter vel prout dicit Jo. mo. in. c. v. de re. ec: nō ali. li. vi ꝙ ecclia
et congregatio fideliũ cui⁹ christus caput est habet dominiũ. sed pauperũ sunt
quo ad sustentationē et clericoꝝ q̄ ad ministrationē Sed tamē illa bona eccle
siarum nō adeo paupeꝝ sunt ꝙ ipsis propterea competat actio ꝯ clerum etiaꝫ
abundantē vt arguit̄. xlvij. dis. Sicut. ⁊ ibidem in glo. vlti. ⁊ ita ꝟuat̄ alꝰs om
nia consistoria iudicioꝝ plena ꝯtinuo eēnt paupibꝫ p singulos dies agendo ꝯ
clerum pro victu. Sꝫ quo ad h̄ qd̄ dicis ꝙ quis in traditōe sue rei potest pone
re pacta ⁊ legem ⁊c̄. Dico tibi lollharde p glo. xi. q. v. c. v. ꝙ verum est ita tamē
ꝙ hmōi lex ⁊ pactio nō sint cōtra ius ⁊ honestatē Nam si donator diceret cleri
co. Dono tibi illam possessionē ⁊ eius fruct⁹ in beneficiũ vt celebres missaꝫ per
singlos dies in maledictiōem populi. pactum ⁊ lex nō valerēt ex quo missa pro
salute populi est instituta. Item si diceret̄. Dono tibi possessionē illā ⁊ eius fru
ctus vt sint elemosyne vt p singulos dies celebres missam. ⁊ vigilias mortuo
rum vel psalteriũ legas p salute progenitoꝝ meoꝝ defunctorũ. Hoc est contra
rationē. discretionē ⁊ elemosine institutionē ⁊ eius diffinitionē. quia elemosine
debent dari indigenti pure propter deũ. Nam vtiq̃ labor est celebrare et tanta
legere vt p̄dicit̄ p singulos dies qꝛ sacerdos nō tenetur talia facere gratis. nec
suis stipendijs militare. i. ad Corinth. ix. de p̄scrip. Et officij. Sed hoc p seq̄n
tia tibi plenius ꝓbare ⁊ declarare intēdo Nam cũ beghardenon solus sꝫ mul
ti clero inimici dicere solent ꝙ ꝓuentus eccliastici sint elemosyne Attende q̄ꝫ
uis res ecclie vt decime ⁊ oblatiōes siue redditus ⁊ ꝓuētus ecclesiastici ⁊ p̄dia
seu p̄bendeꝯ quibꝫ clerici religiosi ordinũ nō mendicantiũ sustētant̄: sint vota
fideliũ. precia peccatorũ. patrimonia paupeꝝ. ⁊ tributa egentiũ animarũ nō tñ
proprie loq̄ndo t[illegible] possunt elemosyne. vl ꝙ sint elemosyne. vel ꝙ tales ꝑsone
de ele[illegible]syna vl [illegible]ēdicitate viuāt. vt notat Aug⁹. in li. de ope mōachoꝝ. Sũt
eni stip[illegible]dia ⁊ m[illegible]rces laboꝝ ⁊ onerũ ad q̄s ⁊ ad que ipsi clerici religiosi eccle
siastica [illegible] eligũtur vl deputant̄. vt dic̄ Apls. Qui eni altario deꝟuiũt
viuere deben[illegible] ⁊ qui ad onus eligit̄: repelli nō debꝫ a mercede. de p̄bē.
Cum ꝟm. et. [illegible] de sepul. c. i. et sic clericus nō est deputat⁹ ad laborem
manualē sed ad cultum diuinũ. Secus de te Lollharde. de hoc p btm̄ Tho. ꝯ
gentiles li. iij. c. cxxvi. ⁊ q̄tuor seq̄n. caplis. Item beghardeattende ex alio. Nā
elemosyna nō est danda abutentibꝫ. de re. ꝑmut̄. c. Iniustũ. xiiij. q. vi. Si res.
cum ꝯcor. sed decime ⁊ oblationes dande sunt sacerdotibꝫ etiam abutentibus

et ex debito. vt de deci. Tua nobis/ ergo decime ⁊ oblatiões nō sunt elemosyne/
Item ex alio. Nā beatus Tho. predictus li. iiij. dis. xv. q. i. dicit. Elemosyna est
opus in quo datur aliquid indigenti ex compassione propter deū: sed fruct⁹ be-
neficioꝝ nroꝝ nō sūt huiusmōi. Probo sic. quia fructus beneficiorū nostroꝝ sti
pendia sunt. ergo nō elemosyne. quia stipendia et elemosyne q̄si contraria sunt
vt patebit infra. Sed ꝙ fructus beneficiorū nostrorum stipendia sint ⁊ nō ele-
mosyne. ptʒ ꝑ iura immunerabilia. vt de cleri. nō resi. Quia nōnulli. i. q. i. Cle-
ricos. et. c. vlti. de conse. dis. vlt. In omnibꝫ. xvi. q. i. c. vlt. xij. q. ij. Caritatē. xci.
dist. c. i. Que de dyacone sunt. i. q. iij. §. i. de p̄ben. Dilecta. de postu. c. i. vij. q. i.
c. Quia frater. ff. de re. iudi. l. cōmodum. cū concor. et in plurib⁹ alijs iuribꝫ cau
sa breuitatis obmittēdis. Et huiusmodi stipendia pro gubernatōe ⁊ in officia-
tione ecclesiarū ⁊ beneficiorū dantur. vt habet in multis iuribus iam allegatis
Et ideo dicit in. c. vlt. de rescrip. li. vi. Beneficiū datur ꝓpter officiū. Ac si dice
ret. Fructus beneficij dant propter inofficiationē beneficij. Et ꝓpter stipendia
et ratiōe stipendiorū clerici in ecclesiā ministrant. vt de preben. Cum sm. et. c.
Extirpande. et. c. Dilecti. et beneficia ecclesiarū ꝓpter officia diuina distribu
ta sunt. xij. q. ij. Concesso. xvi. q. i. Generaliter. ⁊. i. q. ij. c. Cyprianus. ⁊. c. vltio.
Et ideo dum clericus ab officio suspendit regulariter ⁊ a beneficio ⁊ fructibus
benficij est suspēsus. vt dis. xviij. c. Eos. ⁊. c. Si quis sacerdotū. xxij. di. Preter.
et per officia debent clerici deseruire fructus beneficij. vt de cleri. nō resi. Con-
querente. ⁊ dicūtur militare in eccl'ia dei. vt de cle. egro. c. i. imo dicunt proprie
milites militie celestis: de penis. c. Degradatio. li. vi. ⁊ ad illam militiā nō assu
muntur apti ad mendicatiōem vel elemosynā vt ceci claudi ⁊ hmōi. sed tantū
sani corporis ⁊ nō viciati. vt de cor. vici. ꝑ totū. Dicitur enī mendicus a mene
quod est defectus. Et sm Isidoꝝ. x. ethimologiarū. Mendicus qui min⁹ habʒ
vnde degat. siue quia mos erat apud antiquos os claudere: et genu ac manus
extendere: quasi manu dicere. Omnia hec iura ꝓhibent fieri in clero. vnde nul-
lus ordinari ꝑmittit ad ordines sacros: ⁊ ad militiā huiusmodi nisi habe⁊ t vt
non egeat: ne mendicet nec elemosinā petat. vt infra melius videbis. Ecce mo-
do lollharde q̄ʒ longe differūt militare ⁊ mendicare tanq̄ʒ abundare ⁊ deficere:
que cōtraria sunt: vel q̄ʒ longe differūt vti elemosynis vt mendicātes vel vti sti
pendijs vt militantes. Item differūt stipendio vti ⁊ militare ministrādo aut mi
nistrare militādo pro stipendio in eccl'ia dei. quod stipendiū etiaʒ ex debito dat
et exigitur ab inuito ꝓut docet practica q̄tidiana. et apparet. ff. de v̄boꝝ sig. l.
debitum. ⁊ videt principal'r in decimis. vt de deci. Tua. ij. de quo etiā Archid.
plene. eo. ti. c. i. li. vi. Sed vti elemosynis que regl'ariter nō dant ex debito aut
officio. sed indigenti ex compassiōe propter deum voluntar[illegible] sunt. vt ex diffini
tione elemosyne. ⁊ ex cōmuni practica videt ⁊ a nullo exigu[illegible]tur. Insup videt
ꝙ fructus beneficiorū quotidie dant et episcopis ⁊ alijs p̄la[illegible]s diuiti[illegible]s: qui
tamen indigentes nō sunt. ex quo videt ꝙ elemosinā non re[illegible]piūt ex [illegible]finitōe
predicta. Ad hoc tamē dicit sanct⁹ vbi sup. ꝙ licet tales p̄la[illegible] elem[illegible]nis nō in
digeant: tamē elemosyna ipsis datur vt ministris pauperū [illegible]pensatoribus
elemosynarū. et ideo ꝙ ipsis in elemosynā datur per eos p[illegible]eiꝫ transmittit.
Hec ille. Et sic eadē rōne elemosyna datur cōmendatoribꝫ ⁊ ꝓcuratoribꝫ hospi
talium ⁊ zenodochioꝝ: cū de similibꝫ idem sit iudiciū. de transla. Inter corpo-
ralia. Et tales prelati q̄bus talis elemosina cōmittit distribuenda: nō dicuntur
elemosinarij: nec dicunt vti elemosynis sed stipendio suo. et illud nō est mirum

Ecce nõne ꝛ idem denarius in manu vni⁹ hoīs pōt esse elemosyna. et mox posi tus ad man⁹ alteri⁹ nō ē elemosina. Exēplū de fāilia hospital'. nōne in māu pro curatoris hospital' dant elemosyne. ꝛ ita denari⁹ in māu ꝓcuratoris ē elemosy- na: ꝛ mox tradit⁹ in manu familie: aut mercēnarij laborantiū in hospitali est sa lariū eius ꝛ nō elemosyna. Simil'r possum⁹ dicere de vsurarijs: cuius pecunia tota est vsura: sed ꝓueniens ad man⁹ laborātis sibi in vinea nō est vsura: nec ta lis laborator tenetur ad restitutōem sicut vsurari⁹. Sic ē de clerico bn̄ficiato qꝛ licz aliqͥs fundet bn̄ficiū ī fine: vt ꝑpetuo dietim aut interpellatim missaz cele bret. ꝛ ea intētiōe tradat bona sua vt tal' traditio sit elemosyna. ꝛ ita cirogͥphū et instra scribat. tn̄ mox traditioni facta ꝛ dū ꝓuenit ad man⁹ clerici extūc ē sti- pendiū suū ꝓ labore suo. s. celebrādi diuina officia: ꝛ nō ē elemosyna. ꝛ licite pt recipe hmōi stipendiū ꝓ hmōi labore suo exq̄ nemo tn̄ militare tenet suis stipē- dijs vt ꝑdictū ē. Attamē o beghard audi vnā ꝟitatē ꝫm doctores ꝛ mg̃ros me os ꝙ q̄liscūqꝫ sit intētio donātis seu fundātis bn̄ficiū cū tale donuz nec in māu donātis nec in manu recipiētis ē elemosyna vt supi⁹ dictuz ē de donatōe. Exq̄ intentio nō sp̄ iudicat op⁹ ꝓut opans intēdit. i. q. i. Non ē. vbi dic̄ text⁹: ꝙ lz ali quis de male acqͥsitis: puta rapina ꝛ furto. intendat facere op⁹ elemosine. tn̄ in veritate intētio illius tantūmō opari nō pōt q̄n semp̄ sit rapina ꝛ n̄ elemosyna. Possunt assignari alie rōnes ꝓ differētia eorundē. Nam dici t Archid. xxxij. di. Si quis ꝟo. Elemosyna dr̄ opus miscdie verissimū. de q̄ mia dr̄. Miserere aie tue placens deo. Ecci. xxx. de pe. di. iij. Qui vult. Sz stipendiū dr̄ tributū quod militibus datur. ita dicit lex. Agere. §. Stipendiū. ff. de verbo. sig. xxiij. q. i. §. Jam si christiana. et ita antiochus rex dedit stipendia de erario suo. i. Mach. iij. Ecce quantū differunt elemosyna ꝛ stipendiū. ecce qꝫ nobiliter canones ꝛ le ges appellant fructus beneficiorū nostrorum. Nam nō dicūtur salariū vl' mer- ces vel preciū qd̄ ꝟuis datur sed appellant stipendiū militare ꝛ tributum. vt in iuribus ꝑallegatis. Dixit etiam xp̄s Math. v. Si ergo offers munus tuū an- te altare ꝛc. quod tantū pertinet sacerdotib⁹ vt constat. longe ergo differūt mu- nus ꝛ elemosyna. Et Marci. iij. vbi similiter oblata ad altare dicit esse donuz. Ecce beghard nō obmitto replicare qd̄ dixisti de collecta que legitur ꝓ defun ctis. Ad quam dico ꝙ solum illi qui vtūtur elemosynis tenētur illam dicere vt sunt mendicātes fratres. vel al's sacerdos infelix: quia in veritate dicitur infe- lix qui mendicat. vt dicit Canon. xciij. dis. Dyaconi. Ultra mendicat infelix in plateis clerus et seruili opere mancipatus publicā a quolibet poscit elemo- synam: qui ex eo magis despicitur a cunctis quo miser et desolatus iuste putat ad hanc ignominiā ꝓuenisse. et hec sunt ꝟba sancti hiero. ad Narboneñ. ep̄m et illi ꝛ similes q̄ vtunt elemosynis dicant hanc collectam in nomine domini.

Beghardus. Ad hoc beghardus ē locutus cū furore serpentiū atꝫ trahentiū sup̄ terram dicens. Hūane aures talia ver ba iudi[illegible] nt quali[illegible] foris sonāt. xxij. q. v. Humane. Sed ds̄ solus nouit corda hominū. [illegible]tuū i[illegible] t verba vtiqꝫ instituta sunt. vt ꝑ ea quisqꝫ in alterius notici am suas p[illegible]c[illegible]itatiōes: nō vt se hoīes fallāt. vt. xxij. q. ij. Institutū. Si eīn hominibus plac[illegible] [illegible]a seru⁹ nō essem. ad Gall. i. Et ideo dico ꝙ testimonia tua credibilia fact[illegible] nō sunt: quia vidi iniquitatē in eis ꝛ contradictionē. ꝛ ma- xime quia solam vmbrā imaginariā omni quidem effectu vacuam potero repe rire. vt. xxxvi. dis. Unio: de consue. Quanto. de quo protestor. et ideo tibi displi cere non curo. Nihilominus tamē mihi dicas quare vt verbis tuis vtar stipen-

dia singulis clericis sunt tam imparia. vt puta ꝙ vnus clericus magnū benefi-
cium habet: alius paruū. imo vnus multa magna: alius paruissimū. vnū tantū
vel nullū ⁊ tamē pariter ⁊ vniformiter laborant diuina legendo officia: qualit̄
hereditas dn̄i diuisa est cū funiculo distributōis. Nonne scriptū est Deut. I. ꝙ
dei iustū ē iudicare. Et sequit̄. Nulla erit distantia ꝑsonaꝝ. ita audies magnū
vt paruū. nec accipietis cuiusq̄ ꝑsonam: dei enim iudiciū est. Sed deus nō est
acceptor personarū. Act. x. Leuiti. ix. xxxij. q. iij. Sicut. de pe. di. iiij. Nequaq̄.
et vicarij videlicz prelati tā indiscrete distribuunt. imo textus est ⁊ Glo. ordina
ria. lxx. di. Sanctoꝝ. ꝙ de iure cōmuni nō pōt quis habere duas ecclesias vel
duas p̄bendas in eodē episcopatu vl' diuersis. Nunq̄d iniquꝰ est deus vt nobis
nō equaliter distribuat vite subsidia vt quidam esset affluens ⁊ abundās. alijs
vero deesset ⁊ egerent. vt. xlvij. distinc̄. c. Sicut hi.

Felix O begharde: loquebar ego Felix. Nonne scis ꝙ reprobātur ea que
ponunt̄ extrinsecus ⁊ que ad rem nō pertinēt veluti arma vinūq̄ Cano. ff. de
verb. obli. l. que extrinsecus. et hec incidens materia ꝑuerse causa ꝓmouēdi er
roris introducta vult ne correspondeāt vltima p̄mis tamē ne dicas. laqueꝰ cō-
tritus est et nos liberati sumus. Ps. cxxiij. Ad hec rn̄dere nō postponā. ⁊ dico
tibi ꝙ nō obstantibꝫ iuribus per te allegatis: nihilominꝰ tamen sublimes ⁊ no-
biles ac litterate persone que maioribꝫ beneficijs sunt honorāde cum ratio po-
stulauerit vt habeant plura beneficia ꝑ sedem apostolicā poterit dispensari: vt
de preben. De multa. Et insuper dicit Inno. monarcha iuris. in. c. Dudum. de
elec. et in. c. Cum iam dudū. de prebē. ꝙ citra curata et dignitates pōt quis ha
bere plura beneficia in diuersis ecclesijs. dūmodo nō sit nimia mltitudo. ⁊ hoc
de iure cōmuni. Eandē etiā opinionē tenet Jo. an. in. c. Gratia d' rescrip. li. vi.
et h' si nō req̄rant residentiā d' statuto vl' ꝯsuetudie. ⁊ dic̄ Inno. nō esse pctm̄ ta
lia hr̄e plura beneficia. de qua materia si plenius scire volueris ⁊ informari vi
de Joh. de lignano in suo tractatulo de pluralitate bn̄ficioꝝ quē posuit in Cle.
gratie. de rescrip. et clarius q̄ ad fundamentū ꝑ Guil. parisien̄. in tractatulo cō
simili. Sz obmissis mltis subtilitatibꝫ ⁊ disputatiōibꝫ ⁊ absq̄ casibꝫ in iure cō
scripti ⁊ ꝑ summistas annūeratis: mūdi practica: ⁊ reꝝ mgr̄a expientia ostēdit
veritatē. de elec. Quā sit. li. vi. Nā si nō de iure possemꝰ. cōpellit tn̄ nos impor
tuna necessitas q̄ legē nō hꝫ. de ꝯse. di. ij. Sicut. de ꝯsuc. Quāto. de penis. Si
gnificante. de ꝯse. di. v. Discipulos. de furti. Si q̄s ꝓ necessitate. Nam ptꝫ eui
denter ꝙ plura sint beneficia imo in decuplo ꝙ sint abiles clerici ad bn̄ficia: sꝫ
beneficia ꝓnūc fundata tanq̄ semel deo dedicatū nō sunt ad hūanos vsus trās
ferenda. de re. iu. li. vi. quid restat nisi ꝙ oportet necessario ꝙ vnꝰ clericus hēat
pl'a bn̄ficia. qꝛ optimū. xxi. q. i. Clerici. i fi. ⁊ ꝙ intdū vnꝰ ē nobilior aut doctior
alio. hēant ḡ hi pl'alitatē hmōi. Sz si q̄s ꝯquerit̄ de iniuria [illegible] hēat nullū bn̄fi-
cium vl' modicū imputet sibi quare fuit factꝰ clericus ꝓ tā m[illegible]dico bn̄ficio q̄re
nō remāsit sine bn̄ficio ad opꝰ p̄ris rediens ⁊ se nutriuit. vel [illegible]dbuc se[illegible]triat ꝑ
labores si bn̄ficiū nō sufficit. vt. xci. dis. c. ij. ⁊. de cele. mis. c. i. Sz ad [illegible]eghar-
de ꝙ tu dixisti de eq̄li labore ⁊ ineq̄li stipendio ⁊ allegasti nunq̄d [illegible]uꝰ ē deus
⁊c̄. Rn̄det tibi veritas Math. xx. Amice nō facio tibi i[illegible]: n[illegible]ne ex denario
diurno cōuenisti mecum: tolle quod tuū est et vade. Si erg[illegible] conuentus es per
beneficium vnius marce tu teneris ad horas canonicas sicut alius ꝑ bn̄ficium
marcarū mille. sicut legitur et no. de cele. miss. Presbyter. Nā si quis culpa sua
eget indignū est ei subueniri. de cōsti. Que in eccl'iaꝝ. et in glo. Et damnū qd

quis sua culpa sentit: sibi debet ꝛ nõ aliis imputari. de re. iur. li. vi. Cum ꝯcor.

Lollhardus O herr dñe dixit lollhard⁹. ꝛ frendebat sup̱ me dẽtibꝫ suis. Sentio Ouidiũ in li. de vetula vex dixisse. q̇ inq̇t: vereq̃ veniũt nisi raro sola sinistra: ꝛ ꝯfirmat vulgar' auctas. Eyn vnglück kumpt selten, od' das ander. Et hmõi auctas allegari p̃t. vt. ff. de fundo instru. l. i. ꝛ in cle. i. de relig. do. cũ ꝯcor. in glo. ꝛ cortina cortinã trahit. de sacra vnc. c. Unico. §. ad exhibẽdũ. ꝛ ex vno incõueniẽti sequũt' pl'a: vt no. de resc̄p. li. vi. c. Statutũ. Idcirco ad dyabolũ paupes. nõ obstãte canõe tuo q̇ dicit q̄ paupes nõ sint d̄ genere maloꝝ. xv. q. i. Illã. in fi. Sz attẽde ex q̇ bñficiũ dat' ꝑp' officiũ vt p̱ te p̃dictuz ẽ. Et si q̇s recepit bñficiũ. i. fruct⁹: ꝛ s̄m te stipẽdia mag̃ ꝛ nõ fecerit officiũ: cantãdo vl' legẽdo ꝑut institutũ ẽ: nunq̇d recipit stipendiũ sine labore. ꝛ furtũ ꝛ rapinã cõmittit. vt ille q̇ asserit se p̱ diẽ in vinea laborasse ꝛ ociose ambulauit. ꝛ ad horã cõpletoriĳ mercedẽ ad instar alioꝝ recipit: q̇ portauerit pond⁹ diei ꝛ estus: nunq̇d tenet' ad restõnẽ. nunq̇d tales sunt ꝓuãdi bñficiĳs et stipendĳs suis. vt de cle. nõ resi. c. v. ꝛ. c. Ex pte: ꝛ duobꝫ. c. seqn. xxxĳ. dis. Preter hoc. C. de epis. ꝛ cle. Generalr. xvi. q. i. in fi. sic miles q̇ nõ fuat ꝓuat' stipendĳs vt. ff. d̄ re mili. l. Desertorẽ. §. qui militie. ꝛ. l. q̇ ex culpa. et. l. penult'. C. eodem titulo. et insup̱ apponũt iniquitatẽ sup̱ iniq̇tatez. quia s̄m Berñ. clerici huiusmodi aliud esse ꝛ aliud videri volũt. sũt nempe habitu milites, questu clerici. actu neutrũ exhibent. nam neq̃ pugnãt vt milites: neq̃ vt clerici euãgelizant. Cui⁹ ordinis sunt: vnusquisq̃ in suo ordine resurget. Isti in quo. Uereor nõ alibi ordinãdos q̃ ibi vbi null⁹ est ordo sz sempit'n⁹ horror inhitat. hec ille. Nũq̇d ꝑuilegiũ meretur amittere qui concessa sibi abutit' potestate. de regu. Licet. d̄ priuileg. Tuorum. d̄ sent'. exco. Cõtingit. Nam q̇ põt facere ꝛ non facit: nolle videt'. ff. de edili. edi. l. Item q̃ritur. Item q̇ nõ facit qd̄ debet: intelligit' facere qd̄ nõ debet. ff. d̄ edili. edi. l. Quid sit. §. Idem. lxxx. dis. Non satis. Utiq̃ domine ne ꝓĳcias sermones meos retrorsum: sed celte sculpantur in silice. Job. xix. caplo

Felix Ad que iterꝝ rñdebam ego Felix. Ecce lollharde ꝯstat q̄ pl'ibꝫ intẽtus: minor est ad singl'a sensus. de heret. Accusat⁹. §. d̄ q̇bꝫ. li. vi. ꝛ q̇ ad vtrũq̃ festinat neutrũ p̱agit. xvi. q. i. Presbyteros. ꝛ ira impedit animũ: ne possit cernere veꝝ. Prius te asseruisti pauperẽ gloriando: et nũc insultas ꝯ eos maledicẽdo Insup̱ ꝛ me pluribꝫ attendere velles vt me a ꝓposito diuerteres vt prius fecisti. Nihilomin⁹ tamẽ scias qd̄ Greg. li. v. moraliũ dicit. Habẽt quippe heretici hoc ꝓpriũ vt malis bõa p̱misceãt. qual'r facile sensui auditoꝝ illudãt si eñi praua semp̱ dicerẽt: citius in sua p̃uitate cogniti q̇d vellent minime p̱suaderent. rursuz si semp̱ recta p̱suaderẽt: ꝑfecto heretici nõ fuissent. hec ille. Et sic vicia sub specie ꝟtutũ subintrãt. vt d̄ heret'. Sic in vna. ꝛ id̄ ꝑnunc tu enarras iusticias meas ꝛ s[...]mis testamentũ p̱ os tuũ. ꝛ p̃sertim ex eo q² dicis q̇ nõ facit officiũ suũ cantã[...] vl' legendo ꝑut institut⁹ est ꝛc̄. quare clericis cathedralium collegi[...]ꝝ aut ꝯ[...]entualiũ eccl'iaꝝ in q̇bꝫ hore canonice de iure aut ꝯsuetudĩe cãtant'. [...] sufficit [...]rando horas in loco ꝓuato canõicas: q² cantare ꝛ legere tenentur c[...]horo. quia s̄m Berñ. Ingratũ ẽ deo quicq̇d ei obtuleris eo obmisso ad quod tene[...]s. Nec vnũ pro alio dari põt inuite creditori nr̄o q̇ est xp̄s. ff. de re. cre. l. ĳ. ꝛ in l. i. c[...]mo. tol. ob. §. i. ff. si certũ petat'. l. iĳ. Et ideo Gregori⁹ dic̃ Non mediocriter profecto deum offendit si debita celestis reg' ꝛ dñi sua p̃sumptione resoluit. xxiĳ. q. iiĳ. Si is q̇. Sed nõ ꝑncipiũ ꝟboꝝ tuoꝝ veritas. Ideo q̃ dimissis his satis ꝯcessisti q̄ validis mendicare nõ lic3. vadam⁹ ad materiã

principalē: in q̄ tibi talē pono ꝯclōnē. Clerici bn̄ficiati sec̄lares ⁊ etiā religiosi ordinū nō mēdicantiū cuiuscūq; status fuerint nō pn̄t dici elemosynarij. aut ꝙ vtant̄ elemosynis sꝫ dicunt̄ stipendiarij: etiā vtūtur stipēdijs suis: vtꝫ ex p̄missis. Item ꝓbat̄ ista ꝯclusio ex alia via sumpta ꝑ locū a sufficiēti diuisiōe qḋ est argumētū validū in iure. vt. ff. de act. ⁊ obli. l. obligationū. §. placet. vt sic dicēdo nullo iure nec diuio nec hūano cauet̄ d̄r vel asserit̄ ꝙ fruct⁹ bn̄ficioꝝ sint aut nominētur elemosyne. ergo ⁊c̄. Dicūtur em̄ stipendia vt in iurib⁹ p̄allegatꝭ. vt de p̄ben. Cum scd̄m. qḋ patrimoniū digni⁹ ē sup̱ oīa p̄rimonia laicoꝝ exq̄ sp̄ūalia digniora sunt tp̱alib⁹. vt de pe. ⁊ remiss. Cū infirmitas. ⁊ laici nō hn̄t vti frinole de hmōi patrimonio nisi discrete cū a clericꝭ ad h̄ vocētur. lxxxvi. di. nō satꝭ. ⁊ est sacrificiū ⁊ offertoriū dei. xiij. q. i. §. his ita. Laici eni potius dicunt̄ viuere de bonis eccl̄ie ⁊ clericoꝝ. qꝛ quicq̇d ministrāt clericis prius eccl̄ie ē. vt decime et oblatōes. xvi. q. i. statuim⁹. ⁊ hmōi ꝓprietatē hn̄t clerici in t̄ra. vt ď deci. Tua xiij. q. i. §. i. Et illa. et oīa alia de clericis ⁊ bōis eccl̄ie ꝓcessuꝫ hn̄t ⁊ ortū. Nā a summo sacerdote vicꝫ papa: ipse rex romāoꝝ recipit coronā imperialē ⁊ ptātem iudiciariā. vt de elec. Venerabilē. lxiij. di. Tibi dn̄e. ꝭm Inno. ⁊ Hosti. ⁊ papa succedit in iurisdictione imperij vacāte impio. vt in. c. Licꝫ. de fo. cōpe. imo deponit impatorē ꝓpt̄ crimina ⁊ nō equa. de re iudi. c. ij. li. vi. et etiā cum inutil' est vt. xv. q. vi. Aliud. Et ꝓpt̄ negligentiā ipsi⁹ iurisdictōeꝫ assumit: vt in dic. c. Licet. ⁊ cōpellit eum facere iusticiā. xxiij. q. v. Administratores. ⁊ ius canonicum etiā i debitꝭ casib⁹ obſuare. de fo. ꝯpe. c. ij. de iuriur̄. Licꝫ. de sen. exc̄. decernim⁹. Attn̄ ex receptiōe h⁹ corone impial' est sup̱ oēs reges. vij. q. i. In apib⁹. ⁊ omēs natōes sunt sub eo. v. q. i. volum⁹. et extūc est p̄nceps mūdi ⁊ dn̄s. ff. ad. l. rodiam de p̄ca. ⁊ etiā iudei sub eo sunt. C. de iude. Judei. ⁊ oms ꝓuincie. lxiij. dist. Adrian⁹. ij. ⁊ oīa extunc sunt in ptāte impatoris. viij. di. Quo iure. xxiij. q. viij. Conuenior. C. de quadriē. p̄scrip. l. bone. Ecce hec omia contulit sibi sacerdos summ⁹ id est papa. vt in dic. c. Venerabilē. et impator expost ꝯfert alijs principib⁹ secularib⁹ p̄ncipes ꝓ baronib⁹. ⁊ sic de singul' vsq; ad priuatas ꝑsonas ꝓcedendo. Et sic seq̇t̄ Correlariū laicos oportere grār̄ūactōem referre oīpotenti deo ꝑ honorib⁹ bn̄ficijs ⁊ predijs eis sic collatꝭ a summo sacerdote ⁊ vicario xp̄i capite cleri ⁊ toti⁹ etiā eccl̄ie. magnā etiā reuerentiā exhibēdo nō solū ꝓpt̄ hmōi sed potissime ꝑ sp̄ūalib⁹ bn̄ficijs ab eodē clero ipsis impēsis. Perpendāt ḡ laici ipsi illud dictū Greg. in omel'. sua sic dicentis. Probatio dilectiōis exhibitio ē operꝭ. Hinc iohes in p̄ncipio sue canōice. c. ij. dic̄: q̄ dic̄ ꝙ diligo deū ⁊ mādata sua nō seruat mēdax ē. si ḡ diligūt xp̄m recipiāt illud Jo. v. ꝑ se. Qui honorificant prēm honorificāt filiū. ⁊ q̄ honorificāt filiū honorificāt ⁊ clerum suū tanq̄; suos vicarios. et ergo de p̄mo ad vltimū in arguendo. honor impēsus clero vel detractio ipsis a populo facta redundat in christū ⁊ dn̄m crucifigūt. qui eū in sacerdotib⁹ suis ꝑsequūt̄. xx. q. i. Nulli. ⁊ honor ipsoꝝ d̄r honor xp̄i. [illegible] q. v. hoc habet. Vn̄ dixit ille venerabil' doctor Henricus de hassia i ꝓlogo galeato sup̱ Genesim. Quidā dum nō habent aliā occasionē ꝯfundēdi cleꝝ dicūt ipm viuere ⁊ sustētari de elemosyna ⁊ esse elemosynarios: qḋ ē falsuꝫ. qꝛ temerarie ⁊ supersticiose p̄sumūt erronee talia dicere. hec ille. Ecce quantum tu beghardē et alij. detrahūt nob ⁊ ꝑ cōsequens christo qui dicunt nos de elemosynis viuere.

Beghardus Erubesco valde velociter et tibi viciū grande dicam. et expost te obmutescere faciam. dicis in effectu bn̄ficiū tanq̄; deo dedicatū ad hūanos vsus nō reuerti. falsitas appet. Nam p̄dixi ꝙ

non perpendis fructus beneficioꝝ esse elemosynã nisi beneficia sup̲ vsuris sint
fundata vti plerunqꝫ videt̃ in his clericis qui habent census florenoꝝ: vbi ex
pacto cũ sorte principali redimunt̃ census. vtputa de.xx. vel.xxv. florenis vnus
dat̃: qui cẽsus vt verb tuis vtar p̲ mgr̃m Henricũ de hassia p̲ te allegatũ in suo
tractatulo de ꝯtractibꝫ est vsura. nec vidi scripturas saltem autenticorũ in con
trariũ et huiusmodi crimẽ vsurarũ tam in veteri qꝫ in nouo testõ est reprobatũ.
vt de vsur̃. Sup eo. Exod.xxij. Et insup paganꝰ detestat̃. vt patet.iiij.ethi.c.x.
Ecce vbi sunt fundamẽta tua in montibꝫ sanctis. cum pro nullo bono malũ sit
faciendũ. vt i dic.c. Sup eo. cũ ꝯcor. et pl̃es ꝯfratres tui hmõi recipiũt vsuras
vt celebrent diuina ⁊ merent̃ tanqꝫ de rapina facerent elemosynã qd̃ nõ licet. vt
xiiij.q.v. Forte. et sic cum fecibus purgãt culisteria. sed qꝛ hmõi bñficia nõ sint
p̲petua ptz. qꝛ dando sortẽ cessant fructus ⁊ p̲ ꝯñs bñficiũ. ⁊ ẽ iniq̃tas sup̲ ini-

Felix O beghardę quid ad nos de his q̃ foris sunt. de diuor. -quitas.
c. Gaudemꝰ. Exquo census tales vsurarij bñficiũ non ꝯstituũt. imo
nõ tantũ clerici sed laici tales census recipientes vsurarij sunt: nisi tantuꝫ expo
nerent in sorte quantũ cõmuni cursu tales census emerent̃ perpetuo. Quis est
hic et laudabimus eum. Eccl.xxxi. qui taliter emat. ⁊ ita dicunt famosiores do
ctores: nec audio vocem autenticã in contrariũ. et sic tales vsurarij non dicun-
tur beneficiati. sicut nec falsa iusticia est iusticia.xxix.q.iiij.ca. Est iniusta. nec
falsus denarius est denariꝰ. nec falsus tutor est tutor. ff. de verbo. signifi. Pau-
lus. Sed hoc nihil ad propositum. sed quod facis fac citius. Johãnis.xiij. et
vnde me obmutescere voluer̃ ꝓponere nõ pꝰponas.

Beghardus Ad hec beghardus respondebat ⁊ dixit. Adhuc tu p̲-
manes in simplicitate tua Bñdic deo ⁊ morere Job.ij. Nam qꝛ dicit propheta
Detrahentẽ secreto ꝓximo suo hũc p̲seq̃bar. Ps.c. ⁊.xxiiij.q.iiij. Nimirũ. q̃ntũ
ego delinquerẽ in lĩgua mea. si detraherẽ ꝓxĩo: videlicꝫ patri nr̃o. exquo tu me
dicis detrahere christo cũ dico te elemosynis vti ⁊ mendicũ. Scriptum est enĩ
Inter opera caritatis nõ minimũ est errantẽ ab erroris sui semita reuocare. de
spon. Inter opera. et vellem potius omĩa mala pati qꝫ tanto malo consentire.
vt.xxij.q.v. Ita tu minimũ emungis ⁊ vis elicere sanguinẽ. de renunc. Nisi. §.
iij. in fi. Attende ⁊ obmutesce ⁊ suppone digitũ ori tuo. Job.xxi. Os meũ loque
tur sapientiã ⁊ meditatio cordis mei prudẽtiã. Ps.xlviij. Apponã in p̲abol̃ os
meũ ⁊ loq̃r ꝓpositiões ab initio. ps̃.lxxvij. Exquo crudelis est q̃ negligit famaꝫ
suam.xij.q.i. Nolo. Abijciamꝰ g̃ op̲a tenebramur. i. ꝯfictiões hũanas. ⁊ indua
mur arma lucis. i. vtamur op̲ibꝫ ⁊ ꝟbis christi. ad Ro.xiij. qꝛ scriptum est. Acci
pite armaturã dei vt possitis resistere in die mala ⁊ in oĩbꝫ p̲fecti stare. ad Eph.
vi. Dixit enĩ iesus petro: sequere me. Jo.vlt̃. Et iteꝝ. Qui sequit̃ me nõ ambu
lat in tenebris sed habebit lumẽ vite. Jo.viij. Et iteꝝ. Amen dico vobis q̃ cre-
dit in me op̲a q̃ ego facio ⁊ ipse faciet. si diligit̃ me mãdata mea s̃uate. Jo.xiiij
et hic [illegible]it. Celũ ⁊ terra trãsibunt: ꝟba aũt mea nõ peribũt. Math.xxiiij. ⁊ Lu.
xxi. in fi[illegible]. Ecce tu clerice qꝛ plꝰ ẽ q̃d in veritate agit̃ qꝫ qd̃ simulate concipitur.
qui fi. sim[illegible] legi. Per tuas, ⁊ ideo de ꝟbis tuis ociosis habes reddere rationem.
vt.xxij.q.vlt.c. Que[illegible]s. ⁊ ego si veritatẽ occultarẽ: peccarem mortaliter. vt de
testi.c.i.xi.q.iij. Quisquis. Et ideo ausculta. Nonne dixit christus. Exempluꝫ
enim dedi vobis: quemadmodũ ego feci vobis ⁊ vos faciatis. Johã.xiij. Reli-
quit enĩ nobis exẽplũ vt seq̃mini vestigia eius. i. Petri. et de cele. miss̃. Cũ mar
the. §. Ex eo. Xp̃s enĩ incepit facere ⁊ docere Act.i. et ideo christi actio nostra

est instructio. ij.q.i. De⁹ omps. Ipsa eteni facta eius videlicʒ xpi: vt dic Greg. precepta sunt. qꝛ dū aliqd tacit⁹ facit qd agere debeam⁹ innotescit. ꝛ ita docuit paupertatē similr ꝛ mēdicitatē. qꝛ p se voluntarie mēdicauit. ꝛ vt intelligas nā natus in tanta paupertate vt ꝯtinuo poneret in psepio: qꝛ nō erat ei loc⁹ in diuersorio. Lu. ij. ꝛ iō dixit ꝓpha in psona xpi. Ego aūt mēdic⁹ sum ꝛ paup. Ps. xxxix. Item psecut⁹ ē hoīem inopē ꝛ mendicū. Joh. viij. ꝛ sic xpus vt adimpleret scripturas a samaritana muliere potū postulabat: ꝛ dixit. Da mihi bibere. Jo. iiij. Itē mēdicauit a zacheo dū dixit. Zachee festinās descēde: qꝛ hodie ī domo tua oportꝫ me manere. Lu. xix. Itē ibidē dr. Inuenietis pullū asine soluite ꝛ adducite eū mihi nōne mēdicabat. Itē in templo exñs circūspectis oībꝫ cū iā vespertina hora esset: exiuit ī bethaniā cū duodecim discipul' suis. sic legit Math. xi. Item ait xps Lu. viij. sibi dicenti. Magister seqr te qcūqꝫ ieris. vulpes foueas hnt: ꝛ volucres celi nidos. fili⁹ aūt hoīs nō hꝫ vbi caput suū reclinet. Item dixit xps Math. iiij. Nolite possidere aurū ꝛ argentū: neqꝫ pecuniā in zonis vestris. nō perā nec duas tunicas neqꝫ calciamēta. Item Lu. xiiij. dicit. Oīs ex vob qui nō renūciat omibꝫ q possidet nō pt me⁹ esse discipul⁹. Itē dixit iuueni Math. xix. Lu. xviij. Marci. x. Si vis pfectus esse vade ꝛ vende oīa que habes ꝛ da paupibꝫ ꝛ veni ꝛ seqre me. Vñ dicit Paul⁹. ij. Cor. viij. Scitis enim grām dñi nostri Jesu xpi qm ꝓpt nos egen⁹ factus ē cū esset diues vt vos illius inopia diuites essetis. Non sit g discipulus sup magistrū suū: neqꝫ suus sup dominū suum. sufficit discipulo vt sit sic mgr eius. Math. x. Et nō mireris tu clerice si nō pcepit directe mēdicare. sufficit vt pmittit qꝫ docendo ipe princeps exhortatur. et ita mēdicātis ope fungit. vt. ff. de his q no. infa. §. hec verba. ꝛ ipse christus pnceps fuit Esa. ix. ꝛ ideo legibꝫ mūdi solut⁹ ē. vt. ff. de legi. l. pnceps. et principi qd placuit legis habet vigorē. Insti. de iure na. gen. ꝛ ci. §. Qd principi. et ego similr qui spū dei ducor: sub lege hūana nō sum. vt de renū. Nisi. §. Verum. et iō dixit ille melliflu⁹ doctor Bern. in Omel. sup euang. Cum fact⁹ Lu. ij. post multa. Quid dicā deus me⁹: an vt in te p oīa nr̄e ꝯformares paupertati. et omnes hui⁹ vite calamitates susciperes: quasi vnus ex pauperum turba stipendia per hostia mendicabas. Ecce ꝛ sic xpi mendicitatē spontaneā et paupertatem vberius probare esset superuacuū. vt si solem facib⁹ vellem adiuuare vt habes in canone tuo. vij. q. i. Si omnia. et probat hoc glo. magistralis. xij. q. i. Habebat. Sed vir insipiens nō cognoscit ꝛ stultus nō intelligit. Ps. xci. Huius igitur vestigia dñi nostri iesu xpi sequi non obmittā propter vanā tuam garrulitatē ranarum. quibus percussa est egyptus. Exo. viij. et habes in canone tuo. xxxvij. dis. Legimus. quomō videlicet xpm secut⁹ est sanctus Alexi⁹ Et est optimū argumentū arguere ab exemplis qui pietatem cōtinent. ad hoc de ꝯse. di. iij. Factum est. de quo plenius Archid. de re iudi. Cum eterni. li. vi. Considerabo igitur lilia agri que crescūt ꝛ nō laborant neqꝫ nent. Math. vi. Respiciā volatilia celi: quoniā non serūt neqꝫ metūt: neqꝫ cōgregant in horrea sua: et pater nr̄ celestis pascit ea. Ibidem. Quid dicam ergo illi qui dat escam esurientibus. Et quid respondebit mihi. Aperi os tuum ꝛ implebo illud. Ps. lxx. qui iusti epulentur ꝛ exultent in cōspectu dei: et delectent in leticia. Psal. lxvij. Et manducauerūt ꝛ saturati sunt nimis. et desiderium eorum attulit eis et nō sunt fraudati a desiderio suo. Psalmo. lxxvij. Et qꝛ xps precepit Lu. xviij qꝫ oportꝫ semp orare ꝛ nūqꝫ deficere. Et apls. i. ad Thes. v. Sine intermissiōe orate. in omnibus gratias agite: quam orationem labor manualis impediret.

Nam dicit domin⁹. Si volueritis ꝛ audieritꝭ me bona terre comedetis. Esa. i.
Quiesce igitur: ꝛ disce bene agere. Ibidem. et nō cōtradicas ꝟbo veritatis vllo
modo. Ecci. iiij. Et altiora te ne q̄sieris. ꝛ fortiora te ne scrutat⁹ fueris. Ibidem
Et ita tue simplicitati et imperitie ac rusticitati adhuc parcere volo iuxta no.
in. c. Ex litteris. de rescrip. in glo. quia hūana natura labilis est ad delicta: vt
dicit lex in aut. de monachis. §. Si quis. coll. i. At fallax nō reputaris si ad ve
ritatē reuerteris. xxxij. q. i. Apud. ꝛ qđ factū est illicite pōt licite reuocari. xxxv.
q. ix. Qđ quis cōmisit. imo sapiens mutat ꝯsiliū cū prudenti⁹ meditatur. C. de
colo. illicitis. l. nunq̄. Nam humanum est peccare: dyabolicū autem perseue-
rare. C. quomō et q̄ndo iudex. l. cōsentaneū. Quiesce peccasti. Eccl'iastici. xxi.

Felix. O beghardě: extunc loquebar ꝛ dixi Scriptuꝫ ē Esa. v. Ve qui sa
pientes estis in oculis vr̄is: ꝛ corā vobisinetipsis prudentes. Item
scribitur. Ne innitarꝭ prudentie tue. Prudentie sue innitit̄ qui ea q̄ sibi agenda
vel dicenda vident̄ patꝝ decretis anteponit. de ꝯsti. Ne innitaris. Unde dicit
Aug⁹. in phe. iiij. li. de trini. Laudabilior est anim⁹ cui nota ē infirmitas ꝓpria:
q̄ꝫ qui ea nō inspecta menia mūdi. vias siderum. fundamēta terrarū. et fastigia
celoꝝ scrutatur. Et idcirco vt sincere intelligas errorem tuū attende. Tibi enī
concedo ꝙ christi actio: nr̄a ē instructio. sed ꝙ tu sequaris vestigia eius. perma
xime nego. Nam xp̄s nudis pedibꝯ legit̄ incessisse. sed tu calciasti pedes tuos.
sed nō in preparatiōe euangelij pacis. ꝓut tn̄ mādat fieri apl's ad Eph. vi. imo
tu possides aurū ꝛ argentū. pecuniā in zonis tuis. perā in via. vicꝫ magnos sac
cos: ꝛ duas tunicas. ꝯtra id qđ dic̄ xp̄s Mathei. x. per q̄ xp̄i pauꝑtatē quā ꝯce
do. ꝛ xp̄i mēdicitatē quā astruere conaris. quaꝫ toto corde ꝛ animo cōstantissi-
me nego. Tibiqꝫ breuissime rn̄debo: licꝫ cū singula tua pūcta ꝑ singl'as respon
siones q̄s fecit quondā Armachan⁹ hybernie. ꝑ q̄s lucidissime apparet te ꝑ tu
as allegatiōes xp̄i mēdicitatē minime probasse q̄s cā breuitatꝭ obmittā. Et ad
Greg. dico. Quis sane mētis iob in labijs suis peccasse iudicat. ex q̄ diuina sen
tentia ꝯtrium dictādo demōstrat. Quis xp̄m ꝑ tua dubia dicta mēdicasse decla
rat: ex q̄ Petr⁹ aucte xp̄i validos nō debere mēdicare ꝑlustrat. Nam dū matrē
Clemētis mēdicare vidit et eam validā ad laborandū estimās: eam rephendit
dicens. Dic mulier qđ mem brū tibi deest vt stipem petas: ꝛ nō potius tuis ma-
nibꝯ operans victū queras. vt dicit idē Clemēs in itinerario suo. ꝛ licꝫ h̄ sit apo
criphū. vt. xvi. dist. In ꝑmis. tamē ista sententia etiam ꝯfirmat̄ ꝑ facta Petri ꝛ
alioꝝ discipulorum xp̄i. qm̄ de ipsis scribit̄ Actu. iiij. Neqꝫ enī quis egens erat
inter illos quotquot possessores agroꝝ vl' bonoꝝ erāt vendētes offerebant p̄ci-
um eoꝝ que vendebāt: ꝛ ponebāt an̄ pedes apl'oꝝ. diuidebant̄ aūt singulis ꝓut
cuiqꝫ opus erat. vbi appet ꝙ ꝯuersi ad xp̄i sequelā nō dubiū ꝑ xp̄i discipl'os in-
formati vendiderūt omīa iuxta p̄fatū xp̄i ꝯsiliū ꝛ p̄ciū totū apl'is ꝯtulerunt. nul
latenus ꝑmittendo ipsos mendicos. q̄niaꝫ neqꝫ quisq̄ꝫ egens erat inter illos. vt
supra. Ecce xp̄i consiliū facto recenti apostoloꝝ pedibꝯ expositū mendicitatē ex
cludens. Sꝫ vt dicis de bernardo: qui sic. s. excitatiue ꝛ opinatiue nō assertiue
locut⁹ videt̄ fuisse. cum q̄si dubitās interroget. An xp̄s ꝑ omia ꝛc̄. Sed bn̄ mo-
uetur. vt dicit ibidē in euāgelio. q꞉ xp̄s ꝑ triduū in medio mḡroꝝ mirificos fe-
cit actus. ꝛ si hodie tante etatꝭ iuuencul⁹ tam gl'iosa faceret certamīa credibile
est vt a pluribꝯ largit̄ inuitaret̄ ꝛ reficeret̄. Idcirco h̄ dubiū in meliorem ꝑtē: vt
verisimil'r presumit̄ interp̄temur. s̄m Tho. q. lx. arti. iiij. ꝛ glo. suꝑ illud Johis
xiiij. Qui aūt manducat. ꝛ de re. iur̄. Estote. cum ꝯcor. Sed ad glo. magistralē

per te simil'r allegatā: dico q ponderanti textū ibidē p3 q oblatas elemosynas
per fideles xps tanq̄ sagax dispensator distribuit p suor et alior necessitatib9
quas pre alijs scire p̄elect9 ē. ꝛ ita tanq̄ ꝓcurator hospital' nō ē vsus elemosyna
data s3 officio dispēsandi ꝓut hodie faciunt epi ꝛ prelati: vt p̄dictū ē. ꝛ sic eadē
res bis donaꝛ p̄ris dispensatori: ꝛ scdo paupib9: ꝛ ita de elemosyna daꝛ elemo-
syna: ꝛ h vult glo. Et si dicas. ps. in forma xpi Mendic9 sū ꝛ paup. Et iter ps.
xxi. in eadē forma. Uermis su3 ꝛ nō hō. cū fuerit in ꝟitate de9 ꝛ hō ꝓut apparet
psal. cix. vbi christ9 dicit sacerdos in etnū. Vñ illa sacra scptura tam crude nō
est intelligēda: vt pat3. ꝛ absit q quis dicat q aliq̄s doctor saltē famosus in mū
do scripserit Xp̄m mendicasse: qui p opiniōe sua scpturā autēticā ꝛ certā allega
uerit. hmōi mēdicationē in xp̄o approbantē. ꝓut sufficientissime in ꝯrium alle
 gari poterit. Nam ꝯstat neq̄ negas q xps vnq̄ mēdicauerit coact9 ex q̄ oblat9
est q2 voluit. Esa. liij. ꝛ omīa q̄cunq̄ voluit fec. Ps. cxxxiij. de ꝯse. di. ij. Omīa.
et maxime ex eo p3 si exnūc ꝓut extūc in mūdo trāsiret: se ac suos opib9 manuū
suarum abundāter nutriret si vellet. ꝛ de mūdatione vni9 leprosi sumpt9 mltor
dier reportaret. ꝛ ita si mēdicasset: vtiq̄ sponte mēdicasset: qd restat improbare
Nōne scptū est ꝑ ꝓpham ps. xxxvi. Non vidi iustū derelictū: nec semē ei9 q̄rens
panem. et si xpus q̄siuiss3 panē mēdicando: ꝓut h ita exponūt sancti doctores.
sequiꝛ xps nō fuisset de semie iusti. i. filius iustor. Itē si xps summus sacerdos
existens spontanee mēdicasset. eccl'ia sctā sciēter errasset q̄ statuit nullū in sacer
dotē vel vicariū vl' locū tenentē xpi ordinare: nisi sufficienti titulo. i. bn̄ficio aut
patrimonio fuerit munit9: vt. lxx. dis. Sactor. ꝛ de p̄ben. c. ij. cū xps suo exēplo
nō docuerit q̄mq̄ mendicare. Itē si xps spōtanee mēdicasset: tunc mēdicare ad
ꝑfectionē vite ꝑtinuiss3. Inepte enī dedit de9 legē antiquā statuēs q sacerdotes
dn̄t eē pre ceter ꝑfectōe vite muniti. ꝛ q possessiōes hn̄ent ꝛ decimas: insuꝑ ꝛ pri
mitias frugū ne mēdicarēt. s3 si mēdicare ꝑfecti9 fuisset: mēdicatōe3 ipsis iniū-
xisset. Item si xps volūtarie mēdicauit: tūc mēdicitas ad ꝑfectōem euāgelij ꝑti
neret. et sic eccl'ia dei errauit sciēter dotatiōes eccl'iar instituendo. imo statuit
nullā ꝯsecrari sine dotatiōe sufficienti. vt de ꝯse. di. i. Nemo. Idem vult lex in
auꝛ. vt nullus fa. ora. domū. §. i. coll'. v. ꝛ per hmōi statuta ꝓut hodie seruaꝛ ꝑfe
ctionē suor p̄lator eccl'ia diminuiss3: qd est nephas dicere. Item si xps sponta
nee mēdicasset ꝯ diuinū mādatū ꝑ se fecisset qd diꝛ. Non ꝯcupiscas rē xpi tui
nō desideres vxorē eius: nō fuū: nō ancillā: nō bouē: nō asinū: nec omīa q̄ illi9
sunt. Exo. xx. q̄m qui spontanee mēdicat: facit ꝯ hmōi p̄ceptū: q2 petit. ꝛ ꝑ ꝯn̄s
rem ꝓximi ꝯcupiscit qd de xp̄o nemo audet asserere q̄ nō venit vt legem solue-
ret sed adimpleret. Math. v. de ꝯse. di. iiij. Si q̄s aūt. Itē si xpus mendicasset
spontanee: legem dei de dilectōe ꝓximi soluisset. q2 qui vere diligit ꝓximū sicut
seip̄m: nō vexat ip̄m indebite. Nam qd fieri tibi nō vis ꝛc. Math. vij. Luc. vi.
Thob. i. Petere aūt a ꝓximo qd suū est: nō agendo ꝛ sine necessitate est ipsum
vexare indebite. xpus aūt nunq̄ dr aliquē vexasse indebite. Item si xps sponta
nee mēdicasset: vere fuit ypocrita. ꝛ appens mēdicus. et in veritate non fuit: q2
magn9 ꝛ omīpotens. nullus aūt diciꝛ vere mendicus nisi ille q̄ sibi nō pōt suffi
cere: vt p̄dictu3 ē in expositiōe mendici. Sed q̄ mendicat spontanee: ꝛ nccītate
non cōpulsus: ōn̄dit qd nō est: ꝛ facto mentiꝛ. sicut rustic9 qui defert tonsura3
et habitū clericales ꝛ tn̄ clericus nō est. sed talia dicere de xp̄o nephas est. Ite3
si xps voluntarie mendicasset hoc simil'r apostoli qui secuti sunt agnū quocūq̄
ierat. Apocal'. ix. fecissent. et maxime Paulus cui xpus viuere fuit ꝛ mori lucr.

ad Phil'.i.qui dixit Act.xx. Argentū et aurum aut vestem nullius ꝯcupiui sic
ipsi scitis.qm̄ ad ea q̄ mihi opus erant his qui mecū sunt ministrauerūt manꝰ
iste.⁊ ita si xp̄s mēdicasset apl'i eū secuti fuissent ꝑ om̄ia vestigia sua.ꝫ nō legit
aliquē aploꝝ mēdicasse vnq̄ꝫ. Item si xp̄s spōtanee mēdicasset:suo euāgelio of
fendiculū posuissꝫ qd̄ ipse ꝑ miraculū ꝯfirmauit vicꝫ pascendo q̄nq̄ꝫ milia hoīꝫ
et seip̄m pascere nō posset ꝓut iudei illudebāt sibi dicētes.alios saluos fec̄ ⁊c̄.
Mat.xxvij.sed ꝯ leges antiq̄s alios ḡuasset ⁊ dicere possemꝰ hodie ꝙ ip̄e tal'r
se pascēdo hoīb; illusisset ꝓut faciūt lollhardi ⁊ ioculatores q̄ alijs ostētationē
faciūt multi auri ⁊ argenti.⁊ ꝯtinuo sunt pauꝑrimi qd̄ de xp̄o nullꝰ asserere p̄t.
Item si christus mendicasset:et ꝓpterea mendicare esset felicitas.tūc expediret
ꝙ tibi Beghardo ⁊ om̄ib; alijs lollhardis elemosine subtraherent multipl'r vt
magis egeni exinde magisq̄ꝫ felices essetis.⁊ si extūc ita mendici essetis ꝙ fame
moreremini.tūc essetꝭ felicissimi.⁊ forte illa felicitas tibi nō cōpeteret:nec viso-
nomia tua:hmōi felicitatē declarat ꝓut p̄dictū ē. Multa q̄dē adhuc argumen
ta essent inducēda q̄ in effectu armachanꝰ posuit.ꝫ causa breuitatis obmittā.

Beghardus

Vach dixit beghardus:qui destruis templū dei ⁊ in-
bractas totū negocium:allegando armachanū hereti
cū:quē hodie Hussite ꝑ suis opinionib; induxerūt. Indignū est eni vt illa ad-
mittant quoꝝ repellunt auctores.de testi. Licet.⁊ leues sunt q̄ de facili credūt
ea q̄ ꝓbari nō p̄nt.xi.q.iiij. In cūctis. Nam nihil ⁊ inutile ꝯuertunt.de cle.nō
resi.Tue.et malo inchoata p̄ncipio vix bono exitu ꝑagunt.lxi.dis. Miramur.
Hoc p̄stat impedimentū qd̄ de iure nō sortit effectū.de re.iu. Non p̄stat.li.vi.

Felix

O begharde nō obstat ꝙ hussite ⁊ alij heretici ꝑ suis opiniōib; alle
gauerūt armachanū.ꝙ ꝓpt'ea mior fides sit adhibēda sibi in p̄missis
Dico tibi ꝙ hussite etiā allegauerūt euāgelia aploꝝ ⁊ q̄tuor doctores.⁊ nos ecō
tra Origenē qui in multis bn̄dixit:⁊ in m'ltis hereticꝰ reptus ē.⁊ iō post mortē
anathematizatꝰ.xxiiij.q.iij.Quidā.§.Origeniani. Nam nō est ꝯsiderandū q̄s
dicat:sed q̄re dicat attēde.dis.viij.Ego.⁊ in glo. Erubescāt ḡ sic iudeꝰ infelix
errauerūt et ab vtero locuti sunt falsa:qui dixerūt mēdicasse xp̄m oꝑant iniq̄ta
tem:⁊ ꝑdent vt oēs q̄ loquunt mēdaciū. Nō q2 dictuꝫ ē Dn̄i est terra ⁊ plenitu
do eiꝰ:orb terraꝝ ⁊ vniuersi q̄ hītāt i eo.ps̄.xiij. Et ipse in ꝓpria venit:⁊ sui euꝫ
nō receperūt.quoq̄t aūt receperūt euꝫ.⁊ si q̄ sibi obtulerūt tanq̄ꝫ sua sibi sui mistra
bant. Vn̄ dixit ꝓpha. Tua sunt oīa:⁊ q̄ de mānu tua accepimꝰ dedimꝰ tibi.i. Pa
ralip.xxix. Item tui sunt celi ⁊ tua est t'ra:orbē terre ⁊ plenitudīeꝫ eiꝰ tu fūdasti.
Ps̄.lxxxviij. Tu es suꝑ p̄ncipes diuitie ⁊ tua gl'ia est.tu dn̄ar' oīm cuncta q̄ in
celo ⁊ in etrra sun tua sunt. ps̄.xix. Ecce q̄ꝫ longe differt abundās plenitudo a
vinctis mēdicitate ⁊ ferro. De Alexio dico tibi begharde ꝙ errauit mendican-
do.ꝫ sp̄ōscō illustratꝰ redijt ad ꝓpria vt nulli eēt onerosus. Nā et Augꝰ.sepe er
rauerat. expost in li.retra ctationū h̄ emēdauit. Attn̄ facta sctoꝝ nō sꝑ sunt
ad ꝯseq̄ntiā trahēda vt videmꝰ de Marco.qui p̄scidit pollicē ⁊c̄.lv.di. Si q̄s
absciderit.imo q̄ a iure cōi exorbitant.nequaq̄ꝫ ad ꝯseq̄ntiā trahenda sunt.de
re.iu. Que a iure.li.vi. Sꝫ tu begharde ꝙ considerasti lilia agri ⁊ volatilia ce
li.et int' te ⁊ ip̄a cōꝑationē facere p̄sumpsisti.ꝫ nō ꝑ oīa vt p̄tꝫ in practica. Nā
dn̄s in his v'bis dissuadet sollicitudinē tpaliuꝫ bonoꝝ ⁊ cū q̄li moderatōe ꝑ sin
gulos dies audis p̄dicātes p̄cepta dn̄i.ꝫ alia dr̄n̄tia est int' te ⁊ ip̄a.imo multi
pliciter magna.nā lilia nuda sunt:⁊ tu diployde ⁊ multiplici vestito munitꝰ es
vt p̄dictuꝫ ē. Aues celi singule sing'la grana colligūt.ꝫ tu singularit' ꝑ sing'los

saccos plene sarcitos mlta grana cū sollicitudie tpaliuz accumulas. Sz ꝙ di-
cis te sine intermissiōe orare. Rñdeo. Tu nō oras sine intermissiōe. sicut legit in
colla. patꝝ. ꝙ Lucius abbas māibꝫ suis orauit: fec sportas q̄s vendidit: ⁊ vnā
partē in vsus ꝓprios ⁊ suoꝝ. aliā ꝓo in vsus paupeꝝ exponebat. in finē dū ipse
dormiret ⁊ comederet: alioꝝ orōnes ꝑ tps adimpleret. ⁊ sic ille sine intermissio
ne orabat. qđ tu nō facere soles sed oratio tua erit tibi in peccatum. Psal. cviij.

Beghardus Hinc beghardꝰ mutato colore loq̄ns in amaritudine
anime sue dicebat. Laboraui clamās: rauce facte sunt
fauces mee. ps̄. lxviij. Et ꝯcaluit cor meū intra me: ⁊ in meditatiōe mea exarde
scit ignis. ps̄. xxxviij. q: os pctōris ⁊ dolosi sup me aptū ē. ps̄. cviij. ꝓpositū tū
infringere nō videt q̄ in meliꝰ illō cōmittat. de iuriur. Peruenit. ⁊ iō ꝯ verbosū
nolo cōtendere verb. q: nunq̄ hūc finē verba venenosa. Job. xviij. occurrit mi
hi verbū Greg. mora. iij. Sūt nōnulli q̄ tarde loq̄ incohoāt. sz semel inchoantes
hr̄e modū locutōis igrant. hec ille. Cōstat mihi ꝙ ꝟitas in māsuetis ⁊ pacificis
et nō ꝯtentiosis inueit. vt dic Augꝰ. et hr̄. iiij. sen. dis. vlt. et dicit Arist. i. de celo
et mūdo. Necesse ē iniq̄tates ꝟitatis nō eē inimicos. Ideo boemi ⁊ theutonici
de fide disputātes in studio pragen̄. nunq̄ potuerūt ꝯcordari q: fuert inimici.
et sic int te ⁊ me disputādo nūq̄ fieret ꝯcordia: Honor est ḡ homi q̄ separat se
a cōtentōibꝫ. Prouer. xx. et dic Augꝰ. Nihil similiꝰ actibꝫ demonū q̄ ꝯtendere
et Jesus sydrach. Nō litiges cū hoīe linguato ⁊ nō strues in ignē illius ligua
Ecci. viij. et dic aplus. Noli ꝟbis ꝯtēdere ad nihilū vtile ē nisi ad subuersionē
audientium. ij. ad Thimo. ij. Item ⁊ suū dei nō optz litigare sz ad omnes man
suetū esse. ij. Thi. ij. Jesus enī dū tulert lapides iudei vt iacerēt ī eū: abscondit
se ⁊ exiuit de tēplo. Jo. viij. xiij. q. iij. §. i. Meliꝰ enī iuxta Greg. in omelia. puto
salua fide alieno intellectui credere q̄ ꝯtentionibꝫ deseruire. Et idē in alia sup
verbo. Magister qđ est mādatū magnū in lege ⁊c. Cōuenerūt. s. iudei vt mlti-
tudine vincerēt quē rōne sugare nō poterāt: ⁊ a veritate se nudos ꝓfessi sunt q̄
mltitudie se armauert. ita ⁊ tu clamoroso ꝟboꝝ tumultu ⁊ oīno me rōe vincere
conaris. Sequar ḡ xpm q̄ dicit. Estote prudētes sic ſpentes ⁊ simplices sic co
lūbe. cauete ab hoībꝫ: tradent enī vos in conciliis Math. x. et iō dixit ꝓpha. Ec
ce pctōres intēderūt arcū parauert sagittas suas in pharetra vt sagittēt in ob-
scuro rectos corde. ps̄. iiij. et si fieri pōt ſm aplm ad Ro. xij. Cum oībꝫ hoibus
pacē habendo me nō defendā ampliꝰ sed dabo locū ire. ⁊ trāsmigrabo ī mōtes
sicut passer ⁊ sic oliua fructifera in domo dei spaui in miscōia dei ī etnū ⁊ in se-
culū seculi. psal. li. et ꝯtinuo abijt ⁊ recessit cū asino suo ⁊ nō erat: ⁊ quesiui eum
vt vltra loquerer sibi. ⁊ nō est inuētus locus eius. Psalmo. xxxvi.

Sequit ꝓsecutio epl'e. Felix Exquo aūt nouit vīa
R. p. ꝙ hic beghardꝰ
factus est sic hō nō audiēs ⁊ nō hn̄s ī ore suo redargutiōes. ps̄. xxxvij. ⁊ tacēdo
dictis meis assentire videt: vt dicit regła iurꝭ. Qui tacet. de re. iu. li. vi. et more
dimicantiū q̄ dū ꝓdesse vł obesse nō pn̄t ꝑ certos apparatꝰ tanq̄ victores rece-
dere solēt: cū suo errore dispuit. ⁊ deꝰ dereliq̄t eū. ꝑseq̄mini ⁊ ꝯphendite euz cū
sibi adherētibꝫ beghardis: lollhardis: ac beginis ac beguttꝭ. q: nō est q̄ cū iusti
cia eripiat eos. ⁊ pena illoꝝ sit metꝰ alioꝝ. ff. de pe. l. Capitoliū. §. Famosos. q:
ꝯstat ꝙ error cui non resistit approbat: ⁊ veritas cū minime defensat opprimit.
negligere q̄ppe cū possis ꝑturbare ꝑuersos. nihil aliud est q̄ fouere. lxxxiij. dist.
c. Error. cū hoc maledictū hoīm genꝰ sit de illis de q̄bꝫ scribit Salomō quōdā

ep̄s Constantieñ. predecessor R.v.p.post Isido.libro suo vocabulorū de mo-
nachis ꝛ ipsos nomīat circūcelliones q̄ sub hītu mōachoꝝ circūquaqꝫ vagant
circa cellas huc illucqꝫ discurrētes. Et per Ananiā ꝛ Saphirā in exordio eccle
sie pullulauit. ꝛ ꝑ apl'm Petrū succisum legit Act.v. Hec ille. De q̄b9 circūcel-
lionib9 hr̄.xxiij.q.v.c.i.et veri pharisei ꝛ ypocrite sunt:q̄s xp̄s ī vita sua semꝑ
ꝑsecut9 ē pre ceterꝫ generib9 hoīm.vt ptꝫ sctā euāgelia legenti. Insuꝑ inobediē-
tes.vaniloqui.seductores:q̄ vniuersas domos subuertūt:docētes q̄ nō oportꝫ.
turpis lucri grā.semꝑ mendaces.male bestie.ventris pigri.ad Tytum.i. Appa
rentes in vestimētis ouiū:intrinsec9 aūt sunt lupi rapaces. Math.vij. Multū
enī ꝑficiunt ad impietatē.ꝛ sermo ipsoꝝ vt cancer serpit.ij.ad Thi.ij.

Sequitur petitio ꝛ epistole conclusio.

Idcirco humiliter peto quaten9 validoꝝ hmōi mēdicantiū Lollhardoꝝ ꝛ Be
ginarū eisqꝫ adherentiū erroribꝫ resistatis.veritatē defensetis.ꝑuersos hmōi ꝑ
turbetis:ꝛ nulla interueniente negligentia foueri: eosdē ꝑmittatis ꝑ eū qui de
volūtate patris inenarrabil'r ꝓcessit ex vtero intemerate virginis speciosus for-
ma pre filijs hoīm vt diffundat grāꝫ suā in corde ꝛ labijs vr̄is:vngatqꝫ vos oleo
leticie p̄ ꝯsortib9. O presul in eternū victure intēde ꝓspere:ꝓcede et regna:in eo
qui regnat ꝑ infinita secula sc'loꝝ bn̄dictus Amen. Datum Thuregi anno dn̄i
Millesimoquadringentesimotricesimooctauo Kaleñ. Januarij inditōe ꝑma.

Sequitur recapitulatio ad premissa.

Via beghardi Lollhardi Begutte

ac Begine:ex ꝯsueta ꝛ a longa introducta malicia noluerunt intelli
gere vt bene agerent obdurātes aures suas vt aspides surde intantū
qꝫ euangelizantes nō aduertūt:neqꝫ ꝑ p̄dicātes quoq̄modo moueri pn̄t:vt va-
lidi nō mēdicent.et elꝫnis q̄ debilib9 paupib9 debent nō vtant. Expedit igit vt
queādmodū iudei q̄ tam indigni sunt vt ꝑ directū vincl'is eccl'ie.s.excōicatōis
ligari nō pn̄t vtputa sꝫ ꝑ indirectū excōicant.i.fideliūꝫ cōione priuant:vtputa
christifidelib9 districte p̄cipiēdo mādat ne iudeis cōmunicēt q̄cunqꝫ cōione.vt
de vsur. Post miserabilē.ꝛ de iud.c.Judei.ꝛ c.se.in fi.ꝛ c.Postulasti.ꝛ ita suf
ficienter sunt excōicati ꝛ maledicti dū a xp̄ianis nullā penit9 sentiūt sustētatio-
nem.ꝛ ita videt fore necessariū vt xp̄ifideles inducant vt suas elemosynas di-
ctis beghardis ꝛc̄.saltem validis ad laborandū nō cōmunicēt. ex q̄ ipsi a perce
ptione elemosynaꝝ induci nō pn̄t.ꝛ h̄ forte ꝑ talē modū vt sequit:aut melioreꝫ
vt sagax p̄dicans rōnabil'r rōnē rationi poterit applicare.q2 vtiqꝫ q̄ ad beghar
dos quibuscūqꝫ sermōib9 tanqꝫ ꝯtra iudeos obstinatos ꝓficere nō possum9. Et
quoniā ꝑ indirectū ꝯ beghardos extitit ꝓcedendū:dicat in effectu q2 saluari n̄
possum9 etiā si sine pctō fuerim9 nisi miscōie oꝑa fecerim9 vt vox diuia in extre
mo iudicio ꝑ horrendā sniāꝫ illos ꝯdēnabit:ad q̄s dicet Discedite maledicti ī
ignē eternū ꝛc̄. Esuriui enī ꝛ nō dedist's mihi mādu.ꝛc̄.math.xxv. Cū aūt inter
oꝑa miscōie ipsa elemosyna teneat ꝑncipatū.ꝛ est illa pietas de q̄ dr̄ Elemosy
na ab oī pctō a morte liberat ꝛ nō patit animas ire ad tenebras magna erit do
mino deo sūmo oīb9 facientib9 eā.Tho.iiij. Et extinguit pctā sic aq̄ ignē. Ecci
iij. Et sicut in medicina vna p̄dominat herba.ita in pnīa elꝫna.de pe.dist.i.
ca.Medicamentū.et elemosyna multa bona ꝓfert que diligens lector colliget.

re poterit: ꝛ notãter dicit psal. Beatus qui intelligit super egenũ ꝛ pauperẽ: in die mala liberabit eum domin⁹ ꝛc̃. ꝛ ꝓsequit idem ps. vsqꝫ ad finẽ. Ergo elemosynã cũ magna faciam⁹ cautela ne labores ꝛ expẽsas perdam⁹. Et insup videamus ne nob et alijs fiat in pctm̃. vt vicz nõ dem⁹ his qb danda nõ est: ꝑut sũt validi mẽdicantes. i. fortes ꝛ abiles ad laborandũ. ꝛ cũ h viuẽtes in pctis cum ꝓposito nõ desistendi: vt beghardi ꝛ begine: quib duplici de causa nõ est dãda elyna. Prima si et inquãtũ sunt fortes ad laborandũ ꝛ nõ laborãt. Scd̃a qꝛ temere ꝛ friuole peccãt petendo ꝛ recipiẽdo elynã cũ ꝓposito nõ desistendi. nec h graue pctm̃ mortale. qd̕ pei⁹ est ꝑ pctõ reputãt: nec pniam nec ꝯtritionẽ de hoc pctõ habent. ꝛ ita morient morte pctoꝝ pessima ꝛ nõ videbũt lumẽ in eternum se excusantes ꝑ Xp̃m ꝛ Alexium: mentiẽtes. qꝛ nec xp̃s nec apl'i nec vnqꝫ aliqs bon⁹ aut honest⁹ homo legit: aut ꝑ ꝯo dicit valido corpe mendicasse seu elynaz recepisse: exceptis his qui sunt de ordine approbato mẽdicantiũ. Sꝫ qd̕ sit peccatũ mortale ꝛ graue nimis: sano ꝛ habili corpe ad laborandũ recipe elynã. patet qꝛ scriptuz ẽ. Illi tm̃ recipiant paupeꝝ cibos q̃ iam laborare nõ pñt. xxxi. q. i. Quomõ. i. q. i. Uiduas. qui aũt de bonis parẽtũ vl' laborib ꝓrijs sustentari possunt. si qd̕ paupeꝝ est recipiũt. videlicz elemosynã: sacrilegiũ ꝑfecto cõmittunt. ꝛ ꝑ abusionẽ talium: iudiciũ sibi mãducãt ꝛ bibuut. i. q. v. c. Clericos. Itẽ accepisse paupib erogandũ. aut qd̕ apertissimi sceleris est exinde aliq̃d subtrahere omniũ predonũ crudelitatẽ superat. xij. q. ij. Amico. Et ita eorundẽ validoꝝ mẽdicantiũ pctm̃. ꝑ ml'tas veteris ac noui testamẽtoꝝ: ac vtriusqꝫ iuri' scripturas: ꝛ alioꝝ scõꝝ prm̃ autoritatib ꝓbari põt qd̕ breuitati' cã obmittat. absqꝫ eo qꝛ tales beghardi ꝛ begutte vt plurimũ sunt maioris excõicationis sentẽtia iuxta sacroꝝ canonũ statuta innodati: ꝓpter habitũ eiusdẽ noue religiõis assumptũ. Sed parũ essꝫ si iste desperate ꝛ dyabolice ꝑsone vicz Beghardi ꝛ begutte que al's sunt filij belial forent dãnate in sua ꝑfidia quã gerunt ꝯ clerũ et religiosos. sed restat deterius. Nam ex q̃ scriptũ est. Facientes ꝛ ꝯsentientes eadẽ pẽa puniunt. vt d̕ simo. Non satis. ꝛ ꝯsensus facit alienũ pctm̃ ꝓpriũ. xiij. di. ꝑ totũ. fortius puniẽdi sunt illi q̃ nõ tantũ ꝯsentiunt illis. sed insup ipsos beghardos et beguttas in sua malicia ꝛ crudeli sacrilego peccato cibant. potant. fouẽt. nutriunt atqꝫ consilia ꝛ auxilia p̄stant. ꝛ ꝑ hoc simili pena videlicz crudelium ꝛ sacrilegoꝝ peccatoꝝ puniẽdi veniũt. ꝛ se alieno pctõ grauãt cũ propria sufficerẽt et simil'r cũ talib crudelib ꝛ sacrilegis peccatis ꝑ pctõ apud eos nõ reputatis in ꝓfundũ inferni sine pnia ꝛ ꝯtritione mergunt. Quarum rectores animarum et ecclesiarũ subditos suos per viscera misc̃die dei nostri exhortari: admonere: et solerter inducere ꝑ has ꝛ alias autoritates: efficatioresqꝫ rationes nõ prostponant: vt suas elemosynas nõ illis beghardis ꝛ beguttis validis: etiã alijs fortibus ꝛ abilibus personis que suis laborib nutrire se pñt: tribuant. sed debilib et paupibus: quoꝝ infinitus est numerus largiri ꝛ donari ꝓcurent. vt tam magnum meritũ adipisci. ꝑut dictum est liberal'r valeant ꝛ nõ perdant per eũ qui est largitor omniũ bonorum ꝑ infinita secula seculoꝝ benedictus Amen.

Finis.

Quemadmodũ beatissimus Hiero
nymus vastas terre solitudines: egyptiq₃ loca ꝑlustrauit. vt ꝑ san
ctorum patrũ vitas vineam dñi plantaret: ac multos ad bonoruȝ
operũ sequelam inuitaret. laboriosum volumen hystorialiter exa-
rauit. de quo fucatum colorem: pleriq₃ modernis temporibꝰ peruersi sumentes.
congregauerũt conuenticula eorum de sanguinibus suam per hanc maliciam
multipliciter palliando. de quibꝰ profecto dicit̃ in ca. Inter sollicitudines. de
purg. cano. sic inquiente. Inter sollicitudines nostras illa debet esse precipua
vt capiamus vulpeculas que demoliũtur vineam domini sabbaoth. spiritus
quidẽ habent diuersos. sed caudas inuicem colligatas: quia de vanitate con-
ueniũt in idipsum. Hij sunt nãq₃ caupones qui aquam vino cõmiscent qui vi-
rus draconis in aureo calice babylonis ꝓpinant. qui iuxta verbũ propheticum
arcum rem amarã intenderũt. Ps. lxiij. quorum error serpit vt cancer: ita q̄ ni
si protinus in flore ledatur. fructũ non solum amarũ sed etiam pestiferum ger-
minabit. Hoc apostolus predicator egredius in epistola sua ꝓphetico sermone
describit. et docet modis omnibꝰ euitandos. Contra quos sacerdotes tubis ar
genteis clangere debent. vt cum clamãte populo archa federis p̃cedente muri
corruant hierico que iam fuerat perpetuo cõdemnata anathemare. ita q̄ si q̃s
ex ea vel regulam auream furari ꝓsumpserit: cum Achior filio Charim lapidi-
bus obruat̃. Hec ille. Ita ego Felix clericus Cantor thuricensis Decretorum
doctor inutilis in quodã frondoso nemore ad fores cuiusdã domus solitariorũ
seu heremitarũ preteriens. vidi simulacrũ cuius subscriptio fuit hec: videlicet
Agnus dei: crucis signaclo ꝛ dyademate decoratũ. vnde solerter mihi pulsan
ti reserata sunt ostia. et cõtinuo occurrenti loquebar. Pax huic domui. Qui ait
Pacificus est ne ingressus tuꝰ. i. Regũ. xviij. et dixi. Pax dei que exuperat om-
nem sensum: cõuertat cor tuum ad pacem. ad Phil. iiij. Vñ ait ipse. Dominꝰ
custodiat introitũ tuum. Ps. cxx. et cõtinuo mirabar quare huiusmodi versũȝ
nõ cõpleuerit. Et introduxit me in habitationẽ istam: vbi mox vidi promptua
ria plena eructantia ex hoc in illud. Psal. cxliij. ꝛ expost quosdaȝ homines in
habitu religioso cappatos: scapulariatos et plures ex eis barbatos proceden-
tes: et in vno loco ad horam oratiõis nonam: se (vt asseruerunt) congregãtes.
Et iterum dixi. Aperiat dñs cor vestrum. Et respondens vnus de seniorib' di-
cens mihi demonstrando fratres suos. Hi sunt qui venerũt ex magna tribula
tione ꝛ lauerũt stolas suas ꝛ dealbauerũt eas in sanguie agni. Ideo sunt hi añ
thronũ dei ꝛ seruiũt ei: die ac nocte in templo eius. ꝛ qui habitat in throno: ha
bitat suꝑ illos. nõ esurient neq₃ sitient amplius. neq₃ cadet suꝑ eos ros neq₃ vl
lus estus. Apocalip. vij. Et ego contẽplando eosdẽ dixi. et ideo apparent vultꝰ
eoꝝ meliores ꝛ corpulentiores pre omnibꝰ qui vescebant̃ cibo regio. vt Dañ. i.
At vltra [illegible]tulit idem. Ecce q̃ bonũ ꝛ q̃ iocundũ: habitare fratres in vnũ. ps.
cxxxij. Et [illegible]oc dicto: cõuersus ad fratres suos ait sub silentio. lupus est in fabu
la: vt scribit Isido. ethimologiarũ. xij. li. c. ij. Et fortassis sicut agniculus natu
raliter contremẽdo agnoscit lupum appropinq̃ntẽ sibi. licet prius non viderit.
prout dicit Pliniꝰ de naturis rerum. ita admirãdo mox cognouerũt aduersan
tem sibi. et oĩes videntes me deriserunt me: locuti sunt labijs ꝛ mouerunt ca
put. Psalmo. xxi. Et ideo alius frater eorũdẽ subiunxit. Utiq₃ habitabit lupꝰ
cum agno. Esa. xi. Et sicut dicit Grego. vnus loquatur pro omnibus vt oĩes

loquamur per vnū. vt si quidem vicerit: om̄es videamur victores. si aūt victus
fuerit: solus videat̄ confusus. nō perpendēs quod sequit̄ ꝙ leuis est consolatio
qui in se confusus est qḋ ab alijs ignorat̄. vnde exaltarūt electum de plebe sua.
videlicet seniorem p̄dictum ⁊ statuerūt in mediū vt daret responsa petenti. Ad
quem ayo. Cur agnus immaculatus ponit̄ in foribus vestris figuratus: qui
blandis fictisqꝫ sermonibus loquebatur mihi tanqꝫ amico et sentij ꝙ rhete ex-
pandebat sermonibus meis. vt Prouerbioꝝ. xxix. Et dixit scd̄m Jsidoꝝ vbi su
pra. c. i. Agnus scd̄m grecos dicitur quasi pius. Nam inter animātia maxime
inuenit̄ mansuetus ⁊ innocens. ⁊ quicquid in eo reperitur est vtile. ⁊ pellis ad
variū vsuꝫ. pilus ad indumentū. vngula ⁊ cornu ad medicationē. Et scd̄m lati
nos. Agnus dicitur ab agnoscendo: eo ꝙ in ceteris animalibus: etiam in ma-
gno grege ouiū si errauerit statim in balatu vocē noscit parētis. Jtem captꝰ et
ligatꝰ nec cornupetit nec dente se defendit. ⁊ si spoliet̄ vellere sine cute. sic̄ aīal
innocuum obmutescit. siue enim ducatur ad pascua siue ad victimam non ge-
mit: non murmurat. nō recalcitrat sed obedit. Hec ille. Nos aūt qui sequimur
agnum quocūqꝫ ierit. scilicꝫ Christum q̄ patientiā nos docuit. quia cū percute
retur non repercutiebat cum malediceret̄ non maledicebat. cum pateretur nō
cōminabat̄. xlv. dis. Episcopum. vij. q. i. Suggestum. Jn cuiꝰ figurā hn̄t agnū
tanqꝫ christi patientiā per quā possidebimus animas nostras. Lu. xxi. pro titu-
lo cōgregatiōis et domus habitatiōis nostre proferimꝰ. Nam sicut nobilitas
in signū domininatiōis arma preponit reguꝫ palatijs. ita humilitas nostra in
signū patientie agnum mā̄suetum cruce signatum depingit in suis solitarioꝝ
tugurijs. Ad quod mox affirmās nomen suū: loquebar. Letatꝰ sum in his que
dicta sunt mihi. sperans ꝑ h̄ firmare propositū suum. qꝛ per patientiā vestram
si vtiqꝫ vera est. ⁊ non reddit malū pro malo ⁊ nō pro bono malum. sed bonum
pro malo. vt. xxiij. q. iij. Sex differentie. spero multū pro salute vestra p̄ficere
Nam patientia vult suas ⁊ suorum iniurias equanimiter tolerari. vt. xxxiij. q.
i. §. i. Jn medio. et qui patiens est: multa gubernatur sapientia. qui aūt impa-
tiens est exaltat iusticiā suam. Prouerbioꝝ. xiij. Sciui eteni ipsum cum suis
fore ypocritā dolosum volens dolo bono: fraudem ⁊ dolū ipsiꝰ excludere. vt. ff.
de leg. ij. l. cuꝫ p̄tor. §. Titio. in fi. ⁊ artē arte intēdēs deludere. sic ⁊ ꝑ insidias et
ꝑ dolū possumꝰ licite deuincere hostes nr̄os. vt. xxij. q. iij. Utilē. vbi dr̄ ꝙ Hieu
rex isrl̄ finxit se idolū velle colere. iiij. Reg. xix. sic inq̄ens scio qꝛ verax es et viā
dei in veritate doces: ⁊ nō est tibi cura de aliq̄: nō enim respicis ꝑsonā hominū
Matth. xxij. Dic ergo mihi me fidelr̄ informādo. qꝛ fides sine opibꝫ mortua ē.
Jaco. ij. ⁊. i. q. ij. Fertur. cū ꝯcor. ⁊ opus cōmēdat artificem. in aut̄. de domo. §.
Hinc cogitandū. col. i. Que sunt opa tua ⁊ tuoꝝ ꝯfratrū. Jnterrogat eni quis
vt ad interrogtionē cōpetēter rn̄deat̄ ſm Bedā sup isto ꝟbo xp̄i. Ostn̄dite mihi
nūmisma cuiꝰ est ymago. Math. xxij. Et rn̄dit mihi senior. Opa pietatis sine
quibꝫ nemo saluari poterit. vt Math. xxv. Nā ꝑ pietatis opera hō instituit̄ vt
etiā pn̄tis vite subsidia ⁊ eterne claritatꝭ p̄mia ꝑcipe mereat̄. vtrūqꝫ eni pietati
promittit̄. s. salus p̄sentis vite ⁊ future. vt. xxij. di. in p̄n. Un̄ apl̄s scribens. i. ad
Thimo. iiij. ait. Exerce teip̄m ad pietatē. nam corꝑale quidē exercitiū modicū
vtile est. pietas aūt est vtilis ad omīa habens ꝓmissionē vite q̄ nūc est ⁊ future
Jbidem. Jnter q̄ aūt opera pietatꝭ nō minimū est errantē ab erroris sui semita
retrahere. de spon. Jnter. ⁊ maxime in periculo huiꝰ ⁊ et̄ne vite ꝯstitutos. q̄ruꝫ
animas tantū ꝯfortamꝰ: vt mlt̄os eorūdē q̄ ab spe desꝑarēt spem ꝓmittēdo sal

uos fieri nō dubitamus: ⁊ ita multas animas preciosas ⁊ omībꝫ corporibꝫ preciosiores nostra diligentia ab infirmis ⁊ egrotantibꝫ morituris ad celū duximꝰ ꝓuehēdas. ⁊ si de vno pctōre pniam agente gaudiū erit in celo. vt Luc. xv. q̄nto maius gaudiū de pluribꝫ nr̄a sagacitate inductiōe ⁊ ꝓuidentia: pctōribꝫ ad sup̄na ꝓmotis. At ego. O frater audiui auditū eꝫ tuā ⁊ nō timui. q̄ꝫ dulcia eloquia tua ori meo sup̄ mel ⁊ fauū. hoc opus pietatis ꝑoptime ꝑlustrasti. Sꝫ restant alia q̄nꝙ q̄ sub vocabulo ꝑ pietatis cōprehēdi p̄nt. ⁊ int̄ oīa pietatis opa dominatᷓtior ⁊ potētior est: videlicꝫ elemosyna. de pe. di. i. Medicamentū. ⁊ est fabricis ⁊ ornamētis eccl'ie ꝑponēda. xij. q. ij. Gloria epi. R̄ndit ipse senior. Aurum ⁊ argentū non est nobis sed tantū quod habemꝰ (vt premittitur) hucusꝙ dedimꝰ. Nec ad largitionē el'ynaꝝ tenemur: licꝫ de el'yna elemosyna fieri possit vt. xij. q. i. Habebat. Nec nobis est p̄ceptum put dicit scūs Tho. in summa. q. xxxij. art. v. q̄ ex parte dantis elemosynā ꝯsiderandū est q̄ illud qd̄ in elemosyna est erogandū sit ei sup̄fluū nō solum respectu suiꝑsiꝰ q̄ est supra id quod est necessariū respectu sue vite ꝓprie. sed etiā respectu alioꝝ quoꝝ cura sibi incumbit. ⁊ postea de residuo alioꝝ necessitatibꝫ subueniat: rationi quoꝝ dicit̄ necessariū persone sicut in p̄mo accipit sibi ad sustētationē ꝓꝑij corꝑis qd̄ est necessarium monasterio virtutis nutritiue. sup̄fluū autem erogat ad generationē alterius ꝑ virtutē generatiuā. Et ita fm eundē Tho. ad elemosynarū distributōeꝫ nō tenemur. qꝛ q̄ possidemꝰ vix nob ⁊ nr̄is sufficiūt. Tu aūt dn̄e cui vno vl' pluribus bn̄ficijs abūdāter extitit ꝓuisum sub p̄cepto ad elemosina stricte teneris Unde Ambro. dicit. An idcirco vicꝫ deꝰ magisꝙ ⁊ tibi voluit benignitatꝭ sue experimēta conferre: ⁊ aliū pro virtute patientie coronare. tu ꝟo susceptis dei muneribꝫ ⁊ in sinū tuum redactis nihil reputas te agere iniquū. si tam m'ltorū vite subsidia solus obtineas. quis enim tam iniustus tam auarꝰ q̄ꝫ qui multorū alimenta suū nō vsum sed abundantiā et delicias facit. ac si diceret nullius neꝙ eni minꝰ est criminis habentē tollere: q̄ꝫ cum possis abundās indigentibꝫ denegare. Esurientiū panis est quē tu detines: nudorū indumentū quod tu recludis: miseroꝝ redemptio est ⁊ absolutio pecunia quā tu in terra fodis. tantoꝝ ꝗ te scias inuadere bona. quātum possis p̄stare qd̄ velis. i. velle debes. xlvij. dist. Sic hij. Sic tu clerice plus q̄ꝫ cōpetenter bn̄ficiate ad elemosynas sub p̄cepto teneris. ⁊ ꝑ cōsequens sub pena peccati mortalis rationabil'r obligaris. Nō autem dubito quin elemosyna sit p̄ciosissimū opus misericordie qd̄ a pctō ⁊ morte liberat. Thob. iiij. Quare dixit Greg. ad tribuēdū cur pigri estis q̄n hoc qd̄ iacenti in terra porrigitis sedēti in celo datis. Quibꝫ ⁊ his silia cū magna sagacitate in suoꝝ fratꝝ aspectu. de triumpho nobili nō mediocrit̄ exultatium platis: humil'r aiebam. O frater amāde. Benedictus fmo oris tui. q̄ꝫ dulciter me tuis iuribꝫ ⁊ sermōibꝫ corroborasti. Dic queso. Est ne modus q̄ tu ⁊ fratres tui tantū premiū videlicꝫ erogatiōis elemosynaꝝ possetis adipisci. Qui dixit. Utiꝙ dn̄e: quis dubitat. sed ego cū fatribus meis optimā partem elegimꝰ cū Maria sorore Marthe: que nō auferet̄ a nob. Lu. x. Orationibꝫ aūt ⁊ cōtemplatiōibus ac in ieiunio ⁊ fletu vacando. alijs operibꝫ quō insistere possemꝰ. et ideo in humiliato sp̄ū ab alijs x̄pifidelibꝫ elemosynā poscimus. ⁊ in his ꝓuidentia diuina largiter reficimur: ⁊ gr̄as agimꝰ dn̄o. O frater iteꝝ loq̄bar cū reuerētia ne fictam ostenderē hu̅ilitatē: cū res de facili reuertit̄ ad naturā suā. ff. de pac. Si vnus. §. Pactus. Et dixi. Salua tua discretiōe ⁊ vberioris informationis causa: nōne quoddā opus mi̅ꝭcordie notabilit̄ allegasti. vicꝫ infirmoꝝ visitationē

que in se nō ɔtinet ɔtemplationē: sʒ vtiqʒ vite actiue coopationē. Mariā vtiqʒ supradictā vite ɔtēplatiue speculū nō legim⁹ talia pfecisse. Sʒ lucidi⁹ pcedēdo nō appet in domo tua ꝛ oibꝫ hītantibꝫ in ea hmōi speculatōis locū vnqʒ obtinuisse: sed tātus est tue hūilitatis gdus ꝙ addiscere vis oī tpe ꝛ a q̄libet edoceri. ff. de fideius. l. apud. ꝛ ɔstat tibi qđ Aug. dic. Ego senex a puero nōdū anniculo parat⁹ sum edoceri. xxiiij. q. iiij. Si habes. ꝛ stult⁹ ē qui bona q̄ videt discere ɔtēnit. vt. xxij. di. De cōstātinopolitana. Vñ attento ꝙ dicit scūs Tho. pte allegat⁹ in scptis. dis. xv. ꝙ elemosyna vtute includit orōnē ꝛ ieiuniū dupliciter rōne. Primo ꝙ elyna cui dat cōstituit debitorē ad orandū ꝛ ieiuniū ꝛ ad alia opa bona q̄ pōt faciendū p eo q̄ dedit. Scđo ꝙ elemosyna pꝑt deū data est q̄si oblatio q̄dā deo fcā. Vñ etiā dicit phus. iiij. ethi. ꝙ dona hñt aliqđ simile deo sacratis. oblatio autē ipsi deo facta vim orōnis hʒ. ꝛ sic inqʒtum bona exteriora ad corpis ɔsuationē ordinant. subtractio exterioꝝ bonoꝝ p elynā quasi vtute continet ieiuniū q̄ ad macerare corp⁹. sic ꝛ orō virtute ɔtinet ieiuniū. qꝛ extēsio in adorādo deū debilitatē corpis parit. vñ elemosyna cōpletius hʒ vim satisfactionis p nr̄is pctis qbꝫ oēs inuoluimur qʒ orō: ꝛ orō pl⁹qʒ ieiuniū. ꝛ iō dr. i. ad Thi. iiij. Corpalis exercitatio ad modicū vtil est. ꝛ iō elyna magis inducit vt vniuersal medicina pcti qʒ alia pietatis opa. sicut pʒ Lu. xj. Date elynā et oīa munda sunt vob. et Dañ. iiij. Peccata tua elemosynis redime. Ad q̄ paruʒ obmutescēs senior. ꝛ extūc alta voce pclamās dixit. Scriptū ē. Aures hñt ꝛ ñ audiēt: oculos hñt ꝛ ñ videbūt. ps. cxiij. Nonne dixi tibi. Aurū ꝛ argentū non est nobis. Nunqđ ad impossibile nos astringere velles: cōtra regłaʒ iuris. Nemo. li. vi. ꝛ illud eni solū possum⁹ qđ cōmode possum⁹. de rescrip. Scissitat⁹. vtiqʒ possibilitas in omibꝫ subaudit. de re. c. ij. cum ɔcor. vnde ꝙ nō possumus dare elemosynā bōa nr̄a volūtas pfecto habet ꝛ sufficit nob. vt. xxxij. q. v. c. Nec solo. cū ɔcor. et h expiēter videt in eo q̄ ad baptismū pꝑerat ꝛ in via decedēs saluabitur. vt de psby. nō bap. c. ij. in glo. vlt. vbi voluntas p facto hr. silr in malo vt ptʒ in eo q̄ viderit mulierē ad ɔcupiscendū eam: mechat⁹ ē eā in corde suo vt. xxxij. q. v. Qui viderit. Idcirco ab re noli contēdere. neqʒ in furore tuo corripias me. Ps. vi. Ad q̄ mox intuli: absit ꝙ irascar. ad qđ me cōpellit venerabilis māsuetudo tua. Noui eteni itra me qđ iter mltos erat mecū sri⁹ opibꝫ meis et ꝙ etiā blādimētis nō aspitatibꝫ infideles ducēdi sunt ad fidē. vt. xlv. dis. Cū sincera. ꝛ. c. De iudeis. Vñ subiunxi. Si placeret caritati tue hui⁹ articuli tui dicerē solutionē. Et placet inq̄t: vnde loq̄bar. Scias ꝙ in multis casibꝫ voluntas sumit pro facto: put p te optime pbatū ē. sed vbi de necessitate op⁹ est facto non sufficit voluntas si factū adimpleri nō pōt: vtputa vellē esse in Roma vel hierlm pꝑter indulgētias: vbi volūtas tantū opari nō pōt q̄ntūcunqʒ bona nisi transiuero psonalr ad illa loca. qꝛ nō alit valēt qʒ sonāt indulgētiaꝝ indulta. vt notat Hoff. in summa. §. vlt. de pe. ꝛ re. ꝛ vltra. qñ voluntas recipiat p facto vl non. vide plene put determiat Jo. an. in mercur. sup regła. In penis. libro. vi. O inq̄t senior. Et illud est qđ volo. sed factū adimpleri nō pt. qđ imo nos i nostra societa te adimplere nō possum⁹ vt pdixi: Ad qđ loquebar. O frater attende quid dicit Doctor gentiū. ij. ad Thessal. c. vlt. vbi inter cetera sic inquit Denunciam⁹ aūt vobis fratres in nomie dñi nr̄i Jesu Xpi vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulāte inordinate: ꝛ nō fm traditionē quā recepert a nob. Ipsi enim scitis queadmodū oportʒ vos imitari. quia nō inquieti fuim⁹ int vos. neqʒ g̃tis panē māducauim⁹. sed in labore ꝛ fatigatōe nocte ꝛ die laborantes: ne

quemq̃ʒ vestꝝ grauarem⁹: nõ qꝛ nõ habuerim⁹ ptãtem: ſʒ vt noſmetipõs formã darem⁹ vob̃ ad imitãdũ nos. Nã ꝛ cũ eſſem⁹ apd̃ vos h̃ denũciabam⁹ vob̃: qm̃ ſi q̇s nõ vult opari nec mãducz. Audiuim⁹ enĩ intꝰ vos q̇ſdã ambulãtes inq̇ete nihil opantes ſʒ curioſe agẽtes. his aũt q̇ eiuſmodi ſũt denũciam⁹ ꝛ obſecram⁹ in dñ̃o ieſu xp̃o vt cũ ſilẽtio opantes ſuũ panẽ mãducẽt ꝛc̃. In his ꝟbis ꝑo clare oñ̃ditur ꝑut glo. ibidem demõſtrat. ſubtrahendũ ſe fore ab om̃i fratre ambulante inordinate. i. nõ ambulandũ fore cum mala ſocietate: ꝛ ſuos dei corpal'r operari vnde viuãt. vt nõ cõpellantꝰ egeſtate neceſſaria petere. ſʒ ꝙ poſſint aliȷ̃s elemoſynã miniſtrare. ꝛ tribuere ncc̃itatẽ patienti. vt dicit idẽ apl's ad Eph. iiij. et vt impleatꝰ qđ ſcp̃tũ ẽ ꝑ Greg. in omelꝰ. de tuis laborib⁹ iuſtis miniſtra paupibus. nõ auferas alteri vñ alteri tribuas. nõ te miſericordẽ oñ̃das alieno ſpolio. Item nullũ deſpicias. vacuũ nullũ dimittas. null⁹ a te triſtis abeat. nemo abs te ꝯfuſus diſcedat. oĩb⁹ cõmunica. oĩb⁹ tribue: nõ eligas. nõ elõges cui miſeareꝰ ne forte ꝑtereat q̇ mereatꝰ accipe. hec ille. Si igitꝰ apl'i xp̃i ac oẽs frẽs quondaʒ in egypto feliciſſime degentes. ac de pñ̃ti pl'es xp̃ifideles in ſudore vult⁹ ſui laborãtes ꝛ labores manuũ ſuaꝝ mãducãtes ſequi volueris glorioſiſſima elemoſynaꝝ p̃mia ſupi⁹ deſcripta. poterꝭ ñ ꝑ impoſſibile ꝑut allegaſti: ſed comede rite ac rationabil'r adipiſci Si autẽ tu cũ ſocietate tua hec ſaluberrima monita nõ adimpleueris. ſed ocioſitati q̇ ſm̃ Berñ. mater eſt nugaꝝ ꝛ nouerca viciorũ. vacaueritis ꝛ elemoſynas de cetero ꝑut hacten⁹ corꝑe ſano recepitis graui ſacrilegio et mortali pctõ vos noueritis ꝯtaminatos. vt. i. q. ij. Clericos. et. q. ij. Amico ꝛ pl'ib⁹ aliȷ̃s vtriuſq̃ʒ iuris ꝛ alioꝝ ſctõꝝ patꝝ autoritatib⁹ conſtare poterit euidenter niſi aliud mihi tua oñ̃derit caritas q̇ nõ irritatꝰ nec cogitat maluʒ: nõ gaudet ſuꝑ iniq̇tate: ꝯgaudet aũt veritati. i. Coꝝ. xiij. At ille. Rogo inq̇t acq̇eſce ſmõib⁹ meis. Nã vt cõcepi anime p̃ferẽde ſunt cũctis corꝑib⁹. xij. q. ij. Anime defunctoꝝ. quia ad ſimilitudinẽ dei create ſunt. de pe. di. ij. Et illa. cur igitꝰ nõ curã eorundẽ cũctis extollẽtẽ occupatõib⁹ mũdi cũ etiã regimẽ earundẽ ars artium intituletꝰ. de eta. ꝛ q̄li. oꝛ. Cum ſit. Si autẽ aĩaꝝ ꝑfect⁹ nob̃ fuit cure: vt prenotaui: q̇d vtilius nos exercere diſponis. Inuanũ labores tui ſunt in domo aliena. ꝛ ad nihilum redigis qđ ꝑmouere cupis. et hec ẽ vnica feliciſſime canonis noſtri voluntas. Ad que inferebã: ꝓpter veritatẽ ꝛ manſuetudinẽ tuam deducet te mirabil'r dextera tua. Ps. xliiij. ad aperiendũ cordꝭ mei ſecreta bñ dixiſti. ſed ſi addideris bonũ bono: facies ip̃m magꝭ bonum. vt in autꝰ. Mlto magꝭ de ſacroſan. ec. ſi ergo h̃ tuũ exercitiũ imples. ꝛ inſuꝑ panẽ ocioſus nõ comedaſ labores manuũ tuaꝝ mãducis. ꝛ de iuſtis laborib⁹ egẽis tribuis. ꝛ maledictõeʒ mendicatõis euitas ꝑculdubio ſalu⁹ eris. Si aũt ſolũ animas ad celũ vis ꝑuehere ꝛ lingua tua trãſibit in terra. ſicut faciũt ꝑ ſingulos dies q̇ ſedent in cathedra moyſi qui alios docent ꝛ ſeip̃os condẽnãt. Sic ꝛ dyoclecian⁹ nõ melioꝛ eſt ſed peioꝛ q̇ multos ad ſuperos ꝑmouit beatoꝝ martyruʒ ſpũs. Quid ergo prodeſt vniuerſum mũdum lucrari. anime vero ſue detrimentũ pati. de ſymo. Matheus. Hinc ſenioꝛ talem vultum oſtendebat ad inſtar illorum que in mẽte gerebat ꝛ dixit. Nõne ſcribitꝰ in iure tuo ꝙ ꝯſuetudinis vſuſq̃ʒ lõgeui nõ ſit leuis autoritas: ꝛ plerũq̃ʒ diſcordiã pariãt nouitates. ꝛ eſt lex. ij. C. q̄ ſit lon. ꝯſue. q̄s nouitates tu q̇dẽ introducere conaris. ĩmo hmõi cõſuetudines leges faciũt et tranſgreſſoꝛ eorum vt tranſgreſſoꝛ legis punitur. xi. diſ. In his. Dimitte ergo nos tãta lege gaudere qꝛ legitimo p̃ſcripſimus. nam ꝛ p̃res nr̃i nũciauerꝰt nob̃ Interroga g̃ generatõʒ p̃ſtinã ꝛ diligẽter inueſtiga patꝝ memoriã: et ipſi doce-

Beghardos beginasqȝ siluestres

bunt te. Job. viij. quoniã pauperẽ vitã gerimꝰ ⁊ pauꝑtas in nob nõ est ꝯtẽnẽda
quia xp̃s eam docuit ⁊ edificauit. xij. q. ij. Gl'ia epi. Ad q̃ dixi. O pater dulcissi-
me tanta fretꝰ es ꝟtute ꝙ animũ tuũ nõ possum cõmouere. Scias ꝙ scriptum
est de ꝯsue. c. vlt. ꝙ tanto sunt grauiora pctã q̃nto diutiꝰ infelicẽ aiam detinent
alligatã. nemo sane mentꝭ intelliget naturali iuri cuiꝰ transgressio ꝑiculũ salutꝭ
inducit q̃cunqȝ ꝯsuetudĩe q̃ dicenda est in hac ꝑte potiꝰ corruptela posse aliq̃te
nus derogari. licȝ eniȝ lõgeue ꝯsuetudis nõ sit vilis auctas. nõ est tñ vsqȝ adeo
valitura vt vl' iuri positiuo deb eat p̃iudiciũ generare nisi fuerit rõnabil'r ⁊ legi
time p̃scripta. et dicit Poeta allegatꝰ in. c. Quãto. e. ti. Cõposito late fetẽti q̃so
ciba te. Qui putas exclusuȝ crimẽ ꝑ tpis vsum. Ac si diceret. ꝙ cõpositũ rapax
et olex sit vetus tñ fetct. Esto aũt ꝙ ꝓmissa tua enũerata beneficia. ⁊ insuꝑ om
nia ⁊ singula tua acta ⁊ actitata sint valde bona. constat aũt tibi qd̃ scꝑtum est
Defleat pctõr quia offendẽs in vno factꝰ ẽ oĩm reꝰ. etiã si al's totã legẽ ꝟuauerit
de pe. di. i. Frẽs. ⁊ de re. iu. Defleat. ꝓut Origenes qui iuxta Hieronimũ octo
milia volumina exceptis epistolis magno conamine totum mũdum decorãdo
cõposuit: quibꝫ hodie vtiꝟ eccl'ia in laudẽ om̃ipotentis. in vno reus factꝰ ẽ. et id̃
in decalogũ hereticoꝝ dãnatoꝝ ꝯscriptꝰ ẽ. et alij heretici ip̃m seq̃ntes ab eodem
denomĩati sunt. vt. xxiij. q. iij. Quidam. §. Origeniani. Nõne hic Origenes be
neficia tua ⁊ tuoꝝ fratrũ excessit: ⁊ vno vicio succubuit. Reuertere reuertere su
namitis. Canti. vi. vt intueamur te in nullo deficere ⁊ in om̃ibus perfecte stare
et firmiter credere ꝙ valido corꝑe tibi sit crimen mẽdicare vt dicit lex. C. de va
lidis men. l. i. li. ix. et ibidem pleniꝰ in glo. ⁊ noli opinionẽ tuã sacrorũ canonũ ⁊
beatoꝝ patrũ preponere decretis. Et ecce sicut scriptũ est. Non crediderũt ver
bo eius: ⁊ murmurauerũt in tabnacul' suis nõ exaudier̃t vocẽ dñi. ps̃. cv. Quã
per scripturas locutꝰ fuit: ⁊ ꝯuenerũt in vnũ aduersus dñm ⁊ aduersus xp̃m eiꝰ
Ps̃. ij. et nolebãt intelligere vt bñ agerent. Quibꝫ auditis dixerũt ad inuicem.
Durus est hic sermo: quis p̃t eũ audire atqȝ abierũt retrorsum. xxiij. q. i. §. Sȝ
notandũ. et Jo. vi. cum ꝯcor. Videamꝰ ḡ si ꝟmones illius veri sunt et tempte-
mus q̃ vẽtura sunt illi. ⁊ sciemꝰ q̃ erũt nouissima illiꝰ. Sap. ij. ⁊ mirati sunt ꝙ
calliditas eoꝝ insidiãdi locũ nõ inuẽisset. ⁊ postea reuersus est cũ societate sua.
et mihi quidẽ pacifice loq̃banꝟ: ⁊ in iracũdia terre loq̃ntes dolos cogitabãt di
centes. Loquere omĩa que sunt in corde tuo. ⁊ ne parcat oculus tuus nobis: et
patienter sustinebimus te et cõfisus in domino et in potentia virtutis eius ita
exorsus sum. Non eni ypocrite estis: quia nõ exterminatis facies vestras vt ap
pareatis hominibus ieiunãtes vt pretactũ est Matth. vi. Est aũt ypocrisis sim-
pliciter considerata ꝓut solũ inducit simulationẽ vl' fictionem: nõ ita grauis si
cut homicidiũ vel adulteriũ cũ ypocrisis possit esse veniale pctm̃ tantũ. vt dicit
Tho. ij. ij. q. cxi. ypocrisis tñ que ꝓnũc apd̃ pl'es regnat ꝓut erat pharisaica ma
gne grauitatꝭ est. Vñ suꝑ istud verbũ saluatoris Luc. xij. Attendite a fermento
phariseoruȝ quod ẽ ypocrisis. Beda ait. Sicut modicũ fermentũ totam farine
massam corrũpit. sic simulatio animi totam virtutẽ sinceritatẽ et veritatem de
fraudabit. Et tho. Nihil enim sic alterat mores vt ypocrisis pharisaica. vnde
patet ꝙ grauitas huiꝰ pcti ꝓut in phariseis vigebat: magna ẽ tanq̃ȝ alteratiua
et corruptiua omniũ morum. Circa qd̃ ꝯsiderandũ est ꝙ seriem euangeliorum
diligentissime cõsideranti patȝ manifeste ꝙ xp̃us non legiꝟ tam acriter impu-
gnasse vicia sicut ypocrisim phariseoꝝ. Cuiꝰ ratio ẽ: nam ypocrisis pharisaica
quã increpabat ex quattuor causis reddiꝟ grauissimũ peccatum. Prima est pro

pter ipsius grauitatē. Que quidē grauitas patet ex hoc q̄ vicium ypocrisis est corruptiuū oīm morū: vt dictū est. Secūdo vt dicit glo. sup illud Trenoꝝ. iiij. Maior est iniq̄tas. s. ypocrisis: populi mei pctō sodomoꝝ. ⁊ rō q2 ſm Hiero. sup illud Esa. xxix. et Math. xv. Popul9 iste labijs me honorat: cor aūt ipsorū longe ē a me. In cōpatiōe duorū maloꝝ meli9 ē aperte peccare q̄ȝ simulare sanctitatē. In tali enī simulatiōe ꝯcurrit duplex iniq̄tas. q̄rū vna ē malicia interior. alia vero simulatio exterior. Tertio q2 ypocrisis ſm se cōsiderata est q̄dam species mendacij. vt in scd̄a secūde. q. supra allegata. ꝯstat aūt q̄ mendatiū q̄nto magis elongat a veritate tanto est ḡuius. Vñ. phs in metaphisica. Magis mentit qui asserit de nouē q̄ est centū q̄ȝ qui dicit est nonagintanouē. Mendacium aūt qd̄ in ypocrisi pharisaica includit. in extremis distat a veritate. Ipsi enim cū essent pessimi et pleni vicijs: simulabāt se nō solum esse iustos ⁊ bonos sed etiā sanctos: tanq̄ȝ ceteros in bonitate ⁊ iusticia excedentes. vt patȝ de phariseo ascendēte in templū. qui de sua se iactans iusticia confidebat ceteros spernēdo. Lu. xviij. Quarto q2 h̄ viciū. s. ypocrisis pharisaica xp̄o maxīe ꝯtrariebat. Xp̄s enī qui nō solū ſm diuinā naturā sed humanā etiam intrinsecus plenus gratia est ⁊ ꝟitate. foris tn̄ in similitudīe carnis peccati mundo apparuit. Phariseus aūt totum oppositū. nititur enī magnā innocentiaȝ foris oñdere vt ouis interius aūt omni inuidia ⁊ impietate ē plen9 sicut lupi. de quib9 Mathei. vij. Veniūt in vestimentꝭ ouiū: intrinsec9 aūt sunt lupi rapaces. Unde xp̄s p̄missorum ⁊ alioꝝ actiōe. ipsos plus q̄ȝ ceteros pctōres execrabat. vt ptȝ Math. xxiij p totū. Unde cōcludo. Nolite fieri sic ypocrite tristes: vt p̄dixi. Rursum dixit senior. Placent nob̄ fabulatiōes tue. nam natura est cauillatōis vt ab euidēter vero p breuissimas mutatiōes disputatio ad ea q̄ euidēter falsa sunt ꝓducatur vt. ff. de ꝟbo. sig. Natura. Sed dic nobis quid intendis quia asseris apostoluȝ dixisse. Subtrahatꝭ vos ab omī fratre ambulāte inordiate. O frater rn̄debā qd̄ ꝯsideras nō est speculatiōis mee. sed q̄ntū valeo de h̄ paulisper reserabo. Dixit enim ꝓpha ps. lxiij. Protexisti me a ꝯuentu malignantiū a mltitudine opantiū iniq̄tatē. Et de hoc gratulabat in dn̄o cū diceret. Ibidem. Letabit iustus in domino ⁊ sperabit in eo: ⁊ laudabunt oēs recti corde. Vñ dicit Greg. sup Ezech. omelia. ix. Unum vero est ꝑ quo vitari debȝ societas malorū: ne si fortassis corrigi nō valeant: ad imitationē trahant. Et cum ipsi a sua malicia trahātur eos qui sibi ꝯiuncti fuerint puertant. corrūpūt bonos mores colloquia mala. i. Corinth. v. Et sicut p Salomonē dr̄. Noli amicus esse homī iracundo: nec ambules cū viro furioso ne forte discas semitas eius ⁊ sumas scandalū aīe tue. Prouerb. xxij. Sicut ḡ pfecti viri puersos ꝓximos nō debent fugere. q2 ⁊ eos semp ad rectitudinē trahūt. ⁊ ipsi ad puersitatē nunq̄ȝ trahunt. ita infirmi quicunq̄ȝ societatē debent declinare maloꝝ: ne mala q̄ freq̄nter inspiciunt ⁊ corrigere nō valent delectent imitari. Sic enī verbo ꝓximoꝝ audiendo q̄tidie sumimus in mente. sic flando ⁊ aspirādo aerem trahim9 corpe Et sicut mal9 eoꝝ aer assiduo flatu tactus inficit corpus. ita puersa locutio assidue audita infirmātiuȝ inficit animū vt tabescat praui opis assiduitate. Hec ille. Idcirco precipue Moyses populo recedere a tabernacłis peccatoꝝ ne cū eis perirent p̄cepit Nūeri. xvi. c. Nam ꝓpter amiciciā quā habuit Amon cū Jonatha dedit ei viam vt opprimeret Thamar sororē eius. ij. Regū. xiij. Et fertur q̄ Alanus ꝓpter bonot vt putabat socios transiuerit ad patibulū. Unde Isido. de summo bono. Melius est habere maloꝝ odium q̄ȝ consortiū. Sicut multa bona habȝ cōmunis vita san

ctorum.sic plura mala ꝯfert societas maloꝝ. Et ita ꝯcludo iuxta premissa ꝙ societas maloꝝ hominū ⁊ ꝑsertim phariseorum et ypocritarū fuit:et est periculosissima qđ apl's annotare voluit vt dixi prenotandū. Non inquit Senior: dubito ꝙ societas mala verisimiliter inducat pericula ꝑ te allegata:a cōtrario vero bona societas vt similiter tetigisti:inducat multa bona. Nam scriptum est: (ve soli)quia cum ceciderit non habet subleuantē.⁊ si dormierint duo fouebuntur mutuo: vnus quomodo calefiet Ecci.iiij.et dic̄ Seneca. Omniū societatū nulla prestantior est.nulla firmior est quantū vti boni moribus similes si sunt familiaritate coniūcti. Item nullius boni sine socio iocūda est possessio. ⁊ apostoli domini in vnū congregati merebātur spiritūsanctuꝫ accipere . ⁊ loquebantur varijs linguis magnalia dei. Actuū.j.et ꝓpheta Dauid ps̄.xvij.dicit. Cum sancto sanctus eris :et cū viro innocente innocēs eris. Et his dictis circūdederunt me sicut apes:⁊ exarserunt sicut ignis. Ps̄.cxvij.Apis enī vt dicit Greg. in Omelia vbi.s̄. In ore mel habet:in occulto caude vulnus.et omnes qui lingua blandiūtur:sed latenter ex malicia feriunt apes sunt.quia loquendo dulcedinē mellis ꝓponunt.sed occulto feriendo vulnus inferunt. Ista vero facientes exardescunt sicut ignis.quia per flāmas detrahentiū non iustorum vita cōburitur:sed q̄ in eis inesse poterant peccatoꝝ spine cōcremātur. Hec ille. Et qr dicit Crisostom⁹. Malos qui monet offendit.incurrit odiuꝫ qui arguit criminosos.et per tribulationē iusti cognoscunt̄.pena quippe interrogat si q̄s quietus veraciter deum amat. Grego.in principio moraliū. Uidebatur ipsis quia de ypocrisi pharisaica et eius societate fecerim mentionē.tetenderim arcum in eorum conuitiū quod multū probat pacientē afflictum.dicente dicto Gregorio Qualis vnusquisqꝫ apud se latet.hoc illata contumelia probant. Exacuerunt vt gladium linguas suas:venenū aspidum sub labijs eorum.et os eorum maledictione et amaritudine plenū erat. et irruerunt in me fortes. Oculi autē mei ad dominū vt euelleret de laqueo pedes meos: et dixi in corde meo. Omnipotens pater respice in me ⁊ miserere mei:quia vnicus ⁊ pauꝑ suꝫ ego. tribulationes cordis mei multiplicate sunt:⁊ de necessitatib⁹ meis erue me. Uide humilitatem meā ⁊ laborē meum:⁊ dimitte vniuersa delicta mea. Respice inimicos meos qm̄ mltiplicati sunt et odio iniquo oderūt me. custodi animā meā et erue me:nō erubescam quoniā speraui in te. Ps̄. xxiiij. Unde dn̄s exaudiuit me et eripuit me de manibus inimicorū meorum. al's forsitan aqua absorbuisset me. Benedictus domin⁹ qui non dedit me in captionē dentibus eorum.⁊ sic euasi quasi ego solus vt annunciarem hec in vniuersa terra.

Lollhardorum descriptio.

Nunc scio vere quia iste populus et

n eorū similes sunt de his quos christus pre omnib⁹ alijs in hoc mundo persecutus est. Sunt enī vt scribit̄ Luc̄. xviij.qui in se cōfidunt tanqꝫ iusti aspernātur ceteros :gratias deo agunt.quia simulāt se nō fore sicut homines ceteri:raptores videlicet iniusti: adulteri : ieiunantes bis in sabbato. decimas dant de omnib⁹(sicut asserunt)que possident.prout veritas describit ypocrisim pharisaicam vbi supra. Nam et propheta dixit Esa.ix. Om̄is ypocrita neqꝫ. Et primo quia in se confidūt tanqꝫ iusti . quia suas opiniōes falsas preponunt scripturis ⁊ scripturarū doctoribus.et ideo sunt hi de quibus dicit̄

Hiere. vij. Non audierūt me nec inclinauerūt aurem suam. sed indurauerunt
ceruicem: et peius operati sunt q̄ȝ patres eorum. Quod ꝓprie verificatur de hu-
iusmodi populo periculoso: sicut et de iudeis. Nam patres eoꝝ interfecerunt
prophetas: vt dicit Crisostomꝰ. et ipsi iudei quia interfecerūt xp̄m principem
prophetaꝝ peius operati sunt: ⁊ pr̄es iudeoꝝ qui ⁊ nostri pr̄es fuerūt sicut nō
audierūt ꝓphetas. sic ille ppl's nō audit ꝑncipē ꝓphaꝝ qui ꝑ singulos dies in vo
ce tube per suos legatos. vicarios ⁊ locumtenentes ꝓhibet validos non men
dicare. sed nō audierunt neq̄ȝ inclinauerūt aurē suam mihi. Unde sequit' Esa.
vj. Uadas ⁊ dicas populo huic. Audite intelligentes ⁊ nolite intelligere ⁊ vi-
dete visionē et nolite cognoscere. Et vt ondēderet ꝓpheta ꝙ in credendo principi
ꝓphaꝝ vl' suis vicarijs consistat salꝰ ppl'i. statim subdidit. Excecа cor ppl'i hꝰ ⁊
aures eius aggraua ⁊ oculos eiꝰ claude: ne forte videat oculis: ⁊ in auribꝫ suis
audiat. et in corde suo intelligat ⁊ cōuertatur. Hec ibi. Et hec opantur q̄ in se
confidūt tanq̄ȝ iusti ꝓut hodie faciunt iudei. Scd̄o aspernātur ceteros int' q̄s
viuunt: ⁊ vestitu ⁊ habitu se segregant ab eisdem. et contra continuā dictorum
veri ꝑncipis ꝓphetarum vicarioꝝ in terris ꝓhibitionem sumptuosa temeritate
habitum noue religionis assumunt. vt de relig. do. c. vnico. li. vj. Qui quidem
habitus eis si essent de tertia regula fratꝝ mioꝝ minime liceret cū sanctꝰ Frau
ciscus nec talem habitū nec scapulare eisdem vnq̄ȝ indixerit. vt patȝ in Cle. j.
de ver. sig. Tertio gratias agūt. quia nō sunt sicut ceteri raptores: iniusti: adul
teri: et quomō. Nam incedunt inclinato capite ꝓlixas in ecclesijs facientes ora
tiones pre ceteris. de quibꝫ Isido. li. iij. de sum. bo. c. vij. Proprium ypocritarū
est offerre se in orationibꝫ videntibꝫ quoꝝ fructus est nō deo placere sed gloriā
ab hominibꝫ cōparare. In domibꝫ autem suis ꝓut experior penitus vacantes
et ad saturitatē comedentes bibentes et dormientes. quia nō est lex ipsis vltra
arbitrium liberum (vt ipsi p̄sumunt) a quouis imposita. Et in publico vtiq̄ȝ hu
iusmodi crimina ibidem enumerata. plerunq̄ȝ vt fides ipsis maior adhibeat'
implere non p̄sumunt. quare ieiunāt non tm̄ bis sed ter vel quater in sabbato
vt puta iuxta aliq̄ꝝ expositionē. bis ieiunāt ī die illi q̄ sel' manducant. quia se-
mel a mane vsq̄ȝ ad prandium. et post prandiū vsq̄ȝ ad noctē. Ipsi autē pluries
videlicet primo a mane vsq̄ȝ ad gentaculum. et abinde vsq̄ȝ ad prandiuȝ. tertio
abinde vsq̄ȝ ad merendinā. quarto quousq̄ȝ cenant. quinto vsq̄ȝ ad noctem. Ex
his inferunt: quia videlicȝ non sumus vt hic publicanus. per quod ostendunt
primum sacerdotes: et consequenter omnes status mundi ipsis fore peiores a
quibꝫ per habitum vt p̄mittitur se segregarunt tanq̄ȝ milites qui per delationeȝ
balthei. ⁊ nobiles per torneamēta se ceteris ondūdunt p̄eminentiores. Et licȝ ve
ritas sit ꝙ tam sacerdotes q̄ȝ alij plerūq̄ȝ ipsis beghardis: sint quo ad actus pu
blicos multū deteriores. Hi tamē videlicet sacerdotes et alij sicut publicanus
iste. stantes a longe ꝑcutientes pectora sua: dicentes singuli. Deus ꝓpitius esto
mihi peccatori. Recognoscentes omēs actus suos criminosos: et humiliter cō
fitentes ⁊ penitentes palam publice et clam insuꝑ ⁊ occulte omīa sua peccata.
Isti autem beghardi ⁊c̄. cecitate mentis adeo percussi ꝙ non recognoscunt er-
rores suos. nec se errare ꝓfitent' prout p̄dixi. Hi moriunt' in peccatis suis. vt Jo.
viij. prout claret ⁊ iuxta fidem nostrā perpetuo damnabūtur vt in dicto. c. De-
fleat. de re. iur'. quia et omnis virtus (si quam habent) detrimētum patitur ab
vno vicio. et de pe. di. v. c. Dolendum. et dum in vno peccato ꝑseuerant: omnia
bona perdunt: vt ibi sicut in testibus qui aliquid addicit de suo: totuȝ testimo

nium ꝓ tali mendacio decolorat.iij.q.ix. Pura.simile de eodẽ:dis.iij. nõ licet. Sed quid sequit᷑ videlicꝫ de publicanis .id est alijs peccatoribꝫ sacerdotibus et hmõi.de quibꝫ dixit Xp̄us. Amen amen dico vob.descendit hic iustificatus in domũ suam ab illo scꝫ phariseo ⁊ ypocrita:qui ꝑmanebit in peccatis suis vt predictum est. Et quia ſm Greg.eoꝝ opera que clara hominibꝫ foris apparuerunt in aduẽtu iudicis intus obscurãtur. ⁊ a deo retributionẽ nõ inueniunt. qꝛ pro ipsis recipiũt laudes quas amauerũt. Hec ille. Et pro iniquitatũ suaꝝ defensione:⁊ executionis securitate tanq̄ȝ iudei qui inuocabãt Caypham pontiũ pylatum et ceteros contra xp̄m:qꝛ ipsis non licebat interficere quenq̄ȝ .potentia magnatũ hacten⁹ armauerunt se quos pre ceteris in suis et suoꝝ infirmitatibus apparatu quodã deuotissimo visitarunt: ipsis astiterunt ⁊ dulciter informauerunt ⁊ diuites nõ dimiserũt inanes.sed nec humiles paupes et esuriẽtes in suis languoribꝫ :nec corꝑali nec spirituali cibo replentes:nec domibus eorũ appropinquãtes.⁊ quod peius est vt ecce illoꝝ nec alioꝝ clam vel palam correctiones patiũtur.sed mox dum senserunt increpationes in agni vellere experientur lupi rapaces.dentes mordaces non veren᷑ denudare.et fictũ hũilitatꝭ spiritũ in rebellionẽ cõtumaciter et contentiose ꝯuertentes suam et suoꝝ consodalium vbicunq̄ȝ constitutoꝝ vtriusq̄ȝ sexus errores defendere non erubescunt tanq̄ȝ dicerent deo . Recede a nobis scientiã viarum tuarũ nolumus. Job.xxi. Quid aũt iniqui⁹ est(dicit Leo papa)q̄ȝ impia sapere et sapientioribꝫ doctioribusq̄ȝ non credere. Sed in hanc insipientiã cadunt.quia cum ad cognoscẽdũ veritatẽ aliquo impediun᷑ obscuro.nõ ad ꝓpheticas voces:nõ ad apostolicas litteras:nec euangelicas autoritates :sed ad semetipsos recurrunt. ⁊ ideo magistri erroꝝ existũt. quia veritatis discipuli non fuerunt.xxiij.q.iij.Ex autem. Unde proprie de eisdem dicit Grego.xi.moraliũ.c.iij.in fine. Plerunq̄ȝ fit vt cũ audientis cor.exigentibꝫ culpis omnipotentis dei gratia nõ reple᷑ incassuꝫ exterius a p̄dicatore moueat᷑,quia mutũ est os ore quod loquitur.si ille interi⁹ in corde nõ clamet qui aspirat verba que audiũtur. Hinc ꝓpheta ait. Nisi dñs edificauerit domũ inuanũ laborant qui edificant eam . Hinc Salomon ait. Considera opera dei: q̄ nemo possit corrigere q̄ȝ ille qui despexerit. Nec miruꝫ si a corde reprobo:p̄dicator minime auditur:dum nõnunq̄ȝ ipse quoq̄ȝ domin⁹ in his que loquitur resistentiã moribus impugnatur. Hec ille. Et vltra tanq̄ȝ serpens in gremio ⁊ ignis in sinu solent recondiri :suos remunerant hospites. vt.xiij.q.j.Ad hec. Ita suos fautores:⁊ maxime religiosos mendicãtes.nõ tm̄ linguis detrahendo:sed elemosynas ipsis de iure debitas subtrahẽdo moliuntur defraudare. quia plerunq̄ȝ quãtum ipsis dispergitur:tantũ ipsis religiosis in suis donis debendis euacuatur. vt est ar.de cõsti.c.Cum.M.de excess.p̄la. c.vlt.li.vj. Uñ ꝑfecto odio oderã illos:⁊ inimici facti s᷑ mihi.et hoc ſm Tho. in sum.q.xxxiiij.ar.iij.possum sine peccato.quia tantũ ip̄oꝝ crimina ⁊ excessus odiui: ꝑut facit iustus iudex qui ꝑsequitur criminosos vsq̄ȝ ad mortẽ et mere᷑ vt.xxiij.q.v.c.Judex.⁊.c.se. ꝑut ⁊ xp̄s persecutus fuit vendẽtes ⁊ ementes in templo ac phariseos ypocritas:sed ipsam naturã ⁊ gratiam fratris non potest aliquis odio habere sine peccato. Hoc aũt q̄ in fratre odimus culpam et defectum boni:pertinet ad fratris amorẽ. Eiusdem em̄ ratiõis est q̄ velimus bonum alicui⁹ ⁊ odimus malũ. Nam ⁊ ꝓpheta iniquos odio habuit . ⁊ nihilominus legem dei dilexit. vt ps̄. cxviij. Sed quia sepe iura adaptantur ad ea que sepe accidunt. de despon.impu.Litteras.cum ꝯcor. Frequenter etiam accidit

vt patet q̃ inter illam malã societatẽ fuerũt secte ꝛ hereticoꝝ cõuenticula in die
bus ꝛ in terris nostris: vt ptz de quodã Beghardo dicto Burkardo cum suis
fratribus in dominio Thuricensi: qui post pñiam ꝛ crucis assignationem rela
psi in heresim igne fuerunt cõcremati. Item de quodam fratre Carolo qui ma
gnam habuit adhesionẽ in terra Uranie ꝑpter eandẽ causam cum socijs igne
consumptus est. Item de quodã Henrico de Tierrem prope Constãtiam: qui
cum magna adhesione penitentiã publicam suscepit. Item de quodã Johãne
in dominio Ulmensi cũ multa societate. q̃ propter dictã cãm pñiaz publicã su
scepit. Itez de vno magno heresiarcha in dominio de wirttenberg. qui ingen-
ti difficultate expertoꝝ cõuentu fuit conuictus. Item de quibusdã beghardis
venientibꝰ per annos singulos quondã de Bohemia infinituz populũ in opi-
dis Bernẽ ac Soldorẽ ac in multis villis ꝛ terris eisdem subiectis in hor-
ribilem heresim ꝑduxerũt. Et summarie q̃ in tota Alemania superiori non est
contra fidem catholicã heresis introducta nisi per vulpeculas illius secte beg-
hardorum Lollbardoꝝ et beginarũ maliciosissime: absq3 eo q̃ q̃3 plures latro-
nes et sodomite sunt in eorum habitu reperti. Unde propter hmõi grauissime
iniquitatis frequentiã: iura ac iurium canonũ ꝛ legum sacratissimoꝝ et eorun-
dem ministroꝝ arma viriliter adaptent: ꝛ vtriusq3 iuris gladij vibrentur. vt eo
rundẽ hominũ et illorum ministrorũ qui vulgariter ꝛ communiter vt premitti-
tur Lollhardi Beghardi et Begine nuncupãtur cõtumacia: per directum ꝛ in
directum cõpescatur. quoniã verissime vt p̃mittit sunt per omĩa pharisei ꝛ ypo
crite tristes. Sed quia fortassis sepe per directũ vt puta personaliter et in am
bonibus cancelloꝝ multipliciter generalr̃ et singulariter sunt correcti. ꝑut chri
stus exprobrauit phariseorum illorum duritiam et incredulitatẽ. ad quos dixit
Uos non creditis mihi q2 nõ estis ex ouibꝰ meis: oues mee vocem meã audiũt
Joh. x. Sed durissime ceruicis sit populus. Memento q̃ ad iracundiã prouo
caueris dominũ. Deuteronomij. xxi. Sed vt p̃dictum est hactenus indurave
runt faciem suã supra petram. et noluerũt reuerti. Hieremie. v. et cor suum po
suerunt vt adamantẽ: non audierunt legẽ et verba que miserat dominꝰ Zacha
rie. vij. Idcirco expedit vt ꝑ indirectũ ꝑut iudei excõmunicãtur: eoꝝ fautores
et receptores ad desistendũ ne alieno grauent pctõ. prouide et sollerter indu
cantur: prout hoc nuper in quodam cõpendioso tractatulo vberius duxi ꝯscri
bendum. per eum qui obstinatorũ malicie nunq3 misertus fuit. sed in se credeu
tium est salus et vita per infinita secula seculorum Amen.

Finis.

Glosa bullarū ꝑ beghardos impetratarꝫ

p Ro fundamentali bullarum subscriptarū intelligētia clarius demōstranda. Hec pncipalr videtur sincerius ꝯsideranda: ꝙ Greg. papa. xij. natiōe Venetus de Carrarijs electus: de anno dñi. M.ccccvij. multū annosus ⁊ sedit legitime in papatu vno āno mēsibꝫ qnqꝫ diebꝫ decē. et depositus ꝑ ꝯciliū Pisanū: ⁊ in eodē anno ibidē fuit extūc elect⁹ Alexander qnt⁹ natione grecus de Candia. de āno dñi. M.ccccix. die. xxvj. Junij. ⁊ sedit mensibꝫ decem. diebꝫ octo: et mortu⁹ ē in Bononia. Et extunc ibidē elect⁹ ē Johes. xxiij qui sedit in papatu legitime annis sex. et deposit⁹ in cōcilio Constantieñ. anno dñi. M. ccccxv. die. xxix. mēsis Maij. Et expost de āno dñi. M.cccc. xvij. Ipsa die sancti Martini electus est ibidē Martin⁹ papa qnt⁹: qui sedit annis. xiiij. Hinc electus est Eugenius qui vocabaꝫ Gabriel: ⁊ fuerat quondam cardinalꝫ predicti Greg: creatus ꝑ eum dū fuerat ꝓuatus papatus dignitate in concilio Pisano ꝓdicto. ⁊ dū morā traheret in ciuit⁊ Arimuleñ sub potestate dñi Caroli de malatestꝫ baronis ibidem. Nunc videam⁹ pñtis bulle videlꝫ Greg. conditionē. Nā in fine poniꝫ. Datum Rome apud sanctū Petrum. iiij. nonas Decembris pontificatus sui anno septimo. et ipse in papatu nō remāsit legitime ꝑ ut prescribiꝫ vltra duos annos. Item nota ꝙ Eugenius confirmauit illā bullā primo anno pōtificatus sui. et infra tres menses post suam creationē. Item nota prout veritas ē ꝙ ille Eugenius prout domin⁹ suus Gregorius semper fuit fautor et promotor illorum Beghardoꝝ. Nam et ipse Gabriel videlicꝫ Eugeni⁹ per se quondam fuit in heremitorio prope Paduam tanqm beghardus. Itē nota ꝙ illa bulla ꝓma videlꝫ Gregorij stabat per. xxiiij. annos anteqꝫ cōfirmaretur ꝑ Eugeniū. Et nūc procedam⁹ ad intentum. et sequiꝫ tenor bullarū que est talis Et primo tenor bulle Eugenij que in se continet aliam.

e Vgenius Episcopus seruus seruoꝝ dei Venerabilibꝫ fratribꝫ Colonieñ. Treuereñ. Maguntineñ. ceterisqꝫ archiepis et tam eoꝝ suffraganeis qꝫ alijs episcopis vniuersis per[a] Alemaniam Brabantiam ⁊ Flandriā constitutis: ad quos pñtes littere ꝑuenerint. Salutem et aplicam bñdictionem[b] pijs votis fidelium qui sub humilitatis spiritu pie vite sedulum dño famulatum impendunt. Illis presertim qui tranquillitatē pacem et statū prosperum eorundem respicere dinoscuntur: eo libentius fauoris apostolici presidiū impartiri de-

a Alemaniam. Hic ponit differētias inter Alemaniam et Brabantiam et Flandriam. licet in veritate brabantini ⁊ Flandreñ. sint alemani: prout saxones.

b Pijs votis ⁊c. Hec arenga siue hoc exordiū tanqꝫ curialis sermo nō inducit veritatis probationē. vt no. de insti. Cū venissꝫ. xxij. q. iiij. Unusquisqꝫ. et in glo. prout dicitur in litteris expectatiuis: vite ac morum honestas ⁊c. Unde scriptum est: que cōmendandi causa dicuntur pro nō dicto habentur. ff. de cōtrahē. empt. Ea que.

bemus quo ex eoꝝ quie/te altissimo famulat⁹ gra/tioꝛ exhibeat. Dudū siqui/dem felicis recoꝛdatiōis [b]Gregoꝛio pape vndecīo/predecessoꝛi nostro expo/sito ꝙ nōnulli ex vob seu/predecessoꝛib⁹ vr̄is et alij/in vr̄is ciuitatib⁹ et dyo/cesibus: dilectos filios [c]de/cellis: seu [d]volūtarie pau/pertatis paupes cōmuni/ter nuncupatos occasiōe/[e]vestiū quas gestarent di/uersis molestijs et īiurijs/afficerent in eoꝛūdē pau/perū detrimentū. Idem/predecessoꝛ nr̄ volens di/ctoꝝ pauperū indemni/tati ꝓuidere: vob̄ ꝛ prede/cessoꝛib⁹ ipsis nomib⁹ ꝓ/prijs nō exp̄ssis: suis de/

a Quiete. Hec est pars exoꝛdij: ꝛ dicit quiete. Hec est pura veritas sine curiali/tate: qꝛ homies illi⁹ fraternitatꝭ seculum fugiūt: ꝛ in seculo ꝯuersari nō erubescūt sed potius laboꝛē fugiūt: vt sic quiete iu/xta tenoꝛē bulle: sꝫ nō iu/xta sensum bulle victū et vestitū acquirant.

b Gregoꝛio. Hic ē gre/goꝛius de q̄ sup̄ fit men/tio ī themathe: ꝛ ipi⁹ bul/le trāssumptio facit fideꝫ tanq̄ principalꝭ ꝑ vniuer/sum mūdū: qꝛ sic in regi/stro Greg. repta est. vt pꝫ de iureiu. c. ij. in supscri/ptiōe. et alꝭ est stil⁹ ꝛ ob/seruātia romāe curie q̄ fa/cit ꝓbationeꝫ. de cri. fal. Licet. et facit ius vt no. in. c. Ex litteris. de ꝯsti. et bulla plūbata tā Euge/nij q̄ Gregoꝛij ꝓ dictoꝝ est: vt ferꝭ integra apud ꝯgregationē fratꝝ illius ꝯuersatōis ī ciuitate Co/loniensi.

c De cellis Hoc est no/men cuiusdaꝫ dom⁹ illi⁹ fraternitatis.

d Volūtarie pau. Ecce quō recipiūt nomē de vo/luntaria paupꝑtate. Videam⁹ ꝑ vt nomia corrn̄deant reb⁹. xij. q. j. Clericus q̄. insti. de dona. §. Est ꝛ aliud. cū ꝯcoꝛ. Sūt aūt volūtarie paupes: de q̄b⁹ legiꝭ ꝛ no. in. c. Sacerdos. j. q. ij. qui se amoꝛe paupꝑtatꝭ in nūero paupeꝝ ꝯstituūt. vt ibi tāq̄ pau/peres volūtarij viuāt exēplo aplo͛ꝝ: et ꝙ omia sint cōia: ꝛ in h̄ nō cōmittaꝭ dolus ꝑut legiꝭ de Anania ꝛ saphira vxoꝛe sua Act. iiij. j. q. ij. §. Legiꝭ. et vbi est hic et laudabimus eū. ꝑsertim in illis ꝯgrega/tionib⁹. nā pl⁹ delicate viuūt q̄ vixerunt tp̄e q̄ fuerꝭ in locꝭ suis ꝓprijs. Nam exper/rienter videm⁹ ꝙ raro vel nunq̄ nobiles vlꝭ ciues abundātes: aut periti intrāt illo/rum ꝯgregatōnē. sed tantū artifices mechanici ꝛ rurales q̄ se pri⁹ suis la/boꝛib⁹ nutriebāt: ꝛ nūc ocio mlͭiplꝭr vacant. ꝛ rustic⁹ q̄ pri⁹ doꝛmiebat in campo cū pecoꝛib⁹ supra terrā: vlꝭ in paleis apō illos fra/tres doꝛmit in pēnaꝝ plumis: aut in strati/bus bene politis.

e Vestiū. Foꝛte de ferebāt vestes lōgas ad laboꝛandum non aptas. aut alicui reli/giōi approbate siles. de quib⁹ de relig. do. c. j. li. vj. aut poꝛtabāt scapularia cū cappis tanq̄ monachi oꝛdis alic⁹ approbati. Naꝫ scapulare est signum vere ꝛ approbate reli/gionis. vt le. ꝛ no. in Clemen. ne ī agro. de sta. mo. §. Cū vero abbates. Nec etiaꝫ fratres de tertia reglꝭa sancti Francisci aut so/roꝛes talibus scapularib⁹ debēt vti quia regula huiusmodi hoc nō in/tendit. et vtitur magna rōne. Nam in eadeꝫ reglꝭa tertia sunt ꝑsone ma/trimonialiter cōiuncte. et si alie per/sone solute possent vti et deberent si/militer et ille. Ecce qualis inconue/nientia si soroꝛ huius regule impre/gnata ventre eleuato cuꝫ scapulari transiret ad eccl͛iam vlꝭ ad alia loca publica. vel si vir scapulariat⁹ furtū committens suspenderet ad patibu

lum. vnde hoc cōsiderantes prelati voluerunt fortassis q̄ tali vestitu non vterentur.

f Quieti ⁊ tranquillitati. Hec in veritate est quies et tranquillitas nō anime sed corporis ⁊ aīmi vt ocio vacent, put ꝑ dictū est supra super ꝟ. Quiete.

g Gregori⁹. Hic est de quo fecim⁹ supra mentionē in themate.

h Per alemaniam De q̄ supra dictū est. q2 istud hoīm genus plus ꝑ alemaniā q̄ȝ ꝑ alias mūdi plagas reperit' vn̄ emanauit illa Cle. tm̄ ꝯ eos proprie. de heret. Ad nostrum. vbi dicit in regno alemanie procurante satore malorū operū damnabil'r.

i In vestris ciuitatib9. vbicunq̄ȝ fuerit corpus illuc congregabūt' ⁊ aquile. Mathei. xxiiij. Hoc genus laudabile habuit ortū adinstar sanctorum patrum ⁊ fratrum heremitarū in nemoribus morātium. sed q2 in deserto non erant corpa pinguia quibus mādućarent ad saturitatē. ⁊ ideo congregabantur: prout hodie ad ciuitates vbi pane vino et oleo m'tiplicati tanq̄ȝ fideles christi requiescunt.

k Humiliter ⁊ honeste in fidei puritate ⁊c. Que quidē puritas cum aliis optimis conditionibus si fuerit in ipsis in fructibus suis cognoscemus eos. Mathei. vij. Sed puto q̄ hec verba curialiter dicta prout ꝑnotauimus non obligant ad mera veritatis fundamenta.

l In paupertate et castitate. De quibus infra dicemus.

m Ecclesias deuote frequentant, simulātes longam orationē. Luc. xx. c. et ita deuorant domus viduarum sub obtentu prolixe oratiōis. Marci. xij. et hec ꝓprie dixit xp̄s de phariseis et ypocritis. Nunq̄ȝ autē vidi aliquod genus hominū tantā similitudinē cum ypocritis habere sicut illi. Constat autem q̄ christus in vita sua huiusmōi ypocritas ⁊ phariseos pl⁹ ceteris hominibus ꝑsecut⁹ est sermōibus suis: dū dixit post multa publicani et meretrices precedunt vos in regno celorum. Math. xxi. Videmus autē experienter q̄ ipsi faciūt longas orationes in publico et laborare non possunt: nec volūt palam nec in occulto ad mandatū apostoli: put infra dicetur.

n Prelatis et curatis reuerenter obediant ⁊c. Notabile verbum est. nā dicit Gregorius. Sicut laudabile discretūq̄ȝ est reuerentiā ⁊ honorē exhibere ꝑoribus. ita rectitudis ⁊ dei timoris est

dit litteris in mandatis vt certis modis ⁊ formis [f] quieti et tranquillitati dictorum pauperum prouidere curaretis seu curarent prout in eisdem litteris quarum tenor est talis continet'. [g] Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus Colonien. Treuerensis. Maguntinen. aliisq̄ȝ archiepiscopis et tam eorū suffraganeis q̄ȝ aliis episcopis vniuersis [h] ꝑ alemaniam: brabantiam et flandriam cōstitutis: ad quos ꝑsentes littere peruenerint salutem et apostolicam benedictionem. Ad audientiam nostram peruēit q̄ [i] in vestris ciuitatibus et dyocesibus sint nōnulli paupes vtriusq̄ȝ sexus qui [k] humil'r ⁊ honeste in fidei puritate et honestis vestibus aut habitibus. aut [l] in paupertate aut castitate viuunt: et [m] ecclesias deuote frequentant. Et q̄ licet huiusmodi pauperes nobis et Romane eccl'ie ac eorū [n] prelatis et curatis reuerenter

obediant[a] nullis erroribꝫ se inuoluẽdo.[b] sed intime caritatis amore deo et ꝓpter ipm̃ ꝓximis ſuiẽdo. Tamẽ nõnulli a vob seu ꝑ vos[c] ordinaria ⁊ etiam aliq̃[d] inquisitores heretice prauitatis in illis partibus aplica auc̃te deputati hmõi paupes[e] occasione vestiũ indebite ⁊ iniuste ꝑturbant: ipsorũ vestes simplices[f] et hõestas decurtari: transformari: ⁊ q̃nq3 trãsmutari faciendo: necnon[g] occasione huiusmodi vestiũ sacramẽta ecclesiastica inhibendo et alia[h] grauamina inferendo eisdem in detrimẽtũ et damnũ ipsoꝝ pauperũ et scãdalũ plurimo

si qua in eis sunt q̃ indigẽt correctiõe nulla dissimulatiõe postponeꝛ. ij. q. vij Sicut inq̃t. ⁊ etiã si inutiles sunt dũmodo toleranꝛ. xvj. q. vj. Si fortassis Vñ in his h̃ genꝰ homis pre ceterꝭ nõ facit reuerentiã nisi cum dissimulatõe. nã ꝓprie reuerentia est honor q̃ cum pauore exhibeꝛ. ita dicit Archid. de imu. ec. dec3. sup. ꝟ. Reuerẽtia.

a Nullis. erro. se inuoluẽdo. q istud genꝰ hoim se multꝭ añ tpa inuoluit. videꝛ patẽter in Cle. Ad nrãm. de hereꝛ. Et insuꝑ in diebꝫ meis et ĩ dyocesi Constantieñ isti homĩes infinitos seminauerũt errores. vñ pleriq3 sunt ad pñiã publicã positi. aliȷ̃ igne cremati. vnde his diebus videlic3 de anno dñi. M. cccc. xxxviij. quidam nouos fecerant erroris articlos in suis librꝭ cõscriptos. et ĩ occultꝭ cõuenticlis dogmatizatos qui demũ ⁊ vix informati pñiam publicã ꝑegerũt Hinc publicũ est ⁊ notoriũ q hoc errore depuati nõ erubescũt dicere. q sano corꝑe ⁊ validis mẽdicare ⁊ elemosynã recipe non sit pctm̃. de quo infra dicetur.

b Sz intime caritatis amore q̃ patiens ⁊ benigna ẽ: q̃ nõ emulaꝛ nõ agit perperã: nõ inflaꝛ. nõ ẽ ambitiosa ⁊c̃. j. Cor. xiij. Unde si tales frẽs intime caritatꝭ amore vt dicit bulla deo ⁊ ꝓpꝛ ipm̃ ꝓximis seruiũt. experiẽtia reꝝ magistra demõstrat. put videmus.

c Ordinaria. Ordinariȷ̃ sua auctoritate sepe tales visitãt. quia hoc ⁊ aliȷ̃s priuilegiȷ̃s abutunꝛ: vnde perdere merentur. vt de priuile. Tuaꝝ. de regula. c. Licet. cum concord.

d Inquisitores. et de illis plene notatur in Cle. j. de hereꝛ. ⁊ in Cle. seq̃n. et quia idem ex officio sepe inuenerũt inter talem fraternitatẽ actus iniquos ideo q̃si consueti plꝰ illos visitarũt.

e Occasiõe vestiũ. vsus nõ despiciꝛ: sed abusus vnde quisq̃s rebꝫ ꝑtereũtibꝫ restrictiꝰ vtiꝛ q̃3 sese habẽt mores eoꝝ cũ q̃bꝫ viuit. aut intẽꝑans aut supstitiosus ẽ. xlj. di. Quisq̃s. et sunt ꝟba scti Aug. vñ patẽter isti homĩes vestitu se ab aliȷ̃s segregant vt suos ritus et mores aliȷ̃s meliores oñdãt et dicãt in cordibꝫ suis sic̃ pharisẽꝰ Deus grãs ago tibi q ñ sũ sic̃ ceteri hoĩm raptores ⁊c̃. velut etiã hic publicanꝰ. Lu. xviij.

f Simplices ⁊ honestas. h̃ discernere q̃ ad ĩpos vel etiã q̃ ad alios non possumus specialẽ aut certã dare doctrinã. s3 stat ĩ arbitrio boni viri ⁊ discreti ꝓut le. ⁊ no. de rescrip. sedes. ⁊

g Occasiõe hmõi (etiã ĩ glo. ibidẽ. vestiũ. Nota q ñ dic̃ cã hmõi s3 occasiõe.. nã cã se h3 ad veꝝ. occasio ad nõ verũ vt3 de ma. ⁊ obe. solite. j. Rñ. vbi p3 q cã se h3 ad id qđ iurꝭ ẽ rõnabile ⁊ occasio ad id qđ ꝯsistit in facto et ẽ rationabile. Vñ scptũ ẽ. occasionẽ. i. q̃lẽcũq3 aĩmi motiõe3 q̃rit q̃ vlt discedere ab amico. Prouer. xviij. vñ q̃tienscũq3 occasio poniꝛ hic vel in aliȷ̃s scripturꝭ taliter intelligamus.

h Grauamina infe. Ut quia eos deferebant ordinariȷ̃s locorum. aut inhi

bebāt suis subditis ne ipsis elemosynas cōmunicarēt. et sic p indirectū eos ɔpelle bāt ad rite pcedēduz vel ad recedenduz. et tal'r etiā p indirectuz cōpellūt iudei: vt de iudeis. Judei. et de vsu. Post mirabilē.

a Simpliciū ⁊ bo nestarū. hoc stat ī arbitrio boni viri. put pdictū est.

b Fideles et catho lici. ⁊ bñ qꝛ ptūc tan q̄ȝ heretici nullo iur privilegio gauderēt. qꝛ nihil ad nos d his qui foris sunt. de divor. Gaudemus.

c Indebite pūitos Puniūt interdū aliq̄s sine culpa: s; nō sine causa. de q̄ dic vt de re. iu. sine culpa. li. vj

d Appellatōe rmo ta. Hanc clausulā so lus pnceps ponit. de offi. dele. sup q̄stionū §. Nos aūt. cū ɔcor. et nihilominꝰ pt appellari ex legitima et euidēti causa. vt no. ibidē. § vlt. et ita parū videt ponderāda in rescriptis.

e Nō obstante ⁊c. Hic ponit obstātias generales poni ɔsue tas q̄si in omī rescri pto. ⁊ nō ponit obstā tias iur scripti et cla rissimoꝝ textuū iuris qui vident huic bul le patenter obuiare.

rū. Quo circa fraternita ti vr̄e per ap̄lica scripta mandamꝰ: q̄tenꝰ quilibet vr̄m ī dyocesi sua paupe res ip̄os occasione hm̄oi eoꝝ^a simpliciū ⁊ honesta rū vestiū nullatenꝰ mole stet: nec ab alijs molesta ri q̄ntū in vob fuerit: dū tn̄^b fideles ⁊ catholici re piant pmittatis. et si q̄s eoꝝ occasiōe p̄dicta excōi catos vl' dictis sacris pri uatos vel al's^c idebite pu nitos repietis auc̄te ap̄li ca p̄dicta vigore p̄ntium absoluatis. et ad sacramē ta p̄dicta restituatis cos dē: in forma ecc̄ie ɔsueta. Cōtradictores p censurā eccl'iasticā^d appellatōe re mota cōpescendo^e Nō ob stante si aliq̄b ɔiter vel diuisim a sede ap̄lica in dultū existat qꝛ interdici suspendi vel excōmunica ri non possit per litteras ap̄licas nō facientes ple nā et expressam ac de ver bo ad verbum de indul to hm̄oi mentionem ⁊c. ^f Datum Rome apd san ctum Petrū. iiij. Nonas Decembris pontificatus nostri anno septimo.^g Et sicut nuper accepimꝰ bo ne memorie quōdam Eu charius episcopus wormaciēsis ad litteraꝝ p̄di ctaꝝ executiōez vigore ip saꝝ ap̄lica ⁊ quondā Jo hānis de ceruo officialis Colonieñ ordinaria au

de quibus dicetur infra circa finem secūde bulle. Nam ī clausula generali ea q̄ nō sunt verisil'ia ñ in telligunt inclusa. d deci. Statuto. lib. vj. ff. de re gu. iu. l. In obscur.

f Datum rome. mirari possemꝰ put notat in the mate. qꝛ tm̄ vno anno et mensibꝰ q̄nq; sedit in pa patu legitime. ⁊ qꝛ pꝰ suā depositionē ī ciuitate Pi sana factā p̄sidebat in ro ma āno septimo sui pon tificatꝰ. Sciendū qꝛ ipse habuit ɔtinuā adherētiā reg neapolitani. de cuiꝰ pmissiōe residebat ī ciui tate Gaietana vbi portꝰ ē maris. et ɔseq̄nter in por tu Venetoꝝ. Et romani in absentia Johānis pa pe q̄ fuerat electꝰ in Bo nonia gratantissime rece perūt eū in Roma. et demū ab omnibꝰ derelictꝰ remansit in ciuitate Arimuleñ. et ibidem creauit cardinales prout premit titur et renūciauit papa tui sub conditione inter al's vt sui Cardinales videlicet duo pmanerēt et bi peruenerūt in paupta te ad concilium Cōstan tiense.

g Et sicut nuper Finē habet hic bulla Gregorij Hic incipit continuatio bulle ipsius Eugenij.

a Eosdē paupes ꝛc̄. ea
pauptate degētes: put in
fra sincerius declarabit.
b Sectatores. Ista sūt
verba cōmēdatoria ꝛ cu
rialia. de q̄bꝫ tractandū est
vt pmisimus.
c In colonieñ. et wor
matieñ. Ecce ibi epus et
officialis duaꝝ dyocesiū
pscrutatores facere volūt
leges cōem p vniuersam
germaniā: imo per alias
mūdi plagas vbi h gen9
hoim ducit morā. et scri
ptū est q vnaq̄qꝫ patria
suo sensu abundat. de se
pul. certificari. O q̄s mi
randa vidissent si totam
alemaniam ꝛ puincias ꝛ
dyoceses alemanie pscru
tati fuissent: forte aliū p
cessum fecissent.
d Cōmorantes. placet
licet plerunqꝫ viderimus
mutuā ipoꝝ bonaz ↄuer
satione tanq̄ vnā et ean
dem ↄfraternitatē.
e Frequētent. ea freq̄n
tatione put pmisim9.
f Precept. De his ꝛ iā
dictis ↄditoibꝫ pdictū ē.
g Orthodoxe. orthodo
xa res ē q̄ recte gl'iamur.
et orthodox9 dr catholi
cus. de sum. tri. ꝛ fi. ca. c.
j. li. vj. siue recte credens
et vt credit ita viuēs aut
recte gl'ians: vel in recta
fide cōsistens. ab orthos
quod ē rectū: et doxa glo
ria.
h Infirmoꝝ curā gerūt
illi videlicꝫ freq̄nter q in
ciuitatibꝫ morant. ꝛ ad h
opus siluestres ꝛ anacho
rite non conueniunt. sed

ctoritatibꝫ rite pcedētes.
eosdem[a] paupes xp̄ifide
les ꝛ catholicos: ac virtu
tum ac bonoꝝ opeꝝ secta
tores[b] debita inquisitiōe
puia reptos[c] in colonieñ
et wormacieñ ciuitatib9 ꝛ
dyocesibꝫ a q̄buslibet xp̄i
fidelibꝫ taz clericis q̄s lai
cis pie cōfouēdos p suas
patentes lr̄as diuersas ꝛ
pcessus in se cōtinentes.
publice mandauerūt. Et
quanq̄ predicti paupes
viri de p se sil' et ml'ieres
seorsum i suis distinctis
domibꝫ absqꝫ mutua eoꝝ
conuersatiōe[d] cōmorātes
in pauptate et ↄtinentia
in humilitatis spū eccle
sias deuote[e] freq̄ntent: et
romane ecc̄ie ac eoꝝ ordi
narijs prelatis: plebanis
rectoribꝫ et curatis in om
nibus reuerēter obediāt.
nullisqꝫ erroribꝫ seu riti
bus q̄ salutaribꝫ[f] pceptis
et fidei[g] orthodoxe repu
gnent se inuoluāt: sed li
beral'r diuini nois intui
tu mirabiles: ac alias ho
nestas psonas ad eorū lo
ca declinantes gr̄a hospi
talitatis recipiunt: ac re
quisiti[h] infirmorū curam
gerūt[i] decedentiū fideliū
corpa etiā tempe furorū
pestilētialis in terris q̄s
hītāt ad sepulturā eccl'ia
sticam deferendo: ac alia
pietatis et caritatis ope
ra exercendo. etiā de his
que[k] māibus proprijs et

in talibus pure quie
scunt.
i Decedentiū fide
liū. vt sil'r in sepultu
ris q̄uncūq̄ se nō in
tromittūt q in nemo
ribꝫ degunt.

k Manibꝫ pprijs ꝛ
mēdicat. Hic lup9 ē
in fabula vt dic. ysid.
Ethi. li. c. xxxvj. ꝛ est
trop9 qui pareomia
dr: ꝛ cōmittit dū rebꝫ
et tpibꝫ accōmodatū
puerbiū attribuitur.
vnde mihi nō cōstat
quibꝫ iure vel rōnibꝫ
huic pplo hec pborū
pprietas ascribit. Nō
eni dubitam9 put p
dictū est: q̄n illa frat
nitas opus manuum
hacten9 vt pestē refu
tauerit. sꝫ q mēdican
do se nutrire dulciter
cum ocio cunct opē
ribus pordinauerit ꝛ
se cōstāter in his pū
ctis suis plat curat
et rectoribꝫ ecclesiaꝝ
imoueri9 aplo violen
ter opposuerit Nam
et si veri essent religi
osi alicui9 approbate
professionis expletis
suis diuiorū officijs
ad laborē non tantū
manuū sed alioꝝ ope
rum honestoꝝ q̄rum
cunqꝫ tenerentur: vt
plene le. ꝛ no. de ↄse.
dis. v. Nunq̄. Nam
dicit apl's. j. Thessa.
iiij. Operami māibꝫ
vr̄is sic̄ precipim9 vo

bis. Uñ et Augꝰ. in li. de opib9 monachoꝝ. Ceterum quis ferat homĩes contu
maces. i. religiosos nõ opantes. de qb9 ibi loquit᷑ saluberrimis apl'i monitis re
sistentes nõ sicut infirmiores colorati. sed sic̃ fortiores ꝑdicari. Itẽ. ij. ad Thes.
iij. Si qs nõ vl't opari nõ mãducet. dic̃ glo. dicũt qdã ꝺ opib9 spũalib9 apl'm h
precepisse: nõ de ope corpali in quo agricole ⁊ opifices laborãt. ⁊ infra. s3 sup-
fluo conant᷑ sibi ⁊ ceteris caliginẽ adducere. vt qꝺ vtil'r caritas monet nõ solũ
facere nolũt s3 nec etiã intelligere. ⁊ infra. Uult suos dei corpal'r opari vnꝺ vi
uãt: s3 ꝑcipue. ⁊ iꝺ religiosi sui dei noiant᷑. vt puta vt se total'r suitio dei manci
pãtes: vt3 p Dyoni. vj. c. eccl'iastice hierarchie. vñ dic̃ Aug. in li. de opib9. Mo
nachi si aliqd agãt si corpal'r opari nolũt scire desidero. orõnib9 inqunt ⁊ psal-
mis ⁊ lectiõib9 ⁊ verbo dei. S3 ꝙ p ista nõ excusent᷑ dic̃ p singl'a. Nã pmo de
orõne dic̃. Citius exaudit᷑ vna obedient' oro q̃ȝ decẽ mille ꝯtẽptoris. Istos ꝯtẽ
ptores intelligas ⁊ indignos exaudiri q mãib9 nõ opant᷑. Scꝺo de diuis lau-
dib9 subdit. Cantica ꝟo diuia etiã cãtare mãib9 opantes facile pñt. Tertio sub
iungit de lectõe: qui aũt dicũt se vacare lectioni illic ꝯuenist qꝺ ꝑcipit apl's: q
est ꝗ ista ꝑuersitas lectioni nulle obtẽperari dũ vult ei vacare. Quarto subiũgit
de ꝑdicatõe. Si aũt alicui sermo erogãdꝰ est. ⁊ ita occupat᷑ vt mãib9 opari non
valet. Nunq̃ȝ hec oẽs in monasterio pñt. quãdo ꝗ nõ oms possunt: cur sub hoc
ꝯtemptu omes vacare volũt quanq̃ȝ si oms pñt vicissitudinẽ facere deberẽt nõ
solũ vt ceteri necessarijs opib9 occupent᷑. sed etiã qz sufficit vt ml'tis audiẽtib9
vnus loqtur. Ergo videt᷑ ꝙ religiosi ⁊ fortius laici q sub forma religiosoꝝ sunt
vniti teneãtur ad labores. Itẽ sup illo Luce. xij. Uendite q possidet' dicit glo.
Non tantũ cibos vestros cõmunicate paupib9: sed etiam vendite possessiones
vt omib9 vestris ꝓ dño spretis postea labore manuũ opemini vñ viuatis vl' ele
mosinã faciatis. sed ad voluntarie paupes xpi ꝓut illi frẽs se ꝓfitẽtur. et etiam
ad vere religiosos ptinet ꝓprie omĩa sua relinqre. ergo videtur ꝙ etiam eorum
sit de labore manuũ suarum viuere. Item voluntarie paupes ꝓut viri religiosi
precipue vident᷑ teneri apl'oꝝ vitaȝ imitari. qz statũ ꝑfectõis ꝓfitent᷑. s3 apl'i ma
nibꝰ ꝓprijs laborauert. fm illꝺ. j. Coꝝ. iiij. Laboramꝰ opãtes mãib9 nr̃is. ꝗ videt᷑
ꝙ volũtarie paupes queãdmodũ veri religiosi teneãt᷑ mãib9 laborare. ⁊ plꝰ laici
q̃ȝ clerici. qz laici minꝰ certis horis canõicis psallere sunt astricti. ⁊ etiã maxime
quia in laborib9 a iuuẽtute sunt nutriti. Uñ dixit apl's. ij. ad Thessa. iij. Sub-
trahat' vos ab omĩ fratre ambulãte inordĩate ⁊c̃. Frẽm aũt noiat quẽlibet chri
stianũ. Item. j. Coꝝ. vij. Si qs ñ vult opari ñ mãduc3. Unde Job vniuersal'r
locutus est. Homo ad laborẽ nascit᷑: ⁊ auis ad volatũ. Job. v. qꝺ ꝟbũ gloriose
ꝓsequit᷑ ad nr̃m ꝓpositũ Greg. li. vj. moraliũ. c. v. circa fi. et de laboris cõmẽda-
tiõe ⁊ ocij detestatõe: ⁊ ad ꝑsentẽ materiã ꝓprie videt᷑ facere Tho. ij. ij. q. clxxiij
ar. iij. et seqntib9 duob9. Sunt aũt ꝯtria mãib9: aut alio corpis mẽbro vl' studio
laborare ⁊ ocio p mẽdicatiõis suffragiũ cibũ acquirere. ⁊ h in illo q sanus est ⁊
laborare põt. Si aũt sanꝰ ⁊ p laborẽ sibi ⁊ suis qbus ꝓuidere tenet᷑ nõ sufficit
ad mendicandum cõpellitur. Nemo eni3 ad impossibile astringitur. de pac. c.
vlt. de re. iu. c. Nemo. li. vj. cum ꝯcor. Uñ sacratissima dicit lex impialis. C. de
vali. mendi. ꝙ pauperib9 danda est elemosina qui suis manib9 laborare nõ pñt
paup autẽ qui nõ laborare ꝑt si se elemosynis ĩmiscet: captiuandꝰ est ⁊ in suitu
tem redigẽdꝰ ẽ. Hec ibi. et dicit canon. xxj. q. j. Qm̃. Illi autẽ tm̃ accipiãt pau-
perum cibos qui laborare nõ pñt et mendicare in sacra scriptura interꝑtat᷑ in
vindictã maloꝝ. ps. cviij. Nutãtes trãsferãt᷑ filij eiꝰ ⁊ mẽdicẽt eijciantur de ha

bitationibꝫ suis ꝛc. De q̄ quidē materia vicꝫ ꝯ validos mendicātes nuper feci duos tractatulos copiosissime loq̄ntes. et ipsoꝝ ritū ac mores reprobātes. Ut aūt ius cōe: hūanū vl' diuinū nō violeť p ꝯcessiōꝫ illoꝝ pontificū. hic q̄si p̄uilegia ꝯcedentiū interp̄temur v̄ba inq̄ntū de iure fieri p̄t vt res potiꝰ valeat q̄ꝫ pereat. de ver. sig. Abbate. vbi eni aliq̄d a iure cōi discrepare videť. reducēduꝫ est ad ius cōe si fieri pōt ne pereat. qꝛ ꝓmptū est leges legibꝫ ꝯcordare. C. de inof. do. l. vna. et Augꝰ. ꝯ cor. euāgelistas. de pe. di. j. Pericl'ose. ꝛ etiā testes dn̄t ad concordiā reduci. de testi. Cū tu. ꝛ facienda est interp̄tatio vt nulli sit onerosa et ꝺm ius cōe de rescrip. Cām q̄. de p̄uile. Ex ore. de ꝯsue. Cū olim. Jtē interp̄tatio fieri dꝫ vt minꝰ sit captiosa. ff. de re. iu. quarū ad finē tituli. et h̄ veꝝ si verba illud patianť: vt videꝰ hic in p̄n̄ti bulla. Nā a v̄bis p̄uilegij nō est recedendū vbi certa sunt. de p̄uil'. Porro. de deci. Ad audientiā. vbi eīn v̄ba nō sūt ambigua. nō est locus interp̄tatiōi. ff. de le. iij. Jlle aū ille. ſꝫ vbi sunt dubia necessaria est īterp̄tatio. ꝛ illa īterp̄tatio fit ꝯtinuo p doctores vtriusq̄ꝫ iur', put videmus in experientia p lecturas ꝛ in glosis ordinarijs. et ꝓp̄rie in. c. Cū dilectꝰ. de cōsue. et sic ad ꝓpositū redeamꝰ. Nam dicūt v̄ba textꝰ in bulla: caritat' opa exercendo. etiā de his q̄ maībꝫ ꝓprijs ꝛ mēdicitat' acq̄rūt suffragijs egenis erogādo Nam nō dubitamꝰ ex p̄missis q̄ maībꝫ ꝓprijs acq̄rere p̄n̄t. ꝛ h̄ ē claꝝ et nō indiget interp̄tatiōe. Hinc sequiť ꝛ mēdicat' acq̄runt suffragijs. i. q̄ illi inter ipsos qui laborare n̄ p̄n̄t qd̄ vltra nc̄citatē suā acq̄rūt: alijs erogēt. Naꝫ certū est q̄ de elemosyna fieri p̄t elemosyna. vt. xij. q. j. Hebat. i glo. j. et ita p singl'os dies hospitalarij aut ꝓcuratores hospitaliū de elemosyna sibi cōīcata dāt alijs elemosynas. et ita xp̄s vt ꝓcurator ab alijs recepit ꝛ alijs dedit. qꝛ nouerūt hoīes q̄ sagax erat dispensator ꝛ nouerat vbi opꝰ erat. ꝛ ipse p se elemosynis nō vtebať qꝛ in ꝓpria venit ꝛ vsus est suis. de q̄ plenissime scripsi. vbi. s̄. Aut inter hm̄oi fratres taliter ꝯgregatos tot sunt debiles qui laborare nō p̄n̄t q̄ ceteri illos sustentare suis laboribꝫ nō sufficiūt: ꝛ taliter bulla ꝓcedit. vt si q̄ talia mendicat' acquirūt suffragijs: alijs cōmunicent. nam veri ꝛ voluntarij paupes put ipsi se in dicta bulla ꝓfitenť: nō curāt de crastino: nec solliciti sunt quid māducēt: nec corpori quo induanť Math. vj. et taliter exponiť bulla iuxta catholicū intellectum et Pauli mandatū. vt h̄ priuilegiū ipsis quo ad cōscientiā et alijs exemplar nō sit onerosuꝫ et tal'r vt ociosi sano q̄ꝫ corpe cū p̄tacta moderatiōe elemosynis nō vtanť aut vilissime mēdicatiōis obprobrio non cōtaminenť.

a Viuētes in cōi. Hic clare videť q̄ isti frēs aut sorores vt ita loquamur viuētes ꝛ moras trahentes singl'ares in singl'aribus loc' nō vtunť p̄rogatiuis huius bulle si saltē prerogatia aut p̄uilegia dici merentur.

b Complectunť. id est constringūtur vel amplectanť ꝓpter ipsorū adulatiōes. Nam molliti sunt sermones ipsoꝝ sup̄ oleum: ꝛ ipsi sunt iacula Ps. liiij. vn̄ ḡue peccatū ē. ꝛ d̄ ipis scribiť xlvj. di. Sūt nōnll'i. q̄ parietē linire ꝛ puluillū sub cubito ꝛ ceruical sub capite ponētes dicunť q̄ pctōribꝫ adulanť. Ezech. xiij. de q̄ pulcre p Gre. in pastorali. c. xix.

c Magistratuū p̄sidentiū. Jn omi loco

mēdicatis acq̄rūt suffragijs egenis erogandoª viuentes in cōmuni: adeo q̄ christifideles ppl'i zelo sinceritatis: fauoris ꝛ dilectionis ipsos plurimū ᵇcomplectūtnr. De quibꝫ omnibus curatoꝝ suorū plebanorū etᶜ magistratuum presidētiū et regentium ciuitatū ꝛ locorum vbi ipsi cōmorātur non

vbicunq3 morant dili- genter conant vt ha beant fauorē tpaliuz psidentiū vt se defen dant ꝯ clericorū aut aliorum religiosoruz quorumlibet impedi mentū iuxta illud cu iusdā sapiētis Stu- de q sis potens aut potentioribus adhe- rere.

a Angelo. qui fuit cōmissari⁹ ꝛ stilus est romane curie ꝛ in cō cilijs generalib⁹ vbi cause sine lucro tra- ctātur in opponēdo nec labores nec expē se cōmittunt nisi ma iores cause puta ec- clesie reformatiōe to tius tractentur.

b Concilij cōstan. In q̄ fui ꝛ vidi tot i- sultus ꝛ strepit⁹ ma- gnarū causarū ditio- res et maiores mūdi prelatos tangētes q nimirum dicere pote rant de tali negocio ad dyabolum paupe res.

c Nemīe opponen te. Quia nemo cura- uit se opponere prout prediximus.

d Heretice prauita tis. et nō mirū cū tot iura noua ꝛ antiqua morib⁹ ipoꝝ videbāt obuiare put clari⁹ di cetur infra.

e Religiosos. ꝛ bn̄ quia ipi eosdē verbo et facto multiplr of- fendunt. verbo q2 p̄

nulle testimoniales litte re auctentice corā bo. me. [a] Angelo tituli sanctoruz Petri et Marcelli presby tero cardinali iudice ꝛ cō missario auctoritate sa- cri [b] Constantieñ. concilij generalis specialiter de- putato in certa causa in cōtradictorio iudicio in- tenta pducte [c] nemine op ponēte seruatis seruādis recognite et transsumpte reputētur: pront in dicti cardīalis cōmissarij etiā autēticis lr̄is transsum pta hmōi continentibus suo sigillo munitis ple- nius continet. Veruntā men idem paupes vt fi- dedigna relatione pcepi mus a q̄busdā [d] heretice prauitatis inquisitorib⁹ ac diuersis maxime [e] reli- giosis ordinū mendican tium ac alijs eorum [f] emu lis in ipsorum bono p̄po- sito [g] indebite et iniuste in- quietantur et perturban tur: ac pretextu p̄missorū captatis exinde q̄busdā [h] occasionib⁹ ꝛ fictis colo ribus: eis diuersa graua- mina inferunt pariter et [i] iacture in aīaꝝ molestā- tiū periculū ꝛ pauperum hmōi lesionē ꝛ [k] scandalū Quare p parte dictorum fratꝝ paupeꝝ nobis fuit humiliter supplicatū vt eoruz quieto statui et in- demnitati in p̄missis pa terno affectu puidere de

ut ipsi ordines mēdican- tium sunt ordinati ab ec clesia ad seminandū ver bū dei. vt in Cle. Dudū. de sepul. et h̄ in publico. et h̄ idē ipsi faciunt in oc culto. Itē offendūt facto q2 stipendiū qd̄ ipsis reli giosis debet ex verbo dei illi surripiunt.

f Emulis. quoꝝ plures sunt in mundo. sed q2 nō ꝯsequunt exinde lucruz. deficiūt scrutātes scruti- nio.

g Indebite ꝛ iniuste i- quietāt. ꝛ si ita fieret ma le. q2 scriptuz ē: qd̄ iustuz est exequetis. Deut. xvj. et. l. dis. Cum exaudiero Et quod vob nō vultis fieri. alteri facere nolite. ij. q. j. Primo. in fi. ꝛ de h̄ plene i pphemio dcretoꝝ.

h Occasionib⁹. Hic. §. describit occasionez de q̄ predictum est.

i Iacture. Et iactura p prie est damnū qd̄ naute sustinent quādo propter tempestatem res in mare iactant. s3 large sumitur pro omni damno tamen stricte dicit a iacio iacis pro iactura que fit exone rando nauē tpe periculi. Ita no. Io. an. in regula locupletari. li. vj. in no- uella.

k Scandaluz. Nā si re mouem⁹ a subditis: nos in eorū quiete quiescim⁹ ꝛ fouemur in pace. de of. le. li. vj. Officij. et qd̄ ali qn̄ cauendū sit scādaluz: aliquādo nō. de quo ple ne p Gregoriuz sup Eze-

chielem li.j.c.lxv.
a Qui cunctoꝝ fideliũ. de q̃ pulcre vidi exordiuz in.c.de homi.c.j.li.vj.
b Sedulo.i. incessant' ita exponit glo.in.c.De-uotissimaz.xij.q.ij. Ecce q̃ bonũ hẽbãt ꝓmotorez seu referendariũ q̃ eos retulit incessant' dño famulari.sz fortassis ibidẽ largiter sumit' vt.xxxviij.di. Sedulo.vbi sedulo dr̃ si semel ĩ mẽse scolastici ad humilitatẽ mouent'.ꝛ sic fortassis illoꝝ famulatus quo ad deum denotat' vt veritas ɔ̃fuetur.
c Sine mutua cõuer. Interdũ regl'a fallit.mẽtiri deo potes:fallere ipz nõ potes.de ɔ̃se.di.ij. pane de altari.ꝛ glo.dic̃ ibidem.Fallere põt q̃s deũ q̃ntũ in se est:sz nõ ꝙ deo aliã oppositionẽ inducat ꝓpter alicui' fallaciã quã habuerit.
d Opa p̃fata.videlicz pietat' ꝛ nõ mẽdicatõis. Nã ꝑ mẽdicationez in se volũt cõmittere opa pietatis q̃ tñ cõmẽdãtur ꝙ ꝓ̃sint hic ꝛ in alio seculo pre cũct' alijs opibus.vt le.ꝛ no.xlij.di.in p̃n.ꝛ sic hoc glorioso pietat' ope volũt carere.ꝛ ꝑ pietatez in ipsos cõmissaz volunt alios mere paupes et debiles defraudare: et p̃textu pietat' vel sub ei' specie volũt ipietatẽ ɔ̃mittere ꝓut talẽ cõmitũt in p̃tate.xxij.q.ij.nec is.xxx.q.j.nosce.lxxvj.di.cleric'. Nã qd ipsis tãq̃ paupib' applicat' mi'abilib' detrahit'.vñ dic̃ canõ Et si illi q̃ nulla de reb' suis paupib' distribuerũt eterni iudicis voce ɔ̃dẽnabũt

benignitate ap'lica digna remur. Nos itaq3[a] q̃ cunctorum fideliũ ꝛ p̃sertim dño[b] sedulo famulãtium trãquillitatẽ affectamus attendentes q̃z ꝙ nr̃a ĩn terest sup premissis oportune ꝓuidere hmõi supplicationib' inclinati vt paupes p̃dicti viri ꝛ mľ'ieres seorsum et distinctim sine[c] mutua cõuersatione viuere ꝛ hẽtare:ac vestes ꝓut hacten' ɔ̃sueuẽ't gestare[d] opa p̃fata exercere necnõ victũ ꝛ amictũ huiusmodi vt p̃fert' acq̃rere [e]libere et licite possint et valeãt auc̃te eadẽ ap'lica tenore p̃ñtiuz indulgem' ipsis vtriusq3 sexus ne ꝑ quẽuis sup p̃missis molestari queãt vľ turbari.cũ oĩb' ꝛ singul' eoꝝ domib' possessionib' locis reb' et bonis q̃ nũc obtinẽt ꝛ in futurũ p̃stante dño iuste poterint adipisci ab inq̃sitoꝝ ꝛ fratrũ p̃dictorum ac alioꝝ q̃rumcũq3 cuiuscuis status vel p̃eminẽtie inq̃sitiõe iurisdictiõe potestate ꝛ supioritate eadẽ auctoritate harum serie

in futuro:q̃nto mag' bi q̃ auferũt pauperibus qd nõ dederunt xij.q.ij.Et si illi. Itẽ Amico rape quippiã furtũ ẽ.ecc'iaz defraudare sacrilegiuz ẽ ac cepisse paupibus erogandũ aut qd aptissimi sceler' ẽ exinde aliquid subtrahere oĩm p̃donũ crudelitatem supat.xij.q.ij.Amico.Vñ dixit Hiero. qui de bõis p̃entũ et opib' sustẽtari p̃ñt.si qd paupeꝝ ẽ diripiunt:sacrilegiũ ꝓfecto cõmittũt.ꝛ ꝑ abusionẽ taliũ iudiciuz sibi mãducãt ꝛ bibũt.j.q ij.Clericos.cõcor.c. Pastor.ꝛ.c.Sacerdos.ibidẽ.Ecce nũc ꝑpende tenorez bulle q̃ dicit opa p̃fata exercere.necnõ victum et amictuz hmõi ꝓut p̃fert' acq̃rere.tu igit' qui voluntarie paupertatis mercede gl'iar' ascende ad cor altuz et vide ne per abusionẽ elemosynaꝝ miseria ꝑpetua crucier'.
e Libere ꝛ lici.possint. Illud possum' qd honeste possum'. ff.de ɔ̃di.insti.Filius q̃ fuit.ꝛ omia mihi licent:sz nõ oia expediũt.j.ad Coꝛ.x.et ibi glo.exponit.melius tñ xi.q.j.Aliud.ꝛ in glo.xiij.q.j.i p̃n. Sed pulcerrime Greg.moraliũ.v. c.vij.vnde nisi papa ex iusta cã ɔ̃cedat vel dispenset.peccat nec cõcesso valet dispensatio.vt no.in.c.Non

est de voto. Vñ dum ꝯcedit quit qđ est ꝯ euangeliũ vel ꝯ gene rale statutũ eccl'ie vl' contra votũ tacitum vel expssum. Item ꝯ apl'm. Item ꝯ ius di uinũ. xxv. q. j. Sunt quidaꝫ. de resti. spo. Lras. xxv. dis. Olim Sꝫ ꝯ ius positiuum dispensare põt q2 in his sufficit sola volũ tas dispensatoꝛ. etiã sine cã. de his oĩbꝫ vi de spe. de leg. §. Nũc breuiter dicendũ.

a Eximentes peni tus. Ecce vsqꝫ huc q̃ꝫ laudabilia lata lar ga ṽba ad ipoꝝ frm̃ et soroꝝ exẽptionẽ fa cientia. et magnꝰ cla moꝛ ꝛ modica lana ꝛ dũ sũmarie colligiꝰ et singl'a sincere ꝑpẽ dimꝰ ipsi ñ plꝰ q̃ꝫ aliȷ̃ laici pñt inq̃tũ ñ de liquũt. si ãt deliquũt tanq̃ꝫ laici correctio nem ꝯdignã recipiũt Nam ꝛ veri exempti religiosi de oꝛdinibꝰ approbatis ĩ pluribꝫ casibꝫ puniunť ꝑ oꝛ dinarios locoꝝ. ꝓut de h plene le. ꝛ no. vj q. iij. Placuit. de off. oꝛ. Graue. in glo. ij. ꝛ

perpetueᵃ eximẽtes peni tus et liberãtes: ita ꝙ ipi inquisitores frẽs et q̃uis aliȷ̃: nulla inq̃sitiõis: visi tationis: iurisdictõis su perioritatis: ꝑtãtẽ vl' offi ciũ ĩ eosdẽ eorũqꝫ domos valeãt exercere. nec in ip sos excõicatõis seu alias sentẽtias vl' penas ꝓmul gare. decernẽtes exnũc ir ritos et inanes om̃es et singulos ꝓcessus excõica tiõis. suspensiõis ꝛ inter dicti sñias siue penas q̊s vel q̃s forsan ꝯ exẽptõeꝫ et libationẽ ꝑdictas quo quomodo ꝯtigerit ꝓmul gari vl' haberi. Volumus tñ vobꝭ ꝓpter hoc siue iu risdictioni vr̃e ordinarie in aliq̃ derogare. sed po tius paupes ipsosᵇ in oĩ bus ꝛ ꝑ omĩa vr̃e iurisdi ctioni tanq̃ꝫ ꝑlatis ꝛ ple banis curatis ꝛ rectoribꝫ eoꝝ subesse obedire et in tendereᶜ Ceterũ si q̃ vtri usqꝫ sexus siue pauptatꝭ et habitus hmõi velami ne oberrãtesᵈ extra ꝯgre gationẽ dictoꝝ pauperũ sine mãifesta et legitima causa in ciuitatibꝫ ꝛ dyo

biliter diximꝰ. hic ꝑspice clarius. exitus em̃ acta ꝓ bant. fines ṽo pugna co ronãt. C. de iudi. Rẽ nõ nouã. in fi. de pe. dis. mul ti. ix. dis. Negare. de ꝯse. dis. j. nullus.

c Ceteꝝ. Hucusqꝫ dixit bulla de cohabitãtibꝫ in vna domo. nunc de aliȷ̃s tractas q̃ soli discurrunt nã ceteꝝ ẽ ꝯiũctio copl'a tiua orõnũ. nõ aũt dictio num vel ṽboꝝ. vt est con iũctio et vl' ac. et igiť po nitur in ꝑncipio oratõis vt h ꝛ de rescrip. Ceterũ. de pur. ca. Ceterũ. vnde semꝑ intelligendũ ẽ aliaꝫ orõnẽ precessisse cui con tinuabitur.

d Extra cõgregationẽ Et ita videť si sit aliqua prerogatiua iurꝭ vl' facti: ꝙ extra hmõi domus vel habitatiões cõmunes ta liter vagãtes tali liberta te nõ gaudeãt. dicebãtur autem quondaꝫ tales cir cũcelliones. de quibꝫ le. et no. xxiij. q. iiij. Circun celliones. Vñ dič ibideꝫ glo. antiq̃ ꝙ etiã tales fu erũt falsi monachi q̃ cir ca cellas alioꝝ vagabanť sedem certã nõ hñtes. vl' etiaꝫ dicunť heretici q̃dã qui vagatiõe ita dicebãť

ibi vide ꝓut hec ꝛ alia in pñti bulla cõseq̃nť clarissime videnť expressa. nã si sil' hitãt sič patronꝰ cũ familia ꝛ nobiles in castris. cõiter hucusqꝫ stabunt ꝛ solũ de hitu discrepatõeꝫ recipiũt. sicut etiã quondã hẽbãt et hoc sincerius vide in notula seq̃nti

b In omibꝫ ꝛ ꝑ oĩa. Et ea q̃ nota

Est autẽ notandũ ꝙ duo vl' tres faciunt hmõi cõgregationẽ. ita ꝙ hmõi libertas (si que est) maneat apud ipos. vt le. ꝛ no. clare de elec. c. j. ꝛ in glo. j. imo si omnes morerenť vl' recederẽt vsqꝫ ad vnũ in illo remanet ius collegiȷ̃. ff. ꝙ cuiuscũqꝫ vni uersitꝭ. sicut municipiȷ̃. in fi. et. lxv. di. Si forte. ꝛ ille solus posset eligere ꝓcuratorẽ

vel magistꝝ domꝰ et alia facere quod priꝰ fecerat suum collegiū. ⁊ ita no. ⁊ le. in. c. Gratū. de postu. pla. ⁊ in glo. magna. et ille sic solus ꝓut aliꝰ ex collegio ex iusta cā pt ambulare solus ꝓut hic ꝯtinet in bulla.

a Vob iniūgimꝰ. videlicet omnibꝫ ⁊ singlis archiepiscopis ⁊ epis ꝑ alemaniā constitutis.

b Ut eosdem. videlicꝫ vagantes ⁊ oberrātes solos: quoꝝ in alemania superiori infinitꝰ est nūerꝰ in siluis. nemoribus aut villis aut apud capellas morantes ⁊ soli ꝑ loca ꝓ elemosina colligēda discurrentes: ⁊ etiaꝫ aliqui vxores aut alias mulieres secum tenentes.

c Expellatis. Nōdum audiui talē fuisse ꝑ ordinarios executionem ꝑpetratā: nec requisitionem hmōi talr ipsis intimatā nec talem repulsionē oberrantiū apud aliqs obseruatam.

d Habitum deponere. De quo ꝑmisimus etiaꝫ si habuerit scapulare.

e Auxilij brachij seclaris. Nā nō tantū hic sed vbicūqꝫ deficit ecclīastica potestas: semꝑ recurritur ad brachiū seculare. vt. xvj. dist. Nec licuit. xj. q. j. Petimus. et. xxiij. q. v. de liguribꝫ et. c. Administratores. ⁊ etiam delegatꝰ. De quo Archid. de heret. Ut officium. §. Deniqꝫ. li. vj. in glo. ꝟ. brachiū.

f Gubernatori ꝓuisori. vt conforment

cesibus vestris reperti fuerint[a] vobis iniungimus per presentes[b] vt eosdem predictas censuras et alias penas temporales et spirituales q̄ merito formidentur de ciuitatibus dyocesibus et locis ⁊ territorijs vob subditis eijciendo ꝓtinꝰ[c] expellatis aut als eosdē oberrantes cōpellatis dictū[d] habitū deponere vl ipsos stare ⁊ cōmorari in cōgregatiōe cōmuni paupeꝝ ꝑfatoꝝ. etiā cū inuocatōe si expedit[e] auxilij brachij secularis: ac etiā ipsos ⁊ q̄scunqꝫ alios ꝑdictos paupes[f] gubernatori ꝓuisori vl ꝓcuratori eorū quē inter se duxerint eligēdū iuxta canōicas sanxiōes et prouinciales ⁊ sinodales cōstitutiōes ⁊ vestꝝ ordinarioꝝ et obseruātias et honorabiles ritus eoꝝ īter ipsos ab antiq̄ approbatos[g] in licitis et honestis vt ꝯgruit eoꝝ statui ⁊ cōditioni parere ⁊ intēdere faciatis ꝓut ꝑm deū singulis circūstātijs q̄ circa premissa cōsiderāde sunt attentis noueritis expedire: vt exinde animaruꝫ suarum salutem conse-

se in hoc iuri naturali ⁊ hūano. nā naturali iure apes et grues hn̄t principē. vt. vij. q. j. In apibus. Sic pastores iure hūano habebant ꝑncipē. vt. j. Pe. v. ⁊ coci hēbāt ꝑncipē. iiij. Reg. vlt. xliiij. di. in ꝑnci. et latrones hēbant ꝑncipem. ij. Reg. iiij. ⁊ demones hn̄t ꝑncipem Math. xij. Lu. xj. sic inter hoīes sunt pricipes. vt no. ī dic. c. In apibꝫ. et intr oms status hoīm vt ibidē qꝛ dicit textus. Unū enim oportet esse ꝑncipem ad quē oēs recurrāt. ꝺ q̄ q̄ fi. sint le. Per venera. ⁊ ꝺ h vide qꝺ no. Inno. et Hosti. ꝺ fo. cōpe. Licet ex suscepto. et ita tales paupes hēant principē vel ꝑncipalem ad quem recurrant.

g In licitꝭ et honestis. Et taliter et nō aliter etiā habemus obedire ꝑlatꝭ nostrꝭ. quia ꝓpter obediētiā malū nō est cōmittēdū. ſꝫ aliqn̄ dꝫ bonū qꝺ agitur intermitti vt si monachꝰ nimiū ieiunaret: ⁊ sibi contrarium demādaret de h. xj. q. iij. Quid ergo. et vide ibidem bonā glo. Unū si ꝑlatus aut gubernator ipoꝝ pauperū mandaret dū ꝓ pane laborare vellet vel posset nō est in hoc obediendū. quia h nō est licitum vel ho-

nestum vt patz ex pre missis.

a Uberrim⁹ fru c. rc. In veritate cōperi et ptz euidēter scptu ras bullaꝝ pñtiū sin cero scrutinio pscru tanti ꝙ vba necnon orōes tā exordioꝝ ꝙ narrationū:petitōūz ꝛ ꝯclusionū tā exq̄si te sūt dictate.tā reue renter floribꝫ toti⁹ cō mēdatōis laudꝭ glīe et honoris sunt cōsti pate ꝙ sufficerēt ad vitaspatꝝ sctissimoꝝ qui q̄ndaꝫ in egypto degebāt eximia felici tate vt apparet qꝛ ha bebāt abbreuiatoreȝ siue dictatorē cordia li feruore feruentissi mū in cancellaria pa pe:ꝛ possem⁹ exēpluz ꝓducere ꝑut nuꝑ q̄ dā exími⁹ doctoꝛ ꝑtu lit ad ꝯciliū basilie se:qḋ magno strepi tu fuit ichoatū ꝛ exi liter terminatū. ꝛ in quit.clamabat mōs ingēs vlulatu terribi li totā pene ꝓuinciā cōmouēti ꝙ sibi tps ingruebat vt asseruit pariendi ꝛ abhoꝛruit totus ppl's ꝙ si aliuz mōtē parturiret quō et q̄lit ipꝫ sine iactu ra vicinitatꝭ colloca rent:ꝛ his anxietati bus dū gens ingemuit mōs sinum aperuit ꝛ murū vnicum parturiuit. Et ita dicā de clangore pñtiuz lraꝝ maximo q̄ modicos apō sincere ꝑ pendentes ꝓducit effectus.

quanꝭ:et al's ᵃ vberrimus fruct⁹ in christiano ppl'o crescat atqꝫ opa mīe abs ꝙ īpedimēto in exēpluz salutare valeāt vbilibet exerceri. Quocirca frnita ti vr̄e ꝑ apl'ica scriptaᵇ cō mittim⁹ ꝛ mādam⁹ q̄ten⁹ vos ꝛ vr̄m singuli ꝑ vos vel aliū seu alios eisdem paupibꝫ in p̄missis oībus et singul' auc̄te p̄fata effi cacis defensiōis auxilio assistatis nō ꝑmittentes ipsos ꝯᶜ exēptōs ꝛ libatio nē ac lraꝝ nr̄arū tenoreȝ hmōi ꝑ inq̄sitores ꝛ fra tres predictos seu q̄uis alios vexari perturbaret illis grauamina molesti as siue damna irrogari turbatores ꝛ molestato res huiusmōi: necnō q̄s libet ꝯdictores ꝛ rebelles in p̄missis eadeȝ auc̄te ꝑ censurā eccl'iasticā appel latione postpositaᵈ cōpe scendo. Nō obstāte si eis dem ordinibꝫ vl' q̄buscūis aliꝯ cōiter vel diuisim a sede apl'ica īdultū existat ꝙ interdici suspendi vel excōicari nō possint ꝑ lit teras apl'icas nō faciētes plenā ꝛ exp̄ssaȝ ac de ver bo ad verbuȝ de indulto hmōi mētionēᵉ et aliꝯ in

b Cōmittim⁹ ꝛ mādā⁹ Nota ꝙ nō dic̄ p̄cipim⁹ De q̄ infra dicet̄. vl' distri cte precipiendo manda mus.

c Exemptionē. Ualde largiter hic sumit̄ exem ptio ꝑut infra dicetur.

d Cōpescēdo. Hic no ta ꝙ ab ista clausula q̄ in cipit.s. Quocirca frat̄ni tati vestre ꝑ apl'ica scri pta cōmittim⁹ et mādā⁹ vsqꝫ huc magne auctori tatis verba demādātur: et si voluerint archiepi ꝛ epi ꝑ ipsos magnalia p̄fi ciunt̄.sed si sincere ꝯside ram⁹.tūc papa mādauit illis oꝛdiarijs. quō ḡ pu niēdi sunt si h̄ mādatum exeq̄ nō volūt. videt̄ ꝙ ar guēdi sūt ꝑ papā si accu sant̄. Secus si scripsisset papa districte p̄cipiendo mādam⁹ sub pēa excōica tiōis.ꝛ sic ꝑ ꝯtumacia ve nirent excōicandi. Uide qḋ le. et no. de offi. dele. Prudentiā:ꝛ in glo. sup ꝟ. Arguēdus. et differūt multū mādatū et p̄ceptū c. Imperiū. xiiij. q. j. Qḋ precipit̄. ꝛ in glo. ibidem et stilus curie simil'r ma gnā facit discretionē int̄ simpl'r mādatū ꝛ p̄ceptū cū pena. hic aūt nulla pe na apponit̄ nec cōminat̄ ergo videtur ꝙ papa hic simplicissimū fecerit mā dati preceptum.

e Et aliꝯ in ꝯriuȝ facien. Videt̄ em̄ ꝙ hec bulla obuiet multis iuribꝫ quondaȝ edictis ꝯ statū ꝛ ꝯditōem hmōi paupeꝝ vt ptꝫ de reli. do. c. vlt. ꝛ. e. ti. c. vnico. li. vj. ꝛ. e. ti. c. j. in Cle. ꝛ in Cle. Ad nr̄m. de

cōtrariū facientibꝫ q̄bus-
cunqꝫ. Per hec aūt statū
predictoꝝ f vt ordinē reli-
gionis approbate nō in-
tendim⁹ approbare sꝫ eos
per vos ordinarios volu
mus exhortari vt sub fir
ma ꝛ ꝯtinua romane ec-
clesie obediētia ꝛ duotōe
sic ꝑsistāt ꝙ merito eā in
ducāt ad ꝯcedēdū eis vl-
teriores gr̄as et fauores.
Datum Rome apꝺ sc̄tm̄
Petrum g Anno incarna
tionis dominice Millesi
mo q̄dringentesimotrice
simop̄mo. iiij. idus Maij
pōtificat⁹ nr̄i āno p̄mo.

heret. ꝛ ꝯ doctores eisdē iuribꝫ largit̄ scri
bētes q̄ꝛ dicta forēt m̄lta ꝑ extēsū dicēda
ꝛ n̄ est verisil̄e dn̄z papā aut hūc̄ł aliū su
mū pōtificē tātoꝝ iuriū in corꝑe iur̄ clau
soꝝ det̄miationē m̄lt̄ vigilijs excogitatā
vnico ꝛ gn̄alissimo v̄bo tollere voluisse:
C. ꝺ ioffi. test. l. si qn̄. de
elec. Eccl̄ia vr̄a. de resti.
spo. Audito. vn̄ le. et no.
in. c. Ex ꝑte. ij. de offi. de
le. ꝙ rescriptū obtentū ꝯ
ius positū non valeat. h̄
idē de resc̄p. Causaz q̄. ꝺ
q̄ spe. de resc̄pti pn̄ta. §.
vlt. v̄. Itē qꝺ ē ꝯri⁹. Sꝫ
omissis m̄lt̄ doctoꝝ alter
catiōibꝫ. Jo. an. de exces.
p̄la: c. vna. li. vj. suꝑ glo.
ergo necesse videt̄ cōclu-
dere ꝙ in oī materia si in
resc̄pto vł bulla ꝑ verba
derogatoria p̄lata. licꝫ ge
neral̄r vt hic ab eo q̄ ꝺro
gare p̄t vt ē p̄nceps vicꝫ
papa vel iꝑator appꝑet de
ei⁹ volūtate ꝙ gn̄al̄r oībꝫ
ꝺrogare voluit illi stabit̄
al̄s secus q̄ distinctio no
tat̄ in dicto. c. Ex ꝑte. ij. de offi. dele. In
p̄ma. ꝛ. ij. ꝛ i glo. ꝺ ꝯfir. vti. vł inuti. Por
recta. ꝛ in glo. in. c. si ꝯ ius vł vti. pub. l.
vlt. Et exēplifica sciaz ꝛ ig̃rantiā ꝓut no.
in. c. nōnulli. de resc̄pt̄ cū ibi notat̄: ꝛ ad
h̄ fac̄ scia quā p̄nceps hr̄e censet̄ i scrinio
pectoꝛ̄ sui. fac̄ ad h̄ C. de testa. mili. l. sic̄
certi. v̄. miles sciēs se filiū hr̄e instituēdo
aliū: videt̄ aliū exheredita sse: lꝫ n̄ exp̄mat
Ad idē. ff. ꝺ excu. tuto. l. Itē vulpian⁹. §.
vlt. vbi tutor absoluit̄ a tutela si p̄nceps
sciēs cū tutorē dat ei lnīaz domiciliū trās
ferendi. ad idē fac̄ opinio doctoꝝ et audi
toꝝ de rota q̄ tal̄r iudicāt. ꝛ est stil⁹ ꝛ obs
uantia romane curie q̄ ꝓut p̄missuz ē. fac̄
ius ꝛ legē in p̄missis ꝛ alijs casibꝫ. vt vi-
dem⁹ qꝛ clare dic̄ text⁹ i. c. j. de fi. p̄s. ꝙ ta
les ad sacros g̃d⁹ n̄ ꝓmoueāt̄ ꝛ ꝑ singl̄os
dies recipim⁹ lr̄as ꝺ penitētiaria pape. ꝺ
h̄ textu, ꝛ cū sibi ꝯcordātibꝫ mētiōꝫ nullā

faciētes. ꝛ hec sit ꝯl̄o final̄ cū p̄ctica
exꝑimētali q̄ rex ē m̄gr̄a. ꝺ ele. q̄s sit.
li. vj. cū ꝯcor. i glo. ꝛ pleni⁹ ibiꝺ ꝑ ar
f Ut ordiēz reli. Et bn̄ (chidya.
qꝛ q̄si oēs s̄t rustici aut mechāici ad
laborē tepidi viuētes cōiter ꝛ colle-
gial̄r. nihilomi⁹ s̄t lai
ci. h̄itatio tn̄ ipoꝝ bn̄
possꝫ dici loc⁹ r̄ligios⁹
vt zenodochiū vł ho-
spitale. vt ꝺ reli. do. ꝺ
zenodochijs. vn̄ mōa
steria tēpla ꝛ alia loca
sil̄ia ad pios et r̄ligio
sos vs⁹ deputata q̄cū
q̄ noīe cēsēt̄. vt i ꝺ. c.
de zenodochijs. C. ꝺ
epis. ꝛ cle. l. orphano-
trophos. ꝛ oīa orato-
ria: etiā q̄ aliq̄ i ꝓprijs
domibꝫ aucte epi ꝯsti
tuūt loca religiosa s̄t
vt. xlij. di. oratoriū. xv
iij. q. ij. q̄dā. ꝺ ꝯse. d. j.
vnicuiqꝫ ꝛ. c. cl̄icos et
c. si q̄s. et n̄ seq̄t̄ si isti
paupes ł alij laici sint
i loco r̄ligioso ꝙ ꝓpt̄ea
sint r̄ligiosi vt appꝑet i fāilia mōaste
g Anno icar. Nō legi⁹ int̄ (rioꝝ
sūmos pōtifices p̄teritos aliquē vsū
fuisse hac ānotatōe. vicꝫ ꝺ āno incar
natōe dn̄i nisi pn̄tē eugeniū ꝛ ꝯnter
nicolaū. ꝛ laudabile viꝺ i ocul̄ hy-
storiog̃phoꝝ. Nā sepe vidim⁹ erro-
res i ātiq̄s bullaꝝ tenoribꝫ notabil̄r
ꝯmissos dū ꝯtinebat̄ simpl̄r ān⁹ tm̄
mō pōtificat⁹ ꝛ patēter ig̃rauim⁹ q̄
tꝑe p⁹ xp̄i natiuitatē fuerit corōat⁹: ꝛ
dū isuꝑ plūbū fuerat vetustate obfu
scatū suis i caractibꝫ sil̄r nesciuim⁹
q̄t⁹ ille papa sui noīs appellatiōe fue
rat suppꝑutat⁹ Et hec sufficiāt ꝑ glo.
dictaꝝ bullaꝝ iutil̄r collc̄a ꝑ me Feli
cē cātorē thuricen̄ mīmuz decretoꝝ
doctorē ad rogatū certoꝝ curatoꝝ ꝛ
rcōꝝ ꝑrochialiū ꝛ ad q̄rūlibꝫ ꝑitoꝝ
correctōez. de āno dn̄i. M.ccccxlix.

De negocio monachorum

r Reuerendo in xp̄o patri et dn̄o domino. B. abbati de Mulenbrūn ordinis Cisterciensis dn̄o mihi multū venerādo Felix p̄posit⁹ Solodoreñ decretoꝝ doctor valde modicus. Si q̄d meli⁹ salute dudū Lothari⁹ cardinal' vir mirande speculatōis ꝓut videt̄ in cōpilatiōe sua videlꝫ in libro de miseria humane conditiōis. creatus ꝯseq̄nter dn̄i nostri Jesu christi vicarius et pontifex summ⁹ dictus Innocēti⁹ .iij. et hic dixit in decre. ij. de obƀuātia ieiunioꝝ. Bonaꝝ mentiū est ibi timere culpā vbi culpa minime repitur: exquo fideliter arguo ꝙ fortius earundē mentiū in his tractādis vbi culpa vix abesse poterit remorsus cōscientie percutit̄. et hoc argumentū a fortiori ꝓbatur. de elec. Cum in cunctꝭ. et hec cōscientia vere religiosos crebrius remordere concernit̄ dum ꝑ ipsos negocia secularia de supiorūꝫ etiā mādato disponūtur. Et nimiꝝ mādantiū e quoꝝ māib⁹ sanguis subditoꝝ req̄rit̄ mētes stupēdo perplectunt̄. Et qꝛ pater reuerēde cū in hmōi negocioꝝ dispositiōe nuꝑ apud excellētissimū et in omni artiū facultatib⁹ viꝝ clarissimū vicꝫ mgr̄m venerandūꝫ Hyspanum sollerter requisitū: maiorib⁹ fortassis occupatū. expeditiōeꝫ nō recepitis: ⁊ mihi tandē qui nō possem soluere corrigiam calciamenti illius in his scribendis cōfidēter iniūxeritꝭ. vltro me offero vt dixit ꝓpha. Ecce dn̄e ego: mitte me. Esa. vj. Cui⁹ officiū etiā req̄sit⁹ alter expauit q̄ dixit. A. a. a. dn̄e: nescio loq̄: qꝛ puer ego sum. Hiere. j. et. viij. q. j. In scp̄turꝭ desideriū animi vr̄i ad vestrā ⁊ mltoꝝ correctionē scribere ꝑ modū dyalogi quasi ꝯtentiosi trepidus attemptabo Nā scriptū est Esa. xxviij. Tantūmō sola vexatio intellectū dabit auditui.

Abbas. Placet mihi qualitercunq̄ꝫ ꝓcedas: ⁊ quid tibi videbit̄ edicas et ꝙ credam vl' nō mihi sit pura libertas. quia le. ⁊ no. de arbi. Cum olim. ꝙ quis aliquādo cōsilium petere tenet̄. Attamen sequi nō obligat̄ cōcor. C. de iu. emphi. l. vlt. ⁊ ff. de admi. tu. l. Quidā decedens. §. Papinian⁹. (ff. vbi papil. edu. de. l. j. et de regl'a. Licet.

Felix Ad ꝓpositū igitur nostrum constat ꝙ multa sunt secularia negocia de quib⁹ le. ⁊ no. primū in rubro. ne clerici vl' monachi secularib⁹ negocijs se immisceāt. quod quidem rubrū est autenticū tanq̄ꝫ sit lex vel canon. ⁊ de per se competēter allegat̄ quia in eo oratio ꝑfecta perficit̄. de quo spe. de dispu. circa fi. et clarius ibidem per Jo. an. in additiōib⁹. et post dictum rubrū sequitur capl'm primū de huiusmodi negociatiōib⁹ de quib⁹ pauca perstringamus vt proprie eiusdē decretal' verbis vtamur: ad que ꝑtinent omnis carnalis concupiscētia. quicquid plus iusto appetit homo turpe lucrū est munera iniusta accipe vel etiā dare pro aliq̄ seculari questu precio aliquē conducere: contentiōes vel lites vel rixas amare In placitis secularibus disputare excepta defensiōe orphanorū aut viduarum cōductores aut procuratores esse seculariū rerum ⁊c̄. et sequit̄. Negocium iniustum exercere. nec tamē iustum negocium est cōtradicendū propter necessitates diuersas. quia legim⁹ sanctos apostolos negociatos fuisse. ⁊ in regula sancti Benedicti precipitur prouideri per quorū manus negocia mōasterij prouidentur. Canes vl' aues sequi ad venandū. ⁊ omnibus quibuslibet causis superfluis interesse. Ecce talia ⁊ his silia ministrꝭ altarꝭ dn̄i. necnō et mōachis oīno interdicim⁹. de q̄b⁹ ait apl's. Nemo militās deo implicat se negocijs secl'arib⁹: hec ibi. Dicit̄ aūt negociū negās ociū: ꝑ Hoff. eo. ti. in sū. ꝓprie em̄ in causis negociū. in vicijs aūt negociatio locū habet. de ver. sig. Forus. §. Constat.

Abbas. Et vtiqꝫ mihi ꝯstat hanc decre. magne auctoritatis fore de pre
cepto ⁊ de concilio Moguntino: iuribus canõicis incorporato
vñ cũ ꝯfratribꝫ meis oĩm secłariũ causaꝝ negociatiões ꝑtractare crebrꝰ ꝑtime

Felix Pater reuerẽde patꝫ ex p̃missis ꝙ iuste negociatiões clericꝭ et (sco.
monachis nõ sunt interdicte propter diuersarum dispositionuꝫ ne
cessitates sibi per singulos dies incũbentes. sic vt p̃mittitur discipulos xp̃i et
fratres sancti Benedicti in artissima regula vidimus negociantes. et hoc dicit
lex impialis in auten. de sanctis. epi. §. Aliũ aũt. coll. ix. ꝙ clerici et mõachi pñt
ꝓ eccłiasticꝭ causis negociari. ꝯcor. c. xxj. q. iij. Credo. ⁊. c. Cyprianꝰ. ⁊ insuper
canõ dic̃. ad vite huiꝰ necessitatẽ studia sunt diuersa. vt. xxj. q. j. Clericus.

Abbas. Bene dicis. ad vite huius necessitatẽ. Nam ad hãc si bene per-
penderes studia modica sufficerẽt si carnis appetitus nostros
vagos affectus non ꝓuocaret. Nam dicit Boecius. ij. de ꝯso. prosa. v. Paucis
enĩ minimisqꝫ natura cõtenta est: cuiꝰ sacietatẽ si supfluis vigere velis aut in
iocundũ quod infuderis fiet aut noxiũ. Vnd Cathonis autoritas. Qd nimiũ
est fugito. et Hostieñ dixit de maio. ⁊ obe. Requisite. Omne qd est nimiũ: ver-
titur ĩ viciũ: vnde culpã timeo ꝓut p̃misisti. quia nimiũ negociatiõibꝰ vt abun
dãtius viuamꝰ vna cũ nostratibꝫ vestratibꝫ accolis peregrinis et hospitibus no
stra nostrorumqꝫ solertia cunctis horis diebꝫ vite nostre sagaciter intricat̃ extri
(catur implicat̃ et nũqꝫ explicat̃.

Felix. Nescitis q̇d petatꝭ. Nõne scri-
ptum est vbi multe sunt opes: sunt ⁊ młti qui deuorãt eas. Eccꝭ. v.
et ad prouidendũ tot ⁊ tantis deuorantibꝫ (oportꝫ necessario s̃m apostolũ) illis
abundãter prouidere. Nam dic̃ idem. j. Thimo. v. Si quis suoruꝫ et maxime
domesticoꝝ curam nõ habet fidem negat ⁊ infideli deterior est. id est ostẽdit se
deteriorem. vnde apostoli vnicuiqꝫ prouidebant s̃m ꝙ vnicuiqꝫ opus erat Act.
ij. et christus dixit discipulis suis. Nunquid aliquid defuit vobis. at illi dixe-
runt nihil. Luce. xxiij. et hoc operabatur ⁊ hodie operatur vnus ⁊ idem spiritꝰ
apud vos ⁊ illos tribuens singulis prout vult. j. Corinth. xij. Et insuper dixit
apostolus. Gratias ago deo meo semꝑ pro vobis ⁊c̃. quia in omnibꝰ diuites
facti estis ita vt nihil desit vobis. j. Corinth. j. Et qui om̃e dicit: nihil excludit
de peni. dist. j. Nemo potest. xix. dis. Si romanorum. Hinc infero ꝙ amici dei
replebuntur omni bonitate tam temporalium q̃ꝫ spiritualiũ felicitate vt dicũt
doctores ibidem. Cum autẽ spiritualia sine temporalibus subsistere nõ possint
quemadmodũ corpus sine anima. vt. j. q. iij. Si quis obiecerit. et temporalia
(suis negociationẽ necessario requirũt.

Abbas. Dic igit̃ q̃so que ne-
gociationes sine pctõ religiosis sunt tractabiles.

Felix De questione tam larga penitus etiam incerta non põt assignari so
lutionis sententia. xxiij. di. Habuisse. constat ꝙ plures sunt religio-
nes: ⁊ quot religiões tot negocioꝝ gestores. ĩmo q̄t mõasteria tot negociorum
diuersorũ conditiones. Unde sancti Francisci de obseruantia fratres in se iu-
xta Clemen. Exiui. de ver. sig. quasi nullas habent temporaliũ negociationes
ĩmo inter vnius ordinis ⁊ regłe frẽs dispares sunt negocioꝝ dispositores.

Abbas. Est veritas ꝙ sepe iam dictoruꝫ fratrũ minoꝝ in summa quiete
et vera pauꝑtate degentiũ vultus prout Daniel cũ ceterꝭ pueris
sibi cõiunctis: sicut Dañ. j. apparent meliores ⁊ corpulẽtiores q̃ꝫ nostri q̇ vesci-
mur cibo regio ꝑ ineffabiles ꝑ intricationũ negociatões ⁊ laborꝭ sollicitudĩes
acquisito: ⁊ fortassis illi plerũqꝫ ꝑ singulos dies prout apponitur ipsis in tran-

quillitatis pauptate. nos multū copiosos p̄cellunt in alimētis fecundioribꝫ feruenter crepitātes. Sꝫ his dimissis dic q̄so est ne aūt generalꝭ norma cūctis religiosis ꝛ clericis rōne sue negociatiōis ascribenda.

Felix Utiqꝫ dn̄e. quā clare videre poteris ꝑ Henricū boh̄ic in. c. ij. ne cle. vel mo.

Abbas Dudum consideraui eandem nimis generalē intentioni nostre pure nō satisfacientē. Sed quia dicit aplꝰs. Quid eni ad nos de his q̄ foris sunt iudicare. nōne de his q̄ intꝰ sunt iudicabitis vos. de his aūt q̄ foris sunt iudicabit deus. j ad Corin. v. ꝛ. ij. q. j. Multi. de diuor. Gaudemꝰ. De mōachoꝝ aūt tm̄ dic queso dispositiōe negociationū. de regulariū ꝑo ꝛ clicoꝝ negociatōis diuersitate ɔtētoꝛ ad pn̄s obmittēdū.

Felix De monachis vero vix ꝛ absolute possumꝰ quin etiā tangant aliarum religionū: ꝛ etiā clicoꝝ statꝰ ꝛ q̄si oim: cū indifferenter monachi fratres: et fratres monachi possint appellari. Ita ꝓprie no. in. c. Cum dilectus. de ɔsue. et etiā noie mōachoꝝ abbas intelligit. de cōcess. p̄la. Ex tenore. ꝛ sic oēs q̄ spūali statu gl'iant fratres dicunt. ꝛ religionis vocabulo describūtur. sed monachi clericoꝝ nomine nō designātur. nec econtra: vt dicit Archid. in. c. j. de biga. li. vj. in glo. vlt. Attamen regulariter quo ad negociatiōis materiam loquamur. Et si de clericis similr mentionē faciemus. incidēter ꝑ hoc vestre q̄stionis extricationes nō impediunt. Negociū q̄ ad ꝓpositū nr̄m dicūt actus seclares de rebus secularibꝫ acquirēdis emendis vl distrahendis. ꝛ hec sunt prohibita: nō tantū religiosis sed etiam clericis. e. ti. c. j. ꝛ. lxxxj. dis. Fornicari. qꝛ inter ementis ꝛ vendentis cōmertiū difficile nō est interuenire peccatū. vt de pe. dist. v. Qualitas. Nam Hiero. dicit: negociatorē clericū ex inope diuitē ꝛ ex ignobili gloriosum quasi quandā pestē fugere. lxxxviij. di. Negociatorē. et si hoc in clerico est detestabile: q̄nto plꝰ in monacho. qꝛ in eodē genere peccati plus peccat monachus q̄ꝫ clericus. vt le. et no. xl. di. Homo. in glo. magna. licet dicāt iura ꝙ cōtrahētibus licitū sit se mutuo decipe vsqꝫ ad dimidiū iusti p̄cij: vt le. ꝛ no. de testi. cū causa. ꝛ in glo. vlt. et h̄ veꝝ in foro cōtentioso. secus in foro ɔscientie vbi ꝑpenditur ꝙ iustus vix saluabit. vt. j. Petri. iiij. De q̄ Greg. v. mora. c. ix. Unde primum dico ꝙ negociatio monachoꝝ q̄ ex necessitate cōtingit q̄ legem nō habet non est pctm̄. vt le. ꝛ no. de re iu. Qd non est. vnde tali casu si monasterium est inops ꝛ cōuentꝰ est pauꝑ: pn̄t monachi si ꝓpria predia non sufficerent aliorum possessiones cōducere et in eis ꝑ se ꝛ alios laborare. ar. de ec. edi. Dilecti. et lex in auten. de san. epis. §. Alium. coll. ix. Si aūt negociatio ꝓcedit citra necessitatem et causa lucri: hanc mōachi exercere nō pn̄t vt ne cle. vl mo. ꝑ totū. h̄ saluo ꝙ mōachi a suis abbatibꝫ prioratꝰ vl ecclias ad mēsas ipoꝝ spectātes recipere pn̄t ad firmā: ꝛ exinde soluere pensionē annuā mōasterio talr inopi ꝛ depauperato vt frēs ɔgruētiꝰ alimēta ꝑcipiāt. qd dic vt no. Inno. de sta. mo. c. Monachi. et. G. de monte laudino. de excess. p̄la. c. Unico. et Henricꝰ boh̄ic. in dic. c. ij. ne cle. vl mo. Dicit autē ad firmā locatio sub certa pensiōe. et est vulgare gallicorū. de q̄ de deci. Dilecti. ꝑ Hosti. Ex his sincere ꝑpendere poteris q̄ sit licita negociatōis ɔuersatio p̄ftim in omi mōachoꝝ ɔtubernio.

Abbas. Non dum clarus persisto. quia de necessitatis nondum plene sum informatus articulo.

Felix. Dicit lex Omnes in fi. C. de epis. ꝛ cle. ꝙ necessitas est magistra rerum. ꝛ sic necessitas famis si fuerit in monasterio vel alio quocunqꝫ loco sine peccato permittit nos comedere carnes. etiam tempore per ecclesiam prohibito. ar. de conse. dist. v. Carnē.

de obser. ieiu. Consiliū. vnde ⁊ Dauid fame cōpulsus comedebat panes ꝓposi-
tionis. xxv. q. i. §. his itaq3. i. Reg. xxi. et ꝓpt̄ eandē cām licitū est auferre aliena
de ꝯse. dis. v. Discipulos. et etiā furari. de fur. Si q̄s. et homicidiū impune cō
mitti tp̄e necessitatꝭ. de homici. c. ij. ⁊ comedere ydolatitiū. de cōse. di. i. Sic̄ et
necessitatꝭ tp̄e oīa sunt cōia. xij. dis. dilectissimis. ff. ad legē rodiā. l. ij. cū in eodē
nā in fi. preter vxores. ⁊ ꝓpterea pr̄ p̄t vendere filiū tp̄e nc̄citatis. C. de pa. q̄. fi.
distra. l. ij. sed nō vxorē. vt no. ibidē glo. Sic fecerūt illi de q̄bꝫ ꝓpha Johel. iij.
qui puellā suam vendiderūt ꝓ vino vt biberēt. q2 necessitas sitis vt famis an
gustiauit eos. nulla tñ necessitas excusat ad fornicandū. ff. de ri. nup. Palā. §.
non est ignoscendū. Ex his ꝑpendētes si que sint necessitates vobiscū in tam
mltiplici ⁊ innūerabili negociatiōis tumultu sine pctō penitꝰ opus vestꝝ excu
santes. Vñ ſm phm polli. v. Dū nobilꝭ artē vꝭ negociationē exercet iuxta terre
consuetudinē suo statui nō competentē perdit generꝭ sui nobilitatē. Vñ dupli
cem ponūt canones negociationē licitam causa necessitatis. et illicitam causa
cupiditatis. lxxxviij. di. Fornicari. et semꝑ negociatio causa cupiditatis presu
mitur in laico clerico ⁊ monacho nisi ꝯtrarium probetꝛ. xij. q. i. c. i. Scriptum
est em̄ ꝙ negociatio sine mēdacio ⁊ pctō vix exerceri pōt. de pe. di. v. Qualitas
Et ponamꝰ ꝙ veniale pariat peccatū. hoc tamē vilipensum et multiplicatū erit
mortale assiduitate continuatū. vt. xxv. di Criminis appellatio. ⁊ de iamdicta
necessitate qua possunt verisimiliter excusari dixit Beda in quadam Omelia.
et habetꝛ ꝓ regula iuris p̄tacta sic inquiēs. qđ non est licitū in lege: necessitas li
citum facit. Nam ⁊ sabbatū custodiri p̄ceptū est. machabei tamē sine culpa in
sabbato pugnant. sic ⁊ hodie: sic quis ieiuniū fregerit egrotus. reus voti non
habetur. Hec ille. Si autem dubiū fuerit exordium de necessitatis articulo qñ
fuerit sufficiens ad excusandū pctm̄ vel non: cum in h̄ q̄t capita tot sensus in-
teruenire possent eloquio. de ꝯces. p̄bla. Quia diuersitatē. Dico in h̄ arbitriū bo
ni viri spectandū cum certa doctrina de talibꝫ p̄cise non habeatꝛ. de h̄ de rescp.
Sedes. ⁊ in glo. iij. Vñ legimꝰ quendā nobilē virum se ⁊ sua conuersum tra-
didisse monasterio. et sepe ꝑ abbatē missum negociando. vnde dum asinos la
bore lassatos ⁊ ponderibꝫ ꝯfractos ad vēdendū tanq3 inutiles in foro ꝓduceret
Ipse nobilis continuo volentibꝫ emere fidelꝛ defectus asinoꝝ secretos indica
uit: quos propterea quilib3 cōparare cōtempsit. ⁊ sic asinos ad mōasteriū redu
xit quem ꝓpterea abbas increpauit. Sed cōuersus: et si nuper inquit optima
castra ꝓpter dñm ad saluandā animā reliqui. hāc ꝓpter pessimos asinos nō ma
culare decreui. Nam volunt iura ꝙ vendunt: teneātur vicia reuelare latentia.
de quo plene Asteñ. li. iij. ti. xiij. §. Utrum venditio reddatur ⁊ se. Hic conuer
sus fideliter negociatus fuit quem infideliter abbas increpauit.

Abbas. De necessitatis conditiōe satis competenter: inutilibus tamen verbis cōtentoꝛ expeditus. Sed de negociationis hūane mul-
tiplici diuersitate adhuc sum mente cōfusus.

Felix. Satis clare per Ray. in summa eo. ti. ⁊ si non tederet videre possetis. ꝑ quē ⁊ glosa
Archid. clare colligitꝛ q̄ negocia sint licita vel nō. q2 alia sunt inhonesta ex sui
natura: alia non. Inhonesta ex sui natura sunt oīa q̄ sine pctō exerceri nō pñt
vt contractꝰ vsurarij symonie ⁊ similes. et ista oībus sunt ꝓhibita indistincte.
vic3 laicis clericꝭ ⁊ mōachis cuiuscūq3 sunt ꝯditiōis vꝭ artis dūmō sint dolica
paces. xiiij. q. iiij. Nec hoc q̄3. i. q. i. Reperiunt. in fi. lxxx. dis. Fornicari. de delic.
pu. Pueris. de re. iurꝭ. Et si christus. Alia plura sunt honesta vt emptio ven-

ditio locatio ꝯductio: ⁊ similes ꝯtractus: simil'r ⁊ q̄si ꝯtractus vt tutela cura ne
gocioꝝ gestoꝝ ⁊ exercitatio oīm iudicioꝝ ⁊ similia. ⁊ breuiter in his concludun
tur omnium artium mechanicarum cultores.

Abbas: Et quid hoc ad monachos.

Felix Nōne dixi vob̄ ꝙ negociatio licita, ꝓꝑ ꝑsone ꝯditōꝫ erit illicita ⁊ in
honesta. nā illis ⁊ istis dic̄ apl's, put est p̄dictū. Nemo militās deo
implicat se ⁊c̄. et hr̄. x. di. Qm̄. cū ꝯcor. ⁊ ꝓpterea dixit ꝓpha. qm̄ nō cog̃ui nego-
ciatiōes introibo in potētias dn̄i. Ps̄. lxx. et alia lr̄a hꝫ litteraturā. ⁊ dicit glo.
ibidē sup̱ eundē locū. Auidi⁹ acq̃rendo ꝓ dāno blasphemat. pro pecunijs suis
mentit̄ ⁊ peccat. Sꝫ hec vicia sunt hoīs ⁊ nō artis q̄ sine his vicijs agi p̄t. ars
(eṁ viciū nescit.

Abbas De negocioꝝ discretiōe nōdū fui certifica-
tus sed exclusis alioꝝ q̃rūcunqꝫ negociatiōib⁹ mihi vellē eē ꝓxi
mus ⁊ penit⁹ edoceri de nostri cenobij ꝯditionib⁹.

Felix Habetis rōnē: ⁊ ꝙ mag̃ attendēdi sunt act⁹ ꝓximiores ⁊ reijciendi
remotiores. p̱ mlt'oꝝ iuriū ꝓbat̄ attestatiōes. vtꝫ. lxxxvj. di. Non sat̃ de pe. dis.
iij. Quia radix. ⁊ c. Ois eni. de cau. posses. Cū eccl'ia. de homici. Tua. ⁊ c. Ex
hibita. ff. de re iudi. Nō ex. Dicat̃ g̃ si placet de ꝓprijs noīatim vr̄is negocioꝝ
(cultorib⁹ vt discreti⁹ rn̄dere valeam⁹.

Abbas Constat ꝙ in domo re-
ligionis: sil'r ⁊ extra cōpetenter ad nos spectātes māsiōes mlt'e
sunt negociationū negociatores: diuersaꝝ ꝯditionū pl'es subsistūt. ⁊ vtiqꝫ sine
taliū industria singl'ari singl'ariter singuli ⁊ alter alteri⁹ indigēt suffragio. nec
alter alteri⁹ carere p̄t subsidio. Nam p̄mo ⁊ p̄ncipal'r in vinea dn̄i sunt institu-
ti de fundatoꝝ nr̄oꝝ testamēto ⁊ diligēter ordinati laborātes. et officia diuina
principal'r cū horis canōicis ea q̄ decꝫ vl' fieri p̄t deuotōis intētiōe iugit̄ ꝑfici-
entes. sꝫ h̄ diuinū negociū sine tp̱al' administratōis ministerio: put p̄dictuꝫ est
perfici nō p̄t: put etiā in ꝑfecto q̃ndā primordial' monachat⁹ sincere religionis
ocio cū sibi sp̱ oportune ꝯiūct̃ indigēt diuerso labor̃ ⁊ negociatiōis ministerio
īmo labor manual' nob̄ ꝯuēit ex religiōis statuto. ⁊ hi sunt q̇ nc̄citat̃ cōdimen-
to. simil'r ⁊ corp̱is alimēto: vestitu tegumēto: necnō habitatōis tabnaculo ⁊ ha
bitationū refectōis reformatorio: ⁊ his cōiūgunt̄ necessario cuiuslibet artis vel
quasi mechanice taꝫ ruraliū ⁊ p̄dialiū q̄ꝫ vrbanoꝝ exercitatores freq̄nt̄ manen
(tes sub pāe nr̄o q̃tidiano.

Felix Dicat̃ g̃ specifice q̇ in labore hoīm vo-
biscū sūt. aut q̇ vob̄ ꝯiūcti: ꝓpterea religiōis clemētia flagellabunt̄.

Abbas Non pudet dicere qm̄ nobiscū versant̄ honestissimo labore ⁊ sūt
q̇dā scp̄tores. medici. barbitōsores. pictores. sutores. pellifices.
molitores. pistores trituratores. carpētarij. leuigatores. torneatores. fabri. mar
scalci. lapicide. cemētarij. tectores. figl'i. sellatores. corigeri. coci. scutellares. car
nifices. piscatores. reticulatores. ortulani. māgones. q̃drigarij. currifices: funi
fices. doleatores. vinitores. pincerne. caupones. putatores. armētarij. sulcones
agricultores. agrestes. agellarij. abigei. pastinatores. villici. pastores. agozo-
nes. opilones. bubulci. venetores. stabularij. stratores: aucupes. lucarij. custo-
des: vigilatores. equites. militantes. clientuli quoqꝫ familiares. triclini ⁊ eo-
rundē vicetenentes. et insup̱ contractuū ⁊ q̄si contractuū p̱ te supius annume
ratoꝝ ac omniū iurisdictionis tp̱alis ad diuina tp̱alia spectātis actuū directo-
res. actores. factores. dispositores ⁊ negocioꝝ gestores. sindici ⁊ nuncij. spāales
⁊ generales. hinc balmi. vicedomini. aduocati sculteti. scabini. ꝯsules. ꝓcōsules
scribe. scp̄tores. notarij. cācellarij. ⁊ officiales q̄ꝝ nō ē nūer⁹: qui omes aut ali-

qui ipsoꝝ ex offitio sibi specialiter aut general'r cõmisso ꝓphanarũ ⁊ seculariũ: ⁊
vsq₃ ad sanguis effusionẽ. membroꝝ mutilationẽ. necis inflictiõem. ⁊ carceruz
terrorẽ multaꝝ ⁊ penaꝝ ĩpositionẽ ꝯtractare tallias et gabellas ⁊ collectas de
vino: frumẽto ⁊ oleo qualitercũq₃ distracto colligere ⁊ ab inimicis extorquere ac
mortuaria q̃ ꝯsistũt special'r apud nos in defunctoꝝ pecorib9 ac vestimentoruz
meliorib9 tollere: ⁊ general'r oĩa ⁊ singl'a disponere subdelegare: relegare: depor
tare ⁊ ordinare solẽt ⁊ disponere q̃ ꝑncipes tꝑales in suo ꝑncipat9 dominio fa
Felix. Et si bñ ꝑpendo om̃es ⁊ singl'os negocioꝝ saltẽ ho- (cere possent.
nestoꝝ act9. ⁊ insuꝑ ꝯtractus ⁊ q̃si ꝯtract9 q̇ in mero et mixto im-
perio ⁊ modica maiori et maxima coertiõe cõprehendi p̄nt ꝑ vos ⁊ vestros ex
pedire soletis ꝓut de iuris ꝑmissione potestis. vt clare p₃ de re. ec. nõ alie. Ad
nr̃am. ⁊ clari9. c. se, cũ pl'ib9 ꝯcor. De q̃ quidẽ impio plenissime videre poteritis
per spe. de iuris. om. iudi. ꝟ. Notandũ q₃ est. ⁊ q̃si vsq₃ ad finẽ ipsi9. §. ⁊ ibidez
Abbas. Et hoc est qđ ego vo- (sincerius ꝑ Jo. an. in suis additiõib9.
lo si bonarũ mentiũ (vt p̄misisti) est culpaz ibi timere vbi culpa
minime reperit̃: cũ hec oĩa ⁊ singla numero tumultuosa dispariter ꝑ nos annu
merata sint negocia secularia ꝑ nos ⁊ nr̃ates expedita seu expedienda ⁊ sunt
vtiq₃ negocia inter hec nob monachis ĩmo clericis secl'arib9 cõpetentia: ꝑtime
sco nobis culpã excessus ⁊ pctã lignũ fenũ ⁊ stipulã tot ⁊ tantis ꝑiculis immi-
nere: q̄ in reddenda rõne q̃ nr̃is e mãib9 reqret̃ ꝑ nũc ꝑhorresco tremendo ra-
Felix. Et reuera qui a iuris angulos nõ noueritis om- (tionabil'r rñdere.
nes: et merito bñ mouent̃ vestra ⁊ vestroꝝ mẽtes s₃ ad tollendũ tan
te ꝑplexitatis scrupulũ. ꝑpendatis auctes sacraꝝ legũ ⁊ canonũ. Scriptũ ẽ eniz
qđ per nos nõ possum9: ꝑ alios facere debem9. ff. de ꝓcur. l. j. ff. de admi. tu. l.
Jta tm̃. §. Gessisse. et h̄ expienter videm9 in tutel' ⁊ tutorib9 vbi pupilli penit9
in potentis potẽtia tutoris fulcita releuat̃ onerib9. vt p₃ insti. ď tu. ⁊ cu. ⁊. ff. eo. ti.
ꝑ totũ. Hoc idẽ in iurisdictõib9 cetui clericoꝝ ⁊ mõachoꝝ non cõpetentib9 offi
cialiũ ministerio ꝑagendis. Jtem sil'r vbi ꝑsone eligit̃ industria. aut qđ nõ lic₃
vobis aut cõuenit seu ꝑ vos nõ p̄t expediri in ꝑsona ꝓpria ꝑ aliaꝝ ꝑsonarũ pa-
rant̃ exercitia. vt dic̃ lex. C. de cadu. tol. §. Ne aũt. ⁊. l. Jnt̃ artifices. vt p₃ in pi
ctore vr̃o q̇ sepe sua mot9 industria vel sctõs vl' angelos vl' dyabolos multũ vi
uaces depingit in pariete vl' tabula. sic simil'r alioꝝ mechanicoꝝ ponderat̃ pra
ctica. ⁊ hec nõ dicunt̃ ꝓut ⁊ iurisdictões manib9 abbatis aut monachoꝝ quali
tercunq₃ peracta seu ꝑagenda mũde sunt em̃ man9 vr̃e ꝑ taliũ ⁊ alioꝝ vestrorũ
exercitia. et q₂ dicit lex p̄alle. qđ ꝑ nos non possum9 ⁊c̃. Nam tantuz posse dici
mur quod honeste possum9. xxij. q. ij. faciat. ff. de condi. et insti. l. Filius q̇ fuit.
et id enim solũ possumus quod cõmode possumus. de rescrip. Scissitatus. vl'
de iure et sine scandalo. de preben. Cum teneamur. et in glosa. ij.
Abbas. Et nonne dicit regula iuris. li. vj. Qui per aliũ facit. est ꝑinde ac
si faceret per seip̄m: vt videt̃ si tutor tenetur directa actione qñ
administrat ꝑ seipsuz est ac si administraret per aliũ. vt. ff. de admi. tu. l. Jta au
tem. §. Gessisse. et. l. tutores. §. Non solum. Jtem sicut tenetur iudicio vnde vi
qui deiecit per se. ita si deiecit per alium. ff. de vi. ⁊ vi. ar. l. j. §. deiecisse. Jtem
qui occidit ꝑ se ita et per alium occidit. C. de accu. l. Non ideo. C. ad sill'. l. Si
percussor. Arg. ff. ad tur. l. j. §. penultimo. Jtem si punitur tanq̃m calumnia-
tor qui per se detulit ⁊ nõ probauit. Jta et qui per alium. ff. de iur̃ fisci. l. ij. §.
Diuus pius. ⁊. l. Nõ tm̃. Ad idẽ p̄t induci. ff. de fideius. l. Postulare. cum insi

nitis iuribus similib9. vnde ꝓut supra merito medullitus ꝯtremisco: si p alios
Felix tot crudeles actus singul' dieb9 ꝛ horis mādato vl' ordiatiōe pficio.
Bene mouemini. Nam hec regula fictiōe iuris videt' fore vera naꝫ
al's impossibile ꝯcernit' ꝙ ista q̄ p aliū fiunt ita fiāt ac si fierēt p meip̄m. qꝛ iure
cauetur ꝙ etiā factū ab eodē diuersis tp̄ib9 nō repn̄tet idēptitatē eiusdem facti
vt. ff. de ꝯdi. inde. l. Si ꝓ sorte. §. Libertus. ꝛ in aut. de fide instru. circa pn̄. et
hoc ē necessariū. alioq̄n archiepi ꝛ epi ꝛ abbates ꝛ pl'es eccl'iaꝝ plati ꝓpt' suas
in tempalib9 iurisdictiōes eēnt freq̄nter irreglāres. Hoc idē videt' velle Jo. an.
post Dynū. in dicta regl'a p vos allegata in mercurialib9 suis. Constat eniꝫ ꝙ
pater nō portabit iniq̄tatē filij: nec econtra. quātumcūq3 cōiuncti Ezech. xviij
et. i. q. iiij. Judei. xxiij. q. iij. §. His ita. Nec dn̄s punit' pro facto familie sue ci
tra mandatū suū delinq̄ntis. de q̄ plene Spe. de iureiu. circa fi. qꝛ pctā suos te
nent actores. vt dicit lex. C. d̄ penis. Sancim9. de his q̄ fi. a ma. pte ca. Quesi
uit. de sen. excō. Romane. vnde sil'r scribit' ꝙ delictū psone in dānū eccl'ie nō de
bet redūdare. etiam si fuerit administrator: sindicus vel procurator aut nego-
Abbas tiorū gestoꝝ. De q̄ plene p Henricū boyt. de excep. Venerabil'.
Nōne etiā pter iā dictas videt' alia q̄si ad nr̄m ꝓpositū regl'a pti-
nenter ꝓducēda q̄ dicit. potest q̄s p aliū qd̄ pt facere p seip̄m. vn̄ dic̄ Dyn9 ibi-
dem. sicut possum p me emere vendere locare ꝯducere ꝛ litigare. ita possum p
aliū. vt. ff. de pcur. l. i. §. Usus aūt. ꝛ de iniu. l. Si vn9. §. idē iuli. ꝛ. §. idem ait.
Felix Et sic seq̄retur ꝙ possem sine cor- (et insti. p q̄s pso. age. pos. §. i.
poris lesione certis dieb9 ieiunare ꝛ eq̄nimiter p aliū h idez ieiuniū
possem pficere. vide de hoc textū bonū in. c. Pnīa. de pe. di. iij. ꝛ glosaꝫ bonā in
c. Presbyt'. lxxxij. di. et aliā in. c. Anime. xxiiij. q. ij. Scitis qꝛ sup̄ dictuꝫ ē ꝙ q̄s
pōt p aliū qd̄ nō p se. Item pt q̄s p seip̄m qd̄ nō p aliū. sic in pn̄ti casu. Et sunt
iuris regule reglārit' vere al's regule nō essent si exceptōes nō excipent. vn̄ dr̄ h
regulare cū suum ꝯriuꝫ sit speciale. vt elec. Cupiētes. li. vi. ꝛ in glo. ꝟ. Cōmode
et doct. ibidē. ꝛ hoc veꝝ in nr̄e facultatis traditiōe. vt ptꝫ p omes vtriusq3 iur
Abbas regulas. secus per alias scientiarum disciplinas.
Plus errone9 sum q̄3 prius. nec mihi radicit9 ꝯstat in tātoꝝ tpa
liū tumltib9 vbi demū req̄escat purus ꝯscie sp̄us aut salutariū nr̄oꝝ potentat9
Felix Sine priorib9 vix ad vestre petitionis intentū ꝓcedere poterat nō
stre responsionis apparat9 Constat vob p̄imū ꝙ experientia reruꝫ
est magistra. ꝛ p̄sertim rationū ꝛ iuriū ritu regl'ariter fulcita. vt le. ꝛ no. de elec
q̄3 sit. li. vi. Ecce primū ꝙ Cōstātin9 magnus impator xp̄ianissim9 p se ꝛ suis
in impio successorib9 tradidit suo tp̄e summo pontifici ꝛ suis seq̄ntib9 donariā
magna ꝛ p̄sertim vrbem Romanā ꝛ multas italie ꝛ occidentaliū partiū regio-
nes: q̄s hacten9 sūmi ꝛ romāi pōtifices tenuert'. vtꝫ in. c. Decernim9. xcvij. di. ꝛ
palea est. ꝛ in. c. Futurā. xij. q. i. vnde dic̄ Jo. an. in addi. spe: magna. de instru.
edi. §. Nunc aūt videm9. ꝙ si donatio Cōstantini nō tenuisset. tamē ecclesia ro
mana ꝛ alie eccl'ie ꝛ mōasteria tpaliū hmōi possessiones p̄scripsissent. Hinc vi
dem9 q̄ntas impatores romanoꝝ: reges ac alie terre p̄ncipes ecclesijs ꝛ mona-
sterijs tradiderūt terraꝝ suaꝝ ꝛ diuinoꝝ possessiōes q̄s hodie tenent p vniuer-
sum mūdū dn̄antes. Hinc videam9 m ōasteriū sancti Benedicti in sublaco fun
datum. de q̄ in. c. Cū ad monasteriū. de sta. mo. et totius sue regule sit exēpluꝫ
et norma. ꝛ speculū sue religiōis. vt patꝫ p idem. c. Quia p vniuersum mūdum
taliter et in p̄itate famatū ꝛ diuulgatū. ꝙ ꝓnūc ꝓut longis retroactis tempo-

ribus per castra meri ⁊ mixti imperij muuita cū omibꝫ pertinētijs videt̄ gl'iose
fundatū: ⁊ sub abbatis ibidē ministerio penitꝰ ꝯstitutū. Itē legit̄ de sctō Greg.
qui sex struxit in Sicilia vir clarꝰ monasteria. ⁊ infra vrbē septimū in q̄ se fec̄
monachū. His sane mōasterijs p̄dia large tribuit ⁊c̄. put hodie suū mōasteriū
in vrbe romana multoꝝ hꝫ possessionū ⁊ p̄dioꝝ māseola. Hinc monasteriū san
cti pauli extra muros vrbis simili mō dotatū est. Itē mōasteriū sancti Galli. d̄
quo in. c. Dilectꝭ filijs. de pur. ca. in q̄ scūs Beda mōastice ꝓfessiōis vigebat di
sciplina. de q̄ dicit Io. an. post vbertinū in addi. spe. d̄ arbi. §. sequit̄. ꝟ. sed q̄ro
diligēter i hec ꝟba ⁊c̄. et q̇s in Germania est p̄nceps maior abbate sancti Gal
li qd̄ ex eo fortasse ē locutꝰ. qꝛ idē abbas sub se vasallos vicꝫ comites hꝫ et ba
rones generosos illustres ⁊ nobiles. homagia magnifica sicut p̄nceps. iō p̄nci
pem eū noīauit. ⁊ iurisdictōes sic̄ p̄nceps ꝑ alios exercuit. Itē abbates morba
ceñ. et Campidoneñ. his diebꝫ ducibꝫ austrie bn̄ficia feudalia ꝯtulerūt. ⁊ ꝑ eos
dē de illis bn̄ficijs tanq̄ꝫ vasalli inuestiturā receperūt. attñ principes in ꝟitate
iuxta iuris dispositionē dici nō merent̄. sꝫ ē supbia in abusione. lꝫ tales ab adu
latoribꝫ ꝓclamētur. Scripsit aūt Gre. papa Hermāno epō Meteñ. put habet̄
xcvij. dis. Quis dubitet. sic inq̇ens. Quis dubitat sacerdotes xp̄i regū et princi
pum: omniūq̄ꝫ fideliū p̄res ⁊ mg̃ros censeri: ac si diceret. nemo dubitat. g̃ sunt
principes ⁊ plusq̄ꝫ p̄ncipes. put aliq̄ sunt argumētātes. sed hic largiter loquit̄
et in foro p̄nie in q̄ papa vł imperator principes mundi subsunt illi hoc tempe
qñ ꝯfitētes sibi caput supponūt. vt le. ⁊ no. in. c. Sane. de off. dele. sic largo vo
cabulo pastores habuerīt p̄ncipes. vt. iiij. Reg. vlti. xliiij. dis. in prin. de q̇bꝫ ple
nꝰ scripsi in li. de nobilitate. c. xxiiij. ꝟ. An ne abbates. Hinc infinitaꝝ eccl'iarū
⁊ monasterioꝝ p̄lati sunt talibꝫ p̄uilegijs ⁊ p̄rogatiuis peroptime iuste rite ⁊ le
gitime dotati. et ab eccl'ia Romana rōnabil'r a tanto tp̄e cuiꝰ initiū nō est i me
moria hoīm tolerati. ⁊ nec regula scti Benedicti etiā de obſuantia strictissima
per hmōi dominioꝝ ⁊ aliaꝝ reꝝ q̄rumcūq̄ꝫ tp̄alium supabūdātium possessionē
videt̄ fore violata imo confortata put patebit infra. Hee aūt monasterioꝝ con
suetudies in ordine scti Benedicti sunt sufficientes ad tollēduꝫ oēm scrupuluꝫ
cōsciētie ⁊ de ritu simili ſuādo sufficiētes faciūt probatōes. vt le. ⁊ no. C. dicto
ij. c. Contra morē. Constat igit̄ ꝙ omia cōcessa intelligunt̄ de iure cōi nisi pro
hibita in certis casibꝫ repiant̄. arg. xxvij. q. ij. Lex diuino. de sen. excō. Nuper.
de quo. ij. q. v. Consuluisti. in glo. ij. ⁊ certum ē ꝙ vno cōcesso: concessa intelli
gunt̄ oīa q̄ sequunt̄ ex illo. ⁊ etiā illa sine q̇bꝫ cōcessum expediri nō p̄t cum oībꝫ
cōnexis. ar. i. q. v. Sicut xp̄s. vbi de hoc. Ad idē. ff. de ꝯhen. emp. l. Creditor.
§. vlt. C. de bo. vacan. l. ij. li. x. ff. de le. iij. l. Cuiq̄ꝫ. ff. de pe. le. l. Nanq̄ꝫ. §. Si ita
de quo Io. an. in mercurialibꝫ sup regl'a: cum q̇d prohibetur. li. vi. Vñ si prela
to cōcedit̄ iurisdictio prout promissum ē. vidētur sibi concessa oīa ⁊ singl'a que
spectant ad hmōi iurisdictōis exercitatōem. put si mōacho cōceditur ꝙ sit in
scolis oīa vidētur sibi concessa q̄ req̇runtur ad scolarē. vnde si eius interest pōt
ibidē accusare vel al's agere conducere ⁊ locare. vt no. de accu. Ex p̄te. in glosa
ij. Vnde dicit archid̄. ne cle. vel mo. c. ij. li. vi. Dare operam siue intēdere sacris
litteris. nō est ꝯ vocationē monachalē. ⁊ iō abbati p̄cipiēti vt sacris rebꝫ inten
dat monachꝰ: obedire tenetur. Tamen ad hoc vt mōachus possit eē in studio
duo precipue req̇runt̄. Primum est vt obedientia cogatur. qꝛ ex se semꝑ debet
velle in claustro manere. Scd̄o exigitur vt intentio eius nō sit ad gl'iam sꝫ ad
sapiam aspirare. sufficit enī monacho si bonꝰ est licet sit illitteratus vel irregu-

laris: sed hec nocent clerico. vt legiẗ ꝛ no. xvi. q. i. l. Legi. in glo. sufficit. vñ dic lex. Est obprobriũ mõachis si velint videri periti seculariũ negocioꝝ. C. ꝺ epi. et cle. l. Reptim. C. de testa. l. Cõsulta. ꝛ ea rõne suadet eis ꝙ in negotioꝝ monasterij dispositiõe ꝯstituã sindicũ. qꝛ euos dei decꝫ eẽ quietos. de sindi. c. Unico. Diciẗ etiã ꝺ mõacho ꝙ si mutuũ ꝯbat tenebiẗ mõasterio vsqꝫ ad ꝓbabilẽ modũ. ar. ff. ad macedo. l. Filiũ habeo. ꝛ ibidẽ doc. ꝛ si talis monachus obligat libros vl' res alias ꝓ scolari vl' alio. obligatio nõ tenet. ꝛ si fideiussoꝛ fuerit ibidẽ pro aliq̃: silr nõ tenet. vt dic Archiꝺ. in dic. c. ij. ne cle. vl' mo li. vi. vñ prout colligiẗ. lxviij. dis. in. c. Si q̃s. ꝛ in glo. i. iurib9 ad hoc bñ fulcita. monach9 põt eẽ eps in eccl'ia seculari. ꝛ etiã prelat9 in eccl'ia secl'ari. Item pleban9 in eadẽ. Itẽ canonic9 secularis. Item vicedomin9. qꝛ eps dꝫ hr̃e testimonia monachoꝝ ꝛ pt esse yconom9 epi. ꝛ ibidẽ vide Archidya. Item mõach9 põt eẽ official' causarũ fori contentiosi de cõsensu tñ abbatis sui. vt notat Will. de monte laudino. de rescrip. Et si ꝑncipal'. ꝛ Henric9 boyt. ne cle. vl' mo. Scõm. in fi. Ex his sufficienter colligiẗ monachos oĩm tꝑaliũ abundãtiã sine pctõ posse possidere ꝓut possidebãt ab antiq̃ ꝛ p̃ꝛtim Cistercienses ꝓut clare videẗ de deci. nuꝑ. vbi dr euidẽter de possessiõib9 ꝑ ipsos illis dieb9 cõꝑatis ꝛ acq̃sitis. ꝛ hodie videtur possidere. ꝛ q̃ pauca possidẽt cum pauꝑtate maledicta minoꝛi felicitate videnẗ ab oĩb9 fulgere. Vñ dixit hiero. vt hr̃. xxxij. q. ij. Moyses. Anima certe qꝛ spiritus est in sicco hĩtare nõ p̃t. ꝛ iuxta glo. ibidẽ in sicco idest in corꝑe rudi et informi. qꝛ vtiqꝫ corpus sine aĩa rudissima videẗ materia. imo spũs sctũs in sicco arido ꝛ sterili: necnõ in fecundo pauꝑeqꝫ loco habitare diuti9 nõ cõsueuit. vtꝫ in Carthusiẽsib9 contẽplatiõe sctĩ spũs ꝓut asseriẗ bene redolentib9 ꝛ ceterꝭ religiosis q̃ spũs dei ducunẗ in ꝯsũmatõe vite contẽplatiue q̃ apꝺ nos diciẗ ꝓnũc reformatiõis. Qui quidẽ religiosi reuera desiderabãt loca hacten9 in hĩtationẽ sibi. ꝛ conseq̃nter possidebãt ꝛ prioꝛes Jebuseos ꝛ vix q̃nqꝫ repellebãt vt a fructu frumẽti vini ꝛ olei multiplicati fideles xp̃i in pace requiescerent. ꝛ ita dedit spiritus pinguedinẽ ꝛ pinguedo spiritui. Ac si diceremus ꝙ obseruãtie religionis cultoꝛes nonnisi loca victualibus abundãter referta querebãt. arida quoqꝫ repudiabant. ꝛ eoꝝ possessoꝛes minime molestabãt. Sed ad ꝓpositũ nostruꝫ redeundo dicam9 ꝙ eccl'iaruꝫ ꝛ mõasterioꝝ prelati hucusqꝫ iuramẽto multisqꝫ penis constricti mãserũt. ꝙ hmõi dominia ꝓut alias suoꝝ p̃dioꝝ possessiones quibuscunqꝫ iurisdictionib9 tanq̃ꝫ spiritualib9 munita. alienare non potuerunt sine sedis apostolice licentia. vt apparet de re. ec. nõ ali. quasi ꝑ totum. Ex his igitur q̃ dicta sunt notabil'r colligiẗ ꝙ nõ tm̃ vob dñe abbas. ſꝫ oĩb9 eccl'iaꝝ ꝛ monasterioꝝ p̃latis ꝑ mũdum cõstitutis nomĩe suaꝝ eccl'iaꝝ ꝛ monasterioruꝫ licet dominia ꝛ dñationũ insignia patẽter ꝛ potẽter possidere ꝛ possessa manutenere. ꝛ nouas res tꝑales solerter acquirere. vnde iura nr̃a salubriter statuerẗ vt mõachus succedat in hereditatẽ res mobiles ꝛ immobiles q̃litercũqꝫ ĩ se cõtinentẽ. vt ptꝫ. xix. q. iij. Non liceat. ſꝫ monasteriũ noĩe ei9 recipit ꝛ acq̃rit. xviij. q. i. c. i. De q̃ plene in nouell'. de ꝓba. In p̃ñtia. circa fi. sue magne glo. ꝛ h̃ euaẗ sed h̃ tm̃ ibidẽ vbi auctas cũ potentia cõcurrere videẗ vt infra dicetur. ſꝫ si monach9 nollet adire hereditatẽ ꝛ oĩno vellet quiescere extũc monasteriũ nõ succedit nisi coactus adeat. De q̃ Spe. de sta. mo. ℣. Octauo q̃ritur. ꝛ in nouell'. de ꝓba. In p̃sentia in magna glo. Sꝫ Alanus dixit: ꝙ si monach9 vellet hereditatẽ penitus repudiare qꝺ nõ possit. vt ibidem. ℣. seq̃n. Sꝫ si monach9 vellꝫ adire hereditatem et monasterium recusat prefertur voluntas mõasterij vt di-

Abbas. Premissis bene perpensis (cit nouell'. vbi supra circa finē. ꝯgrue sequit' vt dicas an feuda itrātꝭ mōasteriū ꝑsonā seq̄ntur.

Felix Uidi talem questionem in practica et iudicialiter expeditā. Nam dicit Johānes andree vbi. s̄. ꝙ si huiusmodi feuda talia debeāt ser-uitia que monasteriū per se vl' ꝑ aliū licite potest exhibere ꝙ extunc omnino se quātur personā. sed si non potest monasteriū talia perficere seruitia ꝙ extunc ad dominū debent redire huiusmodi feuda. allegat arg. C. de cadu. tol. l. vni-ca. §. Hegantem. ff. de solu. l. Inter artifices.

Abbas. Sȝ q̄d si intrās mōasteriū habuit possessiōes emphiteoticas.

Felix Dicit Jo. an. vbi. s̄. ꝙ vtiqȝ tales possessiōes cū onere suo transeūt ad mōasteriū. allegat ar. ff. de le. ij. l. Peto locū titij. §. i. Licet sit. ar. contrariū in auten. de alie. emphi. §. i. colla. ix. sic etiam si intrans religionem habet vsufructū cuiuscunqȝ rei: similiter transit ad monasteriū. ⁊ durat ad vi-tam intrātis tantū. allegat insti. de acqui. ꝑ arro. §. Usus enim.

Abbas Quid autem si ingrediens monasterium prius ad vitam suam emerat fructus aut cēsus in pecunijs aut alijs rebus consistētes an monasteri um licite recipiat huiusmōi fructus et census ad vitam ingredientis.

Felix. Quis dubitat si ingrediens licite quondā potuit emere. ⁊ sibi tali-ter ꝓuidere et sibi proximus esse cū caritas a seipso incipiat. xxiij. q. v. sed nō licet ꝙ monasteriū quod succedit monacho: similiter recipiat ad vi tam istius monachi. De hac igit' questiōe vidi doctores sepe discrepantes. sȝ pluribus altricationibꝫ defalcatis. dicit Jo. an. in addi. spe. suꝑ rubrū de vsu-ris post Hostieñ. si fructus certi vendunt' ad tempus incertū: hoc est ad vitam homīs. id est ad horā mortis que incerta est. vt no. de pe. ⁊ remiss. Cum ex eo. ff. de ꝯdi. ⁊ de. l. i. et ꝙ hmōi cōtractus ad vtranqȝ partē. scȝ vendentē et emen-tem sit licitus. et hoc si nō fiat in fraudē vsurarū. nec deceptio vltra dimidiam et satisfacit decre. fi. de vsu. vbi ꝓpter incertitudinē excusatur cōtractus ab vsu ra. ad idem bene facit. l. Scimꝰ. §. penul. C. d̄ dona. Ibi. incertus enī fortune exitus ⁊c̄. ⁊. C. de vsu. Si ea lege. ⁊ l. Oleo. ⁊. C. de vsufru. l. Ambiguitatem. §. i. de sepul. sacris. cū. i. glo. Resistit etiam in hoc Hosti. Raymūdo ⁊ Goffre. quod vide in summa sua de vsurꝭ. §. an aliquo. Predicti enī dixerūt ꝙ si hmōi contrahētes credunt diu viuere intentio ipsoꝝ est corrupta. Sed dicit Jo. an. vbi multū tempꝫ viuit emptoꝛ nō habȝ venditoꝛ conqueri qui ecōtrario. s. mor te festina nō fuisset cōquestus. facit ad hoc. C. de solu. l. penulti. Item est hoc accusare naturā cōtra. l. Maximū. C. de libe. p̄te. vl' exhere. ⁊ in hac diffinitōe tanti doctoris sitis bene cōtentus. imo suꝑstitiosum foret si magis velletis fo-re certus. vt legit' ⁊ notat' in regula Qui certus. de re. iu. li. vi. sic in casu ꝯuerso si quis emit fructus incertos ad tempꝰ certum. videlicȝ arboꝝ oliuarum vel vi nearū. dicit Jo. andree ibidē ꝙ est idem ius: ⁊ ꝙ similiter valeat contractus. hic autē et proxime p̄scriptꝰ videlicet ad vitam homīs: religiosis personis sin-gularibꝫ sempꝫ ē interdictꝰ vt colligit' ex p̄dictis. secus de clericis secularibus.

Abbas Sum cōtentus. sed adhuc alia questione mouet' animus. quid si ingrediens monasteriū fecerat dum erat in seculo tales cōtra ctus. videlicet quia emerat census vnius floreni pro viginti florenis. aut q̄nqȝ pro centū ⁊ hmōi similes in alijs rebꝫ cum pactis ⁊ conditiōibꝫ de redimendo pro tali summa iuxta ratum tempꝭ. an monasterium loco illius professi sine peccato recipiat illius fructus.

Felix De hac materia dudum ⁊ breuiter scripsi in tractatulo contra vali-
dos mēdicātes. ⁊ summarie: prout ꝑ multoꝝ doctorum collegi col-
lationes et dixi talem cōtractū fore vsurariū nisi emptor tantū exponeret in so-
lutione ꝑncipali pro q̄nto cōmuni cursu talis census emeret perpetuo: ⁊ si tūc
emptor venditori facit talem pietatē. vt quādocunq; venerit ad pinguiorē for-
tunā redimere se valeat ab huiusmōi solutiōe. hic meretur fratri suo facere ta-
lem gratiā: sed si min⁹ soluerit. videlicet. x. vel. xx. cū in veritate non sit moris
illius terre pro tanto tales census comparare. mox presumitur dolus ⁊ vsura.
de quo mōasteriū se nō intromittat. Nam contractus ex conuentiōe legem re-
cipiunt ⁊ seruari debet nisi reprobet̄ a iure hmōi lex. de depo. c. ij. ⁊ ibidē in glo
sa. ij. In his autē contractib⁹ intentio multū iudicat hominē. xxij. q. v. Huma
ne. de sensibus aūt ⁊ cogitatiōibus iudicat deus. xxxij. q. v. c. i. §. Qd autem.
Si autē clerici vel religiosi aut laici possidētes superabundās aurū vl' argen-
tū. scientes ip̄m fore sterile et nō indigēt. nec al's ꝑ illud volunt subuenire pau-
peribus. aut alijs suis in christo cōfratribus multis debitorum oneribus gra-
uatis. Hi vt hec sterilis massa auri vel argenti contra suam naturā ꝓut alcha-
miste laborēt fructificet: faciunt tales cōtractus. etiā ſm cursum quo tales cen-
sus perpetuo vendūtur. ⁊ ecclesia que de occultis nō iudicat. videlicet militās
vt de symo. Sicut. cum cōcor. in glo. hos cōtractus permittit. secus de eccl'ia
triumphāte. vt in cle. i. de here. et in glo. Hic placet. Est tamē magna differen-
tia inter vsurā taliter palliatam per quā subuenit̄ sepe salubriter opprimi timē-
tibus. ⁊ inter nudā vsuram nullo colore bono vestitam. ꝓut inter eandē et rapi-
nam. Nam vsura fit sine violentia. quia scienti ⁊ cōsentienti nō fit iniuria: ne-
q; dolus. de reg. iu. Scienti. li. vi. de sent̄. excō. Contingit. ⁊ in glo. i. secus de
furto ⁊ rapina. vnde leges furem et raptorē vltimo supplicio condēnāt. de quo
Azo in summa d penis. sed nō vsurariū qualitercūq; procedentē. Pena eni gra-
uior vbicunq; imponit̄ grauius exinde peccatū estimat̄. vt le. ⁊ no. xxxij. q. vij.
Quicquid in om̄ib⁹. et in glo. i. Sed aliter ſm canōes. quia si laicus est vsura-
rius. hic est excōmunicādus nisi restituat. de vsu. Preterea. et clerici ab officio
et bn̄ficio suspendūtur ⁊ repellunt̄ etiam a dignitatib⁹. de excess. ꝑla. Inter dile-
ctos. et etiā deponi debēt si cōmunicātur. xlvij. dis. Quia multi. ⁊ nihilominus
excōmunicādi sunt ⁊ fortius q̄z laici. vt colligit̄ ex ꝑmissis. Videam⁹ igit̄ per-
pendendo quo criminis ausu sit perplexus qui cōtra conscientiā facit prout pre-
mittit̄ tales vsurarū contractus palliatos aut dolo ⁊ fraude punctos. de quib⁹
doctores scribere consueuerūt de emp. ⁊ vendi. Cū dilecti. ⁊ sup glo. vlt. et eod
ti. Ad nostrā. quod. c. facit ad propositū. Cū igitur ꝓut premittit̄ monasteriū
hmōi personis in totū succedat. tenetur idcirco monasteriū inquātum ad ip̄m
peruenit querulātibus respōdere. ff. de calū. l. Tutelas. ff. de adop. l. Si arro-
gare. Insti. de acqui. ꝑ arro. §. i. ⁊ idem est vbicūq; alicuius patrimoniū ad ali-

Abbas. quē peruenerit. C. de vi. pub. l. ij. ff. de fideiuss. l. Inter eos. §. fi.
Quid autē si res taliter est donata alicui laico vel clerico cum
conditōe q̄ alienare nō possit. ⁊ ille se ⁊ sua tradidit monasterio. nunq̄d mona-

Felix Dicūt doctores q̄ sic ar. ff. de sini. dota. l. i. (sterium tenebit illas.
ff. de le. iij. Pater. et in eo qd le. ⁊ no. de iurepa. Ex l'ris. licz sit ar. ꝯ.

Abbas ff. de le. ij. l. peto lutij titij. §. fi. de q̄ Jo. an. i. c. In pn̄tia. de ꝓba.
Quid aūt si monachus in sua oblatione aliquid mandauit ex-
pendi. et maxime ad pias causas.

Felix. Dicitur ꝙ ad implenda est voluntas taliter intrātis tanq̄ mortuo-ri ꝛ testamentū facturi. cū put p̄dictum ē: monach⁹ mortuus sit mū-do postq̄ mōasteriū intrauerit. ꝛ ꝓfessionē fecerit. ar. ff. de pac. ꝯ iuꝝ. cū reg. in fine. ꝛ. C. de pac. l. Legem. Idem si mōach⁹ vł monachādus anteq̄ intret mo-nasteriū mādat ne aliq̄d de his q̄ secū trāsferūť. postea alienēť. i aut. de alie. em phi. §. sctissimas. coł. ix. licȝ aūt ad h̄ obſuādū nulla cōpetat mōasterio actio ꝯ p̄latū: vł mōacho ꝯ mōasteriū. tñ p̄lati ex officio h̄ faciēt adimpleri. C. de libe. cā. l. Cū affines. de testa. Nos q̄dē. ꝛ. c. Judicante. ꝛ. c. Si heredes. ꝛ. c. Tua.

Abbas Quid aūt si aliq̄s ingrediať monasteriū cui nō lȝ hr̄e ꝓpria bona immobilia sic̄ sunt frēs scti Augustini. heremitaꝝ. p̄dicatores aut frēs minores ꝛ aliꝫ pro dño mēdicātes. ꝛ hi frēs habent put ꝯsueuerūt bo-na imobilia.

Felix Dicūt quidā bona imobilia ingrediētis debent ha-beri ꝓ derelicto. ꝛ sic occupāti ꝯcedūť. ff. ꝓ derelicto. l. i. ij. ꝛ. iij. et ꝑ totū: vł in cā caduci sūt. C. d cadu. tol. l. Unica. Sȝ aliꝫ dicūt ꝙ dñt venire ad heredes ab intestato. qꝛ exq̄ ꝓfessus ē: mortu⁹ fingiť put p̄dictū ē. ꝛ ꝓbať. C. de epi. ꝛ cle. l. Dico vob. Tertiꝫ dicūt cū nō sit tm̄ mōach⁹ tał mōasteriꝫ qd igrediť sed epi dyoceť exq̄ mōasteriū tale ē ꝙ nō p̄t hr̄e bōa dñt ad epm ꝑuenire. xvi. q i. Qui vere. xix. q. i. c. vnico. xxvij. q. i. de puellis. ał's de viduis. i. ꝛ ibidē de hoc ſm Inno. ꝛ meli⁹ ar. de deci. Qm̄. ꝛ. C. de epi. ꝛ cle. l. nullū nocere. §. ꝙ si testa-mētator. Sȝ dic̄ Jo. an. in dic. c. In p̄ntia. de ꝓba. quicq̄d tm̄ scribatur ꝑ illos talia mōasteria volūt hr̄e bona nō vt sibi retineāt ſȝ vt vendāt. quo autē iure h̄ faciāt h̄ aduertāt. generałr eni p̄ciū succedit loco rei. ff. de vsufru. l. quia q̄ p̄cio et. ff. de tribu. ac. l. Procuratoꝝ. §. nō aūt totū. ꝛ. l. aliqñ. ſm Hosti. ꝛ de hoc in spe. de sta. mo. v̄. iij. vide qd no. de reli. do. c. Uno. li. vi. in glo. veterē. vbi Jo. an. remittit ad Cynū ꝛ ad ꝯstitutionē de frib⁹ miorib⁹ ꝛ plēs alias qōnes ꝓp̄e ad dispositōes mōachoꝝ faciētes. vide spe. de sta. mo. ꝛ Jo. an. i dic. c. i p̄ntia.

Abbas. Quid si fili⁹ regis aut marchionis ducis vel comitis aut baronis fiat monachus: ꝛ pater moriť sine alio herede. nunq̄d huiusmōi dominia accedūt monasterio.

Felix Dixit Alanus ꝙ sic si iure heredi-tario sic deferatur. Dicit tñ Spe. vbi. s̄. v̄. x. ꝙ hoc de facto nō ſuā-tur. His igitur ꝛ aliꝫs p̄missis ꝛ sincere ꝑpensis. vos dñe abbas videtis expe-rienter ꝙ tam ex donatiōe libera q̄ ex successiōe naturali vel paterna monaste-ria religionū quoꝝcunq̄ abundāter ditata. ꝛ ꝑ diligentē sollicitudinē ꝛ nego-ciatiōis occupatiōem: ac religiosoꝝ ꝯtinuā solertiā. est hmōi abundātia fideł'r introducta ꝛ iuridice cōſuata. et a tanto tp̄e cuius initiū nō est in hoim memo-ria. ꝛ q̄tū hmōi ius aut iurisp̄scriptio oꝑetur cū ꝯsuetudie solēniter cōtinua-ta notať ex p̄script. ꝛ in. c. Cū ꝯsuetudinis. de ꝯsue. cū ibi notat. Videť etiam qꝛ notant dixim⁹ ꝑ solertiā ꝙ a ꝯrio ꝑ p̄latoꝝ ꝛ alioꝝ fratrū negligentiā dissolu-tam q̄ iuxta legē ꝓpe dolū ē. vt. ff. mā. l. si fideiussor. i. Rñ. hmōi felicissima abū-dātia plerūq̄ videť deserta dissoluta ꝛ dissipata. prelatus eniȝ nō solū teneť de dolo culpa lata ꝛ leui ad instar tutoris. C. de peri. tu. vel cu. l. Si res pupilli. sed etiam de negligētia. vtȝ in. c. Eaq̄. de offi. archi. cum etiā ꝓpter negligentiā remoueať. de offi. cu. c. i. et. i. q. i. §. Ecce cū honoris. lxxxi. di. Dicta. ꝛ sic etiam iudex ꝓpter negligentiā remoueť. C. de offi. p̄fe. Orientis. l. quos et. ff. d custo. et exhi. reoꝝ. l. Carceri. ꝛ. l. Non est. Sic ꝓpter negligentiaȝ papa Zacharias deposuit regē Francie. xv. q. vi. Alius. qd pōt intelligi cū crassa est negligētia Arg. i. q. i. Quicq̄d. ff. de v̄b. sig. Magne. Uñ negligētia p̄lati mortale pctm̄ ē

vt.lxxxi.dis.Dictũ est nob.et de re.iu.c.penul.vbi dr.Non potest esse pastoris excusatio si lup⁹ comedit oues ⁊ pastor nescit.ẞ a ꝯrio diligẽtia in ꝙlibet ꝓsidẽ/te videtur meritoria.de q̃ dixit bonus Iosaphat ad iudices terre.Cũ diligẽtia cuncta facite.ij.Paralip.xx.et hanc diligentiã dicim⁹ sollicitudis occupatõez imo negociatõis exercitatõez.⁊ in his laudam⁹ ioseph Gen̄.xli.⁊.c.seqn.q̇ tpe fertilitatis collegit.⁊ tẽpe sterilitatis regẽ Pharaonẽ ⁊ se et suates subleuauit vnde si eccl'ie ⁊ mõasteria terre nr̃e.⁊ p̃ꝛtim ꝓnũc ꝑ gẽtes inhũanas vicꝫ Swi ten̄.cum cõplicib⁹ desolata ⁊ ignis voragine ꝯsummata quondã tempe pacis cum negociatõis sollicitudie diligẽter thesauros in abscondita collegissent iã sua mõasteria miserabil'r cũ suis possessionib⁹ dilaniata restaurarent.sed quia nil reseruata videntr.igit cum lamẽtabili penuria frẽs et sorores destructo pacꝫ et religiõis loco in ꝯtẽtũ sacratissime regule exules ꝑ mundũ vagãtes ꝯspiciũtr aut si in alia terra villaꝝ aut p̃dioꝝ possessiões cõpassent ꝓut licite potuissent vt le.⁊ no.de deci.nuꝑ.ꝓnunc ibidẽ morã ducerẽt.aut cũ eisdẽ suas mãsiones et alias ꝑsonas recuꝑassent.⁊ hec est sollicitudo de q̃ dicit Catho.diligẽtiã ad bibe.et Apoc̃.xvi.dr.Btũs q̇ vigilat ⁊ custodit vestimẽta sua ne nudus ambu(let ⁊ videant videlꝫ hoĩes turpitudinẽ suã.

Abbas. O felix tu loque/ris vt crudus iurista qui sperat ⁊ spectat tantũ transitoria ⁊ tꝑa lia.⁊ nõ curat si ꝑ vana ꝯsilia inq̄natr aĩa.nec in te latent decocta feruore cari/tatis igne diuĩaꝝ scꝓturaꝝ:imo tuaꝝ ministeria.vnde ad vltimũ ⁊ ꝯseq̄ntr ter/goten⁹ ꝑpende nr̃a respõsoria.⁊ qꝛ dixisti de vestimẽtoꝝ custodia.audi q̇d di/cat Gre.mor̃.xij.c.iij.suꝑ eodẽ ꝟbo Vestimẽta quippe custodim⁹ cũ p̃cepta in nocentie p̃ꝟuam⁹ in mẽte.vt cũ nos indutos culpa nudat.⁊ ad amissam redeũ tes innocentiã pnĩa aperiat.⁊ insuꝑ largiter loq̄ris de sollicitudinis diligentia sed si tꝑe pacꝫ pre mãib⁹ nõ erãt residuãda.q̇d dicꝫ qꝛ diligẽtia ĩ reb⁹ ⁊ negocia tionib⁹ res p̃supponit habitas ꝓut ꝓuatio p̃suppõit hituꝫ.vt no.Bar.ff.ď ꝟb.ob.l.Decꝫ.Vñ scias ꝙ triplex est negotioꝝ sollicitudo.qꝛ q̄dã vituꝑatr.quedã toleratr.⁊ q̄dã laudatr.Prima ꝓhibetr Math.vi.vbi dr.Nolite solliciti eẽ ⁊c̃.qꝛ nimia sollicitudo tꝑalium suffocat spũalia q̃ vtiqꝫ tꝑalib⁹ sunt p̃ciosiora.ď qua xlix.di.Hinc eteni.⁊ Lu.viij.et torquẽt hoiem nimis:vt dicat.Recessit somn⁹ ab oculis meis:⁊ corrui pre sollicitudie.i.Macha.vi.Hanc aũt sollicitudinẽ et diligentiã p̃cise cauere dñt oẽs clerici ⁊ religiosi.vt leg.⁊ no.xij.q.i.Cui.vbi dicitr.Cui portio ďs ẽ nihil dꝫ curare nisi dñm ne alteri⁹ impediatr nccitatꝫ mu nere.hec enĩ est ꝟa sacerdotꝫ fuga abdicatio domesticoꝝ ⁊ q̄dã alienatio carissi moꝝ.s.parentũ ⁊c̃.vt suis se abneget q̇ ꝟuire deo elegit.Hec ibidꝫ ꝑ Ambro. Ergo oẽm sollicitudinẽ in eũ ꝓijciẽtes.i.in deuꝫ.qꝛ ipsi cura ẽ de nob.i.Pe.v. et hec ⁊ alia ꝑ me supi⁹ enũerata sũt pẽit⁹ ꝯ tue negociatõis documẽta.Scd̃a vero negociatiõis sollicitudo est tolerabil'.vt q̇s sic transeat ꝑ bõa tꝑalia:ꝓut infra dicetur.Tertia sollicitudinis negociatio est laudabil' deo ⁊ homib⁹ q̄ est circa mere spiritualia sic̃ circa sacraꝝ scripturaꝝ collatiões ⁊ ꝟboꝝ dei semina tiões.exẽplo apl'i.vt.i.ad Thess.ij.fiduciã habuim⁹ in dño loqui ad vos euan/gelium dei in ml'ta sollicitudine.⁊ etiã sollicitudo sit circa pacẽ intr deũ ⁊ pctõ res ⁊ etiã inter homies faciendã.ad Ephe.iiij.vbi dr.Solliciti ꟊuare vnitatẽ spũs in vincl'o pacꝫ:⁊ maxĩe circa oꝑa caritatꝫ ⁊ pietatis:vicꝫ elemosynaꝝ que habent ꝓmissionẽ pñtis vite ⁊ future.xlij.dist.§.i.xvi.q.i.Decime.Cõstat aũt mihi de q̇busdã nostre ꝓfessionis frĩb⁹ talia minime ꝑpendentib⁹.si aũt q̄run/dam religiosorum conseruatoria sunt auro ⁊ argento et omnibus humanis vsi

bus per huiusmodi pambula diligentie diligeti diligetia supueniete referta. et sibi proximiores de Joseph psagio forte timentes suis in christo confratribus prout pmittitur periclitatis subuenire no perpendetes τ his τ alijs miserabilibus personis non miseratés. τ de sue negociatiois: etiaz licite comertio conscientia formantes. τ de tantaru animaru τ corporuz periculo minime cogitates. et prout fecit Grego. qui triginti milia Rome pauit sub regula: exceptis dei famulis longe videlicet in sicilia vel calabria: et prope positis non pensantes. hi sunt de qbꝫ dixit Xpus Matth. xxiij. excolantes culice. camelu aut glutietes. Audi quid dicat Ambro. de officijs et ponitur. xij. q. ij. Aurum ecclesia habet no vt seruet sed vt eroget τ subueniet necessitatibus. quid est op⁹ custodire qd nihil adiuuat: an ignoram⁹ quantu aurum atqꝫ argentu de templo domini sustulerunt. videlicet gentes τc. Et infra. Melius fuerat vt vasa viuentiu seruares qꝫ metallorū. His no potest respōsum referre τc. Item sequit ibide p Hiero. Multi edificant parietes τ colunas eccl'ie subtrahunt marmorea nitent auro τc. nulla est dilectio. id est cogitatio. Item ibidem caplo seqn. Amico quicqꝫ rapere furtum est. ecclesia fraudare: sacrilegiu est accepisse paupibꝫ erogandum τc. aut qd apertissimi sceleris e exinde aliquid subtrahere omniu predonu crudelitate superat τc. Et omnia iura volunt in effectu opes reseruare et pauperibꝫ no subuenire: qd omniu predonu crudelitate supat. pro hac materia proprie videas. c. Sicut hi. xlvij. dis. τ sunt verba sancti Ambro. scripta super xij. c. Luce. τ post multa dicit. Propriu nemo dicat qd e comune: plus qꝫ sufficeret. sumptu violeter obtentum e. Et infra. Nunquid iniqu⁹ est deus vt nobis no equaliter distribuat vite necessaria. vt tu quide esses afflues τ abundas alijs vero deesset τ egerent. an idcirco magis quia tibi voluit benignitatis sue experimeta conferre τ alium per virtute patientie coronare. tu vero susceptis dei muneribꝫ τ in sinu tuum redactis nihil reputas te agere iniquu si tam multorum subsidia solus obtineas. quis eni tam iniustus ta auarus qꝫ qui multorum alimeta suu non vsum sed delicias facit. q. d. Nullus. Neqꝫ eni minus est criminis habeti tollere qꝫ cum possis τ abundas indigetibus denegare. esurientiu panis est que tu detines. nudoru indumetu est qd tu recludis. miseroruz redemptio est τ absolutio pecunia quam tu terra defodis. tantoꝝ ergo te scias inuadere bona quatis possis pstare qd velis. id est velle debes. Hec ille.

Felix Et quid hec ad nostre pncipal' materie deductione nisi qꝫ p solerta tempaliu diligetie negociatione puenire poterim⁹ ad vtriusqꝫ vite comoditate. Na no dat q no habꝫ. i. q. vij. Daybertu. τ ei⁹ periclo nihil e. ff. de furt. l. Itaqꝫ si illa. in pn. τ nec laudabim⁹ eu sicut illu d quo dr Hilare datore diligit ds. ij. ad Cor. ix. τ. xxiij. q. vij. §. Ex his. nec sibi dici pt. Date τ dabitur vobis. Lu. vi. τ centuplu recipiet: τ vita etna possidebit. Math. xix. τ beati⁹ est magi⁹ dare qꝫ accipe. Act. xx. τ. xvi. q. i. Predicator. de cele. miss. Cum marthe.

Abbas Non dubitam⁹ qn no habentis sincer⁹ copassiois sup afflictos tristis anim⁹ mltu danti copareť. de q pulcre p Greg. mora. xx. c. xxv. τ vidim⁹ in vidua q duo minuta misit i corbona Marci. xij. Lu. xxi. de quo pulcre. xxiij. q. i. Odi. circa fi. τ ibide in glo. Sꝫ hntis τ no dantis put premissum est tenacitas apud omniu bonorum largitore non excusatur. τ psertim apud religiosos magis videť viciosum. qui aut ꝯiungut domu domui. τ agru agro. τ vt multipl'r augeatur census sollicitudis cu studio (de q infra diceť) τ si ex supabudanti thesauro villa emut. sicut ille de q Lu. xiiij. qua necesse habuit

videre nõ tñ ea necessitate q̃ excusat a pctõ. de q̃. xviij. di. Peruenit. ⁊ in glo. ij.
sed ꝯfrẽs suos p̃dictos vl' alios xp̃i fideles ꝑmittũt in tam miserãde nccitatꝭ
articulo. timeo verisimil'r trepidando ꝓut xp̃s vbi. s̃. ꝙ nemo viroꝝ illorũ q̃ vo
Felix. Disciplina vel (cati sunt gustabũt cenã suã. nũc nec in ꝑpetuo.
miscdia mltũ destituit si vna sine altera teneat. ⁊ rigor est mãsuetu
dine tẽperãd᷒. xlv. di. Disciplina. de iudi. Dudũ. i Cle. Videatꝭ igr. De rigore
vr̃o. qꝛ in q̃ mẽsura mẽsi fueritis remetietur vob. Marci. iiij. Lu. vi. de pe. ⁊ re.
Abbas cum ex dimissis procedam᷒ ad priorẽ materiã negociatiõis.
Et igit dicas si mõasteria ꝓut p̃mittit ꝑ donatiões aut emptio
nes seu successiões ditata. ⁊ sibi ꝓpterea acq̃runt dominia in q̃bꝫ ꝯsuetudo fuit
aut dños tꝑales quondã p̃scripta possidẽtes dominia ꝙ si rusticus decessit si-
ne filio nepote aut alio de sua stirpe vel linea descẽdentes nõ obstãte ꝙ hꝫ frẽs
aut soroꝝ filios ⁊ filias aut eorũdẽ descẽdentes: dñs q̃ndã totũ occupauit iure
peculij. an ꝓnũc licite mõasteria hmõi possint vti. tali vl' simili iure cũ penit᷒ vi
Felix Dico vob ꝙ tal' ꝯsuetudo ꝑ monaste- (deãtur fore ꝯ legẽ nature.
ria legaliter ẽ fuãda: si saltẽ est vl' fuit p̃scripta. Nã dñs q̃ndã ⁊ nũc
monasterij potuit allegare ꝙ isti rustici ab initio h̃ pacto fuert sic cassati vel re
legati. ⁊ ad h̃ ꝓbandũ inducit ꝯsuetudo q̃ est optima legũ ⁊ dubioꝝ interpres
de ꝯsue. Cũ dilect᷒. Ad h̃ in Leuiti. xxv. vbi dic dñs. Terra qꝫ nõ vendet in ꝑ-
petuũ qꝛ mea ẽ: ⁊ vos aduene ⁊ coloni estis mei. ⁊ ita dic Hosti. de na. ex li. vẽ.
§. vlt. sicut simil'r ꝯsuetudies seruare ꝯfuari cõpellunt rustici vt defunctoꝝ ru-
sticoꝝ melior vestitus aut meli᷒ aĩal qd̃ habuert ꝑueĩat ad terre dños. ⁊ nũc ad
Abbas Et si debiliores aut al's (monasteria q̃ hmõi dñis succedunt.
impotẽtiores rusticꝭ visi fuerim᷒. ⁊ hmõi dominia cũ iuribꝫ suis
iã annũeratis aut alijs silibꝫ ꝯ rebelles manutenere nõ possem᷒. q̃bꝫ remedijs
Felix Non tñ ꝯ rusticos sꝫ etiã ꝯ quoscũqꝫ nobiles et (vti voluerim᷒.
alias vniuersitates. ꝓncipes terre seculares ex debito tenent ad de
fensionẽ oĩm eccl'iaꝝ: q̃ꝝ subsidio facietis vos cũctꝭ rebellibꝫ potentiores. vt le.
et no. de sup. ne. p̃. c. ij. li. vi. ⁊ de h̃ videatꝭ valde gl'iosum iuris textum sumptuꝫ
ex Isido. li. iij. de summo bono. c. liij. canonizatum. xxiij. q v. P̃ricipes. ⁊ ibidẽ
glo. i. ꝙ q̃tuor capitula ibidẽ seq̃ntia inducũtur ad h̃ vt terre ꝓncipes ecclesias
defendãt. ⁊ reos viuere nõ ꝑmittãt. Et ꝑpẽdatis ibidẽ qꝫ solẽniter diuine dele
gatiõis aucte defensiõis illi᷒ officio ꝓncipat᷒ nobiliũ tam laudabil'r sibi cõmis
so vtitur aut vti debebit in vniuerso mũdo. Sꝫ si nollẽt (qd̃ absit) scitis ꝙ mu-
nera placãt hoĩes deosqꝫ. vt no. Geñ. xxxij. de Esau ⁊ Jacob. ⁊ ꝓprius per eun-
dũ Jacob Geñ. xliij. q̃ dixit. Deferte viro mũera videlicꝫ Joseph ⁊c̃. Et igitur
dicit Lombardus in prouerbio. Qui habet terram habet guerram. et allegare
possum᷒ prouerbia cõmunia siue vulgaria. vt le. ⁊ no. xvi. q. i. Legi. imo tanq̃
autentica. de q̃ Hosti. de elec. ꝑ venerabilẽ. §. ꝙ autẽ. Unde frẽs minores d̃ ob
seruãtia vob Cisterciensibꝫ sunt quietiores. ⁊ cũ oĩ abũdantia vr̃a ꝓut p̃misistꝭ
inquietissima vob alimẽto degũt quasi quotidiano similiores ⁊ alimẽtoꝝ noĩe
intelligunt etiã vestes ⁊ habitatio. vt le. ⁊ no. x. q. ij. Ep̃us. in glo. ij. vnde iura
vestra stipendijs vr̃is defendatꝭ ⁊ tꝑa redimatꝭ qꝛ cara sunt. Ad ephe. v. ⁊. xvij
q. iiij. §. vlti. ⁊ ita vt Antiochus redimeret ppl'm suum dedit stipendia de erra
rio suo. i. Macha. iij. ⁊ ita facit summ᷒ pontifex ⁊ alij mundi pontifices. Nam
nemo suis stipendijs militare tenetur ꝑ vob. vt. xiij. q. i. His. xv. q. ij. In sum-
ma. de p̃scrip. Cum ex officij. ⁊ ideo dñs abundãter vob prouidere voluit.

Abbas Et quid paupes facient religiosi taliter suppressi: qui nec per se nec per alios iura sua ⁊ suoꝝ monasterioꝝ defendere possunt ni(miũ desolati

Felix Non est hoc nouũ in mũdo. sꝫ de simili formidu-
lose pudẽter tremẽdo. sic ocľi suoꝝ in maĩbꝫ dñoꝝ suoꝝ: ⁊ sic oculi
ancille in maĩbꝫ dñe sue. ita oculi legũ impialiũ: ĩmo ipsi⁹ impatoꝝ q̇ dñs mũdi
lacrimãtur ꝯq̄rendo ꝓclamãtes. qꝛ potẽtioribꝫ pares nõ possum⁹. vt le. ⁊ notaṫ
ff. de alie. iudi. mu. cã. fac. l. qꝛ etiã. cũ ꝯcoꝛ. in glo. q̄ narrat insuꝑ q̄ndã sapiẽtẽ
dixisse ꝯ maiorẽ nemini p̄stat honorẽ. vicꝫ canões ⁊ leges. cõcoꝛ. de ma. ⁊ obe.
Cũ inferioꝛ. qꝛ honorãt potentẽ in eo ꝙ potẽs ẽ ⁊ despiciũt pauperẽ vt le. ⁊ no.
xlix. di. Sacerdotes. ⁊ sic libere dicam⁹: ad dyabolũ paupes. nisi hẽant patien
tiam que ꝓprie vult suas ⁊ suorũ iniurias eq̄nimiter tolerare. xxiij. q. i. In me-
dio. et faciant de necessitate virtutẽ ꝑut fecerunt abbates Cistercieñ. vt ptꝫ in
ca. Nuper. de deci. cum ꝑut p̄mittiṫ ꝯ potentiores ipsis nõ est ꝯsulendũ. nam
quilibet tm̃ ius p̄sumiṫ hr̃e iuxta mũdi cursum q̄ntũ põt defendendo autoriza
re ꝑut de hoc in libro de nobilitate scripsi. c. xxij. ꝟ. ⁊ q̇d hoc ad ꝓpositum.

Abbas. Quid autem est de illis p̄ncipibꝫ ⁊ nobilibus seu alijs q̇buscũ-
ꝙꝫ nos ĩ nr̃is iuribꝫ ⁊ rebꝫ mobilibꝫ ⁊ ĩmobilibꝫ multiplr̃ grauan(tibus.

Felix Contra tales iuris habem⁹ gloriosissima sufficiẽter reme-
dia. ⁊ btũs cui sunt tpe nr̃o ꝓfutura. alioq̇n ꝑut p̄dictũ ẽ nõ sũt ve
neratõe digna. ⁊ p̄mo de ĩmuni. ec. c. Nõ min⁹. ex ꝯcilio Lateraũ. ꝓcedẽs. vbi
diciṫ mãifeste ꝙ laici q̇cũqꝫ q̇ angarias collectas vel alia onera q̄cunqꝫ eccľijs
vel mõasterijs vľ bonis ľ rebꝫ eoꝝ imponũt aut iurisdictões ⁊ auctem p̄latoruꝫ
eorundẽ diminuerint vľ ꝑturbant. ⁊ si moniti nõ desistũt ipsi ⁊ fautores eorum
excõmunicati sunt donec satisfactionẽ exhibeãt cõpetentẽ. Itẽ dꝛ in decre. Ad
uersus. eo. ti. Laici indicẽtes eccľijs aut mõasterijs tallias vľ exactiões q̄ diuer
sis modis fieri ꝯsueuerũt. tales ⁊ fautores ipsoꝝ excõicati sunt. donec satisfaci
ant monitione sem̄ꝑ p̄missa. Itẽ in. c. Nouerit. de sent. excõ. vbi dꝛ Excõmuni-
cati sunt faciẽtes ⁊ scribentes statuta vľ introducẽtes ꝯsuetudies ꝯ eccľie liber
tatẽ ⁊ ipsa faciẽtes suari. ⁊ p̄sidẽtes ⁊ ꝯsiliarij locoꝝ vbi eduṅṫ talia vľ obsuan
tur ⁊ iudicãtes sm̃ ea. vel scribentes in formã publicã iudicata. Item. e. c. ti. in
ca. Graue. vbi diciṫ Promulganda est excõmunicatio ꝯ ꝯsiliarios ⁊ officiales
nisi statuta facta ꝯ eccľie libertatẽ in loco cui p̄sident de capitularibꝫ deleri faci
ant et caueri ꝙ talia de cetero nõ attẽptent. ⁊ facientes statuta feuda que tenẽt
ab eccľia perdant ⁊ p̄uati sint eisdem. Et ecce pr̄ reuerende nõne vobis ꝑopti-
me ꝓuisum videtur: dũ maxima mũdi ꝑsecutorib⁹ vestris infligitur q̄ pena vi-
delicꝫ excõicatio nũcupaṫ. vt. xxiij. q. iij. Corripiṫ. ⁊ insuꝑ episcopaľ mucro no-
minatur: quo freq̄nṫ ⁊ salubriter p̄latio spũalis potitur. xvi. q. ij. Uisis. de quo
ij. q. i. Nemo. ĩ glo. i. ⁊ breuissime ꝙ sacerdotes clerici ⁊ mõachi sint ĩmunes ab
oĩ exactione tꝑali. ⁊ in h̄ ꝯcordant canões ⁊ leges impiales diuersi. vt patet
in dictis iuribꝫ pertinẽter ad hoc allegatꝭ. ⁊ C. de sacrosanc. ec. l. Administra-
tiones. ⁊ l. Placet. xxiij. q. vlt. cõuenioꝛ. ⁊ §. Quis. xi. q. i. Si tribunal. xvij. q.
i. Noua. xi. q. i. sacerdotes. sic ⁊ oĩa q̄ vsibꝫ eccľiasticꝭ deputãṫ q̇ ad fundatõem
eccľiaꝝ ⁊ cimiteriũ ⁊ domos ⁊ ortos iuxta positos ĩmunia dñt eẽ ab oĩ exactio
ne. Cetera aũt cum suo onere trãseunt ad eccľiam. de cen. c. i. vbi de hoc. ⁊ licet
clericoꝝ nomie non cõp̄hẽdãtur. vt legiṫ ⁊ no. de biga. li. vi. c. Unico. ⁊ ibidẽ
per Archid. in glo. vlt. vbi etiã diciṫ idẽ ꝙ bigam⁹ nõ p̄t fieri cleric⁹ sꝫ mõach⁹ ꝙ
mõachat⁹ clericatui min⁹ ẽ dign⁹. sꝫ postq̄ꝫ bigam⁹ fact⁹ ẽ mõach⁹: habꝫ priui-

legiū clericoꝝ. vt dic̄ nouel. in dic. c. Unico. li. vi. tn̄ ecc̄liarū noīe mōasteria cō prehēdunt vt plene ꝓbat. xliiij. di. §. Aucte. cir. fi. ꝛ hoc dico qꝛ dū iura loquūt de imunitate ecc̄liaꝝ monasteria similr̄ includunt. sed quādo ꝛ qn̄ nō. et quid nomie ecc̄liaꝝ cōprehēdat vide archid. in. ca. Unico. de ꝯse. ec. li. vi. in ꝑnci.

Abbas Audio te o felix ꝯtulāter ꝓcedentē in omi reꝝ abūdātia ꝛ huma niter gaudentē in diuitiaꝝ tēpaliū ꝯfluentia. Ad q̄d ponderas verba xp̄i q̄ dixit Diues difficile intrabit reḡ celoꝝ. Math. xix. Itē facili⁹ ē ca melū ꝑ foramē ac⁹ trāsire q̄ȝ diuitē i regnū celoꝝ. Ibidē. et Lu. xviij. et dimissis scptur̄ nr̄is dixit iste venerabil̄ Boeti⁹. ij. de ꝯso. ꝓsa. v. in fine. O p̄clara opum mortaliū btitudo quā cū adept⁹ fueris securus esse desinis. ꝛ vt de scripturaruꝫ patenter inūerabiliū tumultu summā sūmaꝝ tollere valeas. xp̄s ꝛ oīm scōꝝ pa trū ꝛ ꝓphaꝝ cetus freq̄nter detestabant (quas tu sūme colis) terrenaꝝ diuitiaꝝ potētatus ꝛ lucidius ꝑpendēdo siue res nr̄e sint cōes generales vel speciales aut peculiares. si nō defecerit virt⁹ mea in ꝓuisiōe sumptuū ꝛ expensaꝝ largissi me sunt mihi diuitie. silr̄ ꝛ abūdans abundātia tꝑaliū sufficientissima et pauꝑ inops ꝛ mēdic⁹ aliter nō ꝯqritur ꝑ singulos dies lamētādo q̄ȝ de hmōi rerū ca rentia. ꝛ nonne sunt proprijssime cōtraria egestas ꝛ abundantia.

Felix Amore dei nō puto difficultatem talib⁹ obiectionib⁹ r̄ndere. ꝛ q̄ꝛ di uitijs salubriter valeam⁹ insistere. vos ꝓpterea dn̄e abbas fratresq̄ȝ v̄r̄os nō du bito scpturaꝝ rōnib⁹ infinitis redolere. Nam dixit Greg. moraliū. ix. c. xx. Nō est ꝗ census in crimie sꝫ affectus. cūcta enī q̄ de⁹ condidit bona sunt. sꝫ q̄ bonis male vtit: ꝑfecto agit vt q̄si ꝑ edacitatis ingluuiem eo quo viuere debuit pane moriat. igit pauꝑ ad requiē lazar⁹ venerat. supbū ꝓo diuitē tormēta cruciabāt. sed tn̄ diues Abraā fuerat q̄ in sinu lazaꝝ tenebat: q̄ tn̄ actori suo colloq̄ns dic̄ loquar ad dn̄m meū cū sim pulnis ꝛ cinis. q̄d itaq̄ȝ iste diuitias estimare noue rat q̄ semetipm̄ puluerē cinerēq̄ȝ pensabat. Hec ille. ꝛ de hmōi diuitijs qn̄ ꝓsūt et quando nocent pulcre ꝓsequit ibidē Greg. ꝛ in pluribus capitul̄ sequētib⁹.

Abbas. Audi queso bone Felix q̄d ideꝫ dicat in eodē li. v. c. viij. allegās Paulū. i. ad Corinth. vi. et. x. ꝛ. xi. q. i. Aliud. sic inq̄ens. Omīa mihi licent sꝫ nō oīa expediunt. cū enī mens ꝯcepta desideria sequit. seruire re bus ꝯuincit quoꝝ amore superatur. sed Paulus cui cuncta licent sub nulli⁹ po testate se redigit. quia semetipsum etiā a licit̄ restringēdo ea que delectata pre merent despecta transcendit ꝛc̄. Et infra. Sciunt eniꝫ q̄ꝛ nequaq̄ȝ mens ad su perna attollitur si curarū tumultibus cōtinue in infimis occupatur. Item qui ergo rebus temꝑalib⁹ occupant: tunc bene exteriora disponūt cum sollicite ad interiora refugiūt. cum nequaq̄ȝ fortes ꝑturbationū strepitus diligunt sꝫ apud semetipos intus in trāquillitatis sinu requiescūt. Hec ille. Un̄ statuerūt iura q̄ꝛ etiā a licitis abstinendū est si coꝝ occasione ꝑuenit ad illicita. lxxxi. di. Uo lum⁹. ꝛ hoc practicam⁹ in ordine nr̄o ꝑ singl'os dies. quia q̄s deus ꝯiunxit ꝛ li citū fuit vicꝫ viꝝ ꝛ mulierē. vt Gen̄. i. vt m̄ltiplicarent suꝑ terrā nos in vno mo nasterio simul ꝑmanere nō ꝑmittim⁹. iuxta id q̄d legit ꝛ no. in. c. Periculoso. de sta. regu. li. vi. et. ij. q. ij. diffinim⁹. ꝛ. c. sequti. ne licitū ꝓm nature legem ruat in illicitū. Sic ad ꝓpositū q̄s dubitat negociationē cū diuitijs fore licitā. sꝫ fre quētissime ꝑ eandē put ꝯsortiū viri ꝛ m̄lieris nascit pctm̄. imo vix deest pctm̄. Nōne securi⁹ imo securissimū eēt nos sepāre a tātis diuitijs q̄ nccario req̄runt officiū negociatōis: etiā diuerse ꝛ aduerse exercitatōis. sic etiā sepamur a m̄lie rib⁹ ꝓpt vtriusq̄ȝ ꝑiclm̄ ꝑnitiose freq̄nt̄ occasiōis. vn̄ legib⁹ cauet ipialib⁹ q̄ꝛ ꝓ

ꝓter difficilem ſeparatione͂ liciti ab illicito ꝓhibetur q̇s a toto.ff .de aq̄ quoti.
et eſti.l.i.§.Ite͂ q̄rit̃.⁊.ff.de aq̄ plu.ar.l.i.§.Ite͂ ſcie͂du͂.in fi.⁊.§.Si vicin⁹.⁊.l.
iij.§.finali.ſed ad ea q̄ freq̄nti⁹ fiu͂t iura coaptant̃ ⁊ referunt̃.vt.C.ꝺ lati.li.tol.
l.i.§.ſed ⁊ ſi q̇s .xxviij.di.De ſiracuſane.de cle.ꝯiu.diuerſis falla.viij.q.v.De
niqꝫ.xix.q.ij.Due ſunt.ff.de vſuca.l.Juſto.§.i.Rn̄.in fi.ff.de legi No͂ adea.et
iij.q.v.Accuſatores.ſꝫ qꝛ freq̄ntiſſime ex diuitiaꝝ tumltu q̄ neceſſario negocia
tionis occupatiões req̄ru͂t ꝑueniu͂t pctoꝝ inq̄nameta tanqꝫ ex viroꝝ et mlieru͂

Felix Scriptu͂ eſt.Noli eſſe nimiu͂ iuſtus.qꝛ q̄n/ (cõbinatiõe cõtinua.
doqꝫ iuſtus perit in iuſticia ſua.ij.q.vij.§.De his.de pe.di.i.Ser
pens.Nõne xp̄s dixit.Jugu͂ eni͂ meu͂ ſuaue e͂ et on⁹ meu͂ leue.Math.xi.in fi.et
dixit Johes criſoſt.et hr̃.xxvi.q.vij.Alligant au͂t onera grauia vicꝫ ꝑlati eccle
ſiaru͂ ⁊ importabilia.et ſequit̃.Nõne meli⁹ eſt ꝓpt̃ miſcꝺiaꝫ rõne͂ reddere qꝫ pro
crudelitate.vbi eni͂ pr̃familias larg⁹ eſt.diſpenſator nõ debet ee͂ tenax ſi de⁹ be
nign⁹ vt q̇d ſacerdos ei⁹ auſter⁹ vult apparere.Un̄ generalia ꝟba q̄ ponit prin
ceps in ſuis ꝑuilegijs.tu nõ debes ſtricte interp̄tari.vt de deci.Ad audientiã.
xvi.q.i.Frater nr̃.de dona.Cuꝫ dilecti.Quis e͂ hõ qui vult vitã diligit dies vi
dere bonos.guſtate ⁊ videte qm̄ ſuauis e͂ dn̄s.nõ e͂ inopia timentib⁹ eu͂.nec mi
nuent̃ oi͂ bono.ps̄.xxxiij.Spera i͂ dn̄o ⁊ fac bõitate͂ ⁊ ih̄ita terrã ⁊ paſcerꝭi diui
tijs ei⁹.delectare in dn̄o ⁊ dabit tibi petitões cordꝭ tui.ps̄.xxxvi.⁊ aperi os tuu͂

Abbas O felix:ꝑpenſis omnib⁹ ſincere ⁊ rumina/ (et implebo illud.
tis dictis tuis cõſtat ꝙ ex largo ꝯſcientie modulo ꝓcedis.⁊ gra
tularis ouãdo in om̄i negotiatiõis reꝝ ſingularit̃ tꝑaliu͂ abundãtia pleuitudis
ſed ſic nõ trãſitur ad culme͂ ꝑfecte ꝯte͂platõis.Conſtat nob ꝙ du͂ Conſtãtinus
imꝑator magn⁹ ꝑ̄dictus in ꝑſonã Silueſtri pape tradidit eccl'ie tꝑalia.man⁹
ſcribens in eccl'ia Lateran̄.in pariete͂ patent̃ eſt viſa.hec verba videlꝫ.Hodie
venenu͂ infuſum e͂ eccl'ie.et tu͂c primu͂ catholicis ꝑmittebat̃ vt eccl'ie coꝝ ꝑ̄dijs
ditarent̃.⁊ h̄ ſcḋm ſanc.doc.fuit venenu͂ infuſum.qꝛ quietiſſime homies ⁊ ꝑ̄fctim
eccl'iaſtice ꝑſone viuere͂t ſi de mu͂do hec duo ꝟba vicꝫ meu͂ ⁊ tuu͂ ſublata forent
vt notat̃.xij.q.i.c.ij.in glo.ij.Item pꝫ ꝑ venerabile͂ Boetiu͂ que͂ tn̄ nouim⁹ per
ſcripturas xp̄iane ꝓfeſſionis munitu͂.ſed tanqꝫ ph̄m naturale͂ abundantiã tu
multuoſam repudiãte͂ dixiſſe.Felix nimiu͂ prior etas ꝯtenta fidelib⁹ aruis.nec
inerti ꝑdita luxu.fatiluqꝫ ſera ſolebat ieiunia ſoluere glande.nec bachica mune
ra norat ⁊c̄.ac ſi diceret.Beata etas quondã q̄ glandib⁹ ſaciebatur.⁊ ſera q̄ de
coagulatiõe caſei defluit.⁊ vina nõ nouit.⁊ modicꝭ alime͂tis ſe ꝯtinuit.Et Sa
luſti⁹ dixit.Curius paruo q̄ legerat orto ponebat oluſticula ſqualid⁹ q̄ nu͂c fa
ſtidit in cõpede foſſor.et ille Curi⁹ fuit nobil' nat⁹ de Romãoꝝ ꝑ̇ncipib⁹ et par
ciſſimis vtebat̃ ⁊ ſatiebat̃ olerib⁹.Ite͂ in his ⁊ alijs bn̄ videt̃ mot⁹ Fredericus
imꝑator ſcõs q̇ ꝓ reformatiõe toti⁹ cleri ⁊ monachoꝝ ſcripſit regi Francie ꝓut
alios terre ꝑ̇ncipes ſolicitauerat ſcp̄turꝭ ſuis ſic incipie͂tib⁹.Jllos felices deſcri
bit antiquitas q̇b⁹ ex alieno ꝑ̄ſtat̃ cautela ꝑiculi ſtatus nanqꝫ ſeq̄ntis formatur
ex ꝑ̇ncipio ꝑ̄cedentis ⁊c̄.et in fine eiuſde͂ ep'le dic̄.Habem⁹ ꝯſcie͂tie puritate͂.ac
per ꝯn̄s deu͂ nobiſcu͂ cui⁹ teſtimoniu͂ inuocam⁹.qꝛ fuit nr̄e voluntatꝭ inte͂tio cle
ricos cuiuſcu͂qꝫ religiõis ad h̄ inducere ⁊ ꝑ̄cipue maxios vt tales ꝑſeuere͂t q̄les
fuer̃t in eccl'ia ꝑ̇mitiua apl'icã vitã ducentes ⁊ hu͂ilitate͂ imitãtes.tales nãqꝫ ſo
lebat eccl'ia angelos intueri.miraculis choruſcare.egros curare.mortuos ſu
ſcitare.⁊ ſanctitate nõ armis ſibi ꝑ̇ncipes ſubiugare.ac iſti ſecl'o dediti ⁊ ebrie
tati delicijs deu͂ poſtponu͂t:quoꝝ ex afflue͂tia diuitiaꝝ religio ſuffocat̃.talibus

ergo subtrahere nocentes diuitias quibꝯ dãnabilr̃ onerant̃: opus est caritatis.
ad hoc vos oĩes p̃ncipes vnanobiscũ vt omĩa sup̱flua deponẽtes modicꝭ rebꝯ
contenti deo seruiãt omnẽ debetis diligentiã adhibere. Hec ille. Et forte mo-
tus per Paulũ qui dixit. i. ad Thimo. vi. Nihil intulimꝰ in hũc mundũ. haut
dubiũ qꝛ nec auferre quid possumꝰ: hñtes alimẽta ꝛ q̃bꝯ tegamur his ꝯtenti si-
mus. nã qui volũt diuites fieri: incidũt in tẽptationẽ ꝛ in laqũ dyaboli: ꝛ ĩ de
sideria mľta ꝛ nociua q̃ mergũt homĩes in interitũ ꝛ in perditionẽ. Hec cõside
rantes mõachi egyptij: de q̃bꝯ Hiero. in vitispatꝝ. ꝛ ꝙ omniũ maloꝝ radix sit
cupiditas: q̃ ꝓut p̃diximꝰ semp̱ inheret negociationibꝯ. sincerissime mẽtis affe-
ctu perpendẽtes in summa paup̱tate. cũ animi iocunditate degentes Boeciũ
et Socratẽ gentilẽ qui auri pondꝰ ꝓiecit in mare vt v̾tutũ studio philosophie
ꝙ radijs florere possꝫ quietiꝰ. vt. xij. q. ij. Socrates. al's est sub. c. Gloria. ꝛ He
lizeum ꝓpham iudeũ qui in exemplũ p̱fectõis ꝯseq̃nde boues ꝛ omnẽ curaꝫ do
mesticã reliq̃t. lxxxvi. dis. Non satꝭ. iij. Reg. xix. diligẽtissime sequẽtes. et si seq̃-
mur illos videamꝰ. Nam nr̃a vasa vinaria sunt largiora ꝙ̃ predictoꝝ mõacho
rũ egyptiacoꝝ habitacľa: ꝛ frumẽtoꝝ nr̃oꝝ granaria ampliora sunt ꝙ̃ illoꝝ mo
nasteria. ꝛ nõ est cõparatio de illoꝝ hilari penuria ad nr̃e societatis varietatem
cum anxietate cõtinua in omĩ negociationũ nostrarũ abundantia. Unde dixit
Greg. moraliũ libro. ij. c. ix. Prenũcia tribulatiõis est leticia satietatꝭ. Et h̾ idẽ
ad ꝓpositũ nostꝝ pulcriter ꝓsequit̃. vbi si placet videre poterꝭ. Uñ nob̾ proprie
dicit Hiero. Ignominiosum est Jesum crucifixũ pauperẽ ꝛ esurientẽ farsis cor
poribꝯ p̃dicare. ꝛ ieiunioꝝ doctrinã p̱ rubentes buccas. tumẽtiaꝙ ora proferre.
xxxv. di. Eccľie p̃ncipes. Et idẽ ibidẽ. Si in apľoꝝ loco sumꝰ. nõ solũ sermonẽ
ipsoꝝ imitemur. sꝫ ꝯuersationẽ ip̃oꝝ ꝛ abstinẽtiã. Hec ille. Et si sanctꝰ nr̃ videlꝫ
Berñ. de nob̾ silr̃ nõ est fastiditꝰ scribere. imo sincere patẽter affectõis intentõe
voluit frẽs p̱petue suos memorie fidelr̃ subscp̃ta scriptꝭ cõmẽdare. Rogo bone
Felix ne afficiaris tedio verba sua p̱tinẽter: nob̾ tñ q̃tidiana p̱pendere. Nã in
apologetico scripsit: nos frẽs ꝓprijssime denotãdo. Quis inq̃t in p̃ncipio cum
ordo cepit monasticꝰ ad tantã crederet mõachos inertiã deuenire. Q̃ntuꝫ di-
stamꝰ ab his qui in diebꝯ Anthonij sancti extitere mõachi ꝛc̃. et ibidẽ annume
rat mľta: sed tm̃ de cibi ꝛ potꝰ ꝓnunc loq̃mur indigẽtia. et subdit̃. Inter pran-
dendũ quantũ fauces dapibꝯ: tm̃ aures pascunt̃ rumoribꝯ. quibꝯ totus intẽtus
modũ nescias in edendo. interim autẽ fercula fercuľ apponũtur. et pro soľ car
nibus a quibꝯ abstinet̃ ex regula. grandiũ pisciũ corp̱a duplicant̃. cunꝙ priori-
bus fueris satiatus. si secũdos attigeris videberis tibi: necdũ gustasse pisces.
tanta quippe accuratiõe ꝛ arte cocorũ cuncta apparant̃: quatenꝰ quattuor aut
quinꝙ ferculis deuoratis prima non impediãt nouissima. nec satietas minuat
appetitũ. palatus quippe dũ nouellis seducit̃ cõdimẽtis paulatim dissuescunt
cogitata. ꝛ ad succos extraneos veluti adhuc ieiuniũ auide renouat̃ in deside
rio. venter q̇ppe dũ nescit onerat̃: sꝫ varietas tollit fastidiũ. quia em̃ pura et vt
eas nõ creauit epulas fastidimꝰ dũ alia alijs miscẽtur multipharie. et sumptis
naturalibꝯ quas deus indidit rebꝯ quibusdã adulterinis gula prouocatur sapo
ribus. transitur nimiũ meta necessitatꝭ: dum delectatio sup̱addit̃. quis em̃ dice
re sufficit q̇t modis vt cetera taceã sola oua versant̃ ꝛ vexãtur. q̃nto studio euer
tantur: subuertunt̃. liquãtur. durant̃. diminuũtur. ꝛ nũc quidã frixa. modo assa
et nũc salsa. nũc mixtim ꝛ nũc sigillatim apponũtur. vt q̇d aũt hec omĩa nisi vt
solo fastidio ꝯsulet̃. Ipsa deniꝙ q̃litas rerũ talis deforis apparere curat̃: vt nõ

minim⁹ aspectus q̃ꝫ gustus delectet. ⁊ cū iam stomach⁹ crebris ructibꝫ repletū
se indicat. necdū tñ curiositas satiat. sed dū oculi coloribꝫ. palat⁹ saporibꝫ illici
untur infelix stomach⁹ cui nec colores lucēt nec sapores demulcēt. cū oīa susci-
pere cogit. oppssus mag⁹ obruit q̃ꝫ refertur. hec ille. Et q̃lit ibidē Bern̄. in eodē
de mirifico mōasterioꝝ singularū q̃ꝫ māsionū suaꝝ scripserit ornatu sup̄fluo. ꝑ
nunc breuitat̄ gr̄a ꝑ te legendū si placꝫ derelinquo. ⁊ hec seriatim clericis b̄n̄fi
ciorū mltitudīe sup̄abūdātibꝫ q̄s dn̄s erexit paup̄es de stercore: ⁊ collocauit cū
p̄ncipibꝫ. Hos nimirū ꝑtinēter ascribere conat⁹: neq̃ꝫ ꝑtimescim⁹. Nā de his
et ill̄ Hieronimi v̄ba ꝑducim⁹. Ignominia inq̄t sacerdotibꝫ ē studere ꝓp̄ijs di
uitijs nat⁹ in paup̄e domo ⁊ ī tugurio rusticano: q̄ vix milio et cibario pane ru-
giente ventrē saturare poterā. nūc similā ⁊ mella fastidio. xij. q. ij. Gl̄ia epi. Itē
idē de eisdē. Hi dicit: delicijs affluūt. spaciosis domibꝫ. lautisq̃ꝫ cōuiuijs. ⁊ mlt-
to labore epul̄ cōq̄sitis deducūt dies suos. xxxv. di. Eccl̄ie p̄ncipes. His igit et
alijs sincere ꝑp̄ēsis q̄s putas int tot eximios vsus opes et ornat⁹ demū cuꝫ xp̄i
paup̄ibꝫ cōseq̄mur eterne portiōis effect⁹. Habes h̄ casuꝫ ꝑtinēter p̄missis ap̄li
candū: qꝛ q̄dā cleric⁹ vidit mōasteriū cū cōuētu suo delicatissime ꝑ singl̄os dies
viuere cōsuetū: et igit intrauit ⁊ ꝓfessionē fec. ⁊ exinde mōasteriū illud fuit refor
matū ad strictioris obs̄uātie modulū. igit mōasteriū exire voluit. sed iuxta iur̄
dispositionē nō potuit: licꝫ se deceptū allegauerit. De q̄ sat̄ no. Ray. in summa
de vot̄ ⁊ trāsgress̄. sub Rubrica de voto terre sctē. §. Itē pone aliq̄s ⁊c.

Felix Qui timet pruinā: irruet sup̄ eos nix. Job. vi. Trepidat̄ timor vbi
non ē timor. Nōne sufficit vob sctōs sequi prēs. vicꝫ summos pon
tifices veros christi vicarios. de transl. Inter corp̄alia. qui nō puri hoīs sed
veri dei vices gerunt in terr̄. eo. ti. Quanto. et ꝓpterea sanctissimi dicunt. Nā
et imp̄ator scp̄sit ī auten. coll. ix. de sanctissimis ⁊ deo amabilib⁹ epis reueren-
dissimis cleric̄ ⁊ mōachis. Hinc alios ꝓut p̄misim⁹ toti⁹ orbis p̄latos q̄ al̄s in
suis subsistere nō possent facultatibꝫ nisi freq̄nt insisterent tp̄alibꝫ. Igit ocurrit
mihi fabula nup̄ in cōcilio Basilien̄. per cardinalē placentinū. alio tamē fine re
citata. Man⁹ inq̄t ⁊ pedes cōcertabāt cōtendēdo cū stomacho. q̄m ipse labores
eoꝝ penit⁹ deuoraret. vnde cōuenerūt in vnū aduersus eundē vt de cetero ī ipi⁹
contēptū penit⁹ q̄escerēt: ⁊ stomachū inanē dimitterēt. q̄ cōtumelia modico tp̄e
cōtinuata stomach⁹ fame defecit. ⁊ ꝑuiter euacuat⁹ ꝓpt malas cōplexiōes infir-
mabat. ⁊ vnasecū nō tm̄ man⁹ ⁊ pedes sꝫ caput ⁊ totuꝫ corp⁹ debilitauit ⁊ ad in
teritionē q̄si ꝑduxit. vnd̄ vidētes man⁹ ⁊ pedes ꝓ defectu stomachi tal̄r grauari
mox laborare feruēter ceperunt. ⁊ stomachū vix in p̄oris firmitatem roboris re
staurarunt. Sic dn̄e abbas remotis membroꝝ vestroruꝫ sollicitudinibꝫ. vide-
te quanto tp̄e ꝓficiat stomach⁹ in interioris aut exterioris cōtemplatiōis visce-
ribus. Sic quondā frēs mōasterij in sublaco p̄dicti in summa religiōis obser-
uantia sudātes ꝓpter abbat̄ desidiā defecerūt in alimētoꝝ sumptibꝫ: ⁊ cōseq̄nt in
diuini cultus laboribꝫ. ⁊ fame ⁊ siti tabescētes ꝓficere nō poterāt in cōsuet̄ cōtem
plationibꝫ perpendētes q̄ꝫ omīa dat deus sꝫ nō ꝑ cornua thaurum. Demum vi-
dentes q̄ꝫ omp̄s de⁹ ⁊ pontifex summ⁹ subuēire tardabat suis anxietatibꝫ man⁹
ponebāt ad aratrū ⁊ retro respexerūt. ⁊ abbatē auctē ꝓp̄ria ligat̄ māibꝫ ⁊ pedibus
incarcerauerūt ⁊ n̄ erat q̄ ip̄m e māibꝫ suis erueret. vnde sibi solliciti de alio pre
lato et corp̄is alimento solerter ꝓuiderunt. ⁊ ex necessitate contra regulā sancti
Benedicti abbatē sumpserūt ⁊ sibi nouā legē fecerūt. Sꝫ ad cōtēptuꝫ reꝝ tp̄aliū
allegatis Fridericum imp̄atorē secundū. qui cum opinionibꝫ suis et alijs suis

demeritis exigentib⁹ dānatus est. vt le. ⁊ no. in. c. ij. de re iudi. li. vi. Et simil'r ad detestationē bonaꝝ epulaꝝ Bernhardū allegat': qui iā ꝓpter freq̄ntiā ieiuniorum oēm cibū fastidiuit. stomachi meatib⁹ ꝯstrictis. Sȝ q2 sua sentētia manet extra corp⁹ Iur'. ⁊ igit' intentio sua ⁊ cuiuslibet scti doctoris cedit his q̄ incorporata sunt canōib⁹ sctis. vt ptȝ. xx. dis. De libellis. ⁊ in glo. l. dis. Si ille. Nec sanctitas ꝑsone ꝓdest vt citius credat'. l. di. Si q̄s ꝑpostera. Audiatis igit' q̄d dicat sctūs Aug⁹. in libro de doc. xp̄iana. ⁊ hr̄. xli. dist. c. i. sic inquiēs. Quisq̄s rebus ꝑtereuntib⁹ restricti⁹ vtitur q̄ꝫ sese hn̄t mores eoꝝ cuȝ quib⁹ viuit: aut intemperās aut supstitiosus ē. quisq̄s ꝟo sic eis vtit' vt metas ꝯsuetudis bonorū inter q̄s versat' excedit: aut aliq̄d laudis significat aut flagitiosus est. In omnibus eni talib⁹ nō vsus reꝝ sed libido in culpa est. Item fieri em̄ pōt vt sine aliq̄ vicio cupidinis aut voracitat' ꝑciosissimo cibo sapiens vtat'. insipiens autē fedissima gule flāma in vilissimū inardescat olus: ⁊ sanus quisq3 maluerit more dn̄i pisce vesci q̄ꝫ lenticula more Esau nepotis Abraam. aut ordeo more iumētorū. non em̄ ꝓpterea sunt ꝯtinētiores plures bestie: quia viliorib⁹ alunt' escis. nam in oib⁹ hm̄oi reb⁹. nō ex caꝝ rerū natura quib⁹ vtimur. sed ex causa vtendi ⁊ modo appetēdi. vel ꝓbandū vl' improbandū est q̄ꝺ facim⁹. Hec ille. Concordant in hoc multū laudabil'r tria capl'a seq̄ntia ibidē: mentē vr̄am q̄ ad cibi sumptū penit⁹ euacuātia: q̄ breuitat' colore decreui nō recitāda.

Abbas. Plus est q̄ꝺ in veritate agitur q̄ꝫ q̄ꝺ simulate concipit'. q̄ fi. sint legiti. Per tuas. C. plus valere in rubro ⁊ nigro. cum vmbra q̄daȝ ostendat' in opere: veritas aūt nō subeat in effectu. de ꝯsue. Quāto. in fi. Nōne sil'r scriptuȝ est q̄ nō ē ꝯsiderandū quis dicat. ſȝ q̄d dicat vt le. ⁊ no. ix. di. Ego sol'. xix. dist. Scd̄m eccl'ie. quia veritas a q̄cunq3 ꝓlata sp̄ est ꝑferenda. ij. q. vij. Queirit'. ix. dis. Neq3. ff. de suppel. lega. l. Labeo. Eis em̄ magi' credit' q̄ rei apparētia dicūt vt. iiij. q. iij. §. In crimiali. Sȝ his dimissis fateor me ꝓposito nr̄o non ꝓsecuto visum nō fuisse materia ꝑcise mōachoꝝ negociatiōis. licȝ illa curiositas fercl'aꝝ nō ꝓcedat sine negocio solertis dispositōis. Sed ꝑpende q̄d dicā. Tu de summis ⁊ alijs mūdi pontificib⁹ ⁊ ꝓlat' vti conaris ꝟe religiōis rationū ꝓbatiōib⁹. O q̄ꝫ male ꝯcordat psalteriū cū cithara. vt dr̄ de cle. ꝯiu. i. c. Diuersis fallacijs In quo q̄dem. c. Inno. iij. ꝑte in ꝑncipio nr̄e collatiōis allegat⁹ vt ptȝ in inteḡ siue antiq̄ cōpilatōe dixit ꝓprie ad ꝓpositū nr̄m. diuersis fallacijs homies circūuenti deo ⁊ māmone famulari conatur. cum tn̄ s̄m euangelicā ꝟitatē nemo pōt duob⁹ dn̄is s'uire. q̄m si vnū dilexerit: alteꝝ habebit exosum. aut vno ꝯtempto: aliū sustinebit. Hec ille. Sic magnis inhauribilib⁹ diuitijs inhiare q̄ magnis negociatōib⁹ nō ꝑn̄t carere: ⁊ sic xp̄i pauptatē practicare. ꝯcordat cum summo pontifice quondā piscatore: qui q̄ntū rhete pandit ⁊ pauptatē coluit: ⁊ auruȝ ⁊ argentū sibi fuerit. tu nouisti q2 Curtizan⁹ ⁊ curial' fuisti. ⁊ sūmoꝝ aliorū pontificū mores vidisti. ⁊ si cū piscatore ꝓut asinus cū philomena cōcordāt vociferando. tu expienter notasti. Sat est intelligēti. sed vt vtar traditionib⁹ tuis et loquar scptur': tuis canonib⁹ patēter incorꝑat'. vt abusiōe nō fruar'. Audi q̄d dicat Hiero. ordinis nr̄i ꝓfessus. ⁊ hr̄. xvi. q. i. c. iiij. Monach⁹ inquit non doctoris sed plangētis hȝ officiū qui vl' se ⁊ munduȝ lugeat: ⁊ dn̄i pauid⁹ ꝑstolet' aduentū. Et. c. seq̄n. ibidem. Si cupis esse q̄ꝺ dicer' monach⁹. id est solus. q̄d facis in vrbib⁹: q̄ vtiq3 nō s't soloꝝ habitacula ſȝ mltoꝝ: ⁊ vrbiū noie nō muroꝝ ambitus. sed hoim denotat' cōuēt⁹. siue in villis siue in vicis siue in ciuitatib⁹ aut aliunde qualitercūq3 (vt infra dicet') sit cōstitutus. Hinc ibidē. c. Placuit.

dixit Eugenius papa. Placuit cõi nr̃o cõsilio vt nullus monachoꝝ ꝓ lucro ter
reno d̃ mõasterio exire nephãdissimo ausu ꝓ̃sumat: neqꝫ em̃ penitentiã dare: ne
qꝫ filiũ de baptismo accipe neqꝫ infirmũ visitare. neqꝫ mortuũ sepelire. neqꝫ ad
eccl'iam secularẽ transire. neqꝫ q̃buscũqꝫ negocijs se implicare. sit claustro ꝯten
tus. q2 sic̃ piscis sine aq̃ caret vita. ita sine mõasterio mõach⁹. sedeat itaqꝫ soli
tari⁹ ꝛ taceat: q2 mũdo mortu⁹ ẽ: deo aũt viuit. agnoscat nomẽ suũ. Monos em̃
grece. latine vn⁹. acos grece. latine trist'. sedeat igit' tristis ꝛ officio suo vacet.
Vñ dr̃ mõach⁹. i. vn⁹ trist'. Item ibidẽ Alexan. papa. ij. iuxta Calcedoneñ. te-
norẽ optimi cõncilij ꝓut sonat teno2 suꝑscriptiõis. Monachis quis religiosis
ad regulã sctĩ Bñdicti intra claustꝛ morari ꝑcipim⁹. vicos. castella. ciuitates
peragrare ꝓhibem⁹. a ppl'oꝝ ꝑdicatõe oĩno cessare censuim⁹: nisi forte quis de
sua salute aĩe sollicit⁹ vt eoꝝ habitũ assumat. eos intra claustꝛ ꝯsulere voluerit
Hec ibi. Vñ monastical' vita dr̃ ociũ. de renũc. P⁹ trãsla tionẽ. ꝟ. Itẽ si q̃s ꝓpt.

Felix Protesto2 ꝙ puri⁹ iã dicta ꝯ̃nter cribabim⁹. attñ vt intelligat' ꝙ nõ
tã linealiter ꝑ directũ ꝓcedit intẽtiõis vr̃e discurs⁹: dicat' q̃d tũc fa
ciat monach⁹ mõasterio ꝛ ꝯuẽtu cũ ꝓ̃lato ꝓpt' paganoꝝ aut alioꝝ tyrãnoꝝ insul
tus oĩno destituto. nec inuenit' loc⁹ vbi reperiatur nutriendus.

Abbas Hoc tibi meli⁹ q̃ⁿ nob̃ ꝯstare videt' cũ dicat car. vicz. Frã. de zaba
rell'. de ꝯdi. app. c. ij. q. iij. Iurib⁹ ꝛ rõib⁹ bñ fulcit' ꝙ tal' monach⁹ ab oĩb⁹ dere
lict⁹ sub ordiarij loci ꝑtãte ꝯstituit'. ꝛ his extrauagãtib⁹ ꝓnũc derelict': suꝑdicta
sacrorũ cononũ ꝑcepta: in iã dicto decretoꝝ volumĩe. ꝛ al's in diuersis iuriũ no
tabil'r angulis descripta. diligẽter ruminabis ea ruminatiõe q̃ damnationem
ignis perpetui frẽs ordinis nr̃i euitare voluer': ꝑpendẽdo signãter ꝙ iste mona
chus mortal'r peccat q̃ scienter facit ꝯ hmõi ꝛ alioꝝ canonũ sctõꝝ: preꝛtim tan
gentiũ rite statũ monachoꝝ ꝓhibitões siue ꝑcepta: ꝓut h̃ clare ꝓbat'. xix. dist. c.
Nulli. Et ibidẽ ꝑ Hugonẽ ad idẽ. xlviij. dis. Si quis eps. in fi. ꝛ .q. vij. Si
quis omnẽ. in ꝑn. iij. q. iiij. c. i. ꝛ. iij. et. lv. dis. c. Null⁹. in fi. de maio. ꝛ obe. c. ij.
vbi de h̃ ꝑ Hosti. ꝛ de treu. ꝛ pa. c. i. de offi. or. Inter cetera. §. vt in princi. ꝛ ibi
dem videas. Ad h̃ etiã habes. xxv. q. i. Violatores. ꝛ. c. Prima salus. Et nota
ꝙ Io. et Lau. dixerunt ꝙ traditio eccl'ie. i. mãdata canonũ obligãt vt ꝑceptuꝫ
et hocipsi notauer't. de pe. di. v. In summa. ꝛ vide Archd̃. in. c. ij. de ꝯcess. pla.
li. vi. suꝑ. ꝟ. Damnabil'r. vbi dicit notabile verbũ: ꝛ hẽs simile. l. di. ca. De his.
in fine. de re iudi. Cum eterni. li. vi. §. vlt. vbi falsoꝝ iudicũ ꝛ iuristarũ terribi-
liter per hec verba corripit' cõditio. et si verba hmõi ꝑceptoria vim nõ haberet
hee gentes inhumane videlꝫ falsi iurisperiti illesi apud iustũ iudicẽ penit⁹ opi
niones q̃rundã trãsierunt. Et summarie scias iuxta ꝑdictoꝝ iuriũ dispositões
ꝙ eternal'r dãnabĩt' in statu mõachali. si trãsgressi fuerimus sacroꝝ canonũ tra
ditiones. Ad h̃ ꝓprie dicit Aug⁹. in li. de pnĩa. et h̃r ꝑ regula iur'. Defleat inq̃t
peccato2. quia offendẽs in vno: fact⁹ est oĩm reus. Unde scriptũ est ꝓut ibidem
dicit glo. Qui totam legẽ s'uauerit offendens aũt in vno: fact⁹ est oĩm reus. de
pe. dist. i. Fleat. Vel etiam si vno peccato mortali reus inuenit': factus est oĩm
reus: q̃ ad vitã eternã. q2 ꝓpter istud solũ cõdemnabit'. quia oĩs virt⁹ detrimen-
tum patit' ab vno vicio. de pe. dis. i. Dolendũ. dũ eñi in vno pctõ ꝑseuerat: omĩa
bona sua perdit. vt ibidẽ. Vel dic. offendẽs in vno. i. in caritate. sine q̃ nullus
saluatur. Vñ apl's. Et si tradidero corpus meũ ita vt ardeam. caritatẽ aũt nõ

Felix habuero nihil mihi ꝓdest. de pe. di. iij. c. Si q̃s. i fi. i. ad Cor. xiij.
Durus est hic sermo quis põt eum audire. Ioh. vi. vnd̃ pertinẽter

notabis q̄ Gratian⁹ collector voluminis decretoꝝ. de quo vr̄e cōtinuatōis sermo colligit̄ serenissim⁹ quē collectū reperim⁹. de anno dn̄i M.cl. tempe Alexā|dri pape. iij. de q̄.ij.q.vi.§. Forma aplōꝝ. in glo. et qui Gratian⁹ fuit mōach⁹ ordinis scti Benedicti in monasterio scti Felicis in Bononia iuxta cronicas ꝛ doctoꝝ. dicta vite laudabil̄ ꝛ sanctissime cōuersatiōis. vnde rigidior nimirum in colligēdo scptūras ꝓprie faciētes ad obſuantiā sue ꝓfessiōis. qꝛ omnes voluit saluos fieri. sed penit⁹ recedam⁹ ab eo cū multū poterim⁹ ꝯiungi facili⁹ omipotenti deo. Dic scūs Isidor⁹ ethi. xij.c.iiij. de basilisco serpēte ꝑniciosissimo. Nihil eni parēs ille rerū sine remedio cōstituit. sic remedia ꝯ strictissime religiōis rigorosissimas traditiōes. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝯ hui⁹ occasiōis laq̄os pctōꝝ ꝑ vos dirissime recitatas. Idem omipotēs ꝑ vicarios suos in terris feliciter ordiauit: et est fides nr̄a (ꝑut no. in ꝓhe. decre.) q̄ in summo pontifice est plenitudo ptāt̄. de pe. ꝛ remis. Cū ex eo. cū ꝯcor. et celeste habet arbitriū. quia in his q̄ vult est ei ꝑ rōne volūtas: nec est q̄ dicat ei: cur ita facis? et pōt supra ius dispēsare. ꝛ de iusticia pōt facere nō iusticiā. corrigēdo iura ꝛ mutādo. de transla. Quanto. ꝛ ibi dē in glo. et hic vicari⁹ dn̄i nr̄i Jesu xp̄i nō tm̄ cū laic̄ ꝛ cl̄icis ſ ꝫ cū mōachis ꝛ monachoꝝ ꝑlatis ꝯ strictissime districtōis seueritatē ꝑ vos tam terribil̄r indictā: mitissima de thesauro eccl̄ie posuit remedia. de sacratissimi iur̄ archa mise(ricorditer dispēsando.

Abbas Rogo q̄ sunt remedia refer. vt ꝑ bona temporalia: opinione tua nō amittamus eterna.

Felix Sūt remedia d̄ thesauro eccl̄ie ꝑ sūmos pōtifices mi͛icordit̄ distributa. Primū indulgētiaꝝ munimēta. de q̄b9 de pe. ꝛ re. Cū ex eo. cuꝫ cōcor. de q̄b9 nō dubitat̄ qm̄ xp̄ifidelib9 cōfessis ꝛ cōtritis sunt largiter cōcessa Hinc ē dispēsatōis ꝓrogatiua q̄ est rigoris iur̄ ꝛ regule cuiuscūqꝫ ꝑ eū ad queꝫ spectat canonice facta relaxatio mitissima ꝑut colligit̄. i.q.vij §. Rigor. ꝛ.c.se. de q̄ plene ꝑ Spe. de lega. §. Premisim⁹. attn̄ ꝓ nr̄o ꝓposito licet viris in iure peritis hec dispēsatiōis materia hic inserēda sit cōmunissima. vob tn̄ et fribus vr̄is qꝛ iura scire nō tenemini ꝑut ꝑmittit̄. de abbatis auc̄te dispensandi tm̄ cū suis mōachis ex auc̄te iur̄ q̄ nō ē aliō nisi iusticia q̄ ō s ē ꝛ sūma ꝑitas ꝑut colligit̄. xij.q.ij. Cū deuotissimā. Vn̄ ꝑmū notandū q̄ abbas dispēsare p̄t in diuersis capl̄is f̄m ꝯsuetudieꝫ cuiuslibet monasterij. dū tm̄ nō sit ꝯ ius vel regulā vl̄ contra bonos mores. vbi ꝛ in q̄b9 al̄s monach⁹ nō hꝫ ꝓpriā volūtatē. vtꝫ. xi. di. Eccl̄iasticoꝝ. ꝛ.c. In his. ꝛ.c. Catholica. xi. dis. Illa. sed cū ꝯsuetudo ē onerosa debet remoueri ꝑ abbatē. ꝑut pꝫ. xij. dis. Omia talia. Itē dispensat in pn̄ia monachi nubent̄ aut mr̄imoniū ꝯhentis f̄m arbitriū suum. xxvij. dis. Presbiteris. tales em̄ nubētes vl̄ cōcubinas hn̄tes multū dānant canōes vtꝫ. xxvij.q.i. Ut lex. ꝛ.c. Quotq̄t. ꝛ.c. impeditas. ꝛ.c. Monachi. attn̄ abbas p̄t dispēsare in talib9. vt in ꝑallegatis iurib9. ꝛ. xxiij.q.i. Nec aliq̄. Item dispēsat cū monacho si pollutus fuerit pollutiōe nocturna vt seq̄nti die celebret ꝑhabita cōtritiōe et confessiōe f̄m regulā Greg. vt. vi. dist. Testamētū. ꝛ f̄m Isiō. eo. ti. Nō est. Itē dispensat cū ilis q̄ loquunt̄ in oratorio cū sit ꝯ regulā scti benedicti. xlij. dis. In oratorio. Itē abbas p̄t mōachos verberib9 corrigere: etiā si fuerit sacerdotes: si verbis corrigi n̄ possunt. xlv. di. Salomon. ꝛ. xxiij.q.xiij.c. vlt. Itē p̄t abbas dispensare cū monacho nouitio. s. q̄ ꝓmoueat̄ ad ordines sacros. xxvij. dis. monachus. contra hoc. xlviij. di.c. vl. f̄m formā ibidē positā. ꝛ de apostatis.c. vlt. Item dispensat ꝯ illū canonē. liij. di.c.i. vbi dicit̄ q̄ infra trienniū nō recipiant̄ milites. de regula. Apostolice. xix.q.iij. Monasterijs. et h̄ ex eo quia abbates

ibidem pronũciant illi quod ꝓ ipsis introductuꝫ ē. vt in ꝑallegato cap̄. Ad hoc xvi. q. i. Gonsaldus. est tñ periculosuꝫ. vt cũ recipiat ꝟuos alienos nõ p̄t dispē sare ꝯ illõ. liiij. di. Si ꝟu⁹. Itē p̄t dispēsare cũ illegitimis q̇ intrauerīt religiõeꝫ vt ꝓmoueãt ad sacros ordĩes ĩtellige ⁊ administratõẽs. lvi. di. c. i. de fi. p̄s. c. i. qđ al's ep̄s facere nõ p̄t sꝫ sol⁹ papa cũ clericꝭ sc̄l'aribꝫ. vt de fi. p̄s. ꝑ to. Item p̄t dispēsare cũ ꝟuis mõasteriȷ̃. s. ꝙ manumittanꝭ ⁊ fiãt mõachi. liiij. dis. ⁊ c. Mul tos. de ser. nõ or. Ex familia. Item dispēsat ꝙ monach⁹ detur in capella vnius parrochial' eccl'ie: si accesserit ꝯsensus ep̄i ⁊ ppl'i. lviij. di. c. i. ⁊ ij. ⁊. xvi. q. i. Do ctos. ⁊ c. Si monach⁹. ⁊ c. Moderamīe. ⁊ c. Exactorꝭ. ⁊ c. Sũt nõnulli. ⁊ c. Si q̇s. Nõ tñ sol⁹ p̄t eē hodie ĩ capella. vt de sta. mo. c. ij. de capel. mo. Ex ꝑte. et. c. Ad audientiã. Canõic⁹ tñ regularꝭ p̄t eē sol⁹ ex cã. de sta. mo. ꝙ dei timore Item p̄t ⁊ dꝫ dispensare cũ mõacho ꝙ reducat eũ ad mõasteriũ si nõ placꝫ ei in capella vl' in ꝑoratu. lxxvij. dis. q̇ꝛũdã. sic ibidē ꝓbat Greg. magn⁹. Itē dispēsat cũ mõacho in murmuratõe ⁊ susurratõe discipline ⁊ correctõe. sicut. xc. di. Alie nus. ⁊ c. Si q̇s monach⁹. Itē nota ꝙ nõ purgaꝭ viciuꝫ symonie si de pecunia symoniaca vel funebri monasteriũ vl' sinodochiũ ꝯꝟuaꝭ. i. q. i. Non ē putãda. et. c. Seruis. ad fi. qꝛ nũq̃ꝫ bono pagim⁹ fine que malo sunt inchoata ꝑncipio lxi. dis. Miramur. Hic nota ꝙ abbas nõ dꝫ deserere abbatiã cũ pacto pecunia aut pensione: ⁊ transire ad aliud mõasteriũ. qꝛ h̄ est symoniacũ ⁊c̃. ꝓut in dictꝭ iuribꝫ notaꝭ. Itē abbas p̄t dispēsare cũ monacho ꝙ ꝯ regl'aꝫ aliq̇d occulte ꝑci pit. xij. q. i. Sic dicatꝭ. de sta. mo. Cũ ad mõasteriũ. ad finē. a ꝯtrario sensu qđ est fortissimũ argumētũ in iure. de q̇ vide Cle. i. de sen. excõ. ĩ glo. ꝟ. Obꝟuare. de offi. or. Pastoral'. in glo. ij. Itē abbas dispēsat cũ monacho vt eligaꝭ ad p̄la turã alteri⁹ mõasteriȷ̃ vl' eccl'ie cathedral'. xviij. q. i. Unico. Itē dispensat abbas cũ monacho vt h̄eat cellã singularē infra septa monasteriȷ̃. xviij. q. ij. Null⁹. et xx. q. vlt. c. fi. ad fi. Item abbas dꝫ dispēsando req̇rere monachos fugitiuos et reducere ad claustꝝ: ⁊ misericorditer agere cũ eis. al's reũ se iudicat añ ꝯspectũ dñi dei. xviij. q. ij. Abbates. de re. do. c. fi. ⁊. xxvij. q. i. Nec assigna. Item abbas potest dispensare in penitētȷ̃s homicidaruꝫ: si hmõi homicide fiant monachi. xxiij. q. iij. Admonere. Itē abbas pōt dispensare in ieiunȷ̃s ⁊ cibis ⁊ in opibus videlicꝫ matutinalibꝫ vigilȷ̃s ⁊ matutinis cantãdis cũ suis mõachis. de cõse. dis. v. Non mediocrit'. ⁊ c. Nunq̃ꝫ. de sta. mo. Cũ ad monasteriũ. Item pōt di spensare cũ nouicȷ̃s: scꝫ ꝙ eis restituanꝭ sua: si nõ sint ꝓfessi. de renũc. Ex trãs missa. Si aũt donaret inter viuos: secus. xvij. q. iiij. Sunt q̇ opes. ⁊ ea. q. iiij. §. i. ⁊ vlt. et. xix. q. iij. §. i. ⁊ c. Relatũ. Itē dispensat cũ monacho vt ꝓmoueatur ad sacros ordines ⁊ mĩores. qꝛ sine aucte ꝓmoueri nõ posset. de tēpo. or. Ad au res. Item abbas dispensat cũ monachis cõuersis: scꝫ ꝙ ferant testimoniũ pro monasterȷ̃s suis. de testi. Statuim⁹. ⁊ c. Cũ nũci⁹. ⁊ c. Tuũ. ⁊ c. Sup. de re. iurꝭ. Et si xp̄s. Itē abbas p̄t dispēsare ꝙ nouiti⁹ ꝓmoueaꝭ ĩfra annũ. de regl'a. Ad apl'icã. Contra h̄. xvij. q. i. Cõsald⁹. i. q. ij. Si q̇s incognit⁹. xix. q. iij. Mo nasterȷ̃s. et h̄ qꝛ renunciat qđ ꝓ monasterio fuit introductũ: videlꝫ si nõ experi antur mores cõuersi ⁊c̃. vt ibidē. Itē pōt dispensare: ⁊ etiã dꝫ dare lnĩaꝫ mona cho vt transeat ad strictiorē regulã vl' ordinē. de regu. Licꝫ. ⁊ c. de canõico. Et nota si p⁹ ãnũ stetit mõach⁹: nõ p̄t exire. nã ipso iure est ꝓfessus iurꝭ ĩterp̄tatiõe de regu. Ex ꝑte. al's infra ãnũ p̄t redire ad statũ ꝑorē. e. ti. statuim⁹. Iteꝫ p̄t di spensare ꝙ h̄eat ꝓpriũ ita vicꝫ ꝙ h̄eat aliq̇d ad expensãs ꝓ iniũcta administra tione. de sta. mo. c. ij. ⁊. iij. non tñ sup ꝓprietate vl' castitate p̄t dispensare cum sit

annexa res ad religionē. Item pt̄ dispensare cū mōacho ꝙ licentiā habeat eun
di ad scolas: ⁊ ꝯseq̄nt̄ ibidem faciendi q̄ req̄runt̄ ad scolas ꝓut p̄dictū est. ⁊ no
tat̄ de mgr̄is sup̱ Spe. ne cle. vel mo. Non magnop̱e. Item dispensat abbas
vt monachꝰ maneat in domo ꝓpria vtens rebꝫ ad vsum. vt infra dicet̄. q̄ cle. vel
vo. c. vlt. xxvij. q. i. De viduis. Itē dispensat abbas cum monacho qui in secl̄o
recepit ordinē furtiue sacrum vel nō sacrū anteq̄ꝫ factꝰ esset monachꝰ. de eo qui
fur. or. re. c. Cum. h. lator. Item abbas p̄t dispensare cū his q̄ violenta manuū
iniectionū sententiā excōicationis incurrūt in seculo si monachi fiāt. Itē cum
monachis q̄ ꝑ ig̃rantiā iuris vel facti excōmunicati: sacros ordines susceperūt.
nisi forte ꝯ̃ eorum ignorantiā violenter presumatur. de sen. excō. Cum illoꝝ.
Item dispensat cū mōacho excōicato a se. scꝫ ꝙ recipiat eū manuali ꝓmissione
sine iuramēto. de sen. exc̄. Sup̱ eo. ⁊ tal̄r eū absoluit. vt̄s. ⁊ p̄t absoluere mona
chū suū excōicatū ꝓ iniectōe manuū in aliū mōachū. de sen. exc̄. ꝑ tuas. ⁊. c. mo
nachi. Sꝫ dictō em ibi positā si secularē cl̄icū ꝑcussit: nō p̄t vt ī pall̄. decre. Ec-
ce q̄nta auctas ē abbatis: q̄ totū negociū siue regimē monachoꝝ ꝯsistit in ipiꝰ
ptāte. xviij. q. i. Nullā ptātē. Vn̄ si abbas dignitati sue: vicꝫ mōasterij regimini
voluerit renūciare nō dꝫ teneri inuitꝰ: q̄ nulla ptās remaneat abbati si mona-
chis se subiecerit. vt ibidē clare ptꝫ. sed tn̄ cū eis dꝫ oīa deliberare. de dona. Ce
terum. Et de abbatū hmōi dispēsatione plura si placebit colligere poteritis.

Abbas. Tu de dispensatiōe hmōi priuilegio vter̄ pro certo clamore ma
gno: prout qui suem tondit cui remanet final̄r modica lane por-
tio. Quid credis ꝙ dispensatiōis solennitas aut abbatis benignitas excuset q̄
rundā cordiū in sui cognitōe conscientias. Nam ⁊ taliter conscientia describit̄
per Archidya. de rescrip̄. statutum. libro. vi. Constat ꝙ monacho ex sacrorū ca
nonū statuto nec gustandi nec sumēdi carnes: cōcessa est licētia cū moderamīe
pietatis erga egrotes. vt de cōse. di. v. Carnē. de sta. mo. Cum ad mōasterium.
nec aliū reperio casum nisi fuerit famis ꝓut p̄misimꝰ pura necessitas putasne
si fuerit infirmitatis vel famis oportunitas ⁊ magna sit abbat̄ remissio que im
proprie dicit̄ aliquando pietas. de quo plene per Gregoriū sup̱ Ezechielē. li. ij.
c. lxiij. et pretextu pietatis non est facienda impietas. xiij. q. v. Forti. et. i. q. i.
Non est putanda. Et sic apud quē remanebit demū pure satisfactionis ⁊ cōtri
tionis acerbitas. Dicit em̄ ysidorus de summo bono lib. ij. c. xxvi. Omīa fugit
homo preter cor suū. Non em̄ potest a se quisq̄ꝫ recedere. vbicunq̄ꝫ eniꝫ abierit
reatus sui consciētia illum nō derelinquit q̄ꝫuis hūana iusticia interfugiat. sed
omnis qui male agit: iudiciū tamen cōscientie sue effugere non p̄ōt. Ac si dice
ret. Si per dispēsationē sup̱ioris tui: huiusmodi iudiciū subterfugias. scrupu-
lū tn̄ ꝯsciētie tue te iudicat. De q̄ dicit ysidorꝰ p̄dictus. Hoc eni signat abyssus
abyssum inuocat. Inuocat abyssus abyssum inuocare: ⁊ de iudicio sue ꝯsciētie
ire ad iudiciuꝫ dānatōis ꝑpetue. De hac ꝯscīa dicat̄. xxviij. q. i. §. ex his. et me-
lius. de simo. ꝑ tuas. om̄e qδ fit ꝯ̃ cōsciam edificat ad gehennā. ⁊ hec est illa de
qua dr̄: q̄m̄ deꝰ iudex erit. alius testis a cōsciētia nr̄a nō erit. xi. q. iij. Custodi.
vnde dr̄. inter iustum iudicē ⁊ cōscientiā tuā noli timere cām tuā. ibideꝫ. Hec ē
illa de q̄ in p̄ncipio ꝑtimescebā nr̄e collatiōis quā pure auctas tue nō tollit di
spensatiōis. aut q̄s dispensatorē certificat aut cōducat. dū ꝯductor cū cōduct̄
cadit in laq̄uꝫ dānatōis. ⁊ cecꝰ cecū dirigēdo ꝑiclitauit. Dixit autē quondā car
dinalis in ꝯcilio Basilien̄. p̄sidens. ꝓnūc Julianꝰ apostata scōs cōiter noiatꝰ
ad mgr̄m iohem Ragazanū Hussonis seq̄cē. An ne tui ꝓgenitores et proge-

nitorum tuoꝝ cōtegerrime in regno Bohemie olim degentes tue ꝓnūc opinio
ni contrarientes sint salui. et magister Johānes obticuit. Unde Cardinal' in
quit. Loquar pro te. Si salui sunt: tu cū opiniōe tua damnaberis. si tu saluus
eosdem cōdemnabis. quia penitus estis aduerse imo contrarie ꝓfessionis. Sic
puto loquēdū ad propositū si quondā monachi egyptiaci: ⁊ etiā quidā moder-
ni q̄ sub hūilimis tugurijs arundinee fiminieꝗ tectis ⁊ ꝯtectis limo glebaꝗ cō
pactis vix repellentibꝫ aeris temperiē et estum solis. subcinericineo pane tabe-
scentes: siti quoꝗ ⁊ fame corpuscula plectentes coram illo: qui cū accepit tem-
pus iusticias nostras iudicabit persistere trepidantes metuerūt. quomō cuꝫ no
stris humāis dispensatōibus. benignitate lasciuia retentis. omni plenitudine
cum delectatiōis amenitate gustus: visus: auditus: tactus ⁊ odoratꝰ. vt nō of
fendamur in ocio. nō inquietemur in somno: nec minuemur omi bono: ꝓut pre
missum est. et nunꝗ aliquid deficiat nob cuꝫ p̄dict ꝯfratribꝫ nr̄is corā vno tri-
bunali eadē die et hora. imo vno momēto p̄ntibꝫ eisdē testibꝫ ꝓcuratoribꝫ ad-
uocatisꝗ in vno sono tube cōparentes persistemꝰ quia si sincere causaꝝ merita
partiū iura et rerū gesta: deponētiumꝗ quoꝗ testimonia ac vtriusꝗ iuris ⁊ re-
cte ratiōis allegata. sagaciter ꝑ iusti iudicis sniam fuerint rimata. et p̄dicti re-
gnicule ⁊ egyptiaci regno celesti fuerint sentētial'r: ⁊ vix ꝑ iuris ⁊ iudic rigoreꝫ
introducti: ⁊ possessionē adepti. nescio qual'r contrarij ꝓfessionū conseruatores
similibꝫ vtāt p̄rogatiuis eterni p̄uilegij: vnde valdē ꝑtimesco. ⁊ sic cepit nr̄e col
latiōis trepidatio ꝙ ꝓgenitoꝝ ordinis nr̄oꝝ salut generatio sit nr̄e disparis ꝓ
Et quid dicā ego pauꝑ eloquio cū dili- (gressionis corruptio.
Felix. gentia mea nō profecerit in p̄ncipalis negociatiōis negocio. fortas
sis et igit seꝗmini Thomā didimū: qui pro nobis profecit dubitādo ꝙ̄ Petrꝰ
cito credendo. Sed nunc audite verba doctorū quoꝝ doctrina fulget ecclesia
vt sol ⁊ luna. patenti testimonio: videlicꝫ Hostieñ. Cardinalis et Jo. an. ciuis
bononieñ. et hi fuerunt et hodie sunt monarche vtriusꝗ iuris qui in. c. Relatū
ne cle. vl' mo. Patenter dixerūt ꝙ regula monachoꝝ sit sub precepto. ⁊ ꝙ h̄ ve-
rum intelligāt quo ad tria substātialia regule indistincte. de quibꝫ no. de regl'a.
Ex parte. et quo ad ea q̄ continētur de sta. mo. Cum ad monasteriuꝫ. oīa ꝟo
alia q̄ continent in regl'a aut alijs canonibꝫ nō putāt esse sub p̄cepto taliter vt
transgrediētes sint in mortali pctō. alioq̄n vix vnꝰ e quatuor saluaret. His cō-
cordat Henricus boych brito. ꝓut opus ꝓbat artificē i dicto. c. Relatū. vir mi
rande speculatōis. et quāta maturitate talia retulerint merito nob est ꝑpetuuꝫ
memoriale sincere ꝓbatiōis. Et q̄d dubitat tantos viros pōderasse ꝓfundiꝰ sin
guloꝝ iuriū ⁊ textuū fundamēta de mōtibꝫ sctis: ꝙ̄ nos tantilli doctoruli aut or
dinis cuiuscūꝗ fratricelli. ⁊ nūc ponamꝰ exēplū de carnibꝫ ꝑ mōachos comedē
dis: de q̄ ꝓrime dixistis. de. c. Carnē. de conse. dis. v. Quēquidē textū cōposuit
Gregoriꝰ. vij. de anno dn̄i. M. lxvi. vl' s̄m alios tempe suo q̄bꝫ eps nomie fru-
ctuosus. Sed iste Grego. fuit vir vtiꝗ (ꝓut dicit Otto frisieñ. in cronica sua
libro. vi. circa fi.) mire deuotōis. sed expost Inno. iij. de q̄ in p̄ncipio nr̄e colla-
tione p̄misimꝰ. creatꝰ de anno dn̄i. M. ccix. mitius ꝓcedēs sp̄ūsctō fulcitꝰ dicta
uit decretalē ad abbatē ⁊ cōuētū monasterij Sublaceñ. in regl'a sci Benedicti
rigorosissime degentes q̄ nūc ponit d sta. mo. Cū ad monasteriū sepissime alle
gata. Et ꝙ̄ humaniter ꝓcedat in esu carniū extra refectorium et in infirmaria
temporibus suis comedendū per vos videatis gratia breuitat. imo verius oc
casione maioris credulitatis hic nō veniat replicādū. Et insuꝑ videatis quid

dicat Johes theutonici ad glosandū volumē decretoꝝ pre doctoribꝫ mūdi cū∤ctꝭ elect⁹ q̄ ait.xvi.q.i.Sūt nōnulli.in glo.i.ꝙ oīa q̄ nō ꝓhibuit Bñdict⁹sunt ꝯcessa mōachis.ꝛ h̄ est largū ꝛ gl'iosū ꝟbū.Vñ venerabil' pr̄:vr̄e loq̄ꝛ ꝑplexe ꝯscie.put xp̄s locut⁹ ē adultere.Jo.viij.vbi sūt inq̄t q̄ te accusabāt.vicꝫ opinio nes intricate:q̄ dixit.Nemo dn̄e.et aio.Nec ego te cōdēnabo in taꝫ multiplici largo latoqꝫ dispositōis negociationū negocio.autoritate tātoꝝ viroꝝ ex visce ribꝫ sacrorū canonū salubriter ordinato seu ordinando.

Abbas. Quis nō nouit q̄n ꝑ dicta tua(nescio si sint autētica)fraus mul tipliciter.fieri possit ꝯstitutōibꝫ ꝛ regl'aꝝ nr̄aꝝ legibꝫ.Et videam⁹ ꝑ exēplo in precept̄ꝭ de carnibꝫ dū nō in refectorio.ſꝫ in alio loco ꝯcedit' vsus.Nā notanter dicūt iura tua ꝙ si aliq̄d ꝓhibet' vna via ꝓpt' fraudē nō ꝯcedit' alia.vt de ꝓcur. Tue frn̄itatꝭ.vbi de h̄ de exces.ꝓla.Constitut⁹.ꝛ optime hēs h̄.ff.de tuto.ꝛ cu∤ra.l.Scire.§.i.ff.de cōdi.insti.q̄ sub cōditōe.§.Si q̄s.ff.de bo.li.l.iij.§.His aūt.in fi.ff.de spon.l.Oino.de ꝑuil'.Quāto.vbi de h̄:vnde credo ꝙ hi tui do∤ctores tal'r loq̄ntes ponāt in celū os suū.lingua eoꝝ trāseunte suꝑ terrā.xxij.di. in tantū.ꝛ insistere nō ꝯsueuert̄ ꝟtuti suauitatꝭ interne cōtēplatōis.vnde nōdū plene expedit⁹sum de ꝑncipal' materia q̄stiōis:ꝛ mihi penit⁹ manet ꝑplexitas

Felix Et si stultus sepe q̄∤rit de q̄ sapiens deficit a fortiori sagax stultū in q̄rendo cōstringit. (grandis cū dubio premote prioꝝ opiniōis. quid vultꝭ vltra qd̄ faciā cū lati⁹loq̄ndi facultas in me nō remāserit:nisi q̄ntuꝫ dic̄ Isid.de sum.bo.lib.iij.c.lv.de duplici vita vicꝫ actiua q̄ est īnocētia opeꝝ bonorū.Speculatiua ꝟo suꝑnoꝝ illa cōis multoꝝ.ꝛ ista paucorū.de q̄ Archi. de ꝟbo.sig.Priuilegiū.in glo.vlt.li.vi.ꝛ credo ꝙ inde dicat lex ꝙ bono melior īuenit'.ff.de ꝟbo.obl.l.Ubi aūt.vbi de h̄:ꝛ sic̄ bonis meliores.sic melioribus optimi ꝑferunt'.lxiij.di.Metropolitane.ꝛ in aut'.de monach.§.Ordinationē. et bon⁹ ē aliq̄s eoipso ꝙ nō ē mal⁹.de ꝓsūp.Dudū.ff.dele.ij.l.Cū pr̄.§.Rogo. Nōne sufficit nob̄ si boni sum⁹in actiua vita q̄ iuxta Isid.bonis opibꝫ instat ꝛ nunq̄ꝫ est ociosa ſꝫ negociatōe plena.Et cōstat ex ꝓmissis notāter ꝙ opatōes ne gociationū vtrāꝝ actiue vite normas q̄ Martha misterio freq̄ntissimo sine cri∤mine fuit hūaniter occupata.ꝛ demū in ꝯtēplatiōe fūcta fuit vita.ꝛ q̄s dubitat quin vtraqꝫ fuerit bona.Nā nemo repēte fit sūm⁹.ſꝫ cū bōa ꝯuersatōe q̄ sine ca ritate nulla ē.A minimis q̄sqꝫ inchoat vt ad magna ꝑueniat.Sūt itaqꝫ g̅dus nō solū int' virtutē ꝛ ꝟtutē.ſꝫ etiā in eadē ꝟtute.de pe.dis.ij.§.Hec q̄ de carita te.et sequit' ibidē.Greg.suꝑ Ezech.scribens.vicꝫ li.ij c.xxv.Dum sctāꝫ eccl'iaꝫ dn̄s suscepit:in g̅dibꝫ eius dinoscit'.ꝛ ei⁹gr̄a ꝑ ei⁹ incremēta declarat'.q̄ntū em̄ eccl'ia sancta ascēdendo ꝓficit.tm̄ de⁹ hoībꝫ ex ei⁹ꝟtute īnotescit.De his q̄ꝫ gra dibus btūs Job loquit' dicens.Per singulos grad⁹ meos ꝓnūciabo eū ꝛc̄.et si vos cū fratribꝫ vr̄is nō repēte ſꝫ g̅datim ascēderitꝭ:ꝛ ꝑ singl'os dies ꝓfeceritis demū vnā de sedibꝫ habitationū q̄ꝝ pl'es sunt in celo possidebitis.si aūt repen∤te volueritꝭ summū g̅dū apphendere put lucifer q̄ mane oriebat' ꝛ dixit.Ascen∤dam suꝑ altitudinē nubiū:ꝛ sil'is ero altissimo.Esa.xiiij.scitis qꝛ periculosi⁹ca dunt q̄ntoti⁹ascendere ad altiora festinant.i.q.i.Pueri ad sacros ꝛc̄.

Abbas Adhuc in nostre negociationis materia nondum sum certifica∤tus:et quid eligam penitus consisto perplexus.

Felix. Laudetur deus ꝙ nō oino sitis incredul⁹.Nā ꝑplex⁹ solū ꝓpter do∤ctoꝝ aut scp̄turaꝝ diuersitatꝭ appentiā remanet aio suspēsus.ꝛ d̄ il∤la ꝑplexitate.le.ꝛ no.xiij.di.In sūma.ꝛ Ray.eo.ti.§.v.ꝛ frat' Asteñ.li.ij.titulo

vlt. Ex quoꝝ mihi scptis colligi videt̃ vr̃e q̃stiõis solutio. quia alia est ꝑplexi-
tas iuris. alia facti. Perplexitas iuris est dū aliꝰ circa illḋ qḋ sibi patẽter incurrit
faciẽdū inueĩt diuersas autoritates sibi ab inuicẽ oppugnãtes. Sic hic in nostre
q̃stionis ꝓposito. qꝛ si scpture negociatõib⁊ vr̃is vise nõ fuissent apparenter cõ-
trarie vł aduerse aut diuerse. animꝰ vr̃ in tali ꝑplexus nõ fuissꝫ opinione. ⁊ hec
ꝑplexitas tollit̃ ꝑ scripturaꝝ q̃ vident̃ opponẽtes claram solutionẽ cum in veri
tate iuxta peritoꝝ intelligentiã in iure nr̃o: ĩmo in tota sacra pagina nisi illa cõ
trarietas ꝑ noua statuta vel ecclie ꝯstitutões sit sublata: nõ reperimꝰ ꝯtrarie-
tatem saltẽ realem. sed sup̃ficialẽ tantū. vt. xxxiij. q. v. Quid ꝫ. xxviij. q. i. Sic̃
eni de pe. dis. ij. Periculoso. ⁊ ibidẽ in. §. Si eñi inq̃t omis. in glo. Et hec ꝑple
xitas p̃t esse in bonis hoib⁊ obstinatis. scrupulo scripturaꝝ sublato. Unde si de
ñegociatiõis modulo fueritis ꝑplexus teneatis firmiter ꝙ honeste negociatio
nis conatꝰ sempꝑ videt̃ ꝑmissus: vtꝫ ex p̃dictis. Sic frẽs minores añ tp̃a Mar-
tini pape. ⁊ ante cõciliū Constantieñ. fuer̃t perplexi ꝓpt̃ Clemẽtine videlicꝫ exi
ui de paradiso p̃notate seueritatẽ. Nam nimiū videbat̃ aliq̃b⁊ fratrib⁊ inhuma
niter rigorosa. Uñ idem martinꝰ ꝑ nouã ꝯstitutionẽ suã tollebat omnẽ ꝑplexi
tatem. et vt ꝑ yconomū laicum ꝓpria possent habere mire in cõmuni prout alij
fratres mẽdicantes planã fecit declarationẽ. neminẽ tñ astringẽs ad alteriꝰ di-
missionẽ. Sic ẽ apḋ vos: ⁊ inter ordis vr̃i ꝓfessores. qꝛ de iuris benignitate pote
ritis młtas aut modicas hr̃e. cū discretõis tñ moderatõe sine auaricia in cõpe
tenti nccĩtate: dispositionū negociatiões. Sꝫ alia ꝑplexitas est facti: cū dyabo
lus suggestiõe mala ita peccare fac̃ hoies. q̃tenus si pctm̃ fortassis fugere appe
tant. hoc sine aliq̃ pcti laq̃o nõ euadūt. De q̃ ꝑplexitate dic̃ Gre. in mor. li. xxxij
c. xvij. et hr̃. xiij. dis. Nerui testiculoꝝ. et ipse dat ibidem consiliū ꝙ tunc minꝰ
malum eligatur. i. ꝙ al's ſm se consideratū esset minꝰ peccatū. Naꝫ inspecta ve
ritate nihil ẽ ꝑplexitas: nec p̃t aliq̃s eẽ perplexꝰ int̃ duo mala. id est necessitate
constrictꝰ aliq̃d malū ꝑpetrandū. nisi ꝓpt̃ errorẽ ꝯscie: vt dicūt ibidẽ doc. aut ꝓ-
pter malã volũtatẽ quã nõ vult deponere. Sꝫ h̃ nihil ad ꝓpositū nr̃m. Sed de
ipsa pleniꝰ ꝑ Jo. in summa cõfessoꝝ. libro. iiij. ti. xxx. q. ix. et Ray. vbi supra.

Abbas Et sic concludis religiosos ⁊ nos Cistertienses honestis nego-
tiorum oneribus occupatos cū ꝯditionib⁊ debitis. ꝓpterea nõ fore
laqueis pctoꝝ constrictos. Sꝫ nũc rõnabil'r restat. Si bono meliꝰ (ꝓut allega
sti) et optimū meliori potest inueniri: quid putas cõsulendū salubriꝰ nostri mo-
(nasterij p̃ncipal'r p̃ntib⁊ ⁊ futuris ꝓfessorib⁊.

Felix Dixit xp̃s Math.
x. Uade ⁊ vende q̃cunq̃ȝ habes ⁊ da paup̃ib⁊ ⁊ habeb' thesauruꝫ in
celo ⁊ veni ⁊ seq̃re me. Hoc ꝯsiliū si fuero secutus: saluꝰ ero. Et pl'es salui facti
sunt vt Abraam ysaac Jacob ⁊ Dauid: qui reb⁊ nõ venditis paup̃ib⁊ cūcta nõ
tradider̃t. attñ vnū salubriꝰ alio. Constat ꝙ sunt vob' tp̃alia ꝓut p̃ncipib⁊ seculi
merū ⁊ mixtū imp̃iū ꝓut p̃dictū est patet̃ ⁊ potẽter cõtinẽtia. ⁊ hec ⁊ alia tẽp̃a-
lia que possidetis ꝓpter diuia officia iugiter in vr̃o mõasterio: et inibi in eccl'ia
et nõ in om̃i parte eccl'ie. sed notabil'r ⁊ p̃cipue in choro q̃ locꝰ est ab origine ec
clesiarū ad h̃ solẽniter abilitatus laudabil'r altitonanter ⁊ vocal'r celebranda.
et hmõi tp̃aliū ꝓuẽtus sunt vob' tanq̃ȝ beneficioꝝ fructꝰ largiter alimẽta. vt de
rescrip. c. fi. li. vi. et. lxxxi. di. Si q̃s sacerdotū. ⁊. c. Eos. et fructꝰ redditꝰ ⁊ ob-
uentiões ñ tm̃ mõasterij vr̃i. sꝫ oiꝫ eccl'iaꝝ ⁊ mõasterioꝝ q̃ i mūdo sũt: p̃ncipal'r
propt̃ diuioꝝ iubilatõeꝫ ꝯstituti fuer̃t. xi. q. ij. Concesse. xvi. q. i. Generał'r. i. q.
ij. c. vlt. Arg. C. de mili. testa. l. penul. xvi. q. i. Cipanꝰ. ⁊ nõ econtra. vt patꝫ.

Abbas. Et quid hoc ad monachos qui mortui censentur. et vox eorum funesta ꝑcipitur ⁊ semꝑ flere sollicitātur ꝑut. s̄. clare probatur. Unde videt̄ ꝙ hm̄ōi iubilus de q̄ tam gl'ianter loq̄ris. apud nos in silentiȷ̄ di ligētis deuotiōe debeat penit⁹ quiescere. ⁊ si q̄s iubilatōis ꝯcent⁹: erit apd̄ nos tantū vt soporem ⁊ accidiā repellam⁹ in diuinoꝝ ꝓpalatione.

Felix. Hec est opinio fallax mgr̄i Berchtoldi q̄ nouit ꝙ pigꝝ stimulam⁹ asinum: ⁊ ne dormiat pūgim⁹ excitādo litargicū. vt. v. q. v. Non oīs. xxiȷ̄. q. iȷ̄. Ipsa pietas. Sȝ ꝙ argumentū suū nō ꝓcedat. alia perpendatis nostrū ad ꝓpo situm. Nam diuina officia fuer̄t ordinata in eccl'ia dei siue in templo dn̄i: vt in fra dicet̄ anteq̄ȝ eccl'ia habuit tempalia. ⁊ expost vt sinceri⁹ ⁊ liberi⁹ diuīa ꝑfici possint ꝑ Constātinū magnū ⁊ ꝯseq̄nter ꝑ alios reges: ꝑncipes ⁊ nobiles terre eccl'ie ⁊ mōasteria sunt fundate: dotate ꝗ largiter q̄ȝ tp̄alib⁊ ꝓuise: ⁊ sic habeat̄ ꝙ non ꝓpter iurisdictōis tp̄alis administratōeȝ exercitandā habet̄ fruct⁹. sed ꝓpt̄ officia diuia. quoꝝ exercitiū est actus ꝑncipal' in eccl'ia. Et exemplū habem⁹ de Salomōe q̄ in templo ineffabilib⁊ sumptib⁊ ⁊ expēsis in certū finē ⁊ ꝑncipal'r cōpleto vt iubilāter faceret laudari dn̄m in tubis ⁊ voce ī cimbal' ⁊ organis: ac diuersi gener̄ musicoꝝ ꝯtinētib⁊ ⁊ vocē in sublime tollētib⁊. vt ptȝ. iȷ̄. Paral'. v. et hi cantores ⁊ musici ad laudē dn̄i iugit̄ deputati ꝑ familias leuitarū inter se hēbant ꝑncipes. vt. i. Paral'. xviȷ̄. et habebāt sortes. i. Paral'. xxv. et Dauid po suit cantores an̄ archā dn̄i iugiter psallētes. i. Paral'. xvi. Et nūc in ecclesia dei cantoꝝ officia sunt magne dignitates. vt leg. ⁊ no. xxi. dis. Cleros. et Beda di xit in omel'. in vigilia Jo. baptiste suꝑ Lucā. Cantores tp̄e dauid nō solū subli mitate verboꝝ q̄ dicebant̄ animos ppl'i circūstātis ad mēoriā amoreq̄ȝ celestiū erigebant. Un̄ scriptū est que vltimo fiūt: meli⁹ memorie cōmēdant̄. de ꝯse. di. iȷ̄. Liquido. et sunt ꝟba scti Augustini in libro rn̄sionū: intēdent̄ ꝓbare ꝙ xp̄us in vltimo vite sue termino reliq̄t nob̄ mēoriale corpis ⁊ sanguis sui ꝓ nob̄ tra ditorū vt sinceri⁹ ꝑpetue cōmēdatiōi designaret̄. Ita dauid in exitu ⁊ fine om niū canticoꝝ ⁊ iubilatōis psalmoꝝ suoꝝ tanq̄ȝ de illo qd̄ firmi⁹ memorie sit reco lendū cecinit: dicendo Laudate eum. s. dn̄m in sono tube: laudate eū in psalte rio ⁊ cithara. Laudate eū in timpano ⁊ choro ⁊c̄. laudate eū in cimbalis iubila tionis. et demū conclusit. Om̄is sp̄us laudet dn̄m. videlȝ cherubin ⁊ seraphin qui nō cessant q̄tidie clamare vna voce dicentes. Sanctus sanct⁹ scūs dn̄s d̄s sabbaoth. Esa. vi. ⁊ no. in. l. Rem nō nouā. C. de iudi. cum mult̄ ꝯcor. ꝙ exitus acta probant. fines ꝟo pugna coronāt. Un̄ dixit Bern̄. suꝑ cantica. Nihil inq̄t in terris ita ꝓprie rep̄sentat q̄ndā celest̄ habitatōis statum: sicut alacritas lau dantiū deū. hec reuera ē portio. hoc negocium est angeloꝝ. Beati qui habitant in domo tua dn̄e in secula seculoꝝ laudabunt te. Et Aug⁹. dicit. Psalmus est laus diuina cū cantico. Et ad hm̄ōi laudes s̄m doct. taliter ꝑ clericos et mona chos celebrādos septē req̄runt̄. vicȝ ꝑsone ydoneitas. cause rationabilitas. loci abilitas. tp̄is ꝯgruitas. intētiōis finalitas. moꝝ ꝗuitas. ⁊ norme laudis diuine qualitas: que tal' est. aliȷ̄s breuitat̄ gr̄a cōditionib⁊ dimissis vt iocunde ⁊ hila riter decātent̄. i. voluntarie. et cum mētis leticia et iocunditate. Non enim pla cent deo coacta s̄uitia: nec ml'tuȝ ꝓsunt homi. Hinc est ꝙ apl's dicit. iȷ̄. Coꝝ. ix Unusquisq̄ȝ prout destinauit in corde suo: nō est tristicia. aut ex necessitate. hi larē eni datorē diligit deus. Unde beat⁹ Hiero. Quapropter melior est septem psalmorū decantatio cum cordis puritate et sinceritate et spirituali hilaritate q̄ȝ totius psalteriȷ̄ modulatio cum anxietate. de conse. dis. iȷ̄. Non mediocriter.

Ad sic ergo vocaliter glorificandũ deũ hortaꝛ ꝓsalmista psal. cxl. Venite exul
tem⁹ dño ⁊c̃. iubilemus deo salutari nr̃o: ꝑoccupem⁹ faciẽ ei⁹ in ꝯfessiõe. scꝫ di-
uine laudis. vnde sequiꝛ. et ĩ psalmis iubilẽ⁹ ei. Ecce tria ꝟba hic ponuntur. Jo
cunditatẽ. hilaritatẽ ⁊ leticiã importãtia. quia dꝛ Exultem⁹: iubilem⁹. ⁊ ĩ psal-
mis iubilem⁹. qꝛ iste dicitur exultare q̃ saltat ex gaudio cordis. aut alio mõ gau
dia cordis ab extra demõstrat. Jubilus aũt dicitur vox de gaudio cordꝭ resul-
tans ineffabilr̃ qḋ nõ p̃t penit⁹ taceri: nec etiaꝫ ad plenũ effari. ⁊ psalmus diciꝛ
laus diuĩa cũ cantico ꝓut p̃dictũ ẽ. Canticũ aũt importat iocũdicatẽ cũ sonitu
et istud ꝓpha expressius notauit: cũ exhortãdo dixit. Jubilate deo oĩs t̃ra: Seruite
dño in leticia. Introite in ꝯspcũ ei⁹ in exultatõe. Ps̃. xcix. Et glo. ibidem. Jubi
lus est son⁹ leticie sine verb. qꝛ eius leticia nõ p̃t explicari. qñ videlicet hõ gau-
dens. ex his q̃ nõ pñt explicari verb ꝓrumpit in vocẽ quandã exultationis sine
verbis. ita vt appareat aliquẽ ipsa voce gaudere. sed q̃si repletũ nimio gaudio
nõ posse verbis explicare ꝙ gaudeat. Hoc appꝫ in cãtu Gregoriano. vbi mul-
tipl'r in cantu Alleluia ⁊ in aliĩs cantibꝫ ⁊ in neumatibꝫ q̃ in fine antiphonarũ
subiũguntꝛ mlr̃e cantãtur note sine verb aut ꝟboꝝ ꝓsis. ꝑ illũ magnũ doctorem
Gregoriũ cũ magne deuotiõis p̃meditatiõe cõpositis: iubilũ importãtibꝫ mẽtꝭ
et cordis. Et aliter ordinassent mũdi sapiẽtiores. si quid tali sonora iubilatiõe
placibili⁹ oĩpotenti deo nouissent. sciẽtes qꝛ dixit Dauid. Cantate dño cãticũ
nouũ: bñ psallite ei in vociferatõe. et Salomõ filius su⁹ Ecci. xl. Tibie ⁊ psal-
teriũ ⁊ cithara dulcẽ faciunt melodiã. sꝫ sup̃ vtraqꝫ lĩgua suauis. Vñ dixit Cas
siodor⁹ sup̃ ps̃. cxlv. Habet eñ lingua fruct⁹ suos vberrima ꝙ messis inde col-
ligiꝛ si in laudes dñi pura mẽte moueaꝛ. Quapropꝛ impleam⁹ aera dulcissimis
sonis: nã musica ista salutarꝭ nõ solũ mortaliũ ꝑmulcet auditũ. sꝫ etiã intellectũ
delectat angelicũ. Hinc Jsiḋ. ethimo. iiĩ. Sine musica nulla disciplina p̃t esse
ꝑfecta. Hoc idẽ testaꝛ Quintilian⁹ li. i. c. viiĩ. Et mlr̃o poti⁹ in oĩpotentꝭ dei glo
rificatiõis laude dignissima nc̄cario req̃riꝛ angelice musice venerabilis sciẽtia
Et dicam cõcludendo ꝙ btã vita semꝑ hꝫ gaudiũ. de pe. di. iiiĩ. Consideret. in
fi. ꝑ Archiḋ. De q̃ quidẽ diuĩe laudꝭ iubilatõe mlr̃a forent scribẽda. breuitatis
gratia nunc dimittẽda. Sꝫ vide Berñ. in floribꝫ suis. li. v. c. xliiiĩ. Vñ iuxta iu
ris dispositõem sacerdos teneꝛ scire libꝝ sacramẽtoꝝ. i. missale ⁊ lectionariũ et
musicã gregorianã. De q̃ vide Hostieñ. in summa de eta. ⁊ q̃li. §. vlt. Hui⁹ igi
tur occasiõe fruct⁹ reddit⁹ ⁊ ꝓuẽtus oĩm eccl'iaꝝ ⁊ mõasterioꝝ stipẽdia dicũtur.
q̃ etiã militãtibꝫ in eccl'ia dari debẽtur. Nã ꝓprie stipẽdiũ diciꝛ tributũ q̃d mili
tibꝫ datur. ff. de ꝟbo. sig. l. Ager. §. stipendiũ. Et igr̃ hmõi fruct⁹ clericoꝝ ⁊ mo-
nachoꝝ elemosyne nõ dicunꝛ. contra q̃rundã expssam opiniõꝫ q̃ vos mõachos
et cl'icos bñficiatos dixerũt elemosynarios ⁊ elemosynis vti. et hi errãt corde. vtꝫ
de cle. nõ resi. Quia nõnulli. i. q. i. Clericos. ⁊. c. vlt. de ꝯse. di. vlt. Jn oĩbꝫ. xvi.
q. i. c. vlti. xiĩ. q. iĩ. Caritatẽ. xci. di. c. i. xciiĩ. di. c. Dyaconi. cuꝫ multꝭ ꝯcor. de q̃
nuꝑ plenĩ⁹ scripsi in collatõe q̃dã ꝯ validos mẽdicãtes. sim⁹ igiꝛ ad pñs ꝯtẽti.

Abbas. Bene dicis fateor inq̃. licꝫ verba nimiũ multiplicauerꝭ Sꝫ nos
quo ad h̃ videlicꝫ ꝙ bñficia nr̃a dentur ꝓpꝛ officiuꝫ. cõuertimus
simpl'r. quia ꝓpꝛ t̃palia videlꝫ ruralia. rusticalia. ⁊ p̃dialia solerter ruditer ⁊ ru-
raliter in squalore rusticano freq̃nꝛ exercenda. sacerdotes nr̃i nõ taliter militãt
sed rusticãt in laudẽ xp̃i. ⁊ ꝑ hmõi diuĩo diligẽter officio ĩ eccl'ia nr̃a iugiter iu
bilãter ⁊ vigilãter celebrãdo p̃ncipal'r ordiuatos. ĩmo illos q̃ spontanea q̃ꝫ vo-
luntate purꝭ mẽtibꝫ simil'r ⁊ deuotõe se ⁊ sua relictis suatibꝫ liberal'r obtulerunt

extra monasteriū ꝛ extra eccl'iaꝫ in rus ꝛ mere ruralia sollicitissime die noctuqꝫ
cōglutinādo relegamꝰ. ꝛ ꝯ fundatoꝝ testamēti ꝑordinationē. imo in diuini cul
tus celebriter celebrādi (ꝓut ꝓmisisti) diminutionē ꝛ nō trepidamꝰ timore q̄ me
rito foret trepidādū cū aiaꝝ mltaꝝ ꝑiculo ponimꝰ ī ruinā. ꝓut trepidauit ꝓpha
qui eiulādo locutꝰ ē. in salicibꝫ inq̄t in medio eiꝰ suspēdimꝰ organa nr̄a. et quō
inq̄t: cantabimꝰ canticū dn̄i in t'ra aliēa. Ps. cxl. ꝛ de pe. di. iij. in salicibus. Et
ꝓprie dic̄ Augꝰ. sup ꝟbo. in salicibꝫ. hoc est in hoīes mūdanos ꝛ infructuosos q̄
rigant' fluminibꝫ babylonis. i. qui delectant' in terrenis desiderijs q̄les sunt ho
mines auari luxurie dediti ꝛc̄. Hec ille. Et plerunqꝫ fr̄es nr̄i extra mōasterium
ꝓ agēdis negocijs ꝛ negociatōibꝫ cū tꝑaliū strepitu directi ī salicibꝫ ꝓut p̄mit-
tit' vident' cōmorari. Et nōne sepe q̄ tangit picē: inq̄nabit'. Ecci. xiij. ꝛ. xiij. q. i.

Felix §. Ad hec. per Archid. et vtiqꝫ cum sctō sanctus eris ꝛc̄.
Peroptime nostis pr̄ reuerēde ꝙ obediētia est quicq̄d a suꝑioribꝰ
imperatū fuerit obtēperari. xxiij. q. i. Summa. ꝛ illa melior est q̄ꝫ victima. de
ma. ꝛ obe. illud. cū ꝯcor. ꝛ victimis pure p̄ponit'. qꝛ ꝑ victimas aliena caro. per
obedientiā ꝟo ꝓpria mactat'. viij. q. i. sciendū. Igit' vbicunqꝫ fuerit mōachꝰ ī ab
batis mādato saluabit'. qꝛ ad ipius mādatuꝫ firmiter ꝛ sub pena pcti mortalis
obedire tenet'. de sta. mo. Cū ad mōasteriuꝫ. §. Abbatē. xviij. q. ij. abbates. ꝛ sic
obediētia in exhibēdo inest monacho. sic̄ in recipiēdo inest abbati. et huic obe-
dientie abbas renūciare nō p̄t. qꝛ mōachū monētē suū mōachū nō p̄t absolue-
re ab obediētia. de renū. c. penul. Vn̄ ꝓpt' obediētiā impune ꝟonū obmittit'. xi.
q. iij. Quid g̃. Vn̄ dic̄ io. an. in mercurialibꝫ sup regl'a: nō ē obligatoriū. li. vi.
ꝓut aliq̄liter sup̄ tactuꝫ ē. ꝙ mōachꝰ in domo q̄ndā sua cū bōis oībꝫ q̄ndā suis
manere pōt. ꝛ illa admīstrare p̄t ꝛ in suos vsus ꝯuertere de abbatis licentia et
in obedientia. Fortiꝰ g̃ abbas cū ꝯuētu p̄t facere mōachū admīstratorē in rebꝫ
monasterij in certū nc̄cariuꝫ vsum cōuertēdis. Ar. a maiori. de q̄ p̄dictū ē. et hr̄
de elec. Cuꝫ ī cunctꝭ ꝛ de toto ad ꝑtē. de offi. dele. Pastoral'. Item ꝓbat' ꝙ mo-
nachꝰ de lnia abbatis p̄t aliq̄d possidere: lꝫ nō in ꝓpriuꝫ fac̄ ad h̄. xij. q. i. Nō di
catis: ꝛ ibi no. Nam textꝰ dic̄ ꝙ nihil pn̄t possidere sine abbatis licentia. g̃ de
abbatis lnia pn̄t: vtꝫ de his q̄ fiūt a p̄lato. Cū ap'lica. in fi. vn̄ talibꝫ spoliatꝰ re
stitutionē petit. de resc̄p. Cū dilecta. ꝺ accu. Olim. Item ꝯstat ꝙ monachi pn̄t
hr̄e ꝓpriuꝫ peculiū ꝓ administratōe sibi iniūcta. de sta. mo. c. ij. vn̄ patꝫ ꝙ licite
mōachꝰ de abbatꝭ mādato administrat q̄libꝫ tꝑalia ꝛ tꝑalis admīstratiōis offi
cia. Nec obstat: qꝛ p̄dictū ē ꝙ mōachꝰ mortuꝰ sit mūdo. Vn̄ dicimꝰ propterea.
Postq̄ꝫ nobil' factꝰ ē monachꝰ ꝑdit nobilitatē secularē si quā habuit. imo pꝰq̄ꝫ
quis efficit' monachus desinit esse rex vl' imꝑator vl' papa vel ep̄us. xxvij. q. ij.
Scripsit. ꝛ in glo. i. ꝛ. vij. q. i. Hoc neq̄q̄ꝫ. et extūc dꝛ Vix bonꝰ mōachꝰ fac̄ bo-
num clericū. xvi. q. i. Legi Nam dignior est cetus cl'icoꝝ q̄ꝫ mōachoꝝ. de accu.
Qual'r. ij. in glo. vlt. Hec em̄ suꝑficial'r intelligunt': qꝛ ꝑ munduꝫ nō seruantur
nisi inq̄ntuꝫ volumꝰ. ꝛ h̄ videt' in mōasterijs vbi tm̄ nobiles aut illustres mo-
nachant' et papa scit ꝛ tolerat: imo ꝓnunc papa cū concilio Basilien̄. ꝯfirmat.
et in quarundā ecclesiarum cathedralium consuetudines corroborat.

Abbas. Rogo dimissis penitus imꝑtinētibꝫ istis redeamꝰ ad nr̄e nego
ciatiōis ꝓpositū: qꝛ in tā tumultuosa vicꝫ negociatiōis p̄t'tim iu
ris temꝑalis dispositione. securitas ꝯscie nr̄e videtur vix posse subsistere.

Felix. Quod vix fit tn̄ fit. xix. di. in memoria. de q̄ ꝺ cog. spi. c. ij. ꝛ ita pos
sibile videt' (ꝓut p̄misimꝰ) vt sine pctō fiat oīs honestꝰ negociatōis

g

conatus. Sed quid securius me nouistis sincerius. Constat luce clarius ꝙ pre
ter iurisdictiões temporales (de quibꝫ notãter ꝑmisimꝰ) fructus aliorũ prediorꝝ
et possessionũ: ⁊ ꝑsertim ecclesiarꝝ ⁊ decimarũ competentiꝰ licentius ⁊ conueni
entius cõpeteret cetui monachorꝝ: cum iurisdictio temporalis mater sit inquie
tudinis. Unõ dicit Grego. papa. et habet in. c. Unico de sindico. Expedit eñi
pro paruo incõmodo a strepitu causarũ seruos dei esse quietos. Et idẽ Grego.
in registro. et habet. viij. q. i. In scripturis. Quies itaqꝫ nob ex corde appetẽda
est. ⁊ tantũ pro mltorꝝ lucro aliqñ postponẽda. nam sic toto desiderio debemꝰ
occupationẽ fugere videlicꝫ terrenorꝝ. ita si desit qui ꝑdicet occupatiõis onus
libenti necesse est humero subire. et hec est occupatio occupãtis ⁊ occupati fru
ctuosissima. Uñ scribit. xvi. q. i. De ꝑsentiũ. Satis valde amarissimũ habeo
de isto proposito ad aliud officium homies deduci in ꝙ nullo mõ que a mona
chis deo sunt ꝓmissa valeant adimpleri. omnimoda est eñi illius videlicꝫ mo
nachi habitus. et istius scꝫ secularis officij diuersitas. Illic enim quies oratio
labor manuũ: atqꝫ hic causarꝝ cognitio. cõuentiones. actus. publica litigia. ⁊ q̃
cunqꝫ vel ecclãstica instituta vl supplicãtiũ necessitas poscit. faciat aũt deꝰ vt
tales sint hi qui vel a nob in isto habitu nutriunt vel in mõasterijs crescunt: vt
prouecta etate ⁊ ꝓbata vita nõ ad litigiorꝝ officia sꝫ ad sacerdotiũ in mõasterio
valeant ꝓmoueri. Hec ibi. Et Salomon dixit. Solũmodo hoc inueni ꝙ deꝰ
fecerit hominẽ rectum. et ipse se infinitis immiscuit questionibꝫ. Eccs. vij. in fi
ne. De hmõi igitur monachorꝝ quiete videbitis. xviij. q. ij. Quam sit. xvi. q. i.
Qui vere. Ad fundandũ autem cõsiliũ per vos pater reuerẽde: si nõ placet mi
nime perpendẽdum cõstat ꝙ ecclesia tolerat ꝙ laicus decimas possideat. de q̃
largiter d deci. c. iij. li. vi. per Archid. ⁊ clarius ꝑ Jo. in summa ꝯfess. li. i. ti. xv.
q. xxv. ⁊ sequẽtibus. Item constat ꝙ si decime redimũtur a laicis: tũc rei eccle
siastice liberatio est. i. q. iij. Altare. in glo. i. cum sint vota fidelium. precia pctõ
rum et patrimoniũ pauperũ. xi. q. i. Quia iuxta. Item tributa egentium aiarꝝ
et dñs eas in signũ vniuersalis dominij sibi retinuit. ⁊ debentur diuina consti
tutione. xvi. q. i. Decime. de deci. Tua. et ita decime laicis sunt pene incõueni
entes. et si auctoritate summi pontificis aut alteriꝰ ad hoc auctoritatẽ haben
tis vestre possessiones quibꝫ iurisdictiões sunt annexe tempales cũ laicis aut cle
ricis secularibꝰ talium decimarꝝ aut aliarꝝ possessionũ possessoribꝫ ꝑmutarẽtur
videret multũ expedire. Dixi autẽ auctoritate summi pontificis. quia scdm ali
quos simplr decimas emere vl redimere de laicis simoniacuꝫ videt. xvi. q. vij.
Decimas quas ppls. in glo. i. ⁊. ij. sed nõ est ita. de quo si breuiter volueritis in
formari videatis Jo. in summa ꝯfess. li. i. ti. xv. et per experientiã video fieri ꝑ
singulos dies tales emptiones ⁊ redẽptiões decimarũ de manibus laicorꝝ ꝑ ec
clesias et monasteria sine summi pontificis aucte: nisi Cisterciensis ordinis re
ligio aliud haberet in suarꝝ diffinitionũ dispositione. Dicit enim lex ꝙ res defa
cili reuertit ad naturã suam. ff. de pac. Si vnus. §. Pactus. Et Boetius in de
consola. metro. iij. Et si de hmõi ꝑmutatiõibꝫ aut trãslationibꝫ monasteriũ de
beret pati aliquã in pensionibꝫ annuis diminutionẽ. cum melius sit pugillꝰ cũ
requie ꝙ̃ plena vtraqꝫ manus cũ dolore ⁊ afflictione animi. Ecci. iiij. et melior
est buccella sicca cũ gaudio: ꝙ̃ domꝰ plena cũ iurgio. Prouer. xvij. ⁊ melius est
modicũ iusto sup diuitias pctõrꝝ multas. Ps. xxxvi. Et dixit Pamphilus. Cũ
modico pulcrã ducit solertia vitam. Et pluribꝫ intẽtus minor est ad singla sen
sus. vt no. de heret. Accusatus. §. de questionibꝫ. li. vi. Et dixit Catho. Despi

ce diuitias si vis animo esse beatus: quas si suscipiunt mendicant semp auari. Et dixit aug⁹. in li. de vera religione. Ille qui cupit vel sequit diuitias nō pōt vite securitatē habere. Ratio sm eundem: quia auarus omnē creaturam timet. Unde Innocentius tertius sepe dictus in libro de miseria humane conditōis c.xxxvij. ait. Falsa diuitiarū felicitas que diuitē veraciter efficit infelicē. Quid enim falsius ꝙ ꝙ opes mundi diuitie nuncupant. Opposita sunt esse diuitem et egenum. Sed vos domine abbas ꝛ fratres vestri egeni non estis. Ergo ꝛc. Unde verum est quod sapiens protestatur. Multos perdidit aurū ꝛ argentū qui autē diligit non iustificabit. ve illis qui sectant illud. Ecci. xxxi. Item ve vobis qui coniungitis domū ad domum: et agrum agro copulatis vsqꝫ ad terminū loci. Esa. v. Et quid sit ve quod talibus infligetur. dicit Gregorius sup Ezechielem libro pmo: omlia. ix. Ve in scriptura sacra sepius de eterno luctu quē in presenti solet intelligi. Unde scriptū est. Ve impio in malum. Et Job dixit. Si impius fuero: ve mihi ē. Sed magister in historijs de notatiōe proditoris dicit. Ve in sacra scriptura eternā damnationē notat. Unde dixit christus apostoloꝝ collegio ad hoc ve remouendū. Nolite possidere aurum neqꝫ argentū neqꝫ pecuniā in zonis vestris. Matth. x. c. quorum sequelā profitemini. Sed vidi monachos ordinis vestri fortassis administratiōe constrictos. quorum marsupia zonis alligata sup femur suum potētissime. quod quasi propter solite concussionis impetū: emarcere sepe putaui. Et si hec ꝛ his similia de vobis et monasterij vestri membris quadā benignitate iuribus ꝛ ratiōibus sufficienter fulcita proueniūt: fortassis humaniter excusanda. securior tamen via et certior semita videlicet dimissis maioribus secularis negociationis intricationibus per christi seruos foret semp preeligēda. quia in his que dubia sunt prout in spe temporaliū quod certius extimamus ꝓut est salus spiritualiuꝫ tenere debemus. de spon. Juuenis. cum concor. in glosa.

Abbas. Tu bene dixisti. Scuto bone voluntatis. Spe supernorū sincerissime fulcito. Sed prout ꝓtestati fuimus in nostre collatiōis initio possum⁹ vel non possumus consilio tuo pronunc potiri vel possumus vti ministerio: et in presenti nostre cōuersatiōis diuersorio promerēdo perfrui futura leticia cum gaudio sempiterno.

Felix. Amen domine. et ita dixit Hieremia propheta capitulo videlicet Undecimo.

Finis.

De plebanis ⁊ religiosis mēdicantibus in predicationis et confessionis officio se inuicem impedientibus.

n Non est enim potestas nisi a deo.
que autem a deo sunt: ordinata sunt. Itaqꝫ q̄ resistit potestati dei: ordinationi resistit. q̄ aūt resistunt: sibiipsis dānationē acquirūt. Ad Ro. xiij. Est aūt ordo ſm Aug. parium dispariūqꝫ rerꝝ sua cuiqꝫ tribuēs debita dispositio. de q̄ ait ꝓpha. Ordinatione tua ꝑseuerāt dies. id est claritas eterna: ſm Cassiodorū. quoniā oīa seruiūt tibi. Ps̄. cxviij. Qua q̄dē ꝑtāt auctē fulciti dicunt sctissimi patres sctōꝝ canonū cōditores in terris locū dei ⁊ aplʼoꝝ tenentes inter cetera de diuinoꝝ ordinatōis dispositiōe cōtionātes. lxxxix. dis. §. Porro. sic inferētes Ipsa officia videlicꝫ diuīa ita sunt distinguēda. nec vni ꝑsone oīa cōmittenda. Et ꝯseq̄nt ex autoritate Gregorij et Bonifacij summoꝝ pontificū dat intelligi qui dicūt ibidē. c. se. Ad h̄ dispositiōis ꝓuisio ḡdus diuersos ⁊ ordies cōstituit esse distinctos. vt dū reuerētiā minores potioribꝫ exhiberēt: ⁊ potiores minoribꝫ dilectionē impēderēt: vera cōcordia fieret. ⁊ ex diuersitate contextio ⁊ recte officioꝝ gereret administratio singloꝝ. neqꝫ em̄ vniuersitas. s. creaturaꝝ. alia poterat rōne subsistere nisi hmōi magnꝰ eam differentie ordo seruaret. Hec ibi. Unde Aug. in li. ꝯfes. Inordinata inq̄eta sunt: ordinata vo q̄escūt. Et dicit in doctrina rudiū. Modꝰ in rebꝫ res est discretio sūma. Et modꝰ in rebꝫ res fac̄ eē bonas. Et igit ego Felix cantor Thuriceñ. decretoꝝ doctor inutilis perpendebam. qꝛ narrauert mihi (sed nō iniq̄ fabulatōes) ꝙ inter eccliaꝝ parrochialium ciuitatꝭ Constantieñ. pastores ex vna: et ꝓfessionis mēdicantiū ibidem fratres patribꝫ ex altera: ordo pacificus ⁊ quiete ꝯsuetudis vsus a tanto tp̄e fuit cuius initiū nō est in hoīm memoria venerabilr̄ obſuatꝰ: ꝙ ipsi ꝓfessores tp̄e q̄dragesimali ꝑ singlʼos dies priuatos aut nō festiuos ad horā tertiaꝝ vel q̄si ad pplʼm predicabāt. ⁊ pastores p̄dicti tales suis ſmōibꝫ aut alijs suis officijs diuīs hora tali nō impediebāt. Hoc igit more laudabili: ordinatōis quoqꝫ ritu non obstante ecclʼie scti Stephani Constantieñ. curatus nouit q̄bꝫ fortassis sit iuribꝫ rōnabilr̄ armatꝰ. eadē hora tertiaꝝ ꝯ morꝭ antiq̄ssimi ꝯsuetudinē: similr̄ p̄dicatiōis collatiōes facere p̄sumit ⁊ ordinē suoꝝ p̄decessoꝝ infringit in dictoꝝ fratꝝ grauamīs augmentū. ⁊ in ipsoꝝ ꝯtemptū qd̄ exinde ꝯsurgit. qm̄ ipsi plebani suoꝝ tantꝰ ꝯcurrit subditoꝝ ⁊ alioꝝ tumultus: qui dictꝭ fratribꝫ a longe retroactis tempibꝫ solebāt offerre dona ⁊ sacrificia ꝓ pctis ⁊ eis conferre victꝰ alimentoꝝ magne cōmoditatis. Sꝫ in h̄ q̄d dignū ⁊ iustū equū ⁊ salutare cōmittamꝰ iamdictis partibꝫ suis rōnibꝫ: necnō ⁊ iuribꝫ altricādo ꝯtendētibꝫ discutientiū quia scriptū ē. Sola vexatio dat intellectū. Esa. xxviij. et hec est vexatiōis exercitatio: q̄ mentiū caligines purificant in cuiuslibet discrepatōis diuerticulo. Et igit primū religiosis q̄ se putāt offensos locuꝫ assignamꝰ querulose propositiōis. et incidēter infra dicemꝰ de materia ꝯfessiōis.

Religiosus. Et ego loquar nomīe totius nr̄e religiōis. Nam vtiqꝫ sumus hi de quibꝫ Greg. ix. summꝰ pontifex scp̄sit elegāter vniuersis ecclesiaꝝ prelatis in. c. Nimis. i. de exces. p̄la. compatiēs nob ꝙ nr̄a quies ꝑ p̄latoꝝ ceca cupiditate multiplr̄ inquietat. Et igit dixit. Nos de ordine mendicantiū denotando. Cū religiosi viri abnegantes salubriter semetip̄os elegerūt in paup̄tate

christo pauperi ad placitū famulari: tanq̄ꝫ nihil habentes et oīa possidētes ꝛc.
et in H.c. ꝛ se. idē Greg. solēniter annūerat nr̄oꝝ priuilegioꝝ ꝓrogatiuas. ꝛ dete

Pleban⁹ statur ꝑlationū insultus nostre ꝓfessionis ordinē seq̄ntes.
Sup montē excelsuꝫ ascende tu qui euangelizas syon: ꝛ ex/
alta i fortitudie vocē tuā. Esa. xl. nec te euāgelizare ꝓhibeo saluo iure meo. Sꝫ
scis q̄ q̄ peccat: nō peccat legis aucte: sꝫ ꝯ legis auctem. xxiiij. q. iiij. Qui peccat.
Sꝫ legis aucte id facio q̄d facio. ꝛ ꝑ h nec diuie nec hūane legis auctē offendo.

Religiosus. Et q̄ est lex ꝑ quā qd tibi fieri nō voluer̄: alteri facere ꝑ
tendis. vt Thob. iiij. Act. xv. ꝛ. l. dist. Ponderet. ij. q. i.
Primo sꝑ. ꝛ. q. vi. De cetero. x. q. i. Placuit. et iactura aliena. i. iniuria vl' dāno
alteri⁹ locupletari disponis: ꝯ regulā iur̄ li. vi. ꝛ iactura hic sumit̄ ꝑ omi dāno.
de penis. Sūma. et ꝓprie hr̄ in. l. ij. §. vlt. ff. ad. l. rodiā. vbi si fit iactura rerū de
noui exonerādo tpe ꝑiculi ꝛ iacētes nō hn̄t res ꝑ derelicto: q̄re hi ad q̄s ꝑuene/
runt illa restituere tenent̄ ne locupletent̄ cū aliena iactura. et sic ō pluribꝫ exem

Plebanus plis per Jo. an. in mercurialibꝫ annumerat̄.
O frater: tu nō nouisti naturā reḡle iur̄. q2 si sꝑ staret im
mobilis: nō regula sꝫ ꝯstitutio foret īmutabil' . vt le. ꝛ no. in ꝓlogo de reg. iur̄. li.
vi. put dixit fortuna. si nō mutarer cur fortuna vocarer. de q̄ Boeti⁹. i. de ꝯso.
prosa. i. Videt̄ em̄ ꝓprie hui⁹ mutatio reḡle: ꝛ ꝑtinēter in vsucapiōe. vbi fit acq̄
sitio dominij rei aliene ꝑ ꝯtinuatōeꝫ tp̄is lege diffiniri: vt ptꝫ. Nam emi rē mo
bilē bona fide putās rē esse vendētis ꝛ rē illā possedi ꝑ triēniū sine interruptōe
eo tpe efficior dn̄s. et sic sil'r de re imobili aliena fit ꝑscriptio ꝑ tp̄s a iure diffi/
nitū. ꝛ salu⁹ ero. ꝛ hoc ne reꝝ dominia diu sint sub incerto. ff. de solu. l. fi. ff. de
vsuca. l. i. ꝛ h ꝓpt̄ desidiam dn̄oꝝ puniēdam ius suū ꝯtemnētiū. ff. de vsuca. l. i.
et insti. de vsuca. in pn. ꝛ le. ꝛ no. de ꝑscrip. Vigilantibꝫ ꝛ nō dormiētibus iura
subueniūt. ff. q̄bꝫ ex cau. ma. l. Non em̄. ff. de eden. Veluti. Et igit̄ si tibi ꝑ ser/
mones meos dānū infert et ꝑ h vtilitas mea ꝓcurat̄. hoc fieri de iure n̄ ꝓhibet̄
Nā nō videt̄ iniuriā facere q̄ vtit̄ suo iure. vt de elec. Cū eccl'ia vulterana. ꝛ ibi
dē ꝯcor. in glo. Et ex h videt̄ put dic̄ lex q̄ ꝑ ꝯfuādis mercibꝫ meis alienas pos
sum ꝓijcere in mare sine tn̄ dolo ꝛ fraude. ff. de ꝑscrip. ver. Qui conseruādorum

Religiosus et hec de antiq̄s iuribus. sed in nouis habet̄ sinceri⁹.
Et quod est hoc nouū ius q̄ in his videt̄ loq̄ clarius ?

Plebanus Ecce bonifacius papa. viij. compilator ꝑdicti libri sexti
decre. qui ꝑmū etiā instituerat annū iubileū olim ꝯstitu/
tionem fecerat. quā suaꝝ cōstitutionū volumie nō incluserat. ꝛ extrauagās per
māserat: quā Clemēs q̄nt⁹ resumpsit. et Johānes. xxij. per Clementinaꝝ volu
men publicauit: et nūc dr̄ Cle. Dudū. de sepul. ꝛ q̄ post m'ta tal'r de vob dicit
aucte ap'lica ꝯstituim⁹ ꝛ ordinam⁹ vt dictoꝝ ordinū frēs in locis et eccl'ijs eorū
ac in plateis comunibꝫ libere valeant clero ꝛ pp'lo ꝑdicare ac ꝓponere ꝟbuꝫ dei
hora illa dūtaxat excepta in q̄ locoꝝ ꝑlati ꝑdicare voluerint vl' corā se facere so
lēniter ꝑdicari in q̄ ꝑdicare cessabūt ꝑterq̄ꝫ ꝛc̄. Ex haꝝ igit̄ ꝟboꝝ forma liquet
q̄ hmōi ꝑdicatiōis vsus licuit: ꝛ de cetero clari⁹ licebit. Nam q̄ pleban⁹ aut cu
ratus sit ꝑlat⁹ ꝛ hēat iurisdictiōem ad suos subditos plene le. ꝛ no. ꝑ Archid.
c. ij. li. vi. ꝛ in glo. ij. et etiā pastor dr̄ vt notat̄ ibidē siue archipsbyter rural' de q̄

Religiosus plene de offi. or. Cum eccl'iaꝝ. ꝛ doc. ibidem ꝛc̄.
Tu dicis de licito. Nihil eni est adeo licitum vt nō possit
pernities irrogari. vt hic. ꝛ. xxiij. q. v. De occidendis. ꝛ sepius vsus rei non con

demnatur sed libido.xli.dis.Quisquis.⁊ sic videtꝫ ꝙ peccatur in re honesta.vt xiiij.dis.Quod ait.Vñ dixit Hiero.ad ꝓpositũ.xxxij.q.iiij.Origo quidẽ amoris honesta erat:sed magnitudo deformis.vnde ꝑtextu liciti nõ debꝫ illicitũ cõmitti.ff.de offi.ꝓsi.l.Illicitas.§.i.et ꝑtextu boni malũ non est faciendum.de vsu.Sup eo.cum cõcor.et est brocard.nec omne qđ licꝫ honestũ est.ff.de ritu nup.l.semper.Et igitꝫ ait apl's.Omĩa mihi licẽt sed nõ omĩa expediũt.i.ad Cor.vi.et Archidya.de regula.nõ solũ li.vi.exponit hoc verbum expedit dicẽs eẽ idez quod ꝓdest vel cõuenit.De quo ꝓprie dic̃ Greg.moraliũ.v.c.vij.Sepe hi qui in potestate sunt:dũ sese ⁊ a licitis retinere nesciũt ad illicita opera.⁊ inquieta dilabuntꝫ.Solus enĩ in illicitis nõ cadit qui se aliquãdo ⁊ a licitis restringit.qua videlicet constrictiõe ligatum bene se Paulus insinuat dicẽs.Omĩa mihi licent sed nõ oĩa expediunt:atqꝫ vt ex ipsa religatõe oñderet in quãta se mentis libertate dilataret:illico adiunxit.omĩa mihi licẽt:sꝫ ego sub nulli⁹ redigar potestate.cũ em̃ mẽs ꝯcepta desideria sequitꝫ seruire reb⁹ ꝯuincitꝫ quaruꝫ amore superatꝫ.sed Paul⁹ cui cũcta licent sub nulli⁹ ꝑtãte se redigit.qꝛ semetipm̃ etiam a licitis restringẽdo ad ea que delectata premerẽt despecta trãscendit.Hec ille. His igitur ꝑ te sincere ꝑpensis constat quđ tibi ꝯuenit ex licitis.

Pleban⁹ Et quid tu dicis de vsucapione et prescriptionis materia in quibus licitum et honestũ sinceriter sunt perpendiculãda.

Religiosus. Bene dicis.et hoc est ꝙ volo qđ tu solerter allegasti ꝓ tui iuris fundamento.Patere ergo legem quã ipe tuleris.de ꝯsti.Cũ oms.Ecce si iuri scripto derogatꝫ ꝑscriptiõis bñficio.ꝓut legitꝫ et no.in.c.Cũ eccl'ia suterina.de cau.poss.⁊ ꝓprie.Et igitꝫ si tu ꝓ te allegas iuris scripti cõstitutionẽ:resumam⁹ ꝙ simil'r allegasti ꝓ te legitime tꝑis ꝑscriptionẽ. Hanc igitꝫ solẽnis ꝑdicatõis morẽ ⁊ vsuꝫ ꝓut ꝑmittitꝫ in themate ꝑ tantoꝝ curricula tẽpoꝝ pacifice quiete q̃ꝫ ꝯtinuatũ.sil'r allegam⁹ venerabil'r obſuatũ.⁊ igitꝫ tui ꝑdecessores nos in quietis tranquillitate fouentes nos tal'r nõ molestauerãt.sed nos in nr̃e ꝑscripte cõsuetudis more laudabil'r ꝯſuare pacificos ꝑmiserãt.sic ⁊ tu antiquoꝝ ritus legalitatẽ immutare nõ ꝑsumas.quĩ nouisti ꝙ antiq̃ ꝯsuetudinis nõ est leuis autoritas.⁊ ꝙ plerũqꝫ discordie zyzaniã generat adinuẽtionis inaudite nouitatis curialitas.vt le.⁊ no.in.c.Cum ꝯsuetudis.de ꝯsue.xi.dis.Quis nesciat.et nouitates sine cã inducẽde nõ sunt.qꝛ in reb⁹ nouis cõsuetudinis:euidens dꝫ eẽ vtilitas cõis ⁊ nõ ꝑuata.ꝓut no.ibidẽ in glo.vl.Sꝫ ad hoc clari⁹ tibi deducendũ vt intelligas q̃ꝫtũ ꝯ euãgelice veritatis textũ.⁊ contra ius scriptũ patenter opatꝫ bone consuetudis auctas.ecce scꝑtuꝫ ẽ Matthei.x.c. Gratis accepistis a deo gratis date.i q.i.Placuit.⁊.c.baptizand⁹.⁊.c.quibusdam et.q.iij.Si quis.xiij.q.ij.In eccl'ia.de magi.c.ij.et signãter.i.q.i.Quicquid. vbi dꝛ ꝙ cõmittitꝫ simonia in quibuscũqꝫ sacris eccl'ie si nõ libere cõferantꝫ.ecce hꝫ euãgelico ṽbo ⁊ iurib⁹ ꝑtactis nõ obstantib⁹:licꝫ ordines sacros et claues ligãdi atqꝫ soluẽdi ⁊ dona sacramẽtalia cũcta gratis gratꝫ recepis.gratis tñ et pure tu ⁊ tuates dare nõ cõsueuistis.vt pꝫ.Nõne tibi datꝫ pecunia i sacramẽti cõfessiõis seu pnĩe cõmertio.et in vnctiõis extreme sacramẽto.nõne ꝓ missarũ celebratõe pro vigiliaꝝ septimaꝝ ⁊ tricesimaꝝ lctõne gaudes spẽalis donatõis emolimẽto.et te nõ aliter eximis a laqueo nisi in antiq̃ consuetudis conseruamẽto.et hꝫ licet vt le.⁊ no.ꝑ doc.lxiij.dis.Agatho.ita tñ ꝙ in huiusmodi consuetudis more sinceriter seruato nõ interueniat iniquitatis cõpactio.Ex hoc igitꝫ cõsuetudis ꝑijssime fundamẽto.audi quđ seruam⁹ cũ continuatõis experimẽto.Et igitꝫ nos

mendicantiū ordinis fratres christifideliū vndecunqꝫ venientiū audim⁹ ꝛ recipimus libere confessiōes: ꝓut vigore dicte Cle. possum⁹ ꝛ iniūgim⁹ penitentias salutares: ꝛ ꝯseq̄nter exinde nob̄ ꝓueniūt ꝓut tibi ꝛ aliȷ̄s curatis pꝛ̄ssime largitiones. ꝛ h̄ siue placeat siue displiceat p̄latis per nostros ab ordinario loci fratres admissos de iure possum⁹. imo nos pre ceteris curatis eligi et preelegi ī audiendis confessionibus experienter videmus. et hoc ꝙ fieri possit licite manifeste ꝓbatur p̄ Jo. an. in glo. ordinaria. qui hoc verbum libere taliter exponit. et ꝙ non sit necesse licentiam sacerdotis parrochialis habere ꝛc̄.

Plebanus. Dic ori tuo pone custodiā: vt nō delinq̄s ī lingua tua. Et nihilominus saluis p̄missis de consuetudinis more: sincerius infra infricādis. Nā fateor ꝙ Jo. an. ī glo. ibidē tal'r videt̄ sonare s; cōcernitur aliter cōcludere. ꝛ ita concludit in hec v̄ba vic; cui⁹ ꝯtriu; videt̄ hic velle Jo. monachi. Hec ibi. et ille fuit presbyter cardinal' sub dicto Bonifacio. viiȷ̄. gl'iosus monarcha iur; ꝛ viuēte dicto Bonifacio de anno dn̄i. M. ccxcviiȷ̄. eandem decre. glosauit. expost aūt tp̄e Joh̄is pape. xxiȷ̄. floruit Jo. an. ī studio Bononien̄. et postq̄ꝫ iam dicta decre. per eundē Jo. papā libro clemētinaꝝ fuit incorporata de anno dn̄i. Mccccxi. idē Jo. an. eandē de nouo glosauit. ꝛ opiniōe; Jo. mōachi tā modico v̄bo resumpsit. lic; in sua glosa de hac materia largissime scripserit. ꝓut tota Frantia immo Hispaniaꝝ ꝛ Arrogonie et Nauarrie regnoꝝ peritiores ac studiȷ̄ pariensis vniuersitas hucusqꝫ tenuerūt eandē. ꝛ licet etiā nō viderim eiusdē Jo. monachi glosam videt̄ tamē mihi eius opinionem iuribus ꝛ rōnib; fundatā ꝛ in concilio Constantin̄. quod inceperat de āno dn̄i M. ccccxiiȷ̄. p̄ma Octobr' p̄ famosiores viros ꝓtūc in ꝯdictorio iudicio diuulgatā. vic; p̄ iudices in cā fidei deputatos. ꝛ p̄ncipaliores fuer̄t Franciscus de Zabarell' quondā lector ordinari⁹ in iure in studio Paduano ꝓtunc Florentinen̄. et Petr⁹ cameracen̄. ꝛ Anthoni⁹ aq̄legien̄. cardinales cum tribus ep̄is et vndecim sacre theologie ꝓfessorib; int' q̄s fuit mgr̄ Nicolaus dinckelspūbel de wienna: ꝛ cu; trib; vtriusqꝫ iur; doctorib; ꝯ q̄ndā frēm Nicolaū Sermiraȷ̄ ordīs fratꝝ heremitaꝝ sc̄ti Aug. magistꝝ in theologia Cameracen̄. dyocef in Francia sup̄ articulis pluribus erroneis delatum per ip̄m predicatis et sup̄ illis examinatū ꝛ cōuictum. Inter quos primus erat ꝙ nullus parrochian⁹ debet a suo curato petere licentiā alteri confitendi: ꝛ potissime religioso mēdicāti. Item secundus erat ꝙ religiosi tales p̄sentati sunt propriȷ̄ sacerdotes ꝛ veri curati. Quos quidē articulos in sessione publica cum octo aliȷ̄s articulis a iure discrepantibus. et expost per cameracen̄. et Atrebacen̄. dyoceses vbi predicauerat solenniter et in singulis locis vbi talia diuulgauerat publice in lingua latina et vulgari reuocabat: prout hec et alia in actis conciliȷ̄ Constantiensis predicti patenter inueniūtur per compendiosum processum conscripta. et lic; non viderim examinis iam dicti ratiōes: aut allegationū designatiōes. Apparet tn̄ ꝙ contra iam dictum mgr̄m bene fuerūt moti. Nam non est alius sacerdos ꝓprius nisi ille cui cura eccl'ie parrochial' est cōmissa siue sit rector. vicari⁹ vl' plebanus aut illi quibus illi vices suas cōmiserunt. Ita notat Jo. an. in ca. Omnis vtriusqꝫ sexus. de pe. ꝛ remiss. Dicuntur autem tales merito: magnaqꝫ ratione propriȷ̄ sacerdotes. Nam tante proprietatis connexio est inter sacerdote; talem et suū parrochianū: sicut inter dn̄m feudi ꝛ vasallum qui ambo sibi mutue fidelitatis confederationē iurauerunt. et vnus alteri pari conditiōis obligatione constringitur. vt in libro feu. iȷ̄. ti. vi. in fine. et spe. de feu. §. i. versicu.

et no. sic etiã inter curatũ ⁊ subditũ. Nã tali fidelitatꝭ ꝯditiõe sunt collegati et sibi ꝯfederati. Nam ꝑrochianꝰ in q̄cũqꝫ tribulatõis angore. vicꝫ morbo putrido. fetido. cõtagioso seu morboso. vt puta lepra. pestilentia. epidimia. morphea epilentia. aut q̄cũqꝫ maleficio fuerit infectꝰ vł ꝯtamiatꝰ seu paupꝑtatis extreme contumelia grauatus. aut in patibulo vł alio turpitudinis loco ꝯstitutꝰ. ⁊ ipse curatus sacerdos ꝑ eundẽ req̄situs obligaꝛ ex fidelitatis p̄dicte vinculo vt veniat ⁊ sibi ministret: mĩstret diuine cõsolatõis ⁊ hũane cõpassiõis potẽtatus ⁊ familiariter cõmunicet oẽs sacramĩtales apparatus. et econtra ipse subditꝰ parrochianꝰ talem sacerdotẽ qualitercũqꝫ constitutũ ⁊ ab eccl'ia toleratũ regulariter ad accedendũ ⁊ nõ alium: ex p̄missis videtur astrictus. Et ecce videamus huius ꝓprietatꝭ vberiores euidenter effectꝰ. Nã si in tali contagionis fastidiose miseria: ⁊ ĩ extreme nccitatꝭ erũna fuerit xp̄ifidelꝭ cõstitutꝰ. ⁊ vocaret frẽm religiosum. ⁊ idẽ (qꝛ in nullo vocanti videꝛ obnoxiꝰ) liber est ad accedendũ vel ad nõ veniẽdũ. etiã si possꝫ vł ꝑ curatũ fuerit licẽtiatꝰ fastidiret supꝑuẽturꝰ. ecce q̄s est ꝓximꝰ vł ꝓprius aut p̄elegẽdus sacerdos: an pater. vel vitricꝰ. vel leuita. an sacerdos aut samaritanꝰ q̄ curã gessit vulnerati illis p̄tereuntibꝫ Luc. x. Porro perpendas sincerꝰ. ꝙ inꝛ religiosos mẽdicãtes ⁊ curatos. ĩmo inter doctores mũdi famosiores: huiꝰ materie scrupulꝰ remãsit diuersimode circũcisus ⁊ ꝟborum ritus p̄allegati textus per Jo. monachi. et Jo. an. monarchas iuris diuersificatus. Et igiꝛ ego plebanꝰ ⁊ tu religiose ⁊ quilibet simplicianus. ĩmo nobis prudentiores nõ immerito dubitamꝰ ⁊ dubij sumꝰ. Nõne ergo in his q̄ dubia sunt qđ certius est tenere debemꝰ. vt dixit Eugeniꝰ papa tertius in cap. Juuenis. de spon. ꝯcor. de pe. dis. vij. c. ij. et dicit Aug. ibidẽ imperãdo. Tene certum et dimitte incertũ. et in re dubia nõ p̄t certa dari sentẽtia. xi. q. iij. Graue. xxx. q. vlt. §. vlt. ⁊ insti. de rex. diui. §. Illđ q̄situ. ⁊ meliꝰ ẽ pie dubitare q̄ꝫ temere diffinire. xxxij. q. vij. Tantũ. ⁊ in glo. vlt. ꝯcor. et rõne dubitatõis meliꝰ est ex abundanti aliq̄d facere q̄ꝫ aliq̄d dimittere: vt le. ⁊ no. xlij. di. Quiescamꝰ. ⁊ benigniorem partez sequi debemꝰ in re dubia. ff. de his q̄ in testa. deben. l. ꝓxime. Certũ autem dicitur quod clarũ est et manifestũ. et incertũ dicitur obscurum ⁊ nõ manifestũ. vt dicit Archydiaconꝰ. de elec. c. ij. li. vi. in glo. Puta. et dicit lex super abundãs cautela nõ nocet. C. de testa. l. Testamenta. Nõne igiꝛ benigniꝰ est vt in hoc dubio eligat parrochianꝰ qđ est certius. ⁊ petat licentiã a suo sacerdote pronissimꝰ: vt in huiꝰ saluberrimi sacramẽti cõtinuatiõe nõ defraudeꝛ didimꝰ et ostendat et producat omnẽ humilitatis extreme boneqꝫ mẽtis diligentiã deuotissimꝰ: in finẽ vt res de q̄ agiꝛ potius valeat q̄ꝫ pereat. de ꝟbo. sig. Abbate. O vtinam adhuc proficeret et vere peniteret peccatis cõtaminatus. Nam bonarum mentiũ est ibi culpam timere vbi culpa minime reperitur. vt infra diceꝛ Tu igiꝛ qui euangelisas pacem: et ꝓducis pacis auctorem qui mitis fuit et humilis corde. Math. xi. et tu christifidelẽ doctrinandũ predicas: ĩmo mandas fore pium mitẽ et humilimũ. et turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. vnde tu ipsius sequere vestigia vt verbo et opere representes omnẽ humilitatꝭ viam ne tibi dicam. Infelix nanqꝫ predicator esse dinosciꝛ qui alios illuminando ipse tenebrosus ⁊ reprobus efficiꝛ. de pe. di. ij. Opponiꝛ. ⁊ in quo alium iudicas teip̄m condemnas. ad Ro. ij. xxxij. q. vi. Nihil iniquius. ⁊ ita male p̄dicanda sonant si vltima primis non respondeant.

Religiosus

Cũ igiꝛ intẽtio Jo. an. in ꝟbo sit breuis ⁊ ꝯclusio leuis. dic igitur q̄ntotius ⁊ breuius quo poteris: motiua Jo. mõachi cardinalis.

Plebanus Et ipse sup ͤ eadē Cle. et in verbo cōcedim⁹ de apostolice
plenitudie potestatis ⁊c̄. largissime scribit. ⁊ ml'to diffusi⁹
ꝙ̃ Jo. an. qui (vt p̄mittit᷑) fuit breuissimus. ⁊ p̄mo ꝓbat ꝙ per hanc constitutio
nem nō derogatur concilio generali. in. c. Omnis. de pe. ⁊ remiss. Item ꝙ hec
et illa videlicet vtraqꝫ decretal' erat iuris: quo casu special' prouisio nō tollit ge-
neralē. sed geminat subsidium vt melius prouideatur saluti animarū. quod re-
sperit p̄sens concessio. et sicut iuris subsidiū geminat᷑ vt plenius improbitas re
primat᷑. Item vbi gen⁹ ⁊ species legunt᷑ diuersis ⁊ ad diuersos fines nō obstāte
regula q̄ dicit ꝙ generi ꝑ spēm derogat᷑. tamē illa regl'a intelligit᷑ taliter. nam si
mihi est relictū gen⁹ ⁊ species illius generis. et sic meū ligatū nō est extinctum
sed attenuatū. et mihi donat vt habeam. et tibi similiter. et isti sūt diuersi fines.
Sed in hoc casu tam generalis prouisio ꝙ̃ specialis est eundē finem vt saluti
animarū prouideatur. et ideo vna alij nō obsistit si concurrūt: sicut genus ⁊ spe
cies vni essent legata. Item ex premissis si quis diceret ꝙ quis iterato tenebit᷑
confiteri. sed ipse dicit ꝙ hoc nō est ex necessitate sacramēti. sed ex obligatione
tui qui voluntarie ad fratrē accessisti: patre spirituali relicto cui es astrict⁹. non
fratri ad quē volūtarie vadis: nec subuenit᷑ illi taliter qui volūtarie facit. sicut
illi qui ex necessitate facit. Item vult ꝙ hec concessio est gratiosa priuilegialit᷑
data que nō tollit ius precedens nisi de ipso mentio fiat specialis. quod est no-
tatu dignum. hinc dicit ꝙ si subditus ad curatū non haberet quandoqꝫ reuerti
posset prorsus eius potestas in auditione confessionū exhauriri. ⁊ priuilegium
non tenet qd̕ vertitur in alterius enormem lesionē. Item esset in potestate sub-
ditorū total'r recedere a curato q̄ casu qualiter curabit q̇ morbū nescit. Nam vt
ait Boetius si quis operā medicantis expectat. oportꝫ vt vulnus detegat. Itē
si curati non intersit propter subditū qui forte bene confessus est fratri. interest
tamē curati ꝓpter se agnoscere vultū peccatoris: cui dictum est in Ecclesiast.
Curam illius habe. Item subditus posset transire nunꝙ̃ veniēdo ad confessio
nem dicendo se fratri cōcessum. Item qualiter curat⁹ dabit eccl'iastica sacramē
ta subdito quē nō nouit dispositum: maxime vbi in subditis sunt aliq̄ mortalia
crimīa: nec pōt frater reuelare confessa. Hec ille. Et ego dico ꝙ sunt aliq̄ crimi
na ꝓut vidi in practica in bello Switeñ. que subtil'r publicāda sunt ne deteri⁹
inde ꝯtingat vt sunt preparamēta ad seditionē vniuersitatꝭ: subuersionē patria
et crimē lese maiestatꝭ ⁊ ledēde. in q̇b⁹ ⁊ multꝭ alijs peritiores ⁊ sagaciores sunt
consulēdi. ⁊ aliq̄n ꝯfessiōes curial'r reuelāde: vt notat Hosti. in dicto. c. Omis.
Unde q̄ cōmuniter hmōi frēs sunt aduene mobiles: ⁊ in vno statu nō ꝑmanē-
tes: reipublice vl' patrie dilectionē nō hn̄tes. sicut sacerdos ꝑpetuo stabilit⁹ ad
parrochiā suam: ⁊ in talib⁹ casib⁹ posset q̇s confiteri extraneo fratri etiaꝫ in alie
no loco. et dicere se cōfessum ꝓ certo. sꝫ ꝓpterea nō habuit cor ꝯtritū et hūiliatū
et ipsum de⁹ despiciet. vt ps̄. xlix. Item Jo. mōachi subiūgit q̄ sacerdos ꝓpri⁹
meli⁹ habꝫ agn̄scere vultū pctōris sui: ⁊ subdito habꝫ administrare sacr̄a. ⁊ si iu-
stam habet causaꝫ: habeat licentiā proprij sacerdotis ꝓut p̄tactum est. Item di
cit ꝙ hoc indultū pōt ml'tos effect⁹ opari cū hoc ꝙ stet dictū cōciliū de ꝯfiten-
do semel in āno ꝓprio sacerdoti. ḡ stabit h̄ cōciliū cū h̄ indulto. Item ꝙ papa ꝑ
hoc indultū nō aufert ptātez curati. sꝫ sociū hic sibi cū ml'tꝭ meditatōibus ad-
iungit. ergo curatus remanet nō exclusus sed inclusus. Nec obstat si dicat᷑ duo
bus cōpetit ptās insolidū. ḡ frater postꝙ̃ impleuit cū certa ꝑsona: nō p̄t curat⁹
cū eadem sup eodē. Sed h̄ soluitur ꝓm eū vbi duo essent dati ab initio. pariter

procedit argumentũ:sed curatus datus est ab antiquo sicut habens potestatẽ ab initio fundatiõis ecclesie. sed iste frater de nouo adueniens qui dari p̃sumitur vt potestas curati non tollatur sed iuuetur: vnde ius cõmune pro curato est fortius iure priuilegiato. nec mirũ primũ necessariũ: secuudũ voluntarium: licz sit equalis potestas audiendi et absoluendi. infra eo. ꝟ. primo. necessitate veniẽdi ad curatũ remanẽte que nõ est hic expresse sublata. Item hic ꝯcessio gratiosa vt hic que est volũtaria nõ tollit necessitatẽ dicti capl'i. Omnis ⁊c̃. Hec ⁊ multa alia multũ subtilia argumẽta pro ⁊ contra. ⁊ demũ in vnũ finẽ tendẽtia ponit hic Jo. monachi cum copiosissimis allegationibus vtriusqꝫ iuris: pro nunc breuitatis benignitate postergãda vt ꝓcedamus ad vlteriora.

Religiosus Sum contentus de presenti. Sed queritur vltra: quid si tuus veniat parrochianus cum summi penitentiarij littera munitus: vt a quolibet sacerdote recipiat confessiõis ⁊ penitẽtie fruct⁹.

Plebanus. Hoc est indultũ qđ cõmuniter datur ad quinquennium et aliquãdo in perpetuũ. et si per papam foret concessum tamen iuri scripto nõ derogat: nisi specialiter de ipso fiat mentionis decretum. prout supra tactum. et no. Spe. de Rescrip. pri. §. vlt. Item ꝙ est.

Religiosus Placet de p̃senti quſqꝫ fuero sincerius ꝑ peritiores informat⁹: ⁊ ad materie p̃ncipal' ꝓpositũ reuertamur vtili⁹

Plebanus Et etiã contentor breuitatis amore. Et si nouitates prout replicasti aliquãdo sunt odiose. gaudent tamẽ nouitate moderni: et nõ obprobriose sunt ⁊ freq̃nter placabiles. ꝓut no. de trãsla. pre. Quanto. Sed de p̃scriptõis p̃uilegio mendicata quesiuisti suffragia. Dic q̃so

Religiosus. quantũ sufficit ꝙ iura possint prescribi parrochialia. Patet ꝓprie de prescrip. Auditis. et non tantũ parrochialia sed etiã episcopalia et archidyaconalia. et quod tangit ibidẽ glo. iij. et

Plebanus. plenissime per Henricũ boych ibidem de eadẽ materia. Posito ⁊ non concesso ꝙ in his incorporalib⁹ iurib⁹ prout pretẽdis p̃scriptio fuerit incepta. fuit tñ ꝑ actus legitimos mihi de iure competenti patenter interrupta. vt patet in. c. Illud. de p̃scrip. nam nõ tantũ ꝑ actus legitimos. sed etiã violentos si ita fuissent interrũpitur prescriptionis vsus. vt

Religiosus no. Hostieñ. de testa. Raynũtius. Dico ꝙ ante presumptiõis tue violentiaꝫ et retrorsum prout p̃missum est taliter seruatũ: nõ tm̃ ad ãnos. xl. vt in dic. c. Audit'. sꝫ vltra et ad tanta tꝑa q̃ꝝ initiũ nõ est in mẽoria viuẽtiũ. ⁊ hui⁹ ꝯsuetudis ordinatõis et mor' ac vsus obſuãtia benigniter pacifice ⁊ regulariter ac religiose patẽter ⁊ quietissime fuerat cõtinuata. videlicꝫ ꝙ p̃dicatiõis nr̃e collatio in hora tertiaꝝ vel q̃si ꝓut p̃mittit' nunq̄ꝫ nisi ꝑ te p̃ñtib⁹ dieb⁹ fuit ĩpedita. ĩmo ꝯstat ꝙ hec hora tibi penit⁹ ad p̃dicandũ discernit' extraordinaria. ⁊ si nolles: te nõ compelleret supior' auc̃tas ⁊ te õfenderet dissuetudis ĩmunitas ⁊ act⁹ imꝑtinẽt' raritas.

Plebanus Si saltẽ intelligo que dicis sic de probatõe negatiua ꝓducis vsuꝫ tue ꝯsuetudis ꝙ nõ ꝓcedit ĩ ordĩe iur'. vtꝫ de ꝯsue. ꝑ omia capl'a. et de ꝯsuetudis descriptõe. de qua infra dicet' certissime.

Religiosus Uerũ est qꝛ dixisti tales fieri sermões nõ debere ex antiqua moris ꝯsuetudĩe. sed ꝯriũ est veꝝ. Nã lꝫ vtiqꝫ sit rarum de actu negatiuo ꝓducit' ꝯsuetudinis et prescriptionis dispositio. vt legit' ⁊ notat' in. c. Ea noscitur. in fi. de his que fi. a p̃la. vbi dicit textus nisi ex antiq̃

et approbata ꝯsuetudine vl' ꝯcessa libertate aliq̄ eoꝝ ꝓbanēt cōmissi sibi colle-
gij non debere in ecclesiarum seu beneficioꝝ collationibus requiri consiliū. si'le
hr̄ de ꝟb. sig. Abbate. ⁊ sic in ꝓposito est ꝯsuetudo ⁊ fuit obſuatiōis ordo ⁊ pie
cōuersatōis ⁊ mutue ꝯfraternitatis dispositio vt in dieb⁹ ꝓscriptis ꝑ plebanos
ciuitatis Constātieñ. ⁊ in hora ꝑtacta: non fieret aliq̄s sermo publicus sed nisi
apud religiosos. Unde dicit Aug⁹. et habeť canonizatū. xi. dis. In his. Mos
populi dei ⁊ instituta maioꝝ pro lege tenenda sunt. ⁊ sicut preuaricatores legū
diuinarū: ita cōtemptores cōsuetudinū eccl'iasticaruꝫ coercendi sunt. Hec ille.
Ac si diceret. Transgressor cōsuetudinis vt transgressor legis puniendus est.
concor. de cōsue. Cōsuetudinis. Itē. xij. di. dicit textus. Diuturni mores cōsen
su vtentiū approbati legem imitantur. Concor. i. q. vij. Si quis omnē. consen
su tamē partium receditur ab omni consuetudine. etiam iuramento firmato. si
subest causa. vt de his que fiunt a maio. par. capituli. Cum in cunctis.

Pleban⁹ Quibus autem penis transgressores legum diuinarū. et con
sequenter contēptores cōsuetudinū ecclesiasticaꝝ coercenť.

Religiosus Ex quo nouisti trāsgressores cōsuetudinū legitime pre
scriptarum: ⁊ legum diuinaꝝ. i. sacroꝝ canonū seu statu
torum eadē pena puniri: ceteris parib⁹: vt dicit Archid. de ꝯces. ꝑ̄bla. li. vi. c. ij.
sup. ꝟ. Damnabil'r. nota verbū ⁊ habes simile. l. dist. De his. i. in fi. et de re iu-
di. Cum eterni. libro. vi. §. vlti. lxxiij. dist. Quia. Ex quibus iuribus videtur q̄
peccat mortaliter preceptorū canonicoꝝ transgressor. Ad hoc Archidyacon⁹
ibidē allegat multa iura ⁊ iuriū rationes: breuitatꝭ benignitate hic obmitten-
das. sed si placet videbis ibidem. Ponamus exempla de ieiuniorū ⁊ sabbato-
rum obseruatione. de proximi lesione. de priuilegiorū et immunitatū ecclesiasti
carum violatione ⁊c̄. De consuetudis transgressiōe videamus exemplum. Si
quis sacrificia vel oblatiōes ordinarias: vel extra ordinarias de cōsuetudinis
longeue ritu venerabil'r introductas in ecclesia tua contumaciter obediret. aut
ex cōtemptu violenter obmitteret. Dic queso an ne in tribunali tuo publico vl'
occulto contra tales transgressores altisona voce clamitares. et in foro peni-
tentie cōtra tales ratiōabiliter insultatares. et si perseuerarēt et nō mores im-
mutarent: tanq̄ꝫ in peccatis mortalib⁹ sordescentes a sacramēti corpis christi
perceptione firmiter ꝓhiberes. Et sicut peccatorū sunt diuerse species. sic moꝝ
et cōsuetudinū sunt diuersi transgressores. ⁊ pl⁹ peccat q̄ in pl'ib⁹ ⁊ diuersis pec
cat q̄ꝫ qui in vno peccat. xij. dis. c. i. Nouit autē ille qui nil ignorat a tue discre-
tionis sagacitas quomō pctā sunt differentialiter puniēda. Unde dicit apl'us
Quid ergo aliū iudicas: teipm nō doces. qui ꝑdicas nō furandū: furarꝭ ⁊c̄. ad
Ro. ij. Et si ꝑ directū mea surripis ⁊ q̄d tibi fieri nō velles mihi facere non de-
dignaris. et iacturā infers (prout pretactum est) et in hoc tu et tuates et tibi cō-
sodales patenter lucraris. et non pateris legem quam ipse tuleris. Ecce coram
illo vbi iustus vix saluabitur: quid respondebis. Nam largiter alijs diebus
tuis parrochianis sufficienter et plus q̄ꝫ sufferre possent si benignitatis gratia
tibi faueret. per extensum predicares et nos et nostrates per talium nouitatum
dissuetudinis vsus inusitatos nō ꝑturbares. Et sat est ad intelligentes.

Pleban⁹ O frater Aperi os tuū et implebo illud nō illusiōib⁹: sed in-
re farcitis rōnib⁹: fingamus. et nō concedam⁹ q̄ sit ꝯsuetudo
tamē nō est rationabil'. ex eo q̄r precludere vellet viā eccl'ie prochial' quā solen-
niter cū alijs iurib⁹ antiquis de nouo restaurat cōstitutio ꝑdicti Clementis.

Religiosus. Qꝫ prescriptus sit huius ꝯsuetudis vsus nõ dubitamꝰ nec interruptiõis ꝑducis actus. sꝫ ꝙ sit rõnabilꝭ nõ ambigimꝰ: ⁊ plene ꝓbaꝛ de ꝯsue. c. vl. in glo. penul. omissis mltis altricatõibꝫ: ⁊ inter cetera diciꝛ ibidẽ de ecclia Suterina. vbi licꝫ de iure scripto eps de gremio ecclie eligaꝛ: nihilominꝰ ex cõsuetudine ꝑscripta clerus cuꝫ aliis religiosis ipiꝰ ciuitatis ad electionis negociũ rite vocabaꝛ. vt legiꝛ ⁊ no. in. c. Cum ecclia suterina. de cau. poss. ⁊ ꝓpri. ⁊ sic in ꝓposito. Si dicti frẽs ꝑ tanta tpa ⁊ diebꝫ ꝑtactis ꝑdicabant. hoc iuris scripti tenores nõ improbabant. Fuit aũt cõsuetudo illicita ꝙ abbas exemptus ⁊ aplice sedi ĩmediate subiectꝰ ꝓpria temeritate monasteriũ dimitteret ⁊ aliũ instituerit vt in. c. Cum venerabilꝭ. de ꝯsue. Sic mala foret cõsuetudo ꝙ pastor eccliam desereret. ⁊ ꝑ se vl aliũ nũꝙ̃ in ea ꝑdicaret de qͣbꝫ satis in dic. c. penul. de ꝯsue. Item de cõsuetudine onerosa dr. e. ti. c. i. et in. c. Cũ intꝛ vos. de re iudi. Cũ causa. ⁊ generalr omis cõsuetudo dr irrõnabilꝭ vbi sit aliqͣd ꝯ͂ neruũ eccliastice disciplinе. aut libertatẽ aut ĩmunitatẽ ecclie. de elec. Cũ terra. Nec ibidẽ perpendimꝰ quicꝙ̃ de longeui tpis ꝑscriptiõe. Nam cõsuetudo nõ est aliud (ꝓut dic̃ eo. ti. Hoff) nisi qͣddã ius. moribꝫ idest assiduis actibus hoĩm institutũ: qđ ꝓ lege suscipiꝛ cũ deficit lex. vt. i. dis. Consuetudo. et ita hic ꝓprie in nr̃i casus disceptatione. Sꝫ q̃ in scriptis redacta est vocaꝛ lex siue constitutio. que aũt in scriptꝭ nõ est redacta: retinet suum nomẽ scꝫ consuetudo: vt ibidẽ clariꝰ ꝑ eundẽ. Et nũc ꝑpẽdamꝰ. quõ ergo sunt ei sua iura ſuanda q̃ ius alienũ seruare nõ metuit. vt le. ⁊ no. de ꝑuil. Dilecti. lxxiiij. dist. Ubi. xxv. q. ij. Sic̃ decet. de mu. pe. c. i. ⁊ ar. xcv. di. Esto subiectus. Et eccliasticus ordo confunditur si cuilibet sua iura nõ seruantur. xi. q. i. Peruenit.

Plebanus. Et si concesserimus: quid sequiꝛ ꝙ sit prescripta necnon rationabilis: ⁊ ꝙ nõ obuiet iuri scripto taliter ꝓut est natura cõsuetudinis: ⁊ nõ sit ꝯ͂ neruos aut bonos mores (ꝓut ꝑtactũ est) eccliastice libertatis. ⁊ sit talꝭ ꝙ hẽat vim legis. Nunc patere legẽ quã ipse tulerꝭ Nam video patẽter ⁊ audio te qꝫ tuates: mores hominũ corruptos: virtualr nõ corrigentes: ⁊ ꝑ h̃ ꝑuilegio (si qđ habetis) penitꝰ abutẽtes. Et ꝑuilegiũ mereꝛ amittere: qui concessa sibi abutitur potestate. de regu. Licet. cum cõcor. sed potius sitis illi quoꝝ mores ꝓpha detestatur: dum dic̃. Qui homibꝫ placent: id est adulatores. et cũ mollitis sermõibꝫ suꝑ oleum strẽnui collectores. ⁊ vbi nõ seminastis solliciti metores: ꝓut no. de patrono duro. Marci. xxv. Luc. xix. ⁊c̃.

Religiosus Duo mordenter inseris: ⁊ ꝑmũ si in nostre collationis ꝓcessu negaremꝰ: sed nõ refert quia oĩno deficeres. ⁊ igiꝛ postponamꝰ Sed de secundo hec est ordinis nr̃i institutio vt colligamꝰ ⁊ metamꝰ de agro nõ ꝓprio. et igiꝛ obseruãtia nr̃a dr mẽdicantiũ religio. ⁊ ꝑsertim h̃ tenet minoꝝ fratrũ ꝓfessionis institutio vt ꝑ abdicationis ꝓprietatis ꝓpositum non curent de crastino: et pure fundata suꝑ incerte mendicatiõis instabili fundamento. vt plene le. ⁊ no. de ṽbo. sig. in Cle. que incipit Exiui de paradiso.

Plebanus Paueo frater: sed nõ cordialiter ꝙ tu ⁊ pleriꝙ̃ de tuis: paradisum terrestrẽ exeatis ꝙ celestẽ nunꝙ̃ intretis: qꝛ legeꝫ per te nunc allegatã: videlicꝫ abdicationis ꝓprij negligenter obseruatꝭ. Defleat ergo peccator. qꝛ in vno reus: oĩm ẽ reus. vt dicit Augꝰ. ⁊ in regla iuris ⁊c̃.

Religiosus Quid hoc ad propositum. Nam si quid proprij posside re videmur: hoc nostre maioritatis auctoritate conceditur: sed quis sine pctõ sit: in nos mittat lapidem et letetur. Johãnis. viij. c.

Pleban⁹ Aut totū aut nihil: vt le. ⁊ no. de ꝯse. di. ij. Cōperim⁹. et si ꝯ
canonū statuta in h ꝑ tuā ꝑlationē dispēsat vt sis salu⁹. ⁊ sic
simil'r vt īpune dormias cū moniali cōcedit: cū par auctis ptās in ꝗlibꝫ tibi cō
missa videat. ⁊ ꝯñter illa religio q̄ dr de obſuātia fraudulenter decipit. qꝛ cōti-
nētie abdicatiōis qꝫ ꝓpriȷ̄ rigor ꝑ ipos paribꝫ passibꝫ obſuat: qui si nō ī vno nec

Religiosus in alio dissimulatiōis aut concessiōis bñficio cōsolat.
De re que nihil ad te noli te intromittere: ⁊ falce messez
alienā noli cōcidere. vi. q. iij. Scꝑtū est. Et si regl'e nr̄e traditiōes offendimus
ꝑ h tñ te nec tui iuris ꝯditōem collidim⁹: ⁊ ī h solū scrutatori cordiū rōnis cal
culū summarie reddem⁹. sꝫ tu ꝑ tuas extraordinarie p̄dicatōis incōsuetas col-
latiōis ꝑlatiōes nos ⁊ pauꝑtatē nr̄am offendis. que si nimia fuerit in religiōez
infringit ⁊ robur pie ꝯuersatōis. xij. q. ij. c. vlt. qꝺ est nota dignū. Et insuꝑ pa-
nē nr̄m ꝗtidianū nob tribuendū subtil'r tollis. ⁊ cū iactura nr̄a tu cū tuis paten
ter locupletarꝭ. ⁊ qꝺ piȷ̄s xp̄ifideliū oblatiōibꝫ nob largiter hacten⁹ accrescebat
per indirectū de vicio facis virtutē: vtputa de auaricie latētis sacculo: largas
ad ppl'm extollis vociferatiōes. ⁊ de rebꝫ male ꝗsitis strictas ꝓfers fieri restitu
tiones: et tenaces ad pietatꝭ oꝑa ꝓuocas mitiores. ⁊ si bñ rimaueris apud illuz
qui iusticias nr̄as iudicabit de rapina facis elemosynā. Nā rapīa dr ꝗlibꝫ vsur
patio iniusta. vt. xxxij. q. iij. meretrices. ⁊ idē valet iniuste detinere et raꝑe. xvi.
q. i. Decime. ⁊ in glo. Nec obstat si raptores eēm⁹ (qꝺ absit) nihilomin⁹ rapinā
in raptorē legim⁹ fore ꝓhibitā: nisi ī cāu vicꝫ dū illico ꝗs suas res recuꝑat a ra-
ptore suo. xiiij. q. v. Penale. ꝺ resti. spo. Olim. Et summarie ꝙ ꝗndā nob ꝑ tꝑa
suꝑi⁹ descꝑta clemēter accreuit tue sagacitatis astutia sub simulate caritatꝭ in-
terne fiducia tollis subtil'r q̄ sunt nr̄a. vt dic̄ imꝑator Justinian⁹ ad xp̄ifideles
Non solū auꝝ barbaris. i. gentibꝫ extra romanū imꝑiū cōstitutꝭ minime p̄beat
sed etiā si apud eos inuētū fuerit subtili auferat ingenio. C. de cōmer. et mer. l.
ij. Caue ne tibi dicam sapiētis Cathonis ꝓuerbiū. videlꝫ Turpe est doctori dū
culpa redarguit ipm. Nonne ſmonibꝫ tuis freꝗnt vteris ꝓphaꝝ verb. Scribit
enī Esa. xxxiij. Ve q̄ p̄darꝭ: nōne ⁊ ipse p̄daberꝭ. Quid āt sit ve: declarat Greg.
suꝑ Ezechie. ome. ix. c. vlt. di. Ve aūt in scꝑtura sacra sepius de eterno luctu et
de pñti solet intelligi. Vñ scriptū est Ve impio in malū: retributio enī manuū
eius fiet ei. Et btūs Job loꝗt dicens. Si impi⁹ fuero: ve mihi est. si autē iustus
nō leuabo caput saturat⁹ afflictione ⁊ miseria. et infra. Pensandū ḡ nob ē quō
hec tria in sacro volumine scripta sint: lamētatōes: carmen: ⁊ ve. Lamētatiōes
videlicꝫ: qꝛ in ea scꝑta sunt pnīe pctōꝝ. Carmē ꝟo qꝛ ibi p̄miant gaudia iusto
rum. Ve aūt qꝛ illic exp̄ssa est dānatio reproboꝝ. Hec ille. Simil'r h ve lamen
tabiliter exponit mgr̄ in hystoria Scholastica de notatōe xp̄i ꝓditoris. Dixit
autē Inno. terti⁹. vir innocētie: deuotitōis qꝫ peritia mire ꝓbatus in. c. Cū au
tem. de obser. ieiu. Bonarū mentiū est ibi culpam timere vbi culpa minime re-
peritur. Ecce si bona mētis incitatiōe hacten⁹ fuisti fulcitus. vtiqꝫ culpā timui
sti: vbi nō minime sed maxīe culpe neu⁹ verisimil'r fuit repert⁹ dū merces ope-
rarioꝝ q̄ messuerūt regiōes vr̄as q̄ fraudati sunt a vob clamāt. ⁊ clamor eoruꝫ
in auribꝫ sabbaoth introiuit. Jaco. v. Et nōne nos sum⁹ de milicia militantis
eccl'ie ⁊ laboram⁹ continuo in vinea dñi. ⁊ tanꝗ mercennariȷ̄ digni sum⁹ merce
de sua. xij. q. ij. Quicunqꝫ suffragio. de sepul. c. i. Math. x. Lu. x. i. ad Thimo.
v. Et scio ꝙ vnusquisqꝫ mercedē suam recipiet ſm laborē suuꝫ. xx. q. iij. Pñs.
p̄ma ad Corinth. iij. Et igit si cor tuū ⁊ intētio tua sunt consona verbis q̄ pro-

fers intrepide:ad oues pascue tue:vt correspondeant vltima primis ptinentissi
me. Ecce dic scūs Greg. in Ome. sup Math. c. iiij. Et post multa. Nihil quip-
pe offert deo ditius bona volūtate. Voluntas em̄ bona est sic aduersa alterius
sic nr̄a ptimescere. sic de psperitate pximi. sicut de nr̄o pfectu gtulari aliena dā-
na nostra credere. aliena lucra nr̄a deputare. Amicū nō pter mundū sed pt de
um diligere. Inimicū etiā amādo tolerare. nulli qd pati nō vis facere. nulli qd
tibi iuste impendi desideras negare. necessitati pximi iuxta vires nō solum cō-
currere sz pdesse. etiā vltra vires velle. Quid g isto holocausto locupletius: qn
per h qd deo imolat in ara cordis aīa semetipam mactat. sz h bone volūtatis sacri
ficiū nunq̄ plene psoluit nisi mūdi hui9 cupiditas pfecte deserat. Hec ille. Ec
ce notate verba: signate mysteria: vt cū vltimis corrn̄deant prima. z vbis sint
consona facta. Ecce frater pensa an ex cupiditate oīm malorum radice pcedas:
an ne psumat: ex eo qz qd nob aufert: de illo tu z tui ditaris. qd dn̄o respondeb:
Si cupiditatē arguis: rigorosissime psequeris. z om̄s auaricie spēs smōib9 tuis
seuerissime detestaris. Et ipe dn̄s dicit. Ex ore pprio te iudico serue neq̄. Luc.
xix. Itē in q aliū iudicas: teipm cdēnas. ad Ro. ij. xxxij. q vi. Nihil iniquius.
Si aūt ex inuidie prumpis rubigine. ex ea patēter malitia succressit alia que
dicit maliuolētia. cui9 frondes ira z odium. cui9 flores irrisio. cui9 fruct9 simula
tio et detractio. cui9 folia liuor z pallor. et quez aspicit despicit z corrūpit. Hec
Archdiā. xxiij. q. iiij. q̄ magnum. Et igit dn̄e plebane Respice in me z api ocu
los tuos z vide an ne in omnib9 his pmissis: aut in vno tm̄ sis re9: z p oia cul-
pandus put dictū est p reglaz iuris supi9. an ne velis vniuersum mūduz lucrari:
et aīe tue detrimentū pati. de simo. Matheus. An ne velis m'tos saluare z te
ipm pdere put fecit Dyoclecian9. An ne velis vt pcones vniuersitatū ad pto-
rium magni cōsilij ptores cōuocare: z tu videaris ab extra pmanere. Dixit em̄
imperator Justinianus. Expedit reipublice ne qs re sua male vtatur puidere.
insti. de his q sunt sui vel ali. iu. §. penul. vbi dicit de suo vel emptitio prout fit
apud italicos: vbi a barbaris vel paganis pprie vendit homo qui homo est. et
humaniter nō tractatur a dn̄o. de q reipublice ptātis auctas se dz intromittere
ne taliter tractet hō in suili cditione. z igit ne talis c xpi paupes procedat op-
pressionis inculcatio. pater pauperum. i. pontifex ordinari9 ex sua pietatis visceribus
et mere compassionis vberibus remedij medelas ponat salubrius.

Plebanus. Pluribus per te sufficialr allegatis z taliter ppensis breui
tatis benignitate relegatis: suo tpe nihilominus replicādis
inter cetera pfers de tue pauptatis cōtumelia: cui9 cuium patz in recentis expe
rientie practica: que rerum agēdarum est mgr̄a. Et solerter dicis de puētuū penuria
an ne p singulos dies: aut interpolatim tibi p spūsancti pinguedinē accrescit
qz p singulas noctes venter tu9 plus q̄ me9 eructāter tumescit. an ne videam9
te z tue pfessiōis cfratres (put dixit Hiero. xxxv. di. Terre pnceps) p cfusionē
ignominiosam Jesum crucifixū pauperē esurientē farsis pdicare corpib9 z ieiu
niorum doctrinam per rubētes buccas tumētiaq̄ ora proferre. Et si in aplorum loco
fueritis: nō solū sermonē ipoz imitemini: sed cuersationē ipsorum z abstinentiaz.
Hec ille. Et qd vltra petis: an ne vite necessaria in qbuscūq̄ csistētia tibi pue
niunt cū quietis trāquillitate largissima. et nihil habentes (prout ptactum est)
et possidentes omnia, quid vltra vis quod faciā tibi: cum sis pauper in rerum
abundantia (prout dicis) in tue mentis arrogantia. Audi quid loquar pro eni-
gmate. Si estis mendicantes mendicos nunq̄ vidi ditiores: et si estis diuites.

hos nunq̄ꝫ vidi pauꝑiores. Sed hec nihil ad materie collatõis nr̃e p̃ncipalis
Religiosus. propositum. in quo tibi final'r formabo collirium.
Tu tangis montes ⁊ fumigabunt. tu teris aromata et
sincerius flagrabũt. vtinã apud nos foret vite necessarioꝝ abũdantia. ⁊ digna
pro mercede diuioꝝ foret officioꝝ ꝑ nos fideliter ĩpensoꝝ stipendia. quis est
hic ⁊ laudabimꝰ eũ: in veritatis sinceritate ꝑfecta. q2 ꝑ singulos dies et noctes
singulas horas canonicas debitis suis horis ab ecclia deputatꝭ noster cetꝰ lau
dabilis fratrũ nũerus venerabil'r ꝑficit. Scis aũt ꝙ cõpetenter arguimꝰ ex no
minis virtute. ꝓut cantor dicit̃ a cantus inofficiatiõe. vt le. ⁊ no. de p̃bẽ. Cum
scõm. Vos q̇ ꝓprie canonici ab horꝭ canonicꝭ tanq̄ꝫ abstractũ a concreto vt scri
ptores a scripturis. causidicus a causis ꝓpter iniũcte vob̃ freq̃ntie sollicitudinẽ
appellami. Attamẽ has horas in vestris ꝓpriis ꝑsonis: queẽadmodũ nos paupe
res raro vel nunq̄ꝫ ꝑagitis. sed fortassis ꝑ stipendiarios vob̃ surrogatos debil'r
ꝑficitis. nihilominꝰ tñ fructꝰ canonicatuũ largissimos imbursatꝭ. Ecce silogize
tis vtrarũqꝫ partiũ nostraꝝ simpl'r laboꝝ ⁊ stipendioꝝ imparitatẽ. Et hoc expe
rimur ꝑ saccoꝝ plene farcitoꝝ qui portant̃ vob̃ ad domꝰ qualitatẽ. ⁊ nos tenui
currimꝰ cũ sacco ꝑ ciuitatẽ. Attamẽ qui dat iumẽtis escã ipoꝝ: ⁊ pullis coruoꝝ
inuocantibꝫ eũ clemẽter disponit: ꝙ a fructu frumẽti ⁊ vini multiplicati: fideles
in pace xp̄i requiescamꝰ Et q̇d finaliter cõductori patrono qui vos ĩ suã vineã
vocauit rñ debitis: si mercedis p̃miũ ꝓ corpis ocio et nõ ꝓ laboris exercitio rece
pistis. puto q2 dicat cuꝫ ꝓpħa Esa. xxij. Ecce dñs asportari te faciat sicut aspor
tatur gallus gallinatiꝰ. hic capo d2 apud nos. i. gallus castratꝰ qui non cantat
sicut gallus ⁊ vigilias noctis nõ p̃conisat: nõ ouat nec fructificat. sed incrassa-
tus impinguatꝰ ⁊ dilatatus demũ depilatur. ⁊ collo capiteqꝫ deorsum penden-
tibus et pedibꝫ sursum se erigentibꝫ asportatur vt recuruatꝰ in ollã mittatur. in
quã putas ollam nisi in illam de qua dicit̃. Mors est in olla. iiij. Regum. iiij.
Aut in illã succensam ollam de q̃ legit̃ Hiere. i. vel in illam de q̃ dicit ꝓpħa Jo
helis. ij. Om̃s vultus redigunt̃ in ollam. Unde tu loq̄ris de reꝝ expientia. simi
liter ego loquor de hũilitatꝭ nr̃e patiẽtia: ⁊ videmꝰ ꝙ post pontifical'r apicem di
gnitatis (merito p̃ferendũ) illitteratus clericus pluriũ recipit stipendioꝝ fructꝰ
q̄ꝫ habeat aut possideat vnius nr̃e ꝓfessionis monasterij cõuẽtus vbi fratruꝫ
multiplicatus videt̃ numerus. an ne talis clericus deuoret cibos egentiũ aĩaꝝ
pro quaꝝ salutꝭ saturitate suũ fuerat beneficiũ primordialiter p̃ordinatũ. Vñ
tales canõici hñt nomẽ ꝑ ꝯtrariũ vt dicamꝰ antifrasis sermo signat ꝯria dicto
de quo largiter scripsi in li. de nobilitate. c. xxxiij. Et igitur tales canonici non
ab horis canonicꝭ (vt p̃tactũ est) sed a canibꝫ mutis qui nõ latrant: quos Greg.
detestando vituperat in suo pastorali. c. xv. ⁊ hr̃. xliij. di. Sit rector. et Esa. lvi.
Unde fert̃ de q̇daꝫ castellano qui castꝝ ⁊ eius muros menia ⁊ munitões custo
diri fecit per canes vigiles pastu nõ grauatos: sed graciles macros et agiles q̇
per latratꝰ sui sonos ⁊ vlulatus accusabant quoscũqꝫ ⁊ quãdocunqꝫ suꝑuenien
tes: ⁊ in custodia tali multũ ꝓficientes. Quo quideꝫ castellano ꝑ principẽ terre
remoto: alius sibi concernit̃ surrogatus q̇ hmõi canes repleuit bonis ⁊ non di-
misit inanes. et qui taliter farciti pre lassitudine dormitantes. ⁊ per latratꝰ suos
custodie guardiã minime perficientes. Quo cognito mox inimicoꝝ sagacita-
tis astutia castrũ inuasit. et castellano cum suis repulso violenter preoccupauit
Hi canes bene vigilantes sumꝰ nos fratres pre penuria latrantes: eccl'ie taber
nacula per doctrine latratus fideliter custodientes et gallos gallinatios et ca-

Plebanus nes mutos pro meritis premiũ recipiendo ꝑdestinatos. O frater optime dicis: ⁊ ne rerũ abũdãtia ac alimẽtoꝝ copia et terrenoꝝ sarcina tu cũ fratribꝫ tuis nimiũ graueris: et latratui tu o liberi⁹ in‑niteris xp̄i vicarios. terreqꝫ ꝑncipes clemẽter inuocem⁹. vt sagaciter disponãt statui vestro famis ⁊ penurie miserabiles cruciat⁹ ⁊ subtrahãt oĩs abundantie pondus vt latretis in eccl'ia dei fructuosius. de q̃ nup clari⁹ scripsi in tractatulo de libertate eccl'iastica: ⁊ scripta Friderici impatoris ꝑmi ad totum clerũ reci‑taui. et his dimissis redeamus ad principalis questionis opus.

Religiosus. Legitur et no. in. c. Unusquisqꝫ. xxij. q. iiij. ꝙ curial' mo dus loquẽdi nõ inducit obligationẽ. Sic nec cõmina‑tionis tue chorusc atio nobis inducit concussionis tremorẽ. et igitur placet vt aggrediamur thematis prenotati ꝯtinuationem.

Plebanus. Sũ contẽt⁹. et igit' nouisti ꝙ interdũ licꝫ q̃rere de his q̃ no uim⁹. vt. xxv. dis. c. j. et ita fecit xp̄s. qui cui⁹ eẽt nũmisma q̃siuit. ⁊ astutia iudeo rũ: cesaris. illico r̃ndit Math. xxij. et ita q̃s interrogat vt ad interrogationẽ cõ petenter r̃ndeat. vt dicit Beda ibidẽ. Sic altricando causal'r ad ꝑtes arguim⁹ vt ad veritatis simplicitatẽ curialiter ꝑueniam⁹. Nã tubaliter de ꝯsuetudinis vsu moreqꝫ cõtinuo solerter insultasti. et q̃ intrinsecus latebãt ꝑfunctorie trãsi‑lijsti. Ecce q̃ vltimo dicunt' vl' fiũt meli⁹ mẽorie cõmẽdant'. de ꝯse. di. ij. Liq̃do. Sic xp̄s in vltima cena dixit discipul' suis memoriter vsqꝫ ad consummatiõeꝫ seculi retinenda. Et igit' voluit lex dicens. Exitus acta ꝓbant: finis ꝑo pugna coronat. C. de iudi. l. Rem nõ nouã. Et igit' suppone digitũ ori tuo ⁊ audi con‑clusionis textũ modico verbo. Dicit em̃ dicta Cle. in qua rõnis nr̃e fundam̃ta stant finaliter ꝯclusa. Nos em̃ vt in cunctis equal'r ⁊ pacifice fauẽte dño proce datur: vniuersa ꝑuilegia: gr̃as: verbo seu scripto sub q̃cũqꝫ forma seu expssiõe seu ꝯceptiõe ꝟboꝝ a nob seu ꝑdecessoribꝫ nr̄is romãis pontificibꝫ cuicũqꝫ ordi‑num ꝑdictoꝝ concessa. necnõ ꝯsuetudines. ꝯuentiões. statuta. ⁊ pacta inq̃ntũ sunt ꝑmissis vl' alicui ꝑmissorũ ꝯtraria penit⁹ reuocam⁹. vacuam⁹. cassamus et irritamus ⁊c̄. Ecce si te vel tuos ꝯfr̃es ꝯstanter in consuetudis ꝯtinuatõe soli‑dasti. en q̃ꝫ miserabil'r eosdẽ ⁊ temetipm (⁊ fortassis ignorãter) circũuenisti.

Religiosus. Nunc scio vere ꝙ ꝑut ꝑmisim⁹ ꝙ vexatio intellectum patẽter acuit: et nos final'r ꝑ semitas rectas introducit Ecce primũ ꝑut xp̄s exemplũ parabole rei geste tibi dicam et conseq̃nt' verita‑tis viam ꝑ legislatores ⁊ iuris doctores determinationẽ deducam. In opido im‑periali Thuricensi sunt tres conuẽtuũ mendicantiũ ordies: q̃ de anno dñi. M. ccccl. incepert' vni⁹ laudabil' ꝯsuetudis obseruationẽ. et hoc ꝑ ciuiũ ibidẽ dispo‑sitionẽ: ita ꝙ in die sancti Mathie apl'i. quo quondã potentat⁹ opidi iam dicti a ferocissima seditione mortali fuerat liberat⁹: ipsi fr̃es in summis altaribꝫ tam prepositure q̃ꝫ abbatie sanctorũ Felicis et Regule diuina solẽniter celebrare: et collationes ad clerum ⁊ cõsequenter ad populũ facere: et exinde cõpetens emo limentũ recipere solent. Item ꝑut in antiquissimis ibidem reperitur libris ꝑ con suetudinis vsum seruatũ est ibidẽ tempibꝫ longeuis: ꝙ in feria q̃rta penthecos‑tes a cunctis clero et populo incolis ⁊ accolis supuenietibꝫ de remotis fit pro‑cessionis ꝑgressus cũ omnibꝫ eccl'iarũ reliquijs ad monticellũ altum largum ⁊ spaciosum infra muros vbi quondã fuit Detij pretoris. Imperatoris Dyocle‑ciani castrũ. et ibidem dicti religiosi et non alius in aris mobilibꝫ sub quattuor tentorijs curialiter expansis vnam missam cum secularibꝫ clericis cantant. et al's

singuli religiosi sub singulis sibi deputatis tentorijs missas celebrant. ⁊ vnum sermonē ꝑ vnū frēm ex ipis ad cleꝝ ⁊ ppl'm faciēdo. ⁊ ex donis ⁊ sacrificijs magnū cōmodū ꝑ singl'os ānos reportāt. Putasne talis gl'iose cōsuetudis cōtinuationē a tāto tpe cuiꝰ initiū nō ē in memoria hoim̄ tantā ⁊ obseruatā vigore huiꝰ clemen. Dudū. de sepul. ꝑ ꝑlatoꝝ aut pastoꝝ ibidē morantiū volūtatē fore tollēdā. aut ꝑ s'mōes curatoꝝ in suis eccl'ijs impediēdā. Absit. Et nūc post parabolarū deductionē: veritatis viā patenter ostendā ꝑ scripti iuris determiationē et doctoꝝ declarationē. Nā illa decretal' quā nos dicimꝰ clemētinā fuit (ꝓut p̄dixímꝰ) Bonifacij octaui. et idem Bonifaciꝰ simil'r in dieb9 suis cōposuit sextum librū decretaliū. ⁊ ibidē vide. c. j. de cōstitu. ꝙ vult in effectu per summariū quē ibidē posuit Jo. an. noua cōstitutio ꝑncipis tollit primā contrariā ꝗuis h̄ non exprimat. Speciales autē cōsuetudies ⁊ statuta nō tollit nisi id exprimat. Hec ille. Vn̄ dicta Cle. fuit cōstitutio posterior et nouissima. ⁊ ꝓpt' suam nouitatem in dieb9 illis fuit retardata ⁊ postergata ꝙ nō in volumie sexti libri. sed ad clementinaꝝ libruz final'r ⁊ in tali rubro ⁊ in concilio wienen̄. tanꝗ extrauagans fuit introducta ⁊ incorꝑata. vnde dicta Clemētina nostre ciuitatꝭ Cōstantiēsis locales cōsuetudines. nec nr̄am de faciēdis sermōib9 q̄dragesimali temꝑe (ꝓut premittit') cōsuetudinē ꝑ tuas nouas s'mōis inductiōes aliqual'r non debet impediri. et in hoc tanꝗ iuri scripto fundari per te nō debemꝰ defraudari. Hoc ibidē Archid. et Jo. an. concludūt et iura ⁊ iuriū rōnes diuersas introducunt. hic breuitatis amore non recitati. sed si placet videbis qualia producunt.

Plebanus Tu sapiens es apud temetip̄m: ⁊ innitaris prudentie tue ontra Salomonis dictū. vt le. ⁊ no. in. c. j. de cōsti. Nō tu putas ꝙ ille gloriosus peritorum cetus in ciuitate ⁊ curia Constantien̄. constitutus de nostre contentōis partialitate ꝑtinenter informatus: dudū qđ profers (si ita foret verū interposuissꝫ discretiōis decretū.

Religiosus. Forte nostris ab vtraqꝫ ꝑte de meritꝭ exigentib9 nunꝗ fuerunt requisiti. nihilominus tamē apparet mee ꝓnunc religiosi simplicitati prout infra dicam que apices iuris scire nō tenet'. tn̄ nō oīno a iuris errore excusatur. Ita concludit Antho. de butrio suꝑ lapum cōsilio. xiij. Nam patet ꝙ religiosoꝝ nomine confratres et monachi denotant': et monachorū appellatione etiam fratres ⁊ econtra ꝑ frēs monachi compꝛhendunt'. Ita no. in. c. Cum dilectus. de cōsue. similiter habet'. de iudi. Causam. sed fratres mendicātes nos sumus. vt ptꝫ ꝑ dictam Cle. et carmelite ꝓut fertur eandē nr̄am obtinuerūt prerogatiue libertatē. Hoc scito: dicam tibi cum ꝓpheta. Ecce super montem pedes euangelizantis pacem. Naum. j. c. et dicis pax ⁊ nō est pax. Hiere. vi. Et iterū ore tuo te iudico (prout p̄tactum est) Nam pax est treuga dei ⁊ tranquilla libertas ⁊ discordie finis. Ita dicit Archid. de offi. le. c. j. libro. vj. Item pax est vinculum caritatis. Ita dicit Innocentiꝰ tertius prenominatꝰ. de iudi. Nouit. et qui manet in caritate in deo manet et deus ī eo. j. Jo. iiij. et ergo vbi caritas ibi pax et ibi deus. Hinc perpende vtrū sis in pace cum deo si caritatem et pacem cum ꝓximo non habes. et quod tibi fieri non velles contra pacem et caritatem patenter infers. Dixit autez christus. Pacem meam do vobis: pacem relinquo vobis. Joh. xiiij. quod pulcre prosequit' Greg. in pastorali. c. xlvj. vltra mediū. Scis autē ꝙ dicunt iuris decreta qđ per me induco, siue allego: contra me productum rationabiliter nō reprobabo. vt le. ⁊ no. xix. dis. Si romanoꝝ. ⁊ pro tui iuris et rationis imo contentiōis fundamēti stabilitate firmiter credis ⁊ indu-

cis Clementinā sepe recitatam: cuius medulle medietatis: in qua consistere
virtutem pestimas notanter cribrasti: sed principiū et finem transiliendo tanq̄
gallus per prunas superficialiter tetigisti et memorie nō cōmendasti. Unde no
tabiliter nō perpendisti: quod dicit̃ in eadē Clementina. in principio quod est
de bulla Bonifacij octaui: nōnisi pacis in tempore bene colit̃ pacis auctor. id
est Christus. Dicit autē similiter christi vicarius videlicet imperator cuiuscun
q̄ȝ rei principiū potissima pars est. ff. de or. iuris. l. j. Et idem. Fines acta ꝓbant
prout preallegatum est. Et hoc detestatur Cathonis autoritas sapientis: dum
non eodem cursu responderet vltima primis. ordinata autē ad vnū finem non
operari debent effectus contrarij dispositionis. vt no. in. c. Nōnulli. §. j. de re-
scrip. et in c. Ad nostram. de appel. Ex his infero finē huius clementine ponde
randam magni ministerij mysterio. ⁊ igitur ipsum tibi cum plena verborū con-
tinentia humilitatis mee patientia finaliter in effectu ponit. ⁊ de verbo ad ver
bum describit in finem: vt si quis fuerit qui huius collationis continuatiōem
legerit: et Clemētine huius textū consueta videlicet in forma non habuerit: hic
virtutis verborum simplicitatē per intentionis industrie sinceritatem sollerter
discutere poterit: que est talis. Ceterū vniuersos ecclesiarum p̄latos cuiuscun-
q̄ȝ preeminētie status aut dignitatis existant: ac sacerdotes parrochiales et cu
ratos siue rectores p̄dictos presentiū tenore rogamus et hortamur attente. ni-
hilomin⁹ tamen districte p̄cipiendo mandam⁹: quatenus ꝓ diuina ⁊ apostolice
sedis reuerētia p̄dictos ordines et professores eorum: habentes affectu beniuo
lo cōmendatos. fratribus ipsis nō se difficiles graues duros aut asperos sȝ po
tius fauorabiles propitios ⁊ benignos piaq̄ȝ munificentia liberales se studeāt
exhibere. sic eos in p̄dicationis officio et ꝓpositionibus verbi dei: ac in alijs om
nibus supradictis tanq̄ȝ cooperatores eorum idoneos et laborū suorum partici
pes prompta benignitate recipere ac affectuose admittere non obmittant: vt
proinde illis eterne beatitudinis premiū augeatur: ⁊ animaꝝ salutis incremen
ta felicia procurent̃. Nec ipsos lateat q̄ si secus ab eis agi fortassis cōtigerit in
hac parte apostolice sedis benignitas que ordines et professores eosdem vbe-
riori fauore prosequit̃ ⁊ gerit in visceribꝫ caritatis. contra eos nō immerito tur
baretur. nec eadem equanimiter pati posset: quin sup̱ hoc prouisiōis oportune
remediū adhiberet. ipsosq̄ȝ nihilomin⁹ celestis indignatio principis digna pro
meritis rependendis: cuius obsequia fratrū ipsorum sedulitas curiosa proseq̄-
tur minime preteriret. Hec ibi. Quid vltra dicam his qui oderūt me gratis.
videbunt in quem transfixerunt. Johānis. xix. c.

Plebanus. Et si de omni verbo ocioso reddenda est ratio. Matthei
xij. Quam putas discrepationis dissonatiā ostentas per presentis collationis
prolationē in summa summarū calculo. ⁊ quis te constituit iudicem super nos
Exodi. ij. vt tibi ius dicas in causa ꝓpria vel tuorum contra legum auctoritatē
sacratissimoꝝ. vt. C. ne quis in cau. sua. per totū. ⁊. ff. de offi. p̄sidis. l. Senat⁹.
Ecce retribuet mihi dominus s̄m iusticiā meam. quia iusticia plena est dextera
sua quam distribuit per mundi climata. et si te ꝑ me grauatuȝ putas me ad pre
toris tribunal protrahere et experiri nō obmittas.

Religiosus. Nolo multa fortitudine contēdat mecum. nec magni-
tudine sue mole me premat proponat equitatē contra me ⁊ preueniat ad victo-
riam iudicium meū. Job. xxiij. coram illo quoniā zelari nihil potest. Ibidē. c.
xxiij. Expedit em̄ a strepitu causarū seruos dei esse quietos. de sindi. c. Unico.

quoniã apud causidicos plene pauper dum nõ habet quod offerat nõ auditur sed etiam cõtemnit: ꝛ cõtra veritatem opprimit. cito violatur auro iusticia. nullamq; reus ptimescit culpã quã redimere nummis existimat. xi. q. iij. Pauper. Et igitur eterni iudicis tribunal illum reũ non habet quẽ iniuste iudex cõdemnat: nec damnabitur eum cũ iudicabit illi. de re iudi. Cum eterni. li. vi. Et igitur pro bono pacis et euitandis contentiõis sarculo dixit christus: qui vult tecum in iudicio contẽdere ꝛ tollere tunicã tuam: dimitte ei ꝛ pallium. Math. v. Et sequamur Stephanum leuitam: cuius os preco: et de eius patientie dono per singulos dies preconizas p os tuum q̃ sinceriter inimicis suis pepercit ꝛ p psecutoribꝰ exorauit. Sed tui rigoris duritia. nec amicis nec inimicis nec in xpo fratribꝰ pepcit: ꝛ nõ tm̃ nõ pepcit. s; etiã q̃ sibi fieri nollet inflixit: nec perpendit q; pauperes facti sumus nimis. et licet sumꝰ de sorte domini: quẽamodũ clerici et monachi. de terra tamẽ que est dñi: minima pars videtur nobis assignata cum funiculo distributiõis. Et igitur nec nudi contendere nec inermes inimicis nos debemus opponere. iij. q. i. Oportet. Habet enim priuilegiũ q; non posset exui iam nudatus. de resti. spo. Frequens. li. vi. cũ concor. Sufficiebat eni nobis paupertas nostra. Thob. v. et ergo committamꝰ illi causam cui oĩa nuda ꝛ aperta sunt oculis eius. ad Hebr. iiij. et ille dixit. Amen amẽ dico vobis q̃diu fecistis vni. ex his fratribꝰ meis minimis mihi fecistis. Math. xxv. ꝛ testes sunt celum ꝛ terra q; iniuste perditis nos. i. Machab. ij. quia dic̃ Augꝰ. panis egentiũ vita paupis. qui defraudat illũ homo sanguinis est. lxxxvj. q. v. Immolatꝰ.

Plebanꝰ Dixit autem imperator in Auten. de app. coll. iiij. et est lex canonizata q; deliberatio est omnibꝰ necessaria: que indiscussos hominũ calores potest refrenare. ij. q. vi. Anterior. et laudabilis est cautela deliberationis cum qua totũ agitur. et furor nil sibi vendicat. xi. q. iij. Illa pposito rum. et qui deliberat nõ affirmat neq; negat. ff. ad trebell. Ex si al's. §. Subscriptis. et igit q; antrorsum tibi respondebo. mature deliberatõis examine perpendiculabo. stateram gestiens in manibꝰ lances appendendo equo libe amie. solum illũ pre oculis habendo qui sine deliberationis adminiculo viuit in eternum et creauit omnia simul. Ecclesiastici. xviij.

Religiosus. Quod facere vis fac citius: et q; vltima respondeãt primis in pacis auctore salubrius. Scrutare scrutinia scripturarũ et legislatoris. archana quoq; mentis remorsumq; conscientie diffusius. Nam non hominis puri: sed dei vices gerimus in terris. cui villicationis nostre ratiõem reddemꝰ in die illa in die ire calamitatis et miserie. et si nunc vt dicit imperator erubescimus si sine loquimur: extunc si defecerimus confusione perpetua confundemur. Nihilominus tamen in his homnibus premissis consentire te si tacueris arbitramur. ꝛ q; deinceps tranquillitatis et vnitatis sinceritate: nunc ꝛ perpetuo fruamur. Et Amen dixit **Plebanus.**

Finis.

De religiosis proprietariis pcepta domini predicantibus.

Super cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei: omnia q̃cunq; dixerint vobis facite. f̃m v̓o opa eoꝝ nolite facere. Math. xxiij. Hec v̓ba veritas protulit: q̃ cũcta anteq; fieret ꝯgnouit. ⁊ q̃ ꝓcesserant de ore suo nũq; irritauit: ⁊ put ꝓpha ꝑ verba p̃terita designabat futura: put dixit. Sup veste meã miserũt sortẽ. Ps. xxj. Sic in ꝓposito pnceps ꝓphaꝝ dixit sup cathedrã moysi sederunt. et tales simil'r sedebunt ꝑ tpa futura. et his dieb᷒ taliter sedere nõ cessabũt. et p̃sertim videt᷑ verificatũ ꝑ om̃is religionis statũ ⁊ miserabil'r protelatũ. hi sunt predicantes p̃ceptũ dñi: et dũ predicãt nemo p̃dicat illis nisi qñq; sibi mutuo p̃dicẽt in tabnaculis suis. ⁊ q̃ in eadẽ dãnatiõe sunt ex talis ꝓlatiõe p̃dicatõis nõ erubescũt. Hec ꝑpendẽs ego Felix decretoꝝ doctor inutilis: olim p̃posit᷒ Solodoreñ. cui p̃latui re nuꝑ renũciaui libere in finẽ vt possim ꝓpositũ iter in sani᷒ dirigere. Et igitur talib᷒ supficial'r p̃dicantib᷒ nõ p̃dicare. s; cũ ipis in collatõis benignitate ꝯuersari desiderio desideraui. et h̃ militãdo ꝑ modũ exercitatõis seu disputatõis: q̃niã vexatio dat itellectũ. Esa. xxviij. Et hi sunt taliter moderni p̃dicantes religiosi fratres ordinum diuersoꝝ: ⁊ presertim qui dicũtur mendicantes: et quorũ aliqui nunq; vel raro mendicant sed panem mendicautiũ manducant. et horum peritiores cõtinuo regibus. principib᷒. nobilib᷒. plebeis et rusticalib᷒ predicant. et insuꝑ prelatis et cleric̃: sed nõ videm᷒ ꝙ clerici nõ religiosi se ad p̃dicandũ illis ingerant. ⁊ p̃sertim ꝯuentual'r ꝯiunctis sermocinari presumant.

Religiosus. Audite celi q̃ loquar. celi enarrãt gl'iam dei. Et hi sunt sacre religiõis ꝓfessi: q̃ꝝ doctrina fulget eccl'ia vt sol et luna. Leua in circuitu ocl'os tuos ⁊ vide q̃ sunt de clero. h̃ est d̃ clericoꝝ nũero qui clerici secl'ares vulgo dicunt᷑: qm̃ secularib᷒ negocijs (obuiãdo canonũ p̃ceptis) cõculcant᷑. de q̃b᷒ tractat᷑ ne cle. vl' mo. ꝑ totũ. ⁊ ibidẽ penit᷒ abominant᷑: ⁊ clericũ merces tractantẽ tanq; pestẽ detestant᷑. ⁊ hi sine religiõis: imo sine clericalis habit᷒ honestate freq̃nti᷒ vagant᷑. ⁊ qꝛ nulli᷒ ordis. igit᷑ trãsibũt sentẽtial'r vbi nõ est ordo s; sempit'n᷒ horror inhitat. ⁊ qñq; p̃dicãtes religiosoꝝ libr̃ ⁊ instrumẽt̃ instaurant᷑. ⁊ modum ⁊ formã p̃dicandi a talib᷒ religiosis rapiũt. qm̃ nõ de inueniẽdis s; inuẽtis ingenio miserrimo sapiũt. ⁊ ꝓut calcioꝝ artifices ꝑ formã ligneã sotulares reficiũt. sic illi ꝑ doctoꝝ nroꝝ formas suos s'mões conficiunt.

Cleric᷒ Dic queso q̃ sunt ⁊ fuerũt q̃ cleric̃ tam signãter modum predicandi reliquerunt.

Religiosus Fuerunt viri gloriosissimi videlic; Gregorius. Hieronimus. Augustin᷒ Ambrosi᷒. Beda. Gratianus cõpilator decretoꝝ. Albertus magn᷒. scũs Thomas. Johannes ⁊ Ulricus summe confessorum dictatores. hinc Bonauentura cardinalis. Jordanus. Scotus. Soccus. Alexander. et Alexander de candia et plures alij. Sz dic tu qui fuerunt (vt impertinenter loquamur) clerici seculares pro similiter vtilitate cõmuni taliter ecclesiam decorantes.

Clericus Exclusis penitus illis vtriusq; iuris doctorib᷒ quoꝝ impio regitur nunc post regẽ regũ respublica et humani generis imperatoria maie-

stas fuerunt principal'r vigintiq̄ttuor viri in speculo hystoriali per Uincentiū
annumerati in .ij. parte libri sui. Et ꝓm⁹ est Pamphilus. et penultimus Hugo
canonicus sancti Uictoris parisiēsis teuthonic⁹ natione saxo de ciuitate Hal
berstadeñ. et vltim⁹ Ricardus eiusdē confrater: ⁊ infiniti plures quoꝝ non est

Religiosus. Scriptum est: quoniā comparatiōes sunt (numerus.
odiose. Sed videamus qui prioritatis fontaliter fue-
rit institutionis ꝑuilegio dotati viuentes religiose.

Clericus Certum est ꝙ sacerdotes qui etiaꝫ fuerāt reges ⁊ principes
veterū testamenti. quēadmodum his dieb⁹ grecoꝝ p̄sbyteri vxores habebant
et liberos venerabiliter cohabitantes et mūdi principat⁹ apud hebreos regen
tes: ꝓut hodie sunt apud gentiles in deoꝝ templis ministrantes. et dicuntur
flammines. et de deoꝝ sacrificijs ⁊ idoloꝝ ministerijs degentes.

Religiosus Utiq̄ patriarche ⁊ ꝓphete vt Abraam. Isaac ⁊ Jacob
et consequenter Moyses ⁊ Aaron et Dauid Salomō
fuerunt sup̄ sacerdotes. Inter quos ꝓphetas Samuel post obitum Hely sacer
dotis: et ante tempa Dauid congregauit religiosum culmen cōuentus ꝓpheta
rum. habitu differentialiter ab alijs populis distinctū. vt. j. Re. iiij. et magister
in histo. et Josephus iudeoꝝ scriba. Conseq̄nter Heliseus ꝓpha cū quo cōuen
tualiter religiose vixerūt filij ꝓphetarū in monte carmeli. vestitu quoq̄ nigro et
albo differential'r penatim impartito: ꝓut palliū Helye qđ ceciderat de curru
ignito ex parte fuerat cōbustū: et altrorsum incōbustum remāsit album. de qui-
bus carmelite p̄sentib⁹ diebus ꝓcesserunt: ⁊ crescēte eccl'ia primā vestem in ha
bitū ꝓut nūc vtunť transformauerūt. Tertio ꝓuenerūt a Johāne baptista qui
conuentual'r religiose congregauit discipl'os. vt Joh. ij. de quo se nominānt mo
derni fratres Johānite hospitalis hierosolimitano. Sed verius a Johāne pa
triarcha Hierosolymitano qui primus instituit hospitale hierosolymitanū.
Quarto ꝓcessit conuent⁹ religiosoꝝ a Christo: qui cōuentuales sibi congrega-
uit discipulos ⁊ apl'os: quib⁹ adheserūt ꝯuentual'r multi discipuli post missio-
nem spūssancti. vt diciť Actuū. iiij. quia nemo quicq̄ ipsoꝝ possidebat aliquid
quod suū esse dicebat sed erāt illis oīa cōmunia. Ex qua radice fundanť pro
nunc omniū religionū eterne salutis fundamēta. ⁊ radical'r ordo sancti Fran-
cisci et omniū mēdicantiū ⁊ a principio nihil habētes ⁊ oīa possidentes. libe
re mendicare: ⁊ de alieno viuere: cum tñ regularū suarum moderatione que la-
borem manuū requirit suo tempore. Quinto a Marco euangelista religio re-
cepit ꝓfessionis incremēta. qui apud Alexandriam discipulos mire deuotiōis
tenuit conuētualiter cōiunctos. vt dicitur in Ecclesiastica historia li. j. cap. xvj
Abinde primū processerūt monachi: quoꝝ fuerūt tria genera. scilicꝫ cenobitaꝝ
qui laborando fideliter in cōmuni viuebant. Alij dicebantur eunuchi qui bini
et bini habitabant. et tertij anachorite qui dicūtur similiter circūcelliones qui
soli in deserto vixerunt. et processu tp̄is in conuētus se cōgregauerunt. quales
nunc fallaciter se simulant Beghardi et Lollhardi in nemoribus et extra mo
rantes: nullam regulā profitentes. ⁊ aliqui de tertia regula fratrum minorum
se recognoscētes. et fallaciter scapulare sumētes. đ quib⁹ tu magister Felix nu-
per fecisti tractatulū de validis mendicantibus intitulatum. Sunt et fuerunt
mulieres olim virorū religiones deuotissime speculantes. et quoniā ꝑ se nō ha
buerunt religionis cōuentus et habitationes: sepius in habitu virili inter reli-
giosos cōuersos: nō sacerdotes castissime secreto latētes: post mortē sunt repte

Hinc sancti patres et primo sanctus Thomas apostolus consequẽter Benedictus Bernardus et alij plures monialiũ monasteria diuerse professionis constituerunt. Constat ꝙ similiter inter gentiles (prout narrant cronice) fuerunt religionum cõseruatores. et etiam iudei qui dicebãtur tempe christi viri religiosi ex omni natione in Hierusalem congregati. vt Actuum. i. et Ualerius maximus speciales de talibꝫ facit tractatus. et Marcus venetus in itinerario suo inter sarracenos describit religiosorũ conuentus: dijs gentiũ deuote famulantes: quoꝝ (prout predicit̃) pontifices ⁊ sacerdotes dicuntur flãmines.

Clericus Et tu quoqꝫ tuates putat͛ fore potiores: eo ꝙ tam gloriosos habueritis professionũ vestrarũ in veteri nouoqꝫ testõ cõseruatores. sed christus auctor omniũ: et p̃sertim cunctorũ in ecclesia professorum quos sequi voluit et mandauit euãgelice veritatis preceptũ de quo predicitur. pro cuius transgressione morti traditi subitanee Ananiam et eius vxorem Saphiram. vt Actu. v. Et igitur sub mortis eterne pena abdicatio proprij ac obedientia. simil'r ⁊ castitatis obseruãtia sunt cuiuslibet precepta religionis professionis queqꝫ principalissima.

Religiosus De obedientia similiter et castitatis obseruantia nõ puto fore remissiõis remedia. sed de rerum priuataꝝ ꝓprietate ⁊ penitus ipsaꝝ renunciatõe releuationis ⁊ restaurationis gloriosa sunt virtutis medicamẽta: quibus pronũc vtuntur omniũ religionũ quasi confraternitatum cõturbernia. et hoc sic seruatur a tanto tempore cuius initiũ non est in memoria hominũ. et hec prescriptio legitima apud leges et iura canonica. ⁊ desuper quoniã religiosus de licentia sui superioris rerum suarũ habet vsus: aut in mortis articulo renuncians in p̃lati manus vel offert se paratum vt sit renunciatur⁹. nonne intentio iudicat omnes. ꝓut dispensatio pape te clericũ prebendas et eccl'ias fac̃ possidere plures. ⁊ cõsequẽter nõ times deos nec abhorrebis pontifices.

Clericus. Sunt in ecclesia. xxiiij. religiones at paulo plures. ⁊ tantũ tres regule ad quas reducũtur omniũ religionũ ꝓfessiones. videlicꝫ sancti Basilij que sub se solũ habet carmelitas p̃dictos vel montis Carmeli fratres: ⁊ añ tempa David institutas. Secunda est regula sancti Benedicti: q̃ sub se habet om̃es Benedictinos. cluniaceñ. cistercieñ. carthusieñ. et cõmuniter om̃s. xij. lectionibꝫ in suis matutinalibꝫ vtentes. Ceteriqꝫ cũcti per mũdi ordines ꝑ nouẽ lcões matutinũ psallẽtes sub Augustini regl'a ꝯstituũt̃: vt sunt canõici regl'ares Johannite. cruciferi. premonstrateñ. fratres heremitaꝝ sancti Augustini. predicatores. minores. paulini: ceteriqꝫ plures: et summarie nulli persone dictorum ordinũ cõceditur ꝙ habeat ꝓprietatis vsum. Nam illa tria religiosis tam proprie substãtialiter sunt et indifferentialiter assignata. ꝙ in contrariũ dispensare non potest domin⁹ noster papa. ⁊ licet de monacho faciat non monachum ꝓut factũ est de monasterio Lucerneñ. ordinis sancti Benedicti de anno domini. M. cccclvi. et extunc põt om̃ia q̃ potest clericus vl' monach⁹ iuxta sue cõditionis dispositõem. Uñ si licet p̃lato dispensare cũ mõacho vl' monacha super ꝓprietate: liceret etiã de castitate: vt diceret monialis: placꝫ dñe pr̃ abbas vt mecũ dormiat monach⁹. et si talis petitio videretur incõuenientissima. sic pari passu de ꝓprietatis cõmodo concernit̃ enormissima. vnde general'r dixit Hiero. tolle ꝓpriam voluntatẽ et non erit infernus et ꝯñter volũtatẽ ad res proprias et stabis securius. vnde ꝓut narrat Gregori⁹ in dyalogo. et de hac materia in ca. Cum ad monasteriũ. de statu mo. et de sancto Benedicto qui monachũ exilis

auri possessorem: mortuũ in signum damnationis sepeliri fecit non in cimiterio
cum ceteris fratribus: sed segregatim in sterquilinio. id est in equorum aut iu-
mentorum fimi stercorum quoq; fossato. sicut hodie vsurarius publicus nõ se-
pelitur in terra sacrata iuxta iuris decretum (prout seruatur in tota germania
et in Roma et in Bononia et in multis locis in ytalia. et simile statutum est ec
clesie de religiosis ꝓprietarijs: licet non seruetur sed in grauamen penarũ prout
dum hereticus aut infidelis eccl'iastico more sepelit'.

Religiosus. Domine nõ est ita. Nam omĩpotens ⁊ misericors deus.
cuius misericordie nõ est numerus. quare tam faciliter damnaret tantorũ reli-
giosoꝝ suarum creaturarũ tumult⁹. Nam longe maior pars omniũ religiosorũ
vtitur proprijs rebus. ⁊ presertim nos mendicãtes aliunde propter paupertatis
grauamen: in cõuentib⁹ modica possidẽtes. ⁊ ꝓpter h̄ oportz acquirere per p̄di-
cationis officium. confessionis beneficiũ. penitentie leuis arbitrium. et aliqui
per manui laboris artificiũ. et frequẽter per altaris sacrificium: vt inde viuam⁹
et corporis habeamus vberiores victum ⁊ vestitũ: quoniã de certis redditibus
prouentibus et obuentiõibus nihil speramus. sed incerte mendicatiõis suffra-
gio hũanitatis corpora sustinemus et sustentam⁹. et qui docti inter nos fuerint
fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticiam erudiũt multos qua-
si stelle in perpetuas eternitates. Daniel'. xij. Obfuscat enim maius lumẽ min⁹
et tam redolentis hominis peritia quare non eradicaret alicui⁹ ordinis bacte-
nus non seruata cuiuscunq; professionis mandata.

Clericus O frater: notanter dicis per predicatiõis officium. ⁊ hoc est
pingue tuũ releuationis ⁊ sustentiõis bñficiũ. ⁊ igit' vestri doctores ⁊ rabini pe
ritiores in cathedra Moysi sedẽtes precepta domini (prout p̄mittit') predican
tes et gloriantes in eo. quia scriptũ est Unicuiq; datur mãifestatio spũs ad vti
litatẽ. i. Cor. xij. Nam alij per spiritũ dat' sermo sapie. alij ſmo scientie ſm eun
dem spm̃. Nunc perpende ad quã vtilitatẽ dũmodo studẽt vt homib⁹ placeãt
et dño displiceant. et igit' confusi sunt q̃niã deus spreuit eos. Nam verba. vo-
ces. gestus. apparat⁹. ⁊ opera taliter ostentant vt audientib⁹ non displiceant et
dulcissimis allocutionibus. mellifluis confabulatiõib⁹. obscuris adulatiõibus
verbosis curiositatibus. virtuosis aspectibus. fictis religiositatib⁹. humilimis
incuruationib⁹. altis manuũ applausib⁹. sursum ⁊ infra tendẽtib⁹. subtilissimis
argumentationib⁹ appareant cũctis hominib⁹: ⁊ molliti sunt sermones eius su-
per oleum: et ipsi sunt iacula. Psal'. liiij. et dum multitudinis populoꝝ congre-
gatio fuerit tumultuosa. putãt ꝙ ipoꝝ predicatio fuerit multũ fructuosa. Sed
quid sequit'. ꝓut qui dulcis armonie. concordãtis simphonie. musicorum con
centus: in cimbalis bene sonantib⁹. perpendit intentissime: et delectatur in tali-
bus serenissime. sed postq̃ sonus cessat. auditus facillat. ⁊ diuersitas odorũ sen
sus segregat. nec resumere potest vnicam vel minimã consonoritatis notam.
sed sicut ventus Zephirus vel auster aquilonem surgere facit: qui transit et
non reuertitur. sic talis sonus subtilissimi sermonis post modicum totaliter
annihilatur. Nam visum est frequenter in experientia dum vnius tota dom⁹
familia de tali sermone subtili ad domus reuertitur: ⁊ ꝑ ipsam sermo mirabi-
lis commendatur. et si dicit paterfamilias ad discretiorẽ ex illa. Rogo dic no-
bis illius sermõis vnicam particulã. Respondet. Non scio per animam meam
dum audiui delectabar. et sic vagam cõcepit cõscientiã. Nondũ autez percepi
ꝙ hmõi p̄dicantes increpauerint sue ꝯgregatõis aut ꝓfessionis conuentuales

quoꝝ cognouerũt in terra ꝯuersatiõis errores:⁊ ꝑsertim in dictis substãtialibꝫ
tribus exorbitantes.imo seipos nõ edificant:sed tanꝗ̃ linguis hoĩm loquunt
et angeloꝝ:caritatẽ nõ hñtes.quid sequit sunt tanꝗ̃ es sonãs aut cimbalũ tin
niens:qd̃ cũ dulciter sonat nõ sibi sed alijs laborat.Hi sunt(de quibꝫ dic Jaco.
in canõica sua)fallẽtes semetipos:⁊ tanꝗ̃ auditores vbi ⁊ nõ factores:⁊ cõpant
viro considerãti vultũ natiuitatꝭ sue in specl'o.qui abijt ⁊ stati oblit⁹ est q̃lis fue
rit.Jac̃.i.⁊ nihilomin⁹ se sua voce condẽnãt.Vñ quõdã audiui plebis pastorẽ
ad oues suas religiose ꝑdicantẽ.⁊ post officiũ ad mẽsam ꝓperantẽ.et effectualr
inquit.si qd̃ ꝑdicaui cõcernit veꝝ nõ videbo lumẽ in eternum.et quid factũ est
(prout mihi ꝯstat)perpendam⁹.nam sine lumĩe q̃si subitanea fuerat suffocat⁹.
Nam etiã de quodã religioso legit multũ deuoto ⁊ sufficienter perito:eloq̃ntie
quoqꝫ dono cõmẽdabilr redimito.⁊ dũ in sui ſmõis eloq̃ntie patenter dyabolo
concitãte de facũdie pulcritudis serenitate.vanã conciperet gloriã.mox ꝯuersus
in cor.ait in seipo ꝓpter te videlicet vanã gl'iam nõ incepi.nec ꝓpt te cõceptũ ser
monis intentũ dimittã.sed virilr virtuose ꝓcedam.Ac si diceret.Domine non

Religiosus est exaltatũ cor meũ:neqꝫ elati sunt oculi mei.Ps̃.cxxiij.
Et tu clerice nostroꝝ profers religiosoꝝ vitas ꝯuersatio
num.Sed turpe est doctori cum culpa redarguit ipm.Nam scriptum est.non
quis dicat:sed quid dicat attende.et hoc xps in ꝑdicto voluit euangelico veri
tatis denotare.dum de cathedra moysi ꝓtulit.nam leprosa man⁹ mundũ semi-
nat ⁊ metit frumentũ.⁊ terra vili⁹ ⁊ inferi⁹ inter cetera videt elementũ.tñ lapi
des ꝑciosos ꝓfert.similr aurũ ⁊ argentũ ⁊ omniũ creaturaꝝ mr̃ ⁊ fundamẽtum
Permittas igit nos cũ fruct⁹ vel sine fructus.id est emolimẽto predicare iuxta
conditões hominũ:nos ⁊ sermões nr̃os audientiũ.Dic queso bñficia tua aut
tuoꝝ ꝯfratrũ tempe pñti aut ꝑterito q̃litercunqꝫ fructuosa.q nup quidaꝫ terre
princeps ꝑpendebat.⁊ inutiliũ multitudinẽ sacerdotũ considerabat.Et igitur
a quodã mgr̃o parisiẽsi:qui quondã quodlibetũ in ciuitate ꝑncipis disputaue
rat:⁊ fraudulẽter q̃rendo dicebat.O mgr̃ quot sacerdotes sufficerent ꝓ rusticꝭ
in terra degentibꝫ.et fec h in illũ finẽ:si diceret centũ:⁊ pͥceps diceret ⁊ reliq̃s
expellam⁹.vel diceret q sacerdotes nõ eẽnt sufficientes.iteꝝ diceret.⁊ ad locuꝫ
cuiuslibet duos ordinem⁹.sed sagax mgr̃ ait.Dñe ꝑnceps:nuꝑ parisius in q̃dã
quodlibeto que sunt quidã nobilis quot caude vulpiũ vna post aliũ extensa de
terra tangerẽt celum ⁊ fuerat respõsum.caude vulpiũ in lõgitudine sũt dissimi
les.sed si tres eẽnt longitudĩe sufficiẽtes altitudinis nũeꝝ cõplerent.sic ad ꝓ-
positũ:sacerdotes sunt dispares:⁊ rustici sunt ineq̃les.et ꝓ bonis ⁊ honestꝭ mil
le rusticis sufficerẽt duo sacerdotes.repit etiã vn⁹ solus rustic⁹ tam iners insul
sus ⁊ inept⁹ quẽ decẽ sacerdotes ad bonos vix reducerẽt gestus:mores:ritus:
ac honores.et igit dñe ꝑnceps ad ꝓpositũ.postq̃ꝫ mihi dixeritis rusticoꝝ in sin-
gulis villis morantiũ mores ⁊ conditiones.dicam vobis numerũ sacerdotum
qui talibus ad regendum forent sufficientes:et princeps quietatus.

Clericus Non expedit pronũc talia taliter recitare.Nam tu et tuates
et presertim religiosi mẽdicantes per singl'os dies:⁊ etiaꝫ no
strates in suis sermõibus.⁊ signãter ad clerũ facitis collatiões:⁊ consuetũ fuit
in concilijs Constãtieñ.et Basilieñ.q religiosi nõ pape nec cardinalibꝫ nõ qui
buscunqꝫ ꝑlatis pepcerũt.qm̃ nõ habuerũt ꝑbendas seu beneficia:aut eccl'iaꝝ
dignitates quibꝫ spoliari timuerũt.sed tanꝗ̃ nudi coraꝫ latrone seu raptore au
denter cantauerũt.sed etiam econtra tales prelati collationibus consueti simi-

libus non aduerterũt. Comparuerat tamen in ꝑncipio dicti concilij Basilieñ.
quidã frater Guilhelmꝰ:ordis minoꝝ facũdissimꝰ.ꝛ simil'r ibidẽ nõ vlli pepcit
Sed qm̃ in Francia ꝯtumaciter p̃dicauerat:a clero mltas cõtumacias.i. cica
trices vl'neꝝ ad Basileã reportauerat. ꝓut ĩ capite facie mãibusq3 d̄mõstrabat.
quoniã scriptũ est. Qui nõ habet ere luat corpore. et quia beneficijs caruit:pe-
nas corpis violenter reportauit. et post multa talia cõmissa quoniã errauerat
per clerũ frantie cõuictus. de regno ꝓscriptus:ꝛ ad perpetuas carceres cõdem
natus. Sed tu religiose moꝝ reuertere ad materie principalis apparatus.

Religiosus. Simil'r ꝛ nos frẽs ꝓpt' vsus et ꝯsuetudis cõtinuatiões
quas reputamꝰ nob fore leges:nõ curamꝰ clericoꝝ redar
gutiões:ꝛ maxie ad tria substãtialia ꝑ te p̃missa se ꝓtendẽtes.ꝛ etiã qm̃ nr̃e p̃-
latiões similia nõ ꝼuãtes nos nõ coartãt.ꝛ sic sub velamẽto alaꝝ suaꝝ suꝑ mise
ricordia dñi stamꝰ ꝑseuerãtes. sic̃ p̃ñtibꝫ ꝯtingit diebꝫ. nã adulteriũ ꝛ ꝯcubina-
rioꝝ tam terribilis est multitudis vsus ꝛ pontificũ simil'r ꝛ p̃latoꝝ ac pastoruꝫ
cõsensus ꝑ taciturnitatis viciũ declaratꝰ. ꝙ predicatio religiosoruꝫ cõtra tales
et clamor tanq3 ꝯ p'les lupos vniꝰ pastoribꝫ eiulatꝰ sine canibꝫ nulliꝰ ẽ ꝓfectus.

Clericus O frater:tu nosti fortassis (ꝓut dicit Ualerius maximꝰ) ꝙ
statuta ꝑncipũ queãdmodũ tela sunt araneaꝝ q̃ capiũt mu
scas:sed si venerint irruendo culices. bruci. vespe quoq3 maiores. disrumpen-
do violẽter ꝓrũpunt.ꝛ extũc minores musce sequũt'. sic est de vob fribꝫ ꝓut etiã
de clericꝭ. postq3 prelati vr̃i rũpũt regulaꝝ tela. miores ꝛ iuniores frẽs sequũtur
sine corrosiõis ꝯscia. Et igit' ꝑiculosum videt' dũ p̃lati delinquũt:qm̃ tot morti
bus sunt digni q̃t aias destruxerũt. vñ Greg. p̃lati signũ sine signo nihil aliud est
q3 ludibriũ. Et final'r sãguis subditoꝝ de mãibꝫ eoꝝ reqret'.ꝛ huiꝰ tremorꝭ timo
re cõuentꝰ mõasteria ꝛ domꝰ vtriusq3 sexus ꝑsonaꝝ ꝯgregatiões.ꝛ p̃sertim in Au
strie et styrie ac karinthie ducatibꝫ ꝓnũc receperũt (relictꝭ moribꝫ antiq̃s) nouum
iugũ dñi.ꝛ se voluntarie reformauerũt.ꝛ in sinceritatꝭ spũ hũiliter quieuerũt. et
omnibꝫ bonis spũalibꝫ ꝛ tꝑalibꝫ abundãter ꝓfecerũt.ꝛ de die in diẽ ꝓficiũt. pro
ut xp̃s dixit discipul' suis dũ omia cõmunia habuerũt. nunq̃d aliq̃d defuit vob.
et h̄ erat ꝟtute cõmunitatꝭ sacratissimoq3 diuisiõis reꝝ felicitatis. Sz in ꝯtriuꝫ
vos om̃es ordinis sui regimis obſuantiã nõ seq̃ntes tanq3 apostate deuiãtes
erũt obseruatoꝝ imo regulaꝝ v̄raꝝ institutoꝝ ꝑncipaliũ vt fuerũt Benedictus
Dñicus. Franciscꝰ. et pluriũ sctõꝝ alioꝝ patꝝ tyrãnici ꝑsecutores:ꝛ in xp̃o vio
rum ꝯfratrũ in regulã simpl'r intrantiũ seductores.ꝛ hi ꝯseq̃nt' in pauꝑtate de-
gunt:in miseria subsistunt. in penuria tabescũt. et summarie hic ꝛ in alio seculo
om̃i bono deficiũt. et imo qd̄ turpiꝰ ẽ. iuuenes nouitios tenues:ꝛ ad bonũ flexi
biles exẽplis pure venenosis inficiũt:ꝛ in litteratura non instruũt. in disciplina
negligũt:ꝛ tal'r ꝙ ad peritie dignitatẽ anhelare nõ p̃sumũt. qm̃ ꝑ prauitatꝭ vsũ
in intestinis corrupti sũt. Et nũc auribꝫ percipe clamorẽ meũ. si qñ aliq̃ de vr̃is
vt sunt p̃lati. ꝑores. guardiani. lectores. cellerarij et semꝑ coci cum ipsis plena-
rie degunt ꝛ glorianter dicũt:pro nob satis:cõpetenter ꝓ socijs:ꝛ nõ curemꝰ de
ceteris. O q3 inanis est gl'ia: que in die ire calamitatꝭ ꝛ miserie et amara valde
est miserrima miseria ꝛ oĩ tristicia plena. nã ꝓtũc abũdãtes in seculo principal'r
quoq3 clerici:ꝛ plus religiosi imo pauꝑrimi frẽs. hic modicissimũ ꝓprietatis ti-
tulũ hñtes:om̃s in vnũ. diues ꝛ pauꝑ ꝓ vilissimis rebꝫ terrenis: perpetuis care
bunt abũdantijs. Nõne hec ẽ vanitas ꝛ oĩm vanitatũ inhũanitas:ꝛ internarũ
cogitationũ euacuitas:ꝓut ille q̃ ꝓ furto vl' rapina vniꝰ aurei:ac alius eodẽ die

pro mille florenis vno patibulo suspẽdunt: et ambo pariter hoc terribili vocabulo, videlicet fures nũcupant. et iste de modico vilis ac alius de magno furto fur solennis aut famosus appellat. Sic similiter maiores pro nunc raptores vt sunt aliqui nobiles eleuato capite tanquam honorandi proficiscunt. sed pauperes raptores capite dimittunt. Sic est de vsurarijs publicis vbi vnus pro vno talento: et alius pro mille ambo simul extra cimiterium iuxta iuris decretũ proijciunt. Sic similiter cum adulteria vnus cũ turpissima. alius cũ speciosissima cõmittunt. et secundum leges imperiales ambo si fuerint per cõiuges accusati: capite puniunt. et hoc lege lombardica per aliquas vniuersitates seu cõmunitates aut ciuitates italicas seruant. sic etiã dum clericus cũ vetula cõcubinatus crimen committit. et alius cũ pulcerrima hitare cõsueuit. et ambo secundum iuris scripti rigorẽ per se tanquam in peccato mortali sordescentes. a diuinis officijs suspendunt. de quo plenius in tractatulo de anno iubileo per me nuper cõposito et alijs criminosis tractat. et remisi ad ea de quibus le. et no. i. c. Vestra. de coha. cle. et mu. Sic similiter mulier que cũ solo principe fornicata. et alia que cũ multis rusticis fuerat cõtaminata. ambe pariter dicunt meretrices. Unde dicitur quod quedã monialis honeste cõuersationis preteriens domũ cuiusdã burgensis qui monedulã habuit iuxta fenestras in cauea pẽdentẽ. que cõiter quãlibet mulierẽ ibidẽ preterientẽ acclamauit meretricẽ. et ipsa sursum aspexit et inquit. quis dyabolorum secretũ meũ tibi reuelauit: credens quod sibi soli et nõ alijs talia dixerit. et cordintime cõpuncta cogitauit celi reuelabũt iniquitatẽ iude. et corui latrociniũ et latrones sancti Meynrhadi. et effectualiter vitam cõuersa mutauit. Sed nunc ad propositum prenotata reducant: et omnes in vnũ diues et pauper in vero dei iudicio pẽsant. et qui portauerit pondus diei et estus cũ vltimis remũerant. Et qui in vno reus est: oĩm reus est. hoc est: qui in vno peccato mortali: morte preoccupatus occubuerit. cum Cayn desperato: ac Juda proditore et pontio pylato mercedes recipit. cũ tali tñ differentia prout nouit qui nil ignorat et iudicialiter decreuit. Nũc in summa sũmarum tu religiose cũ solido solo seu precio vilissimo cõdemnaberis perpetuo: prout confrater aut prelatus tuus cum thesauro patenter precioso: et ambo iuxta sacrorum canonũ statuta et regularũ vrãrum decreta in signũ dãnationis ecclesiastica carebitis sepultura. aut si cõuerterit tanquam heretici et infidelibus plus est nocitura. Et nõne hec est vanitas vanitatũ: cũ pro tali vanitate ãmittis celestis regni potentatum.

Religiosus. Licet hec et his similia nos religiosi clericis beneficiatis et alijs seculi filijs talia predicãdo retulerimus: et insolenter apparatus aliquãdo feroces ostenderimus fateor quod virtuosis operibus clam neque palam prosecuti non fuerimus. prout thema veritatis euãgelicũ declarat apertius. nam finitis penitentie temporibus videlicet quadragesimalibus pascalia lete cũ ceteris suscipimus. quoniam per illa tempora tanquam rusticus in messe: fructus beneficiorum nrõrum collegimus: et sine seminis effusione messem sequentis anni spectamus. et summarie quicquid dixerimus de mandatis ecclesie: prout alij sua. sic nos nostra cum senioribus nostris viuis et defunctis seruare consueuimus. nec aliquis de nostris de mortuis est reuersus qui reuelet aut reuelari faciat quid certo sit certius.

Clericus O frater suspirando perpendas quis in hoc seculo pro suis sceleribus iuxta legis imperialis edictũ ad ignẽ fuerit condẽnatus. et pariter igne sulphureo sarmẽtis et pice copiose fulcitis crudeliter flãmis irruẽtibus: scintillis choruscãtibus seueriter fuerit circũdatus. et vlulatu clamoris penitus angustiatus. quid putas quod reuelare aut annũciare seu narrare possit pre pressura fumosi vaporis omnibus amicis cognatis et confratribus prope vel longe manẽtibus. Sic ad propositũ. hec est fi-

des nostra: q2 qui bona egerūt ibūt in vitā eternā. qui ꝟo mala in ignē eternū.
quā si q̄s fidel'r firmiterq3 nō crediderit: saluus esse nō poterit. ⁊ in igne tali ta-
literq3 cruciatus quid credis ꝙ tibi vel alijs renunciare valeat. vel si est in ce-
lis pre gaudio tibi nil referre ꝓcurat. nam diues epulo sepult⁹ in inferno tantū
ex eo q̄ntū delicate vixit ⁊ paupib⁹ nihil distribuit. ⁊ igiꝉ ī tāto cruciatu torq̄ba
tur quin cū Abraā loqui potuit. ⁊ sic verisimil'r putam⁹ sicut maior adulter vel
fornicari⁹ plus puniꝉ q̄3 exigu⁹. sic maior ꝓprietari⁹ plus q̄3 minor. attamen am-
bo si sine pnīa pctīs correspōdēte morte ꝑoccupati fuerint vno suspēdunꝉ infer
nali patibulo om̄i cruciatu pleno. vl' possum⁹ dicere de ꝑdicto diuite ꝙ dn̄s hāc
visionē mortalib⁹ ignotā nob̄ volebat innotescere. vt infernales penas dudū ꝑ
ꝓphās nob̄ ꝓmulgatas: imo ꝑ gentiles vt fuit Job Uirgilius Socrates et alij
pl'es intelligerem⁹ pctōrib⁹ supuenturas. Nec gaudebis ex eo qm̄ ꝓprietarij sūt
in infinitū plures. Nam vt dic̄ Aug⁹. nō minus vrit qui cū m'ltis vrit. Hoc vi
dem⁹ dū plures in vna domo ꝯcremātur: aut vna naue suffocanꝉ nō mag' cōso
labunꝉ: sed verisimili⁹ vnus alteri⁹ pena concutiꝉ. Nā scūs Greg. narrat in dya-
logo qual'r Theodoric⁹ rex Gothoꝝ qui dicebaꝉ de Uerona Arrian⁹ eccl'ie ro-
mane ꝑsecutor arrept⁹ ꝑ demones ⁊ visibil'r viuus aīa ⁊ corꝑe ꝑducebaꝉ nudus
discalciatus ad ignes ethne montis ꝑpetue cruciādus. de quib⁹ legiꝉ in hysto.
sancte Agathe ⁊ ibidē ciuitas Syracusana: qui quondā terminos suos excre
uerat. ⁊ illi ciuitati ꝓpinq̄uerat. ⁊ igiꝉ ciues ibidem velū sancte Agathe ꝯ ignis
tanq̄3 gehennal' voraginē ꝓpalauerūt: ⁊ verocitate ignis retrocesserūt. Hoc tibi
sit dictū vt de penis infernalib⁹ aut purgatorij mai⁹ habeas crudele testimoniū
Nunc ad ꝓpositū ꝯuertamur perpende tu religiose ꝙ fuisti liber natus: et nō cō
pulsus sed poti⁹ in tue iuuētut' teneritate deceptus tā religiose ꝓfessionis rigo-
rose normā ꝓmittendo: aut nō decept⁹ s3 liber inuolut⁹: quā ꝓtunc seruādo sub
pena peccati mortal'es inuiolabil'r astrictus. ⁊ si in tali violētia vsq3 in finē ꝑse
uerauer' sine dubio in et'nū peribis. Nam fortassis putas ꝙ regule ꝯseruatores
moderni siue ꝑteriti inaniter errauerūt. nam sunt ꝓprie contraria ſuare mādata
et nō seruare mādata: ⁊ si vnum bonū: aliud ꝯriū indubitāter est malum. ⁊ ꝯse
quenter pctm̄ ⁊ nō simplex s3 onerosom. O de⁹ iudex eterne vbi me abscondam
a vultu ire tue vbi iust⁹ uix saluabiꝉ ⁊ cor sinceꝝ ꝯcutiꝉ ⁊ sctūs cōmouetur. Aut
q̄d dicem⁹ nos inutiles ſui omī spurcicia pleni dū tremūt viri gl'iosi et etiā ami
ci dei qui dn̄o in fame. siti. frigore. nuditate. labore. fatigatiōe. vigilijs. ieiunijs
orōnib⁹. sanct' meditatōib⁹. seuis ꝑsecutōib⁹: et molestis insultibus. ⁊ nihilomi-
nus domino fidel'r ⁊ ardenter seruierūt. O q̄3 m'ltas ḡues tribulatiōes perpessi
sunt apl'i. martyres. confessores. ꝟgines et ceteri sctī fidei ꝓfessores q̄ xp̄i sequi
voluerūt vestigia ⁊ aīas suas oderūt. ac eternā vite patriā possiderūt. O q̄3 stri
ctam simil'r ⁊ abiectā p̄res in deserto duxerūt regularis vite figurā sil'r ⁊ ꝯuer-
sationē ꝓut Hiero. narrat in vitaspatꝝ: Quā3 graues temptatōes: infestatōes
pertulerūt q̄3 ꝯtinuas sine intermissiōe deuotas orōnes ꝑfecerūt. q̄3 rigidas ab
stinentias sustinuerūt. q̄3 magnū zeli desideriū ad spūalis ꝓfectū feruoris gesse
runt. q̄3 forte bellū aduersus vicioꝝ stimulos egerunt. q̄3 purū intētionis ꝓposi
tum ad benefaciendū tenuerunt: ⁊ nulla particula diei neq3 hore ipsis inaniter
preterierūt: ac ꝑ operis boni cōtinuatōem a sctis desiderijs nunq̄3 cessauerunt
et freq̄nꝉ pre ꝯtemplatōis dulcedine naturali nc̄citate refectōis postposita ob-
sequij diuini cultus solēnitatē ꝑfecerūt, omib⁹ quoq3 duritijs. dignitatib⁹. ami
cis. honoribus. cognatis ⁊ mundi cultorib⁹ liberaliter renunciabant. nil in or-

be pꝛopꝛietatis ſingulariter tenere cupiebant. ac de leta puraqꝫ paupertate gau
debant in humilitatis gradu vero perſiſtebant in obedientia ſimplici viuebāt
et ſic de die in diem in virtutibꝫ ꝓficiebant. et talis in principio omnis religio-
nis erat ſtrennui feruoꝛis operatio et cuiuſlibet pꝛincipalis glorioſe confrater-
nitatis oꝛigo: ſimil'r ⁊ occaſio. Hec pꝛobant antiquoꝝ monaſterioꝛum veſtigia
veterū ſcripturaꝝ: libꝛoꝛū: voluminū. cartarū. litterarum quoqꝫ teſtimonioꝛum
teſtamenta. Et hec omnia ⁊ ſingula ſuperius denotata ſūt per obſeruatoꝛes re
gularū interne cōſideranda. ſed non ſub ꝑcepto ſingula facienda. ſed ſinceris
affectibus ſingulariter (inquātum ſunt humane fragilitatis potentatꝰ) perfici
enda. quoniā ad impoſſibile moꝛtalis nature conditio non eſt reſtringenda.

Religioſus. Tu pꝛofers infinita de nobis confratribꝫ et fratricellis
inter oīs oꝛdines oꝛbis pauperculis. Sed dic aliquid
de ſuperbiſſimis oꝛdinibus Benedictinis: ⁊ ad Benedicti regulam cōſtrictis.

Clericus Quid compendioſe dicam concludēdo ꝙ non aliter puto ꝙ
ꝙꝫ plures ipſoꝛū non credant vitam poſt hanc vitā. ⁊ ſic cre-
dunt nihilominꝰ ducunt vitam deſperatā vt dicam percuſſimꝰ fedus cum moꝛ
te. et cum inferno fecimꝰ pactum. Eſa. xxviij. et non perpendūt ꝙ ipſi gentiles
pꝛedicti. et ſuꝑ hoc Alexander magnus. Ariſtoteles et Ptolomeus, alij quoqꝫ
quoꝛū non eſt numerus pꝛopter future felicitatis feruoꝛes operati ſunt iuſticiaꝫ
et aliqui eoꝛū adepti ſunt repꝛomiſſiōes. vt Traianus imperatoꝛ qui pꝛopter
equitatis ⁊ iuſticie meritū (vt narrat Grego. poſt moꝛtē peruenit ad beatoꝛum
quietem et gaudiū. de magnis monaſterioꝛū diuitijs in cōmunitatis tamē foꝛ-
ma religioſe poſſeſſis compoſui uuper ſpecialem ad inſtigationē domini, abba
tis de mulbꝛūnen oꝛdinis Ciſtertieñ. Spirenſis dyoceſis tractatulū de nego-
cijs monachoꝝ intitulatū. per dyalogū ſimil'r diſputatiue dictatū. ⁊ de qrundā
pꝛelatoꝝ mōſtruoſa oꝛdinis ſancti Benedicti curialitate pompoſa. ex eo ꝙ ſūt
abbates infulati ſe faciunt ⁊ permittūt pꝛincipes denominari: pꝛout in germa-
nia ſancti Galli loci heremitarū. necnō Augie montis apud Conſtantiā mona
ſterioꝝ abbates: quos Jo. an. in addi. ſpe. noīat aſinos coꝛonatos. de quibꝫ lar
giter ſcripſi in libꝛo de nobilitate: in capitulo qui ī terra ꝑncipes debeāt deno-
minari.

Religioſus. Tu terribilis es ⁊ quis reſiſtet tibi cū in pre-
notatis tam diuerſis vſus fueris noui veteriſqꝫ teſtamē
ti ac ſanctoꝝ patꝝ et al's peritoꝛū ſcripturis emēdemꝰ in meliꝰ ſi quomodolibꝫ
ignoꝛāter peccauimꝰ. et qꝺ eſt ꝑcioſiſſimū videlicꝫ tēpꝰ vſqꝫ mō totaliter perdi-
dimꝰ. nā ſic a cunabulis qͣſi ſum religiōis habitu nutritꝰ. Sꝫ ꝓut pr̄es nr̄i nob̄
narrauerūt: et ſenioꝛes populi nr̄i pꝛeceſſerūt in vijs moꝛū ⁊ virtutū ſemita pa-
tenter errauer̄t. Nā ſi rex dauid ille gl'ioſus dixit. Vermis ſuꝫ nō hō. et Abꝛa
am patriarcha Geneſ. xviij. loquar ad dn̄m meū cum ſim pulſis ⁊ cinis. quid
dicam pauꝑ eloquio miſer ingenio. diffuſus arbitrio. indignꝰ dei fruitio. egenꝰ
eius obſequio. timoꝛoſus celos aſpicio. ꝑegrinꝰ in ſeculo ciuitatē manētē: imo
nec locū ciuitatis aut cellam domꝰ oꝛdinis firmā ſed ſemꝑ annuatim quaſi va
riabilē gyrouagus habere recognoſco. in oꝛdine ſum ſuꝑ mēdicitate deſpectiſſi
ma ⁊ cunctis faſtidioſa fundato. ⁊ in pauꝑtatis maledictōe ꝯſtituto. ⁊ nullius
certe penſiōis iuxta regule rigoꝛē fruoꝛ tributo. et inter oēs mūdi ꝓfeſſoꝛes ſuꝫ
in oꝛdine minimo fratꝝ minoꝝ cōiter nūcupato. et oīs hic laboꝛ miſerabilis
apud deū penitꝰ eſt inanis. ſed reſpectiue: ⁊ iuxta cuiuſlibet hoīs conditionē
comparatiue pꝛout ſubulcus et ruſticus imperatoꝛe ſeu rege dicitur arrogātioꝛ

sic ego cū fratribꝫ meis inter omēs religiosos orbis: imo pre clericis terrarꝝ vni
uersis in elationis eminētia. in ꝑlationis eloquētia. in sonoritatis facundia. in
gestus apparentia. in ambitiōis appetentia. in morꝝ suꝑbia. in fimbrie dilatura
in longitudinis secutura. in funis cinctura. in manicarꝝ ampliatura. in corone
capitis rasura. ⁊ summarie de mūdi voluptatibꝫ cunctis ꝓnūc si placꝫ nō speci
ficandis nulla nobis latet varietatis figura. Sicut de quodā heremita legimꝰ
qui culcitra fuerat corrosa circūuolutus. et ꝙ ad instar prelatorum post pedes
longe sequebatᷣ. retrospiciens nimiū gloriabatᷣ. ⁊ aliam nō in premissis puto ra
tionē: nisi (prout dicit Gregorius) ꝙ minus licet acrius vrit. Et quoniā beatus
Franciscus nos inter mūdi professores fore voluit humiliores. Et dicit Sene
ca ꝙ prohibitio augmētat affectum. His cōsideratis ⁊ combinatis ad suꝑbiaꝫ
sumus proniores. Nam credo ꝙ si Eue matri nostre de ligno vite nō fuisset pro
hibitio facta. de transgressione nunqꝫ fuisset recordata.

Clericus. Frater qꝫ sincere tanqꝫ ꝑ artem ꝑspectiue ꝑpendis ꝙ sumus
in via dissimilitudinis: ⁊ qualiter equanimiter cū obꝯuatoribꝫ recipiemꝰ talen
tum nob creditū eterne retributōis. Nam dicunt iura ꝑ vicariū dn̄i nostri Jesu
christi condita. cōfirmat etiā sacre veritatis theologice doctrina. ⁊ inter cetera
dicit Jo. in summa ꝯfessorꝝ li. iij. titulo. xxviij. q. viij. ꝙ sincerus religiōis appro
bate ꝓfessionis ⁊ ordinis ingressus ꝑ hoīem cuiuscūqꝫ ꝯditionis vel status ē ab
solutio vera q̄ dicitᷣ a pena ⁊ culpa. ⁊ tanqꝫ et taliter hō purificatᷣ a peccatꝭ sicut
in baptismatꝭ vnda que similr̄ mūdat iudeū gentilē. vel sarracenū. ⁊ si fuerit la
tro vel homicida ab omni pctī macula. ⁊ si in tali status innocētia vsqꝫ ad finē
perseuerauerit iuxta Hiero. ⁊ alios doctores sine pena de hoc seculo ad celorꝫ
gaudia transibit. Sunt tn̄ crimia ab his beneficijs penitus excepta. videlicet
rerum aut bonorū ablatio ⁊ nō restitutio. quoniā dicit regula iurꝭ. ⁊ sunt sancti
Augustini verba ꝙ nō dimittitᷣ pctm̄ nisi restituatᷣ ablatū. et hec regula nec per
contritionē: nec per confessiōem: absolutionē: indulgentiarū remissionē: ne per
religionē recipit aliquā dimissiōis vel relaxationis exceptionē. nisi tm̄ in illo q̄
nihil habet in mūdo vnde faciat restitutōeꝫ. ⁊ talꝭ ꝑ cōtritionē debitā recipit ab
solationis benignitatē. Per h̄ aūt verbū indulgētiarꝝ: indulgētias volui notā
ter designare. videlicꝫ indulgētias a pena ⁊ culpa. que ꝓnunc videlicꝫ de anno
dn̄i. M. cccclvij. in festo penthecost. in domo fratrū minorꝝ in mediolano in ca
pitulo generali fratrꝝ minorꝝ existūt ⁊c̄. que indulgētie tantū existētibꝫ in carita
tis gratia cōferuntᷣ. Dic queso qui sunt religiosi ꝑsertim sine proprietatis vicio
id est sine tali mortali pctō qui multis laboribꝫ ⁊ expēsis ibidē ꝑuenerint. Dico
similr̄ notanter expensis: quia nō mēdicabāt: loculos habebāt: cōtra legē regu
le laborabant. etiam si corpus vt ardeant ꝑ montes ⁊ colles tradebant. ⁊ prout
premittitᷣ in caritatꝭ grā nō fuerāt. ⁊ igitᷣ tm̄ sine fructu fatigatiōis: fastidij: tepo
ris: negligentie: soporis: ⁊ inq̄etudinē corporis reportauerīt. Et dixit Salustius
Dum labor est in damno crescit mortalis egestas sicut hic. et hoc ē durū verbū
sed durius est verbū qd̄ os veritatis loquetᷣ. Jte videlicꝫ maledicti in ignē eter
num. quoniā non pro indulgentijs sed per indulgētias sicut gallus per brunas
ambulabat. Per predictā igitur iuris regulam dānabuntᷣ omnes religiosorum
proprietarij: seu rerum priuatarꝝ vsurarij. quoniā ꝑ hmōi rerū temporaliū quo
rumcunqꝫ violenter aut fraudulenter seu inobediēter vsurpationē ⁊ vsum com
mittūt rapinā. furtū ⁊ spolium nisi ꝓfessus fuerit in officio res cōmunitatis tra
ctando. aut in studio de licentia prelati. et extunc cū moderatōe vtitur rerū cō

modo remoto fraude simil'r quoq; dolo. Sunt aūt pronūc cōmuniter religiosi
supficial'r intantū curiosi. et decipe talē intēdūt: cui soli cūctoꝝ secreta cordium
patebūt. et dū interdū se morituros ꝯcernūt ⁊ hmōi morbo strangulātē ꝓprieta
tis cōmodū retinere nō sufficiūt: ⁊ ampli⁹ peccare nō pñt ⁊ extūc hmōi res in q̄
buscūq; ꝯsistūt ad man⁹ suoꝝ libere p̄latoꝝ tradūt. et sic(vt putāt)debitū final'r
ꝑsoluūt. ꝓut fertur de quadā m'liere cui gallus iuuenis effugiebat ⁊ quē ad ca-
piendū ad diuersa loca fugabat. demū fugatus ad eccl'ie tectum se collocauit.
et iteꝝ inquietatus verticē campanilis applicauit. ⁊ extunc aquila rapax descē
dens ⁊ gallū violenter deduxit. et conseq̄nter illa m'lier voce magna clamabat
dicendo. dñe de⁹ et sancte Martine qui fuerat patron⁹ illius eccl'ie vobis illuz
gallum liberaliter offero ⁊ pro viuo recipiatis sacrificio. Sic ad propositū ali
qui religiosi faciūt. dum res proprias in mortis articulo ad manus religiosorū
tradūt: dū desperatas tenere nō possunt. aut obstinati tales proprietarij in suis
peccatis moriunꝭ. et hec mors peccatoꝝ pessima. Et christus pro maledictione
et phariseoꝝ ⁊ ypocritarū detestando terribil'r indixit perpetua. dū dixit. Uos
moriemini in peccatis vestris Johis. viij.

Religiosus. Ecce nunc benedicite dñm: oms̄ serui dñi: qui talentum
sibi creditū fideliter tractauerūt. ⁊ innocentiā primordialis ingressus religiōis
tam gloriose sibi distributā a dño. sinceriter retinuerūt. et ꝑ hoc video patenter
et intelligo sensibil'r si abdicatio ꝓprietatis et obedientia cū aureola castitatis.
immo qđ salubri⁹ ⁊ iocūdius est quocunq; tempe cōuertaꝭ religiosus. aut quis-
cunq; criminosus ignoscit de⁹ ⁊ reliquit post se benedictionē: ⁊ hec cōuersio est
supeminētis tam speciose virtutis ⁊ vera renouatio preterite iuuentutis.

Clericus Bene dicis: qm̄ religiosum q̄ntūcunq; desolatū ⁊ in ꝓfundo
maloꝝ cōculcatū imo despatū erigit sursum in finē oim̄ desi
deriorꝝ in quib⁹ est valor impciabil'. decor inestimabil'. honor insupabilis. et de
primo valore videlicet impreciabili dicit. Esa. lxiiij. Oculus nō vidit o deus q̄
preparasti diligentib⁹ te. et Paul⁹ dixit. i. Coꝝ. ij. dictū prophete corroborādo.
Oculus nō vidit: nec auris audiuit nec in cor homis ascendit q̄ prepauit deus
diligētib⁹ se. Nā paul⁹ hec in momēto ⁊ in ictu oculi cogñit. dū dñs ipm̄ in ter-
ram prostrauit. et sursum rapt⁹ tertiū celū ꝯspexit. Ualor aūt illi⁹ gl'ie celest' at
tendiꝭ in hoc ꝙ xp̄s tam chare suis amicis vendidisse concerniꝭ. qm̄ martyruz
sanguine cōparabaꝭ. hoc visum ē in Petro ⁊ paulo ceterisq; deo dilectis. Se-
cundo ꝙ ibi sit decor inestimabil' apparet in dñi creatur'. ⁊ p̄sertim in germib⁹
ꝓnūc florentib⁹ ⁊ fruct⁹ ꝓductur'. Tertio gl'ia celestis ē honor insupabilis: qm̄
dñs facit sibi cōplacētes domesticos xp̄i ⁊ apl'oꝝ ꝯciues. ⁊ hic est honor et gl'ia
non tantū sup diuites plebis aut religiosoꝝ imo clericoꝝ thesauros ꝓprietatis
sed superās oia totius mūdi regna dñatiōis. Sed ecōtra ꝓut clericoꝝ ꝯtraria
concerniꝭ fore vita. sic religiosoꝝ dispar obseruaꝭ conuersatio ꝓfessionis ceno-
bita. et eorūdē reproboꝝ retributōis compensatio ꝑ oim̄ bonoꝝ retributorez nō
remanebit oblita. Nā dicit Greg. Horrendū erit reprobis in inferno sepultis.
qm̄ ibidē erit dolor cū fortitudie. flāma cū obscuritate. mors sine morte. finis si
ne fine. defect⁹ sine defectu. pnia sine fructu. q: mors viuit ⁊ finis sꝑ incipit. et
defectus deficere nescit. mors perimit ⁊ nō extinguit. ⁊ dolor cruciat ⁊ pauorez
nō expurgat. Et dixit Bernhard⁹. O gehēnalis regio fugienda: ossibus ⁊ ner
uis tremētib⁹ ingemiscēdo timēda. vbi ignis ardens. frigus ꝯstringēs vermis
immortalis. fetor intolerabilis. malleus inflexibilis. tenebre palpabiles. ꝯfusio-

peccatorum. innodatio vinculorum. totus tremor ab horribili aspectu demonum qui tam ineffabilis videntur crudelitatis: prout ait Bern. in alio sermone quod mallet intrare fornacem igne candentem quam videre huius laruatam. videlicet demonis effigiem. Ad propositum facit proptime quod nuper posui pertinenter in alia collatione de sancta Brigitta Suetie regina: que mulier deuotissima et ex spiritussancti dono doctissima: que pro nepote suo defuncto videlicet rege Datie orabat instantissime et responsum recepit vt desisteret: quoniam pro sepulto in inferno non proficeret. de quo nimis perterrita. sed vltra petiuit a domino feruentissime vt videre possit penarum suarum qualitates in forma propria. et hoc sibi dominus concessit. et in puncto deorsum ad inferos prospexit (prout Paulus per visum raptus in tertium celum aspexit. et illico suum nepotem in tantis tormentorum penis: vnacum aliis quos verisimiliter nouit oculis suis conspexit. et ex hoc crudelitatis aspectu taliter perterrita super pauimentum corruit. et per tres dies et noctes continuo in extasi permansit: et extunc reuixit spiritus eius. et post multa hanc visionem historialiter per extensum conscripsit. quam similiter legi et legendo contremui. Ex hac igitur visione inestimabiliter terribili ac cruciatu nimis miserabili commota fuerat regina predicta tempore Bonifacii decimi romam se transtulit et hospitale ibidem construxit. et in diebus meis miranda perfecit. et per eundem Bonifacium post mortem canonizata fuit.

Religiosus. Vellem quod omnes religionis iugum assumentes. talis horrorem visionis patenter viderent. et fortassis immo sine forte crucis christi pondus perseueranter portarent. Nam patenter experior (prout dicit Hiero.) qui similiter fuerat monachus: et in monasterio sancti Pauli extra muros romanos per aliquot annos fideliter inter monachos infelices feliciter conuersatus. sic inquiens. Nunquam vidi meliores: et nunquam vidi peiores nisi in habitu religionis degentes: ac si diceret. Aut totum aut nihil: quoniam sunt proficientes aut non proficientes. id est deficientes. et in vno reus omnium est reus. licet dicat Boetius. Medium tenuere beati. hoc tamen est dicere quod non inter bonum et malum tanquam duo extrema recipiamus medium. sed inter duo bona recipiamus cum discrete compensationis moderamine medii modum prout inter iusticiam et rigorem iusticie sequimur equitatem. sic similiter inter obseruatores regule sequimur mansuetudinem. vt iuxta cuiuslibet fratris conditionem et nature complexionem prosequimur rationis discretionem. Attamen vt exeamus professionis examen. vtputa si frater nimis stimulo carnis torqueatur: non carnis viue massa pro emplastro sibi supponatur. sed per christi passionem. mortis proprie recognitionem: ac vltimi iudicii terrorem inferni. tremorisque rigor sibi proponatur. et sic indubitanter a tali temptationis morbo sanatur.

Clericus Placent que dicis. Hoc tamen communiter excepto vt non omnes in hac vita videant tam patenter infernalis pene cruciamenta. Nam fides nostra sufficienter dicit: quod qui bona egerunt ibunt in vitam eternam. et qui mala ibunt in ignem eternum. Et que sit ignis pena: suaque tortura quotidiana demonstrat ignis nostri figura. et dicit Grego. quod fides non habet meritum vbi humana ratio prebet experimentum. et igitur perpende quantum tu fidei meritum reportares. que fides dicit de penis inferni et gaudiis regni celestis. si patenter et experienter videres. Et igitur dominus disposuit salubrius vt fidei scripturis et doctoribus credamus pro salute nostra constanter et firmius prout hec et alia prime premissa doctores et predicatores vestri prepollentes per singulos dies procedunt diligenter doctrinantes. sed finito sermonis officio videmus auditores et prelatores et mandatorum expositores primo morbo laborantes. et sic concludamus cum principis prophetarum euangelico principali thematis condicto. videlicet: dicunt enim et non faciunt. alligant enim onera grandia

et importabilia ⁊ imponūt in humeros hoīm. digito aūt suo nolunt ea mouere
omia ꝟo opa sua faciūt vt videant ab homibꝫ: put p̄dicti p̄dicantes ꝓcedunt.
de quoꝝ subtilitatis eloquētie ⁊ curiositatis pulcritudine sol ⁊ luna mirantur.
Nam legit in gestis grecorū ꝙ Cerinus dux suo regi Carthagineñ cōtumaci-
ter contrariꝰ in campo paucis armigeris fulcitus. ⁊ in precinctu cū rege bellatu-
rus: ⁊ aduersus gentes in armis innūerabiles illico transiturꝰ ad suates. pran-
dete inquit: cū inferis cenaturi. Ac si diceret Pransi sup terraz in inferno hora
cene sumꝰ ꝑmāsuri. et qm̄ rex in multitudine sue virtutis sperauit. et dux et sui
mortē nō timētes tanq̄ desperati: violenter audaces irruerunt fortes ⁊ fuerunt
triumphatores. Et nūc ad ꝓpositum reuertamur. Hi ꝓprietarij tanq̄ desperati
procedunt: ⁊ hic ꝓficiūt ⁊ ad tempꝰ ꝓsperabunt: ⁊ nō tantū hmōi ꝓprio vtūtur
sed accumulāt: ⁊ alios fructus ad vite terminū cōparant tanq̄ vsurarij qui de
vsura aliam vsurā vsurpāt. ⁊ hi iniquitatē sup iniq̄tatē periculosius cōmittere
nō formidāt. ⁊ quod periculosiꝰ est iuniores nouitios et innocētes exemplo suo
malo cōmaculāt. et quoniā sunt periti: ⁊ ceteris doctiores. mox de simplicibus
sumunt sibi sequaces. Unde nup fremēdo laicus quidā imperitus lingua sua
cōpatriota fuerat locutus: ⁊ inter clericos seriose protestatꝰ. Nam sentio ꝙ pe-
riti delicatā naribus olant assaturā in inferno repositā: ⁊ nob imperitis abscō-
ditam. et igit nō ieiunādo. modicū orando. ecclesias nō frequentādo. ⁊ nil bo-
ni faciendo totis viribꝫ vehemēter laborant vt ipsam assaturā deuorare valeāt.
et in veritare sequar illos gustādo qd ipsi gustabunt. Unde quidā alius hos
composuit versus. Et si peritus a perio sit deriuatus. Ut doctor a doceo sit rite
cognomiatus. Sepe nūc in seculo peritus stat honoratus. legisq̄ peritos respi
ce multos. Consule peritos qua sorte fore locandos. ac si diceret. an a dextris
an a sinistris in examine districti iudicis discernas fore remunerādos. Sed ro
go te instāter frater charissime q̄niā laus in ore proprio solet sordescere aliquid
recōmendationis dignum dic de nostrorū clericorum continua sollicitudie: qm̄
difficulter semetipm homo cognoscere potest.

Religiosus. Hic homerus bonus dormitauit et taliter respondebat
quidā discipulꝰ venerabil Homeri philosophi dū questionē sibi difficilem pro
poni considerauit. Nam homerꝰ magister eius in Atheni doctor famosissimus
qui singul cōsueuit recenter ꝓpositis q̄stionibꝫ r̄ndere. Uñ q̄dā vice p suos sco-
lares inter se altricantes de cuiusdā subtilissime q̄stionis solutōe fuerat requisi
tus. et homerus dormitauit. i. se dormientē finxit. ⁊ sic recedentibꝫ discipul cuz
maturitate quid dicturus essz ꝓfundiꝰ deliberauit. ⁊ igit exortū fuit ꝓuerbium
inter phos ⁊ discipulos ꝙ in dubijs r̄ndebāt. hic Homerus bonꝰ dormitauit.
Sic ad ꝓpositū: qm̄ tam dubiꝰimo diffusus ⁊ ꝓpt multitudīs scripturarum de
vita ⁊ honestate clericoꝝ: tam in canonibꝫ q̄ in legibus dictantiū. latitudinem
ꝓfundū ⁊ altitudinē: ⁊ p̄sertim tu Felix in tractatulo de libtate eccliastica p te
nup ad dn̄m vicariū Cōstantieñ. ꝯtinet sufficiēter dictato. et igit ꝓnunc potius
Sum ꝯtentꝰ: qm̄ (volo dormitare q̄ ptinaciter r̄ndere.

Clericus. dispares sunt periti. silr ⁊ ipsoꝝ statꝰ: ⁊ igit dispar erit ipso-
rum locationis situatus. ⁊ fines acta probāt ⁊ ipsoꝝ apparatus iudex dū vene
rit iudicare seculū p ignē. tunc apparebunt iudicialiter tonsuratꝰ ⁊ cucullatus.
Unde nup in ꝯcilio Basilieñ. dū frēs de obsuātia ꝯ ꝯuētuales ibidē domꝰ scti
Francisci diligētissime laborarēt vt eos ad normā suā reducerent. ⁊ ambe par-
tes in ecclia maiori coram cardinalibꝫ et alijs peritioribꝫ p̄latis et doctoribus

vocate cōparerent: ⁊ illi de obseruantia cōiuncti pariter in vno latere manerēt.
et alij ex opposito congregati ꝯsisterent. ait presidens voce clamorosa. veniant
huc et ad hanc partē fratres de obseruātia: qui mox venerūt humiliter prostra
ti cum obedientia decenti et reuerentia. et vltra clam dixit ad sibi consedentes
qualiter vocabo reliquos: ⁊ dixerūt breuiter: veniāt fratres de non obseruantia
et presidens taliter vocauit illos. ac si diceret. de nulla obseruātia et penit⁹ sine
religionis norma. ⁊ ex hoc vtiq; terribili verbo ꝯterriti frēs ibidē cōuentuales
et tanq̄ turbinis ventus verticulū inter se facientes. ⁊ q̄s prim⁹ foret respicien-
tes: ⁊ demū globatim cōuoluti: vt prior aut posterior non appareret trepidātes
vbi nō fuit timor ac miro vertiginis mō se ꝑsidentib⁹ obtulerūt. ⁊ post mlti cer
taminis disceptationē: obſuatores domū conuētus ibidem ⁊ eius possessionez
obtinuerūt: et alios domesticos expulerūt. Et nunc ad ꝓpositum redeamus: et
finē collationis cū fine verbi euangelici laudabilr in themate ꝓpositi cū reuerē
tia faciam⁹ vbi dixit ꝑnceps ꝓphar. Qui se exaltauerit humiliabit. ⁊ qui se hu
miliat exaltabit. Hoc ꝓuidenter ꝑpendens quidā stricte religionis monachus
multū apparens hūilis ⁊ simplician⁹. vnde post refectōes ⁊ horaruz canonica
rum cōpletiones in celle sue secreto māsit solitarius tanq̄ pre ceteris mirabilr
speculatiu⁹. Vn̄ prelato monasterij defuncto. fratres in vnū cōuenerūt: ⁊ eūdē
simplicianū in abbatē cōcorditer elegerūt. ⁊ postq̄ fuit firmat⁹ ⁊ potenter insti-
tut⁹ vitā duxit crapulosam ⁊ eminēter pre ceteris ꝑsidentib⁹ deliciosam ⁊ extūc
dixerunt in mōasterio potiores. Dn̄e abbas vbi sunt mores ⁊ conuersatiōes so
litarie ac māsio seu speculatio priores. Et abbas. Et si duxi vitaz solitariam in
cellis reclusus: nihilomin⁹ tn̄ ope sollicitudinis ⁊ laboris ꝯtinuatiōe tenui sem
per occupatā. Et frēs quid inquiūt fuerūt tui laboris exercitia. Et abbas. ego
texui rhetia. ⁊ in quē finē dixert frēs. Et ille. Vidi ꝑ singlos dies q̄ vos in mo
nasterio potiores cū abbatis cōmensalib⁹ epulones diligenter deuorātes galli
nas ac carnes ferinas ⁊ aues ⁊ pisces oculos magnos hn̄tes. et ego recogitaui
dies antiq̄s: ⁊ me feruenter humiliaui. ⁊ feci rhetia vt caperē modernos pisces
et aīalia: vt ī me firmarent euāgelica dicta illa videlz Qui se hūiliauerit hūc do
minus exaltat. Sz hoc exemplū nō taliter agas vt ⁊ tu similr agas qm̄ nihilo
minus dn̄s solus corda nouerat. etiā nouit q̄ apud eū dolus et fraus nulli pa-
trocinari debebat. ꝓut regula iuris narrat: ⁊ econtra q̄ se exaltat hūiliabit (ꝓut
in alijs scribit meis collatōib⁹) vt q̄ de nihilo vl plebeis vltra ꝯsuetudinis vsuz
seu cognatiōis dicātur. ⁊ illi aut ipoꝝ liberi depaupant. sic ⁊ ꝓprietarij: qui cuz
cordis amaritudie mentis anxietate: desiderij perplexitate. sensualitatis varie-
tate pauꝑtatem timent. et sꝑ ī pauꝑtatis penuria vt diuites eguerūt ⁊ minuent
omni bono. et maledictas res suas tanq̄ raptas furtum ⁊ rapinas in vsum sui
corporis formidant expendere. et demum cum continuata paupertatis sollici-
tudine vel huiusmodi proprietatis substantiā leuiter acquisitam turpiter expo
nunt. ⁊ pauꝑes in maledictōis eterne miseriā transibūt. ac proprie sicut hyrun
dines ac mures ⁊ vespꝑtiliones qui cum hominibus et in hominū habitatiōib⁹
cōtinuo nutriunt: ⁊ ad māsuetudines domesticatōem naturalr (ꝓut tn̄ faciunt
siluestria freq̄nter aīalia) nunq̄ reducunt. Sic tales proprietarij in domo dn̄i
dei nr̄i videlicz monasterijs et cōuentib⁹ nutriunt. sed ciues et domestici dei nū
q̄ ꝑmāsuri cōprobant. sz ab et̄nis tabnacul penit⁹ repellunt nisi ꝯuertantur.

Religiosus. O dn̄e deus: dicam cum propheta Esa. xxxviij. Reco-
gitabo tibi omēs annos meos in amaritudine aīe mee.

Cuius verba ponderanda sunt singulariter p me singula penitentē preciosissi me. Nam primū dicit. Recogitabo. id est recte retro cogitabo in ꝯfitendo pteri ta pctā specialr̄ et integraliter simplr̄ ꝛ de plano. Scđo dicit: tibi id est soli sa cerdoti tanq̄ in ꝯspcū dei et vicario xpi. Tertio dic̄ oēs. i. nihil obmittēdo. Nam qui oēs dicit: nihil excipit. Quarto dicit annos q̄ distinguit p mēses ꝛ tempa. et igit quib9 tpib9 et quāto tpe peccaueritis recogitare debetis. Quinto dicit meos. hoc est de ꝓpriis ꝛ nō alienis cōfitearis pctis. Sexto dic̄ in amari tudine videlicȝ gemebūda cū sincere ment̄ tristicia. Septimo dic̄ ꝛ vltimo aic mee. et ita ꝯtritio dȝ eē cordintima ꝛ nō ficta: vt scindam9 corda ꝛ nō vestimēta nr̄a: vt veraciter ꝑficiam9 cū illo q̄ oīs religiōis ꝑfessiōis ordinis et discipline regular̄ ac stat9 clericalr̄ ē pncipiū salut̄. ꝛ si q̄d est dulci9 salute silr̄ et finis.

Clericus Hoc igit ꝯtentiōis certamē aduersaꝝ in agone dimicantiū strennue partiū ꝛ mortalr̄ dimicantiū: quoꝝ vn9 accipit eter ne vite brauiū. alter sempiterne mortis suppliciū. sic in ꝑsenti hui9 clerici cum religioso certamē taliter tanq̄ speculatores ꝛ spiculatores duelli p principē re gum terre aut pncipis locū tenentē: in multitudie gentiū tanq̄ respublica. sȝ p summū silentium tanq̄ confessio priuata tantū inter duas personas secretata. et taliter ꝑficitur q̄ soli vero victori et huiusmōi certaminis triumphatori hu mano moderamine: sed iudicio dei iusto decreto semp saluo iusticie palma do natur. Tu igitur clerice aut cuiuscūq̄ religionis professe. huius collatiōis pre lium et certaminis bellum tanq̄ speculator a propheta ꝓphetarum in terram p missionis singulariter directe: taliter speculando circūspicias. vt sub pena mor tis eterne vni partiū triumphū tribuas. Hoc semp saluo q̄ huius collationis parabolam p omnia puncta corrigas. ꝛ ipsius defectus emēdare nō obmittas. Et hoc multū necessario: quoniā in loco cōpilaui solitario libris oportunis mi nime refecto. ꝛ hoc ad laudis ꝛ honor̄ dilatationē fructuosissime religiōis in qua fideliter famulātes quā reportāt apud deū ꝛ homies retributiōes apparet per in mūdo legaliter seruiētes. Nam qui familiariter ministrant in dieb9 nr̄is summo pontifici aut impatori. et etiā si sint ignobiles seu plebei per terre prin cipes honorificant. ꝛ quātum illi qui dn̄o dn̄antiū feruenter ancillant. vt videt experienter in cūctis dei domestic̄. ꝛ nunc fuit de vltimis paup Bernhardin9 in seculo per rabinos peritoꝝ sup cathedrā Moysi sedentes sepe despect9: quē pronūc venerant in terris maiores potentat9. qm̄ terribilr̄ magnificat9: et hoc anima mea cognoscet nimis. Et igitur timorose dicam ꝛ venerabiliter ꝑferam O grata similr̄ et iocūda dei seruitus qua seruus veraciter liber efficitur. et do minus dominoꝝ. O sacer status religiosi famulatus qui reddit hominē ange lis equalē in virtutib9: et principi seu summo pontifici dn̄o nostro Jesu christo domesticū ꝛ terribilem demonib9 atq̄ cōmendabilē cūctis fidelibus. O ample ctandū et semper optanduȝ seruitutis obsequiū: familiaritatis ministeriū: quo summū ꝓmeret bonū ꝛ gaudiū potēter acquirit sine fine permāsurū. quod no bis concedere dignet religionis vere finis et principium Amen.

Finis.

Tenoꝛ epistole de celis misse ꝑ patro-
nos ecclesie Thuriceñ. contra negligentes diuinum cultum.

Elix et Regula ⁊ Exupantius ger-
f mani de Thebais: martyres ac patroni eccl'ie maioꝝ thuricensis
milites xp̄i conciues apl'oꝝ: ac domestici dei. dilectis nob in xp̄o
preposito ⁊ capl'o iam dicte eccl'ie nr̄e: salutē ⁊ oīpotentꝭ dei bn̄di
ctionē. Jubet ordo rōnis ⁊ dictat victoriosi certamis magnani-
mitas: vt locus q̄ tam gloriose extitit mō redimitꝰ triūpho extra nr̄ām penitus
nō exulet memoriā. Quare noueritꝭ ꝙ in ciuitate dn̄i vbi sonant iugiter organa
sanctoꝝ. vbi cinamomū ⁊ balsamū odoꝛ suauissimꝰ carmīa coꝝ: ⁊ vbi angeli et
archangeli hymnū deo decantēt ante thronū dei requies nostra est in seculum
seculi. et ꝑ mille annos tanq̄ꝫ die hesterna que preterijt: ibi cōmorati sumꝰ. ⁊ vi-
dimus ꝙ viri religiosi ex omni natione que sub celo est: parthi et medi ⁊ elami-
the ⁊c̄. et aduene romani. Actuū. ij. et alienigene ⁊ tyrus et populus ethiopum
et turba multa quā dinumerare nemo poterat. Apocalip. vij. Et hi in curribꝰ
et hi in equis. Psal. xvij. venerunt hodie portantes pacem et illuminātes pa-
triam. ⁊ forte de meritꝭ vestris exigentibꝰ nullus vestrū ꝓ tunc nec longe retro-
actis temporibꝰ de collegio nostro comparuit. latere enim vos in vicinio nō po
tuit: qđ ante nos tam de longinquo ꝑuenit. vt de presump. Quanto. quia Aza-
hel cursoꝛ velocissimus. de quo. ij. Reg. ij. pridie nobis obuiando casualiter re-
uelauit ꝙ nō omīa prospere in eccl'ia nostra teneretur. ꝓ̄sertim diuinū cultum
tangentia. Unde ad Carolum magnū imperatorē christianissimū fundatoreꝫ
eiusdē eccl'ie nostre pronunc in ciuitate predicta ⁊ inibi in palatio regis magni
morantē sollerter duximꝰ accedendū. quia conniuentissimꝰ oculis pertransire
talia nolebamꝰ. de collu. c. j. qui salutatiōe preuia reuerēter assurgens deposito
dyademate retulit nob in effectu: ꝙ licꝫ oriens ex alto sibi celitus ministrauerit
ꝙ preposito ꝓ tp̄e existenti ⁊ capl'o ac toti eccl'ie nr̄e ad laudē cunctipotentis et
honorē martyrij nostri. exq̄ preciosaꝫ in ꝯspectu dn̄i mortē ibidē sustinuimꝰ pro
uiderit largissime et copiosissime in tp̄alibus sine quibꝰ spūalia subsistere non
possunt quemadmodū corpus sine anima allegando ad hoc. c. Si quis abie-
cerit. j. q. iij. quia sincerissime cōsiderauit in diebꝰ illis ꝙ vox letabunda cari-
tate atq̄ꝫ dulcedine plena triūphātis ecclesie dicit. Laudē dicite deo nostro om
nes serui eius qui timetis deū pusilli et magni. Apoca. xix. assimilans se forme
supcelestis hierarchie: cupiētis ad ip̄aꝫ eccl'ie hierarchiā sub celestibꝰ appropin
quare. et hi per prophetā collaudātur dicentē. Beati qui habitāt in domo tua
domīe: in secl'a seculoꝝ laudabunt te. Psal'. lxxxiij. Unde Jsido. de summo bo
no. Cuiꝰ operis mysteriū quicunq̄ꝫ fideliter intentaq̄ꝫ mēte exequit' quodāmō
angelis sociat'. Quare excitando christifideles ⁊ ꝓ̄sertim dicte eccl'ie nr̄e clerū
pro varijs seu ml'tiplicatis bn̄ficijs q̄tidie exhibitis receptis ⁊ recipiendis sub-
iunxit vt incessanter et iocunde laudet deū creatorem et benefactorem suum.
Semper laus eius: videlicet dei in oꝛe suo: vt sic luceant opera sua corā hoībꝰ
vt ipsi videant ⁊ glorificent et laudent patrē celestem. Matth. v. et maxime hi
qui de dicto clero q̄ longe post fundationē et dotationē nr̄as: ⁊ p̄ter ordinatōꝫ
nr̄am dū eēnt liberi serui dei facti sunt. et sacramēto ad diuinū hm̄oi cultū per-
agendū. sponte strictissimo se ꝯstrinxerūt. declinantes autē in obligatōes addu

cet dñs cũ opantibꝫ iniq̃tatẽ. Ps̃. cxxiiij. ⁊ imputaꝛ illis qui se artant duꝫ liberi
erant. de elect. In veteri. et dãna q̃ quis sua culpa sentit sibi ⁊ nõ alijs dꝫ impu
tare. de iudi. Intelleximꝰ. cũ cõcor. Nihilominꝰ deuotio tepescit ꝑ sue salutꝭ im
memores. ⁊ negligẽter diuĩa ꝑficiũt ministeria tabescẽtes. Quibꝫ auditꝭ ꝓpter
reipublice: sibi videlicꝫ Carolo multiplr̃ a summa maiestate sagaciter cõmisse
tractatus prepeditũ peracta solẽni vt decuit grãrum actiõe dimisimꝰ. ⁊ de con-
silio periti viri mgr̃i Iuonis nob ꝯsentanei subseq̃ns cõscriptũ fidelr̃ vob ꝑ p̃-
sentes duximꝰ destinãdũ. Vñ ꝑ solertiori p̃dicti sacramẽti a clericis quibusdaꝫ
nr̃e eccl̃ie vt p̃mittiꝛ prestiti ꝯsideratiõe ad doctrinã rudiũ vos volumꝰ summo-
pere diligenter legere ⁊ intelligere: ne sit negligere tria cũ timore ⁊ tremore no-
tanda. vt videlicꝫ. Primo huiꝰ ⁊ cuiuslibet alteriꝰ iuramenti siue sacramẽti so-
lennia. Scd̃o deiurãtis ꝑicula. Tertio eorundẽ periculoꝝ remedia. Ad primũ
q꞉ iurare est aliq̃d deo teste dicere. ⁊ iuramẽtũ est vox ipsius iurãtꝭ vl̃ actus ip̃e
vel ip̃m qd̃ iuratur. Et insuꝑ cã institutõis ipsiꝰ vna ẽ: vicꝫ ꝓpter ĩfirmitatẽ ho
minũ de facili dubitantiũ. Cũ eni volumꝰ alicui ꝑsuadere qd̃ vtile est. ⁊ nõ cre-
ditur nobis simplici verbo: ꝑmittiꝛ nob iurare. vt. xxij. q. j. Non ẽ cõtra. nec est
peccatũ. Est et alia causa (prout diĉ Hiero. suꝑ Math.) quia saluator nr̃ nõ ꝑ
deũ iurare ꝓhibuit. sed etiã ꝑ hierosolymã. ⁊ ꝑ caput tuũ. ⁊ hoc q̃si fuit paruul̃
in lege concessum. vt quõ victimas ĩmolabãt deo nec ĩmolarẽt idolis. sic ⁊ iura
re ꝑmittiꝛ in deũ. nõ qd̃ recte facerẽt: sed ꝙ meliꝰ esset deo exhibere fidem q̃ȝ de-
monijs. xxij. q. j. Considera. nõ tñ ad iurandũ debet quemq̃ȝ spontanea volun-
tas inducere. sed necessitas trahere importuna. de iureiur̃. Et si xp̃s. Huiꝰ igiꝛ
sacramẽti magnitudinẽ ꝯsiderantes magnus Carolus supradictꝰ ac reges ter
re et om̃s populi: p̃ncipes ⁊ oẽs iudices t̃re: nõ tm̃ iura ⁊ p̃uilegia sua. sed etiaꝫ
ecclesie nr̃e predicte ⁊ pluriũ aliaꝝ suꝑ eo fundamẽtare solebant: ⁊ vt iuramẽtũ
omnis cõtentiõis sit finis. de iur̃iu. Queãdmodũ. ĩmo nobiles eoꝝ in manicis
ferreis se hmõi vinculo astringẽtes. ⁊ etiã liberi in carcerẽ se rep̃sentãtes et cor
pus ad torturas. ⁊ res ad pericl̃a metu honoris ꝑpendi t̃palis offerre ñ postpo
nunt. Idcirco Tulliꝰ li. ij. de offi. c. xxij. narrat de Marco regulo q̃ ductꝰ est ca
ptiuus a Carthaginensibꝫ ⁊ post remissus romã sub iuramẽto redeundi. et licꝫ
dissuasus ab amicis redire maluit q̃ȝ fidem hosti datã falsare. nõ ignorãs se ad
crudelissimũ hostẽ ⁊ ad exq̃sita supplicia ꝓficisci. tñ iusiurãdũ obſuãdũ putauit
Hec ille. Propterea vos clericos eccl̃ie nr̃e p̃dicte ⁊ q̃rumcũq̃ȝ aliarũ ecclesiaꝝ
merito mouebit animarũ ꝑiculũ qd̃ ẽ suꝑ oĩa pericl̃a mundi fidelr̃ ſuare iusiu
randũ. Est autẽ iuramentũ eo solenniꝰ ⁊ digniꝰ q̃nto res est sanctior q̃ tangitur
dũ iuraꝛ. vtputa sctm̃ euãgeliũ xp̃i suꝑ oẽs scripturas mũdi. xvij. q. iiij. Sicut
qui. Quare tam gl̃iose excellenter ⁊ multiplr̃ dixerũt ꝓp̃he. et p̃mo Dauid psal̃.
xiiij. querendo. Dñe quis habitat in tabernaculo tuo aut q̃s req̃escet in monte
sancto tuo. ⁊ responsionẽ formauit. qui iurat ꝓximo suo. hic accipiet bñdictõeꝫ
a dño. Itẽ psalmo. lxij. Laudabunꝛ oẽs q̃ iurãt in eo. s. deo. q꞉ obstructuꝫ est os
loquẽtiũ iniq̃. Item. Iuraui dauid seruo meo: vsq̃ȝ in eternũ p̃ꝑabo semẽ tuũ.
Ps̃. lxxxviij. Item. xciiij. Non ꝯgnouer̃t vias meas q̃bꝫ iuraui in ira mea. Itẽ
psalmo. cj. Qui laudabãt me aduersuꝫ me iurabãt. Item. ciiij. qd̃ disposuit ad
Abraam ⁊ iuramẽti sui ad ysaac. Item. cix. Iurauit dñs ⁊ nõ penitebit eũ. Itẽ
cxviij. Iuraui ⁊ statui custodire iud. iusti. tue. Itẽ iusiurãdũ qd̃ iurauit ad abra
am puerum suum. Et angelus quẽ vidit Iohãnes stantẽ supra mare ⁊ suꝑ̃ ter
ram: leuauit manũ suam ad celũ et iurauit ꝑ viuentẽ in secl̃a seculoꝛꝫ. Apoca-

lipsis.x. Et dicit sapientis autoritas. Jusiurandū serua. Et apud gentiles iusiurandū erat honoratissimū. vt dicit phus in p̄n. metaphi. Et idē ad Alexādrū magnū ⁊ ambo fuerūt pagani sic inq̄ens. Caueas o alexander ne infringas fidem datā ⁊ federa cōfirmata. nam hoc ꝯuenit infidelibꝫ iuuenibꝫ ⁊ meretricibꝫ serua ꝓmissa fidel'r. qꝛ omīs infidelitas ꝯsequit̄ finē malū. Scias igit̄ ꝙ ꝑ fidē fit hoīm cōgregatio. ciuitatū inhabitatio. viroꝝ cōmunio. regū dn̄atio. ꝑ fidez castra tenent̄. ciuitates seruant̄. reges dn̄ant̄. Caueas igitur fidelissime p̄nceps fidem datā infringere: serua firmiter tua iuramenta ⁊ federa: etiam si sint grauia. Hec ille. Si ergo tantū sacramētū gloriosus deꝰ in sanctis suis: et ꝓharū laudabilis numerus. phoꝝ p̄nceps. īmo totius mūdi maiestas ⁊ gubernatio. iuxta legū ⁊ sctōꝝ canonū traditōes tā magnanimiter ꝯseruāt. q̄nto magis vos clerici exq̄ in eodem genere pctī grauiꝰ q̄ꝫ laici videmī peccare. ⁊ ḡuissime p̄lati de iureiur̄. Cum quidā: cū magna cautela. reuerētia. sanctitate ⁊ honore ꝑsistetis in custodia inuiolabiliter seruare nō postponatis. Et hec de primo.

Secundo vt p̄misimus deierantiū pericula explanabimꝰ inq̄ntū poterimꝰ. Scribit̄ enī Sap. xviij. Os qđ mentit̄ occidit aīam. xxij. q. j. Juramēti. et ideo perdes oēs q̄ loquūt̄ mendaciū. sepulchrum patēs est guttur eoꝝ: linguis suis dolose agebant: iudica illos deꝰ. Ps. xv. Et ysido. de summo bono. subsannādo dicit de eodē. Mendaces faciūt vt vera dicentibꝫ non credat̄. reddit em̄ sepe hoīem multa falsitas etiā in veritate suspectū fortius mendaciū ꝑiurio deprauatū. qđ ꝑ sc̄pturas grauiꝰ homicidio (s̄m sctm̄ Tho. in q̄dā q̄ōne) de quolibet reputat̄: sic dicente. quia sicut ap̄ls dicit Hebr̄. vj. homīes ꝑ maiores sui iurāt. ⁊ oīs cōtrouersie eoꝝ finis est iuramētum. frustra aūt in casu homicidij ꝯtrouersie finis eēt iuramentū. si homicidiū esset ḡuiꝰ ꝑiuriū. presumit̄ em̄ qui maiorē culpā homicidij cōmisit nō veret̄ minorē ꝑiurij incurrere. Ex hoc ip̄o ꝙ in cā cuiuslibꝫ pctī defert̄ iuramētū manifeste on̄dit̄ ꝙ ꝑiuriū ꝓ maximo pctō dꝫ haberi. nec īmerito ꝑiurare nomen dei videt̄ quedā diuini nomīs derogatio. vnde scđm locū post idolatriā pctm̄ ꝑiurij obtinet. vt ex ordine p̄ceptoꝝ ptꝫ. hec ille. Saluo qđ dicit̄. xxij. q. j. c. vlt. ī glo. vltīa. videlicꝫ ꝙ homicidiū grauiꝰ punit̄ in eccl'ia. Rō qꝛ ḡuiꝰ nocumentū interdum infert ꝓximo suo: ꝓut videt̄ in adulterio ꝙ regulariter maius est furto. vt xxij. q. Qđ enī furtum cōiter acrius ꝓpter eandē causam punit̄. Detestatio āt huiꝰ sceleris videlicet ꝑiurij est tanta ꝙ in clerico meret̄ penā depositionis ab eccl'ia ⁊ beneficio. de iureiur̄. Queādmodū. ⁊ ꝑiurus ad testimoniū etiā post ꝑactam pn̄iam nō recipit̄. vt đ testi. Testimoniū. ⁊ infamis est. vj. q. j. Infames. et sic infamis perdit nomē bonū qđ est sup̄ vngēta p̄ciosa. Ecci. vij. Est autem infamia s̄m Azo. ⁊ insti. q̄ mo. infa. irro. fame p̄uatio seu diminutio. Est autem fama illese dignitatꝭ status legibꝫ ac moribꝫ approbatꝰ ⁊ in nullo diminutꝰ ⁊ dignitatis nomē ponit̄ in diffinitōe ꝓ honore publico. Hec ille. Unde periurus ꝓp̄rie dicitur honore publico p̄uatus. ⁊ totiens quis deierat: quotiēs facit ꝯtra rem iuratā. vt no. Archid. de re iudi. c. ij. li. vj. et pro quolibet ꝑiurio est puniēdus ꝑ. xl. dies in pane ⁊ aq̄. ⁊ expost ꝑ septem annos sequētes ⁊ nunq̄ꝫ esse sine penitentia. j. q. j. Quicūq̄ꝫ. et quid restat dicit. nisi quis penituerit legitime impedimēto cessante. et nisi iuramēto delationē quisq̄ꝫ integrā inuiolatāq̄ꝫ seruauerit: absq̄ꝫ dubio in eternū peribit. et bonū illi erat ꝙ natus nō fuisset. Marci xiiij. et crudelius illi eternal'r punietur qui apponent iniquitatē sup̄ iniq̄tatem

videlicet ad hoc negligendo diuinũ cultum ad quē per iuramētuz tenenꝛ. et in-
sup sunt de numero illorum de q̇bꝫ dicit ꝓpheta. Ue qui ꝯsurgitis mane ad ebrie
tatem sectandā vsq̧ ad vesperā vt vino estuetis ꝛ opꝰ dñi nō respiciatis nec opa
manuũ eius ꝯsideratis. Esa. v. tanq̄ȝ diceret tota die. ex quo dicit vespere ꝛ ma
ne dies vnꝰ. Geñ. j. vł valde mane vna sabbatoꝝ. Math. vlt. Uñ Hiere. xlviij
Maledictus q̇ facit opus dñi negligēter. et p̄sertim tp̄e diuinoꝝ vt pp̄ls q̇ sede
bat bibere ꝛ comedere ꝛ surrexit ludere: cōsumūt dies suos. Exo. xxxij. vt dicit
Greg. Si is q̇ prelatꝰ est debitori dñico culpas impune dimittit: nō mediocri-
ter ꝑfecto offendit q̇ debita celestis regis ꝛ dñi sua p̄sumptiōe resoluit. ea nāq̧ q̄
in uob cōmittunꝛ. facile possumꝰ dimittere. ea ṽo q̄ in deũ cōmissa sunt cũ mag
discretione. nec tñ sine pñia possumꝰ relaxare. xxiij. q. iiij. Si is q̇. Et q̇d sequi
tur. dum adhuc esca eoꝝ erat in ore ipsoꝝ ira dei ascendit sup eos. quia vescie-
banꝛ voluptuose interierūt in vijs suis. ꝛ sic̄ diues ille q̇ epulabaꝛ q̄tidie splen
dide: sepelienꝛ in iferno. vt Lu. xvj. ꝛ hoc aliq̄n apparet in q̇dā habitaculo ꝑut
ꝑcepimꝰ distātia loco. vbi post mortē opati sumꝰ tanta mirabilia q̇ꝛ de ripa flu-
minis ibidē vbi decollari meruimꝰ nr̄is manibꝫ capita portauimꝰ: ꝛ vbi corpo
raliter requiescimꝰ vix. xl. cubitis tabernā ꝯstituistis. vbi verbo ꝛ ope mlt̄i perpe
tranꝛ excessus ꝯ mentē fundatoris p̄dicti. ꝛ vbi tp̄e diuioꝝ insolertias exercuistis
et fortassis hodie exercetis. Porro videndũ est de his q̇ tantoꝝ participes fieri
volunt maloꝝ. ꝛ corā ceco ponūt offendiculũ. Leuiꝛ. xix. Dic̄ em̄ lex mosayca q̇ꝛ
christus nō venit dissoluere sȝ adimplere. Math. v. de ꝯse. di. v. Si q̇s autez.
videbis bouē fr̄is tui aut ouē errantē ꝛ p̄teribis. sed reduces fratri tuo. Deuꝛ.
xxij. Cum aũt anime sint oībꝫ bobus ꝛ ouibꝫ aut q̇buscunq̧ rebus alijs p̄ciosio
res. vt. xij. q. j. Precipimꝰ. qꝛ ad dei similitudinē create sūt. vt d̄ pe. di. ij Et illa
anima. quaꝝ aiaꝝ periculł summope tanq̄ȝ fideles patroni ꝛ defensores deside
ramus obuiare. vt de ꝯsti. c. ij. li. vi. cum ꝯcor. ꝛ h̄ maxime ꝑ p̄latos ne sanguis
subditoꝝ de māibꝫ suis requiraꝛ. de sen. exc̄. Ut fame. cum ꝯcor. de quo Greg.
sup Ezechielē li. j. ome. xj. vel. c. xxv. quia ipsoꝝ negligētia cedit in discrimen
subditoꝝ. xl. dis. Si papa. cũ ꝯcor. et Jo. crisostomꝰ dic̄. Pensandũ ē quātuz cō
nexa sibi sunt pctā subditoꝝ atȝ p̄latoꝝ vel p̄positoꝝ. quia vbi subiectus ex sua
negligentia vł culpa p̄moriꝛ. ibi is qui preest q̄m tacuit reus mortis teneꝛ. Hec
ille. q̄m idem p̄lati ꝯsentire videnꝛ erranti q̇ ad resecanda q̄ corrigi dñt non oc
currunt. lxxxj. dis. Consentire. et error cui nō resistiꝛ approbaꝛ: ꝛ veritas cuz mi
nime defensaꝛ opprimiꝛ. Negligere quippe cuz possis ꝑturbare peruersos nihil
aliud est q̄ȝ fouere: nec caret scrupulo societatis occulte q̇ māifesto facinori non
desinit obuiare. Ibidem. c. Error. Quid eni ꝓdest illi suo errore nō pollui q̇ con
sensum p̄stat erranti. Ibidē. c. se. et ait Augꝰ. ps̄. lxxxj. ostēdit ꝓpheta: nec illos
immunes a scelere esse p̄ncipes. qui cũ pre multitudie timerēt et possent illos a
facto: ꝛ se a ꝯsensu liberare. qꝛ q̇ desinit obuiare cũ pōt ꝯsentit. xxiij. q. iij. c. vlt.
et tanto g̃uiora sunt pctā q̄nto diutius detinent infelices animas alligatas. de
simo. Cum in ecclīa. et Boe. iiij. ꝯsola. ꝓsa. iiij. Si nequitia miseros facit. mi
serior est necessario diuturnior neq̄ȝ: quos infelicissimos esse iudicarē si nō eoꝝ
nequitiā saltem mors extrema finiret. Hec ille. et iō hm̄oi ꝯsentiētes erūt simi
les pylato in dānatione. quia potius volunt offendere deum q̄ȝ homies. et plꝰ
diligunt fauores q̄ȝ timeāt diuinā maiestatē. vt colligiꝛ Matth. xxvij. xj. q. iij.
Quisquis. ꝛ. c. Qui resistit. de here. Ut officiũ. §. j. li. vj. ꝛ breuiter quis potius
deberet omnia mala pati q̄ȝ tanto malo ꝯsentire. xxxij. q. v. Ita ne. cum cōcor.

et dicentis. Durus est hic sermo. Joh. vj. imo hi sunt canones ⁊ nob̄ leges scri
pte. facilius est aūt celū ⁊ terrā perire q̄ꝫ de lege vnū apicē cadere. Lu. xvj. Qm̄
autē crimina vicꝫ tam facientiū q̄ꝫ ꝯsentientiū statū ⁊ honorē ac dignitatē eccle
sie nr̄e et ꝑsonaꝝ eoꝝ tangere videntˀ. Quare clericus eccl'ie etiā sine mandato
capituli ꝓpt' detestationē pc̄ti p̄t accusare. denūciare. agere et ꝓseq̄: ex q̄ est actio
popularˀ. vt. ff. de po. ac. l. j. ⁊ iuramentū deferre in eadē. vt. ff. de iureiur̄. l. Be-
ne qui. §. In popularibꝫ. et pena exacta in hmōi actione p̄standa est actoris. ff.
de ver. ob. l. Cui. ij. Rn̄. et maxime si hmōi negligētie crimē est publicū ⁊ noto-
rium. si aūt occultū: tunc s̄m euangelicā veritatē pōt inter frēs ⁊ se talia moue-
re. vt Math. xviij. et put le. ⁊ no. in. c. Si peccauerit. v. q. j. ⁊ ibidē in glo. et in
tali casu publico vnꝰ resistit oībus. xxx. di. In cena. imo venit puniendꝰ: si talia
nō facit et pōt de elec. Generali. lib. vj. de re. ec. nō alie. Hoc ꝯsultissimo. eo. li.
xxiij. q. iij. Maximianꝰ. Ac etiā quod plus est si iurasset in talibꝫ penitus tace-
re potest ꝓcedere ⁊ debet. vt. ij. q. j. Si peccauerit. cū ꝯcor. vel si general'r iuras
set contra aliquē nō esse in q̄cunqꝫ causa. in tali causa p̄t esse ꝯ eum. vt de iure-
iurā. Petitio. cum nō sit iuramētū ꝯstitutū vt sit vinculū iniq̄tatˀ. eo ti. q̄nto.
et ita negligētia inferioꝝ suppleri debet ꝑ suꝑiores et ecōuerso. vt de ꝯces. pla.
Quia diuersitatē. ⁊. c. Nulla. cū cōcor. ⁊ ita s̄uatˀ in nr̄a eccl'ia Thuriceñ in pra
ctica: qꝛ capl'm sepe supplet defectꝰ ⁊ negligentiā p̄lati sui ⁊ pōt. ⁊ canonicꝰ ne
gligentiā capl'i. ⁊ capellanꝰ negligentiā canōici. ⁊ sic deinceps armati iuribꝫ et
rōne ⁊ ꝯsuetudine supradictis ⁊ p̄allegatˀ: ⁊ si talia nō fierent quis dubitat ꝙ
hmōi negligētie in dānū eccl'ie redundarēt. Item ex alio Si p̄latꝰ furiosus aut
arreptitius assumpto gladio discurrat ad eccl'iam ad occidendū aīas: nōne dꝫ
clericus sibi auferre gladiū ne tēpluꝫ qđ estis vos ad nihilū q̄ ad v̄tutes et ad
laudē redigat vt nō ꝓfundiꝰ dānetˀ. ⁊ ip̄m dyabolꝰ decliuiꝰ proijciat de igne in
ignē: quis dubitat vt colligitˀ. xj. q. j. Si q̄s ep̄s. ⁊. c. Nō eni. ⁊ ibi seq̄n. Unde
Matathias errantibꝫ oībꝫ fr̄ibus in lege dei sui doluit ⁊ timuerūt renes eius ⁊
accensus est furor eius s̄m iudiciū legis ⁊ insaluit ipse solꝰ ⁊ iudeū sacrificantē
idolis trucidauit suꝑ aram. xxiij. q. v. Si audieritˀ. ij. Machab. ij. et elisit hic
omis perplexitas. qꝛ mox eligendū est tm̄ bonuꝫ ⁊ cessabit om̄e malum. vt. xiij.
dis. Nerui testiculoꝝ. Quare dic̄ Augꝰ. non oīs q̄ parcit amicus est: nec oīs q̄
verberat inimicꝰ est. v. q. v. Non oīs. Ex q̄ aūt ꝯsensus vt p̄missum est alienum
pc̄tm̄ facit oīno ꝓprium. vt dic̄ Archid. Et ille. lxxxj. di. ꝑ totum. O amaritudo
amarissima s̄m Ray. illi qui ꝓuocat ad malū quēcunqꝫ. ⁊ p̄sertim ad iurandū
quē scit falsum velle iurare: ⁊ exigit vel recipit ab eo sacr̄m veritati ꝯ̄riuꝫ. ⁊ si sci
enter vl' credat verisimil'r ꝙ ille velit deierare: talis vincit vtiqꝫ (vt p̄dictuꝫ est)
homicidā: qꝛ homicida corpꝰ: iste aīam occidit. imo duas aīas ⁊ eius quē iura-
re ꝓuocauit ⁊ suam. xxij. q. v. Si quis ꝯuictꝰ. Q' autē dictū est ꝙ ille vincit ho
micidā: intellige in dāno dato. qꝛ maiꝰ ꝑiculuꝫ est in amissiōe vniꝰ anime q̄ꝫ cor
poꝝ infinitoꝝ. xxiij. q. iij. Habes. et q̄ audit tales iurare falsum et scit et tacet
grauissime peccat: vt Leuitici. v. Anima que audierit ⁊c̄. Unde iesus ad pyla
tum Johā. xviij. ꝓpterea inquit qui me tradidit tibi maius peccatum habet. id
est qui te induxit ad peccandū in me maius peccatū habet. Ita iudei grauius
peccauerunt q̄ꝫ pylatus: vt dicit magister in histo. de secunda illusiōe Jesu. ita
in ꝓposito. Si autē (quod absit) sunt de hic stantibꝫ qui nō gustabunt mortem
in penitentia: nec qđ deterius est intendūt penitere de premissis. videlicet ꝑiu-
rio: negligentia. ꝯsensu: prouocatiōe: ⁊ diuini cultus diminutiōe. sed mortali-

tate preuenti moriūtur morte peccatoruz pessima. quid sequit nisi (prout dicit Esaias ꝓpheta. c. xxij.) Asportare eos faciam sicut gallū gallinatiū qui portat de foro: vt quomō videlicz pedib9 ligatis et sursum erectis et capite demisso vt decoquat in olla gehēnali varijs cruciatib9: vt pena corrñdeat culpe: q2 nō cantauit nec germiauit: 7 alijs maior reputabat. Et de his dic ꝓpha ps̄. lviij. Veniat mors sup illos 7 descendāt in īfernū viuētes. vbi nulla ē redēptio. Et iterū Cadent sup eos carbones in ignē deijcies eos in miserijs ñ subsistēt: 7 ī ira sua cōturbabit eos 7 deuorabit eos ignis: 7 pluet sup pctōres laqos ignis sulphur et spūs pcellaꝝ: pars calicꝭ eoꝝ. Et ad eosdē dānatos dicet Hiere. xv. Ignis succensus est in furore meo: 7 vos ardebit. et Esa. xlv. Vos clamabitꝭ 7 iuxta mensurā delicti erit plagaꝝ mod9. Deut. xxv. Sz breuit exq̄ hmōi pene ignis purgatorij aut inferni omnē penā mūdi excedūt: quā vnq̄3 aliquis passus ē in hac vita: vt de pe. di. vlt. c. vlt. Abhorrebitis igit penas inferni hmōi crudeliores: si sincere ppenditis hui9 mūdi maiores quas nos patroni vestri prenominati in corpib9 nr̄is 7 in loco p̄dicto passi sum9. et fuerunt he videlicz carcerꝭ inuicti inflictio. lōge famis tedio. rote ferree inflictio. stridens incēdentiū bulliētis plūbi 7 picis infusio. 7 demū capitū nroꝝ detrūcatio: 7 alias penas alioꝝ martyꝝ quas videre poteritꝭ mūdanas in sctoꝝ martylegio cōprehēsas. q̄s similr infernalib9 minores annumerabitꝭ. Nec solaciū est hmōi miserrimoꝝ damnatoruz exq̄ plres hn̄t socios penaꝝ: q2 ꝓpterea nō min9 ardebūt q̄ cū multis ardebūt: vt v. q. j. Multi. in fi. Et insup notabitꝭ q꜃ diuini cult9 impedimētū est tm̄ scelus 7 crimen vt hmōi impediētes impune pcutiunt in eccl'ia. etiā si forēt clerici vl' psone religiose. vt de sent. ex. Vienientes. qui quidē pcutientes al's eēnt excōmunicati maiori excōicatōe. vt. xvij. q. iiij. Si q̄s suadēte. que excōicatio ē maior pena mūdi. xxiij. q. iij. Corripiant. 7 nisi imponit p pctō mortl'i vt repti cuz alicuius vxore. matre. sorore: vel filia ꝓpria turpiter agētes pcussi. eadē sn̄ia nō cōtrahit. vt de sen. exc̄. Si vero. §. Nec ille. 7 nō refert q̄ ad deū an impediat diuinū cultū verbo facto aut cōsensu. vt ptz in p̄dictis. Nec p̄termittēdū est q꜃ leges diuina pturbantē officia capite puniūt. C. de his q꜃ rele. ꝯsu. l. Denūciam9 Grauitas criminis. s. diuini cultus impedimēti appet. Nā exq̄ leges 7 canōes vltimas defunctoꝝ pias volūtates p legib9 tenēt. vt in autē. d nup. §. disponūt xiij. q. vlt. Volūtas. Idcirco Carolus magn9 p̄dictus 7 plres xp̄ifideles ad instar hierl'm celestis ml'toꝝ miliū angeloꝝ decorate volebāt ml'tiplicare eccl'ie nostre ministros in effectu mistrātes: q̄ꝝ volūtas īpedit. et impedientes facto aut cōsensu: qd idem valz (put p̄dictū ē) sacrilegiū cōmittūt. vt le. 7 no. xvij. q. iiij. Sacrilegiū. et ideo dicit lex grauius peccare in mortuū q̄3 in viuum. C. de sepul. vio. l. Qui sepulcra. et hoc quantum ad secundum principale.

Tertio predictoꝝ remedia periculorū

vobis preposito 7 capitulo singnificare nō postponem9 que duplicia sunt. Primū quidē remediū: q2 si iuratū est seruare rem licitam et honestā videlicz diuia peragere: quod seruari potest sine interitu salutis eterne. de iureiur. et si christ9 imo est salus eterna si psalmos nostros cantabimus cunctꝭ dieb9 vite nostre in domo dn̄i. idcirco redde altissimo vota tua. ps̄. xlix. et volūtarie sacrificabis sacrificium laudis. quia dicit ꝓpheta ps̄. lxxv. Vouete 7 reddite dn̄o deo vestro. de vo. Magne. Et iteꝝ. Redde dn̄o iuramēta tua. Marci. v. et in me sunt de9 vota tua. que reddā laudationes tibi. Ps̄. liij. dolo 7 fraude semotis. id est do

lum et fraudē nō adhibendo ex quo semp iuramentū refert ad intentionē illius qui dolū non adhibuit vel artē. xxij. q. v. Quātumcūqꝫ. §. Si ergo. et sine dolo et fraude iurat q̄ dolū ꝛ fraudē penit⁹ excludit. nō vt hi q̄ impedimētū fingūt vt puta infirmitat̄ vł hmōi vt se obsequijs subtrahāt diuinis ꝛ iuratis. Vn̄ legim⁹ ꝙ quidā creditori suo iurauit ad decretū iudic̄ pecuniā reddidisse q̄ ipsā in canna absconditā assignauerat: creditori retinendā nesciēti. hic (vt ꝑmittit) nō loquebat̄ veritatē in corde suo: sed egit dolū in lingua sua: ꝛ iurauit proximo suo ꝛ decepit eum: ꝛ ream fecit linguā suam mens rea. xxij. q. j. Homines. in fine. Sed vtiqꝫ iugum enim suaue est ꝛ onus leue diuinis officijs interesse et psallere nomini dn̄i altissimi. et beatus popul⁹ qui scit iubilationē. Psalmo lxxxviij. et diligenti nihil est difficile. vt ait Seneca. et ita Jacob seruiuit pro Rachel ꝑ mlt̄a tempa Gen̄. xxix. et dicit historia ibidē. Desideranti animo ipa velocitas tarda est. ꝛ est in amore modus nō habuisse modū fm̄ Pamphilum de amore. vn̄ dic̄ Gregori⁹ sup Ezechielē li. ij. Omelia. iij. ꝟ. Fulcite me floribꝰ stipate me malis: quia amore langueo. Quid nanqꝫ sunt flores: nisi anime bonū op⁹ inchoātes ꝛ desideriū celeste redolentes. et infra. Si eni amas: portas. si desistis amare: desistis tolerare. qd̄ em̄ min⁹ diligimus: minus toleram⁹ quia iuuante fastidio citius facta christi adducunt̄ ingratitudine ponderis q̄ nō nobis nō leuigat pena caritatis. Hec ille. Naꝫ tale obsequiū diuini cultus assimilatur hierarchie miro ordine angeloꝝ ministerio supornate. Et licet quadam necessitate ex quo quis iurauit diuinis interesse: videat̄ compulsus. miserator tamen domin⁹ multū et misericors de necessitate fac̄ virtutē hominibus bone voluntatis. vt de deci. Nuper. sicut videmus de damnatis ad suppliciū vltimum Si vero penituerūt sine purgatorio merētur vitam eternam possidere. vt probat cōpo. in sum. li. iij. ti. xxxiiij. q. clxiij. Et nōne dulce pond⁹ sustinet ex q̄ duodecim hore sunt diei. vt Johā. ij. ꝛ totidem noctis. et de quibus quatuor plus vel minus dietim expendet pro tam largo dei beneficio. etiam si ꝑ iuramentuꝫ ad diuinū cultum non sit astrictus. prout sunt canonici ibidē: quoniā hi errant corde: qui recepto tam grato stipendio crudelissimū ingratitudinis viciū contrahendo obsequijs nō recōpensant. ꝛ huiusmodi ingratitudinē canones ꝛ leges detestant̄. vt. xij. q. j. Octaua. Unde poeta: Lex et natura: ratio deus omnia iura. Damnant ingratū: detestantur fore natum. Sed quid sequitur: vt li. feu. c. iij. qui cau. feu. amit. §. Qui domino suo. qꝛ vasallus id est clericus q̄ nō facit id pro quo datur feudū: ipm̄ feudum amittit. id est morte horrenda beneficio priuabit̄ a domino deo. quia homo dū in honore esset nō intellexit. Psal. xlviij. Idcirco tollet euꝫ deus de medio ne peccatū eius augeat̄. xxiij. q. iiij. Ea vindicta. et propter pc̄tā citius moritur. xj. q. iij. Episcopi. Et episcopatū eius accipiet alter. Ps̄. cviij. Qui autem beneficiū ad ipsum nō pertinens peroccupat. et cum hoc deseruit ꝛ fructus recipit. O quātum furtum ꝛ rapinam cōmittit cōtinuo. de ele. Dudum. ij. Rn̄. et nisi hic fructus restituat nō videbit lumē in eternū. vt notat̄ in. c. Peccatū. de re. iur̄. li. vj. et merito penas ꝑdictas sustinebit. ex quo nullū malum remanet impunitū. de pe. dis. j. Nullus. ꝛ retribuet domin⁹ facienti malū iuxta maliciam suam. ij. Regū. iij. in fine. Est et aliud remedium videlicꝫ vt supioris autoritate aut homis cui iuratū est ꝑfata obligatio iuratoria pro diuino cultu peragendo penitus tollatur. ꝛ in melius aut vberius bonū seu diuini cultus augmentū cōmutet̄. iuxta moderationeꝫ Spe. de lega. §. Nunc ostendēdum vbi hoc quoqꝫ: ꝛ vbi maius periculū vertitur cauti⁹

procedatur. de ele. c. iij. li. vj. cũ ↄcor. Premissoꝝ enĩ omniũ ⁊ singloꝝ correctionem nos patroni ṗdicti gratanter admittimꝰ. imo vt fiat instãter instamꝰ. exq̃ post trãsitũ mgr̃i Iuonis predicti ⁊ nostꝝ ad superos: plures vtriusqꜫ iurꝭ emanauerũt traditiões nobis fortassis ignote. Si aũt bene diximꝰ nos non lingua percutiatis: detractiõis crimẽ miserabilr̃ incurrentes. Nam ꝓpha q̃ ꝑsequebaꝷ et cũ supbo oculo ⁊ insatiabili corde tantũmodo nõ edebat: oñdens per hoc detractionis pctm̃ excedere in malicia supbiam q̃ est initiũ omĩs pcti ſm Grego. vbi. s. et auariciã que oĩm maloꝝ est radix. j. Thimo. vj. xlij. di. Bonorũ. quia non minꝰ detrahentiũ qꜫ raptoꝝ peccatũ non dimittiꝷ: nisi ille honores et iste bona restituat ablatas iuxta regulã in. c. Peccatũ. ṗdicto. fideliter annotatam et melius per H. boyc. in. c. Cum tu. de vsu. §. iiij. ℣. Item cũ ar. huiꝰ capituli Suspirando ꝑpendẽtes vos qui iudicatis terrã saltem particularẽ ⁊ ecclesiaꝫ nostre patronatui subiectã gubernatis: q̇d dicat ꝓpha. Esa. v. Ue qui diciꝷ malum bonũ. ⁊ bonũ malũ: ponentes tenebras lucem: et lucem tenebras. ponẽtes amarũ dulce: ⁊ dulce in amarũ. ij. q. iij. Ue qui. ⁊ nõ tm̃ ore dicentibꝫ. sed tacendo ⁊ ↄsentiendo clamãtes in toto corde vr̃o: ⁊ bonũ impedientes et cauentes ⁊ prudẽter attendẽtes in premissis vt nil vendicet odiũ vel fauor vsurpet. timor exulet ⁊ iusticiã auertat sed stateram gestantes in manibꝫ lances appendentes eque libramine. vt pre omibꝫ ṗ oculis habeatis solũ deum. illius imitantes exemplũ qui q̃relas populi tabnaculũ ingressus ad dominũ referebat. vt ſm eiꝰ imperiũ iudicaret. Si quis aũt (quod absit) fame prodigus ⁊ ꝓprij ꝑsecutor honoris ↄtra ↄscientiã et iusticiã in detrimentũ cultus illius qui est deus vltionũ dominus ⁊ deus magnꝰ terribilis sup oĩs qui in circuitu eius sunt iudex venturi seculi quicqꜫ attemptauerit verbo: consensu. aut ope ipe ꝓculdubio reddet vnicuiqꜫ iuxta opa sua absqꜫ eo ꝙ ipsiꝰ omipotẽtis dei ac nostrã ac ṗnoĩati magni Caroli impatorꝭ indignationẽ se nouerit incursurũ. Datum in ciuitate dei predicta Anno a natiuitate dñi. M. ccccxxix. kal. Ianuarij inditiõe secunda.

Finis.

Tractatus de nouorum officiorum diuinorum institutione.

In ecclesia Thuriceñ sunt statutorum ordinationes quondam solẽniter edite: ⁊ per ordinarium loci dudum et ante cõpilationẽ sexti libri decretaliũ confirmate. et insuper laudabiles consuetudines que cũ statutis per singulos canonicos tpe suaꝝ institutionũ sunt iurate. ⁊ inter hmõi statuta sũt aliq̃ quibꝫ diuĩa regulanꝷ officia: q̃ iuxta diuersaꝝ eccl̃iaꝝ cõsuetudines aut breuiarium vl̃ statuariũ seu regula chori vel notula vel registrũ: siue registrũ cantoris nuncupaꝷ. ⁊ in romana ecclesia vel curia ꝓprie diciꝷ ordinariũ. vt ptꝫ in. c. Unico. de offi. primi. In supscriptione. de offi. custo. c. j. In supscriptiõe. vel libellꝰ officialis. xxxviij. di. Quando presbyteri. Et quia in eodẽ breuiario Thuriceñ inter cetera (prout in multis libris ab eodẽ exemplariter conscriptis) regl̃ariter contineꝷ vt de sancto Iohãne baptista nouẽ lctões sub duplici festo vel officio

et de sancto Francisco vna antiph. et collecta suis diebus legantur. vnde quidam homo speciali deuotione compūctus nuper contulit stipendia siue redditus annuos ꝛ ꝑpetuos ecclesie ꝑdicte in die sancti Francisci inter canonicos diuinis interessentibus distribuēdos. cum pacto vt ipsorum canonicoꝝ chorū de cetero de sancto Francisco simil'r nouem lectiones cum duplici festo queadmodū de sancto Johanne baptista celebrare non obmittat perpetuo. Et licet hec materia legendo peritis sit multū fastidiosa. cum fortassis apud ipsos sit quotidiana. studioso tamē simplici proderit: diligenter ruminata. Nam vt scribit sanct⁹ Hieronim⁹ in vitispatrū de Paulo heremita. qui diligentia sibi conpetenti q̄siuit a seniorib⁹ suis vtrū christus fuerit ante ꝓphetas. cuius quidem questionis effectus licet fuerit simplex. ille tamē scriba subtilissimus nō sine cā eam ponit. cū nouerit ipsam ꝓfecturā simplicibus. vnde ꝑtinēter ex his que ꝑ modū thematis ponūtur. ꝛ in veritate gestoꝝ consistūt. mirabatur quidam canonicus hui⁹ ecclesie ꝛ iuris ignarus. attamen in hoc collaudādus. quia inter antiquos philosophari incepit ꝓpter mirari. vt dicit Aristo. iiij. metaphisice. et cōmouet gentes publicus error. et ideo admiratio similiter causat' de rebus ex ignorātia cause. vt dicit Boeti⁹. iiij. de ꝯsola. metro. q̄nto. Et igit' erga me Felicem cantorē Thuricensis eccl'ie decretoꝝ doctorē mouebat' tali dubio. Vtrū licuerit preposito ꝛ canonicis ꝑdictis taliter immutare statutū siue breuiarium Et videbat' sibi ꝙ non. ꝛ fortassis ex eo quia huiusmōi statutū prout alia ipoꝝ statuta iuramēto singuloꝝ canonicoꝝ est firmatū. et sine periculo salut' eterne et temporalis seruari potest. ideo inuiolabiliter perpetim est seruādum. vt legit' et no. in. c. Si vero. de iureiur. et etiam firmissime seruari debuit hoc statutum metu periurij: quod est crimen grauissimū. et maxime prelatis et cleric' eandem ecclesiam regentib⁹: cum eoꝝ facta ab alijs trahant' in exemplū. vt consequēter in alijs pūctis: clausulis ꝛ capitulis statutoꝝ leuius excedatur. de vo. Magne Et ideo graui⁹ venient puniēdi. vt. xi. q. iij. Precipue. et etiā ex eo quia piuriū infamiā inducit. de iureiur. Querelā. de testi. Testimoniū. ꝛ ibidem clarius ꝑ nouell'. et q̄ꝫ graue sit crimē periurij: le. ꝛ no. in. c. Ille qui. xxij. q. ij. Item secundo mouebatur fortassis idem canonicus. quia cōsuetudo laudabilis fuit in dicta eccl'ia ꝙ de simplici confessore. videlicꝫ qui nō fuit doctor vel pontifex non fiebat duplex festū. ꝓut fuerunt Franciscus Dominicus Othmarus ꝛ similes et eadē consuetudo simil'r iuramēto singuloꝝ canonicoꝝ est firmata. vt patꝫ in themate. et ꝙ illa sine metu piurij aucte propria etiam in meli⁹ reformari non possit. Ad hoc de iureiur. Si vero. et. c. Cum q̄dem. §. j. ꝛ. c. Verum. Item de elec. Venerabilē. vbi taliter no. Inno. et Hosti. et bene ad idem de iureiur. li. vj. de pactis. q̄uis. et qd̄ solitum est fieri semꝑ creditur fieri. et ita presumitur lxxvj. dis. Dilectionis. C. de proba. Si in rem ꝛ c̄. Item tertio mouebat' idem fortassis canonicus: quia sibi constabat ꝙ quilibet in cantādo ꝛ legēdo horas canonicas tenet' sequi consuetudinē ritum ꝛ registrū illius eccl'ie in q̄ moratur beneficiat⁹. vt. xij. di. Illa. xlj. di. Quisquis. etiā si sit monach⁹ in eccl'ia secl'ari presulatus. vt no. ibidem. et Hoff. in summa de sta. mo. §. Sed nunq̄d absoluitur. et ꝙ obmittēs illas taliter legere peccat mortal'r: vt satis colligitur. l. dist. Contumaces. de cele. miss. Dolentes. in fi. et no. Archidya. de rescrip. c. vlti. li. vj. et puniri pōt ꝑ episcopū: vt no. xxj. di. c. j. ꝛ. c. vlt. et in ꝑcedenti. c. Cōtumaces. Sꝫ q: inuito creditore vnū pro alio nō soluitur. vt le. ꝛ no. insti. qb⁹ mo. tol. obli. §. j. ꝛ i glo. ibidē. et qd̄ dic̄ Hiero. in ep̄la. Ingtū est deo q̄cq̄d ei obtu-

leris obmisso eo ad qđ tenet᷑. Ex quibꝫ colligitur si de iure teneor creditori nr̃o
cui pensum suitut᷑ nr̃e reddere debemꝰ vt de cele. mis. c. j. Per singl'os dies. vel
in spẽali die qđ idẽ valet ꝓ horis canonic᷑ certũ opꝰ scꝑturaꝝ sctãꝝ ꝑlegere iu-
xta regl'aꝝ antiq̃ꝝ eccl'ie traditõem de tp̃e ꝯcurrẽti. vicꝫ Esaiam Hieremiam
Thobiã Apocalipsim ⁊c̃. nõ satiffacio de tp̃e. si dixero de sanctis ⁊ etiã de sctõ
Francisco. qꝛ dñs nõ nouit opꝰ iꝑfectũ. de bap. Maiores. et nihil ⁊ inutile cõ
uertunt᷑. de cle. nõ resi. Tue. et idẽ est minꝰ esse cõpetens ⁊ eẽ nullũ. ar. de trans-
la. Inter corꝑalia. sic. ff. de auc. tu. l. ij. ff. q̇ satisda. co. l. q̃tiens. ff. ad vell'. ꝗuis
§. si cõuenerit. ac si diceret. qui inutil'r ⁊ incõueniẽter legebat horas canonicas
nihil agebat. qꝛ nec cautũ est qđ viciose cautũ ẽ. ff. q̇ satisda. co. l. quotiẽs. vñ si
nõ licuit officiũ illius diei mutare. nec licuit festũ sancti Francisci tal'r celebra-
re. ⁊ si celebrauerit creditori nr̃o videlꝫ Xp̃o nõ satiffecit. ⁊ ita horas illiꝰ diei ꝓ
prie deputatas obmisit ⁊ penalẽ se cõstituit. vt ptꝫ ex p̃missis. Vñ legit᷑ in acti
bus concilij Constãtieñ. ꝙ obiectũ fuit Johanni pape. xxiij. ꝙ ipse freq̃nt᷑ dum
legere debebat horas canonicas in die ꝓuato ⁊ ꝯscientie tepidꝰ attediabat᷑ de
nocturno legẽdo ꝙ dixerit cappellano suo vl'gari Neapolitano cuias ipse erat
Circ. vn. sant. in nomi. cent. dyaboli. i. quere vnũ sanctũ de q̇ legamꝰ in nomĩe
centũ dyaboloꝝ vt citius expediamur. ⁊ hic peccauit. qꝛ nõ seq̃bat᷑ ordinariuꝫ
romanũ. de q̇ dictũ ẽ in themate. de q̇ etiã dic̃ de ꝯse. di. v. In die. vbi dic̃ Gre.
etiam de illis q̇ in diebꝫ q̃tidianis tantũmõ tres psalmos ⁊ tres lectiones cele
brant. nõ ex regl'a scõꝝ patꝝ: sꝫ ex fastidio h̄ facere cõprobant᷑. Nã scriptũ est. q̇
nõ facit qđ facere dꝫ. intelligit᷑ facere qđ nõ dꝫ. ff. de edil'. edic. Quid sit. §. idẽ
lxxxvi. dist. Non satis. xxij. q. vlt. De forma. et licet aliq̇d bonũ sit ⁊ vtile. nõ tñ
est agendũ nisi in eo modo q̇ fieri dꝫ. xj. q. iij. Quid ḡ. xij. q. ij. Quatuor. de ꝯse.
dis. v. Non optꝫ. ff. de remis. l. j. ⁊ l. iij. §. Sꝫ in bello. Itẽ potuit moueri q̃rto
canonicꝰ p̃dictus ꝙ licꝫ p̃posituꝰ ⁊ capl'm de nouo facere possint statutũ de cau
sis leuibus ⁊ minoribꝫ vt puta de hora cõuocandi ad capl'm ⁊ de distribuendo
fructus ⁊ similibꝫ. vt le. ⁊ no. de ver. sig. Constitutiões. li. vj. al's tamen in ma-
gnis arduisqꝫ causis: ⁊ que tangũt statum eccl'ie per superiorẽ confirmatũ ⁊ iu
ratum. vt in themate ꝓut sunt statuta omnia et singula saltem ꝯscripta in libr᷑
statutoꝝ vel statuario predicto. simil'r ⁊ statutoꝝ singuloꝝ clausula ⁊ capitula
sine cõsensu episcopi: ⁊ sine magna necessitate et oportunitate imutari nõ pñt.
vt in dicto. c. Constitutiões. Scriptũ est enĩ. Defleat pctõr. qꝛ offendẽs i vno
videlicet puncto vl' clausula statutoꝝ: factꝰ ẽ omniũ reus. ⁊ sunt verba scti Au
gustini posita pro regula iuris in antiq̇s Item qui totã legem seruauerit: offen
dat autẽ in vno factus est omniũ reus. Jaco. ij. de pe. di. ij. Si enĩ inquit. cum
concor. Vñ omĩs res ꝑ q̃scunqꝫ causas nascit᷑: ꝑ easdẽ dissoluit᷑. de re. iu. c. j. de
quo sincerĩꝰ vide Archid. in dic. c. Constitutões. Sꝫ ꝙ canõici aucte propria
pñt dissoluere ⁊ mutare antiq̃ statuta de volũtate ⁊ ordinatõe ep̃i facta ⁊ ratifi
cata. imo eccl'ie vniuersal' ordinatõem. vt in. c. Gl'iosus. de reli. ⁊ vene. sanc. li.
vj. vbi ꝓprie cauet᷑ vt de simplici ꝯfessore nõ fiat tale festũ. sed đ doctore ⁊c̃. ⁊ sic
nõ videt᷑ licere ꝓut colligit᷑ ex p̃dict᷑. Nã dic̃ lex. ludibricũ enĩ esset si qđ statu-
tum fuit ab initio ꝙ momento q̇libet mutaret᷑. C. de bo. q̃ li. ĩ po. ꝯsti. l. vlt. Nõ
enim qđ rite sꝫ leges ab initio actũ est ex alio euentu resuscitari dꝫ. C. de admi.
tu. l. sancimus. Hoc fundamẽto vident᷑ armati Cistercienses Cluniaceñ. Pre
monstrateñ: et omẽs mundi totius approbate religiões: que nec in speciali nec
in generali nullũ nouum festum celebrare p̃sumunt nisi inquantuꝫ diffinitores

suorum generaliũ capitulorũ rite disponunt. Arguitur enĩ ab exemplis que pie
tatem cõtinent. prout infra dicet. et no. Archidya. de re iudi. Cum eterni. li. vj.
et ibi videas. Vñ dixit sapientis autoritas quẽ vtriusq₃ iuris allegat facultas
Multorũ disce exempla que facta sequaris. Que fugias vita nobis est aliena
magistra. Item quinto poterat moueri canonicus ꝓdictus: cũ simonia non sit
aliud nisi studiosa cupiditas vel volũtas emendi vel vendendi spũale vel spiri
tuali annexũ. j. q. j. Qui studet. de simo. Tua nos. ⁊ maxime si pactum interue
nit. qd̃ in spiritualib₉ principaliter est euitandum: vt de pac. c. vlt. j. q. j. q̃₃ pio.
Nam scd̃m leges imꝑiales sancta estimationẽ nõ capiũt. ff. de re. diui. l. sacra
loca. §. vlti. et ꝓpterea vendi nõ possunt cum venditio sine precio nõ constat: vt
insti. de emptio. ⁊ ven. §. Precium. et. ff. eo. titu. l. ij. §. Sine precio. et qui spiri
tualia vendit capitale crimen cũ simonia cõmittit: vt in dicto ca. Qui studet.
patet eni ex themate ꝙ clerici studiose vendiderũt operas suas spirituales ⁊ se
pro panibus locauerũt: officia diuina de nouo celebrando que prius eadẽ die
nunq₃ fuerunt celebrata. imo quãtum in eis fuit illum diem omipotenti soli et
solũmodo ad seruiendũ proprie appropriatũ officio suo ꝓprio priuarũt: et cum
pacto pro precio recepto in laudes sancti Francisci cõuerterũt. Odit aũt deus
et nõ solum odit sed ꝓijcit festiuitates eorum qui nõ celebrant festiuitates diei
sed suas id est ꝓ mũdanis et tempalib₉. ⁊ hoc est bene notandũ. xxiij. q. j. Odi.
xvj. q. viij. et hoc diximus. de quo infra sincerius dicet. ⁊ summarie turpi⁹ ege-
runt q̃₃ illi de quibus dicit propheta Johelis. iij. Sitientes puellam pro vino
vt biberent vendiderũt: quia hi carnalia: illi vero spiritualia quãtum in ipsis
est venũdauerunt. Item sexto moueri poterat canonicus iste: quia nouitas illa
taliter introducta contra ecclesie statuta vetustissima ⁊ consuetudinẽ antiquaz
tanto tempore seruatã ꝙ eius initiũ nõ est in memoria hominũ que cõsuetudo
similiter legem facit. vt le. ⁊ no. de ꝯsue. Cum cõsuetudinis. et talis nouitas vi
det ꝑicl'osa legib₉ q̃₃ ⁊ canõib⁹ inimica. vt. xj. di. Quis nesciat. xxx. di. Scripsi
mus. di. iiij. Erit. ff. de cõsti. prin. l. In rebus. Et ratio quia plerunq₃ discordiã
parit: vt in dicto ca. Cum cõsuetudinis. Nonũ autẽ dicitur cuius facies est im
mutata. vt hic et. ff. de no. op. nun. l. j. Mutare autem est substãtia rei in totuz
remota aliã in eius locũ ponere vt. ff. de testa. l. Heredes palam. §. si quid põt.
C. de no. co. fa. §. Quibus. ibi additiões. ⁊ nõne facies videtur immutata: imo
tota effigies ⁊ forma et substãtia rei in totum remota. vt patet. Nam prius fuit
quasi silentiũ vt fit in ꝓuatis diebus. sed ecce nũc clamor fact⁹ ẽ: ac si dicerem⁹
Ecce sponsus venit: videlicet Franciscus: exite obuiam ei. Math. xxv. Lauda
te igitur eũ cum sono tube: laudate eũ cum psalterio ⁊ cithara: laudate eum in
timpano et choro: laudate eum in cordis et organo ⁊c̃. vsq₃ in finem continuã-
do. Ecce nonne ista dicitur nouitas et mutatio grandis. vbi de silentio fit tan
tus clamor: imo videntur omnino cõtraria: vt interdicti tempus et festiuitas
solennis et publica. de quibus infinita sunt iura. Dicitur autem nouum quod
prius nõ fuit: vt. vij. q. j. Non autẽ. de elec. Generali. li. vj. xviij. q. ij. De mona
chis. et qd̃ no. ibidem. Ad idem quod legitur et no. xij. di. c. ij. et. viij. q. j. Nec
nouum. xxiij. q. iij. caplo. iij. in princi. iij. q. ij. Non tam nouum. vbi de hoc
de iudeis. Consuluit. et simile est hic. quia a tempore fundationis ecclesie non
fuit tale festum in illa ecclesia. Et humaniter loquimur de nouitatibus: que et
inter homines discordie sunt causa: vt in dicto caplo Cum cõsuetudinis: ⁊ cõ-
tra hmõi nouitates scribitur ꝙ antiquitas venerãda est. ij. q. vj. Anteriorum.

§. Illud etiã. ff. de iuꝝ. imu. l. semp. et Boe. ij. ꝺ ꝯso. dixit. Felix nimiũ ꝓor etas
et etiã dic̃ lex Testamẽta. C. de testa. mos retinẽdꝰ est fidelissime vetustatis. In
sup etiã iura nr̃a ita videlicȝ antiq̃tati tempoꝝ ꝛ scripturaꝝ: decreta patꝝ san-
xerunt reuerentiã exhibendã: ꝛ euidenter asserunt sctõꝝ canonũ sanctiones. de
transla. Quanto. et hmõi scripturarũ ꝛ statutoꝝ antiquitati tanq̄ȝ iuri scripto
reuerẽtia fidel'r est exhibenda: vt. vj. di. Ecclesiasticaꝝ. ꝛ. c. Catholica. de cau.
poss. Cum ecclesiaꝝ. et vtiq̄ȝ vetustas est s'uanda si potest sine scãdalo fieri: vt
iiij. di. Deniq̄ȝ. Vñ dicit Greg. in generali sinodo. Nos aũt ꝛ ordinẽ romanuȝ
inuestigantes: et antiquũ morem nostre ecclesie imitãtes. antiquos patres ꝛc̃.
de cõse. di. v. In die. Item septimo moueri poterat canonicus p̃dictus. qꝛ scan
dalum sequi põt ꝛ sequitur indubitãter ex huiusmodi nouitatũ ꝛ mutationum
subitaꝝ inductione: et antiquitatum et antiquarũ obseruationũ refutatione.
Ratio: quia clericis laycos infestos opido antiquitas tradit. quod etiam p̃sen
tium experimenta tempoꝝ manifeste declarãt. de imu. eccle. c. vlt. li. vj. et qꝺ nõ
diligunt: de facili ꝯtemnũt. xx. q. iij. Presens. dicentes cũ canone hmõi facta
recentia grauius scandalizant. ꝛ motus animoꝝ turbulẽtius excitant. vt. xxiij.
q. ij. c. ij. in fi. et indubitãter layci malis exemplis clericoꝝ peiores fiunt. l. dist.
De his vero. de quo Isidorꝰ de summo bo. libro tertio. c. xxxviij. Sȝ de hoc ca
uendũ ẽ ꝓut nos instruit Inno. iiij. in. c. j. ꝺ off. le. li. vj. Dum dicit. Officij no
stri debitũ remedijs inuigilat subiectoꝝ. qꝛ dũ eoꝝ excutimꝰ onera dũ scanda
la remouemꝰ nos in eoꝝ q̇ete quiescimꝰ et fouemur in pace. Si g̃ prelatꝰ ex de
bito tenetur a suis subditis onera ꝛ scandala remouere. ꝛ eoꝝ occasione se de
bet ponere murũ pro defensione subditoꝝ. vt. xlij. dist. c. j. Caueat ergo prela-
tus cum capitulo suo ne tales nouitates nõ tantũ ipso agente sed ipso tacente
taliter fiant vt videat' consentire: per regulã Qui tacet: de reg. iur̃. li. vj. Quid
enim prodest illi suo errore nõ pollui qui consensum prestat erranti. lxxxiij. dis.
Quis eni. Nam consentire videt' erranti qui ad resecanda que corrigi debent
non occurrit. Ibidem. c. seq̄n. Scandalũ enim oritur indubie dũ debent infe-
sti. videlicet laici p̃dicti de clero: et etiã simplices clerici ad maiores qui de hu
iusmodi festorum multiplicatiõe non habent emolimentũ sed onus: quia forte
sunt cappellani vl' chorales taliter videlicȝ: ecce qui ꝑ singl'os dies clamitãdo
pronũciant Inclina cor meũ deus in testimonia tua ꝛ nõ in auariciã. ps̃. cxviij
cum sit idoloꝝ seruitus. ad Collo. iij. j. q. j. cum omĩs. cum cõcor. ꝛ omniũ ma
lorum radix. j. ad Thimo. vj. Ecce s'm mltitudinẽ fructus sui multiplicauit al
taria Osee. x. in princi. Videmꝰ inquiũt q̄ Salomon optime dixerit. Eccs̃. x.
Pecunie obediunt omĩa. Et glo. interli. dicit ibidẽ: ꝛ mortificat aĩas q̃ nõ mo-
riunt': ꝛ viuificat corpa q̃ non viuũt. Et subsannãdo clerũ poetam allegant di
centem. Vidi cantantẽ missam celebrantẽ. Nummus cantabat: nummus re-
sponsa parabat. Vidi q̄ flebat: dum sermonẽ faciebat. Et subridebat populuȝ
quẽ decipiebat. Hec ille. Et pecunie appellatiõe res quelibet significant'. ff. de
ver. sig. l. Pecunie appellatiõe. etiam mobiles ꝛ immobiles et omnes res que
donari et recipi possunt. eo. ti. l. Pecunie nomĩe. Scandalũ autẽ non est aliud
s'm Hostieñ. in summa de renunc. §. penul. Est autem scandalũ dictum vel fa-
ctum minus rectum: vel signũ cuius occasione tradit quis consensum morta-
lis peccati: vel est alteri prebens occasionẽ ruine Et scandalũ grece: latine so-
nat offensio ruina vel rixa. prout ego vidi rixas intricationumq̄ȝ materias su-
per eo q̄ Franciscus frater minor maiori inter natos mulierum sua festiuitate

fuit parificatus. Unde dñ̃ Xp̃us dixit. Qui scandalizauerit vnũ de pusillis istꝭ
Math. xviij. et Marci. ix. Hoc est q̃ offendi vel rui fecerit: vt exponit Archid.
in dicto ca. j. de offi. deleza. li. vj. quod nullo modo faciendũ est. vt. xi. q. iij. In
ter verba. Sic pharisei scandalizati sunt Math. iij. ⁊ dic. c. Inter verba. de cõ
secra. dis. ij. c. Prima quidẽ. i. rixati sunt. Et ẜm hoc notaꝛ ꝙ scandalũ semper
vitandũ est dũmodo deus nõ offendaꝛ qui est christus sapientia. iusticia. veri-
tas. sanctitas. ⁊ fortitudo. xi. q. iij. Existimant. alˀs scandalũ vtilius toleraꝛ. vt
de reg. iu. Qui scãdalizauerit. ⁊ ẜm hoc dicit Hostiensis intelligendũ. c. Cum
pridem. §. Prorogaui. de renunc. Item de prescrip. c. Nihil. de vo. Magne. de
no. op. nũ. Cum ex iniũcto. Item octauo potuit moueri canonicus predictus
quia breuiariũ siue libꝝ habuit antiquũ de originali ordinario fideliter quon-
dam exemplar cõscriptum ⁊ collationatũ: ꝓut multitudo clericorũ habet loci
illius hodie. per quẽ idem cononicꝰ horas in domo canonica ꝑsoluere solebat
qui liber ꝓpter sui antiquitatẽ. ⁊ qꝛ cõcordabat cum antiq̃s magnã fecit fidem.
de proba. Cum causam. de p̃scrip. Ad audientiã. xvj. dis. Habeo librum. ⁊ hic
liber antiquꝰ in huiusmodi noua festiuitate traditione sua corruptus discrepa-
bat. quã corruptionẽ et similes Jo. an. in addi. spe. ne volumĩa antiq̃ violaren
tur per suas additiões: miro conomine vitabat. Est ergo ab exemplis argumẽ
tandũ ⁊ in consequẽtiam sunt trahenda. vt de re iudi. c. j. li. vi. in princi. et p̃ser
tim que pietatẽ continẽt. vt hic. Ad hoc arg. de cõse. di. iij. Sanctũ est. vlˀ cum
aliquid recte factum inueniꝛ. ff. de manumis. vindicto. l. Apud se. ⁊ eoipso vide
tur aliquid bonũ et iustum quod a bono factũ est. xxxvij. dis. Qui de mensa. ix.
q. ij. Lugdunẽ. vij. q. j. Omnis. de quo supra ar. j. Sunt paria vtilitas et ne-
cessitas. de rescrip. Statutum. li. vi. §. Insuper. ad idem de p̃ben. Exposuisti.
Necessitas aũt frangit legem: ⁊ lex nõ necessitatẽ. de ꝯse di. j. Sicut. de cõsue.
Quanto. ⁊ incõmoditas ⁊ impossibilitas imutãt ius cõmune. vt no. Archid.
de sepul. c. vlt. li. vi. et cõmoditatis cã ꝑmittiꝛ qđ alˀs nõ ꝑmittereꝛ. vt no. ibidẽ
Jo. an. in glo. ij. nec refert an quis nõ habeat an cum cõmodo habeat. vt le. et
no. ff. de vsufruc. peta. l. j. ff. de euic. l. si plus. §. fi. Ergo sibi videbaꝛ antiquum
registrũ cum infinitꝭ similibꝰ exemplaribꝰ nõ fore violandũ ⁊ incõmoditatẽ tan
q̃ꝫ impossibilitatẽ fore vitandã. Similˀr videmus de famosissimis doctoribus
volumĩa in quacũqꝫ facultate cõponentibꝰ ⁊ complentibꝰ. vt fuerunt predictus
Jo. an. Antho. de butrio ⁊ similes: qui pro nulla noua supueniẽte discrepatiõe
cõpilatiões suas immutarũt. sed in terminis suis firmiter tenuerũt. et per vni-
uersum mundũ taliter composita publicari fecerũt et publicata nõ violauerũt.
Item nono poterat moueri canonicꝰ predictus. quia christus dixit. In domo
patris mei mãsiones multe sunt. Joh. xiiij. Item christus. Quid existis videre
ꝓphetam? vtiqꝫ dico vobis maior inter natos mulierũ ꝓpheta Johãne baptista
nõ est. Lu. vij. Ex his scripturis notaꝛ ꝙ iuxta merita sanctoꝝ sunt mansiones
in celis. Item notabilˀr dixit comparatio Inter natos mulieꝝ. nam cõparatiuꝰ
p̃supponit positiuũ. ff. de ver. obli. vbi autẽ facit de renũc. Nisi. ad fi. Uñ vide
tur ꝙ aliquis magnꝰ est inter sanctos dei. i. sanctꝰ: et tñ nõ ẽ tam sanctꝰ ꝓut est
sanctꝰ Johãnes baptista. vt ꝑꝫ de sctõ Francisco. vnde videꝛ ꝙ sint g̃dus bea
torum ꝓut inter angelos: prout legiꝛ ⁊ no. xcix. di. Ad hoc. vbi vide glo. ⁊ clariꝰ
patꝫ ꝑ mgr̃m senꝛ. in. ij. dis. ix. in p̃n. ꝓut etiã inter ãgelos malos. vt ibidẽ dis.
vj. et clarissime per sctm̃ Tho. ibidem in vtroqꝫ loco. Quis autem dubitat de
eo ꝙ illi non debeatur in ecclˀia maior festiuitas cui ꝓ laboribus multis et pro

morib⁹ castis. pro actionib⁹ strennuis. celsioris loci p̄miū debet̄ in celis. vt. lxj.
dis. miramur. Oportꝫ em̄ p̄nti testificatione p̄dicari ⁊ bone fame p̄conijs nō ta
ceri. xij. q. ij. Quattuor. et si in vita sua maiores alijs fuerit passus ꝑsecutiones
vt. vij. q. j. Omis q̄ gemebat. ⁊. c. ibi adiuuari. ⁊ qui fuerit passus ex maiori ca-
ritate. j. q. j. Uide quantū bonū est caritas. et qui maiora miracula fecerit in vi
ta ⁊ post mortē. ⁊ ꝙ in hmōi miraculis ꝯcurrebāt q̄tuor principalr̄. Primuꝫ ꝙ
ipsa miracula fuerint ex deo ⁊ nō ex arte magica vel aliūde. vt. j. q. j. Teneam⁹
ij. q. vij. Item balaam. j. q. j. Prophetauit. Item q̄ fuerint ꝯ̄ naturaꝫ vel supra
vires nature quo ad factū. vt in resuscitatōe Lazari. vel quo ad modū. vt in so
cru Petri subito a febrib⁹ curata. xxvj. q. ij. Nec mirū. ꝑ archid. nō ex vi verbo
rum: sed ex merito homis hoc ꝯtingebat. Hoc id̄ dico. qꝛ panis q̄tidie miracu
lose transsubstātiat̄ in corpus xp̄i: nō merito homis sꝫ ꝟtute verboꝝ. vt de ꝯse.
dis. ij. Quia corpus. ⁊ in. c. In q̄bu sdā. Item ꝙ fuerint ad magnam corrobora
tionē fidei. Nam satis miracl'ose ex herba putrida fit vitrū ꝑpetuo putrefactio
ne carens. ⁊ hoc ministerio homis sed nō ad fidei corroboratiōem. de q̄b⁹ mi-
raculis si pleni⁹ videre volueris vide Isid. de sum. bono. li. j. c. xxij. et Greg. su
per Ezechielē. li. j. omel. v. circa fi. ꝟ. Lumie tuo. ⁊ plenissime eūdē in moralib⁹
li. vj. c. vj. Et si tali ꝓut est sctūs Johes baptista tā eminēter p̄cellenti maioris
festiuitat̄ daret̄ solennitas iuxta mentē predicti. c. Gloriosus. q̄ꝫ sancto Franci-
sco simplici imperito rustico. imo in sacris ordinib⁹ nunq̄ꝫ ꝯstituto: q̄s nō asse-
reret rite legitimeq̄ꝫ festiuatū? Ad hoc facit dictū apl'i. j. ad Corinth. xv. quoniā
stella differt a claritate a stella. sicut etiā erit in resurrectiōe mortuorum. Cum
ergo ꝭm beatū Dyonisiū ecclesiastica hierarchia rep̄sentat in suis actionibus
seu ordinationib⁹ celestem hierarchiā in qua sancti ꝭm diuersitatē meritorum
suorum disponūtur. Ideo ad hoc rep̄sentandū varietas officiorum in ecclesia
vniuersali et etiā particulari reperitur. et huiusmodi varietas meritoꝝ non ad
priuati hominis ordinationem: donatiōem vel fundationem debet transponi
nec minor meritis magis merito preponi. alioquin iuxta pronunc ꝓducta vide
tur ꝓcessum fore contra tramitem recte rationis.

Ad partem aūt affirmatiuā potuit mo-
ueri canonicus p̄dictus et taliter. Nam p̄positus ⁊ capl'm ecclesie Thuricen̄.
ante cōstitutōem illius capl'i Gloriosus. imo ante cōpilatiōem sexti libri decre
taliū poterāt (ꝓut fecerūt) edere de nouo sine ꝯsensu ordinarij statutū ⁊ ordina-
tionē que tangebāt diuinū cultuꝫ. ⁊ ip̄m etiam augmentabāt. vt in. c. penul. de
ꝯsti. per ꝯtrariuꝫ: ⁊ eo. ti. c. Cum oīs. ⁊. c. Cū accessissent. ⁊. c. Cum. M. ⁊. c. Ex
parte. de rescrip. Constitut⁹. §. Discretioni vr̄e. et maxime ex eo. qꝛ videt̄ licitū
et honestū. ꝑ. c. p̄alle. Constitutōes. de ver. sig. li. vi. p̄ tactū. cum etiā quodlibꝫ
licitū collegiū sibi statutū edere possit q̄ ad ea que ad se ꝑtinēt. vt. ff. ꝙ cuiusq̄ꝫ
vniuersi. l. j. §. ij. de cōsti. Ex lr̄is. et ꝭuandū est maxīe dum fuerit iuratū ⁊ ꝭuari
potest sine interitu salutis eterne. vt in. c. Si ꝟo. de iureiur̄. et maxime dū nulli
preiudiciū generat. vt in dic. c. Cum. M. foranēn. de quo plene ꝑ Jo. an. ī mer
curialib⁹ suꝑ regula. Ea que fiunt. ꝟ. secundo statuta episcopoꝝ. et hoc modo
possunt ꝑ iura p̄dicta maxime dūmodo statuta sunt licita ⁊ honesta ⁊ cōmunia
omnib⁹. iiij. dis. Erit aūt. nec debet rep̄hensibile iudicari: si ꝭm veritatē tempoꝝ
statuta qn̄q̄ꝫ variantur humana. p̄sertim cū vrgens necessitas vel euidens vti
litas exposcit. de ꝯsang. ⁊ affi. Nō debet. de sen. exc̄. Suꝑ eo. ij. de trans. c. vlt.

xxiij.q. viij. Occidit.xxiij. q.iiij. Quis ignoꝛet.xxix.dis. Sciendū.et duobꝫ.c.se
quētibꝫ.iiij.dis. Erit autem. Nam ⁊ impator dicit. Non em̄ erubescimus si qđ
melius hoꝝ que prius ipi diximꝰ adinueniamꝰ cōpetentē prioribꝫ imponere cor
rectionē ne ab aliis corrigi expectemꝰ.in auten. de nup.circa ꝑn.coll.iij. Item
idē col.ix. vt frēs filij ⁊c.dicit in prin. Nostras emēdare leges nos nō piget:vbi
qꝫ vtilitatē subiectis inuenire volētes. Et salomon dixit. Sapient᷑ est mutare
in meliꝰ ꝯsilium.et allegat hoc accursiꝰ in priori autoritate.et sapiens mutat cō
siliū cum prudentiꝰ meditat᷑ ad hoc.c.de colo. Illiricanis.l.nunqꝫ.⁊ sic etiā pa
pa qn̄qꝫ mutat sn̄iam.xxxv. q.ix. Veniā. et mutat decretales vt videt᷑ in dic.c.
vlt.de imu.li.vj. Sed nō in alteriꝰ detrimentū mutare debemꝰ cōsiliū.de quo
plene de re.iur᷑.li.vj. Et sup eadē ⁊ talr̄ vt ꝑmittit᷑ hic statutū siue registrū aut
breuiariū videt᷑ immutatū. Nam quodlibet statutū recipit determinatiōem a
iure cōmuni ꝓpter necessariā ⁊ iustā ⁊ legitimā cām.ff.de mune.⁊ hono. Ut gra
datim.§.j.et.ff.de nox.l.ij.ff.de serui.l.si cui.ff.de ritu nup.l.Quācqꝫ. Item di
cit lex. Omnis diffinitio.i.regula in iure periculosa est.parum eniꝫ est qđ non
subuerti possit.id est qđ nō exceptionē patiat᷑.ff.de re.iu. Omnis diffinitio. Et
dicit paꝝ.quia glosa ibidē annūerat aliqs iuris casus q̇ exceptōem nō patiunt᷑
et ideo nō mireris si statuta minoꝝ ꝑncipū aut ꝑuatoꝝ ꝓpter causam mutātur.
Secundo sic. Licet bene ordinatū sit et statutū ante tempa:vt de sancto Fran
cisco fiat antiphona ⁊ collecta.et hoc in diebꝫ illis dum minores essent ecclesie
fructus:sed quia nō est irrationabile:imo rōne dignissimū ꝙ duꝫ augent᷑ dona
rationes etiā crescant donorū. vt dicit Beda sup illo Math.xxv. Homo qui-
dam peregre.et qđ dignus sit mercēnarius mercede sua. Luc.x.⁊.xij.q.ij. Qui-
cunqꝫ suffragio. Nam indubie maiores sunt labores in taliter festinādo.⁊ etiā
maiores sunt expense videlicꝫ in luminibꝫ:candelis:campanis pulsandis et or
nament᷑ eccl'ie festiualiter exponēdis q̄ vsu ꝯsumunt᷑ ⁊ plibꝫ aliis qꝫ in die ꝑua
ta. Et ex quo nō inuenit᷑ ꝓhibitū vt.s.qđ festū illo modo de nouo crearetur ꝙ il
lud seruaret᷑ iuxta instituentis ac prepositi ⁊ capituli voluntatē:dūmodo ordo
canonicoꝝ seculari ū non peruertit᷑ in religiosoꝝ ritū:vt in dicto.c. Miramur.
xvj.dis. Et insup ꝓtunc prout ex nūc fuit ꝑmissum vt ecclesia ditaretur aut con
seruaret᷑ in rebus tempalibꝫ sine quibꝫ subsistere non potest status clericorum
quemadmodū corpus sine anima.j.q.iij. Si q̇s abiecerit.quia militari debēt
clerici in eccl'ia dei.ij.ad Thimo.ij.⁊.xvi.q.j.c.j.⁊.iij.ne cle.vl'mo.c.j.in fine.
et.c. Sed nec.et nullꝰ tenet᷑ militare ꝓpriis expensis.de ꝑscrip. Cū ex officiis.et
beneficiū datur ꝓpter officiū.de rescrip.c.fi.li.vj.et ꝑsertim illis clericis qui ec-
clesie fideliter vigilanterqꝫ seruierūt.j.q.ij. Clerici.lxxxvj.dis. Non satis.⁊ ſm
apostolū Qui altario seruit:viuere debet de altari.et qui ad onus eligit᷑:repel
li nō debet a mercede.et patꝫ a simili ꝙ clerici viuere debeāt de patrimonio Je
su xpi:cuius obsequio deputant᷑.⁊ ipsa nominis ratio ꝑsuadet ⁊c.vt de ꝑben.
Cum ſm apl'm. Et iō quia certū est qđ non ē ꝓhibitū in statutis eccl'ie.nec per
iura canonica augmētare festa ⁊ fructus eccl'ie.ergo videt᷑ ꝑmissum prout leg.
et no.in.c. Inter corpalia.de trans.imo bonum est argumentuꝫ in vtroqꝫ iure
cum nusqꝫ inueniat᷑ ꝓhibitū.ergo nō debꝫ ꝓhiberi.xxvij.q.ij. Lex diuine eccle
sie.xxxj.q.j. Et si dormierit.lv.dis. Si sit euangelica. Tertio sic. Ex quo glori
ficatur deus in sanct᷑ suis.vt in dic.c. Gloriosus.⁊ idcirco iubemur eū in san
ctis suis laudare.vt in Cle.j.eo.ti.qm̄ ꝓpha dixit imperando ex illius imperio
qui in altis habitat ꝑcipiendo. Laudate inquit dominū in sanct᷑ eius.ps.vlt.

et in consilio iustorum ꝛ ꝯgregatiōe magna opa dñi ostendunt. ps. cx. Et etiā
dixit veritas. Qd vni de minimis meis fecistis mihi fecistis. Math. xviij. et q̄
vos recipit: me recipit. ꝛ q̄cunq potū dederit vni ex minimis istis calicem aq̄
frigide Math. x. et si in minimis tanta opant obsequia. tam largiter impensa.
quid a fortiori si maioribꝰ suis obtulerimꝰ ministeria. vt de elec. Cum in cūctꝭ.
cōcor. in Cle. j. de reli. ꝛ vene. sanc. in glo. iij. vbi dr. Si laudare iubemur dñm
in sctis suis: fortiꝰ in seipo. qꝛ est sup oēs celos: ꝛ statꝰ scōꝝ ꝛ chorꝰ angeloꝝ. Et
est arg. a minori ꝛ valz. vt ibidē. vñ Ecci. xliiij. Laudemꝰ viros gl'iosos et parē
tes nr̄os in generatōe sua. multā gl'iam fecit dñs magnificētia sua a seculo do-
minātes in potestatibꝰ suis. Item Apoca. xij. Non dilexert aīas suas vsq ad
mortē. ꝓpterea letami celi ꝛ q̄ hītatis in eis. quare gl'ia ꝛ honore coronasti eum
dñe: ꝛ ꝯstituisti eum sup opa manuū tuaꝝ. Ps. viij. Quis aūt dubitat si beatis-
simi ꝟgini matrꝭ dñi q̄ dignissima ē creaturarū laudes p̄ oībꝰ alijs sanctꝭ impen
dimꝰ: plus filio suo cōplacemꝰ. vt colligit in dic. cle. j. ꝛ al's ſm hūanas rōnes
et ſm legē mosaycā qua tenemur honorare parentes Exo. xxiiij. ratiōe dignissi
mū: quis dubitat aūt si dñm laudauerimus p nosmetipos in diebꝰ nr̄is (prout
etiam possumꝰ) q similr p alios poterimꝰ ppetuo: cū scriptū sit, qui p aliū facit
est pinde ac si faceret p seipm. vt de re. iu. li. vj. cū ꝯcor. Nec obstat ꝓut in iure
cauetur. q etiā factū ab eodē diuersis tpibꝰ nō reputat idemptitatē eiusdē facti
vt. ff. de cōdi. Indebiti. l. si nō sortē. §. libertus. ꝛ in autē. de fi. instru. circa p̄n.
Nam quātū ad veritatē impossibile est factū vniꝰ dici factū alteriꝰ. sz de q̄daz
iuris interp̄tatione ꝓcedit q factū vniꝰ alterius intelligat. vt. ff. d duobꝰ reis. l.
nemo ꝛ vos. ff. de vi. ꝛ vi. ar. §. deiecisse. ꝛ. §. quod dicitur. ꝛ non est dubiuz q
ille tenet interdicto vnde vi q̄ deiecit p se vel p aliuz. vt in dicta. l. j. ff. de vi. ꝛ vi
ar. et ita q̄ dat vel recipit p alium fieri. et est ac si p seipm faciat si ꝯtinuo fac̄ rex
vel p̄nceps p aliū. Item infirmꝰ ꝛ pupillus qd p se facere nō possent. vnde si p
me et alios psalmos nr̄os cantabimus cunctꝭ diebꝰ vite nr̄e in domo dñi. Esaie
xxxviij. vel p alium post mortē meā. ꝓut is q̄ testm̄ facit. ꝛ p executores pꝰ mor
tem disponit. est etiā apud deū ꝛ hoīes tanq̄ psonaliter fecerit. ꝛ ita si nunc aut
post mortē compleuerimꝰ illā gl'iosaz dei laudē aut scōꝝ suoꝝ. de q̄ scribit Im
mola deo sacrificiū laudis. ps. l. Itē. Laudē dicite deo om̄s scti eiꝰ. Apoc. xviij
Itē In om̄i corde bn̄dicite ꝛ laudate nomen dñi. Ecci. xxxix. Et dixit Bern̄.
Laudate dñm: qꝛ nil ita in terris ꝓprie rep̄sentat quēdā celestꝭ habitatōis statū
sicut alacritas laudantiū deū. et Augꝰ. Deus cū de illo nemo digne dicere pos
sit. admisit tn̄ hūane vocis obseq̄uz. ꝛ verb nr̄is humane in laude sua nos gau
dere voluit. Item ad laudē dei incitat nos oīs creatura: cum dr. Bn̄dicite oīa
opa dñi dño. Vn̄ mirū est dicit Greg. q hō nō semp laudat deū. Itē dic̄ Aug.
Si placēt opa dñi. ex his lauda ꝛ artificē eoꝝ. Item dixit Bern̄. in q̄dā ſmōe
Moneo vos dilectissimi pure ac strēnue diuis intesse laudibꝰ. strēnue vt sic re-
uerenter ita alacrit dño assistatꝭ. nō pigri. nō somnolenti nō oscitantes nō par
cētes vocibꝰ ꝛc̄. ꝛ etiā qꝛ dicit ꝓpha In cimbalis bn̄ sonantibꝰ laudate deū ꝛ im
mouerius in vocibꝰ bene sonantibꝰ humanis. In quibus cōcludo contra quo-
rundā ypocritarū garrulationē qui detestant dulcissimas sonorū vocum ꝛ mo
dulationū consonātias. tam ore q̄ȝ organo seu alio musicali instrumēto que fre
quenter fiunt in summi pontificis aut alioꝝ magnoꝝ principum capellis. ꝛ hi
errant corde: nisi taliter psallentes nō dei principal'r sed humanā quererēt lau-
dem de hmōi laude diuina si sinceriꝰ videre volueris. Vide Hugonē de clau

stro anime.caplo.iij.de officio cantoris. Ex his omibus firmiter concludo. Hec est etiam spes et fides ecclesie et laudes dño.non tantū in seipso:sed etiā in sanctis suis.imo in omnibus creaturis et operibus suis per nos z alios qualitercūqz peractis nomie nostro dispositione nr̄a tanqz testamēta grauissima nobis z nostris proficiunt: z pficere possunt ad salutem eternaz. Et nō obstat quod le. et no.xx.dis.c.j.qz dicta sanctoꝝ patrū videlicet Augustini. Hieronimi et aliorum recipienda non sint nisi inquātum sint sacris canonibus incorporata. sed hoc est verum si allegarētur omissis canōibus in materia cōtentiosa.sed in his que meram continent pietatem :etiam dicta paganorum et gentilium possunt allegari. prout Hiero. vsus fuit versibus Uirgilij de conse.dist.ij. Ne tales.et Aug⁹.versibus Lucani.xxvj.q.ij. Nec mirum.circa princi. Sz ad propositū nostrū redeūdo vlteri⁹ de laude scōꝝ dicendo. Quidam frater minoꝝ in sermone publico dominū autoritate pdicta laudare volens in sancto Francisco.in finem vt ipm sup oēs celos collocaret inquit: omnes angeli celi et vniuerse potestates:cherubin et seraphin incessabili voce proclamāt.videlicet sanctum Franciscum.et gloriosus apostolorū chorus.et prophetaruz laudabilis numerus.et martyrū candidatus exercitus eundem tanqz gloria et honore precellentem laudet exercitus.vbi propterea sibi fuerit sessionis locus. Et quia post longam collationis formā nec in celo nec in terra post dominū sibi sedem inueniret competentē. Subinferens mirifice quia nō contētus vt sedeat cum principibus et solium glorie teneat.et qz thron⁹ eius esset sicut sol in conspectu domini. Et vbi inquit collocabim⁹ eum. Et moꝝ quidā rusticus alta voce clamabat dicens Domine:hic iuxta me vacat sibi locus.et de tanto mentis excessu ridebat omnis populus. Dicit enim lex:qz consistat honoꝝ in sedendo ante alios. vt.C.de sacrosanc.ec.l.Decernimus.vnde qui vltra quam decet laudat vitam bonorum vl' cōmendās vitam maloꝝ peccat mortaliter.xlvj.dist. Sunt nonnulli.propterea sordescit laus sancti Francisci in ore fratrū suorū.xj.q.iij. Si quis vero obediat. Honoꝝ autē alicuius alteri non debet esse causa nocendi. C.de sta. z imagi.l.vlt. Nec aliquis debet illud optare qz honoꝝ alioꝝ minuat̄ xcix.dist. Nullus. Propterea dixit Seneca. Parce laudes :parcius vitupera. Similiter reprehensibile est nimia laudatio vt immoderata vituperatio. Unde Esa.xlviij.dixit propheta. Laude mea refrenabo te ne intereas. Sed medium(inquit Boetius)tenuere felices:in quo consistit virtus.iiij.de conso. prosa vij.et Philosophus.ij.ethicorū.vnde de offi.custo.in glo.ij.c.j.dicitur Cum media semp gaudebat ludere forma. Maioꝝ eni medijs gratia rebus inest. Inter vtrunqz vola :a medio rectissimus ibis.

His autem motiuis in effectu aut in affectu p predictū canonicū motis ad partem affirmatiuā taliter qualiter formatam assisto.et si pl'a tibi placuerit colligere motiua ad vtrāqz partem tendētia vel ex argumentis meis partiendo prout pauper institoꝝ qui de vno specierum sacculo materias ad apparentiam dilatando facit plures. tibi largiter cōcedo. Nam ego modico fulcitus ingenio de premissis contentoꝝ argumentis.taliter q̄lit collectis depaupertatis sacculo. Attū pro premissorū concordātia et saniori sequentiū intelligentia notanter expedit ppendere qz ne dum papa cum suis fratribus sed etiā prelati cū suis capitularibus et canonicis constitutōes .ordinationes et statuta facere pūt.vt de senten.excō.Inter alia.de his q̄ fi. a pla.si

ne ꝯsen.ca.per totũ. Debent tamen prelati in omnibus negocijs ecclesiarum re quirere consiliũ clericoꝝ suorum vt cum eis peragant et pertractent et que sta tuenda fuerint statuant. errata corrigant et reuelanda dissipent et euellẽt vt eo dem titu. Quanto. et sup illis maxime que clericos ipsos cõcernere dinoscũtur vt eo.ti.c.vlt. Capl'm aũt ecclesie Cathedralis sine episcopo statuta facere nõ potest que tangunt generalem statum ecclesie. vel tangant episcopum vel eius iura sic intelligit. de consue. Cum consuetudinis. de his que fi.a pla. Nouit. Est aũt prelatus caput capituli a quo nõ licz mẽbra recedere. de pscrip. Cum non liceat. Et hec vera etiã si capl'm talia statuat cum archidyacono suo vl' p posito vel alio qui post episcopũ presit capitulo. Sed si de alijs statuant q nõ tangunt episcopũ vel iura sua sed sua singularia negocia: prout pdictum est. et legit ꝛ no. in.c.ij. de verb.sig.libro.vj. hoc bene possunt. Et archidya. post Innocen. tertiũ dicto.c.ij. videtur notare ꝙ nedũ capitula cathedral' eccl'ie sz etiã alia capitula aliaꝝ eccl'iaꝝ collegiataꝝ qrum simil'r ꝛ omniũ aliarum sue dyocesis epus dicit caput in arduis ꝛ magnis nihil statuere pñt vel ordinare sine episcopo. Unde dz notabil'r in themate ꝙ episcopus cõfirmauit ꝛ ita ratificauit et ratũ habuit statutũ cum ratihabitionẽ retrotrahi et mandato nõ est dubium comparari. de re.iur. li.vj. Que autẽ sint ardua vel magna aut parua vl' minima arbitrio boni viri standum est vt infra dicet in quarta solutione. Sũt autem hmõi statuta et ordinationes in omnib eccl'ijs particularib' queadmo dum generalia statuta in vniuersali eccl'ia summe necessaria. vt vtrobiqz appetitus noxius sub iuris regula limitet per quã genus humanũ vt honeste viuat alterum nõ ledat ius suũ vnicuiqz tribuat informatur: vt in phemio decre. ꝛ vt humana coerceat audacia: ꝛ tuta sit inter improbos innocẽtia. dist.iiij. Facte sunt. Item summe videt necessariũ ꝙ in ecclesia predicta et in omnibus alijs saltem collegiatis aut cõuentualib certus aut determinatus ordo celebrandi diuina officia per omes et p omnia pariter seruetur. ne propter diuersitatẽ corporuz diuersitas sequat animoꝝ. de ꝯcess. prela. Quia diuersitatẽ. alioquin continuo discrepantia in clero vnius eccl'ie in legendo ꝛ cantãdo proueniret. quia sine rege et sine lege quilibet ad placitũ suum modũ seruaret. ꝛ dissonantia et et discrepantia mox resultaret. Unde in quibusdã ecclesijs habetur rex chori vt in eccia argentineñ qui etiã in alijs ecclesijs dicit primicerius. de cuius officio dicitur de offi.primi.c. Unico. ꝛ melius in.c. Perlectis. xxv. dis. ℣. Ad primiceriũ. vbi dicitur: ꝙ ad primiceriũ et eius officium ptinet inter cetera disponendi officium cantãdi et pagendi lectiones: psalmos: laudes: offertorium: responsoria. et quis clericorũ dicere debeat: quis ordo quoqz et psallendi modus in choro pro solennitate et tempe sit seruãdus ꝛc. et idem primicerius vtitur re gistro siue breuiario aut ordinario ad hoc sibi specialiter deputato tanqm rex vel imperator qui vtitur legib tanqz instrumẽtis suis: cũ ipse sit lex animata et leges respectu ipsius mortue. in auten. de consu. in fi. colla. iiij. facit ad h. C. de testa.l. Ex infecto. et insti. qui mo. testa. infir.l. finali. ff. de le. se. consul.l. pnceps. ff. de. le iij.l. ex infecto. Unde dic Isidor'. Justum est principẽ obtẽperare legibus suis. dis.ix. Justum. et est palea. Attamẽ put elicit ex dictis philosophi. iij. politicoꝝ. tũc oportet hũanas leges quantũcunqz sint exquisite in aliq casu deficere. Et ideo dicit Egidius de regimine pncipũ li.iij. ꝙ meli' ẽ regnuz rege optimo regi qz optima lege. in finẽ vt per regem corrigãtur defectus legis. Ita in pposito expedit fore primiceriũ vel regem aut cantorem vel aliquem pn

cipem chori qui sepe moderet leges siue registrū chori olim conscriptū iuxta va
rietatem tempoꝝ: quia difficile fore singula vel non excogitata conscribi. Vn-
de ꝓut audiui quendā prelatum nimis curiosum famulo suo regulas conscri
psisse quibus in obsequendo precise ⁊ ne plus vel minus perageret vtendo stri
ctius deberet conseruare. et dum quodā tempore vnacū domino paludinosum
fossatum equitando perambularet et equus dñi infigeret qui angustiatus vn
diqꝫ grandi pericula ad famulū de subsidio clamaret. ⁊ famulus illico plegam
diligenter inquit regularū mihi traditarum tenores si se tendant ad talium ob
sequiorum labores. et dominus mox imminētis periculi metu compulsus cla-
mabat fortius sine rumpe moras subueniendo mihi ⁊ talibus regulis de cetero
liber seruiēdi manebis solutus. Et sic ad propositū nostrum facit ꝙ precise sin
gula conscribere nō possumus. sed expedit vt sepe consideret consideranda sa
gax humanitatis animus. Et que premissa sunt de legibus et regulis iuris po
sitiui intelligunt. secus de legibus naturalibꝰ quas mutari nō licet (prout pre-
dictum est) in primo affirmatiuo argumento. Nunc ad propositum redeamus
Item ꝙ ordo ⁊ concordia maxime in dei ecclesia sunt seruāda. patet ꝑ. c. Con
uenit. de conse. dist. v. vbi dicit conciliū Agathense. Conuenit ordinem eccle-
sie ab omnibus equaliter custodiri. Item dicit concilium Bracareñ. et habe
tur. xij. dis. c. vltimo. Placuit omnibus cōmuni consensu vt vnus atqꝫ idē psal
lendi ordo in matutinis vel vespertinis teneat officijs ⁊ non diuerse ac priua-
te neqꝫ monasterioꝝ consuetudines cum ecclesiastica regula sint permixte ⁊ in
quibuslibet ecclesie gradibus prouidenter scienterqꝫ curandū est vt in domo
domini nihil sit inordinatum. nihilqꝫ prepposterum. vt. xvj. dist. Miramur. In
omnibus autem psallendi modis seruet consuetudo: que omniū canonum aut
legum ꝓdictarū est interpres optima. de consue. Cum dilectus. imo cōsuetudi
nes diuerse et in diuersis ecclesijs ⁊ in qualibet ipsarum pro lege et statuto de-
bet haberi. vt le. ⁊ no. in dicto. c. Vnico. de offi. primi. ꝙ originaliter ex libro
Romani ordinarij vel registro vl' ordinario Romane ecclesie videtur trāssum-
ptum. vt patet in eiusdem capituli superscriptione. et supra in themate. Ratio
autem omniū premissorū pricipalis est: quia natura hominis prona est ad dis-
sentiendū. ff. de arbi. l. Item summꝰ. §. vlt. et quot sunt capita: tot sunt sensus.
de conse. dist. iiij. Sicut in sacramētis. et volūtates hominū varie sunt. ff. ad
trebell'. Quia poterat. Et Ouidius dixit. Pectoribꝰ mores tot sunt quot in ar
bore figure: velle suū cuiqꝫ est: nec voto viuitur vno. Et natura quotidie noui
tates nititur. ꝟ. Inuenire. in autē. quibꝰ mo. na. effi. le. et ideo conuenit statu-
ta ecclesie firmiter edere salubriter dictare. notabiliter conscribere ⁊ suo tempe
rationabil'r moderare vt omnes in vnū conueniāt ⁊ cōuenti nullo discrepante
concordare proponāt. imo discrepare nō presumāt. Nam constat ꝙ propheta
pro vna speciali denotabat maledictione. Osee. iij. dum dixit. sedebunt filij isrl'
sine rege et sine principe. et ꝑ ꝯsequens sine lege ꝓut factum fuit Judicū. xvij.
vbi dicit In diebꝰ illis nō erat rex in israel. sed vnusquisqꝫ qđ rectum sibi vi-
debatur hoc faciebat. et hoc incunctāter ꝓueniret vbi in ecclesia lex specialis
aut cōsuetudo prescripta de cultu diuino rite celebrando. aut alijs negocijs ec
clesie expediendis exularent. Hinc post premissa per simplices clericos extitit
perpendendū: prout nō inane doctores tangunt in dic. c. Gloriosus. circa fi. et
Guil. durandi in rōnali diuinoꝝ li. vij. ꝙ post priuatos dies in qbus nullꝰ co-
limus celebritatē triplicia sunt festa. videlꝫ semiduplicia. simpliciter duplicia.

et totū duplicia: et qua consideratiōe dicunt̄ talia. dicit idem Guilh. Ipse tm̄
dictū. c. Gloriosus. imo cōpilatōem sexti libri nō vidit in dieb᷒ suis. qꝛ nōdum
emanauerat. ſ꜕ aliq̄s eiusdē libri text⁹ ꝓtūc extrauagātes. Constat aūt ꝙ idē. c.
Gloriosus iubet festa scōꝝ aplōꝝ oīm sub duplici festo vl' officio celebrari. put
etiam de q̄tuor doctorib᷒ ꝑncipalib᷒ ꝛc. Mouet̄ etiā dict⁹ Guilh. certis rōnib⁹
etiā supra tactis. qꝛ dicit in effectu: ꝙ ſm sctōs prēs visio dei erit ꝑmiū omniu꜕
beatoꝝ. Que q̄dē visio erit maior vl' mīor ſm ꝙ hic in terris ꝯstituti sunt mag᷒
vel min⁹ in caritate q̄ est radix oīm meritoꝝ. de pe. di. j. §. Cū g̃. et ꝙ sunt q̄dam
spālia merita ſm q̄ aliq̄ spālia ꝑmia in futura glia ꝯferunt̄. vn̄ spāle ꝑmiū suꝑ
essentialia reddet̄ martyrib᷒. doctorib᷒ ꝛ ꝟginib᷒. Item ꝙ q̄tū ad h̄ aliq̄ sancti
habebūt duplicia ꝑmia. sc꜕ eēntiale qd̄ dꝛ visio dei. ꝛ accidentale vic꜕ aureolā
et ſm eundē Guilh. festa scōꝝ dici pn̄t maiora vl' minora. s. in q̄b᷒ ꝑmioꝝ rōnes
mag᷒ vl' mi⁹ reperiri pn̄t. ꝛ sic btā ꝟgo int̄ oēs sctōs sublimiori ꝑmio remunerat̄
et q̄ntu꜕ ad ꝑmiū essentiale ꝛ etiā rōnes accidentaliū ꝑmioꝝ sibi cōpetūt. et iō
eius festū hic in terr᷒ totū duplex censeri videt̄. put etiā in alijs festiuitatib᷒ ad
honorē xp̄i institut᷒. Itē idē Guilh. de Johe bap. ꝛ aliq̄b᷒ apl'is pōit duplex fe
stū ꝛ de aliq̄b᷒ semiduplex. hinc de q̄busdā martyrib᷒ semiduplex. sed h̄ totum
ad. xl. annos ꝛ vltra post dictū Guilh. ꝑ dictū. c. Gliosus fuit alteratū. Item ꝓ
ut idem Guilh. ponderauit celebrāda: idē innuit Bonifaci⁹ octau⁹ in eodem. c.
dū dixit videlic꜕ vt dignis digna rependat videlic꜕ dn̄s: potiorib᷒ attollit insi
gnijs dignitatū ꝛ ꝑmioꝝ vberiori retributiōe ꝓsequit̄ q̄s digniores agnoscit ꝛ
cōmendat ingētior excellentia meritoꝝ. Ex q̄ exordio pat꜕ ꝙ papa voluit festa
sanctoꝝ modificari. nihilomin⁹ tm̄ extra Romanā curiā aut ciuitatē q̄lib꜕ eccia
per mūdu꜕ saltē epalis aut collegiata siue mōasteriū specialē suū ritū ꝛ ordinē
hab꜕ in diuis officijs celebrādis: dūmō ordinē ꝑncipalē sue ꝓfessionis nō ꝑuer
tit (vt ꝑdictū est) ꝛ h̄ papa siue eccl'ia scit ꝛ tolerat. Itē ꝙ festiuitates noue ꝓut
etiā noua āniuersaria septime ꝛ tricesime ordinant̄ ꝓ defunct᷒. vt le. ꝛ no. xxiij
q. ij. Quia alij. et in dicto. c. Unico. de cle. nō resi. li. vj. in fi. ꝛ ꝙ in dieb᷒ talib᷒
distributōes fructuū que ꝑsentie dicunt̄ ꝯtinue dant̄. ꝛ ꝙ ille q̄ ꝓpter distribu-
tiones tm̄: ꝛ ꝓpter ꝑsentias eccl'iam ꝛ choꝝ intrat tp̄e diuioꝝ nō simoniā reale꜕
sed mentalē cōmittat et grauiter. i. mortl'r peccat tm̄ rōne distributionū officia
diuina visitando: al's nō visitatur⁹ ꝓut freq̄nt̄ fieri videbat̄ in eccia Thuricen̄
predicta. ꝛ h̄ no. in iā dicto. c. Unico. in glo. penul. Videt̄ etiā expienter ꝙ nisi
ecclesijs ꝛ monasterijs ꝑ singl'os dies ꝛ annos ꝛ ꝑ hmōi nouos fruct⁹ tal'r ap-
plicatos ꝛ applicādos subuēiret̄: ipse eccl'ie subsistere nō possent. qꝛ vt freq̄nter
antiq̄ possessiōes eccl'iaꝝ ꝛ eoꝝ fruct⁹ ꝛ reddit⁹ ꝓpter terraꝝ ꝛ guerrarū discrimi
na. ꝛ ꝑncipū seculariū negligentiā q̄ eccl'ias defendere tenent̄. vt pt꜕ xxiij. q. v.
Principes. ꝛ. c. Regū. ꝛ. c. Administratores. imo eccl'ias nō tm̄ defendere ne-
gligūt ſ꜕ destruere ꝛ deuastare nō verent̄. ꝛ insuꝑ nō tm̄ ꝑncipes ꝛ dominia se-
cularia dant hmōi destructōis occasiōe꜕ sed etiā vt dolēter referim⁹ principes
et dn̄atiōes spūales vt sunt cardinales ꝛ patriarche ꝛ eccl'iaꝝ vltra marinaru꜕
hn̄tes cōmēdas suas in ecclesijs collegiatis ꝛ monasterijs ꝛ etiā parrochialib᷒
vt videt̄ in ytalia: gallia ꝛ hispania. qui nō tm̄ fructus ꝑ cōmēdas comedūt. ſ꜕
muros. ligna. lateres: ꝛ libros penit⁹ deuorant ꝛ deglutiūt. ꝙ in ipsis nec cleri-
ci nec monachi ꝓpter alimentoꝝ defect⁹ ꝑmanere pn̄t. ꝛ edificant capellas ꝛ al
taria nouas ꝛ destruūt eccl'ias. collegia. cōuent⁹. monasteria ꝛ ꝯgregatiōes ve
tustissimas. Unde Innocēti⁹. iij. in ꝯcilio generali lacrimādo ꝯq̄rebat̄ de prin

cipib9 laicis.et si de p̄dictꝭ cardinalib9 ꝛ p̄latis fuisset lamētat9 pro certo nō de/
uiasset dū dixit.sed etiā videm9 in eisdē refrigescere caritatē q̄ imunitatē eccle/
siastice libertatꝭ quā nō tantū sancti pr̄es sed etiā principes secl'ares multis pri
uilegijs munierūt nō formidāt suis cōstitutionib9 vel potius destitutionib9.id
est deuastationib9 hostilibus impugnare.nō solum de impugnatiōe feudoꝝ ac
aliarum possessionū ecclesiarum ꝛ vsurpatiōe iurisdictionū.sed etiam de mor/
tuarijs:necnō et alijs q̄ iure spirituali annexa videnꝰ illicite p̄sumēdo.de re.ec.
nō alie.c.vlt.et hūc textū ꝓprie cardinalib9 appropriabo.Nam ꝓprie sunt hi de
quib9 dicit dn̄s ꝑ ꝓpham q̄ deuorāt plebē meā.videlicꝫ pl'es cōuent9 religiosoꝝ
vt cibū panis:deū nō inuocauerūt.ps̄.lij.Ita ꝛ nabuchodonosor ꝛ gentiles
comederūt.Jacob.i.ppl'm isrl' descendentē de Jacob.ꝛ locum eius desolauerꝰt
Ps̄.lxxviij.de quo pleni9 scripsi in libro de nobilitate.c.xxiij.ꝛ multis scripturꝭ
et rōnib9 deduxi declarandū q̄ de cetero plus obsint eccl'ie vniuersali q̄ꝫ ꝓsint
mūdo.ꝛ q̄ duo sufficerent.Nam non est certus numerus in iure determinat9
vt dicit Archidyaco.de elec.Ubi pericl'm.li.vj.de huiusmodi aūt p̄latoꝝ ꝛ lai
corum excessib9.ꝯcor.c.j.de immu.ec.li.vj.in p̄n.ꝛ seq̄n.ꝛ.c.Clericis.ibidēꝫ ꝑ
totum.Qd̄ em̄ semel dedicatū vl' ꝯsecratū est deo ad hūanos vsus.i.seculares
conferri non licꝫ.de re.ꝑ.mancipia.de ꝯse.di.j.Ligna.et ita videꝰ q̄ quondam
principes et alij christifideles ecclesijs cōtulerunt in elemosynā alijs erit i pec/
catum.vtputa laicis ꝛ clericis vt iam dictū est.et de re.ꝑ.Iniustū.Uñ summe
videꝰ necessariū vt xp̄ifideles tā ꝓ dei ꝛ scōꝝ reuerētia q̄ꝫ ꝓ animaꝝ salute eccle
sijs ꝛ monasterijs ꝛ beneficijs vt p̄mittiꝰ depaupatis subueniant.Uñ quidaꝫ
prelatus multū peritus ꝛ experientia magna suffultus in concilio Basilieñ.in
ter cetera auisamenta ad deputatōem de reformatōe retulit.multa deliberatōe
collectus:nouis constitutionib9 summopere fore ꝓuidendū ne de cetero noua
crearentur aut fundarenꝰ beneficia.sed q̄ veteres domus domini in esse fideli
ter conseruarētur.et q̄ beneficia antiqua ꝑmanere possent.ꝛ clericos suos com
petenter nutrire valerent:penalia fierent statuta.Nam ml'to plura sunt in mū/
do beneficia q̄ꝫ clerici.et ideo cōuenit vt vnus clericus plura habeat beneficia:
vel etiam plures ecclesias:prout le.ꝛ.no.x.q.iij.Unio.§.Sed hoc.in glo.vlt.
xxj.q.j.In summa.ne possessiones et fructus possessionū tanq̄ꝫ deo semel dedi
catum redeant ad laicos.de quo satis scripsi in trac.de validis mendicantib9.
Nam hec fuit causa primordialiter p̄ncipalis tam in veteri ꝛ nouo testamēto
inter iudeos et paganos et demum inter christianos vt fundarentur templa
et altaria taliter vt sacerdotes se ab eis possent nutrire.De iudeis et eorum sa
cerdotibus patet Deuteronomij.xviij.c.vbi leuite et sacerdotes sacrificia do/
mini ꝛ oblationes comederunt.et sibi victum ꝛ vestitum abinde quesiuerunt.
Unde legitur Judicū.xvij.q̄ in monte effraym vir quidam nomine Micha
conduxit sacerdotē et leuitam per singulos annos pro decem argenteis et pro
veste duplici.et pro his que ad victum fuerunt necessaria.impleuitq̄ꝫ Micha
manum eius ꝛ habuit istum sacerdotem apud se.et inquit.Nunc scio q̄ bene
faciet mihi deus habenti leuitici generis sacerdotem.et ita iudei templa et al/
taria edificabant ad honorē dei.vt patet.iiij.Regum.vj.et altaria Geñ.xiij.
Exodi.xxvj.Josue.xxij.ꝛc̄.et pro remedijs defunctorū munera obtulerunt.vt
patet.ij.Machabeoꝝ.xij.vbi vir fortissimus Judas collatōe facta ꝛc̄.De pa/
ganis videmus q̄ ipsorum templa et templorum sacerdotes magnis diuitijs
erant ꝓuisi ad suoꝝ dierum magnificū honorē:aut diuorum illustrissimorum

hominũ per ipsos deificatorum ꝛ ꝓ salute defunctoꝝ suorum. prout videtur Act.xvij. de simulacris Atteneñ. ꝛ hodie videt in vrbe Romana vbi hmõi sũt templa ꝛ arcus triũphales: ꝛ tumbe marmoree: ꝛ plerũqꝫ ponit titulꝰ in eisdem per scripturas antiquissimas. talis videlicꝫ dijs manibꝫ vt videlicꝫ dijs ꝛ deificatis hominibꝫ ꝛ imortalibꝫ. et mãibꝫ. id est vmbris siue spiritibꝫ defunctoꝝ. Uñ dixit Lucretia nobil romana per Tarquini supbi filiũ violenter oppressa. de q̃ hr̃. xxxij. q. v. Proposito. dũ seipam vlnerauerat moritura. inq̃t testes ꝓcedãt me nõ fauisse tyrãno. Sanguis ante virũ: spũs añ deos. Uñ pagani siue gentiles diuersos colebãt deos. Nam romani Quiricũ. i. Romulũ. Egyptij. ysim. Mauri. Juban. Latini faunũ: et sic de pluribꝫ alijs q̃s Jsido. li. viij. ethimo. c. xj. dinumerare vid plenissime. Propterea scribit Hiero. in ꝑncipio in vitispatrũ de sancto Anthonio q̃ vidit in heremo homũculũ ad vncis naribꝫ frõte cornibꝫ asspersa: cuiꝰ postrema pars corpis in caprarũ pedes desinabat. et pꝰ mlta dixit Anthonio requisitꝰ Mortalis ego sum: ꝛ vnꝰ ex accolis heremi q̃s vario errore deluso gentilitas faunos satirosqꝫ ꝛ incubos colit. legatiõe fungor gregis mei. precamurqꝫ vt ꝓ nobis cõmunẽ deum depceris. salutez mũdi olim venisse cognouimꝰ ꝛ in vniuersam terram exiuit sonꝰ eius. Fleuit igit Anthoniꝰ ꝙ gentilitas Alexandrie hoc portentũ ꝓ deo colebat. qd̃ tñ et similia sunt mortalia. ꝛ hñt aĩas vt colligit ibidẽ. Dicũt aũt Fauni ꝛ satiri dij siluestres ꝛ agrestes. de quibꝫ Jsidorꝰ vbi. s̃. Sacerdotes aũt eorundẽ temploꝝ ꝛ suoꝝ deorū flãmines. ꝓthoflãmines. primiflãmines ꝛ archiflãmĩes dicebant. de q̇bꝫ legit et no. lxxxiij. dis. Jn illis ꝛ illi vtebãtur idolatitijs. i. q̃ idol imolabant. et ad saturitatẽ ipsis ꝑ h̃ fuit ꝓuisum. de q̇bꝫ le. ꝛ no. xxx. dis. Si q̇s carnẽ. xxxij. q. iiij. Sic̃ sanctꝰ. l. dis. Presbyteros. cũ ꝯcor. De q̃ q̇dem gentiliũ religione plene videre poteris Ualeriũ maximũ li. j. c. j. ꝛ q̃ꝫ grauiter puniti sunt ꝑ deos gentiliũ qui religione neglecta cultũ ipsoꝝ irritauerũt. ibidẽ. c. ij. Uñ legit in li. de mirabilibꝫ mũdi ꝙ paganoꝝ ꝑnceps maior q̃ magnꝰ Cham dicit: habꝫ ciuitatẽ int alias q̃ dicit kausaym. latiorẽ mũdi: apud quã est monasteriũ idolatrarum sacerdotũ qui petunt dona ꝑ singlos dies ab hominibꝫ loci tanq̃ꝫ elemosynã. videlicet panẽ et alia ad vsum edendi deputata: q̃ collecta largiũtur q̇busdã animalibus veniẽtibꝫ dietim ad horam deputataꝫ q̃ ipsi dicũt animas nobilium. erant aũt animalia portentuosa ꝛ monstruosa mira mltitudine congregata. Et si iudeis ꝑmissa licebant: ꝛ dñs paganis illd̃ ꝑmittebat. mlto magꝫ xp̃anis q̇bꝫ veritas patefacta ꝛ gr̃a ꝛ ꝟitas ꝑ Jhm xp̃m data ẽ. videt fore ꝑmissuꝫ et tẽplũ dño edificare. vt de ꝯse. di. j. c. j. ꝟ. Si em̃. de q̃ꝝ christianoꝝ templis ꝛ eoꝝ sacerdotibꝫ. Ecce q̇d factũ est ad ꝓpositũ nr̃m redeũdo. Consuetudo vsusqꝫ longeuꝰ q̃ nõ est leuis autoritatis. vt de ꝯsue. Cũ ꝯsuetudinis. cũ ꝯcor. in tota ecclesia videt continuatꝰ: ꝛ ꝑ cõtinuationẽ inuiolabilr obseruatꝰ ꝙ q̇libꝫ ꝑnceps aut aliꝰ christifidelis fundare potuit ecclesiam aut monasteriũ aut altare in honorẽ dei aut beatissime virginis seu alteriꝰ sancti. ꝓut le. ꝛ no. in dic. c. j. de ꝯse. dis. j. ꝛ ex illa fundatõe acq̇siuit sibi iuspatronatꝰ. de iurpa. Nobis. j. Rñ. de h̃ satis no. xvj. q. ij. Pie mentis. ꝛ sic talr fundato nõ ꝯsecrabat tal locus nisi haberet tot fructꝰ vt inofficiãtes nutrire valeret. vt no. in. c. Quisq. de vi. ꝛ ho. cleri. Nec ples persone ponẽdi sunt in ecclia q̃ꝫ pñt nutriri ꝑ eandẽ aut cõmode sustentari. de insti. c. j. ꝛ. c. Auctoritate. de ꝯces. ꝑla. Ex ꝑte. Fuit itaqꝫ libertas apd̃ fundatorẽ vt ipa ecclia mõasteriũ vl altare fundaret in honorẽ cuiuscunqꝫ sancti saltẽ canonizati. et sic deus laudabit ꝛ laudatur in sanctis vt in dicta

Clemen. Si dominū. ac si nomīe ipsius dn̄i fuisset solūmodo consecrata ꝛ om-
nes laudes sanctꝫ dn̄i taliter vł aliter impēse referunꝭ ad dn̄m. prout oīes ora-
tiones solennes et publice ꝛ priuate etiā ad sanctos qualitercūqꝫ effuse ad ora-
tionem dominicā referūtur. imo in ipsa cōcludunꝭ et cōphēdunꝭ. vt no. doc.
scribentes sup orōne dn̄ica. que ponitꝭ Lu. xj. ꝛ simil'r missaꝝ ꝛ vigiliarum ani-
uersarioꝝ tricesimoꝝ ꝛ septimarū officia ad honorē anime vnius fundata pro-
derit omnibꝰ fidelibus defunctis: vt dicit Hiero. de ꝯse. dis. v. Non mediocri-
ter. ceteris tamē paribus fructuosius est ꝙ talia celebrētur per bonū sacerdotē
q̄ꝫ per malū si haberi potest: al's tamē semp ꝓsunt. vt no. Archidya. j. q. j. Sa-
cerdotes qui. Et ita redeundo ad ꝓpositū nostrum. Si cuilibꝫ licitū est funda-
re ecc'iam vt ꝑmittitꝭ: qd maius est: ꝛ in honore cuiuslibet sancti viri Ita ꝛ no-
uum festū de quocunqꝫ sctō creare pōt ꝛ illud dotare quod minꝰ est. vt le. ꝛ no.
in re. Cui licet. de re. iu. li. vj. Ita tn̄ ꝙ hmōi fundatio fiat seruatis solēnitatibꝰ
et sine ꝑiudicio cuiuscūqꝫ. vt de ec. edi. c. ij. ꝛ. xvj. q. j. Quicunqꝫ. et. c. Eccl'ie. et
c. de deci. Sed qꝛ tactū est. s. ꝙ eccl'ie seu mōasteria aut alia beneficia cuꝫ suis
redditibus nouis quotidie ꝛ inauditis destruunꝭ morbosis guerris et terraruꝫ
discriminibus et cōmendatū oneribꝰ: vnde congruenter dici pōt ꝙ huiusmodi
nouis morbis: nouū anthidotū extitit preparandū: vt videlicet per ꝑdictos vł
alios bonos modos per nouarū fructuū ꝓuisiones huiusmodi morboꝝ reme-
diabiles morbis succurratꝭ. vt de iura. calū Ceterum. Nam experientia morbo-
rum cogunt nos inuenire multas medicinas. l. dist. Ut constitueretꝭ. et qd me-
dicamenta morbis exhibent. hec iura negociјs: vt in anten. Hec constitutio
Inno. ꝯsti. in ꝑn. colla. viij. ꝛ q̄ de nouo emergūt: auxilio indigēt. ff. de interro.
ac. l. Etate. §. Ex causa. ꝛ. c. Insinuāte. de offi. dele. Est autē clarum cum papa
dat litteras ad prebendas vacantes vł vacaturas expresse vult in eisdē vt insti-
tuendꝰ iuret statuta eccl'ie ꝛ laudabiles cōsuetudines. et hic stilus facit ius. vt
le. ꝛ no. in. c. Ex litteris. de cōsti. ꝛ. c. q̄ꝫ graui. de cri. fal. Est autē ꝯsuetudo om-
nium eccl'iaꝝ vt canōicus instituēdus iuret statuta edita vel edenda. ꝫ ad no-
ua statuta tenetꝭ: ꝛ ꝑsertim ad ea que respiciunt diuinum cultum.

Ad motiua autem ad partem negatiuaꝫ

formata refert respondēdū. et ad primū dico ꝙ iuramentū siue statutuꝫ aut bre-
uiariū qualitercunqꝫ iuratum in ecclesia Thuricensi vel alia nō dicitur immu-
tatum dum in melius aut solēnius est transformatū. vt le. ꝛ no. in. c. ij. Peruēit
ij. de iureiur. et licet aliqui dicāt ꝙ tutius foret ꝙ illa immutatio fieret eius au-
toritate qui habet cōmutare. Sed nō est necessariū ꝓut le. ꝛ no. eo. ti. c. j. ꝛ sim-
pliciter est standū huic capl'o Peruenit. ꝑ nouell'. Propterea videtur qui vouit
se intraturū certum ordinem. et si nō illum sed solenniorē aut strictiorem ingre-
ditur non dicitur votum īmutasse aut violasse. vt in. c. penl't. de regu. li. vj. ꝛ in
glo. pe. bonum tamē est ꝙ illa immutatio officioꝝ diuinoꝝ fiat concorditer nul-
lo discrepante (prout ꝑtactum est. Ad secundū motiuū dicitur de cōsuetudine
iurata ꝓut de statuto iurato que simpliciter nō dicitur mutata si in meliorem
mutatꝭ. Et licet cōsuetudinis transgressor vt legis transgressor puniatur. vt. x.
dis. in his. in glo. Nota ꝙ ꝛc. tamē mutari pōt. ad ideꝫ de iureiur. Sicut nr̄is.
Idem tenet archidya. in. c. Unico. de cle. nō resi. li. vj. et qn̄ preiudicet legi vł
iuri scripto. ꝛ qn̄ nō. plene vide ꝑ eundē in. c. Consuetudinis. xj. dis. Ad tertiū
motiuū de seruādo ritu ꝛ ꝯsuetudine dicatꝭ ꝓut iam proxime videtur tactum.

Nam si licuit mutare: licuit ⁊ taliter legere et orare: et sub pena peccati morta-
lis taliter et non aliter vł alio modo canonicus vel beneficiatus alicuius eccle
sie debuit officiū suum diuinū ꝑagere: iuxta ritum illius eccłie in qua est benefi
ciatus: salua tamē constitutōe in Cle. ij. de cele. mis. que disponit ꝙ clerici etiā
quantūcunqꝫ religiosi qui sunt domestici cōmensales cardinaliū vel episcopo-
rum possunt se eis cōformare in diuinis officijs: nec sunt astricti ad dicendum
aliter. Vñ scribit Hostieñ. in. c. Bone. j. de elec. ꝙ quidam Petrus Balaact NB
in nocte natiuitatis dñi primū nocturnū ⁊ primā lectionē legit Rome in eccłia
sancti Petri. tertiam quoqꝫ lectionē cū reliquis Parisiꝯ in eccłia maiori. et ibi
dem iuxta ritū ecclesie parisiensis cōpleuit matutinū. ⁊ iuxta vtrarūqꝫ eccłiarū
cōsuetudines vtrobiqꝫ satisfecit. Hoc tñ spirituū celeritate tam velociter ipm
de loco ad locū talr ducentiū ꝑfecit. vt. xxvj. q. ij. Sciendū. et h̄ fuit mirū ⁊ nō
miraculū qꝺ ex deo ē. et huiꝯ rei geste demoniaca ptāte nō trāseat ꝑsumptoribꝫ
in exemplū. de trāsla. Quāto. et quō differūt mirū ⁊ miraculū vide Archidya.
j. q. j. Teneamꝯ. et mali simiłr dicunt facere miracula. vt de reli. ⁊ vene. sanc. ꝑ
Hostiensem in summa. Ad quartū de statutis faciendis in arduis et leuibus. ⁊
de differentia inter ardua ⁊ leuia. parua ⁊ magna. arbitriū boni viri spectandū
est aut iudicis. vt le. ⁊ no. Sedes. quia q̃ negocia dicant maiora vł minora: nō
potest certa dari doctrina. ar. xxiij. q. iiij. Duo ista. ꝺ q̃ plene in dicto. c. Cōstitu
tiones. de ver. sig. li. vj. Ad quintū ꝙ nō sit simonia realis plene patet per ea q̃
predicta sunt. et habent in. c. Unico. de cle. nō resi. li. vj. in glo. penul. nec h̄ pa
ctū impedit. qꝛ in spūalibꝫ licite licita peracta pñt interuenire. vt plene videt in
c. Significatū. de ꝑben. imo sacerdos pt recipe pecuniā vt celebret dīna. qꝛ sic
operas suas videt potiꝯ locare. vt no. ibidē glo. et allegat in ar. x. q. iij. Relatū.
et xij. q. ij. Caritatē. de simo. Cū sit. ij. q. ij. c. vl. et hmōi missarū aut officiorū ce
lebratiōes suis stipendijs facere nō cogit. de ꝑscrip. Cū ex officij. ⁊ insuꝑ si vłt
se nutrire: pōt ex artificio suo. xxj. di. Clericꝯ. de cele. mis. c. j. Ad sextū de noui-
tatibꝫ introductis dꝛ ꝙ hic nō ē nouitas. Nā licet ꝑ singłos dies nascant hoīes
noui. hoc tamē nō est nouū: sed si nasceret portentū ꝓut fuit minothaurꝯ qui
mediꝯ fuit hō: ⁊ mediꝯ thaurus. de quo mgr̄ in scolastica histo. Judi. iij. in inci
dentes. et ipse natꝯ de nobile muliere. ⁊ tales fuerūt centhauri. monothauri et
onocenthauri. de q̄bꝫ Isi. ethi. li. xj. c. penul. ⁊ Archiꝺ. xxvj. q. ij. Nec mirum.
vnde de Anno. M. ccccxliij. quedā vacca pepit vitulū in terra Switensiū vi
uū hūano capite notabiłr ⁊ discrete munitū. et eodē anno in eorundē dominio
ꝓcreatus est vitulꝯ duobꝫ capitibꝫ distinctissime cū oībꝫ suis ꝓprietatibꝫ bñ fulci
tus. ⁊ he sunt nouitates mire. Dicit tñ Prosꝑ equitanicꝯ. ꝑsa. xlj. ꝙ id qꝺ apꝺ
nos nouū est: in tꝑe nō est nouū apꝺ deum q̇ ꝯcludit tꝑa: ⁊ sine tꝑe hꝫ oīa que
suis quisqꝫ tꝑibꝫ ꝓ illorū varietate ille distribuit. vnde apꝺ nos nouū esset si de
cem aut vndecim lcōnes segregatim cū totidem Rñsorijs cantaremꝯ in matuti
nis. imo mōstruosum ⁊ portentuosuꝫ: ⁊ ritui penitꝯ vniuersali clericoꝝ esset in-
cōgruū. Ad septimū motiuū qꝺ a sexto ⁊ ꝓxime dicto recepit originē ꝓpt noui-
tatem homibꝫ scandalū patēter inducentē. vñ si apꝺ peritos hic nō ē nouitas.
conseq̄nter apud eosdem nō erit scandalū. ꝓut dicimꝯ de infami: si non apud
bonos ⁊ graues aliquis est infamatus nō est compellendus ad purgationē. de
pur. ca. c. penult. et clarius ibidem in glo. penul. Nam cum discipuli dñi dice-
rent ad eū. Pharisei audito h̄ verbo scandalizati sunt Math. iij. xj. q. iij. Int
verba. cū ꝯcor. Xps nō aduertebat h̄ sꝫ dixit: sinite illos. ceci sunt duces cecorū

Et ita si ceci ⁊ imperiti dixerũt scandalũ vbi nõ erat scandalũ: nihil ad nos de his q̄ foris. de diuor. Gaudem⁹. qꝛ mlti mlta loquunť. et Sermo dať cũctꝫ sed aĩmi sapiã paucꝫ. vt dic̄ sapiẽtꝫ auctas. Cecus em̃ ꝓprie dꝛ indoct⁹. vt. xlix. dist. Hinc eteni. circa mediũ. Ad octauũ vbi mouebať de libro corrupto. Hec vtilitas priuata nõ est ponderãda. viij. q. j. In scꝑturis. vij. q. j. Scias. ⁊ ĩ glo. magna. Sꝫ qꝛ bñficiũ dať ꝓpť officiũ. de rescꝑ. c. vlt. li. vj. qd̄ nõ alibi q̄ꝫ iuxta clerici cuiuslibet institutionẽ: ⁊ maxĩe in eccl'ijs collegiatis vbi hoꝛe canõice iuxta ꝯsuetudinẽ ⁊ statuta eccl'ie diligẽter sunt cum choro legẽde ⁊ cantãde: q̄ nõ aliter q̄ꝫ in eccl'ia sunt ꝑsoluẽde. vt no. in iuribꝫ pall'. in. ℣. Itẽ summe videť. Nec aliud ꝓ alio solui p̄t inuito creditoꝛe nr̃o. ꝑut p̄dictũ ẽ. Naꝫ ꝓprie illd̄ est aliud pro alio soluere q̄ teneť ex institutiõe statuto ⁊ ꝯsuetudĩe ad horas canõicas in choro cantãdas. ⁊ h̄ obmittit ⁊ legit in loco p̄uato. Nã censita vl' colon⁹ tꝑaliť nõ satisfacit dño si censum debitum nõ in domũ dñi sui. sed alioꝛsuꝫ pñtare voluerit. videlicꝫ in foro vl' in campo: qꝛ aufert sibi vtilitatẽ loci. de q̄ satꝫ le. ⁊ no. in. c. p. ⁊. g. de offi. dele. Nam si idẽ valeret apud deum ⁊ homĩes inter vni⁹ ecclesie clericos ⁊ in ea beneficiatos ⁊ pari stipendio q̄tidiane vl' annualis remuneratiõis largiter ꝓuisos legere horas in domo vel cantare in eccl'ia inuanum clericus laboraret: si matutinũ dulcissima sopoꝛis q̄ete violẽter interrupta per imbꝛosam ⁊ caliginosam aeris temperiẽ. aut niuiũ seu glacierũ crepidinẽ. ventoꝝ poꝛrealiũ turbine mixto ꝑcussionẽ tam solerter visitaret: absit. Hi enim taliter fruct⁹ non deseruitos imbursantes nõ min⁹ q̄ꝫ rustici peccant qui in vineã conducti nõ laborãtes et a dño vinee tanq̄ꝫ laborauerint stipendia recipiunt: ⁊ indubitãter furtũ ⁊ rapinã cõmittunt. ⁊ si nõ restituerint maledictõem eternã reportabunt. vt le. ⁊ no. in regl'a Nõ dimittiť. de re. iurꝫ. li. vj. ⁊ in collatiõe de validis mẽdicãtibꝫ. hec pleni⁹ patebunt. Ad nonum motiuũ diuersis mãsiõibꝫ et meritꝫ sctõꝝ rõnabil'r inspiciẽdis ⁊c̄. Hic reꝝ mgr̃a ꝑ exꝑientiã respõdẽdo declarat: et vrbis romane sctõꝝ patrum decretis firmata dispositio demonstrat. in q̄ videlicꝫ vrbe diuersoꝛũ tituloꝝ eccl'ie: in diuersoꝛum sctõꝝ honoꝛe vidẽtur consecrate. vbi eccl'ia scti Jo. euãgeliste ad lateranũ proponiť eccl'ie beatissime virginis Marie dei regine celi ⁊ terre ⁊ basilice apl'oꝝ Petri ⁊ pauli p̄ncipum terre: ⁊ eccl'ie oĩm scõꝝ que dꝛ rotunda. et cunctis ecclesijs mundi. xij. q. ij. Futurã. ⁊ in glo. ij. ĩmo eadem eccl'ia videlꝫ sancti Johãnis et non alia dꝛ ecclesia romana q̄ oĩm aliarum eccl'iaꝝ est caput dis. xij. c. j. ⁊. c. se. de sum. tri. Damnamus. cum ꝯcoꝛ. ⁊ oĩm ecclesiarũ magistra. de fi. ca. c. Unico. li. vj. et oẽs eccl'ie per oꝛbẽ diffuse ad ipaꝫ ꝑtinẽt. de priui. Si papa. §. Cum eni. ⁊ in his videtur ꝙ nõ oꝛdo q̄ in cel' est ſuať in terris. ⁊ qꝛ impossibile foꝛet ad qd̄ nemo obligať. de re. iurꝫ. li. vj. Nemo. tot hr̃e grad⁹ festiuitatuꝫ q̄t sunt mãsiões ꝑduũ in celis quia tm̃ sunt tres apd̄ nos. videlicꝫ duplex. semiduplex et totuꝫ duplex prout p̄dictuꝫ ẽ: ad q̄s ꝑdus oĩm scõꝝ reducunť festiuitates: ꝑut oẽs religiões mũdi ꝓducunť ad tres regulas p̄ncipales. videlicꝫ Benedicti Augustini et Blasij. xviij. q. ij. ꝑnitiosam. Et licꝫ dicat Ambꝛosi⁹ vt hr̃. lxxvj. dist. in. c. scire debet. ꝙ equal' eoꝝ necessario sit festiuitas: quoꝛũ eq̄lis est sanctitas. Hanc tñ equalitatem tm̃ nouit ille qui nil ignoꝛat. de iudi. Nouit. Et sic ad ꝓpositũ nr̃m ad placitum fundãtis est eccl'iam ꝙ ipsam põt intitulare. ⁊ sctm̃ quẽ voluerit in ipsa venerari iubebit. ⁊ idem perpetuo patronus ecclesie permanebit. et oꝛdinẽ quẽ voluerit ibidẽ instituit ⁊ ſuari facit. ⁊ ritus eccl'ie ibidẽ introduct⁹ (dũmõ non fuerit ꝯ͞ canõice auctis traditiõem) tanq̄ꝫ ꝯsuetudo bona perpetuo remanebit.

vt.xij.dist. Scit sancta. Item tamē ꝙ sanctus ille ibidē intitulat⁹ sit in cathalogo sctōꝝ reptus. vt de reli. et vene. sanc. c.j. ꝛ ordo scripturaꝝ sit ſuat⁹ q̄ repitur ꝑ Hoff. in summa eodē titulo venerabil'r annotat⁹. Et ita ꝓut cōstat d̄ ꝯse. dis.j.c.j. et in glo. sed mirū licebat ꝑncipibꝫ ꝛ aliis xp̄ifidelibꝫ. ꝓut hodie licet ecclesias monasteria: capellas ꝛ altaria de nouo fundare ꝛ ipsis titulos imponere: ꝛ sufficiētibꝫ fructibꝫ dotare. ꝛ vnū sanctū pre ceteris in eisdē honorificare. Sic ꝑnūc (ad ꝓpositū ꝑncipale redeundū) ꝯuenienter licebit: qd̄ ē min⁹. vt no. in dicta glo. videlꝫ in eccl'ia iam fundata festū alicui⁹ sancti. sine tn̄ preiudicio cuiuscūq; creare ꝛ creatum ꝛ fundatū dotare ꝛ fructibꝫ ꝑpetuis q̄tidianis distributiōibꝫ solēniter ꝛ abundāter ornare. ꝛ h̄ ſuat ꝑ mundū ꝛ oēs eccl'ias mūdi. et papa ꝛ eccl'ia scit ꝛ tolerat. Sunt aūt leges ꝛ iura ac legū ac iuriū rōnes ad hec applicāda ad ea q̄ freq̄nt fiunt: ꝛ ꝑsertim dū taliter tolerant. vt le. ꝛ no. in.c. Lr̄as. de despon. impu. cū ꝯcor. in glo.ij. et hec oīa vident nihilomin⁹ ad omnipotētis laudē (ꝓut ꝑtactū ē) euidēter ꝯuenire. Et sicut ꝑnotatū ē de bn̄ficioꝝ nimia ml'titudine cohercenda. ꝛ ꝑ̄tim de eoꝝ vt ꝑmittit ex nouo fundatorum ml'tiplicatōe: ꝛ hmōi ml'tiplicatōis detestatōe. Ita ꝯseq̄nt de hmōi festiuitatū nimia nouoꝝ institutiōe possem⁹ demū ꝓpt officioꝝ de tp̄e q̄ soli deo vident applicari taliter freq̄ntatā suppressionē ꝛ diminutionē ad eorūdē omnimodā obliuionē ꝛ obmissionē ꝯuenire: ꝛ festa de sanctis videm⁹ officia de tempe penit⁹ remouere ꝛ dn̄m de loco sancto suo cui⁹ est dies ꝛ cui⁹ ē nox: ꝛ fabricatus est solē ꝛ lunā suꝑueniētibꝫ accolis ꝛ ꝑegrinis ꝓpria statione carere: ꝛ seruos supra dn̄m dominānter iubilare. Scriptū est em̄. Om̄e qd̄ ē nimiū vertit in viciū. de ma. ꝛ obe. Humil'. in ꝑn. ꝑ Hosti. de testa. Requisisti. §. si vero. et nimietas reprobat. xliij. di. Sit rector. in. §. Nimio. xlv. di. Cū beat⁹. in. §. Increpationis aūt nimie. de ꝯse. di. v. Ne tales. ꝛ. xlix. dis. Hinc etenī. §. Paruo autē nasci. ꝛ dixit sapientis autoritas: ꝙ nimiū est fugito. Itē oībꝫ adde modū. mod⁹ est pulcerrima virtus: ꝛ q̄ bn̄ ordinata sunt ad finē laudis ꝛ honoris tendūt ꝓpter qd̄ dicit Boe.j. de ꝯso. et Aug. in li. ꝯfes. Inordinata inq̄eta sunt. ordinata q̄ quiescunt. et dicit in doctrina rudiū: ꝙ mod⁹ in rebꝫ res est discretio summa. et modus in rebꝫ res facit esse bonas. Vn̄ dicit Greg. ꝙ signa dn̄i assiduitate viluere: ꝛ in poetria noua. Om̄e dulce bonū nimio vilescit in ore. et Catho nou⁹. Nil modicū temnas: nimiū fugiendo repellas. Fit secura magis in paruo flumine puppis. Et supra dixim⁹ ꝙ nō nimiū laudare: sꝫ mediū ſuare debem⁹. Et ex his ꝛ aliis ꝑ te sagaciter colligēdis ptꝫ euidēt nouas festiuitates scōꝝ fore restringēdas. Nam ꝛ ꝯciliū Basilien̄ (ꝓut suo tp̄e patebit) notabil'r decreuit multos dies festos institutos fore reprimendos. Si ḡ festiuitates sctōꝝ in foro. potius ꝛ in choro vident restringēde. nā si in foro impedit suffragiū hūanuꝫ. hic impedit obsequꝫ diuinū. Hinc iuxta quorundā opiniones ꝯsequentiū beneficiorum ꝛ officioꝝ de nouo fundatiōes ꝛ rōnibꝫ vident vtentes. Nam sancti q̄ in celis sunt quemadmodū dn̄s eoꝝ: bonoꝝ nostroꝝ non egent. et insuꝑ quia mille anni ante oculos eoꝝ pre dulcedīe psallentiū angeloꝝ sunt tanq̄ dies hesterna que ꝑterijt. ideo clamore nostro nō delectant grossissimo. sed nos egem⁹ suffragijs eoꝝ que non festiuitatibꝫ pomposis et clamorosis ꝛ beneficioꝝ ꝛ officiorum fundatōibꝫ: sed puris ꝑcibus obtinere poterim⁹. ꝓut experienter vidimus in antiq̄s patribus. Quid ergo faciem⁹ quoniā expienter vidim⁹ ꝙ dicūt laici et magis ipsoꝝ periti ꝙ per nimietatē beneficioꝝ ꝛ officioꝝ grauatus ē totus mundus. imo clerus apud deum. quod patet quia plura bn̄ficia ꝛ officia

portat clericus vnus. Quid igit᷑ faciendū sit de reb⁹ a dn̄o nob̄ collatis vt frua
mur hic ⁊ tpalib⁹ ⁊ futuris: appet vtiqꝫ ꝙ sancta ⁊ salubris sit cogitatio ꝓ defūctis
exorare vt saluant᷑ a pctis. ij. Macha. xij. et ipsoꝝ pctā ⁊ nr̄a redimam⁹ pijs ele
mosynis. de pe. dis. j. ꝗobrem. ⁊ c. Medicina. ⁊ c. se. ⁊ qd̄ vtil'r det᷑ ꝓ defunctis
et q̇d agēdū sit ꝓ defūctis notat᷑. xiij. q. ij. Nō extimem⁹. ⁊ oib⁹. c. se. vsqꝫ ad finē
questiōis. Item. xxvj. q. vij. Ab infirmis. de pe. dis. vj. §. j. añ mediū. Sꝫ i oib⁹
opib⁹ nr̄is factis aut faciendis vtil'r ꝑpendam⁹ q̇d faciem⁹ vt in dieb⁹ certi⁹ eli-
gamus. vt le. ⁊ no. in. c. Juuenis. de spon. O oēs q̇ trāsitis ꝑ viā h⁹ calamitatis
et miserie. pensate ⁊ q̇d meli⁹ sit hoꝝ suspirādo ꝯsiderate si centū aut mille vo-
bis supsint aurei pro salute q̇runcūqꝫ tpali fidel'r mutuādi aut cōicandi: an ne
m'lta maturaqꝫ deliberatōe disponitis vt res poti⁹ valeat ꝗ̄ pereat. de ver. sig.
Abbate. cū ꝯcor. Itē vt mēs vr̄a potius firmū ratū ⁊ ḡtū eligat ⁊ om̄e dubium
ambiguumqꝫ repellat ita ꝙ certo debitori aut depositario sagacitas vr̄a com-
mittat ne d̄ mutuo vl' deposito doleatis. O q̄nto ꝯsilio curiosis tractatib⁹ mira
dispositione. cirographo. cautelis subtilissimis et exq̇sitissimis. plenissimis in-
strumēto vl' pignore certissimo. de restituēdo vob̄ ꝓuidebitis ne ruinosa tpaliaqꝫ
bona perdatis. Nunc aperi oculos tuos ꝗ̄ leuiter. leniter. irrōnabil'r. improuide
tu ⁊ alij ꝓceditis in his q̄ ꝑpetuo. imo nō tm̄ in vita sed p⁹ mortē durare voluer's.
Nā nil certi⁹ morte. imo nil certi⁹ ē ꝗ̄ illud vicꝫ qd̄ tibi incertuꝫ ē q̄lit᷑ res ꝑ bn̄
ficio l' officio donata ꝑpetuo ꝑfruētiū clericoꝝ lōge futuroꝝ exponat᷑ man⁹ ꝑfu
tura. Et si p̄sumit᷑ de futuris iuxta pn̄tiū clericoꝝ mores ꝓut fieri p̄t. vt. xlvij. di.
§. necesse ē. circa fi. l. dis. Quis dyacon⁹. ℣. Cū vero. quā expient᷑ videm⁹ q̄liter
beneficioꝝ ⁊ officioꝝ diuioꝝ fruct⁹ redditus ⁊ ꝓuent⁹ vt plurimū cōsumunt᷑ et
ꝑ ꝓbam ab antiq̇ ꝓtelatā demōstrat᷑ ꝙ vno clerico m'ltis bn̄ficijs eccl'iasticis gra
uato. m'ltoꝝ hoim̄ victus. indigentiū. esurientiū. sitientiū. nudoꝝ. exuliū. capti-
uorum clamātiū. lamētantiū. vllulātiū. ⁊ eiulantiū pre inopia paupꝫtate seu mi
seria ꝑ hmōi clericos inutil'r dissipant᷑. ⁊ ꝑ ipsoꝝ res ⁊ bona inutiles deo ⁊ ho-
minib⁹ ꝑsone delicatissime nutriūtur. Quare ꝑ reꝝ tpaliū possessores rōnabil'r
ꝓuenit ꝑpendendū vt res potius valeat ⁊ certi⁹ maneat ⁊ vtili⁹ ꝑdurare videa
tur ⁊ fiducial'r exponat᷑. ꝑpendam⁹ q̇d dicat Archidya. post sctm̄ Tho. de pe.
dis. j. Non sufficit. vbi inter orōnē ⁊ ieiuniū ⁊ elemosynā ponit differentiā cum
proprie sub orōne officia diuina rōne quoꝝ bn̄ficia eccl'iastica sunt fundata cō
prehēdant᷑ sic inq̄ens. ꝙ elemosyna hꝫ vim satisfactiōis ⁊ cōpleti⁹ ꝗ̄ oratio ⁊ ie
iuniū. et iō d̄r ad Thi. iiij. Corꝑalis exercitatio ad modicū vtil' est. ⁊ elemosy
na magis videt᷑ vtil' medicina pcti ꝗ̄ alia. Vn̄ Johes os aureū dixit ꝓut habet᷑
de pe. dis. j. Medicamentū forti⁹ qd̄ maxime oꝑat᷑ in pn̄ia: h̄ est in elemosyna.
Et sic in p̄ceptis medicine medicamētū m'ltas q̇dē herbas accipit. vnam auteꝫ
dominātissimā. sic ⁊ in pn̄ia ista herba dominātior ⁊ potētior est: ⁊ vniuersam
ipsa efficit. vn̄ scribit᷑ Lu. xj. Date elemosynā ⁊ oia mūda sūt vob̄. xij. q. j. Quia.
in fi. xvj. q. j. Decurias a ppl'o. in fi. et Dañ. iiij. Pctā tua elemosynis redime.
de pe. di. j. ꝗobrem. in p̄n. et Thob. iij. Elemosyna ab omi pctō liberat. ⁊. j. ad
Thi. iiij. Pietas ad omia valet. ad h̄. lxxxvj. dis. Non satis ē. Nunc videatis
quid eligatis cū ꝑ elemosynā largiter in vita traditā (ceteris parib⁹) indubitāter
conseq̄tur q̇s finē ꝓ q̄ tradiderit. habita tm̄ solerti discretione q̄ ponit᷑. xlij. dist.
Quiescam⁹. ⁊ in glo. Sec⁹ de bn̄ficioꝝ ⁊ officioꝝ fundatōe quoꝝ fruct⁹ dispo
nunt᷑ perpetui: ⁊ ꝑpetuo possent ꝓut ꝑ singulos videm⁹ dies dormitando. osci
tando. tabescendo: ⁊ soporando deseruiri. Et insuꝑ ꝓut dictū est inutili⁹ expen

di:de quibꝰ scripsit Hiero. in Amos ꝓpham. Odi inq̄t dñs ⁊ proieci festiuita-
tes vestras. et nō accipiam odorem cetuū vestroꝝ. q̄ꝛ si obtuleritis holocausto-
mata vr̄a ⁊ mūera vr̄a ⁊ nō accipiā ⁊ vota pinguiū vr̄oꝝ nō respiciā. Odit aūt
deus ⁊ nō solū odit sꝫ ꝓijcit festiuitates eoꝝ q̄ nō celebrāt festiuitates diei sed
suas. s. pro rebꝰ ꝓphanis. xxiij. q. j. Odi. de q̄ etiā sup̄ dictū est Et vtinam talit̄
fundātes. dotantes. fructificātes ⁊ instaurātes bñficia vel officia nō eēnt occa-
sio tantoꝝ maloꝝ q̄ de fructibꝰ et rebꝰ eccl'ie: bñficioꝝūq̄ꝫ inaniter expensoꝝ pro
ueniūt: cū nō sit nouū q̄n sepe qđ ꝓuisuꝫ fuit ad remediū tendat ad noxā et sup
presso bono succrescat malicia. de excep. Pia. cum ꝯcor. li. vj. in glo. vñ Greg.
moraliū. iij. c. viij. cir. fi. nos multū solicitat ne bona incaute faciamꝰ. Ad q̄ ni-
miū bona sollicite ꝑagēda ꝓpha incitat dicēs. Maledictꝰ hō q̄ fac̄ opus dñi ne
gligenter. Hiere. xlviij. Ad h̄ vero ista ꝓficiunt vt ante terribil' iudicis subtile at
q̄ꝫ incōprehensibile examen: nō solū mala q̄ cōmisimus sed etiā ipsa si q̄ in nob
sunt bene gesta timeamꝰ. quia sepe in eius iudicio culpa esse dep̄hendit̄ qđ vir
tus an̄ iudiciū esse putatur. ⁊ vñ expectat̄ pia merces operis inde suppliciū seq̄t̄
iuste vltionis. Item idē in omel'. de ꝟginibꝰ vt bona dic̄ q̄ agit̄ cū magna cau
tela timeat̄: ne ꝑ h̄ qđ a vob rectū geritur: fauor aut hūana gr̄a req̄rat̄ ne appe
titus laudis surripiat: q̄ maxime fit in pomposis ⁊ insolitis festiuitatibꝰ q̄ foris
oñdunt̄ ⁊ interiꝰ hō a mercede vacuat̄. Hec ille. Et insuꝑ ꝑpende cū sc̄ptū sit
Neq̄ꝫ cōmunices peccat̄ alienis. j. ad Thi. v. lxj. dis. Miramur. Et insuꝑ cau
tum est q̄ꝛ qui occasionē damni dat: dānū videtur dedisse. vt le. ⁊ no. de testi. si-
cut nobis. ⁊ ibi dicit glo. vtriusq̄ꝫ iuris rōnibꝰ ⁊ allegatōibꝰ sufficienter fulcita
Si dat operā licite rei ⁊ adhibet diligentiā quā p̄t nō tenet̄ de his q̄ ꝑinde se-
quunt̄. sed si nō adhibet diligentiā tenetur. Sꝫ mihi videt̄ saluo iudicio sanio
ri q̄ꝛ raro vel nunq̄ꝫ tantā diligentiā adhibere poterimꝰ vt clerici seculares vel
etiā religiosi. ⁊ p̄sertim p̄lati maiores suis rebus bñ vtant̄. ⁊ iō tutiꝰ (vt p̄mitti
tur) foret ꝑ p̄dictos tꝑaliū bonoꝝ possessores ⁊ donare volētes eligenduꝫ: ꝓut
ille q̄ hꝫ filiā valde pulcrā ⁊ delicatā ⁊ nubilē: ⁊ tradat monasterio qđ ē vel esse
ꝯsueuit dissolutū. hic pater non facit diligentiā: ⁊ erit occasio mali. si qđ sequit̄
sed si tradidisset marito sibi cōpetenti: securius ꝓcessisset. ⁊ ita sepe qđ offertur
deo in matrimonio sp̄uali recipit mūdꝰ. ⁊ ꝯseq̄nter dyabolus: ⁊ qđ offert̄ mun
do. id est mr̄imonio carnali: ꝯseq̄nter recipit deꝰ. ⁊ sic p̄t ꝯtingere etiā in alijs
rebꝰ incōsiderāter deo ⁊ hominibꝰ donatis. Vñ habemꝰ exemplū Geñ. xlviij. Dū
patriarcha Jacob bñdicturꝰ eēt filijs Joseph filij sui dilectior̄ p̄ cūctis alijs ⁊
ipse Joseph posuerit p̄mogenitū ad dexteꝝ latꝰ Jacob in finē vt māu dextera
tangeret illū p̄mo ⁊ aliū a sinistris. vñ Jacob māibꝰ cancellat̄ sinistrā manuꝫ
posuit suꝑ Manassen p̄mogenitū. ⁊ dexterā suꝑ Effraym iuniorē. ⁊ ita contra
Joseph videlꝫ p̄ris dispositōꝫ iunior recepit vberiorē bñdictōeꝫ. ⁊ sic ꝯ parētū
ordinationē sepe filij vl' filie positi ad dexterā vt credūt. q̄ꝛ ad mōasteriū vl' cle
ricatū. ⁊ tales munꝰ minoris bñdictiōis reportāt: ⁊ ad sinistrā positi: vicꝫ ad se
culū cū mr̄imonio munꝰ bñdictiōis accumulāt. de q̄ dicit ꝓpha. Vxor tua sicut
vitis abundās in lateribꝰ domꝰ tue. filij tui sic̄ nouelle oliuaꝝ. ⁊c̄. Ecce sic bñdi
cetur hō q̄ timet dñm. vñ dixit Paulꝰ. Et saluabit̄ mulier si filios genuerit. j.
ad Thi. v. et. xxxiij. q. ij. Tūc saluabit̄. et sic sepe videt̄ q̄ꝛ intētio bona nō excu-
sat malū opus. qđ seq̄tur. j. q. j. Non est. de q̄ de pe. ⁊ remis. c. iij. in glo. penul.
Et pro p̄missoꝝ intelligentia saniori perpēdendū est ex q̄ veritas p̄iudicat opi-
nioni. vt le. ⁊ no. viij. di. Veritate. ergo fortius dubitationi cū opinio sit mediū

inter scientiā τ credulitatē: vt no. Archid. xxiij. q. ij. vides. nam Xpus veritas est Joh. v. de pse. dis. v. De spiritu. cū pcor. τ nil ita veritati ꝯtrium sic̄ falsitas que est veritatꝭ imutatio: vt dicit lex in Auten. de instru. cau. τ fi. in pn. coll. vj. vbi glo. similr̄ dicit: ꝙ ꝟitas hūana dici pōt noticia certe rei: maxīe ꝑ visū. alle. insti. de gradi. §. Hacten⁹. et cognito vno ꝯtrioꝝ: cog̃scit̄ τ reliquū. ff. de accu. τ inscrip. l. Qui accusare. insti. de his q̄ sui vl̄ alie. iurꝭ st. §. Videam⁹. Est autē scientia alicui⁹ rei nō fallax cognitio. xxiij. q. iiij. §. Non ḡ. Et scire est rē ꝑ cām vl̄ expientiā cognoscere. de pe. dis. iiij. In domo. cū pcor. Sꝫ credulitas est idē qd̄ ꝑsumptio. vt. le. τ no. in. c. Quosdā. de ꝑben. τ interdū ponit̄ ꝓ scia: τ credere ꝓ scire. de re iudi. Cum olim. et nouell. ibidē sup. ꝟ. Sicut credim⁹. τ ꝑ ꝟbū credim⁹. papa rn̄det certe ꝯsultationi. vt de sen. exc̄. Si cl̄icus. li. vj. de sepul. De vxore. cū pcor. τ inter credere τ nō credere ē mediū: vicꝫ dubitare. vt no. spe. de positionib. §. Sexto notandū. ꝟ. Sꝫ nunq̄d vbi iurat̄. Ex his collige ꝙ dubiū est minus q̄ꝫ opinio. τ dubiū in se continet aliquid certitudinis. Ex q̄ dicit̄ In his q̄ dubia sunt: quod certi⁹ est tenere debemus. τ com paratiuus presupponit positiuū (ꝓut ꝑdictū est) τ in dubijs sequimur id qd̄ ē minimū. ff. de le. iiij minim⁹. ff. de re. iurꝭ. semp. τ Archid. de sepul. c. ij. li. vj. in q̄ videt̄ ꝙ in dubijs sunt grad⁹. Nunc ad ꝓpositū: cum ḡ nō sint tm̄ opiniones τ credulitates: imo dubium est quid ꝓficiat nūc aut magꝭ in futuꝝ bn̄ficiū vl̄ officiū vt ꝑmittit̄ institutū assumam⁹ veritatē que ꝑiudicat opinioī silr̄ τ dubio. τ illa veritas dicit qd̄ vni de minimis meis fecistꝭ: mihi fecistꝭ (ꝓut ꝑtactū est) q̄ ꝓprie dic̄ de opibus pietatis τ ꝑsertim de elemosynis: cū dicat de calice aq̄ frigide. de q̄ vox veritatꝭ clamitat in eccl̄ia: sicut aq̄ extinguit ignē: ita elemosyna pctm̄ Ecci. iij. τ ad tribuendā eam cur pigri estis qn̄ h̄ qd̄ iacenti in terra porrigitꝭ sedenti in celo datis vt dicit Greg. in q̄drigenario. τ id̄ elemosine sunt fabricis eccl̄ie τ ornamentis ꝑponende. xij. q. ij. Gl̄ia epi. et ꝓpter opa pietatis exercenda q̄ maxime cōsistūt in elemosynis: τ in redēptionē captiuoꝝ res eccl̄iastice sunt vendēde. xij. q ij. Aurum. τ duob. c. seq̄n. et a maiori τ fortiori ꝓ redimēdis aīab a purgatorij carcerib: cū sint ꝑciosiores corpib vniuersis. xij. q. j. Precipim⁹. τ omib alijs reb τ corpib. vt le. τ no. de eta. τ q̄li. c. penul. τ in glo. j. Itē cū elemosyna mag̃ sit cū ꝓuidentia faciēda: ita vt primū ꝓ seipo. de pe. dist. iij. §. ij. et. c. Qui vult. prouideat ḡ primū hō sibijpsi de reb sibi a deo collatꝭ tpaliter: τ postea spūalit̄ per elemosynas. τ nō sancto Francisco q̄ in cel̄ est (ꝓut asserūt paruoti cū omibus alijs sanctꝭ. τ ꝑ ꝯns bonoꝝ nr̄oꝝ in pomposuꝫ festū expositoꝝ vl̄ exponēdorum nō indigēt ꝓut ꝑtactū est. sꝫ purꝭ ꝑcib placant̄. τ silr̄ elemosynis honorificant̄: ꝓut colligit̄ ex ꝑmissis. ibi vicꝫ. qd̄ vni ex mīmis meis fecistꝭ τc̄. τ id̄ si res mee iā donate ipsi eccl̄ie vl̄ donāde iteꝝ vendēde sunt τ alienāde pro corporū: imo potius ꝓ aīarū: imo potissime ꝓ ꝓprie anime mee salute. ad euitanduꝫ circuitus. vt no. in. c. Auditor. de rescp. i Cle. statim sine circuitu in q̄ possent euenire plures intricatiōes τ extricatiōes. impedimēta. necnō occupatōes. vn̄ certum eligā τ de reb meis faciā elemosynā. Et licꝫ vtrūq̄ bonū sit: videlicꝫ fundare beneficia vl̄ officia ex vna τ dare tantā quottā ꝓ q̄ pn̄t fundari bn̄ficia vel officia paupib in liberā elemosynā ex altera. vnū tamē multū prestanti⁹. τ igit̄ eligibili⁹ τ certius. Tene ḡ certū τ dimitte incertū: ꝓut ꝑtactū est. Nā nil certius est q̄ꝫ ꝙ xp̄s iudicatur⁹ viuos τ mortuos: obmissa et neglecta pietatis opa iudicialr̄ τ indignāter obijciet: dū dicit Esuriui τ nō dedistis mihi mandare. sitiui τc̄. Ite in ignē et̄nū. Math. xxv. sed non obijciet neglecta sctō Francisco

vel alijs sanctis qualitercunqꝫ non impensa. Nec obstat ꝓut quidā dicūt ꝙ pie do-
nata clericis vl' religiosis in modū beneficij vl' officij ꝑceptura sint elemosyne qḋ
nullo iure videt cautū. Nam ꝙ cl'icis dat ꝓpt' officia diuia . nūc aut in futurum
celebranda: stipendiū eoꝝ ḋr. vt de cle. nō resi. Quia nōnulli. j. q. j. Clericos. et
c. vlt. ꝛ al's ꝑ m'lta iura q̄ ꝑus in alia collatōe nuꝑ dixi allegāda. Dicit autē ele-
mosyna ſm Tho. li. iiij. di iij. q. j. Opus. qḋ datur alicui indigenti ex cōpassiōe
ꝓpter deū . sed fruct⁹ bn̄ficioꝝ nō sunt hmōi. nec dant ꝑ talē modū nec dant sꝑ
indigētib⁹ sꝫ vt p'līmū clericis abundātib⁹: vl' vt abundātiores fiant ꝛ nō pure
ꝓpter deū. sꝫ vt celebrent officia diuina ꝓut ꝑtactū est. ꝛ tal'r clerici locant oꝑas
suas. Non dubito tn̄ si q̄s cl'ico pauperi aut depauꝑato faceret elemosynā bo-
nam cū nō sit tam apt⁹ ad laborandū vel negociandū ꝓut laici. vn̄ ꝓuisum est
per iura sufficienter vt cleric⁹ satis in sacris nō egeat: cū null⁹ sit ordinād⁹ nisi
habeat vn̄ viuat. al's eṗs q̄ eū ordinauit coartat vt sibi ꝓuideat. ꝓut le. ꝛ no. ḋ
preben. Si eṗs. li. vj. Constat tn̄ summe quondā fuisse necessariū in eccl'ia pri-
mitiua qn̄ nōdum taliter vt modo fides fuerat firmata. et gens per mundū co-
piosior erat multiplicata . vt plures fundarent eccl'ie ꝛ monasteria: prout legit
de sancto Gregorio qui solus in sicilia sex construxit monasteria: ꝛ in vrbe septi-
mū in quo se fecit monachū. qḋ q̄dē monasteriū (vt de alijs taceam⁹) quondā
et ꝑſtim tꝑe suo copiosa floruit monachoꝝ m'ltitudine. ꝛ hodie patenter appa-
ret in ipsius mōasterij dispositione. ꝛ ego vidi in dieb⁹ meis ꝙ idem monasteri-
um vix vnū cum priore nutriuit monachū. ꝛ aliqn̄ nullum: quia cardinales ꝑ-
ut ꝑmittit ꝑ cōmendas tal'r monasteriū cū mōachis comederūt. Item legit de
eodem Gregorio ꝙ virginū tria milia Rome pauit sub regula. i. regulari statu
et nūc in tota Roma ī regulari ꝛ secl'ari statu ad regulā apte tot vix īuenirētur
virgines. Et forte rō subest qꝛ quondā homīes ad om̄e opus erant fortiores q̄ꝫ
modo sint. et nunc fragiliores ad om̄s virtutū actiōes. xxxiij. dis. Fraternitatis.
Legit tn̄ insuꝑ de Gregorio ꝙ in elemosynā residuas q̄s habuit exposuit facul-
tates . ꝛ dum esset summ⁹ pontifex bissenos nūmos angelo: ꝛ scutellā argenteā
naufrago. ꝛ oꝑa pietatis maxīe exercuit et pauꝑes in lāguentiū membroꝝ suo-
rum corpuscl'o. Et iteꝝ ad ꝓpositū redeūdo ꝙ nō solū in dicto sancti Gregorij
monasterio sꝫ q̄si in omnib⁹ eccl'ijs ꝛ mōasterijs in vrbe: imo ꝑ totū orbem reli-
giose ꝓpter facultatū ꝛ hoīm deuotoꝝ defectū deficiūt ꝑsone. Igit ad ꝑncipa-
le redeundū non faciam⁹ nouas eccl'ias: monasteria vl' capellas seu altaria: be-
neficia vel officia. qꝛ euidēter appꝫet ꝙ antiqua vix ꝯſuari pn̄t in esse priori: ac
in structura quondā solenniter instaurata. sed iā creatis institutis ꝛ destitutis mi-
sericorditer subueniam⁹. Item licꝫ vtrunqꝫ sit bonū ꝓut ꝑmisim⁹. scriptum tn̄
est ꝙ bono semꝑ melius inueniat. vt. ff. de ꝟbo. ob. l. Ubi autē. ꝛ qui bōa agūt
si meliora agere deliberāt. ꝛ p⁹ deliberata nō faciunt: licꝫ in bonis priorib⁹ ꝑse-
uerent in ꝯspectu tn̄ dei ceciderunt ex deliberatiōe. xvij. q. j. Qui bona. quis au-
tem dubitat ꝙ sicut cōmunis vtilitas priuate est ꝑferenda. sic mai⁹ bonū mino-
ri bono. de regu. Licet. et sicut bono meli⁹. sic meliori optimū semꝑ est ꝑferēdū.
lxiij. dis. Metropolitano. in auten. de mona. §. ordinationē. et ar. ad idem. ff. de
ver. ob. l. Ubi autē nō apparet. Unde si centū tibi suꝑsunt aurei pro salute aīe
tue expendēdi: ꝛ vides ꝑ sarracenos xp̄ifidelem incarceratū. ꝛ ꝓ tanto ꝛ nō ali-
ter liberandum. Item perpendis bn̄ficium vl' officium de btā virgine vel alijs
sanctis creandū. ecce ne propter pompam eligas secūdum vbi nulla videt ege-
stas et respuas primū vbi cōcernitur exquisita necessitas. Ecce proba teipsum

ne eligas tibi facere nomen perpetuũ in superbia creando beneficium vl' officiũ
sicut fecit Eleazar. j. Macha. vj. et hic vt sibi nomē faceret. i. famā perpetuam
voluit mori ꝑ ꝑplo. ꝛ interfecit elephantē ꝛ seipm: ꝛ mortu⁹ ē in corpe ꝛ anima.
quia ꝓ nullo bono malũ fuerat faciendũ ꝓut ꝑtactũ ē. Sic sincere ꝑpende ea
sinceritate qua sinceri⁹ tuis operib⁹ volueris saluari vt eligas tutius vt citius
salueris. Et nunc redeam⁹ ad ꝑncipale: vicȝ de bñficioꝝ vl' officiorum mltitu-
dine. ꝛ hec indubitāter fuit primordial'r regni Bohemoꝝ destrutiōis cā. quia
multũ impatiēter videbaꝛ laicis: imo terraꝝ ꝑticulas nimiũ grauatas per pen
siones clero censuales. Nam vix fuit pedis passus ꝑ omes regni districtus vbi
clerus nō habuerit tributoꝝ vel aliaꝝ pensionũ fruct⁹. ꝛ veritas est ꝙ in eodeȝ
regno excellenter freqntissime iugi laude celebriter diuina celebrabanꝛ officia
vigilanter incessabili voce. sed quid demũ fiat si ꝑ singulos annos et dies hu-
iusmodi pensiōis exactiōes nō minuenꝛ omi bono. sed sollertissimo studio red
ditus ꝛ ꝓuentus ecclesiarũ monasterioꝝ beneficioꝝ ꝛ officioꝝ ꝑ omnes angu-
los terre vigilanter sint in augmento. ecce ne finaliter inde contingat. ꝛ ne cle
rus nimiũ emũgat et eliciat sanguinē illoꝝ vicȝ quoꝝ vtitur laborib⁹ ꝛ ꝯiuncta
rum personarũ amorib⁹. ꝛ de illo nō content⁹ sed eisdem censitis ꝑ censuras ec
clesiasticas pro nō solutionib⁹ ꝛ aliũde grauiter ꝑ eundem grauatis ꝛ reaggra
uatis eos vlteri⁹ ꝑ brachiũ seculare grauare contendit ꝓut pharao populum
israheliticũ in egypto crudeliter afflixit. vt Exo. iij. imo sincere ꝑpendo crude-
lius. Nam pplus isrl' pro labore luti ꝛ lateris flagellis fuit cesus vt Exo. v. sed
cler⁹ illos cũ inquilinis colonis: ꝛ familia excōmunicatōis mucrone. qui tamē
pro peccato mortl'i multũ graui foret infligend⁹. vt le. ꝛ no. de excep. Pia. li. vj
et ibidē plene ꝑ Archid. in glo. ꝟ. cōtumacie. cũ sit maior nō tm̄ flagello ꝑdicto
sed omi pena mũdi. vt. xxiij. q. iij. corripianꝛ. angariare ꝓ re ꝑphana ꝛ vilissima
pecuniaꝝ debito nō cessat. ꝛ demũ fortassis eorundē tanq̈ȝ illoꝝ miserebiꝛ deus
eruet eos de manib⁹ tribulantiũ eos. ꝛ igiꝛ dixit Job. c. xxxj. in fine. Si aduer
sum me terra mea clamat: ꝛ cum ipsa sulci eius deflent. si fructus eius comedi
absq̈ȝ pecunia: et animā agricolaꝝ eius afflixit: pro frumento oriatur mihi tri-
bulus et ꝓ ordeo spina. Et Grego. moraliũ. xxij. c. xxj. Clamare quippe terrā ē
contra regentis iusticiā rationabil'r subiectos dolere ꝛc̄. et exinde oritur regen-
tibus talibus tribulus ꝛ spine. id est gehēnales pene. Et maxime ex eo quia vt
dixit Beda: vident hmōi coloni ꝛ consiti ꝙ clerici non sicut condecet spũaliter
viuentes sed ꝭm carnē militātes. qui ꝛ domũ orōnis de lapidib⁹ viuis constru
ctam faciũt spelũcā latronũ esse actibus suis qui arbitranꝛ questum esse pieta-
tem. ꝛ cũ debent de euāgelio viuere ꝭm ꝙ viuere decet xpianos ꝛ ꝭuos dei ħ nō
faciũt sȝ diuitias ꝯgregant ꝛ possessiōes acq̇runt. nōne dr̄ spelunca latronuȝ fa
ctam esse sub illis eccl'iam. Hec ille. et hr̄. xvj. q. vij. ꝛ hoc diximꝰ. Vñ quidam
diues dũ per suum curatũ siue plebanũ sollerter sollicitareꝛ vt de suis bonis a
dño sibi collatis pro remedio salut' anime sue ꝑpetuũ ordinaret anniuersariũ
pensionib⁹: fructib⁹ ꝛ alijs pertinētijs fulcitum. et hoc ꝓ ecclesia sua ꝛ suis sacer
dotibus fructiferꝝ. qui quidē diues rñdendo nō inquit intendo in penis inferni
nec purgatorij manere perpetuo. quare perpetuo non indigebo humanitatis
remedio: ꝛ mox dispersit ꝛ dedit pauperib⁹ ꝛ thesaurisauit ī celo: vbi nec erugo
nec tinea demoliri potuit. Math. vj. Nam ille sciuit prout informat⁹ plene sci
re potuit ꝙ hmōi pñtes elemosinaꝝ largitiōes largiter ꝛ libere ꝓ viuis ꝛ defun
ctis emanantes effectualiter ꝛ indubitanter (seruatis ꝭuandis ꝓut ꝑmissuȝ est)

sunt proficientes. Item nouit diues predictus ꝙ donationes post mortez ordi
natione et dispositione viuorũ procedentes respectu iam dictarum donationũ
sunt quasi mortue vel omĩno steriles. prout hec doctores pie de vita sancte Lu
cie ꝛ matris sue firmiter asseruerunt p̃conizantes. Item forte sibi constabat ꝙ
scriptum est. xlij. di. §. j. ꝙ per elemosinã presentis vite subsidia eterne claritatꝭ
premia a domino percipiamꝰ. vtrunqꝫ enim pietati. id est exercenti opera pieta
tis promittiꝛ. de quibꝫ si plenissime volueris informari. Uide Orige. in ome.
quinta feria infra octauas Penthecost. sup illo. Conuocatis Jesus. xij. disci.
Luc. ix. et vltra medium. ꝛ eundẽ sabbato sequẽti sup illo Surgens iesus. Lu
ce. iiij. vltra mediũ. Et exemplũ vidimus in Thobia verissimũ qui vtriusqꝫ vi
te consecutus est premiũ. Scis vtiqꝫ ꝓut le. ꝛ no. de ꝯse. di. j. c. j. ꝙ Salomon
edificauit templũ cum diuino cultu iugiter in eo celebrãdo celebriter fundatuz
et hoc per eximias sacerdotũ leuitarum et cantorũ turmas celeberrime perfici
endum. ꝓut legiꝛ. ij. Paralip. vij. ꝛ. viij. de cuiꝰ insup multiplicibꝫ edificiorum
et edificantiũ sumptibus et expensis. ibidẽ ꝛ. iij. Regũ. v. ꝛ. c. sequẽti. ꝛ de suis
innumerabilibꝫ cibis ꝛ sumptibꝫ habetur. c. iiij. sꝫ de suis elemosynis me legisse
nõ recolo: sed ꝙ deũ offenderit ꝑ alienoꝝ deorum cultum bene perpendo. et ꝙ
saluus sit: certam scripturã nõ reperio. nisi ꝙ legiꝛ. ij. Reg. vij. vbi dixit dñs ꝑ
Nathan ꝓphetam ad Dauid inter cetera de Salomõe filio suo et stabiliã thro
num eius vsqꝫ in sempiternũ. ꝛ ego ero ei in patrẽ. et ipse erit mihi in filiũ. Hic
dicit magister in histo. et hoc ꝓmissione conijciꝛ. id est oppinaꝛ vel coniecturaꝛ
ꝙ saluꝰ sit salomon. Et exquo maiores mũdi doctores de sua salute discordant
ego mihiqꝫ similes hesitando merito palpitabant. Sed quid dicam: nam ſm
Bedam vbi supra p̃sentis vite subsidia: quia diues erat valde sup omẽs reges
terre nimis abundãter possedit. sed eterne claritatꝭ p̃mia q̃ de elemosinis ꝛ ope
ribus ꝓueniũt pietatꝭ nõ obtinuit. Quid g̃ templi ꝯstructio ꝛ cantoꝝ ꝛ sacerdo
tum ꝛ leuitarũ institutio sibi ꝓfuit. aut hodie ꝓderit: cum nõ tantũ tẽplum sed
omĩs ornatꝰ ꝛ cultꝰ diuinꝰ in eo ꝑ eundẽ Salomonẽ institutꝰ cessauerit. et sic
cessarunt templa: necnõ omẽs domꝰ dñi per totũ Bohemie regnũ: ꝛ omĩs veri
dei cultus saltẽ publicus in eodẽ. ꝛ possibile creditur ꝙ et taliter in alijs terre
climatibus euenire posset: prout nunc apud nos in pluribus monasterijs ꝛ ec
clesijs collegiatis: parrochialibꝫ ꝛ capellis ꝑ gentes Switensiũ ignis voragi
ne et alꝭs miserabili deuastatiõe iam penitus inhũaniter apparet consumptis.
et diuinꝰ cultus ꝛ omnis officioꝝ ornatus in eisdem defecit. deficientibꝫ vtrius
qꝫ sexus personis: que carent ꝛ carere necnõ exulari compellũtur eiusdẽ inuasi
onis occasione p̃sentibꝫ ꝛ longe futuris acquisitis ꝛ aquirendis sine spe radici
tus alimentis. Sed nõ dubitamꝰ quin pietatis ꝛ p̃sertim elemosynaꝝ ponde
ra que iam manꝰ pauperũ deportarunt ad ethera ab oĩbus ignis ꝛ maledictio
nis corrosionibꝫ sint secura. ꝛ hoc vidimꝰ in iamdicto pauperculo Thobia: quẽ
hic in alio seculo vere felicem fecere pietatis opera et vltra Salomonis diui
tias potentiã ꝛ sapientiã incunctãter ꝓsperimꝰ ſm scripturas eterna recepisse
premia. Ad que nos ꝑducat diuina magnificentia: apud quẽ sunt gaudia: per
infinita seculoꝝ secula semꝑ benedicta Amen.

Finis.

De oblatis et solutis pecunijs pro pre-
benda seu beneficio in ecclesijs vel monasterijs percipiendo.

c Um simoniace prauitatis rabies
per sanctoꝝ patꝝ traditiões tam detestabiliter describatur: ꝙ ni-
mirū bonarum mentiū discussio in verisimilibꝫ commertijs inge-
miscendo terreatur: licet in eis culpa minime reperiatur. vnde tal'
casus proprie nuper accidit qui hoc themate denotatur. Quidã clericus abun
dans sine beneficio ꝓspiciens tenue beneficium vacans: offert libere centum
aureos in finē vt sibi ꝯferatur. ⁊ ista pecunia in vsus vtilitatē et augmentū be-
neficij ꝑpetuo ꝯuertat᷑. Ex aduerso cõparet clericus simil'r beneficio carēs q̄ li-
bere petit bñficiuȝ sine pacto: sperãs vt asserit se ꝑ idē bñficiū cõpetēter sustē-
taturū. Ex h̄ themate aliꝰ correlariꝰ deducit᷑ casus q̄ ad religiosoꝝ monasteria
vt infra videbit᷑ dilatatꝰ. Et nūc q̄rit᷑ cui int' hos cū ambo sint sacerdotes h̄ bñ
ficium videat᷑ ꝯferendū. Sȝ ꝙ nõ ꝓmo sȝ scđo sit ꝯferendum ꝑ quē sine pacto
simpl'r ⁊ de plano ꝯcernitur fore petitū. Nam q̄d aliud est simonia nisi studio-
sa cupiditas emēdi vl' vēdendi spūalia vel spūalibꝫ ãnexa: f'm Hoff. eo. ti. ⁊ alij
concordãt summiste. Et hic ꝓprie fit tal' ꝯtractus: do vt des: soluã tantam pecu
niam vt mihi conferat᷑ tale beneficium abundãti: ⁊ pauꝑ repellatur. ⁊ ꝑ h̄ bñfi
ciū inops restaurat᷑. Non est aūt tm̄ malum faciēduȝ vt bona inde seq̄ntur. vt
le. ⁊ no. de vsu. super eo. cum ꝯcor. Et est Brocard. Nam scriptū est ꝙ in com
paratione simoniace prauitatis cetera crimina pro nihilo reputant᷑. j. q. vlt. c.
vlti. et igitur heresis dicit᷑ vt le. ⁊ no. lxxix. dis. Si quis pecunia. vnde videtur
ꝙ metu penarū criminis huiꝰ. illi taliter pecuniã offerenti nll'o mõ sit ꝯferēdū.
Credimꝰ tñ pie ꝯcedendū si nullꝰ esset q̄ bñficium hmõi ꝓpter suoꝝ fructuum te-
nuitatē peteret. ⁊ si q̄s ad petendū in nullius p̄iudicium ꝓcederet ne bñficium
diutius in sui detrimētuȝ vacaret: ⁊ ministro ⁊ ministerio seu obsequio soliti sa
crificij careret vt sibi ꝯferat᷑. q2 bñficia ꝓpt' officia patēter cõstituta simil'r ⁊ fun
data vident᷑. vt pȝ de offi. vica. c. vlt. cū ꝯcor. Sȝ ꝯ̄rium videt᷑ fore veriꝰ. Et ꝙ
persone pecuniã offerenti ac effectual'r tradenti in casu tali sit cõferendum po-
tius. Et ad hoc probandū expedit vt ꝓducãtur vera ⁊ verisimilia: ⁊ al's suffra
gia concurrant mendicata: cum aduersuȝ appareat rationabilius. Et ꝓmo sic.
Nam nõ semꝑ ꝑsone sȝ ecclesie ꝓuidemꝰ de persona ꝓuidētiori vel vtiliori q̄d
ꝓprie videt᷑ in eccl'ijs maioribꝫ metropolitaneñ ⁊ cathedralibꝫ multum hactenꝰ
sincere perpensum: vbi summe ꝑpendit᷑ persone nobilitas aut potētia seu diui-
tie. ita vt eccl'ia nõ nutriat personã: et huius persone cõiūctas ꝑsonas in mille
generationes impotentes. pauperes. nobiles. et inopes: sed potius vt ecclesia
nutriatur et suppressa releuetur. aut releuata fertilis. felix. ⁊ abundans. in for-
ma. statu: necnon habitu cõsuetis conseruetur. et hoc multū eminenter apđ de
um ⁊ homies cõmendat᷑ in. c. Constitut's. ij. de appel. ⁊ ibidem in glo. iiij. ⁊ Jo.
an. ⁊ alij doctores super eandem scribentes Hieronimū ⁊ alios ecclesie monar
chas allegatos. Et nisi per singulos dies humane sagacitatis curialitatisq; ꝓ
uidentia ecclesie et ecclesiarū beneficia tam maiora q̄3 minima vel modica re-
staurarent᷑: instaurarentur: conseruarētur. ⁊ in suis fructibꝫ: redditibꝫ et ꝓuenti
bus refocillarent᷑ et suppr̄ssa reedificarēt᷑. prout his diebꝫ ꝑ guerrarū. litium. pre
lioꝝ. necnõ alluuionū. diluuioꝝ. inundationū. catharactaꝝ ⁊ alioꝝ insolitaꝝ

tempestatū seu casuū infortuitoꝝ ꝯquassationes ⁊ insultꝰ dilaniata cōcernunt
demū ⁊ breuiter deficerēt: ita ꝙ singula bn̄ficia singularibꝫ personis ꝓut insti-
tuta sunt nō sufficerent: prout p̄sentibus tempibꝫ videt in comitatu Thuricen̄.
et extra vbi nō tantū minora beneficia sed sil'r collegia: necnō vtriusqꝫ sexus re
ligiosoꝝ monasteria per Switensium ibidem vicinorū montanoꝝ cum cōpli-
cibꝫ de anno dn̄i. M.ccccxliij. et sequentibꝫ inhūanos crudelitatis insultus ho
stilitatis impetu sunt ferocitatis desolata. ⁊ domꝰ dei multipl'r igne durissimo cō
cremata. vnde videt ꝙ beneficiū qđ quondā cōpetenter nutriuit vnū clericum
ꝓut duo nō sufficiant vel tria ꝯgesta fidel'r in vnū. Et igit iste clericus abūdās
offerens centū aureos nō videt peccare. Nam p̄mus fundator huius beneficij
obtulit: ⁊ dedit pecuniā in finē: vt ꝑ stipendia sufficientia crearet prebēdam. et
si hoc fundator nō fecisset: ⁊ effectualiter pecuniā tantā nō soluisset eps̄ hoc al
tare seu capellā huiꝰ beneficij nō ꝯsecrasset: vt le. ⁊ no. de ꝯse. eccle. Cum sicut.
cū ꝯcor. ⁊ igit ꝓmissiōes ⁊ solutōes hmōi ꝓ beneficijs ⁊ ecclesiasticis augmētan
dis aut restaurādis: nō sunt simoniace prauitates. sed sunt prauitatū q̄rūcun-
qꝫ repulsiones. Nam scriptū est ꝙ ꝓpter inopiā multi deliquerunt Ecci. xxvij.
et frēs homis paupis oderūt eum. insuꝑ ⁊ amici ꝓcul recesserūt ab eo. Prouer.
xix. Prouisum est autē in iure ⁊ notabil'r cautū ne clericus egeat in improbum
clericū: ⁊ pauꝑ nō ꝓmoueat ad sacros ordīes nisi habeat beneficiū sufficiēs vn
de nutriat. de q̄ de p̄ben. Si epus cui. li. vj. Naȝ pre alijs homibꝫ paupibꝫ q̄s
elegit in hoc mūdo Jaco. ij. de p̄ben. venerabil'. Clericus mendicās dr̄ infelix.
xcij. di. Dyaconi. Nec obstat ꝙ ꝓnūc clericus pauꝑ vel bn̄ficiū nō hn̄s offert
se ꝯtenturū in h̄ bn̄ficio. ac si dicat. Pctm̄ est fieri ꝑ pl'a: qđ eque bn̄ pōt fieri ꝑ
pauciora, vt dicit ph̄s. viij. thopicoꝝ. Pctm̄ est si alicui clerico datur plꝰ: dum
ego pro minori salario idem officiū ⁊ obsequiū ⁊ ministeriū aut sacrificiuȝ sum
facturus. Sed illud in hoc videt ꝑpēdendū ꝙ ille clericus pauꝑ aut diues ni
hil offerens nō ꝓmittit imo stare intendit in h̄ beneficio modico ꝯtentꝰ: ⁊ ꝑse-
ueraturꝰ. sȝ dū occurrit sibi pinguiꝰ. contritꝰ ē laqueꝰ ⁊ nos liberati sumꝰ Quis
ergo dubitat q̄n beneficiū sufficiēs sufficiētes sibi ꝯq̄rit possessores. sȝ insuffici-
ens aut debile aut macrū refutāt pauꝑes potius ⁊ ꝯseq̄nter diuites. Visum tn̄
est sed est raꝝ: ⁊ tamē non rarū ꝙ qn̄qꝫ exigua bn̄ficia ⁊ quieta sibi conquirunt
clerici pronūc impinguati: dilatati: incrassati per eccl'iaꝝ curatarum onera dis-
pendiosa. et hmōi clerici suos fructus faciūt ⁊ accumulant ꝑ solertē diligentiā
et se faciunt abundātes: ⁊ huiusmodi bona tanq̄ꝫ hereditaria ipsorum dicūtur
propria. ⁊ dicit peculiū clericoꝝ aduentitiū. ⁊ de illo disponere pn̄t. vt pa ȝ de
pecu. cle. c. j. ⁊ q̄si ꝑ to. Sed hec nihil ad ꝓpositū. Item nōne videt inter illos
duos clericos beneficiū petentes in eligendo magna discretionis ratio. Nam
per vnū idem bn̄ficium qđ fuit perpetuo ⁊ ad tempus ꝑpetuum fundamētalit
ex institutiōe fundatoris aut ex suo testamēto fundatuȝ: vt ex inde ꝑsona ꝑpe-
tuo sustentaret deo iugit ꝯuiens. ⁊ h̄ ꝯuitium seu obseq̄uȝ cōpetentiꝰ imo secu-
rius ꝑ bonum bn̄ficium q̄ꝫ ꝑ tenue. ⁊ ꝑ larga stipendia potiꝰ q̄ꝫ ꝑ modica ꝓut
videt in omībꝫ mōasterijs vbi a fructu frumēti vini ⁊ olei fideles xp̄i ꝓfessores
abundāter ꝓuisi abundātiꝰ ꝑficere pn̄t in iniūctis sibi bn̄ficiorum oneribꝫ sibi
debitum obseq̄um: sed patientia pauperuȝ nō peribit in finē. videlicet mundi.
sed intantuȝ ꝑmanebit ꝙ ipatientes sunt eoꝝ labores diui cultꝰ ⁊ declinātes in
obligatōes: ⁊ adducet dn̄s illos cuȝ oꝑantibꝫ iniq̄tatē. ps̄. cxxiij. Hilarē eniȝ
datorē diligit ds̄. ij. Corint. ix. et. xxiij. q. vj. §. Ex his. Scriptum est autem ꝙ

euidens ratio alicui⁹ rei nō minus attendenda est ꝙ̄ lex .vt.C.q̄ sit lon.con.l.
j.ff.de iu.pa.l.Adigere.§.ꝙ̄uis.et nota ꝙ vbicunqꝫ habet locū ratio .ibi et lex
ff.de interdic.l.j.Proprie autē dicitur que necessario vel ꝓbabiliter infertur:vt
no.ff.de leg.l.Non em̄.ff.de inoffi.ꝓcur.testa.l.fi.ꝓut hic inferꝛ ratiōabiliꝛ ꝙ
beneficio tenui ꝑ diuitē melius pronūc ⁊ in futurū ꝓuidetur.Item nota ꝙ hu-
iusmodi donatiōes fieri pn̄t bono mō:de quo nō dubitam⁹ similr̄ et receptiōes
In casu aūt quo dubiū esset:quo animo fierent:in meliorē partem sunt interp̄
tanda.vt in reg.iur.Estote.⁊ vt res de q̄ agitur potius valeat ꝙ̄ pereat.de.v.
sig.Abbate.de fi.instru.Inter dilectos.⁊ in re dubia benigniorē interp̄tatōem
sequi debem⁹.ff.de his que in testa.delen.Et si iudicare debem⁹ magnum vt
paruū.Ac.x.et.j.Pe.j.de iudi.Nouit.hoc est vt inter magna ⁊ de magnis iu-
dicem⁹ beneficijs sicut de paruis.⁊ ecō tra.Audi quid factum est quondam in
ecclesia Constantien̄ que olim vacabat per obitum Henrici primi .de Thann
de anno dn̄i .M.ccxlviij .electus est post eum Erhardus secundus natus de
waltpurg sueuus:imperatoris Friderici secūdi cancellari⁹ ꝓpter ip̄i⁹ abundan
tes diuitias ⁊ eccl'ie pauꝑtatē q̄ mirifica in dieb⁹ suis ꝑfecit magnificētie boni
tatis ⁊ pietatis opa .nā p̄mū edificauit castꝝ in Gottliebū radicit⁹ ⁊ pontē ibidem
et de suis ꝓprijs bonis emit mlt̄a castra:villas:vicos:possessiones:curtes:⁊ de
cimas pro septē milib⁹ ducentis ⁊ trigintasex marcis argenti puri ponderis Cō
stantien̄.⁊ structuras insuꝑ p̄ciosissimas ꝑfecit:⁊ annis vigintiqnqꝫ cū medio
feliciter presedit.Et de anno .M.cclxxiiij.xj.kal'.marcij in domino dormiuit.
Et si in hoc casu simoniace pestis immanitas in spe vl' in re fuisset perpetrata
nimis magna ꝓpter reꝝ ingētes circūstantias ⁊ bonoꝝ donatoꝝ magnitudinē
ac ꝑsonaꝝ cōditionē foret ponderosa mole trucināda .sꝫ absit ꝙ tam magnifi-
ci viriqꝫ venerabil' opa gl'iosa:aliter interp̄temur:ꝙ̄ in illi⁹ cui⁹ magnitudis nō
est finis.laudē laudabil'r cōmendāda foreqꝫ patrata:⁊ memoriter ꝑpetuo ɔsi
gnāda.Et nūc ad ꝓpositū redeam⁹ ⁊ ad ꝓbandū nr̄e ɔsideratiōis intentū aliuꝫ
quasi cōmunē ꝑ mundū ꝓducam⁹ casuꝫ.Nā sunt mōasteria p̄ꝛtim monialiū q̄
in ciuitate nō sunt tā abūdātia ꝙ sibi singl'as occurrētes femellas absolute ⁊ nu
de recipe ⁊ nutrire valeāt sub regl'ari disciplina.ecce q̄dē mōasterioꝝ p̄sidētes
si sine oī cōpulsiōe:⁊ sine oī cōpulsiōe ḡtis ⁊ gratāter recipiūt femellā ꝓut intra
re volentes similr̄ in tali forma donare gratis nō ɔtemnūt id q̄d ɔsuetū est da
ri ꝓ alimētis in tali monasterio:simonia nō cōmittiꝛ quo ad eccl'iam militantē.
Et h̄ post mlt̄a ɔcludit Henric⁹ boyich in.c.Intantū.de simo.Aut etiā pn̄t di-
cere cōuentuales.sum⁹ certe paupes nō hēm⁹ vt te nutriam⁹.sed si vis manere
nobiscū tecū feras vnde viuas.ita tn̄ vt talia fraudulēter nō dicas.ita no.ī glo
sa.j.c.Quondā.e.ti.et si hic duo modi iā tacti seruari nō possent in bona con-
scientia:quasi omia ⁊ singula monialiū monasteria in tota germinia destrue-
rentur in bonis tempalibus sine quib⁹ spiritualia subsistere nō pn̄t.vt de tras-
la.Inter.et destruerenꝛ in ꝑsonis ⁊ irrecupabilia sustinerent dānoꝝ pericula.
Et iteꝝ redeam⁹ ad ꝓpositū.Nam talr̄ offerens pecuniā nō cōpulsus pro bene
ficij restauratōe pōt similr̄ petere bn̄ficiū sic̄ illa monial' ⁊ potius ⁊ sibi concedi
pōt sine symoniace prauitatis scrupulo.⁊ si bn̄ficiū ꝓut premittiꝛ est inops et de
solatū ꝓpter causas preassignatas:etiam de maiorib⁹ ecclesijs poti⁹ ē ɔferendū
abundāti ⁊ offerenti ꝙ̄ paupi clerico modicū vl' nihil habenti:⁊ ꝑ suā p̄sentiaꝫ
bn̄ficiū nō releuaret:sꝫ poti⁹ in suis ꝑtinētijs negligētia vel carētia pl⁹ destrue
ret.Nam vidi sepe clericū ꝓpter inopiā sibi bn̄ficij penit⁹ cedentē:et ad alioꝝ

abundātium clericoꝝ: videlicꝫ pastoꝝ aut curatoꝝ seu plebanorum obsequia se
transferentē. Sed quid si tales clerici bn̄ficium petentes essent eque diuites
et abundātes. Utiqꝫ dicerem hoc inops beneficiū fore dandū offerēti et danti
pecuniā (vt prius) propter futuros beneficij profectus nisi vnꝰ esset multum pe
ritior alio: in quo cāu peritie foret deferendū. vt in. c. De multa. de preben. esset
tn̄ perito tali securius cōsulendum: quia in ipso nō essꝫ spes perseuerādi cū tali
beneficio vt laboraret de vberiori sibi prouidendū. Et si summopē debemus in
tendere vt ecclesiastica beneficia in sua integritate permaneāt. vt de p̄bē. Ma
ioribus. et hoc intelligit taꝫ de maioribꝫ q̄ꝫ minoribꝫ. ⁊ idem iuris est in vtrisqꝫ
vt no. ibidem. ergo simil'r laborandū est vt destructa ad suam integritatē perue
niant: cum idem iuris sit de toto et parte. j. q. iij. Si quis opus. xij. dis. Nō de
cet. ne qd̄ sel' deo fuit dedicatū ad hūanos vsus inutil'r pueniat. de re. iur. li. vj.
Nec obstabit ꝓut dictū est ꝙ hic sit studiosa cupiditas emendi spiritualia. naꝫ
non emit hic vt sibi acquirat aliqua proprietas rei spiritualis sed emit pro re
publica vt similiter ipse ⁊ sui successores vtantur in hoc beneficio perpetuo taꝫ
vtili cōmodo. Nam eccl'ia aut ecclesiastica beneficia fungunt iure reipublice ⁊
iure minoris prout no. in glo. mgr̄a. de in inte. resti. Auditis. ⁊ igit salubriꝰ eis
videtur succurrendū. Nam quis dubitat quoniā abundās clericus possit fun
dare bn̄ficiū: ⁊ fundato ⁊ ꝯfirmato beneficio per episcopū cōfirmatorē se petit
instituēdū. et hoc nullo iure ꝓhibetur. sic similiter aliquis pro filio suo vl' fratre
fundat beneficium et presentabit eosdē tanqꝫ patronus ad idem beneficiuꝫ. vt
no. spe. de iurepa. ꝟ. Sꝫ nunq̇d filiū suum. et Jo. an. in. c. Consultatōibꝫ. eo. ti.
Nec obstāt illa q̄ dicunt p Jo in sūma. li. j. ti. j. d̄ simo. q. lj. q̇ talē ponit q̄stionē
in forma. Quid monasterijs vbi nullū pactum interponit ingredientibꝫ. est tn̄
taxatū quātum puella ingrediens dare debet. vbi dicit ꝙ talis taxatio reproba
tur. allegat Hostien. et. c. Sicut pro certo. ⁊. c. Intantū. in fi. de simo. ideꝫ dic̄
seruandū si pactū interponat de tali ꝯsuetudine obſuāda q: simoniacū est. eo.
titu. Ueniens. Idem dic̄: si gratis recipiat ⁊ postea compellat receptꝰ ad taleꝫ
consuetudinē ſuandā. allegat eo. ti. Audiuimꝰ. et. c. Jacobus. ⁊ final'r ꝯcludit
Si aūt absqꝫ omni cōditiōe ⁊ cōpulsione datur gratis: qd̄ consuetū est non cō
mittit simonia. sed de intentiōe deꝰ iudicat. Hec ille. Et ille finis bonꝰ ē. ⁊ per
discretoꝝ hoīm sagacitates ⁊ industrias p talē modū: ⁊ ꝓut. s̄. tetigit Henricꝰ
boijch. si voluerimꝰ omis hō videt securus ⁊ saluus est: ⁊ in ideꝫ redit finaliter
omnis practica si intētio bona est: q: vtiqꝫ nō est modꝰ ꝙ in omni mōasterio re
cipiatur homo nudꝰ: p̄sertim vbi mulierū est cōuentus. verba igitur ꝓuidēter
exprimamꝰ: vt bonꝰ fiat receptionis apparatꝰ. Nam volentes baptizare et ba
ptizantes ⁊ baptizandꝰ sunt intentiōis vniꝰ. et nisi ꝟboꝝ forma ꝓprie ſuet nihil
est qd̄ agit. vt in. c. Maiores. de bap. cū ꝯcor. sic in donatiōe p̄ncipali illiꝰ abū
dantis clerici ⁊ ꝯsequēter in receptiōe monachali si rite format verborum for
ma manēte cōmertij dispositione indubie tollit omis dissensitōis nr̄e displicen
tia. mentē autē nostrā solus nouit dominꝰ. Scriptum est em̄. Intētio iudicat
hominē. xxij. q. ij. Humane. et de sensibꝫ enī ⁊ voluntatibꝫ iudicat deus. xxxij.
q. v. c. j. §. Ex autem. in fine. Nam et maleficia volūtas et ꝓpositum delinq̄ntis
distinguūt. ff. de furt. l. Qui in iure. in p̄n. Nam veritat sinceritate radicaliter
perpensa hec monialiū monasteria nō sunt aliud nisi pauperum nobilium vel
al's honestorum ciuium aut burgensiū quondam in felicitatis humane degen
tiū ⁊ nūc deficientiū zenodochia seu hospitalia. nā tales liberoꝝ germis ml'titu

dine grauati nō possunt singulis prout quondā suis ꝓgenitoribꝫ aut parētum
cōnubiȷ̈s fuit ꝓuisum prouidere ⁊ decentibꝫ iuxta sui status cōditiōes cōiugibꝫ
applicare. ⁊ igit̃ discernunt vt omēs aut aliquos ex eis religionum locis vale-
ant competentius aptare ⁊ putantes hos deo pertinēter appropriare et ex ne-
cessitate virtutes procreare. et reliquos seculo per coniugia propalare. Et
hi errant corde. Sed cōuerte simpliciter ⁊ perpende. nam illoꝝ animas quos
per ꝯnubia seculo tradimꝰ vt plurimū sincerius deo cōferimus. et illos quos
deo videlicꝫ ꝑ religionis ingressum (vt putauimꝰ) diligēter tradidimꝰ dyabolo
et pompis eius ꝓportionabil'r appropriamꝰ. Nam tales q̇ in m̃rimoniȷ̈ vincl'o
colligati consistūt: facil'r iura ꝯiugiȷ̈ cū bona ꝯscientia ꝑsoluūt. sed qui delicatꝰ
a natura mōasterio traditur: ⁊ vbi lex ꝓfessiōis sue non seruat̃. nōne mox ꝑ sibi
pares: ꝑ assuetudinis obſ̃uate ꝯuersationes ad deuia trahit̃. et defacili res ad
naturā suam reuertitur. ⁊ sicut v'sus: vulpis vel lupus ad tempꝑis spacium do
matus: et iterū iuxta sue conditōis increationē dispergit̃. sagax nature sue ve-
recundie aut reuerentie seu discipline pallio tegatur aut al's difformitat's squa-
lore nulli placentis effigie ꝙ decus nature sibi deficiat et turpitudinis vestitu
muniatur. al's in hmōi cenobiȷ̈s vix vel nunꝙ̃ salus animarū condonatur. Au
di rem gestam intentiōis nostre propositū notabiliter confirmantē. Quidaꝫ ve
nerabilis pater et episcopꝰ Tarantinus de Calabrie partibus Eugeniȷ̈ pape
quinti per certas germanie partes ambasiator destinatus. ⁊ dum mora ꝓpter
causam per tempꝰ in ciuitate Constantieñ frueretur per potētes clericos beni-
gno solaciȷ̈ beneficio ad quorundā monialiū cenobia ꝑducitur. ⁊ duꝫ ibidē pul
cherrimas figuras ⁊ dei creaturas omīs amenitatis m'liebris serenitate cōcer
neret redimitas. ⁊ ad oscula pacis aptissimas: ac ad amplexus cōpetentis eta
tis paratissimas. necnō ad cuiuslibet ingeniȷ̈ manētis ibidē nutū capacitatis
curialissimas. ⁊ demū ꝙ ipse femelle huic episcopo prestarēt cōdignas operas
curiositatis abilimas. vnde idem ep̄us linguā quā nō nouerat audiuit. attamē
tanꝙ̃ vir magne ꝓuidentie singula ꝑpēdit. ⁊ tanꝙ̃ mirabile in oculis suis men
te rimauit. tum ex eo quia inter religiosas muliebris sexus personas in senium
deductus nunꝙ̃ fuerat cōuersatus. tū quoniā in climatibꝫ suis ⁊ presertim per
omēs ytalie: apulie ac lumbardie plagas omniū monialiū cenobia sunt firmis-
simis clausuris repagulata. nec est locus iuxta sacrorum canonū statuta. vt de
sta. re. Periculoso. li. vj. in quo virili sexui ipsaꝝ pateat aspectus. et inq̇t in hec
verba seu in effectu similia cōpetenti ꝓut videbat̃ collectus memoria. Et si ta-
les iuuencule claustrales natura iudicāte natural'r ꝓcederent. ⁊ similes sibi si-
miles applicarēt: ⁊ opꝑas in paradiso seu ī statu innocētie nob̄ iniūctas ꝑficerēt
quid ex h̄ sue ꝓfessiōis mgr̃atꝰ disponerēt: ⁊ vnꝰ de senioribꝫ cl'icis dixit. Pr̃ re
uerendissime. ⁊ si q̄ ex ill' tal'r nūc aut in futuꝝ ꝓut videt̃ in p̄teritis strictissime
ſuatū. ⁊ de iur' dispositiōe p̄sumit̃ de p̄teritis circa futurū. vt le. ⁊ no. de p̄sum.
Scribam. et extunc natural'r ad saturitatē in tali forma ꝓut narrauit p̄rnitas
vestra tanꝙ̃ de occult' si occulte rē gesserit eccl'ia seu eiꝰ eccl'ie vl' monasteriȷ̈ p̄la
tura se nō intromittit: ⁊ secura continuo ab oī ꝑiculo mēt' ⁊ corpꝑis ꝓcedit. ſꝫ si
de abscondit' adimpletꝰ est vēter eaꝝ ⁊ saturate sunt filiȷ̈s: ⁊ diuiserint reliq̇as
suas cū paruul' suis. Ps̄. xvj. extūc sequit̃ ac si diceremꝰ. Ecce parturit iniusti-
ciā: ⁊ ꝯcepit dolorē ⁊ pepꝑit iniq̇tatē. lacū apꝑuit ⁊ effodit eū ⁊ īcidit in foueā quā
fecit. cōuertet̃ dolor eius in caput ipsiꝰ ⁊ in v'ticē ipsiꝰ iniquitas eius descendet.
vt ps̄. vij. Et quid sequit̃. Quo compꝑto durissimis carceribꝫ ac tenebrosis ac

alijs infinitis miserijs nō subsistet. ⁊ pluribꝫ annoꝝ reuolutionibꝫ disciplina sue
religionis ꝯsueta correctōis penas tanꝗ̄ lese maiestatis crimīs rea sine misc̄dia
recipiet. At ille venerabil' pr̄ suspirādo discretiōis modulo ꝓtulit perspicaciter
ruminādo. ac si diceret. Lauda steril' q̄ nō paris. Esa. liiij. Letare sterilis q̄ non
paris. ad Gall. iiij. Beate steriles q̄ nō genuerūt. Luce. xxiij. Ecce sterilitatis
cōmertiū quondā fuerat lamentabile meroris querimoniū. vt. j. Reg. j. et Ge-
nesis. xxv. vbi dep̄catus est Isaac pro vxore sua: eo ꝙ esset sterilis. sed nunc cō
uertam luctū earū in gaudiū: dicit dn̄s Hiere. xxj. et hec est tyrannice seuerita
tis acerbitas in p̄laturis hmōi et tyrannidē Dyonisij cicli superexcellens ⁊ dyabo
lice tēptationis infelicitas. Ecce q̄s est hō q̄ viuit ⁊ non diligit dies videre bo
nos. Ps̄. xxxiij. Ecce q̄s est ille q̄ se nō ꝯformaret ꝑsonis inter q̄s viuit. xij. dis.
Illa autē. Sꝫ vt intelligamꝰ sincere fruamur parabolis seu exemplis: et cōpa
rabimur palestinis. Ecce cuiusdā p̄ncipis aulicus canibus ⁊ canic'lis iuueni-
bus generosis fuerat p̄fectus. quibꝫ freq̄nter esurientibꝫ carnium partic'las pre
ponebat: q̄s ipsoꝝ nature sagacitas auidissime cupiebat ⁊ dū instinctꝰ innatꝰ
cupide carnes gustaret. mox aulicus eosdem catellos acerrime verberabat. et
hmōi tunsionibꝫ caniculoꝝ m'tū cruciatoꝝ vis deficiebat. et q̄s q̄so dic hortor
in carniū hmōi deuoratiōne an caniculi nulla rōne fungētes: an aulicus ipsoꝝ
curator ꝓponens peccabat. Sic ad ꝓpositū. si nūc presentes iuuēcule moniales
sibi carnes hūanas tā largiter expositas. sup mel ⁊ fauū dulciores. ⁊ omīs cibi
preciū excellentes insensate. infatuate. necnō circūuēte gustarēt. nō ipsas tāꝗ̄
innocētes catulos sed seniores de pp'lo suo videlꝫ magistratꝰ. vetulas et anus
que ꝑnunc ꝑut extūc has dulcissimas carnes ꝓposuerīt. aut cōsensu q̄ꝫ volūta-
te cōcedunt. carceris aūt oīm maloꝝ penis plectende ꝑueniūt. ⁊ bene merito iu-
uencule simplices tanꝗ̄ criminis insontes impune transibūt. et legis impialis
cōmendatiōe gaudebūt: que dicit Magnū premiū est mulieribus concipe ⁊ cō
ceptum tueri. ff. de edi. edic. Querit. §. Si mulier. Nam scriptū est. Error cui
non resistit approbat: ⁊ negligere cū possis ꝑturbare ꝑuersos nihil aliud est ꝗ̄
fouere. lxxxiij. dis. Error. ij. q. vij. Negligere. xvij. q. iiij. §. j. Vn̄ notabil'r notat
de rescrip̄. Ad hoc. in fi. ⁊ in glo. fi. dictū Ouidij de reme. amo. P̄ricipijs obsta
sero medicina parat. Dū mala ꝑlongas cōualuere moras. Dum furor in cursu
est currenti crede furori. Difficiles additus: impetus omīs habꝫ. Et dixit Azo
Dum furor ille venit: nemo securꝰ erit. Immo morbus est contagiosus sicut le
pra vel scabies: ⁊ amor reus dicitur. ⁊ q̄lis sit perpende cruciatus dū iuuēcula
bene matura taliter inficit. Sed hec extra ꝓposituꝫ sed ad principale redeamꝰ
et dicamꝰ ꝙ in hmōi donationibꝫ q̄ fiunt pro bn̄ficijs aut p̄bendis in eccl'ijs et
presertim adipiscendis in monialiū monasterijs nō sumꝰ multū curiosi aut in-
quisitores subtilitatis quā iura reprobāt. vt de iudi. Dilecti. et insti. de fideicō.
here. §. Sed quia stipulatio. vbi dicitur ꝙ subtilitas ꝑniciosa est in legibus. et
simplicitas veritatis amica. Nam dicit lex. ff. d̄ noua. ⁊ dele. Doli exceptio. cir
ca fi. ꝙ de his q̄ scimus interdum dissimulare debemus ne curiosi videamur.
Est aūt curiositas s̄m sanctū Tho. in sum. q. clxxij. inquātuꝫ aliquis studet ad
cognoscendū veritatē sup ꝓprij ingenij facultatē. quia ꝑ hoc homīes facile in er
rores labunt. Unde d̄r Ecci. iij. Altiora te ne quesieris: ⁊ fortiora te ne scruta
tus fueris. et in pluribꝫ tuis oꝑibus ne fueris curiosus. Et postea sequit. mul-
tos enim supplantauit suspicio eoꝝ ⁊ in vanitatē detinuit sensus eoꝝ ⁊c̄. Vel
vt dicit Archid. in. c. vnico de postu. pla. et allegat Hugo. de sctō vic. ꝙ curio-

sitas est humana libidinosa prostitutio: passim quamlibet veritatez amplexās. et veritatis prime fluenta adulterans. Prima eni veritas que de⁹ est sola spon sa est intellectus humani zc. Potest tamē aliter accipi in iam dicto. c. et in pre alle. l. doli. de qua curiositate vide plene Jo. in sūma. li. iij. ti. xxxiij. q. cclxxvj. Unde dimissis diuersaꝝ subtilitatis z curiositatis ambitionib⁹. Scis q̄ scriptum est. Noli esse nimis iustus: quia quādoq₃ iustus perit in iusticia sua. ij. q. vij. §. De his. de pe. dis. j. Serpens. sicut ille qui sine discretiōis differentia dicunt illū clericum symoniacū qui propter presentias seu distributiones quottidianas transit in ecclesiam tempore diuinorū. sed fortassis hec est mētalis simonia que reputatur inter peccata venialia: z tollitur aqua benedicta. de cōse. dist. iij. Aquam. z de huiusmodi presentijs et distributiōibus z simonia mētali legit̄ z no. de cle. nō resi. li. vj. c. Uno. Et expedit imo cōuenit reipublice vt in predictis pecuniarū dationib⁹ et in religiosorum receptionibus vtamur benignissimis interp̄tationibus. de quibus predictum est: alias eniz om̄s z singuli clerici et religiosi: p̄sertim quoq₃ moniales nō tantū in germania: īmo in ytalia forent simoniace prauitatis latores z latrices. In casu autem (qđ absit) q̄ parentes et patroni femellarū predictarum huiusmodi prauitat̄ forent omnino culpabiles. quid hoc ad femellas talia taliter penitus ignorantes: nec hoc postq̄₃ sciuerint huius criminis sunt partiales. vt le. z no. in. c. penul. đ elec. de renū. post translationē. in glo. magna. et sincerius per doctores ibidem. Sed quid finaliter dicemus in dictarum receptionis. solutionis. pactionis. cōuentionis. intricationis. et extricationis curuationibus quas iam inquātū siniuit in bellis obtusitatis intellect⁹ insufficiēter verbo vbi opus fuisset facto: transilimus z tanq̄₃ cecus de colorib⁹ inefficaciter somniuim⁹. suppleat tamē cuiuslibet periti discussionis arbitratus. Sz ꝯclusiue restat. Nam proprie decimamus mentā et anetum z ciminū z relinquim⁹ que grauiora sunt legis. excolantes culicem: camelū autē deglucientes. Math. xxiij. Ecce de symonia mentali que venialis est tanq̄₃ de capitali aut lese maiestat̄ crimine fecimus ingruentē oportunitatis difficultatē. sed de his que ḡuiora sunt legis in periculi momento patenter imminētis non tetigim⁹ assuete sollicitudinis infelicitatem. z quid est hoc. nam paucis pronūc exceptis: omnis religiosis professionis status experimur in suarū legū substātialibus (et p̄sertim in damnato proprietatis periculo) patenter cōtaminatos: necnō infronita continuitatis assiduitate conculcatos. Et si iustus vix saluabit̄. vt. ij. Petri. iiij. vbi nos clerici cum religiosis iniqui pernoctabim⁹ dum lucem habuimus: in tenebris ambulare nō erubuim⁹. Unde cōuertamur ad dominū in quo tantū vigilem⁹: qui lux est veraq₃ salus per infinita secula seculorū: et lucis creator optimus Amen. Et ego Felix cantor Thuricēn decretoꝝ doctor inutilim⁹. hanc collatiōis prosaz sue benignitatis gratia collegi mire munitus.

Finis. R

Dyalogus doctoris Felicis hēmerlin De anno iubileo.

Iubileus. Qui venturus est veniet ꝛ non tardabit: iam nō erit timor in finibꝫ nostris.

Felix cantor Thuriceñ decretorum doctor inutilis. Bñdictus (aio) qui venit in nomine dñi. Math. xxj.

Jubileus Scientes qꝛ nūc ꝓpior est nr̄a salus q̄ꝫ cū credidim⁹ put dic̄ apl's ad Ro. xiij.

Flix Uerum est. Sꝫ quid hoc ad Romanos.

Jubileus Ad Romanos.

Felix Immo quid ad Romanos.

Jubile⁹ Utiqꝫ tantū ad Romanos. put videt̄ in eodē. c. qꝛ reportabūt salutem quā vtiqꝫ reportare desiderio magno sitiuerūt: quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ.

Felix Et quid salutis sitiuerunt.

Jubile⁹ Illam quā ibidem aplus imperat exhiberi: dum inquit. Reddite ergo omibus debita cui tributū tributuꝫ. cui vectigal vectigal. cui timorem timorē. et cui honorem honorē. nemini q̄cq̄ꝫ debeatis ꝛ cuilibet debitū suum reddatis.

Felix. Et quid est hoc.

Jubileus Legas venerabilē Haymonē horum verborum glosatorem.

Felix Puto salua pace q̄ hoc debitū nō sit aliud nisi aurū ꝛ argentū qd̄ stultus ppl'us querens Romam in anno tue iubilationis et sapientes apud semetipsos Romanis illa tempestatꝭ tue larga tranquillitate abundāter ꝛ vtinā vtiliter introducere vident̄. Et hec est pars mercedis populi illi⁹. Ecci. xj

Jubileus Non bene glosasti. sed si sitim ꝛ desideriū Romanoꝝ sincere ꝯsiderasti. prout patebunt. videlicet quia bonorum tempalium copiam dulciter conquirunt: ꝛ eterne premia vite non amittūt. quia si tantum prout in veritate ꝓnunc tanq̄ꝫ aduene et peregrini de terra longinqua ꝛ de insulis que procul sunt. ꝛ de vltimis finibꝫ terre in solo ꝓprio a peccatoꝝ laqueo plene resipiscunt. ꝛ insuper clerus ꝛ ppl'us ibidem auri et argenti precia copiosissime reponūt. dum reges tharsis ꝛ insule munera offerunt: ꝛ dona ꝛ sacrificia pro peccatꝭ. et sic omia bona pariter cum illo veniūt. ꝛ consequēter omia q̄cunqꝫ facient semꝑ ꝓspabunt̄. et btūs itaqꝫ ppl's cui hec sunt. ps̄. cxliij. qꝛ gl'ia ꝛ diuitie in domo ei⁹. Ps̄. cj.

Felix Scito q̄ de p̄teritꝭ p̄sumit̄ circa futura. xxiij. q. j. Si apd̄. ꝛ ex preterito circa p̄sens. lxxvij. dis. Quicūqꝫ. et. c. Monachus nouitius. Constat q̄ preses syrie Crassus nomine. aurū quod erat in templo dñi sitiuit de quo magnus pompei⁹ abstinuerat. ob h̄ auro liquefacto ꝑ Pompeiū in os ipsius p̄sidis infuso. ꝛ interijt. ꝛ aurū qd̄ ip̄e sitiuit ipsum dānificauit. d̄ quo. j. q. j. §. Ex his. Scis insuꝑ q̄ ille q̄ nouit expientia ꝛ vidit cōmoratione continua post se reliquit testimonia: ad Ro. c. j. circa finē. Nam ipsos videlicet Romanos decreuit repletos omni iniquitate. malicia. auaricia. neq̄cia et plenos inuidia ꝛc̄. vt habet̄ ibidem latissime cum copia multaꝝ ꝯditionū pessimaruꝫ crudelissima. Et sanctus Berñ. ad Eugeniū papam sic de illis inquiēs. prout notat Jo. mo. in. c. Fundamenta. de elec. li. vj. In deum impij: in sancta temerarij: inuicē seditiosi. in vicinos emuli. in extraneos inhumani. suꝑioribꝫ infideles. inferioribus importabiles. ad petendū inuerecūdi. ad negandum frontosi.

hi importuni vt accipiant inquieti donec accipiãt: ingrati vbi acceperũt: docue runt linguã suaꝫ loqui grãdia cũ operaꝛ exigua: largissimi ꝓmissores: parcissimi exhibitores: blãdissimi adulatores. mordacissimi detractores: simplicissimi dis simulatores: malignissimi ꝓditores. Hec ille. Et qualia putas illos ꝯsequi vl tra aurũ qđ sitiunt indulgentiaꝝ beneficia. nã sic pibunt in desiderijs suis oẽs isti qui aurũ ꝓ iusticia coluerũt: et Romanoꝝ mores sequũtur: ꝛ nõ ꝓ indulgẽ tijs: sed per indulgentias sicut gall⁹ ꝑ prunas iubilationis tue celebritate ꝓse quũtur: ꝛ oĩs vultus eoꝝ redigenꝛ in ollam Johel. v. sed inquã puto nisi pro nunc in illã de qua dicit Juuenalis. Qđ olla noua capit: inueterata sapit.

Jubileus. Nam si olim ꝛ in viridi ligno (vt ita loquamur) talia perpe trarunt. nũc autẽ in futurũ in arido qđ fiet Luc. xxiij. Am brosi⁹ eni dicit se plures vidisse qui a iuuẽtute innocentiã seruauerũt: ꝛ facili⁹ ꝙ̃ qui senes cõgrue penitentiã ꝑagerent peccatoꝝ. de pe. dis. j. Sunt qui arbi trantur. vnde cõpetenter admirãdo dixisti: quid hoc ad romanos dũ aiebam⁹ nunc propior est nr̃a salus ꝙ̃ cum credidim⁹. vnde si de ꝑteritis ꝑsumiꝛ ad pre sens ꝛ futurũ: qꝛ sepe fili⁹ similis solet esse pr̃i. vt le. ꝛ no. de conse. dis. vlt. c. vlt. et in glo. vltima. seq̃mur ergo paulũ ꝛ barnabã ꝛ quẽadmodũ illi dixerunt ad iudeos: dicam⁹ nos ad romãos: necnõ ad oẽs illos qui subscriptas spernũt no stre iubilationis leges. Uobis videlicꝫ ꝛ alijs xp̄ifidelib⁹ oportet primũ loqui verbum dei. sed q̃niam repellitis illud et indignos vos iudicatis eterne vite. ecce cõuertimur ad gentes. Sic eni precepit nob̃ dñs Act. xiij. Unde dimissis romanoꝝ ꝛ alioꝝ rebelliũ ꝛ cecoꝝ. obstinatoꝝ. ꝛ supboꝝ ac sublimiũ crudelita tibus. disciplinã nostram subsannantiũ oculis cõniuẽtibus. qꝛ nihil ad nos de his qui foris sunt: ꝯuertamur ad gentes. videlicꝫ totius orbis fideles ꝛ obedi entes habitatores. et vt sciãt gẽtes quia hoies sunt ꝛ sine gr̃a dei nõ subsistũt.

Felix. Et ideo pro ꝯtinuatiõe ꝓpositi nr̃i primũ dic queso. vnde tibi hoc gloriosum nomẽ videlicꝫ Jubileus: ꝛ hui⁹ nomis ꝓ pñti p̄dicata ꝓ ueniũt. et in his ꝛ seq̄uẽtib⁹ cum breuitate q̃ gaudent moderni ꝓcedas. vt le. et no. ff. ꝙ me. cau. l. j. et taliter ne nimiũ m̃ltiplicatiꝫ ꝛ supfluis iuriũ allega. intri care materiã ꝯfundas. ꝛ simplicib⁹ erroꝝ laborĩtũ inducas: ꝑut le. ꝛ no. xxix.

Jubileus Sum cõtentus. ꝛ tu quoqꝫ fac simile. nam nõ pe- (dist. c. j. ritis: quia repleti sunt oĩs sp̄ũsancto vel q̃si et insup referti in hmõi traditionib⁹ sed proficere volum⁹ pure ꝓ rudib⁹. et correctio sit libera quibuslibet prudẽtib⁹. Et igitur scito breuius ꝙ iubilus est gaudiũ qui verbis explicari nõ potest. nec tamen penit⁹ reticeri ſm Hugonẽ. ꝛ iubilatio proprie ſm Grego. moraliũ. xxviij. c. xv. diciꝛ cum cordis leticia oris efficacia nõ exple tur. sed quibusdã modis gaudiũ prodit qđ ipse qui gaudet nec tegere preualet nec explere. Laudant itaqꝫ angeli qui iam tante claritatis latitudinẽ in subli mibus vident. iubilant vero homies qui adhuc in inferiorib⁹ oris sui angustiã sustinẽt. et infra. sed quid agim⁹: quia cũ boni de redemptõis sue mysterio iubi lanꝛ malos inuidia inflãmat. Hec ille. Ab his igitur dictionib⁹ venit iubileus qui interꝑtatur remissiõis ann⁹. Est eni hebraycus sermo ꝛ numerus q̃ sep ten nis hebdomadib⁹ annoꝝ. id est q̃draginta annis ꝯtexitur: in q̃ apud veteres clangebant tube. ꝛ ad oĩes reuertebaꝛ antiq̃ possessio: ꝛ debita absoluebanꝛ ꝛ ꝯfirmabaꝛ libertas: ſm Isid. et papiã. Item dicit magister in histo. scolastica Geñ. xiiij. de victoria Abrahe iubileũ initiũ habuisse ꝓ remissiõe captiuoꝝ. Jo bel eñ remissio vel initiũ interꝑtatur. vnde iobele⁹ remissio vel initians: ſꝫ nũc

autem dicimus iubileus pro iobeleus. sicut Esaias pro Isayas. Ob hoc autez institut⁹ est quinquagesim⁹. quia tunc erat Loth: vt dicunt quidā) quīquaginta annoꝝ. vel quia tūc erat quinq̄gesim⁹ annus ex quo dominus deus locut⁹ erat Abrae in via. Uel ex quo egressus est de thairā. vel Abraam peritus erat astrorum: in quibus etiam (scđm quosdam) Zoroasten magice artis inuentorē instruxit. Nouerat enī ꝙ intemperies aeris que fit ex eleuatis vel dep̄ssis planetis semꝑ vsq₃ ad quinquaginta annos ad temperiē reducit: ideo ꝙ vidit fieri in astris. voluit imitari in terris. De obseruantia autē antiqui iubilei: prout quondā eximia diligentia fuabāt iudei plene videm⁹ ꝑ mgr̄m in histo. in fi. Leuiticorum.

Felix Et quid hoc ad tue recenter superuenturū solēnitatis ꝓpositum.

Jubileus Videamus q̄ꝫ benigne magister Gratian⁹ compilator libri decretorum q̄ fuit frater (prout asseritur) iam dicti magistri Petri de Scolastica historia. q̄ etiā dicit Cōmestor h⁹ antiq̄ssime festiuitat' celebrationē ad nostre simpl'r intentionis inducit declarationē. de pe. di. j. §. Econtrario ea q̄. ꝟ. Itez in Leuitico. dū inquit (ꝓut etiam scribit Leui. c. vlt.) Qui domū suam vel agrum dño vouendo consecrauerit: nō potest eadem redimere nisi siclo sanctuarij. sacerdote quoq₃ non ipso supputāte annoruꝫ numeꝝ vsq₃ ad iubileum. in quo simpliciter docemur: ꝙ q̄cunq₃ domū ꝯscie vel agꝝ cōuersationis per penitentiā dño offerre atq₃ p̄cium bonorū operum dei vana vite sue cōuersatione seipsuꝫ redimere voluerit nō potest hec facere nisi siclo sanctuarij. id est operibus penitentie: sacra scriptura prefixis. Unde veniētib⁹ ad se turbis. Beatus Johānes non ait simpliciter facite penitentiā vel fructus penitētie. sed addidit vt ꝓ qualitate volueris peccatoꝝ qualitas offerat bonorum operum. Non enim par debet esse fructus boni operis eius qui parū vel nihil deliquit: atq₃ eius qui grandia commisit. ille tanq̄ꝫ nullius criminis conscius sibi vsum in rebus licitis prebet: hūc tanq̄ꝫ multis grauatū etiam a licitis temperare oportet. sacerdos ergo numeꝝ annorū vsq₃ ad iubileū supputat: cum eius arbitrio penitentie tempora diffiniuntur: quibus quisq₃ plenā peccati remissionē inueniat. hec ille. Ex his colligit ꝙ peccatorū remissiones per indulgentiarū thesauros non erat in veteri testamento: nec claues hominib⁹ fuerunt cōmisse sicut modo. sed per iubileum antiquum fuerūt prefigurate. de pe. ⁊ remiss. Cꝫ autem. per Inno.

Felix Adhuc pure sum dubius ⁊ intelligētia mag' intricatus. Nam iste annus iubileus de quo dixisti ꝑ plerosq₃ millenarios annorū et tempe Moysi et Aaron: ⁊ ante aduentū saluatoris nostri fuit ꝑ iudeos diligenter obseruatus et post Christi natiuitatē per mille centum et quinquaginta annos per magistrum Gratianū predictū in decretis figuraliter et sub enigmate ad nostre becillitatis intelligentie discretionē purificat⁹. et ꝑ hmōi declaratiōis ꝓpalationem nondū vidim⁹ fundamētal'r: vnde: quomō: ⁊ qual'r: aliq̄s ꝓpterea peccatorū remissionis bñficiū plenarie fuerit ꝯsecut⁹.

Jubileus Habes rationis motiua: competenter q̄ꝫ ꝓuocas responsiōis incitamenta. putam⁹ magistꝝ Gratianū p̄dictū anni nostri iubilei celebratiōis fuisse magnum ꝓmotorē. et ꝙ nos ad quos seculi fines deuenerūt figura sub vmbraclo descripta in veritatis luce ꝑfruamur. et reiectis hmōi prophane remissionis ritibus saluberrima sub thesauro celebris ecclesie animaꝝ vera salute feliciter vtamur. vnde moti summi pontifices hos ⁊ alios ecclesie thesauros distribuerunt (prout le. ⁊ no. in. c. p̄allega. Cꝫ autē. de pe. ⁊ re. quem ex tribus integrari vide

runt. Primo ex supabundãtia meritoꝝ passionis christi. Christus enĩ sua pas-sione meruit nobis vt omĩ fideli constat. ⁊ illud suũ meritũ infineitate sua suffi cit ad satisfaciendũ efficaciter ꝑ infinitoꝝ hominũ peccatꝭ. ⁊ ꝙ fuit meritũ ꝑso-ne infinite digne. ⁊ licet sacramẽta eccl'ie suã efficatiã sumãt de illo thesauro me ritorum christi: in cuꝰ virtute opanꝶ. nõ tamẽ eum euacuãt: cũ infinitus sit: et solũ finitis sacramẽta applicenꝶ. Secundo thesaurꝰ ecclesie integraꝶ ex meritꝭ dei genitricis virginis Marie: que licet nullũ vnꝗ̃ commiserit pctm̃ mortale aut veniale. fecit tamẽ multa opera iusticie: ⁊ multa opera de sui natura satis-factoria. ⁊ insup multos dolores ⁊ ml'ta aduersa patientissime sustinuit ꝑ que omĩa maxima multitudo penarũ potuit expiari si earum debitrix fuisset. cum autẽ nullũ vnꝗ̃ peccatũ magnũ aut paruũ cõmiserit. ⁊ sic nullius pene pro pec catis vnꝗ̃ debitrix esse potuerit. omĩa illa eius merita vt satisfactoria fuerunt reseruata. sunt ⁊ recondita in thesauris eccl'ie. Tertio integratur ex superabun dantia meritorũ sanctoꝝ martyrũ: confessoꝝ et omniũ iustoꝝ quorũ tanta fuit patientia in sufferentia mortis ⁊ passionũ. ⁊ fuerunt tam sublimia ⁊ multipli-cia opa bona ꝙ longe pauciora eis suffecissent pro expiatione ⁊ solutiõe penaꝝ quarũ ipsi fuerũt pro suis peccatis debitores. ⁊ ideo residuũ ꝙ ipsis superat: et quo nõ indiguerũt ꝑ satisfactione ⁊ penaꝝ suarũ solutione. illud nostris indul gentijs in thesauꝝ ecclesie reseruabant. Et sicut diximꝰ de iustis preteritis que superogauerũt sup mensurã suorũ debitoꝝ. ita intelligaꝶ de nõnullis iustis pre sentibus: ⁊ etiã de futurꝭ quoꝝ meritis ⁊ superogatis satisfactionibꝫ continuo reponiꝶ in thesauꝝ ecclesie spũalẽ. De illo igiꝶ thesauro nr̃o nõ tm̃ iubileus no ster: sed oẽs indulgentie per mũdũ: nũc aut preteritis aut futuris temporibꝫ erogate ꝑueniũt. attamen iubileus noster singulariter pre cunctis alijs largissi me. Et igiꝶ in occursum iubilationis nr̃e dicamus cũ apostolo. Ecce nunc tem pus acceptabile: ecce nũc dies salutis: nemini dantes vllam offensionẽ vt non vituperꝶ ministeriũ nostrum: sed in omnibꝫ exhibeamꝰ nosmetipsos sicut dei ministros. ij. Corinth. vj. vt digne valeamꝰ a dño ꝯsequi qđ ante promiserat fi guraliter ꝑ ꝓphetas suos in scripturis sanctis. ad Ro. j. Et hic est iubileus no-ster de q̃ in veteris testamenti scripturꝭ sepe fit mentio. ⁊ ꝓ̃tm Leuitici. c. vlt.

Felix. Quid aũt requiriꝶ vt tue iubi-latiõis indulgẽtias ꝯseq̃mur.

Iubileus Dicit Jo. mo. scribendo sup bulla Bonifacij pape octaui qui nr̃am iubilationis solennitatem instituit (pro ut infra dicetur) ꝙ ad hoc ꝙ hee ⁊ alie indulgentie valeant: quattuor principa liter requirunꝶ. ⁊ quintũ in ꝓposito põt addi. Requiriꝶ enim primo autoritas in cõferente. videlicꝫ papalis vel episcopalꝭ ⁊ non minor. Secundo idoneitas in recipiente. videlicꝫ vt sit efficax ⁊ capax membrũ eccl'ie. Tertio requiriꝶ pie-tas. et hec est honor dei ⁊ exaltatio fidei. Quarto vtilitas in ope. hoc est ꝙ opꝰ quod ꝑ indulgentia imponiꝶ vtile sit ⁊ ordinabile ad finẽ ꝓdictũ. Quitum qđ potest addi est cõgruitas ex tpe ꝯcessa. Est enĩ hec indulgẽtia in tpe ꝯgruo ⁊ a tpe congruo sumpta vicꝫ ꝓut ꝓmittiꝶ in Leuitico. Has igiꝶ ꝯditiões latissime prosequitur Jo. mo. ad duas columnas vbi supra: ⁊ ibi videbis si placuerit.

Felix. Ex omnibꝫ dictis tuis nõ aliud video colligendũ nisi ꝙ plena pec-cati remissio est vite eterne promissio ⁊ ipsius finalis cõcessio. Sꝫ dicunt iura nr̃a ꝙ circuitus est vitandꝰ. vt in Cle. Auditor. de rescrip. et phus viij. topicoꝝ. qui dicit peccatũ est fieri per plura: quod eque fieri habet ꝑ pau-ciora. vnde videꝶ clare ꝙ in terra que domini est qui fecit et creauit nos ꝙ post

oris confessionē: cordis contritionē: et iniuncte penitentie completiōem: et per se lesis satisfactionē consequit quis omniū suorum peccatorum remissionem per eum qui dixit Nolo mortē peccatoris: sed vt conuertat et viuat. Ezechiel xviij. et vult omēs saluos fieri. j. Thimo. ij. de quo scriptum est Luce. xix. Filius homis venit querere et saluū facere quod perierat. Et scriptū est. In quacunqꝫ hora cōuersus fuerit ꝛ ingemuerit homo: omniū iniquitatum eius amplius non recordabor. Amplius ait dominus Ezech. xviij. Item cum cōuersus ingemuerit: tunc saluus erit. xxvij. q. vij. Agnouimus. Et vbi post peccatū secuta est penitentia: ibi datur ei misericordia. l. dis. Tua. Et omnis homo quicūqꝫ inuocauerit nomē domini: hic saluus erit. Jone. ij. Et Thobie. iij. Peccata dimittis his qui inuocāt te. Item quicūqꝫ crediderit ꝛ baptizatus fuerit saluus erit. Marci. xvj. Et Augustinus in libro de penitētia dicit. Credendū est ꝙ omnes orationes ecclesie ꝛ elemosyne ꝛ opera iusticie succurrant recognoscenti mortem suam ad cōuersionem. Si ergo opera ecclesie sic valent: tunc bona meritoria que sunt in ecclesiastica vnitate valent ad satisfaciendū. Et igitur imperator dixit. Scimus enim ꝙ penitētes et reuertētes ad cor: suscipit deus. In auten. vt nō lux. cōtra na. circa princi. colla. vj. Nec claudit ecclia gremiū alicui reuertenti. j. q. viij. Si quis omnē. Unde dixit propheta. Beati quorū remisse sunt iniquitates: et quorū tecta sunt peccata. videlicet per confessionem ꝛ penitentiam. Qui prosequit competenter. Delictum meū cognitum tibi feci: et iniusticiā meam non abscondi. Dixi confitebor aduersum me iniusticiā domino et tu remisisti iniquitatē peccati mei. Psal. xxxj. et per hoc sum factus beatus. Quare merito dicamus cum tripudio: Omnipotens ꝛ misericors deus: cuius misericordie nō est numerus. plenissime scientes quia quecunqꝫ promisit deus per prophetas suos: potens est et facere. ad Romāos. iiij. Immo dicit idē apostolus. j. Thimo. ij. ad agnitionē veritatis que ꝯm pietatē est in spem vite eterne quā promisit qui nō mentitur deus. Qui etiam dixit per christum ad vicarios suos. Quodcunqꝫ ligaueris sup terram: erit ligatum et in celis. et quodcūqꝫ solueris super terrā: erit solutum et in celis. Mathei. xvj. cum cōcor. Unde si per eosdem vicarios confitenti fuerit iniūcta penitentia: et in terris completa purgationis igne nō purgabit: ꝛ ita saluus erit. vt no. ꝑ cōtrariū. de pe. dist. j. Si peccatū. cum ꝯcor. Unde ibidē dist. vij. dicit Augustinus. Quicunqꝫ egerit veraciter penitentiā et solutus fuerit a ligamento quo erat constrictus: ꝛ a christi corpore separatus: et bene post penitentiā vixerit sicut ante penitētiā viuere debuit. post reconciliatiōem quādocunqꝫ defunctus fuerit ad deum vadit: et ad requiē vadit: et regno dei nō priuabit: a populo dyaboli separabitur. Hec ille. et ibidem glo. super ver. ad requiē. id est recta via. itaqꝫ nec purgatoriū sentiet pro illis peccatis pro quibus penituit. Et hec dicta ꝛ promissa sunt ꝑ vicarium domini nostri Jesu christi: imo per Jesum christū: et que ꝓcedūt de labijs suis ait Dauid) non faciet irrita. Psal. lxxxviij. est autem deus verax: omis autem homo mendax. de pe. dis. ij. in pn. Unde patz ex premissis ꝙ per penitentiā et correquisita: aliunde largiter saluabimur: etiaz si indulgētie taliter vt premittitur nunqꝫ requirunt. Sed dic primū ad horum intelligentiā quid sit penitētia et vnde dicatur: que sit satisfactio. ꝛ q̄ sunt necessaria in pnia. ꝛ ꝯnter ad alia.

Jubileus Hec sunt multū cōmunia: ꝛ plene notantur de pe. dis. j. In summa. et Joh. in summa confess. libro. iij. ti. xxxiij. in prin. et al's per iuriscanonici summistas.

Felix. Sum contentus. sed nõne sufficienter est supra ꝑ me ↄclusum ꝙ in dulgentiaꝝ ⁊ ꝑ ↄseq̄ns tue iubilationis bñficiũ minime sit req̄ren- (dum

Jubileus O frater q̇s scit si ↄuertat᷑ videlicꝫ homo ⁊ igno- scat deus: ⁊ relinquat post se benedictionẽ. Johel. ij. Sed quia tam incerti sumꝰ de nostroꝝ pctõꝝ remissione. vt digni efficiamur tanta christi ⁊ suoꝝ vicarioꝝ ꝓmissiõe: multꝭ ꝓbat᷑ rõnibꝫ. Nã dixit Salomõ sapientissimꝰ. Nescit hõ an amore vł odio dignꝰ sit. Eccs. ix. Et vas electõis. Nihil inq̇t mihi conscīꝰ sum: sed in h̄ nõ iustificatꝰ sum. j. Corint. iiij. et Job simplex et iustꝰ dixit. Justificationẽ meã quã cepi tenere nõ deseram. neqꝫ em̄ rephẽdit me cor meũ in om̄i via mea. Job. xxvij. Item ⁊ vestigia eius secutꝰ ẽ pes meꝰ. viã eius custodiui ⁊ nõ declinaui ex ea a mãdatꝭ labioꝝ eiꝰ ñ recessi. Job. xxiij et iteꝝ. Justicia indutus. Ibidẽ. xxix. Nihilominꝰ tñ idẽ dicit. si eq̇tas iudicij querit᷑: nemo audet de me testimoniũ reddere. si iustificare me voluero os meũ condẽnabit me. si innocentẽ oñdero prauũ me cõparabit. etiã si simplex fuero hocipm̄ ignorabit aĩa mea. Et sequit᷑ ibidẽ. Verebar om̄ia pctã mea: sciens ꝙ nõ parceres delinq̄nti. Job ix. de pe. dis. ij. Si enĩ. añ mediũ. Et iteꝝ dicit idẽ Semꝑ enĩ tumentes suꝑ me fluctus timui deũ. ⁊ pondꝰ eius ferre non valui. Job. xxxj. vnde ↄueniẽter dixit Salomon. Nõ est hõ iustꝰ in terra q̇ faciat bonũ ⁊ nõ peccet. Eccs. vij. Et sapiens. Te nõ iustifices corã deo: qm̄ agnitor cordis est ipse. Ibidẽ. Et iterũ. Si dixerimꝰ pctm̄ nõ hẽmꝰ ipsi nos seducimꝰ ⁊ veritas in nob̄ nõ est. j. Jo. j. Nã dñs dixit ꝑ ꝓpham. Oĩs hõ mẽdax. ps̄. cxv. put declarat h̄ btũs Hiero. late. de pe. dis. ij. si enĩ. ⁊ in p̄n. et post p̄n. et añ mediuꝫ. et Greg. xij. moraliũ. c. xij. dic̄. Qui in certamĩe fugantꝭ vite ↄspiceret incerta ꝓ certis nequaq̄ꝫ teneret. Vñ sudit᷑ Suꝑbire enĩ minime debuisset etiã si annoꝝ suoꝝ numerũ certũ hr̄e potuissꝫ. vñ sciẽs q̄ntũ viueret ⁊ p̄sciret quãdo se ab elatiõe moueret. et postq̄ꝫ p̄ns vita semꝑ incerta est: tanto sꝑ mors surripiẽs timeri debet: q̄nto nunq̄ꝫ preuidi valet. Et dic̄ Pascasiꝰ papa. quia quotidie peccauimꝰ saltẽ pctis sine quibꝫ mortał infirmitas viuere nõ p̄t. qꝛ licet oĩa pctã sint cõdonata in baptismo. infirmitas tñ peccati. i. promptitudo ad peccandũ adhuc in carne remanet. de cõse. di. ij. Iterat᷑. ꝓpter q̄ ↄuenienter dixit Dauid. qꝛ nõ iustificabit᷑ in ↄspectu tuo oĩs viuẽs. ps̄. cxlij. qꝛ non peccare soliꝰ dei est. de pe. dis. iij. Int᷑ hec. et totus mũdꝰ in maligno positꝰ ẽ. j. Jo. v. et nemo mũdꝰ ẽ a peccatis: nec infans vniꝰ diei. de pe. di. ij. Si enĩ. nec etiã sine rephẽsiõe in casuũ humanoꝝ circũfusa varietate: vt dicit Laureatus poeta. Cum aũt vt patꝫ ex predictis om̄es peccatores sumus. et scriptũ est. Peccatores deus non exaudit. Si quis cultor est dei ⁊ voluntatẽ eius facit: hunc exaudiet deus. Joh. xj. et iteꝝ. Si is qui displicet ad intercedendũ mittit᷑. irati animꝰ ad deteriora ꝓuocatur: f̄m Greg. in pastorali. et habet᷑. xlix. di. §. j. Et consequẽter omne opus peccatorũ est mortuũ dicente ꝓpheta. Cum multiplicaueritꝭ orationes: nõ exaudiam. manus em̄ vestre plene sunt sanguĩe. Esa. j. ex his omnibꝫ patet quãtũcunq̄ꝫ penitentiã cũ omnibꝫ pertinẽtijs suis (prout p̄missuꝫ est) peregimꝰ: semꝑ apud infallibilẽ reꝝ extimatorẽ incerti sumꝰ q̇d cũ eo ꝑficiemꝰ. Teneamꝰ ergo certũ inq̄ntũ possumꝰ ⁊ dimittamꝰ incertũ. vt le. ⁊ no. in. c. Juuenis. de spon. et queramꝰ diligẽter confessorẽ qui faciat sicut bonus ⁊ fidel medicꝰ ad fidelem letaliter infirmũ: qui medicus nõ curiali modo superficialiter iudicat de vrina nuncio fallaci: f̄m Ypocra. sed dicet: faciamꝰ omnes diligentie cautelas vt adhuc ꝓficeremus. et sic tangit pulsus: plus q̄litatẽ proficit vrine dispositionem

perpendit sanguinis corruptionē inquirit ingestiōis ⁊ egestionis quantitatē⁊ et sententialiter ab infirmo discutit totius corporis distemperationē: vtinam ad huc sanaret. Sic fidelis confitēs ad sacerdotē dicat. Ostende mihi quantas habeo iniquitates et peccata: ⁊ scelera mea atq̧ delicta ostende mihi. Job. xiij et extunc confessor dicat ad diligentissimū confitentem quem diu viuere delectat. et vt vitam illam querat vbi semp viuitur. inquātum in te est fac profundissimam confessionē. habeas amarissimā contritionē: comple sincerissimam penitentie iniunctionē. compensabis insup cuiuslibet lesionē. et simil'r studiosissime cōquiras omniū indulgentiaꝝ dispensationē et peccatoꝝ remissionem. vtinā adhuc sanaret domin⁹ animā tuā vt amarissimas purgatorij penas euadas. De quib⁹ dicit Aug⁹. q̄ pena purgatorij licet nō sit eterna: miro mō tamē grauis est: ⁊ excedit omnē penam quā vnq̄ aliquis passus est in hac vita: nec vnq̄ in carne tanta pena est inuēta. licet innumerabilia passi sint martyres tormenta. et multi nequiter quanta sepe sustinuerunt supplicia. hec omnia de pe. (dist. vij. c. vlti. circa finem.

Felix Et quid mihi ⁊ tibi. nonne dicere posset sacerdos vt non faciat tam exquisitam diligētiam. nō quilibet proximus esse debeat sibijpsi. et hoc iuxta sapientis autoritatē licebit. et magis tenemur nosmetipsos diligere q̄ alios. Nam quisq̧ regulam diligendi proximū a semetipso accipit. xxij. q. v. Si nō licet. ⁊ agris meis sitiētib⁹ alios irrigare nō debeo. C. de serui. l. Preses. lxxiij. dis. Quia per ambitiōes. et quilibet sibi primo faciat elemosynā. deinde ꝓximo. de pe. di. iij. Sane cauēdū. Ex his patz sacerdotes necessario debere sibi prouidere de remedio salutis. quia (quilibet pro se in curia regis.

Jubileus Non est ita domine. Nam Paulus apostol⁹ plus profecit apud dominū laborando vt animas m'ltas deo lucrifaceret: q̄ Paulus heremita qui sibi solus profecit. vt legit' ⁊ no. ij. q. vij. Sancta. Vn̄ notat' q̄ sacerdos multū meretur apud deum qui pura ⁊ bona intentiōe audit confessiones peccatoꝝ ipsos fideliter informādo. vt de pe. di. iij. De quotidianis. in fi. de spo. Inter opera. cum cōcor. prout in contrario dixit lex. Peius est persuadere mala q̄ facere. nam qui suadet malum per se grauiter peccat. et alterius peccatū sibi cōmunicat ⁊ se dupliciter criminib⁹ cōmaculat. Sic in ꝓposito qui in bono suadet. duplex premiū reportat ff. de li. ho. ex. l. iij. §. Si quis violentē. ij. Rn̄. ff. de ser. cor. l. j. §. Persuadere.

Felix Possibile mihi videtur confiteri diligēter: iniunctā penitentiā peragere patienter et ablatoꝝ restitutionē facere cōpetenter. sed impossibile concernit' mihi incōsuetā ⁊ inflexibilē mutare duriciā: ⁊ natura reluctāte delicata perficere cum cordis amaritudine contritionē saltem veram: vt puta quia dn̄i creatura nimiū delectat. nam per adulterium vl' fornicationē procreari filiū in cōspectu meo gloriosum quādo putas vt dicā penitet me fecisse homi (nem per cōpūctā mētis suspirationē.

Jubileus. Ad h̄ multū saluberrima ꝓsunt nr̄aꝝ videlicet indulgentiaꝝ beneficia. ⁊ insup put dicit Isiđ. ethi. xij. c. iiij. de basilisci natura quē solū p̄t interimere mustele solers astutia. ⁊ ipse visu ꝑimit cūcta viuētia. Nihil inq̄t parēs ille rerum sine remedio ꝯstituit. ⁊ ꝯ talē trepide ꝯtritiōis tepiditatē. ꝯ nature leges introducendā parens reꝝ ponit attritionē. que si fuerit ꝯtinuata parit cōtritionē veram vl' saltē que sufficit ꝯ dāmationis perpetue desolationē. Vn̄ si vis scire q̄d sit attritio ꝑmū refert vt sciat' contritiōis diffinitio. Et aūt contritio ſm Tho. dolor voluntarie assumptus pro peccatis cū ꝓposito cōfitendi et satisfaciendi

Sed attritio ſm eundem Tho. eſt acceſſus ad perfectã contritionem. vnde in corporalibꝰ rebus dicũtur attrita que aliquo mõ ſunt cõminuta: ſed non perfecte. ſed contritio dicit̃ vbi quaſi oĩes partes trite ſunt ſimul ꝑ diuiſionẽ ad minima. ⁊ ideo ſignificat attritio in ſpũalibus quãdam diſplicẽtiam de peccatis cõmiſſis ſed nõ perfectam. contritio autem perfectã diſplicentiã. Vñ legit̃ de matre mgr̃i Petri lumbardi ſententiaꝝ: qui fertur fuiſſe frater p̃dictoꝝ Gratiani et Petri cõmeſtoris. ⁊ floruerãt vno tempe Pariſius: que genuerat eos de epo pariſieñ. qꝛ veram ipſa nõ potuerat habere cõtritionẽ de peccatis: dum vidit ſe tantos viros ſcientia ipſoꝝ totum mũdũ illuminãtes ꝓcreaſſe. que tandem ad inductionẽ Gratiani qui monachꝰ erat penituit: ſuꝑ eo ꝙ indurata penitere nõ potuit. et illam penitentiã dixerunt attritionẽ: qua fideliter cõtinuata ſaluabat̃ eadem. Unde remediũ finale his qui vere nõ poſſunt penitere. peniteant ex nũc ꝙ ꝑfecte penitere nunꝗ̃ potuerũt. Ad ĩpoſſibile em̃ nemo reſtringit̃. vt de re. iur̃. li. vj. Nemo. Fidelis aũt deꝰ ẽ q̃ nõ patit̃ vos tẽptari ſupra id qđ ferre nõ poteſtis. ſ; faciet cũ tẽptatione ꝓuentũ vt poſſit; ſuſtinere. j. Cor̃. x.

Felix Et quid ſi cuncta perfeci iuxta corporũ ⁊ rerum facultatẽ ⁊ poſſibilitatem que ꝑtinent ad verã confeſſionis cõpletõem p̃ter penitẽtie competẽtis iniũctionẽ: fortaſſis impeditus ꝓpter tempꝭis breuitatẽ vl̾ corporis infirmitatẽ.

Jubileus Ad h̾ ꝓprie ꝓut oĩm indulgentiaꝝ fuit effectus principal̾r conſtituti ſumꝰ vt tolleremus hmõi negligentiaꝝ reatus. ⁊ ad h̾ ſpecial̾r oĩs indulgentiaꝝ locus videt̃ ordinatꝰ. vt pꝫ ex litteraꝝ tenoribꝰ omniũ remiſſionũ. attamẽ ſi poter; perage pniam tibi (ꝓut premittit̃) iniũctam: ad ſuꝑabũdantẽ que nulli nocebit cautelã. C. de teſta. Teſtamenta. ꝟ. Abundare. Nã in veritate qui pniam ſibi (vt p̃mittit̃) iniũctã non peragit: aut ꝑ indulgẽtiaꝝ remedia nõ abluit: nõ aliter niſi purgatõis igne crudeli purgabit. de pe. di. j. Si pctm̃. et c. Multiplex. cum ꝯcor.

Felix Quid ſi omĩa correquiſita ꝑfeci. oris tñ ꝯfeſſionẽ non peregi.

Jubileꝰ Nihil ꝓficis: nec ꝓfeciſti. de q̃ plene ⁊ ꝯfeſſiõis ĩſtitutiõe. vide de pe. diſ. v. In ſumma. attñ contritio poſſet eſſe tãta ꝙ tolleret omĩa pctã: imo pcti penã ſi nõ haberes ꝯfeſſoꝝ copiã. xlvij. di. Omĩs. in glo. ſecunda. et ꝑ doc. ibidem.

Felix Quid ſi cetera rite peregi: ſed ablata non reſtitui.

Jubileus Vel dicis de honoris aut rerum ablatione.

Felix Si honoꝝ ablati dꝫ fieri reſtitutio: qđ nõ credebã. dicas p̃mũ huiꝰ veram reſtitutiõis formã.

Jubileꝰ Conſtat ꝙ honoꝛ ceteꝝ rebꝰ p̃cioſioꝛ. ⁊ igit̃ p̃ferendꝰ ⁊ timoroſioꝛ auferẽdꝰ. vt. ff. ſi q̃s omiſ. cã. teſta. l. Juliana. Vñ dicimꝰ ꝙ crudelis eſt q̃ negligit famã ſuã. i. honorẽ. xij. q. j. Nolo. Et dicimus iniquũ iudicẽ ꝓpt̾ pcti crudelitatẽ fore ꝓprij honoꝝ ꝑſecutorẽ. vt ꝺ re iudi. Cũ eterni. li. vj de quo infra. dicet̃. ſed q̃ ꝓſequit̃ bona ſua tꝑalia ⁊ male diſpenſat. hunc dicimus negligentẽ: ⁊ eſt minꝰ pctm̃. de qua negligẽtia dicit̃. Expedit reipublice ne quis re ſua male vtatur. Inſti. de his q̃ ſunt ſui vl̾ alie. iu. §. penul. et ita ablatio honoris eſt crudele peccatum. et dicitur ꝓprie detractio. de qua dixit propheta. Detrahentẽ ſecreto ꝓximo ſuo hunc ꝑſequebar. Pſ. c. Et de huiuſmõi honoris reſtitutiõe ablati ꝑ diffamationis detrationẽ dixit. G. de monte laud. de ꝓuil̾. c. j. ſuꝑ ver. Prelatis detrahãt. in Cle. ꝙ non dimittit̃ detractori peccatum niſi ꝑ omĩa loca ꝑ que detraxit. ⁊ ꝑ alia ad q̃ cõuolauit. et al̾s modis omnibꝰ cuilibet ⁊ quomodolibet poterit reſtituat famã ablataꝫ. ⁊ ꝯcludit ꝙ hmõi

detractio ꝓpter rei tam crudeliter ablate preciositatē est grauissimū crimē. Concor. Henricus boych in. c. Cum tu. de vsu. vnde nisi tales detractores restituant (si saltem possunt) famā honoris ablatā. alioquin nostre iubilatiōis sibi nō (uerint in nullo profuturā.

Felix. Acerbū est qd̄ refers. ⁊ sufficit de laudabilis honoꝝ detractōis restitutōe. q̄d aūt de rerū surreptione.

Jubileus. De rerum vis fortassis ablatorum loqui restitutiōe. **Felix.** Volo. **Jubileus** Hec questio taliter vt quis consequatur pure nostre iubilationis gratiā requirit: vt aliquoꝝ habeam⁹ distinctionē solerter solutionis clarissimam. **Felix.** Dic primū de ablatis in bello. **Jubileus** Aut q̄s mouet bellum iustū aut iniustū. si iīustū sic̄ his dieb⁹ ꝓut asserit̄ exēpli grā mouebāt Switeñ et sui complices ciuibus Thuriceñ. iusticiā continuo patenter offerentibus: nō dubitamus teneri ad omniū ablatoꝝ restitutionē: ⁊ nō tm̄ vniuersitatē Switensiū. sed singulos de vniuersitate ipsoꝝ quātum ad singulos ꝑuenit. si aūt iustū fuerit bellum vt fuit ipsoꝝ ciuiū Thuriceñ se cōtinuo defendentiū contra Switeñ. et si nō habuerūt corruptā intentionē: extunc omīa q̄ rapiunt̄ ꝑ tales siue ꝓueniāt ab hostibus aut suis auxiliatorib⁹ licite pn̄t retinere. ⁊ hanc rapinā tādiu exercere donec offerat hostis ius et velit satisfacere. vt le. ⁊ no. dis. j. Jus gentium. xxiij. q. vij. Si de rebus. et per doct. ibidem. et ſm eosdē potest recipere vsq̧ ad plenariam satisfactiōem de omni damno dato tam sibi q̄z suis iniuste. ⁊ h̄ tam in predatiōibus ⁊ rapinis q̄z incendijs et effracturis et vulneribus et cedibus et alijs quibuscunq̧. sed vltra hoc nō deb₃ accipere nisi talis sit hostis qui aut propter infidelitatem. aut propter hereticā prauitatē. aut propter contumaciā aut ꝓpter aliquod viciū puta rebellionis seu inobedientie intantū excesserit q̄ bona eius publicari ⁊ suorum et terra priuari. et capientiū seruus fieri ex edicto publico fieri meruerit in quo casu pōt animo expoliari. in his taliter ablatis nullus tenet̄ ad restitutionē. s₃ pure retineat vt facili⁹ ꝓcedat ad nostre celebrationis iubilationē. Si aūt sinceri⁹ de his plura scire volueris. tractatulū Jo. de lig. intitulatū de bello. et in libro tuo quē cōdidisti de nobilitate. c. xxx. vsq̧ ad saturitatem videre poteris. de quo predicta collegi.

Felix Et quid de incendiarijs ecclesiarum ⁊ aliorum sacrorum.

Jubileus Non dubitam⁹ q̄ hi qui mouent iniquū bellum (prout iam dicti Switeñ asseruntur nouisse cum cōplicibus) et qui cōsequēter crudelissime ⁊ execrabiliter vigintiquattuor domus dei videlic₃ ecclesias monasteria. et capellas ⁊ xenodochia et oratoria bestialiter igne cremarūt et insuper etiā loca sancta et religiosa desolatione feroci deuastarūt aut huiusmodi crimīa fieri mandarūt. seu ṽbo aut facto aut dissimulatiōe. id est nō cōdigna correctionis infligende pena proportionabil'r reis imponenda ratificauerunt et taciturnitate consenserūt q̄ teneantur ad omne damnū ⁊ interesse: sed ratione incendij locorū sacrorum excōmunicatiōe maiori ligantur. et nisi per summū pontificem absoluūtur. de sen. excō. Tua nos. ⁊ c. Conquesti. ⁊ nisi tales videlic₃ omnes ⁊ singuli taliter ꝓut premittit̄ loca religiosa ⁊ sancta dānificantes. si saltem possunt vl' inquātum possunt vsq̧ ad extremam necessitatē lesis satisfecerint: per iubileū nostrū non proficiūt. Qui autē bellum iustū mouent ꝓut Thuriceñ. et nihilomin⁹ si locis sacris intulerunt hmōi damna sil'r pena tenent̄: nisi ecc̄ie vl' loca sacra (ꝓut sepe ꝯtingit) fuerint incastellata. i. mu

nitionibus et machinamentis defensorijs aut offensorijs tanq̃ castrum vel ca-
stellum aut opidũ armata vel munita seu fulcita. extunc si talibus locis p̄ iuste
bellantes: aut offensos aut offendẽdos: inferunt damna. nõ tenent put hec col
Felix Et q̃d de clericis in (ligunt in summa Jo. li. ij. ti. v. q. lxiij.
bellor certamie rapinas aut dãna partibus aduersis inferẽtibus.
Jubileus Si clericus in iusto bello de consensu dñi aut ducis vel capi-
tanei preliorum rapit aut raptis vtitur: rapta sua facit et nõ tenet
de damnis illatis: vt dicit frater Asteñ. vbi supra li. j. titu. xxix. ℣. Quid si cleri
cus: iuribus et ratiõibus notabiliter fulcitus. hic breuitatis gratia nõ allegãdũ.
Felix Contentor. Nam de bello hos et illos cõcernentia: vidi que scripsi
et collegi plura in libro de nobilitate p̄dicto. c. xxx. et ibidem etiam
de Switeñ et ipsorum et aduersariorum prelio desideranti desiderio. et ibidẽ. c. seqn.
et nunc restat patenter sup his enarrare qui per vim. dolum. potentiã vel frau
Jubileus De raptis placet (dem solent proximũ suum depdare.
vt loquamur. quis dubitat omnẽ furem et raptorẽ et vsura-
rium et quẽlibet illicitũ detentorẽ: quarumcũq rerum et beneficiorũ occupatorẽ
et inuasorẽ: et violentũ possessorẽ: et ad omniũ receptorum integraliter ad restitu-
tionẽ teneri: iuxta sacrorum canonũ dispositionẽ. et vt fiat talis restitutio vsq ad
vltimũ quadrantẽ et venditionẽ hereditatis et omniũ bonorum. etiã si oporteat
ipsum et familiã suam mendicare. et scd̃m sanctũ Tho. q facultas restituendi
semper est q̃diu debitor habet per quod satisfacere potest vsq ad mendicam
paupertatẽ vel extremã necessitatẽ: in qua tamen sententialiter sine omi culpa
accipit vite necessaria. in qua etiam necessitate furari possumus hec p Guilh.
et alios. xiiij. q. vj. Si res. et insup ibidẽ concludit p doc. q de malis quesitis
fiat restitutio si fieri potest: aut se cũ leso componat al's est extra gratiã: p quã
potest vel vellet cõsequi nostre iubilationis indulgentiã. imo al's damnatus ẽ
sicut fur vel raptor qui non restituit quod fraudulenter vel violenter abstulit.
De hac materia plenius si videre volueris: imo plenissime perlegas scripta p
Petrum de anco. sup regula: peccatũ non dimittitur. li. vj. et p Jo. in summa con
Felix fesso. li. ij. titulo. v. q. lxxxvj
Quid de dãno dato vel fraudulenter illato. **Jubileus**
Scriptum est. Qui occasionẽ damni dat: damnũ dedisse videtur. vt le. et no. de
homici. De cetero. cum cõcor. et in eodẽ. c. De cetero. Henricus boych. ponit
largissime distinctionis determinatiõem sic inquiẽs. Si quis dat operã rei illi
cite: et ille tenetur. et hoc verũ de occasiõe propinqua et ordinata. ad illud ponit
exemplũ: q si q̃s rixã incipiat et in ipso pcutit vel vulnerat vl al's male tractat.
pter qd amici ipsius et consanguinei indignati aliquẽ etiam pter consensũ suũ: aut
pter condescẽdentiã suam occidant vel debilitent. et talis est in culpa: et irregu
laris est. et tenetur ad dãnorum illatorum illis quorum interest refusionẽ. al's
si occasio est remota. vt si quis faciat gladiũ causa lucri cũ quo aliquis expost
occiditur nõ tenet. sed si dat operam rei licite. et adhibet diligẽtiã nõ tenet. secus
si nõ adhibet diligẽtiã vt repatores et constructores eminentiũ locorum siue rectorum
facere consueuerũt. de quo plene cũ suis clarissimis allegationibus pertinẽtissi
me deductis. hic causa breuitatis put supra p̄cauisti. vide Henricũ boych. vbi
supra. et vt hmõi occasiones pfundius intelligas. Nota si quis infirmũ vertit
vel transuertit in aliud latus vt citius moriatur: irregularis est. et etiam si cõsuluerit
si ex hoc mors vel quasi fuerit citius subsecuta irregularis est. fortius si consului

aliquem mortificandũ: etiã si non moritur: sed al's enormiter et vsq; ad mortem vulneratur vel percutitur aut conquassatur. et si clericus taliter fuit lesus: mandans est excõicatus. et si imiscuerit se diuinis est irreglaris. vt no. ibidẽ.

Felix. Et quid de his qui per dolum damnũ dant?

Jubileus. Hoc multipliciter potest contingi: sed dicas de cuiusmodi dolo certificari volueris.

Felix. Primum de iniqui iudicis vel arbitri vel arbitratoris mala conditione.

Jubileus. Scias leges imperiales diuinitus cõditas: et insup sacros canones in iniquorum iudiciũ. sub quibus etiã arbitri iuris aut arbitratores et cõsulatores et consimiles et proconsules et scabini et pretores principũ ac vniuersitatũ et collegiorũ et capitulorum eccl'iarum et mõasteriorum psidentes cõprehendunt lamentabiliter vt equaliter pretactũ est clamitare detestationem. Nam aliqñ iniquã sñiam ferũt dolo malo: aliqñ p ĩprudentiã. in pmo cãu si timore siue cupiditate: siue odio siue amore: aut alia causa iniquã tulerũt sñiam: tenent precise ad oẽe interesse illi q ex tali sentẽtia lesus ẽ. h est ad omne dãnũ in quo lesus diuinitus est: nisi forte possent inducere illũ p q iniquã tulerunt sententiam ad plenariã restitutionẽ faciendã ei qui fuit lesus. vt pz. C. de pe. iudi. qui ma. iu. l. vlt. xj. q. iij. Quattuor. et illos iniquos iudices siue sint clerici siue laici singulares. aut cũ vniuersitate et collegio manẽtes (prout pmittit) nõ suademus transituros ad nostre iubilatiõis grãm. qr pderent laborẽ et expensam. nec al's videbũt lumẽ i eternũ: sed transeãt cũ iubilo suo ad luctũ sempiternuz. quia hic receperũt mercedẽ suam Math. v. et in corruptiõe sua pibũt iniusticie mercedẽ suã recipiẽtes. ij. Pe. ij. nisi satiffecerint leso dũmodo potuerint. vt no. ibidẽ. Dicit etiã sanctus Tho. hoc crimẽ vicz iniqui iudicis grauius fore rapina quia aucte diuina abutẽdo nõ simplicis homĩs sed dei vices gerẽdo i terris. malignant. ij. paralip. xix. et sic in iniuriã proximi deũ inhonorãt. Nec dñs nr iesus xps in cruce moritur orare voluit p talibus: put etiã fuerũt Cayphas et pylatus quia sciuerũt qz fecerũt tanq; legisperiti: sz orare voluit p illis q nescieurt quid fecerũt. Lu. xxiij. et de his iniqs iudicibus et aliis pdictis prie Dauid scpsit totũ psalmũ. lj. videlz Quid gloriaris in malicia: vsq; in finẽ. quem leges cum diligẽtia. Sed de secundo mẽbro vicz si p imperitiã iniuste iudices aut psidentes iudicant. tenent fm leges pdictas. leso inqñtũ bonuz et equũ videbit religioni iudicantis. ff. de fa. et extraor. cog. l. vlt. In iudicio tñ anime tenent ad restitutionem leso. Aliam vero tremendã mali iudicis penam vide in pall. c. Cum eterni. de re iudi. libro. vj. hic breuitatis benignitate non ponendam.

Felix. Bene dicis. Nam de illa materia nuper specialem feci collationez que incipit Gyrum celi circuiui. vbi reliq repiemus sufficienter expressa. et tales inique iudicãtes cuiuscũq; fuerint condictionis nõ arbitror nisi satisfecerint iuxta iuris normas ad tuas licite transituros iubilatõis solẽnitates Nam hi prie (put ptactũ ẽ) sunt honoris prij psecutores q ẽ psecutio seuissima vt in dicto. c. Cum eterni. et q sibi neq;: cui bonus erit. ac si diceret: nulli. Ecci. xiiij et si hmõi nequitia ab aliis ignorat. leuis tñ est consolatio q in seipo confusus est: vt dixit Johes crisost. in Omelia. Nunc restat dicendũ quid de iuristis?

Jubileus. De iuristis. aduocatis. notariis. scribis. put de iudicibus tanq; de psonis non oĩno priuatis et de curialibus et curtizanis. prothonotariis: et cancellariis et horum substitutis. pcuratoribus et horum sol-

licitatoribus ⁊ testibꝫ. de quibꝫ simil'r notat in tuo libro de nobilitate.c.j. quid dicam nisi qꝛ nullū malū impunitū: ꝑut nullū bonum irremuneratū remanere cōsueuit: vt de pe.di.iij. Pium. Putamꝰ conciliū Basilieñ in eo in q̄ deliq̄t fore iustꝫ dei iudicio patenter correctū. Uidi reuera dū fuerat in sui floris amenitate q̄ in iudicibꝫ ⁊ auditoribꝫ ⁊ conseq̄nter in singulis suppositis nulla vl' modica fuit equitatis vl' iusticie rigoris obſuātia sed oīa . auaricia.dolo ⁊ fraude fuerāt subacta.et ꝑut quondā in romana curia videbant auditoribus ⁊ iudicibus ⁊ p̄sidētibꝫ exenia vl' propine in esculentis ⁊ poculētis liberal'r oblata que cōsumi poterant ꝑ tempora breuissima. vt de rescrip. Statutū.§. Insup.li.vj. sed hic aliter. Nam ne donaria cito corroderent a tinea: aut defedarent a culice strabone vel musca. et igit hic videlicꝫ in concilio Basilieñ ex pacto vel consuetudine turpiter introducta: ⁊ nō aliud nisi auri aut argenti massa vñ plurimoꝝ iudicū marsupia nequiter breuissimi tp̄is cursu fuerūt farcita. nūc vt putamus reliqui conciliij vel p̄sidentes aut degentes ibidē vel alibi contra explorati iuris discretionem impatienter in nomine dyaboli cui complacuerunt patiuntur intolerabilē sui status diminutionē. nec ꝑditio reꝝ male cōquisitarum ipsis manebit aut cōplebit restitutionis oportunitatꝭ (prout infra dicemꝰ) adludentiū fortune qualitatē. Et nunc ad propositū reuertamur si tales iudices aut curiales ꝑ dolū ad fraudem seu falsitatē damnū aliquibꝫ intulerint. vel extra debitū fallaciter quēpiam exactionauerūt. absq̄ penis aliis ꝑ iura constitutis tenent ad dānoꝝ illatoꝝ refusionē. iuxta prenotata. alioq̄n nedum nostre iubilationis gr̄e beneficia sibi nouerint: nūc aut in futurū minime ꝓfutura . sꝫ insuper maledictiōe merent confundi sempiterna.

Felix Miror quare nō iudices iuristas et ceteros curiales hmōi qui freq̄nter iustificāt impiū ⁊ qui ꝯdēnant iustū ⁊ abhominabiles sunt apud deū. vt Prouerb.xvij. et nō abhorrent q̄ timor ⁊ tremor veniēt sup eos ⁊ ꝯtexant eos tenebre et dolore parturiētis cōtremiscāt. Deut.xxxij. ⁊ q̄re nō ꝯturbati sint ⁊ cōmoti sint et tremor app̄hendat eos: dū tam impudēter formauerīt sibi ſmonē neq̄ in dolo proximo suo. ⁊ vt tales tam frequēter acclamantur ⁊ cōmuniter diffamantur.

Jubileus Hi ꝓprie sunt de quibꝫ dixit ꝓpha Hiere.iij. Frons mulierꝭ meretricis facta est tibi. noluisti erubescere. vnde his iudicibus iuristis ⁊ curialibꝫ falsitatis aut nequitie tam frequēter opponit criminis obiectus: prout furtū molitoribꝫ. proprietas claustralibꝫ. rapina nobilibꝫ. seditio militantibꝫ. credulitas militaribꝫ. seueritas dominātibꝫ. fauor consulibꝫ. iniquitas assessoribus. partialitas officialibus. corruptio testibꝫ. exactio tabellionibus. incōgruitas scriptoribꝫ. contentio procuratoribꝫ. mendaciū mulieribus. incōstantia dominabꝫ. incōtinentia monialibꝫ. luxuria iuuenibꝫ. adulteriū coniugibꝫ. indiscretio virginibꝫ. cōcubinatus sacerdotibꝫ. excōmunicatio popularibus. indeuotio confitentibꝫ. tepiditas absoluētibꝫ. trepidatio predicantibus. inaduertentia cōsedentibꝫ. et spretus audientibꝫ. negligentia p̄lationibꝫ. simonia spiritualibꝫ. auaricia clericalibꝫ. blasphemia lusoribus. circūuentio mercatoribꝫ. fraus negociatoribꝫ. dolus institoribus . negatio vendentibꝫ. mēdacium vectoribus. periuriū ruralibꝫ. ebrietas rusticalibus . scurrilitas cōuiuantibus . garrulitas hospitibus. procacitas cauponibꝫ. vsura contrahentibus . adulatio clientibus. pigritia seruientibꝫ. curiositas artificibus. laudes histrionibus . inuidia mēdicantibꝫ. discordia cohabitantibus. dissolutio magistratibꝫ. inobediētia scolaribus. repulsio paupibꝫ. reuerentia diuitibꝫ. subtractio rebus ac detra-

ctio honoribꝫ.⁊ improbitas omnibꝫ cõductis laborãtibꝫ:ita ꝙ hmõi viciorum
in cõmune ꝓuerbiuꝫ deductoꝝ inoleuit cõtinuationis sermo tam consuetus ꝙ
istis singulꝭ ⁊ vniuersis tanꝗ̃ iuristis ⁊ iudicibꝫ: ꝓut ꝑ̃dixímꝰ hec infamie nota
ac si foret laudis cõmẽdatio magꝭ incutere nõ soleat pauoris seu palloris vlꝭ eru
bescentie metꝰ. Nam vt dixit poeta laureatꝰ loq̄ndo de subita mutabiliꝗ̃ luso
rum fortuna.dum mox illico crescit ⁊ decrescit inq̄t cõsuetis nõ est passio cum
incõsuetis tanta perditio oĩno foret meroris intricatio. Et dixit commẽtator.
Sermo qui famatur ab omnibꝫ nõ est oĩno falsus .et ita ista ꝓuerbia tã cõmu
niter diuulgata ꝓut ꝑ̃misimꝰ de iuristis ⁊ ceteris nõ sunt vt ꝑtꝫ ꝑ omĩa funda
mẽtꝭ carentia. Nihilominꝰ tñ nisi resipiscãt nõ ꝓderit ipsis hec nostra vlꝭ alia

Felix Et si tales qui dãna vel iniurias mihi (peccatoꝝ indulgẽtia.
tam nequiter intulerũt (ꝓut effectualiter nuꝑ mihi violẽter de fa-
cto certi presidentes inuexerũt)et iuxta tue distinctiõis normas ꝑ leges atꝗ̃ iu
ribus fulcitas damna nõ restituerũt. vel alꝭs nõ satisfecerũt:⁊ vt cõsequar gra-

Jubileus. tiam iubilatiõis tue teneor ne ad debitoꝝ oĩm remissionẽ.
Ad debitoꝝ remissionẽ iuxta simplicem quorundã oratõis
dominice ruminationẽ(iudicio nostro)simplicẽ percipe nõ nostrã sed laudabi
lem doctoꝝ distinctionẽ: suꝑ de officio misse ⁊ orõne dñica laudabilꝛ cõscriptã
Clarũ est enĩ ꝙ dãnificatus iniq̃ in honoris ⁊ reꝝ oblatõe(nisi libere voluerit)
non teneť ex necessario salutis ignoscere sed semꝑ põt ablata repetere ⁊ iniuriã
vindicare cũ iuris moderamĩe. Sed breuiter vt sincerius intelligas vtrũ offensꝰ
teneať offensam dimittere. Ad qđ rñde dupliciter. aut quãtũ ad rancorẽ vindi
cte:aut quãtũ ad actũ iusticie. Primo adhuc dupliciter qꝛ aut q̃ntum ad actũ
rancoris interiorẽ.et sic dimittere est necessitatis vt grãm ꝑ̃dictam ꝯsequaris
aut quantũ ad actus exteriores:scꝫ signũ amicicie:tunc distinguendũ est: quia
aut ille q̃ offendit petit sic est nccĩtatis:aut nõ petit. et sic nõ est necessitatꝭ:nisi
forte ad aliq̃s perfectos(ꝓut fecͭ thesaurꝰ)si aũt intelligiť q̃ntũ ad actũ iusticie
nõ oꝑtꝫ nec teneť. ĩmo possumꝰ iusticiã petere mõ seruato. Uel aliter ⁊ meliꝰ:
qꝛ h̃ ꝑ̃t intelligi vlꝭ q̃ntũ ad inimiciciã:⁊ sic est nccĩtatis. vlꝭ quãtũ ad iniuriã. et
sic est suꝑerogatiõis:nisi forte ꝓut ꝑ̃diximꝰ q̃ꝫtũ ad ꝑfectos. Concor. Guilh. du

Felix Tu dixisti de offensoribꝫ ⁊ offen- (randi in rõnali dinoꝝ suꝑ dñica.
sis.sed ꝑ hoc clarus non sum vtrũ sit de necessitate caritatis ꝙ ini-
mici diligant. vel sit de necessitate caritatis ꝙ homo signa vel effectꝰ dilectio-

Jubileus. Si ꝑ iam dictam distinctio- (nis inimico exhibeat.
nem nõ es clarus. vide Joh. in summa cõfesso. qui pꝰ san
ctũ Tho. hoc clare ꝓseq̃tur libro
iij.ti.xxxiij.q.ccxij.⁊ sequẽti.

Felix. Breuitatꝭ cã sum contentꝰ in il
lo ⁊ ex dictis tuis cõpetẽter in-
ferre si nolens dimittere rancorẽ(ꝓut ꝑ̃mittiť)ad iubileũ tuũ ꝓcedere ꝓhibetur
potius ille qui cãm rancorꝭ.i.dãnũ intulit inique ⁊ nõ recog̃scit verbo nec oꝑe
et valet arg. a fortiori:vt ꝑatꝫ in Cle. de reli. ⁊ vene. sanc. in glo. iij.

Jubileus Benedicis. Nec obstat quia dixit Christus Lu.v. Si ergo
offers munꝰ tuum:hoc est ꝭm glo. qꝛ nõ licet irasci:si recor-
datus fueris:qꝛ frater tuus habet aliq̃d aduersum te.id est ꝙ frẽm tuũ leseris.
relinq̃ ibi munꝰ tuũ añ altare.⁊ vade:affectu(vel corꝑe:si inueniri poterit)recõ
ciliari fratri tuo. Est aũt sñia:si nõ licet irasci fratri tuo .multo minus odio ha
bere ⁊ minime odire inique ⁊ ledere et non facere.

Felix Sum contentus sed modo dic de lusoribꝫ qui ꝓut videtur violen

ter auferendo nul- **Jubileus** De lusorib⁹ multi mlta loquunt. sed cō li faciūt insultus. muniorē ꝛ omniū viarum mitiorem eligamus. vtinā adhuc rite ꝓ lusorib⁹ vt resipiscerent ꝓcederemus. Vñ fm Ray. et glo. Archid. ibidem distinguam⁹. vel aliqs voluntari⁹ ex cupiditate lusit. et si tūc amisit nō repetit: qꝛ nihil rehabebit. si aūt lucratus est: tūc tenet ad restitutionē saltē in iudicio anime quā saluare volum⁹ ꝑ iubileū. sed nō illi a q̄ recepit: quia similis dolus in eo fuit: sed pauperib⁹ erogetur. sed si quis inuit⁹ aut attractus ꝑ vim vel nimiā alterius importunitatē: aut ꝑ dolum in ludo cōmissum amisit: pecuniā illam potest repetere. ꝛ alter in iudicio anime p̄dicto nō tenetur illi restituere sed pauperib⁹ erogare. Nec obstat si quis dicat nec lusores de me lucra ꝯsequentes mihi restituūt: ꝛ plus de me q̄ ego de ipsis cōmuniter receperūt. Dico etiā q̄ nō obstat qꝛ fures vl raptores mihi mlta rapuerūt. ecōtra tamen furari vel rapere nulla iura nisi necessitatis tempore ꝑmiserunt.

Felix Et sic lusores vt audio snialr damna cum maledictiōis pena siue lucrent siue perdāt: cōmuniter reportabūt. et satis est acerbū faucibus meis. quia hucusq; mihi nunq̄ feci remorsum conscientie de in ludo perditꝭ vl lucratis.. ꝛ hoc idem puto de omnib⁹ consodalibus nostris.

Jubile⁹ Credo q̄ hoc fiat ex ignorātia crassa que neminē excusat. vt. xxxviij. dis. Si in laicis. ꝛ. c. Que ipsis. cū concord. Nam si viderēt aut requirerēt doctores aut peritos vel frēm Jo. in summa lib. ij. ti. viij. q. xxiiij. in his breuit informari nō dubitarent. et insuꝑ puto de consuetudine taliter seruari et iure municipali vt fiat restitutio nulli de perditis in ludo. Vnd dict⁹ Jo. concludit in fine nisi fiat per falsitatis dolum vt ibidē. sed tamē nō excludit vt erogetur lucrum paupib⁹ in foro conscientie vt securi sim⁹ apud illū iudicem vbi iustus vix saluabit nisi quis lucret de ꝑsonis talib⁹ que als alienare nō p̄nt vt sunt minores. pupilli. amentes: ꝛ fatui. ꝛ insuꝑ si fuerint religiosi cuiuscūq; stat⁹ ꝛ etiā episcopi quoꝝ res ꝛ reꝝ vsus tantūmodo ꝓ licitis ꝛ honestis actib⁹ exercēdis est ipsis ꝛ nō aliter concessus. tales eñ prelati vl religiosi ꝑ talem modum nec lucrari nec perdere possunt prout infra sincerius dicetur. **Felix** Est ne aliquis lud⁹ licitus. **Jubile⁹.**

Vtiq; sic. Nam potest fieri ludus causa fortitudinis exercende. videlicet cum hasta. pila vel lapide iaciendo. vel currendo, saliendo. luctando. pugnādo. dimicando. ꝛ omis ludus qui fit causa virtutis ꝛ etiam subtilitatis vt instatis. vt legitur ꝛ notat per doc. in auten. vt om. obe. p̄ri. in p̄n. coll. v. ꝛ etiā vescendi causa vel cōuiuādi. vt. ff. de alea. l. eoꝝ in cōuiuio. ꝛ omis ludus licitus. vt ibidem. l. solent. et seq̄n.

Felix Et quare ludus qui iurib⁹ fortune penitus innititur est tam diligenter prohibitus.

Jubileus Amore dei. de hoc sufficienter vide Ray. li. ij. c. vlt. de aleatoribus: vbi enumerātur multa vicia de ludo patenter ꝓueniētia. videlicꝫ lucrandi cupiditas. i. auaricia spoliandi volūtas. mendacia. ociosa verba: ꝛ multū vana blasphemia. proximi corruptio. tempis amissio et multa maloꝝ impressio. de quib⁹ clarius ibidē tibi legere p̄sentibus cōmitto ex quib⁹ merito cōiecturare poteris si ludus est licitus: ꝛ si ablatoꝝ diligentius fiat restitutio vt iubilei nostri fruaris beneficio. **Felix** Sed quid dicis de meretricib⁹ ꝛ de meretricio suo factis ditioribus an cum dicto lucro retento vel sine lucro venerint vere penitentes: ipsis ꝓficiant tue iubilationis solēnitates. **Jubileus** Vtiq; sic. Nā

et taliter Maria videlʒ egyptiaca per cõfessionẽ ⁊ contritionẽ. ad verũ recõci-
liatiõis beneficiũ fuit restituta. Nam meretrix licʒ turpiter lucra recipiat: tamẽ
iuribus nõ compellitur vt restituat nisi ab illo qui donare nõ poterat sibi talit̃
conquirat. vt sunt ꝑsone p̃dicte videlʒ minoꝛ. surdus ⁊c̃. et episcopus ⁊ quilibʒ
religiosus et religiosoꝝ p̃latus. tales enĩ si donant: donatio nõ tenet. Vñ resti
tutio per talem modũ: ꝑ meretricẽ necessario fieri debet: si saltem habet vt colli
gitur ex p̃dictis. **Felix.** Et quid de hmõi pre- latis ⁊ religiosis. **Jubileus.** Tales enĩ pre lati et religio-
si qui meretricib⁹ aut ꝑsonis inhonestis eccl̃iastica bona paupib⁹ ⁊ licitis ope-
ribus ⁊ opibus debita ꝯferunt: sunt raptoꝛes: et per ꝯñs tenenť ad omẽs repo
sitionis ⁊ restitutiõis obligationes. Hi autem sunt de quibus scriptum est pro
ut similiter de clericis quibuscunqꝫ taliter sua bona distribuentibus. Ecclesiaꝫ
defraudare: sacrilegiũ est et accepisse paupibus erogandũ ⁊ esurientibus pluri
mis id reseruare vel incautũ vľ intimidũ est: aut qḋ apertissimi sceleris est ⁊ ali
quid subtrahere omniũ pꝛedonũ cupiditatẽ superat. xij. q. ij. Gloꝛia episcopi.
vel amico rapere. Item in concilio toletano. Si illi q̃ nulla ex rebus suis pau
peribus chꝛisti distribuũt: eterni iudicis voce condemnabunť in futuro. quan-
to magis qui auferunt pauperib⁹ quod nõ dederũt. xij. q. ij. Et si illi: Item ne
dum p̃latus vel clericus aut monachus male consumẽs vľ qḋ min⁹ malum est
seruãs res ecclesie. sed quilibet etiam laicus res pꝛopꝛias suãs vltra sumptus
suos cũ sciat vel videat indigere paupes violentiã ⁊ rapinã dicitur committe-
re: vt colligiť ibidem. de quo pleni⁹ vide. Jo. in summa: li. ij. ti. v. c. xiiij. et quo-
modo illi ad nostrũ iubilationis festũ pꝛocedãt. per se ex p̃tactis diligenter col
ligere non postponãt. **Felix.** Quid aũt de io- culatoꝛibus. **Jubileus** De ioculatoꝛib⁹ ni mis ⁊ vagis vt ita
loquamur scolarib⁹: nisi ꝑ dolũ aut fraudẽ acquisierint. ⁊ pꝛesertim ab illis qui
bus donare taliter est pꝛohibitũ receperint sine restitutiõis onere (pꝛout locuti
sum⁹ de meretricib⁹) seruatis seruandis: cõsequi possunt nostri iubilei bñficiũ.
Felix Et quid de religiosis viris vľ mulierib⁹ ad iubileũ si- militer ambulare desiderantib⁹ ⁊ firmiť ꝓponẽtib⁹. **Jubi-
leus** Religiosos p̃latos ꝑ se ⁊ sibi subiectos videlicʒ monachos aut alios
religiosos viros auctoꝛitate superioꝛis fulcitos. et ꝓꝛietatis vicio cũ
continuatiõis intentiõe non interfectos. putamus secure transituros. securio-
res tamẽ in monasterijs credimus cum obseruantia regulari ꝑmãsuros. Nam
sepe bonũ non est faciendũ sine licentia supioꝛis ne deterius inde cõtingat pro
ut le. ⁊ no. de cle. nõ re- si. Inter quattuoꝛ. **Felix** Et quid de monialib⁹. **Jubile⁹** Quib⁹ de iure scripto ex suo
monasterio p̃sertim in tali casu nunqꝫ licebit egressus. vt le. ⁊ no. in. c. Unico.
de sta. regu. li. vj. licet aliter Clemens papa sextus in extrauaganti que incipit
Assensu fratrũ ⁊c̃. disposuerit. cui⁹ tñ dictamẽ peritioꝛib⁹ mihi nunqꝫ placuit.
Felix Quid aũt de religio- sis pꝛopꝛietarijs. **Jubileus.** Illi maneant extra iu- bileum nũc ⁊ in perpe-
tuũ: in eterne maledictiõis signum. Nam illis tanqꝫ in peccato soꝛdentib⁹: nõ
valebit indulgentiaꝝ cuiuscũqꝫ benedictiõis beneficium.
Felix Et quid si pꝛelatus suus libere dispensat: concedit ⁊ indulget vt re
ligiosus possideat in melioꝛi foꝛma qua fie- ri potest et statuta canonũ relaxat. **Jubileus.** Et si p̃lat⁹ ta- lia posset simi

liter pure concederet vt monialis cum mōacho dormiret: quia in vtroq3 paris potestatis auctoritatē haberet: ꝛ ꝙ substantialia religionis dissolueret. Sz hi errant corde cū nec papa possit contra capl'm. Cum ad monasteriū. de sta. mo. dispensare ꝛ ꝓprietatis incōtinentie seu inobedientie vicia petētib⁹ indulgere.

Felix Forte nō dicis verum. quia hoc foret infinite m'ltitudini parcendū de quo le. ꝛ no. xliiij. di. Comessatiōes. ꝛ plenissime ꝑ Jo. in summa li. iij. titu. xxx. c. viij. quia nec multitudo ꝯcubinariorū et adulterorum publicorum et occultoꝝ tollit execrabilē peccati maculā infinitoꝝ. et nisi hi ꝛ illi peritorum cōsilio penitus resipiscant. de indulgentijs nūc aut in futurū nihil reportant.

Felix Uidebo si potero cū religiosis, si contra tui rigoris sententiā vti potero saniori consiliario.

Jubile⁹. Jte ꝛ interrogate diligenter: ꝛ cū inueneritis renūciate mihi vt et ego veniens adorem eum. Math. ij.

Felix. Sum cōtentus: vel q̄si de hmōi ꝓprietarijs. sed vadam⁹ ad alia ꝛ dic q̄d de s'uis ꝛ ancillis?

Jubileus Hi sunt multiplices. quia sunt serui ꝛ ancille qui emptitij dicūtur ꝛ illi se alienando preter dn̄i voluntatē qualitercunq3 cum corpore furtum cōmittunt. prout le. ꝛ no. liiij. dis. Si seruus absente. ꝛ pro nullo bono malū est faciēdum. de vsu. Sup eo. cum ꝯcor. sed de mercennarijs dicam ꝙ vadant sine preiudicio domini vel alterius. prout hec ꝛ alia videre poteris ꝑ Jo. an. in nouell'. de restitutiōe spo. Ex parte. sup. §. Commodo.

Felix. Et quid facient seculares clerici?

Jubileus. Si ex ipsorum absentia nulli derogat. ꝛ si ad residentiā ex obedientia vel debito nō tenent: vadāt in nomīe domini. putamus tamē securum: superiorū petere licentiam et reportare litteram cōmendatitiā. etiam si fuerit episcopus vel prelatus. de quo de cle. nō resi. Relatum. ꝛ c. sequēti. et ibidē ꝑ totum.

Felix Sed quid de clericis aut religiosis horas canōicas negligentib⁹ an per supplementū talis obmissionis suffragari poterit ipsis beneficium tue iubilationis.

Jubileus. De horis canōicis ꝑ negligentiā ꝛ nō necessario. puta infirmitat' causa obmissis videtur dicendū ꝙ beneficiati in cathedrali vl' collegiata aut claustrali eccl'ia vbi iuxta ritū hmōi ecclesie perfici solent psallendo taliter hore canonice. ꝛ vbi propter diuina celebranda solēniter mihi officia principal'r sunt fundata ꝑsonis ministrantib⁹ in domo domini competentia stipendia. tales persone tenentur ad horas ca nonicas: cessante iusto impedimento: nō in domo vel loco priuato: aut in angulis eccl'ie perficiendas: si saltem abiles sunt et possunt. sed reuerenter ꝛ psallenter cum choro ꝑficere: al's non satisfaciunt. Diximus autem notanter infirmitat' causa. Nam lex dicit. Famuli egri quos curamus. nobis seruire intelligunt. ff. de sta. li. l. liiij. §. Stichus. et tempe infirmitatis pascēdi sunt prout clerici de suis beneficijs. ff. Commodati. l. Jn rebus. §. Possunt. Non autē putamus leuem excusare febriculā: aut veterem quartanā. vt. ff. de edil'. edic. l. j. §. Sed sciendū. ꝛ in his videt conscientia cuiuslibet oneranda. vel qua infirmitate nō orantis consciētia veniat excusandi. vt leg. ꝛ no. de vo. c. vlt. et Archidya. c. vlt. de hereti. libro. vj. in glo. vltima.

Felix Et si cessantib⁹ l'timis ipedimētis talit' horas canōicas nō ꝑfecerūt et gloriosos stipēdioꝝ fructus: ꝛ mercedē laborū ad quos tenebātur ꝑceperūt. an ne ꝑ iubileū penitus quietationē (seruat' s'uandis) reportabunt.

Jubile⁹. Ecce diximus supra de mercenarijs seruis ꝛ si tales conducti precio laborez sibi condictũ aut opus sibi debitum per diẽ nõ perfecerint. ociosi quoqꝫ per singulas horas diei vacauerint ꝛ a patrono cõductore nihilominus inclinato iã sole stipendia plenissime ꝑceperint. quid putas aliud nisi ꝙ furtũ ꝛ rapinam cũ dolo ꝛ fraude cõmiserint. ꝛ nisi restituerint: iubilei nostri gratia carebunt. immo nisi dño conductore satisfecerint: peccatorum veniã nũqꝫ reportabũt. Unde discreta ↄfessoꝝ scrutinia huiusmodi clericos: immo ꝑlatos ad restitutionẽ fru ctuũ inducant. Nã vtiqꝫ beneficiũ daꝛ propter officium. de rescrip. c. fi. li. vi. cũ concor. nec nobis constat qualꝛ hmõi clericis aliter sit consulendum. Nam vtiqꝫ si stipendiũ fuerit ꝑpter aliquem laborem: opus vel operã collatuz obsequiũ ꝑsupponit fideliter exequendũ. Ita no. doc. in. c. j. de cele. mis. ꝛ Ray. li. j. de apostatis. §. Itẽ nũqꝫ clerici. ꝛ. §. se. ꝛ Archidya. ibidẽ in glo. Et licet hec dura videanꝛ quibusdã: aliud tamẽ non sentimus dicendũ nisi aut suppleat ꝑ simile aut equiualẽs. vel restituat fructus. sed si noueris dic rogito si cuiqꝫ tali sit salubrius consulendũ.

Felix Mihi nõ constat nisi summus pontifex de nouo faciat pontem illis vt ad iubileũ ambulent: aut alias animas suas saluas facient. aut inueniaꝛ remediũ prout dictũ est supra de basilisco. et presertim propter illos ꝗ nunqꝫ vel raro legerunt horas canonicas et continuo receperunt pensiones ecclesiasticas.

Jubileus De clericis beneficiatis vtiqꝫ ad horas canonicas obligatis ꝛ in ecclesia vel extra perficiendas constitutis dicimus prout de canonicis supradictis. Sed de clericis in ordinibꝫ minoribꝫ constitutis ecclesias ꝑrochiales possidentes. ꝛ fructus largissime vlꝫ etiã quantumcũqꝫ modicas ꝑcipientibꝫ: quid dicemus nisi prout de laicis decimas ꝛ fructus ecclesiaꝝ ad ipsos minime ꝑtinentes imbursantibꝫ: nisi sint de illis decimis de ꝗbus ꝑ ceteris clarius dicit Jo. in sum. li. j. ti. xv. q. xv. alias tales clerici prout laici sunt raptores ꝛ spoliatores. Rem ad se minime ꝑtinentẽ pertinaciter occupantes. Nec putamus nostre iubilationis celebritatẽ perficere. nisi voluerit effectualiter rapta restituere. vel saltẽ cũ consilio peritoꝝ paupibꝫ erogare. Ita dicit doc. vbi supra. ꝛ singulariter singula colligi possunt vbi colligimus predicta. ꝛ alias ratio multũ militat ꝛ experientia rusticat vt mẽs intelligentiã plene percipiat. sed singulas doctoꝝ allegationes refricare fortassis nutricatõis possemus tediũ legentibꝫ inculcare. Clerici aũt in sacris ↄstituti ꝛ nõ b eneficiati. aut ad officia salariati ꝛ si horas canonicas ñ ꝑfecerũt ꝑ iubileũ (seruatis seruãdis) gratiam ꝛ absolutionẽ reportabũt.

Felix Sum contentus ꝛ puto pauperes religiosos cũ talibꝫ clericis comꝑhendendos. Nam de ista materia lucidius dudũ in quodã tractatulo de validis mẽdicantibꝫ intitulato scripsi conclusiones fulcitas cõpetenter iuribꝫ ꝛ rõnibꝫ nunc dicas nobis de excõicatis.

Jubileus Excõicatus põt esse in gratia dũmodo penituerit ꝛ leso satisfecerit. Hic si in sũma fuerit a canone apud sedẽ aplĩcã absolueꝛ ꝛ gratiã nr̃e iubilatiõis seruatis seruãdis cõseqꝛ videat aũt ne ꝑ dolũ ꝑcesserit aut leso ignorãte colluserit. ꝛ cũ leso ↄcordatus propter potentiã aut aliũde taliter absolutõem extorserit: aut ꝑ interpositã personã clericũ lesit: aut lesionẽ disposuit. vt le. ꝛ no. i. c. j. de homi. li. vj. ꝺ assisinis ꝛ clarissime ibidẽ ꝑ Jo. mo. quibꝫ oĩbꝫ dol⁹ ꝛ fraus nõ poterit suffragari. de rescrip. sedes cũ ↄcor. Itẽ iuxta tenorẽ iãdicte decre. videlz. c. j. de homici. li. vj. sunt excõicati. nõ tm̃ ꝗ clericũ ꝑ assisinos ledũt: sꝫ ꝗ terre pricipẽ etiã minorem

occidi disponūt: prout nūc est casus recēter p manibus de assisinis in opido fri burgeñ. Constantieñ. diocesis incarceratis q salariati (put pfitent) z inducti p certas psonas principē austrie pdere voluerūt. q qdē psone videlz pducentes assisinos siliter pter excōicationē put ibidē ptinet sunt alis execrabilibꝫ penis inuolute. a qbus omnibꝫ nisi de speciali mādato pape (etiā si mors principis nō fuerat subsecuta) p nostrum iubilatōis beneficium absolui non potuerunt.

Felix. Sufficit de illis p ecclie constitutiōem excōicatis. Sed quid de per hominem grauatis.

Jubileus Per hominē excōicatus nil proficit nisi per eundē cum satisfactione fuerit absolutus. aut apud supiorem sniam contra se male platam fuerit psecutus. put le. z no. in. c. Ut debitus. de ap. z in. c. Venerabilibꝫ. de sen. excō. li. vi. cū pcor.

Felix Et quid si suspensus.

Jubile⁹ Suspensio est mltiplex. vt le. z no. ī clemen. Cupiētes de penis. in glo. magna. et nouellis in. c. Ad hoc. de ap. de qua mlta forēt dicēda. Sed ad ppositū nrm putamus distinguenduz. vel aliqs est suspensus siue sit a iure vel ab homine p pter delictū z stat in delicto: talis nil proficit in nostro iubileo. z hoc si delictuz est publicū vel occultū. vt est crimē concubinat⁹. put infra dicet. cū non sit in caritate. vt patet ex pdictis. vel est suspensus ppter delictū ppetratum confessum. et contritū z satisfactū est lesis z ad temp⁹ vel ppetuo. z si tunc est suspensus a tali actu per quē meret indulgētia. puta ab ingressu ecclesie. z talis p cōsequēs suspensus est ab omni ecclia. vt. iiij. q. v. Quisqs nihil pficit. sz si suspēsus est a tali actu q nō reqrit opus pp ter quod dat indulgētia. vtputa ab officio misse z tunc pt seruādis pficere put colligit ex pmissis.

Felix Et quid dicis de interdictis.

Jubileus. De interdictis putamus dicendū sicut de suspēsis. Nā put dicit Jo. an. in. c. Ad hec. de ap. tunc suspēsio z interdictū in mltis paribꝫ passibꝫ ambulāt. z put colligit ibidē credimus q in hoc doctores discretionē nō faciāt: si tamē dubia occurrāt ad ipsos recurrant.

Felix Et quid si quis inique fuerit excommunicatus suspensus vel interdictus an seruatis seruandis sibi proficiat iubileus.

Jubileus Sententia pastoris seu prelati siue iusta siue iniusta fuerit semper est timenda. vt. xj. q. iij. c. j. z dum taliter timet extūc est medicinalis. vt de senten. excommu. Cum medicinalis. li. vj. nisi in tribus casibus. Primo si fuerit lata post legitimam appellationem. Secundo cū continet intollerabilem errorem. Tertio cum indebitis exactionibus aliquis excōmunicatur. vt no. glo. in dicto. c. j. Alias vero taliter videlicet sententijs predictis ligatus proficere non videtur. Est autem certum q sententia que nulla est non indiget absolutione. puta per non iudicem vel excommunicatum lata. de senten. excom. Per tuas. vj. q. j. Primates. et ibidem in glo. iij. Dicitur autem nulla multis modis. vt no. ibidē z melius de sen. ex. Presenti. z in glo. ij. li. vj. z Archi. eo. ti. z. li. ca. ij. in glo. iij.

Felix Tu supra dixisti cōcubinariū suspensum z p cōsequens quia pp ter ad iubilatiōis tue solēnitatē nō secure trāsiturū: an hoc extēdatur tā ad laicos q̄z ad clericos.

Jubileus De clericis nullū ē dubiū vt le. z no. ī. c. vra de cohā. cle. z mu. sz. lz leges qbusdā laicis pmittāt. vtz. C. de do. int vi. z vxo. l. ij. et ff. ō pcubi. l. j. In iure tū nro z foro pscie nllo mō vr pmissū.

Felix Quid āt si qndā dū iuuēis eram clic⁹ habebam concubinam cum prole multiplicatam et effectualiter mihi coniunctam. nunc enim senui z concubina similiter apparet etate senilis ita q ambo de icōtinētia ampli⁹ ñ sum⁹ suspecti

vel competentis etatis sumus et firmiter proposuimus vti cõtinẽtia ꝑpetua.

Jubileus Apparet nobis ꝙ semel cõcubina cohabitando semꝑ presumatur cõcubina: ⁊ si nõ actu tamẽ habitu. ⁊ clericus vtitur consolatiõe sua tanq̃ coniũcta ꝑsona. ⁊ ꝙ propterea iuris ꝓhibitio nõ veniat cassanda. quia in hoc iura nõ distinguũt. nec nos distinguere debemus. vt. ij.

Felix Mihi videt̃ standũ cõtrario. Non (q. v. Consuluisti. cum ↄcor. ne cessante causa ꝓhibitiõis cessabit ⁊ eius effectus. vt. j. q. vij. Ex pro remedio. de renũ. Post trãslationẽ. cum ↄcor. Nam iuranti ãmodo nõ accedere ad ↄcubinã. per hoc nõ precludit̃ licitus coitus matrimonialis dũ fuerit sibi matrimonialiter coniũcta. vt dicit glo. xj. q. iij. Quod predecessor Itez cui quondã nõ licuit intrare eccl'iam furando. nũc penitẽs secure intrabit orando. sic quia quondã nõ licuit concubine cohabitare clerico ꝓpter fornicationis causam. caste tamẽ licuit seruire clerico: maxime dum de cetero nõ sunt suspecti de incõtinentia. vt no. a contrario in. c. j. de coba. cle. ⁊ mu. Nam dic̃ ꝓprie textus. Nam faciliter ↄcedit eccl'ia duobꝫ cõiugibꝫ vt discohabitent. aut ꝙ vnꝰ eoꝝ intret religionẽ. cum ambo sunt senes. de cõuer. ↄiu. Cum sis. ⁊ c. Uxorẽ. cum ↄcor. de meliori enĩ presumendũ est. de presump. c. vlt. ⁊ ex qualitate personarum ꝑ̃sumit̃ licitum quod alias esset illicitũ. de preben. nõ esset. cum concor. et no. doc. in. c. Litteras. de ꝑ̃sump. vt vbi pl'es ꝑ̃sumptiões contrariant̃. de eodem illa que magis ãmiratur veritati prefert̃ vt hic. exquo ꝑ̃sumptiones possunt alligari in cõtrarium. finis enĩ spectandus est. C. ad sil'. l. vlt. imo si finis bonus est: totũ bonũ est. de no. op. nũ. c. ij. ꝑ Hostieñ. et sufficit nobis conscientiã pura. que dum in oculis domini nõ excusat. sentit omis quod libet. xj. q. iij Sentio. et quem de libro vite nõ delet iniqua ↄscientia: nec delere potest humana ignorãtia. ibidem. c. quid obest. et Paulus dixit. j. Corint̃. ij. Gloria em̃ nostra est testimoniũ ↄscientie nr̃e. qñ de eo ꝙ homĩes nos vituperãt ↄsciẽtia liberos demõstrat. de sacra vnc. c. Unico. cũ ↄcor. Et dicit Catho. Cum recte viuas: ne cures verba maloꝝ. Arbitrij nostri nõ est ꝙ quisq̃ loquatur.

Jubileꝰ Multum cõpetenter astruere conaris vt concubinarij antiqui vel iuuenes stante concubinatu: cum bono proposito conuersi vadant ad nostre iubilationis solennitatẽ ⁊ ꝓcedant coram illo rite in cuiꝰ cõspectu iustus vix recipit saluationẽ. Audi glo. in dicto. c. Sentio. que dicit ꝙ non sufficit ↄscientia: sed requirit̃ bona fama quãtum ad alios. sed quãdo sumus inter tales qui parati sunt incitari ⁊ nõ reꝑhendere. vnde ne tales corrũpemus exemplo facere debemꝰ vt fama nostra luceat coram eis. et sic proprie diebus istis abbas quidã habet ↄcubinam: ⁊ consequenter om̃es et singuli sui mõachi: quilibet cõuenienter (vt putat) habet suã ꝓpter fornicationẽ cõtra mẽtem Pauli. j. Corint. vij. Sed. caꝑ̃. predicta videlicz. Sentio. et. c. Quicquid obest. loquũtur: sumꝰ inter tales qui nõ curant imitari sed tantũ reprehendere tunc sufficit nobis quantũ ad eos nostra conscientia. Christus enim noluit exemplo suo alios corrumpere ⁊ scandalizare dum dixit Matthei. xvij. ad petꝝ. Quid tibi videt̃ ⁊c̃. vt autẽ non scandalizemus eos vade ad mare ⁊ mitte hamum et eum piscem qui primus ascenderit tolle et aperto ore inuenies staterẽ illum sumẽs da eis pro me et te. Uñ vidi prelatũ decrepitum qui ↄsultus per vicarium Constãtiensem propter scandalũ vitandum reliquit vetulam concubinã nulli suspectã sue senectutis baculũ ⁊ p̃ntis vite ↄsolatiõem.

Felix Sum dubius nesciẽs quãdo sit scandalũ vel scandali signum.

Jubileus Quis amore dei quis singula presentibꝫ incidentia pōt auribus tuis inculcare. vide si volueris Ray. in sūma: li. iij. ti. xxx. d scandalo ꝛ ꝑplexitate. ꝛ Jo. in sum. ꝓfesso. li. iij. ti. xxx. q. j. ꝛ sequētibus.

Felix. Et q̄d si cōcubina tanq̄ vxor sic̄ vitis abundās in lateribꝫ domꝰ mee: et filij mei sicut nouelle oliuaꝝ in circuitu mense me degunt. multiplicati q̄s leges laudabil'r cōmendā ꝛ volūt imunitate certa gaudere. vt C. qui nūero liberoꝝ. l. fi. ꝛ hos sine matris adminiculo nutrire non potero cū naturaliter nō possint obliuisci filioꝝ suoꝝ. ij. q. vj. Ad romanaꝫ. et carnem suam nemo vnq̄ odio habuit. xij. q. ij. Non extimamus. ad Ephe. v. et teneaꝛ ad alendū. vt. v. dis. Ad eius. ꝓut inter animalia bruta mater nutrit prolem. vt dicit Plinius. Et quid faciam quia tantū vite solatiū cū incōmodo magno derelinquam. et constat ꝙ impossibilitas ꝛ incōmoditas immutat ius cōmune. vt plene. no. Archid. de sepul. c. vlt. li. vj. in glo. iij.

Jubileus Et quid hoc ad ꝓpositū. Nam si ꝑ filioꝝ multitudinē (ꝓut premittiꝛ) fauoꝛ induciꝛ. et hoc solū de filijs legitimis intelligitur. de quo plene per Jo. an. in mercu. in regula decet beneficiū. li. vj. sed ꝑ liberoꝝ tuorum pluralitatem crimē tuum plenius dinoscitur: ꝛ immunitas quā habere presumis: diminuiꝛ. vt legiꝛ ꝛ no. de eo qui dux. in vx. Cum haberꝫ. ꝛ tanto grauioꝛa sunt peccata: q̄nto diutius infelicem animā detinent alligatam. de consue. c. vltimo et ad magnā iusticiā iudicantis pertinet vt nunq̄ careant supplicio qui in hac vita nunq̄ carere voluerūt peccato. de pe. di. ij. Voluissent. Unde dixit frater Vincentius ordinis sancti Dominici predicatoꝛ in diebꝫ nostris ꝑ galliam famosissimus in vna collatiōe singulariter ad clerum seclusis laicis in quadam ecclesia tanq̄ ad conclauū specialiter conuocatū post multa: cōcubinarios corripiendo sic inferebat. Spem gero de clerico qui moꝛ illotis manibꝫ de loco ꝓstituto coinq̄natus procedit ad aram domini conficiendo corpus xp̄i. nam sunt aptissima sibi cōtritionis instrumēta. vtputa quia penitentia sepe naturalis sequitur luxuriā: ꝛ oīe animal triste post coitū. quia multum infrigidat vt dicit philosophus. j. de naturalibꝫ et ita naturalē penitentiā per mentis tristiciam naturaliter introductā sequiꝛ artificialis penitentia: vt dicit lex. Ars imitatur naturā inquātum potest. ff. de op. l. Adoptio. et ita leuiter induciꝛ ad penitendum et flectitur ad satisfaciendū ꝛ minus impeditur ad ꝑseuerandū. de qua penitentia naturali ex coitu ꝓcedente dicit Boetius. iij. de consola. ꝓsa. vij. Quid aūt de corporis voluptatibꝫ loquar: quarum appetētia quidē est plena anxietatꝭ: satietas vero plena pnia. et hoc ibidē pulcre ꝓsequiꝛ per totā ꝓsam et metra sequētia. Unde clericus cōcubinarius mente ꝛ corpore pollutus habens vas iniq̄tatis firmiter inhabitationis sue lateribꝫ: nec ꝓponit relinquēdū et per cōsequēs in cōcubinatu perseuerādū. ꝛ hic nō ē spes penitētie nec remissionis. ꝛ sic est in statu desperatiōis. quia hic ꝛ sibi similes sunt extra caritateꝫ et nō seruarunt dei iusticiam. et fidē scripturis sacris non adhibuerūt: vñ sunt sine spe: et per cōsequens in desperatione. Constat autem ꝙ hec quattuoꝛ virtutes imo oēs virtutes sunt cōnexe ꝛ vna sine altera nō potest ꝓsubsistere vt de renū. Nisi cū pridem. §. Porro. cum concoꝛ. ergo nisi resipiscant consequuntur penā perpetue damnatiōis. Sunt et plura alia cōcubinarioꝝ incōuenietie pericula q̄ntū ad se ꝛ alios qui ipsoꝝ audiūt diuia. ꝑ doct. in caplo vestra p̄dicto largiter descripta. vbi videatis. hic breuitatis gratia penitus non deter-

minanda. vnde tales concubinarij nō vadant ad nostre iubilatiōis bn̄ficia.

Felix Ad ꝓpositū tibi dico ꝙ quondā vidi clericū qui postq̄ꝫ pernoctauerat ad lupanar publicū. ꝛ mox mane de die sequenti penitentia tali conuolutus transiuit ad Carthusiam et perseuerauit ad finem optimū: et hoc rarum foret vel difficile clericis constrictis per ꝯcubinatus contuberniū. Sꝫ nunc reuertamur ad propositum. ꝛ quid si cōcubinatus crimē est occultum?

Jubileus Dicit Greg. Non min⁹ confusus est qui in se cōfusus ē. Attamen regulariter minus peccant qui occulte peccant q̄ꝫ qui manifeste. de quo pro ꝛ ꝯtra. xxxij. q. iiij. Nemo. in glo. sed qꝛ occult⁹ cōcubinarius suspensus est ad min⁹ q̄ ad se. vt. j. q. j. Sacerdotes. ꝛ ꝑ ꝯsequēs in peccatis est. Nam indifferēter concubinat⁹ est ꝓhibitus vt patꝫ ex p̄dictis ꝛ occultis ꝛ manifestꝭ dictū est. tollens mēbra christi facis mēbra meretricꝭ. j. Corint. vj. Item ibidem. Nescitis quia qui adheret meretrici vnū corpus efficit. et hi sunt etiā de his qui male vtunt̄ beneficijs suis. De quibꝫ dicit Baruch ꝓpheta. c. vij. Unde subtrahūt sacerdotes ab eis aurum ꝛ argentū ꝛ erogāt illud in semetipsos. dant autē ex ipso ꝓstitutis et meretrices ornant. et iterum recipiunt ista a meretricibꝫ suis ꝛ ornant deas suas. i. filias. hi aūt non liberantur ab erugine ꝛ tinea. id est pena. Hec ille. Ecce hec detestatio meretricis veteris testamenti. Et nunc dicim⁹: qui facit contra ꝓhibitiōem sacrorum canonū: mortaliter peccat. vt plene no. Archid. de ꝯcess. p̄l. c. ij. li. vj. in. glo. ꝟ. Damnabilr̄.

Felix Que autē ꝓprie dicitur concubina.

Jubileus. Est que cessantibꝫ legalibꝫ instrumētis iuncta est et cōiugali affectiōe assistit̄. i. amplectit̄. vt. xxxiij. di. §. Concubina. ꝛ idē ius est de concubina ad nostre iubilationis solēnitatem transitura quod et de suo clerico quia ad imparia nō iudicant̄. xxxij. q. j. si q̄s vxorē. qꝛ scriptū est. quos facinus par coinq̄nat et equa vtrosq̄ꝫ simul pena comitet̄. xv. q. iij. Sane.

Felix. Rogo dic summarie in q̄bus pūctis volueris sententialr̄ ꝑsistere.

Jubile⁹. Scias sūmarie sicut rite de p̄missis poterim⁹ colligere ꝓut q̄ matrimoniū contractū semel dumtaxat carnali copula cōsummauit perpetuo tenet̄ ad mutuā cohabitatōem. vt. xxxvij. q. ij. §. j. sic q̄ cōcubinatū sel' dūtaxat carnali copl'a cōfirmauit aut ꝯsūmauit. ꝑpetuo tenet̄ ad discohabitationē. vt de coha. cle. c. j. cū ꝯcor. vn̄ de ꝯiugatꝭ dr̄. Quos d̄s ꝯiunxit hō nō sepet. xxvj. dis. Deinde. cū ꝯcor. de ꝯcubinarijs dicit̄. quos dyabol⁹ ꝯiunxit hō separet. vicꝫ p̄lat⁹. cui h̄ de iure cōpetit. ff. de off. or. Irrefragabili. cū ꝯcor. Vn̄ sequit̄ si ꝯcubinarij siue sint occulti siue manifesti ꝯ̄ eccl'ie ꝓhibitōeꝫ mutuo cohabitāt: ꝛ auctore dyabolo in sua rebelliōe ꝑseuerāt. in pctō mortali ꝑdurant: ꝛ nō tm̄ carebūt nostre iubilatiōis priuilegio. sed etiā aliaꝝ indulgentiarum nō gaudebūt bn̄ficio.

Felix Nonne dic̄ Aug⁹. ꝙ de nemīe desperandū ē q̄ꝫdiu est in h̄ corꝑe ꝯstitut⁹. xxiij. q. ij. Corripiāt̄. cū ꝯcor.

Jubile⁹. Nec desperauim⁹ de diuite q̄tidie epulāte splendide dū viuebat in h̄ corꝑe. ꝛ nihilomin⁹ sepult⁹ ē in inferno ꝓfundissime.

Felix Anxiat⁹ ē in me spūs me⁹: ꝛ in me turbatū est cor meū. quia oñdisti populo tuo dura. vtinā potares nos vino cōpūctiōis. nos aūt ꝓpl's tu⁹ vicꝫ cl'ici: ꝛ oues pascue tue ꝛ pascimur et pascim⁹. viij. q. j. in scp̄turꝭ. cū cō cor. Da nob̄ auxiliū de tribulatiōe: qꝛ vana sal⁹ homīs in q̄ hucusq̄ꝫ sꝑauim⁹.

Jubileus. Tu scis qꝛ dic̄ ꝓpha. dedisti timētibꝫ te significationē vt fugiāt a facie arcus vt liberent̄ dilecti tui. q̄ aūt nō timue

rit dñm. huic dicunt iura nr̃a multũ indignãter acerbissime imputet̃ illi qui se artauit dum liber erat. de elec. Cum in veteri. ⁊ damnuz qd̓ quis sua culpa sentit. sibi nõ aliĳ debet imputari. de iudi. Intelleximꝰ. cũ ↄcor. Et dixit Gregoriꝰ ad epm̃ salomitanũ de fornicatiõe ⁊ symonia multipl'r accusatũ. qꝛ sic in cõtumacia ꝑseuerantibꝫ seueros nos esse conuenit. sic humilitatis et penitẽtibus lo

Felix. cum venie negare nõ debemus. ĳ. q. v. Quanto. in fi. Et q̃d de ꝑlatis hec ⁊ alia crimina ⁊ maxie publica ꝑmittẽtibꝫ.

Jubileus De illis breuiter dicimꝰ ꝙ aliena peccata retorquẽt in sinũ suũ. lxj. dis. miramur. vnde ⁊ sanguis subditorũ strictissime requiret̃ de manibꝫ taliũ ꝑlatoꝝ. de offi. or. Irrefragabili. Negligere enĩ cum possis ꝑturbare ꝑuersos nihil aliud est q̃ȝ fouere: nec caret scrupulo sotietatis occulte qui manifesto facinori nõ desinit obuiare. ĳ. q. vĳ. Negligere. Vñ putamꝰ tales ꝑlatos taliter alienis peccatis dũ ꝓpria sufficerent oneratos tanq̃ȝ camelũ ꝑ foramẽ acus ad nr̃e iubilatiõis grãm ḡuissime transituros. ⁊ rebꝫ taliter stantibꝫ si saltem possunt ⁊ nõ impediũt vacuos pure reuersuros.

Felix. Et si essent vera que dicis. sic summũ pontificem ⁊ primates et patriarchas et archiepiscopos ⁊ ep̃os ⁊ abbates ⁊ alios quoscũq; ꝑlatos non iudicares securos: ⁊ ꝑsertim illos qui in veritate sciunt sibi subiectos iniq̃tatẽ oꝑantes: ⁊ nõ impediũt dum possunt: absit credere talem seueritatem iuris seruandã. nam per penitentiã et tue iubilatiõis gratiã oĩa resipiscunt.

Jubileꝰ. De summo pontifice nõ ponamꝰ os in celũ quẽ a nullo putamus iudicandũ ꝑut le. ⁊ no. de elec. Significasti. ⁊ ibidẽ per Jo. an. et firmiꝰ per Constantieñ et Basilieñ concilioꝝ decretũ: sed de aliĳs ꝑlatis si scíueris remediũ contra nr̃e traditiõis rudimentũ rudissime traditum dic rogito ⁊ gratanter videbis me fore contentũ.

Felix. Deliberabo. ⁊ si inuenero tibi denũciabo. Sȝ q̃d de adulteris dic interim ne vacemꝰ ocio.

Jubileus. De adulteris id qd̓ de ↄcubinariĳs: ⁊ similiter q̃ semel dumtaxat mulierẽ in adulterio cognouit cum eadẽ tanq̃ȝ cum adultera ꝑpetuo manere nõ poterit. sed si contraxerit cũ eadez cum solute facte sint ambe partes. ⁊ al's stante priori mr̃imonio neutra partiuz in mortẽ alteriꝰ machinata fuerit. ⁊ de cõtrahẽdo fidem nõ dederit. vadãt (seruatis s̃uandis) ad grãm nr̃e iubilatõis. vt de eo q̃ dux. in ma. c. j. ĳ. ⁊. iĳ. Vidi tñ in practica: ꝙ quidã publice cõtraxerunt. qui quondã fidem de ↄhendo (vt premittit̃) dederunt. sed qꝛ ꝓbari nõ potuit. iudex eosdẽ siml' manere metu collusionis in ipsoꝝ maledictionẽ ꝑmisit. datur tñ cuilibȝ partiũ cõpetẽs remediũ si petierint.

Felix Quid autem dicis de simoniacis ⁊ in qua cathedra pestilẽtie tales collocare volueris.

Jubileus. Scis iura detestabil'r loqui de hac heresi furiosa: vt patȝ breuitatis grã ꝑ Ray. ⁊ Hoff. ⁊ alios summistas scribentes in huiꝰ maledictiõis erumna. sed vltimo dñs Martinꝰ papa q̃ntꝰ cum concilio Constantieñ per ↄstitutionẽ ꝑpetuam simoniacos occultos ⁊ manifestos ipso iure declarauit excõmunicatos: ⁊ demũ cũ ↄuerti voluerint a summo pontifice ⁊ nõ ab alio dũ satisfecerint absoluẽdos. hãc ↄstitutionẽ Eugeniꝰ ratificauit: ⁊ insuꝑ cõciliũ Basilieñ roborauit: ⁊ modernꝰ pontifex (vt asserit̃) eandẽ seruari cõstitutionẽ rigidissime demandauit. Constat tñ ꝙ tp̃e Martini pape ꝑdicti bñficioꝝ tã ↄsueta fuit venũdatio tanq̃ȝ porcoꝝ cõꝑatio fuit in foro: sed hoc nihil ad nos. sed veritas est: ⁊ nisi q̃s rite prouũc aut nostre iubilationis

tempore laboret absolui nō poterit sibi iubileus nr̄ aliq̄liter suffragari. Est aūt hic nouꝰ casus in quo q̄s ipo facto cōstringit excōicatione. ꝛ addendus alijs q̄ ponunt in clemē. i. de sen. excō. in glo. **Felix** Sed quid de vsurarijs.

Jubileꝰ De vsurarijs nemo dubitat quin teneāt ad vsuraꝝ restitutionē. vt de vsu. ꝑ totū. **Felix** Sed quid de vsurarijs

Jubileꝰ Uis fortassis dicere de his q̄ faciūt cōtractus ꝑ mūdū cōissimos. vbi ꝑ. xx. vel. xxv. aut paulo plus vl' minꝰ emit vnꝰ

Felix. Uolo. **Jubileus** Obmissis mlt'oꝝ concertationibꝫ (aureꝰ. putamꝰ si q̄s tantū exponit in sorte principali ꝑ tali censu pro quāto cōiter ꝑpetui comparent fructꝰ. ꝛ extunc sincere facit gratiā vendenti vt redemat dū ad fortunā pinguiorē ꝑuenerit ꝙ talis meret subueniēdo taliter angustiato. ꝛ ꝙ non delinquat. sed si secꝰ dolo aut fraudulētia vnxerit contractꝰ quoꝝ malicijs hoim cōtinuo machinantibꝫ infinitus ē numerus. Dicimꝰ ꝙ talibꝫ nō debet nr̄e iubilationis aut aliaꝝ indulgētiaꝝ salus nisi restituat si vltra sortē fuerit locupletatꝰ. Sꝫ qꝛ ꝑueniūt continuo noui contractus habeant cōsultissime fideliū ꝑitoꝝ consensus **Felix** Et quid de victalitijs. i. fructibꝰ ad vitā homis cōmuniter cōparatꝭ.

Jubileus De hac materia plene scripsisti in tractatu de negocio monachorum ad abbatē mulbrunen̄. ordinis Cistertien̄. in. ꝟ. quid autē si ingrediens ꝛc. ꝛ ibidē post mlt'a conclusisti. ꝙ q̄libet laicus vel clericus sed non religiosus taliter emēs fructus certos ad tempus incertum benefacit. ꝛ hoc si nō sit in fraudē vsuraꝝ nec in odium suoꝝ heredū. nec est deceptio vltra dimidiū iusti precij. sed pia necessitate ꝛ ꝓfectus futuri securitate ꝛ satisfacit de cre. si de vsu. vbi ꝓpter incertitudinē excusat contractus ab vsura. de quo vide plene Johannem. andree in addi. spe. super rubricam de vsuris. post hostis.

Felix. Quid autē si emit q̄s fructus incertos vicꝫ arboꝝ ficuū. agroꝝ. ꝛ alioꝝ prediorū ad tēpus certum. **Jubileꝰ** Dicit idem Jo. an. ꝙ liceat. dummodo dolose quis non procedat. ꝛ ibidem vide ad has questiones mlt'um subtiles vtriusqꝫ iuris allegationes breuitatꝭ benignitate hic obmittēdas. ꝛ ita si in his simpliciter ꝓcesseris ad iubileum firmiter trāsibis. religiosi aūt taliter onerati vicio ꝓprietatis nisi hmōi fructꝰ cedant ad vsus cōitatis tanq̄ꝫ iuxta suas normas dānati nō approximēt nr̄e iubilationi. nec ꝑlatoꝝ suoꝝ prout supra notauimus inhereant relaxationi. **Felix** Sum contentus. sed qꝛ tam generaliter ꝛ specialiter oīa ꝛ singula per te supius declarata ꝑ intricationis ꝛ extricationis questionū varietatem nimiū mlt'iplicata. in me mlt'iplicauerunt sensuum confusiones vagantiū per deuia patenter incertissima. ꝛ quid eligā ignoro. vt tam superaltanda iubilatiōis acquirā gratiose beneficia ꝑ mlt'as generationes mirifice desiderio magno desiderata. Est ne generalis regula ꝑ quā breuiter scire potero ꝙ nō perdam prout premittit laboꝝ et expensaꝝ onera. ꝛ salubriter acquirā peccatoꝝ meoꝝ heu

Jubileus Questio breuis. sꝫ decurtata solu (grauissimorū remedia. tiōis responsio summarie danda quō ꝛ q̄lit' potit esse leuis

Felix Dic leuius ꝛ breuiꝰ quo poteris. **Jubileus** Putamꝰ quoslibet in caritate persistentes fore penitus abiles percipiendo nostri iubilandi beneficij remissiōes. **Felix** Et quomodo scire possumꝰ quia impossibile quasi per omnia indicasti superius ꝑ Salomonē ꝛ plures alios. ꝛ scis nunc ꝙ dn̄s non nouit opus imꝑfectum ꝛ ꝑ

sertim dum extra caritatē fuerit pactū. de bap. Maiores. §. Sed ad hoc. Dic igit̄ vt sciamꝰ qñ huiꝰ caritatis status vel habitus certitudinē habeamus.

Jubileus Vellem (vt ille vult q̄ me ꝯstituit) oēs saluos fieri. j. ad Thi. ij. vnde ad nr̄e q̄stionis solutionē dicit frater Asteñ ꝑ Henricū boyich in suis scriptꝭ multiplr̄ cōmendatꝰ. ꝛ h̄ in li. suo scdo. ti. lxij. de caritate ꝛ odio sic inquiēs de his q̄ digne valeāt ad eucharistie sacr̄m accedere et nō dubito q̄ ad hmōi sacr̄m digni reputant̄: ꝙ similr̄ iubilei nr̄i grāz ꝯseq̄nt̄ Ita tū̄ ꝙ ly digni vl' digne: large recipiat̄ put cōpetentꝭ litterature scolaris dr̄ dignꝰ ad sacerdotij gradū. ꝛ vltra sic ꝓferēs. Non p̄t aūt aliq̄s exñs i hac vita fm̄ cōm legē scire certitudinalr̄ se caritatē hr̄e. tū̄ ꝓpter caritatis ꝛ dilectiōis acquisite similitudinē. vt dic̄ Bern̄. de amore. tum ꝓpter diuinā dispēsationez ꝓpt̄ quā deus oculos claudit seruoꝝ suorū ad ea de q̄bꝫ pn̄t offerri ꝛ infert. hinc dr̄ Nemo scit vtꝝ amore vel odio dignꝰ sit. qd̄ tū̄ quidā dicunt esse veruz. loq̄ndo de amore finali ꝑ omī tēpe et absolute. qui eīn sacr̄m adhibita oī diligētia que ad hoc requirit̄ recipit p̄t scire certitudinalr̄ fidei caritatē se habere. Hec ille.

Felix Adhuc multū sum dubius: nesciēs q̄s sit illiꝰ diligētie modꝰ.

Jubileus Si sincere ꝯsiderasses omīa ꝑ nos supius designata ꝛ notares adhuc designāda hec diligētia tibi clarescerēt notissima.

Felix Videt̄ materia nimis intricata. Ponas igit̄ simplicē si poterꝭ summariū in forma conclusionis breuissima.

Jubileus Ecce si hō vere ꝯfessus ꝛ ꝯtritꝰ fuerit: ꝛ si de cetero se mortaliter nō peccatuꝝ firmit̄ ꝓposuerit. ꝛ lesis ꝑ ip̄m iniq̄ntuz pōt satiffecerit ꝛ offensoribꝫ aut inimicis suis iuxta distinctionē p̄dictā ignouerit. extūc in caritate est ꝛ nr̄i iublei grām reportabit.

Felix. Est hic ne aliq̄ exceptionis cautela.

Jubileꝰ. Nulla. imo si vt talis aliq̄s inuētus nō fuerit: nedū has ꝛ alias indulgentiaꝝ gratias habebit. ꝛ etiā eterne vite ꝑpetuo lumie carebit.

Felix Durus est hic fmo q̄s p̄t eū audire put dixerūt discipl'i ad dn̄m. Joh. vj.

Jubileus Dulcis est sermo. qꝛ tm̄ ad id qd̄ potes iuxta supradicta te iure ꝯstringimꝰ. ꝛ ab amarissimis īfernalibꝫ penis ꝑpetuisq̄ ꝑ indulgentiaꝝ hmōi bn̄ficia te misericorditer liberamus.

Felix Et si caritatē talit̄ acquisitā ꝑdidero.

Jubileꝰ Recuperat̄ caritas ꝑ pniāz ꝯtinuo: q̄ tollit oēm auersionē cū delictoꝝ obstaclo Vñ Augꝰ. li. v. rationū. Penitentia est q̄dā res optima ꝛ ꝑfecta: oēs defectus reuocās ad ꝑfectū. Recupat̄ aūt caritas maior vl' minor fm̄ ꝙ hō se plꝰ vel minus preparat: ꝛ diuia largitas dispensat cū talibꝫ p̄dictꝭ. alꝭ nō vere peniteret et hec dic̄ frat̄ Asteñ vbi. s̄.

Felix Est ne alius modꝰ p̄ter iubilei aut indulgētiaꝝ bn̄ficia in q̄ q̄s ꝯseq̄t̄ oīm pctōꝝ suoꝝ plene remedia.

Jubileus Vtiq̄ sunt plures modi quibꝫ pure remittūtur oīm pctōꝝ inquinamenta.

Felix Edic igitur q̄les sunt.

Jubileus Nam primo sincerꝰ aꝓbate religionis ingressus tollit oēs peccatoꝝ reatꝰ. vt. xxxiij. q. ij. §. Non eni. et in glo. ꝛ ꝓprie Jo. in sū. li. iij. q. xxxviij. q. viij. Ex his excludo Beghardos et beginas qui intrāt ꝛ tenent temere ritum ꝛ habitū reprobate cōuersiōis ꝛ ficte ꝓfessionis. de quibꝫ dicet̄ infra in ꝓcessu nr̄e collatiōis. Scdo baptismꝰ rite susceptꝰ. vt de pe. di. vij. Nullus. cū ꝯcor. Tertio vltimū suppliciū si fuerit patienter cū debitis circūstantijs tolleratū. vt ꝓbat dictus Joh. li. iij. ti. xxxiij. q.

cxliij. Quarto qui moritur in iusto bello ꝑ iusticia tanq̃ martyr christi mox sal uabitur. vt legit̃ ⁊ no. xxxiij. q. iij. Fortitudo. cum ↄcor. In his tamen quattuor modis homo proficere nõ poterit: nisi contritus ⁊ confessus ꝓut premittitur re stituerit et lesis satiffecerit: ac offensoribꝫ prout ꝑtactum est condonauerit.

Felix Et si quis preter ꝑdictos quattuor modos: ⁊ seclusis vt asseris in dulgentiaꝝ theusauris qui quondã non fuerũt in vsu: ⁊ al's cõtrit⁹ et confessus satiffecerit. nõne saluabit̃ per pijssimas orationũ ⁊ collectaꝝ depre cationes solennes in diuinis officijs vel al's priuatas ad omnipotentis clemen tiã benignissime et eius infinitissimã misericordiã que longe superat omnẽ hu mani generis miseratione̅. tam ineffabili deuotione dictatas. tam dulci modu latione compositas. tam mellifluo stilo constructas. ⁊ tam gloriosa prolatione compactas: prout sanct⁹ Gregori⁹ et alij beatissimi patres et doctores et mgr̃i interna consideratiõe: cum spiritus humilitate. intentiõis sinceritate. cum bo ne voluntatis integritate: quondã eleganter exquisierũt. et ex sacris scripturis collegerũt: ⁊ sermonibꝫ floridissimis ↄstiparũt: et coloribꝫ rethoricis ornauerũt. per que frequenter celos quoq̧ omino penetrare et abyssos intueri. ⁊ summam domini maiestatẽ et omnipotentis clementiã sibi propitiam suppliciter impe trare merito videri potuerũt. imo in suis prosis. odis. hymnis. canticis ⁊ dicta minibus om̃e quod homis ⁊ anime bñdictionẽ tangere poterit quomodolibet nũc aut in futurũ: seu dñi furorẽ mitigare vel eius iram sedare. et ipsius gratiã reparare: concordiã quoq̧ nutrire: ⁊ remissionẽ omniũ peccatoꝝ puram obtine re: et vitam eternam possidere. per extensum general'r et specialiter posuerunt. et de contingentibꝫ felicitatem corporis ⁊ anime nihil obmiserunt. ⁊ summarie ꝙ cuncta se impetrasse letetur: qui templũ aut oratorium petiturus ingreditur. et quid est vltra quod petere ꝓsumat homo ab eo qui vult ⁊ iubet vt petamus. si mentis ⁊ corpis sanitate petita gaudebimus: ⁊ a presenti liberari tristicia et futura perfrui leticia largiter obtinebimus. prout hec ⁊ alia copiosissime in pre tactis deprecationibus: oratiunculis et orationibus solennibꝫ vel priuatis po nuntur expressa. exq̃ christ⁹ dixit. Quecunq̧ petieritis patrẽ meũ in nomĩe meo dabit vob. Joh. xij. et h̃ est ꝙ eccl'ia ↄcludit orationes ⁊ collectas per dñm no strum Jhm xpm. in his que a deo patre depcantes petim⁹: ⁊ nunquid om̃e su perat desideriũ tantarum deprecationũ necnõ orationũ effectus. et est sup oẽs et singl'os tue iubilatiõis ꝟtutũ potentat⁹. ⁊ q̇d vltra accedit hõ ad cor altum deprecaturus dum tantã corpor's ⁊ anime salutẽ rogat ⁊ acquirit crediturus.

Jubile⁹ Sunt qui dicũt in effectu ꝙ quicunq̧ vtit̃ orõne quacunq̧ de uotissima et per alium dictata: et presertim si fuerit priuata seu in forma eccl'ie nõ propalata: sit tanq̧ sagitta que de pharetra procedit aliena. vt nobilis quedã inquit iuuencula: a d quã vsus quidam fictionibꝫ epistolaruꝫ Ouidij Nasonis. de bello Troianoꝝ fulgentissime compositis. que propterea nunq̧ languebat amore compũctionis aut amore rei telo corrosionis: quia no uit ꝙ nõ choruscabant desideria cordintime torsionis. concordant eniꝫ in mul tis dilectio dei et hominis. prout est sepe similitudo matrimonij carnalis ⁊ spi ritualis. vt no. in. c. Tue. de spon. et scriptũ est Sap. j. Spiritussanctus disci pline effugiet fictum. id est fictionẽ. ac si diceremus fictam orationẽ. Vñ Gre. moraliũ. xxx. c. xxiij. q̃uis ⁊ per hoc ꝙ verba potentia ad deprecandũ composi ta referunt̃. apte inanitas orationis oñditur veraciter nanq̧ orare est amaros in compunctiõe gemitus: ⁊ nõ composita verba resonare. et idem Marci. xxij.

et xvj. et seqn. Notandū quoq₃ est ꝙ nequaq̄ꝫ preces sed desideriū nostꝝ omni potens audiat. vera quippe postulatio nō in oris est vocibus sed in cogitationibus cordis. valentiores nanq₃ voces apud serenissimas aures dei nō faciūt verba nostra sed desideria. eternā nanq₃ vitam si ore petimus nō tamen corde consideram⁹: clamantes tacemus. si vero desideram⁹ ex corde etiam cum ore conticescim⁹: tacentes clamam⁹. Et infra. Hinc est ꝙ Anna ad templum pergens: ore quidē tacuit ꝛ tamē tot sui desiderij voces emisit. Hec ille. Vn̄ Augustin⁹ ad probam. Absit ab orōne multa locutio: sed nō desit multa precatio. si feruens perseueret intētio. Nam multū loqui in orando est rem necessariam superfluis agere verbis: plerunq₃ eni hoc regnum attendēdum in oratione singulari per comparationē ad intentiōem orantis. ita etiam in oratione cōmuni per cōparationē ad populi deuotiōem. et Isidorus de summo bono libro tertio c. viij. post multa. Oratio cordis est: non labioꝝ. Neq₃ eniꝫ verba deprecantis deus intendit. sed orantis cor aspicit. melius est autem cū silentio orare et corde sine sono vocis q̄ꝫ solis verbis sine intuitu mentis. Sed qualitercūq₃ credo perfectā aut al's existentē in gratia ꝑfectum qui pure dicit oratiōem dominicā de qua Luce. vj. aut alias orōnes rite dictatas: que omnes incūctanter includuntur in illa ꝛ infert animo dignanter sincere fiat voluntas tua ꝛc̄. sed libera nos a malo. ꝙ multū fructuose fruatur deprecationis oraculo.

Felix Duo principaliter introducis: ꝛ forte me seducis ꝙ plures sint qui non multū proficiant qui cōmuniter vtūtur oratiōibus fictis: sed profecti vel perfecti multū proficiant in istis. et nōne christus verboꝝ vsus est carminibus Dauid cum vocis ꝓclamatione dū dixit ad patrem orando. In manus tuas domine cōmendo spiritū meum. Psalm̄. xxx. et nonne apostoli vtebanť oratōe dominica per Christum ꝑncipaliter dictata: voce rore que similiter ꝛ taliter vsq₃ modo per om̄es christifideles siue sint perfecti vl' imperfecti firmiter ꝑ dies singulos ꝛ horas continuať. ꝛ nonne vniuersalis ecclesia moribus ceremonialibus ꝛ mysterijs suis post illos vtitur eadē oratione ꝛ sanctoꝝ patrum dictaminibus. orationibꝫ. collectis. hymnis: et canticis ꝓut hodie docent eorūdem volumina: ꝛ prout picture sunt scripture rusticoꝝ. sic scripture sunt exemplar ꝛ informatio peritoꝝ. de conse. dis. iij. Venerabiles. nec ecclesiastica membra ꝑ vniuersum mūdum in suis ritibus proficerent si traditiōes patrum nostrorum (presertim in scripturis comprehensas) non acciperent. imo ecclesia ꝛ ecclesiasticus ordo penitus euanesceret. Unde dicit Paulus ad Ephe. v. Implemini spiritu loquētes vobismetipsis in canticis ꝛ psalmis ꝛ hymnis spiritualibꝫ cantantes et psallentes in cordibꝫ vestris domino.

Iubileus Sentimus ꝙ tantūmodo sola vexatio intellectū dat auditui. Esa. xxviij. Et licet dixerit Greg. Melius puto: salua fide: alieno intellectui credere q̄ꝫ contentionibꝫ deseruire. Sed quia cōtentio tua multoꝝ fidelium tangit pia deuotionis fundamenta. Unde credim⁹ tibi taliter respondendum. Nam christus summus sacerdos ꝛ conseq̄nter omnes sacerdotes et sacerdotum collaterales vti debent scripturis nobis ab ecclesia solenniter traditis: sed hoc nihil ad priuatos aut priuatarum oratiunculas. sed quia ꝑdictum est ꝙ sola contritio potest esse tanta ꝙ tanq̄ꝫ iubilatiōis nostre beneficiū tollit omniū peccatoꝝ inquinamenta. et plus etiam contritio q̄ꝫ orationum deuote fusarum cōtinuatione. sed absq₃ tali contritione nō sufficiunt orationū quarūcūq₃ perlamēta proficit tamē plus vn⁹ q̄ꝫ alter orando. Nam ꝑsona ecclesiasti-

ca ad hoc ordinata per solennes eccl'ie orationes pro se et aliis prodesse poterit sed persona priuata vel al's clericus inabilis nõ tantum proderit per solennes et minus per ꝑuatas oratiunculas. sed sunt sibi instrumēta memorie deuotionis prouocande. prout ꝑmittitur sunt laicis picture. Breuis enim oratio multum fuit efficax. vt no. Matth. viii. dum dixit leprosus. Domine si vis potes me mundare. Unde Aug⁹. ad probam. dicūtur fratres in egypto crebras quidam orões. sed eas tamē breuissimas ꝛ raptim quodāmodo iaculatas. Sed quia dixit domin⁹ Lu. xviii. Quoniā oportet semꝑ orare ꝛ non deficere. ꝛ Apostolus: sine intermissione orandū fore. i. ad Thessal'. v. intelligit de mentali. sed non vocali. de qua dicit de conse. dis. i. quādo oratio est purus animi affectus in deum ꝓcedens. de qua pleni⁹ in Clemen. i. de rel'. et vene. sanct. in glo magna. et per Isidoꝝ ꝑdictū vbi supra. vnde bene credendū videtur ꝙ qui deuotionis instinctu dictas orõnes priuatas. hymnos. metra vel cantica ꝛ ipsis vtitur multo magis a domino ceteris paribus exaudit ꝙ̄ ille qui consequēter hoc instrumento iam edito ad dñi pedes vel suoruꝫ sanctoꝝ ꝓsternitur. Sed quid proficiet alicui orando collectas ꝛ orationes quātumcunqꝫ sibi vel aliis prout premittit tanqꝫ nostre iubilatiõis gratia: iure nõ cau etur et nemo probabiliter (credat.

Felix Sum contentus. Et puto ꝙ appareat tibi ꝙ ꝓpter orationum diuersarū deuotionis mirificos apparatus fuerim rationabiliter admouēdus questionis interrogatoria ratiõe perplexus. cum vtiqꝫ scriptū est. Oīa quecūqꝫ orantes petitis: credite quia accipietis. Math. xi. et veritas dñi manet in eternū. Psalm̄. cxvi. et ex vero nõ potest sequi falsuꝫ. de pe. dis. i. §. Hoc idem. v. Resuscitatus. sed forte curialis sermo nõ inducit obligationem. vt no. xxii. q. iiii. Unusquisqꝫ: de insti. Cum venissent. sed hec indigerent subtiliori fortassis indagatione. subtilitas enim nimia in iure reprobatur de iude. Dilecti. cum ꝯcor. sufficiant nobis que dicta sunt pro finalis cõclusionis intentiõe. et vltra persistamus in negocii principalis ꝓsecutione. ꝛ igit omnibus ꝛ singulis ꝑmissis sincere ruminatis patebit ꝙ multi currunt: et vnus accipit brauiū. i. Corinth. ix. Et multi sunt vocati: pauci ꝟo electi. Math. xx.

Jubile⁹. Forte bene moueris. Nam dicit sanctus Bernard⁹ super illo Actuū. iiii. Multitudinis credentium erat cor vnū et anima vna in deo ꝛc. sed in tanta multitudine vocatoꝝ sit tam parua quantitas electorum. quia etiam incorporatiõe palee ꝛ furfuris parua est quantitas simule purioris. vnde plures itinerantes dicere possent cum Job. c. xxx. Expectabam bona et venerunt mihi mala. et Esa. lix. Expectauim⁹ lucem ꝛ ecce tenebre. et sic dixit Christus Marci. vii. Intrate ꝑ angustā portaꝫ: quia lata porta ꝛ spaciosa est via que ducit ad ꝑditionē. et multi sunt qui intrant ꝑ eam: ꝙ̄ angusta porta: ꝛ arta est via que ducit ad vitā: ꝛ pauci sunt qui inueniūt eam. Hec ibi. Ad hanc igit portā faciem⁹ applicationē ꝯgruissimā ad Rome portā aureaꝫ q̄ aperiet in nr̄e iubilationis solēnitatē apd̄ scm̄ Johannē lateraneñ et btī Petri principis apl'oꝝ basilicā ꝓnunc put ꝑ q̄nq̄ginta annos steterat muris firmissimis obstructa. Uñ ꝯsilio ꝯsultissimo dicā vt Treñ. i. O vos oēs q̄ transitis ꝑ viam attendite ꝛ videte. Et h̄ dico solerter cūctis ꝑ mundū ꝛ puto general'r cõsulendū. ꝛ ꝑ̄ꝛtim iuuenib⁹ delicatis ꝛ senib⁹ obstinatis putātib⁹ iter cõpletuꝫ sufficere. et causas causaꝝ pure sacerdotib⁹ peritis: saltē vicꝫ noluīt enodare. ꝛ hi errant corde ꝛ meli⁹ illis fuisset ꝙ nati nõ fuissent iter. sed cū pecunia taliter consympta: ad termoꝝ balnea naturalia pergerēt: in quib⁹ cutis scabie rabiē refo-

cillarent q̃ꝫ ꝙ illuc cutis et carnis petiginē ꝑ talis itineris recuruam crudeliꝰ asperarent. et sic dixit lex. j. ff. de inoffi. test. ꝛ vtiq; melius: meliꝰ facerēt si se ma

Felix nibus sumptibꝫ nō vexarent cū spem obtinere non laborent vt hic. Dicit Seneca ꝙ spes pmij est solatiū laboris. vñ put dixit Job. c. xxiij. Ecce vestigia eiꝰ. s. dñi. secutꝰ ē pes meꝰ. vias eiꝰ custodiui ꝛ nō declinaui ex ea: ꝛ a mādatis labioꝝ eius nō recessi. ꝛ in sinu meo abscondi vba oris eius.

Jubileus et apl'i dixerūt. Ecce nos reliqm̄ꝰ oīa: male saltē acq̄sita. Et ibidē dixit dñs discipul' suis. ꝛ ita tibi ꝛ alijs ꝓprie loq̄mur. Amen dico vob: ꝙ vos q̄ secuti estis me in regeneratōe cum sederit filius homis in sede maiestatis sue sedebitis ꝛ vos aut paulominus ab angelis.

Felix Unde h scis. **Jubileꝰ** Quia ꝑ litteras doctus sum. **Felix** Que sunt he littere. **Jubileus.** Sunt lr̄e sctissimoꝝ in xp̄o patꝝ ꝛ dñoꝝ dñoꝝ Bonifacij. viij. et Clemētis sexti. vtiq; vicarioꝝ dñi nr̄i Jhu xp̄i. de transla. Inter. in hoc habentiū plenitudinē ptātis. ita ꝙ eoꝝ aucte factū est: aucte dei factū est. vt ibidē. ꝛ de pe. ꝛ re. Cum ex eo. Ipsi eni summi pontifices put q̄libet eoꝝ habuit arbitriū celeste. q2 in his q̄ voluit fuit ei ꝓ rōne vtilitas. nec est qui dicat ei: cur ita facis? et sic pōt supra ius dispensare. de transla. Quanto. ꝛ ibidem ꝯcor. in glo. et pōt viuis ꝛ defunctis: saltē degentibꝰ in purgatorio remissionis pctōꝝ grām impartiri. put no. Jo. de lig. in. c. Q aūt. de pe. ꝛ re. et h est notari mōstruosuꝫ. et hec ē fides nr̄a. et nisi hec q̄s fidel'r firmiterq; crediderit in h iubileo nr̄o saluꝰ esse nō poterit. nec prius aut posterius animā suam libabit. Et sic idem Bonifacius de anno dñi. M. ccc. motus multis ꝓtunc vrgentibus rōnabil'r petitionibꝫ: ꝛ ꝑsertim his supra ꝑ mgr̄m Gratianū tactis: et ex christifideliū precibꝫ instātissimis ꝯcessit. Primo in anno centenario. Secūdo Clemēs ꝑdictꝰ abbreuiādo vicꝫ de anno dñi. M. cccl. anno pontificatꝰ sui nono cōcessit in q̄nq̄genario. omibꝫ vere penitentibꝫ q̄ put pure pmissum est ad limina sctōꝝ Petri ꝛ pauli aploꝫ in vrbe in hoc integro anno iubilei nostri ꝑuenerint. et ꝑ quindecim dies ibidem ꝑmāserit. aut si romanꝰ aut curialis sit per triginta dies ibidē iuxta normā diligenter tradendā. ꝛ al's iuxta tenores bullarum antiquaꝝ pontificū ipsoꝝ ꝑseuerauerint. aut transituri in via succubuerūt et alias leges ꝑ priores ꝛ modernū pontificem traditas aut tradendas impleuerint: ꝙ liberabunt' tanq̄ꝫ quasi modo geniti et baptisati: a pena videlicet purgatorij seu infernali ꝛ a culpa. id est reatu sine pctō q̄litercunq; detestabili.

Felix. Et quid est h detestabile. **Jubileus** Et tantū dicere ꝙ si peccatum fuerit ꝯtra vl' preter naturā. puta mutum vel sodomiticū aut bestiale seu qualitercunq; crudele: ꝑ qd̄ al's damnū nō intulisti: penitus absoluer'. sed si ꝑter iuris ꝑmissionē rapinā. furtū. incendiuꝫ. homicidiū. vulnera. ꝑiuria: aut al's qualitercūq; ꝓximū vel etiam infidelē lesisti. ꝛ dum potuisti nō refudisti ꝑ homicidiū vel vulnera aut al's dāna dedi que recuperare nemo pōt. quia liberū corpus hominis non recipit estimationē. ff. de his qui eie. vel effu. l. vlt. cū ꝯcor. Nōne ꝑ penitentiā ꝛ al's seruatis seruandis potero liberari.

Jubileus Nō. nam si per homicidiū orphanos ꝛ viduas defraudasti: quibꝫ alimēta ꝯsequēter abstulisti seu ꝑ aliam corpis lesionē verbo vl' facto vel cōsensu: aut al's qualitercunq; minus iuste illi vel alijs ꝑsonis dāna intulisti: nō salueris nisi si saltem lesis satisfeceris.

Felix Et sic experior ꝙ sodomitis meliꝰ erit

in die iudicij ⁊ etiã tẽpe tue iubilatiõis q̄s rer. vel honoris ablatoribꝰ ⁊ dãnorum illatoribꝰ in pctõ psistẽtibꝰ.

Jubile⁹ Utiqz sic.

Felix Nunc scio vere q̄ inter omia pnũc cõmunissima sunt crimia. attñ p homies minime ppensa vicz rerũ ⁊ honorꝫ ablatio ⁊ dãnatoꝝ illatio: ⁊ nll'a restitutio: ⁊ ꝓpterea nõ sit alia pena nisi ppetua dãnatio. O mors hoꝝ pctõꝝ pessima taz tepide ꝯsiderata.

Jubileus De q̄ materia multiplr diuersificata scribit Petr⁹ de anco. sup regula Peccatũ. de re. iu. li. vj. §. ij. ⁊ seqn.

Felix Et si tue iubilatiõis gratia tollit cũ satisfactiõe omia penit⁹ maleficia. et sic videt cũ fur. raptor. homicida vl latro: aut ali⁹ malefic⁹ dũ lesis satisfecerit ⁊ tue iubilationis benignitatẽ adeptus fuerit q̄ merito deinceps nec penã tpalẽ nec ppetuã gustare debebit.

Jubile⁹ Dñe nõ est ita Nam pena fori penitẽtialis q̄ntũcũqz mag nõ tollit iudicꝫ secularꝫ iura ad puniendũ delicta. vñ crimiosus reuersus de nr̃e iubilatõis (etiã solut⁹) solẽnitate: nihilomin⁹ parebit in iudicis tpalis iurisdictõe vt le. ⁊ no. in. c. De his. de accu.

Felix An tamen tollat vota.

Jubileus Dixit Hentzlin⁹ q̄ vota excepto Hierosolymitano tollat. Sz Jo. mo. glosator prime bulle dixit q̄ iubile⁹ tollat vota q̄ fuert ꝓpt cõmutatõez pnie. vel q̄ essent imposita ꝓpt satisfactõez pctõꝝ. secus videt de votꝫ hec nõ respiciẽtibꝰ. Ubi gra. Existẽs in picl'o mortꝫ videlz in mari vouit ire ad sctm̃ Nicolaũ. vel exñs infirmus. vñ tale votũ cũ nõ sit ꝓpt penã pctĩ. ⁊ igit h votuz tollit hec indulgentia. qualr ãt tollat p hãc indulgẽtiã satisfactoria de penis pctõꝝ dic Jo. mo. q̄ Bonifaci⁹ sibi rñderit q̄ voluerit talr p hãc indulgẽtiã tolli. ⁊ h potuit papa dicere ⁊ voluit. licz vba bulle nõ patiant: appet mihi put fortassis ifra dicet. qr nisi carum rarũ. ⁊ qr iubile⁹ tã rarus: ⁊ iõ car⁹. nec differẽtia dabit q̄ frẽs scti Johis clemosynarij hospitalꝫ hierosolymitani. et frẽs ordis btẽ vginis theutonicoꝝ p omia similes hẽant indulgẽtias in zenodochijs ⁊ domibꝰ suis p mundũ ꝯstitutis sel in ãno i die pasceues p sũmos pontifices put asserit in forma meliori laudabilr cõcessas.

Jubileus Non vidi bullas aut autẽticas scripturarũ formas. sed cõstat q̄ Johãnite a dicto clemosynario ⁊ patriarcha hierosolymitano denomiati ⁊ ordinati sunt de anno. d. cv. tpe Bonifacij tertij et Foce impatorꝫ: ⁊ paulopost alij frẽs q̄ put frẽs militie tẽpli sũt noiati seq̄bant. q̄bꝰ expost de ãno dñi M. cxxviij. de mãdato Honorij pape. ij. et dñi Stephani pñarche hierosolymitani istitut⁹ ẽ hitus albꝰ cũ rubea cruce et ꝯñter ex cã cũ cruce nigra put mõ deferũt: in pmordialibꝰ suis istitutõibꝰ humilimã cũ pauptate ⁊ ꝓprij abdicationẽ vitã duxert. ⁊ ciuitatez ⁊ terras sctãs et ad easdẽ pegrinãtes cũ mire deuotiõis pfessiõe militãdo defendert. ⁊ igitur (vt fertur) hmõi indulgẽtias ꝓtũc hr̃e meruert.

Felix Sz qualr mõ habitu mõstruoso in victu delicato in celesti aut terrestri hierl'm pficiant late scripsi in li. de nobilitate. c. xv. de milicia. circa fi. ⁊ paueo qr si q̄s ꝓtũc habuert indulgẽtias ꝓpt causas sue institutõis pmordiales. ⁊ eisdẽ cassatꝫ pncipalibꝰ casset ⁊ accessoriũ. de fi. instru. Int dilectos. cũ ꝯcor. put etiã factũ ẽ de fratribꝰ templarijs eodẽ tpe subortꝫ. ⁊ nũc penit⁹ deletis. Uidem⁹ eni plerunqz q̄ excellenter eorundẽ religiosoꝝ pallacia vl habitacl'a aut coquine vl pmptuaria maiori pollent ornat⁹ pulcritudie ⁊ sinceriori freq̄ntant conatus sollicitudine q̄s ipsoꝝ eccl'ie vel capelle. in q̄bꝰ indulgẽtiaꝝ thesaur⁹ videt residere. immo put in alijs monasterijs ecclesie vel capelle sunt loca patenter eminẽtiora. sed

illic ad angulos aut sub aliis habitationib⁹ cōstituta ceterisq̄ māsionib⁹ min⁹

Jubileus Si habuerūt: adhuc videnť hr̄e: (apparent pncipalia. quia hm̄oi gr̄a nō psonis sʒ vniuersitati et locis vniuersitatū: ppetuo videnť ɔcessa. vt dr̄ de puile. de q̄ Jo. an. in mercu. sup regula puilegiū psonale. de re. iu. li. vj. sed qr bona fides in his indulgētiaꝝ cōcessiōib⁹ multū opať vt infra diceť. ⁊ qr idē frēs tam freq̄nť mercanť ɔ̄ suoꝝ puilegioꝝ ⁊ ordinis ⁊ pfessionis ⁊ religiōis pmordialiū iura. ⁊ p ɔ̄ñs p se videnť bonā fidem non habere. vt le. ⁊ no. in regula iur. qui cōtra. li. vj. ⁊ qr nunq̄ presumiť bonū de malo. neq̄ malū de bono. vt dicit Greg. xlvj. dis. Sūt nōnulli. circa fi. ⁊ sic abyssus abyssum inuocat: vt in his indulgētiaꝝ bn̄ficiis fides hoīm tepescat. nā pprie put dic̄ Greg. mora. xxvij. c. xix. Abyssus abyssum inuocare est dū in se homo de iudicio ad iudiciū ⁊ p̄sumptione ad p̄sumptionē videtur peruenire.

Felix Omnib⁹ p̄missis ⁊ singulis pfundissime ppensis pncipalr̄ expedit vt dum morb⁹ cōmunis irrepserit medela cōmunis adhiberi debebit. vt de excep. Pia. li. vj. Vn̄ qr tā morbosi saltē ⁊ imperiti repiunť plerūq̄ sacerdotes ⁊ p tante salutis adipiscende medela remedii multiplr̄ pficeret q̄ in h̄ iubilatiōis tp̄e tritissimi forent cōfessores.

Jubileus Verꝝ dicis. ⁊ igiť expedit toti mundo q̄ deputādi cōfessores i vrbe sint fideles. sint boni: sint pbi: sint hōesti: ⁊ sint omī exceptiōe maiores. ⁊ inť alios sacerdotes i hac arte q̄ est ars artiū p̄ ceteris sint peritiores. vt d̄ eta. ⁊ q̄. Cū sit. vn̄ fm Jo. mo. qui fuit tp̄e Bonifacii octaui inq̄t. Cauendū est q̄ nemo confiteať saltem in vrbe: nisi sacerdotib⁹ ad h̄ p summū pontificē ordinatis et de casib⁹ solo pape reſuatis nisi in articulo mortis p viā aut al's iminētis nō alteri nisi p ut p̄mittiť destinatis. ⁊ pbat Jo. in sum. li. iij. ti. xxxiiij. c. xxv. i fi. q̄ si sacerdos incurat⁹ vl' pleban⁹ ambularet cū suis prochianis h̄ tp̄e vel ad Romā vel alibi poterit infra pochiā suā vel extra absoluere ⁊ ligare suos prochianos. ⁊ sic etiā in Roma nisi h̄ tempe videlʒ iubilei aliter fuerit ordinatum.

Felix Vide inter hos ⁊ illos vicʒ in Romana curia degētes fidelissimos confessores q̄ enormissimas exactiōes ⁊ subtiles ⁊ falsas adinuētiōes excogitarūt ad simplr̄ ɔfitentes et officio suo abutētes.

Jubileus Unde exhortor in dn̄o deuotissime dn̄m nr̄m sāctissimū ⁊ summū penitētiariū ⁊ alios q̄ꝝ interest ne sanguis illoꝝ ɔfessorū de māib⁹ eorū req̄rať fore multū vigiles. ⁊ ne defraudenť aīe tante nr̄e iubilatōis bn̄ficio sint exq̄site (sagaces

Felix. Sūt ne regule diligēter tradite cōfessorib⁹ q̄les iniūgant pn̄ias p̄missarū indulgentiarū occasiōe in vrbe confitētib⁹.

Jubileus Dicit Joh. mo. q̄ papa Bonifaci⁹ p̄dictus declarauit viue oraculo q̄ sui penitentiarii nil dn̄t penitētib⁹ iniūgere vltra iniūctionē q̄ poniť in bulla: vicʒ vt visitēt tot ⁊ tantis dieb⁹ limia aploꝝ. al's vt dicebat indulgētia frustrareť nisi cōfitens volēs facere opa superogātia voluntarie videlʒ elemosynas. orōnes. ieiunia ⁊ hm̄oi ad cautelam futurorum.

Felix Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei et iubilationis tue gratissima benignitate in te florente. Beatus qui intelligit sup egenū ⁊ paupe rem vt qualiter faciat ne pressus inedia careat tam saluberrime iubilatiōis gr̄a dudum in libro de nobilitate pretacto. c. xviij. multas diuitum scripsi prerogatiuas quas etiā habent prout videť in nostro iubileo. et similr̄ ibidē scripsi put experiēter cōcerniť paupeꝝ apud deum et homies miserabiles infelicitates. q̄d ergo facient vt prosit ipsis tue iubilationis benignitas.

Jubileus. Ueritas est ꝙ sibi nõ ꝓficit paupertas vł infirmitas ⁊ desuper auidissime volũtatꝭ imẽsitas. vadat igitur si pt mẽdicatuz vt similr sibi ꝓficiat ⁊ ꝓueniat sibi indulgentiaꝝ cõmoditas. qꝛ sũmarie nisi valet ibidẽ trãseũtibꝫ: nec al's ꝑ viuis aut defũctꝭ vel al's impeditꝭ. nec al's vnꝰ ꝑ alio ꝓficit q̃litercũqꝫ mãdatũ suscepit. aut suis expẽsis direxerit. ⁊ h̄ ꝑ doc. ibi. ⁊ presertim ꝑ Jo. mo. nisi sũmꝰ pontifex ꝓnũc misericorditer alio mõ disposuerit.

Felix. Ego nuper ĩ tractatulo ꝯ validos mẽdicãtes scꝑsi notabilr validos mẽdicare nõ debere sub pẽa pcti mortał ⁊ iuribꝫ copiosissime fulciui. et cũ ꝑ nullo bono aut p̃textu boni malũ sit faciendũ aut malo ꝯsentiẽdũ. vt de vsu. Super eo. cũ ꝯcor. cur ꝓpt indulgẽtiaꝝ tue iubilatõis acq̃rendaꝝ cõmodũ iubes mẽdicatiõis volũtarie maledictõez fore ꝑpetrandã? Nã si ꝯnter foret furandũ aut rapiendũ. vt expensis alioꝝ reportarẽ tue iubilatõis gratiam.

Jubileus Si bñ ꝑpendis. ex tuis ibidẽ dictꝭ inuenies obiectionũ reuelationẽ clarã solutionis. Nam vides ⁊ cõpetẽter ꝯcludis beghardos ⁊ lollhardos. beguttas ⁊ beginas domesticas aut siluestres ⁊ alios validos mẽdicãtes ⁊ elemosynis ⁊ q̃dã hitu noue religiõis cũ scapulari ĩ p̃sumptuose: necnõ ĩpudent vtẽtes mortlr peccare: ⁊ aliq̃s excõicatiõis pẽa ꝓpterea sordescere ꝑ canões ⁊ leges ibidẽ patẽter allegatas. ⁊ h̄ tñ tolerabile foret si de hmõi pctis demũ peniterẽt. sꝫ qꝛ nõ penitẽt: ⁊ hmõi detestabile crimen ꝓ pctõ aut ꝙ sit pctm̃ nõ tenẽt. ⁊ in obstinatiõe sua ꝑmanere ꝯtumacit ꝯ sacraꝝ scꝑturarũ doctores ⁊ suas ꝓprias opiniões: ilł ⁊ illoꝝ dictꝭ ꝑponẽtes ꝑtinaciter non abhorrẽt. vt le. ⁊ no. xxiiij. q. iij. Ex aũt. ⁊ de ipoꝝ statu ab ecclia reprobato: ab ecclia plene le. ⁊ no. in Cle. j. de reli. do. ⁊ in Cle. Ad nrm̃. de heret. Dico igitur firmit ꝙ tolerabiliꝰ erit sodomitꝭ ĩ die iudicij q̃ⷨ ilł vt Math. x. ⁊ Lu. x. qꝛ ꝓpe xp̃s hec v̾ba locutꝰ ẽ ypocritꝭ. ꝓut etiã. s. diximꝰ ꝺ raptoribꝫ. vñ tales ⁊ sibi siles ad iubileũ nrm̃: nisi resipiscãt iura ⁊ iuriũ rõnes rõnabilr tãq̃ꝫ ꝑsonas desperatas rebelles ⁊ ꝯtumaces trãsituros ꝓhibere solẽt. veruntñ paupes ⁊ ꝑsone miserabiles talr elemosynis temere nõ vtentes prout sunt debiles aut perpessi calamitatꝭ desolatiões: aut inopes scolares q̃ vt acq̃rãt sciaꝝ disciplinas elemosynis vtuntur. aut alij q̃ p̃ter obstinatiõis p̃dicte crimẽ cã nccitatꝭ talr alimẽtis nutriuntur vadãt in noie dñi si poterũt (⁊ fuatꝭ fuãdis) iubilatõis nr̃e grãz ꝯsequũtur. Et vt certiꝰ intelligas de hmõi beghardis ⁊ beguttis vide Jo. an. in dicta Cle. j. de reli. do. in glo. j. vbi dic̃ eos fore ꝑniciosuz genꝰ hoim. subinferẽs. Tempora in malũ sunt mutata ex q̃ ꝯscia cepit eẽ pctm̃. ⁊ deꝰ nouit iuramẽtũ. ⁊ beghinatus siue beghardatꝰ religio. Hi v̾o sunt h̄ genꝰ hoim de q̃bꝫ dixit xp̃s Math. xxj. Publicani ⁊ meretrices p̃cedent vos in regno celorũ. et p̾tim ad nr̃e iubilationis gratiaꝝ gradus. Nam ipsi vere sunt ypocrite ⁊ pharisei q̃ se simulant ceterꝭ beatiores. ⁊ ĩ talibꝫ sũt lupi rapaces. ⁊ cũctꝭ (p̃missoꝝ occasiõe) deteriores.

Felix Sum contentus. sed ad vlteriora nostre materie procedamꝰ. Quid de his qui sub spe future iubilationis peccauerũt frequentius.

Jubileus Dicimus ꝙ raro vł nunq̃ꝫ hmõi grãm ꝯsequũtur. qꝛ v̾e nũq̃ꝫ penitere ꝯspiciũtur. ꝓut hec ex dictꝭ doctoꝝ ibidẽ scribentiuz (colligũtur.

Felix Quid de his q̃ se pure ꝑ lõga tp̃is spacia penitꝰ q̃ntũ in eis fuit preparauerunt et se transituros disposuerunt. sed morte vel alio legitimo patenter impedimento prepediũtur et iter non perficiunt.

Jubileus Legi quosdam doctores audiuisse ab ore Bonifacij octaui huius iubilei fundatoris ꝙ vere tales conseq̄ntur gratiaz

hui⁹ beneficij: sed in veritate talem sensus conclusionē. ex verbis bulle sue col-ligere nō potui.

Felix Hec ego concludā cum sit secretū dei: cui pa-tent iudicia veri testimonij. sed si fecit speciale est in papa. quia al's episcopo vel notario nō creditur verbo vel voci viue: sed litteris ⁊ instrumentis eius. de q̄ in nouell'. de ꝓba. Post cessionē. in glo. sancti ℣. §. Potest. ℣. sicut er go non credit᷑. Sed ad ꝓpositum nostrū vlterius ꝓcedendo. mltum mihi vide bantur acerba que dixisti superius in conclusiōis summario mihi dulcia sunt sup᷑ mel ⁊ fauū in ore meo. quid vltra petam nisi quia perpendēdo ꝙ per bona tempalia feliciter cōsequi possum eterna. et euitare securus amarissimū ignis purgatorij seu infernalis execrabile supplicium.

Jubileus Si sincere cōsideras ꝓut perpen debat nobilis Anastasia que fuit principis Indie filia: ⁊ vxor regis Hyspanioꝝ venustissima: ⁊ nouiter baptisa ta. Que cū post primogenitū enixa puerpera ad templū transitura: ⁊ purifica-tionē post partū quem gerebat in vlnis receptura cū familia sua solenniter pro peraret: et prope coquinam pallatij regalis igne copioso refertam casu ꝑtransi ret. ecce scintilla ꝓpellanter exilijt. ⁊ nudam manū eius cremando corrosit: que stupefacta tanq̄ nimis delicata dolore tanto vociferauit. quam cocus prospi-ciens de modica lesione taliter exasperatam. Domina inquit illustrissima ca-ue tibi de igne perpetuo huic multū amariori. hoc audito et purgationis offi-cio diligenter impleto: noctem duxit insomnē perpendens ditissime ruminādo si ipsa per puncti tantū ledebat᷑ spaciolū. quid si per horam vel diem aut men-sem seu per annū. aut miserabilē perpetuo cruciaret᷑ incendio multū crudelio-ri: hoc inq̇t in semetipsa. totius mūdi sup᷑aret penas (subinferens) et si tm̄ per diem talis pene ferocis sciens te passurā ꝓ peccatis tormentū. potius in peni-tentia peccatoꝝ tuoꝝ fame morieris. surgens itaq; de latere viri in simplicitatis sue sinceritate: leges matrimonij tanq̄ simplex neophita panem assumpsit ha-bitu dissimulato portas exiuit: ⁊ in heremū vaste solitudinis ꝓcul ab omniū ho minū consolatiōe se transuexit. ⁊ die tertia receperit spiritu ducta quendam he remitam. qui dum viderat tante decoris ⁊ venustatis ꝑsonam abhorruit tem-ptationis inq̇namenta. ⁊ dato sibi cibo seorsum in quandā spelūcam ⁊ ne mo-lestaret᷑ a feris lapidib⁹ obstruxit ꝑmansurā in crastinū vt causam aduētus ple ne perciperet. quia iam nox ingruebat: ⁊ expost aliam sibi mā sionē disponeret. Unde nutu diuino: heremita hui⁹ mulieris nō est memor amplius. et sic reclu sa sola ꝑ homīs quoq; sollicitudinē minime visitata per triginta annos remā-sit abscondita. Uñ quadā die heremita casualiter ꝑtransiens loca solitudinis speluncā prospiciens ⁊ rememorās dierum antiquoꝝ: et quomō recluserat hāc domicellā recordatus: mox cōmotis visceribus exasperans in semetipm: spelun cam adijt: vt saltem ossa defuncte reconderet. ⁊ decenti sepulture traderet. ⁊ re iectis lapidibus quib⁹ fuerat obstructa. ipsam vestimētis tantūmodo consum ptis illesam ⁊ sane mētis inuenit: qui mirabilē deum in sanctis suis laudabat et ipsam (ꝓut petiuit) collatis sibi tegumētis in pallatium mariti deduxit: vbi post multa temp᷑a ad instar Alexij latebat: ⁊ finaliter penitentiā suam. et hec et alia marito: filio: ⁊ nepotib⁹: moritura demonstrabat. prout hec ⁊ priora la-tissime scribūtur hystorialiter in quadā cronica gallicoꝝ lingua largiter descri pta. et mihi luculenter interp̄tata percepi. Unde si quis nouissima sua memo-ratus fuerit ⁊ amarissimas inferni penas abhorruit. plenam penitētiam et fru ctuosam tanq̄ Anastasia hilariter sustinere nunq̄ recusabit.

Felix Et si summus pontifex ⁊ virtutum artifex (prout p̄mittitur) habet plenitudinem potestatis. et tue iubilationis annus tante (ꝓut de-duxisti) videtur felicissime bonitatis. ⁊ quare nõ dat salutem populo suo et ab-breuiat tanti temꝑis passum: videlicꝫ quīquaginta annoꝝ vsqꝫ ad quadragin ta vel triginta vel viginti aut decem annos: vt homīes quoꝝ vita breuis est. de testi. Licet. ex quadam tam p̄ciosi thesauri gratiam frequentius conseque-rentur. et vtiqꝫ humana corꝑa fragiliora sunt modo q̄ꝫ fuerint ante tempora. vt. xxxiiij. dis. Fraternitatis. De quo Jacobi. iiij. Uita nostra est vapor ad mo dicum parans ⁊ deinceps exterminabitur. et Job. xiiij. Breues dies hominis sunt. numerꝰ mensium eius apud te est. Et ꝓpheta. Homo vanitati similis fa-ctus est: dies eius sicut vmbra p̄tereunt. et vtiqꝫ si summꝰ pontifex: pontiū ar-tifex: pontē nobis dilataret et multiplicaret. et pontes ⁊ vias frequentius ape riret: ꝓut potest et plures pluries saluos faceret: ⁊ mortem peccatorum prout magister suus: effectualiter nollet ⁊ ꝓut p̄tactum est toti mundo plus ꝓficeret. Nam scriptū est. Qui potest hominē liberare a morte et nõ liberauit eum occi dit. de homici. Sicut digni. cum cõcor. et vtiqꝫ plus peccaret animā periturā que p̄ciosior est corpori. xij. q. j. Precipimus. cum ꝯcord. et per consequēs mul to pluries si plures dum posset nõ liberaret grauissime peccaret. Nam hoc ꝓ-prium est summi pontificis vt animarū saluti iugiter intendat: ⁊ corde et ocu-lis diligentia sedula vigilet. et animas deo lucrifacere sua cooperante gratia diligenter ꝓuideat. vt de homi. c. j. li. vj. imo velle debet omēs saluos fieri. xiij q. ij. Non extimemꝰ. ꝓut ille cuius vices gerit in terris. de quo dicit Gregoriꝰ super Ezechielē. li. ij. Omelia. iiij. circa finem. Caro enī factus est vt nos spiri tuales faceret: benigne inclinatꝰ est vt nos leuaret. exijt vt introduceret. visibil' apparuit vt inuisibilia monstraret. flagella pertulit vt sanaret. obprobria et ir-risiones sustinuit: vt ab obprobrio sempiterno liberaret. mortuus est vt viuifi-caret. Et infra. Opus enī dei est animas quas creauit colligere: ⁊ ad eterna lu cis gaudia reuocare. Hec ille. Unde Crisostomꝰ ⁊ habet. xxvj. q. vij. allega-tum. Nonne melius est ꝓpter misericordiā ratiōem dare q̄ꝫ ꝓ crudelitate: vbi enim paterfamilias largus est dispensator non debꝫ esse tenax. si deus benignꝰ vt quid sacerdos eius austerus vult apparere. Hec ille. Ex quibꝰ collige sum-mum pontificē in huiusmodi grarū distributiōe tanq̄ꝫ dñs suus vti debere be(nignissima largitate.

Jubileus Nec dñs suꝰ videlicet Jh̄s chri-stus volebat om̄es suos discipulos saluari. ⁊ inter duos la trones sibi collaterales vnū decreuit saluari. Luc. xxiij. et hec sunt de quibꝰ di cit Catho. Mitte archanū dei celum inquirere quid sit. Cum sis mortal' que sunt mortalia cura. et de his archanis dei nemo audet dicere ei cur ita facis. Job. xiij. Super quo dicit Grego. moraliū. x. c. x. quia nimirū diuinum iudici um nec aduersitate valet minui. nec inquisitiōe cognosci. hec ille. Et licꝫ Hie remias dixerit. c. xij. Justꝰ tu es quidem domine si disputem tecū. verumtamē iusta loquar ad te: q̄re via impioꝝ ꝓsperat. et Abacuc. c. j. ait ad dñm: Quare nõ respicis super inique agentes et taces deuorante impio iustiorem se. sed ne mo respondebat illis. quia forte dñs pepcit eoꝝ rusticitati. quia p̄ftim Abacuc rudis rusticꝰ erat: vt dicit Hiero. in ꝓlo. ibidē. et rusticitati parcūt iura. vt. ij. q. vij. Sancta. Al's tamen dicere possumꝰ: nunq̄d dic̄ figmētū figulo: quare me sic fecisti. ad Ro. ix. Nūquid figulus de eodem luto facit vasa honor' ⁊ turpitu dinis. Sapien. xv. Nunquid exaltabitur securis contra eum qui secat in ea.

Esa.x.et Prosper equitanic⁹ prosa.lxxxviij.dixit.Diuinoꝝ operuꝫ secretas noscere causas nõ est possibile ingenijs humanis.Nec nullo tamen intuitu speculantur opera:qui multa vt lateant scit placuisse deo. Sic vicari⁹ dñi dei viui videlicet summus pontifex sic vult.sic iubet.fiat pro rõne voluntas:prout p̃tactum est.ꝛ fortassis mouet̃ rõne dignissima. quia omne rarũ carum.vilescit q̃tidianũ.prout le.ꝛ no.xciij.di.Legim⁹.circa fi.et Aug⁹.dixit in quadã omelia ꝙ signa dñi assiduitate viluerunt.Vnde tu Felix in libro tuo de nobilitate.c.xxxij.circa finem.plures notificasti casus multum vtiles.sed nimia frequentatione vilificatos.inter quos dixisti.et predicantiũ correctio tam frequens videtur ad cõmunes christianoꝝ cetus ꝛ festorum celebratio tam muliplex indicit̃ apud omne rusticorum vulgus et censurarum promulgatio tam solita fit contra contumaces laicorum actus.et missarũ inofficiatio tam consuetudinaria perficit̃ apud cõmunes presbyteroꝝ ritus et corporis christi cõmunicatio tam frequens est inter om̃s fidelium status et dispensationis concessio tam remissa videtur super quoscunqꝫ hominũ transgressus:ꝛ priuilegiorũ interruptio tam violenter concernit̃ propter seuos magnatũ potẽtatus ꝛ iusticie oppressio tam fauorabiliter frequẽtatur ꝓpter infelices pauperum casus.ꝛ iusiurandi delatio tam freq̃nter offertur in peruersos rusticorũ consensus. et preceptoꝝ multiplicatio tam consuete publicat̃ contra diuersos populariũ excessus.Sic indulgẽtiarum diuulgatio tam largiter intimat̃ ad diuersos pietatũ cultus.ita et taliter ꝙ in hoc ꝛ omnibꝫ premissis infroniti continuatiõis effectus.propter multiplicatos freq̃etationis actus ineffrenatos mentiũ corruũt affectus.et consequenter per incuriã assuete cõuersationis ad solitos assiduitatis obstinate prorumpũt abusus Vnde congrue sequit̃.Omne rarũ carum:vilescit q̃tidianũ. Et insuper dicere possum⁹ ꝙ Bonifacius octau⁹ rigidior fuit in ꝓcedendo videlicet centenariũ.Sed Clemens sextus antiquũ iubileũ renouãs ꝓut p̃mittitur in salutis remediũ continuãs ꝛ pristinũ videlicet iubilei numeꝝ.scꝫ quinquaginta annoꝝ congruenter reuerti decreuit vt vltima correspõderent primis.ꝛ o.reuolaret ad a.vt.xxxv.di. Ab exordio.Nam et antiquitas venerãda est.ij.q.vj.Anteriorũ.§.Illud.ꝛ mos retinẽdus est felicissime vetustatis.C.de testa.Testamenta.Vnde dixit Nicolaus prim⁹ ad ignatiũ Constantinopolitanum patriarchã.vt patꝫ.xij.dis.Ridiculũ est satis ꝛ abhominabile dedecus vt traditiões quas antiquitus a patribus suscepim⁹ infringi patiamur.scilicꝫ sine causa.vt ibidem Archidya.et ergo cõgruenter figurã venustissime iubilatiõis renouemus in nostre remediũ nouissime translatiõis.

Felix

Nunc scio vere verissime te supra dixisse.Ecce nunc tempus acceptabile:ecce nũc dies salut̃:imo sup salutẽ ꝛ omnẽ mũdi pulcritudinẽ sũt dies tue iubilatiõis iocundissimi:vt dicam⁹ cum iusto Symeone.Nunc dimitt̃ seruum tuũ dñe:ſm verbũ tuũ in pace.qꝛ vider̃t oculi mei salutare tuũ.tam glorianter venturũ.Et quid nobis prodesset christũ fore natũ:ꝛ in vlnis iusti Symeonis fuisse p̃sentatũ:si saltẽ presentati nr̃oꝝ pctõrum mole grauati minime gustarem⁹.occurramus igit̃ om̃s in vnitate fidei ꝛ agnitiõe filij dei.ad Ephe.iiij.Preoccupem⁹ faciẽ eius in ꝯfessione.Ps̃.xciiij.Quia hora est iam nos de somno surgere:nũc ãt ꝓpior est nr̃a sal⁹ q̃ꝫ cũ credidim⁹:ꝓut p̃tactũ est.et quod prope est in esse in re ꝛ in spe.ibidem ꝛ.ff.de fideiuſ.l.j.cum ꝯcor.Vnde dixit nobis Paulus.Videte itaqꝫ quomõ caute ambuletis:nõ quasi insipiẽtes sed sapiẽtes redimẽtes tp̃a:qm̃ dies mali sit̃.ad Ephe.v.Et dicam⁹ cũ btõ Job.c.

xxiij. et quis mihi tribuat vt cognoscā ⁊ inueniā illum et veniā vsqꝫ ad solium eius. ponam corā eo iudicium: ⁊ os meū replebo increpationibꝫ. id est peccatorum confessionibꝫ: ⁊ dicam cū Salomone. Scio enī ꝙ homines stulti non apprehendent eam: videlicꝫ iubilatiōis salutem: ⁊ homīes sensati obuiabant illi. homines alti nō videbūt illam. longe enī abestis a sup̄bia ⁊ dolo viri mēdaces nō erunt illius memores: ⁊ viri veraces inueniunt in illa: ⁊ successum habebūt vsqꝫ ad inspectionē dei. Ecci. xv. Et s̄m Aug. in sermōe de purificatiōe virginis Marie dep̄cando proferam deuotissime prout Symeon p̄dictus. Et hoc illi concessuꝫ erat iam decrepito quasi desideranti et suspiranti. eructanti quotidie in oratiōibꝫ suis. et ego dicam quādo veniet: quādo videbo: putas durabo: putas me hic inueniet: putas isti oculi videbunt ꝑ quē cordis oculi reuelabūtur: dicebat isti videlicet saluator in oratiōibꝫ suis. et ꝓ desiderio suo accepit respōsum ꝙ n̄ gustaret mortē nisi videret xp̄m dn̄i. O altitudo diuitiarū sapie et scientie dei: cuius incōprehensibilia sunt iudicia ⁊ vie inuestigabiles. ⁊ cuius misericordie nō est numerus. perfice in nobis grām tuam vt qui iusti Symeonis expectationē implesti. vt sicut ille nō vidit mortē priusqꝫ christū dominum videre mereret. ita ⁊ nos mortē non gustemus priusqꝫ saluberrime imo felicissime tue iubilationis beneficia iubilanter obtineamus.

Jubileus Amen quippe dico vobis. qꝛ multi ꝓphete ⁊ iusti cupierūt videre que vos videtis ⁊ nō viderūt. et audire que vos auditis ⁊ nō audierunt. Math. xiij. Et beati oculi qui vident que vos videtis. dico enī vobis ꝙ m̄lti prophete ⁊ reges voluerūt videre que vos videtis ⁊c̄. Et igitur Amen dico vobis. quicunqꝫ dixerit huic monti: mitte te in mare ⁊ nō hesitauerit in corde suo sed crediderit: qꝛ qđcunqꝫ dixerit fiat: fiet ei. propterea dico vobis Omīa quecunqꝫ orantes petitis: credite ⁊ accipietis ⁊ veniēt vobis: prout ꝑmittit. et ideo petite ⁊ dabitur vobis. querite ⁊ inuenietis: pulsate et aperiet vobis. omīs eīm qui petit accipit: ⁊ qui querit inuenit ⁊ pulsanti apperiet. Math. vij. Et dixit Seneca. Qui timide rogat docet negare. Et cassiodorus Justuꝫ est vt iugiter rogetur iste qui si nō petatur offenditur. Quibus instructibiliter sup̄ mirando iugiter studio felici feliciter ꝑpenso: resultat abundās conditoris almi pietas ⁊ fulgens eterne lucis claritas: ingēs summe maiestatis humilitas: ⁊ ardens feruentis amoris auiditas: cū excedat merita supplicū: precellat vota dep̄cantiū preueniat affectus p̄sumentiū: imperat trepidantibꝫ animis orare stupentium. et corroborat mentes ⁊ corda timide petentium: in finem vt mereamur assequi quod promisit: amēt qđ precepit: possideant quod ab eterno preparauit: ⁊ ad h̄ dat pia remedioꝝ cōdimenta: confert animarū incitamenta: infert desiderioꝝ disposimenta: et dat armorū preparamenta. Que cuncta illustrissime ꝑlustrentur et experienter denotentur per nostre superuenture iubilationis inclite bn̄ficia vobis clementer concedēda si rite per eum petieritis qui petere iubet ⁊ mādat ⁊ imperat et regnat gloriosus per secula.

Finis.

Recapitulatio de anno iubileo. Felix.

Idi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omib⁹ gentib⁹ et tribubus ⁊ populis ⁊ linguis. Apocalip. vij. et fuit gens absq; consilio ⁊ sine prudētia: vtinam adhuc saperent ⁊ intelligerēt ac nouissima ꝓuiderent. Deut. xxxij. et errores emendarent. Nam dicit lex. Humanū est peccare: sed dyabolicum perseuerare. C. quō ⁊ q̄ndo iudi. l. Cōsentaneū. Et hui⁹ erroris causa fuit principal': q2 lex perijt a sacerdotib⁹ ⁊ ꝯsiliū a seniorib⁹. Ezech. vij. qui in ea est ars artiū: vicz in aiaꝝ regimie tenebant' fore ꝓfundiores. s3 ceci fuerūt ⁊ duces cecoꝝ. ⁊ fuerāt pastores q̄ pascebāt semetipsos. Ezech. xxxiiij. de q̄b⁹ dicit dn̄s p ꝓpham. Ve pastorib⁹ q̄ dispergūt ⁊ lacerant gregem pascue mee. Hiere. xxxiij. Et iteꝝ dicit eisdem. Sup pastores irat⁹ ē furor me⁹. Zach. x. Quia oues eorū errauerūt et perierāt. Et repromissio neq̄ssima ml'tos perdidit. Ecci. xxix. et h̄ signanter in ꝓxime preteriti laudabilis anni desideratissime iubilatōis bn̄ficio.

Jubileus O felix cantor Thuricen̄ nōne auris mea iuxta os tuū fuit dū nup oī laude dignissimā dyalogose collatōis ꝯscripsi cōmēdatōz ī nr̄e iubilatōis decorē. ⁊ d cōtigētib⁹ ⁊ attigētib⁹ nr̄e solēnitat' cōmertiū nihil aut paꝝ omiserī. ⁊ h̄ fuit op⁹ xp̄i ⁊ ei⁹ vicarij: s3 nūc ꝟbū dī adulterab.

Felix. Hoc exponit' fm̄ Gre. mora. xxij. c. xv. Adulterari nāq; est ꝟbū dei aut aliter sentire d illo q̄3 est. aut ex eo nō sp̄uales fruct⁹ s3 adulterinos fetus q̄rere laudis hūane. Hec ille. Vn̄ p̄dicantes p̄cepcū dn̄i videntes oues errantes. ⁊ sic tanq̄3 stultū populū Romā q̄rētes: adulterinos hūane laudis sermōes q̄rebāt. ⁊ ꝓximiorib⁹ imīnētib⁹ picul' illoꝝ q̄ꝝ curā gerebant aiaꝝ. īmo q̄si letaliū vulneꝝ liuorib⁹ medelā dū potuerāt nō ponebāt. ⁊ dum voluerūt nō poterāt. ⁊ igit' pl'es currebāt ⁊ vix vn⁹ accepit brauiū. ⁊ multi ab oriēte ⁊ occidēte venerāt. ⁊ pauci cū Abraam ysaac ⁊ Jacob recūbebāt ī reg̃ ce. Math. viij.

Jubileus Hanc sibi quodāmō nobilitas legē ponit ꝟtutū vt debere se qd̄ sponte tribuit extimet. ⁊ nisi in bn̄ficijs suis creuerit. nihil se p̄stitisse putet. et sunt verba sct̄i Greg. de dona. c. j. et dic̄ Salomō. In omni dato ne des tristiciā verbi mali. Ecci. xviij. Vn̄ si penitet te fecisse venerabil' hmōi collatiōis recōmēdatōez: rē ⁊ meritū perdis. xxiij. q. vj. §. Ex his.

Felix Dixit Seneca. Parce lauda: parti⁹ vitupera. Simil'r rephēsibilis est nimia laudatio vt imoderata vitupatio. Jlla q̄dē sapiens si in cōmendādo procedas vt conuertere nō erubescas.

Jubileus Forte penitet te fecisse hoiem ad nr̄e iubilatōis bn̄ficia per tuoꝝ dulcissima ꝟboꝝ cōdimenta flexibilē.

Felix Dū eram paruul⁹ ait Paul⁹. j. Coꝝ. xiij. Loq̄bar vt puul⁹. sapiebā vt puul⁹. cogitabā vt puul⁹. qn̄ aūt fact⁹ sū vir. i. senior euacuaui q̄ erāt puuli. Videbā eīn tūc p speculū in enigmate. nūc āt facie ad faciē. i. māifeste fm̄ Aug. aut expienter fm̄ q experiētia reꝝ est magistra. ⁊ veritatē rei demōstrat. de elec. q̄3 sit. li. vj. cū ꝯcor. Et p̄teritoꝝ expientia nos instruit ad futura. ibidē p Archid. et supplendū est qd̄ esse de expientia ꝓbauit. eo. ti. li. vj. vbi mai⁹. et Jo. mo. dic̄ ibidē. Preciti⁹ ratio scire futura facit. ⁊ cuilibet artificio p̄bet expientia nutrimētū. ff. de le. iij. l. Legatis. §. a matricib⁹.

Jubile⁹ Qd̄ sel' placuit: ampli⁹ displicere nō d3. vt. c. Qd̄ sel. de re. iu. li. vj. Displicet imprudēs vn̄ pla

cere studet. Et os bilingue detestabat Salomõ Prouerb. viij. et ibidẽ. c. xviij.
dicit. Verba biliguis q̄si simplicia ⁊ ipsa ꝑueniũt vsq̧ ad interiora vẽtris. Et
ecci. v. Sup furẽ eñ est cõfusio ⁊ pnia ⁊ denotatio. i. dãnatio pessima sup bilin (guem.

Felix. Primo nosmetipos corrigere debemꝰ. ⁊ q̄ se corrigit nõ
est ab alijs corrigẽdꝰ. ⁊ postea alios si vult: vt le. ⁊ no. iij. q. vij. po-
stulatꝰ. ⁊ mltis se. Vñ si q̄ dixi q̄ mihi videnť corrigẽda correxero: aliorꝫ correctõ
nẽ nõ expectabo. vt no. ibidẽ. ⁊ infra clariꝰ diceť. ⁊ no. ꝑ Bonifaciũ in. c. vlt. de (sen. ex. li. vj.

Jubileus Est iste est ille sctissimꝰ in xp̄o pr̄ ⁊ vicariꝰ
dñi nr̄i Jesu xp̄i q̄ mire deuotõis affectu volẽs hũanũ genꝰ
qd ad suos fines ꝑuenerat lucrifacere deo. ⁊ igiť dudũ vicz de ãno dñi. M. ccc.
fecit ⁊ salubriter creauit nos. ⁊ ille nec sui successores vsq̧ mõ mutauerũt. imo
roborãdo ꝯfirmauerũt. ⁊ igiť os in celũ ponis si aliq̄ ꝯ nos ⁊ alia q̄ priꝰ ipe ma
gne deliberatiõis arbitrio ꝯcepisti sinistre machinãdo in corde tuo ꝑuersissime (presumpsisti.

Felix Aperiã in ꝑabolis os meũ: loq̄r ꝓpositiões ab ini-
tio. q̄nta audiuimꝰ ⁊ cognouimꝰ ea: ⁊ prẽs nr̄i narrauerũt nob ⁊ n̄ sunt
occultata a filijs eorũ: vtinã sapent ⁊ intelligerẽt ac nouissima ꝓuiderẽt: put p̄-
diximꝰ ⁊ videb ꝙ erũt no-
uissima peiora p̄oribꝫ.

Jubileus Parabole ſm Isid. ethi. j. c. xxxv.
circa finẽ sunt cõꝑatio ex dissimi-
libus rebꝫ. sꝫ ꝓpositiões ſm Aug. sup ps̄. lxxvij. sunt ꝓbleumata seu q̄ones. Et
christꝰ parabolas ꝓpositionesq̧ retulit. Dicat igiť admirationis tue sollicitudo
quid ꝯ tanti p̄ncipis ⁊ pontificis ⁊ sequatiũ decreta dictauerit.

Felix Dicimꝰ ꝙ o. reuolauit ad a. id est xp̄s extremitatẽ traxit ad p̄ncipiũ.
vt. xxxv. dis. Ab exordio. et nos extremitatẽ tue iubilatiõis vltimo celebrate tra
himꝰ ad p̄ncipiũ. qd quidẽ extremũ tanq̧ futurũ ꝑtũc ⁊ tp̄e p̄me nr̄e cõpilatio-
nis ꝓphetizare nõ potuimꝰ. licꝫ p̄ncipiũ supꝑficialr ⁊ eiꝰ mysteriũ cõniuẽtibꝫ ocu (lis ꝑspeximꝰ.

Jubileꝰ Edissere nob parabolã zyzaniorꝫ in p̄ncipibꝫ
finibꝫ nostre solẽnitatis in tue ꝓpensionis facultate tam irreue
renter exortorꝫ ⁊ fortassis eadẽ leuitatis ꝓpendiculo destruẽdorꝫ.

Felix Tetigi notãter in tue iubilatiõis repetitione circa p̄ncipiũ. auaricie
causaꝫ malorꝫ oim radicẽ ab antiq̄ Romanis increatã. ⁊ ꝙ olla noua capit in-
ueterata sapit. Et insup ꝓpl'i stulti vrbẽ q̄rentis inertẽ stulticiã. ⁊ stulti aliq̄n sa
pere iubenť. sed nõ aduertũt. ⁊ nũc scio vere hꝰ corrosiõis maculã cũ ambitõis
antique nõ deficiẽtis cõtaminatiõe nõ fore penitꝰ abolitã.

Jubileus Dic clariꝰ cui ꝯceptꝰ fundamẽtalẽ audaciã: latiꝰ indies ꝓpa- (landã.

Felix Audi remotã ab antiq̄s nr̄e ꝓpositõis staterã lãcibꝫ equa-
libus ꝓpendiculatã. Constat ex cronicis ꝙ creato quondã Nicolao
papa q̄rto summo põtifice de ordine fratꝝ miorꝫ de ãno dñi. M. cclxxxviij. xv.
die Februarij: qui sedit ãnis q̄tuor. mẽse vno. diebꝫ. xvij. et extũc illo mortuo se-
des ap̄lica vacauit ãnis duo-
bus: mẽsibꝫ tribus: die vno.

Jubileus. Et q̄re tam imẽse regiminis
apex dignitatis eccl'ie vniuer
salis ⁊ vicariꝰ dñi nr̄i Jesu xp̄i gubnatore caruit: et ꝑ tanta tp̄a ptãs piscatoris
spiritũ quodãmodo penitꝰ: ⁊ nõ sine graui ꝑiculo totius orbis exalauit.

Felix Hoc ambitiõis proteruissime necnõ rapacis et inuidie calliditatis
curiositas cardinaliũ fecit: ꝑtũc de gallicorꝫ ⁊ ytalicorꝫ climatibus
partialitatis vicio ⁊ ipsorꝫ in ciuitate Parusina in
ytalia ꝑ tanta tp̄a cõgregatorum proteruitas.

Jubileꝰ. Nã omis ꝯsũmatõis
vidi finẽ. ⁊ quõ demũ huiꝰ seditiõis ⁊ dissensiõis fuit termiata partialitas.

Felix Ecce ille q̄ dū vl't spirat: dispersos vni⁹ fec volūtatis in certū Simplicianū heremitā dictū Petꝝ de mōte morone monachū. cui dum fuit electiōis decretū ꝑ parte cardinaliū cōcorditer ⁊ reuerēter p̄ntatū: tanta vi resistebat ꝙ tādē ⁊ post ml'ta clā de terra recedere ꝑtendebat. ⁊ final'r deuotissimis exhortatiōib⁹ vix ꝯuict⁹: nolēs āpli⁹ resistere volūtati diuie: pontificatum assumpsit. ⁊ ꝑ q̄nqꝫ mēses ⁊ octo dies ⁊ nō vltra in papatu remāsit.

Jubileus. In quem finem refers hmōi res gestas. et ad quid pro vel ꝯ nr̄e solēnitat' iubilationē p̄sumis antiq̄s historiaꝝ relaxationes fore ꝑnunc refricādas:

Felix Tu nosti ꝙ semel malus semꝑ p̄sumit' mal⁹. vt dic̄ regl'a iur' li. vj. ꝑ dictū Bonifaciū octauū cōscripta. Itē p̄sumit' licitū ex q̄litate ꝑsone qđ al's erit illicitū. ⁊ econtra. ix. q. ij. Lugdunen̄. Itē nō p̄sumit' bonū de malo neqꝫ malū de bono. xlvj. di. sūt nōnulli. in fi. et q̄ sel' fuit bon⁹: sꝑ p̄sumit' bon⁹. ⁊ ecōtra. ff. de accu. sic̄. §. hmōi. ff. de re. mili. Nō oēs. §. a barbar' Et dixit xp̄s. Nō p̄t arbor mala bonos fru. facer̄. arbor bona bonos fructus fac̄. Math. vij. Et dixit Pamphilus. Arbore de dulci dulcia poma cadūt. Vn̄ ꝑpt'ea scias ꝙ iste Petr⁹ fuit noīat⁹ Celestin⁹. v. bon⁹ pastor i ꝑp'o ꝑ cui⁹ electōez tot⁹ mūd⁹ gaudio mag̊ fuit gauis⁹. et econtra tibi dicā de dicto Bonifacio. viij. de cui⁹ ꝑmotōe tot⁹ mūd⁹ fuit ꝑterrit⁹.

Jubileus Dic vtriusqꝫ gesta clari⁹ vt ad final' tue ītētiōis ꝑueniam⁹ cōclusionē quātoti⁹.

Felix. Scias ꝙ iste celestin⁹ fuit elect⁹ ꝺ āno dn̄i. M. ccxciiij die. v. Julij. in dicta ciuitate Perusina ⁊ ꝯn̄ter cōsecratus: ⁊ in h̄ modico sui pōtificat⁹ tꝑe ml'tas enormitat' exorbitātias tā int' cardinales q̄ȝ alios curiales radicit⁹ cū strēnuitatis ꝯtinuatiōe patēter extirpauit. ⁊ int' cetera decretalē Gregorij decimi q̄ icipit Vbi ꝑiculū. de elec. li. vj. ad suas vires restituit quā Adrian⁹ papa. v. ad oēm ei⁹ effectū suffocauit. ⁊ Johes. xxj. su⁹ successor hmōi supp̄ssionē ratificauit. q̄ decretal' int' cet'a h₃ ꝯ cardiales i cōclaui in electiōe pape diuti⁹ solito īmorātes ꝑut an̄ suā electōez in ꝯclaui cōmoratū certissimos interstitij tꝑm determiātiōes ⁊ more penas ⁊ in hec ꝟba Verꝫ si (qđ absit) infra tres dies postq̄ȝ vt p̄dicit' cōclaue p̄fatū idē cardiales intrauerint nō fuerit ipsi eccl'ie de pastore ꝑuisuȝ. ꝑ spaciū q̄nqꝫ dieꝝ imediate seq̄ntiū singul' dieb⁹ tā in prādio q̄ȝ in cena vno solo fercl'o sint cōtenti. q̄b⁹ ꝑuisiōe nō facta decursis: extūc tātūmodo pāis vinū ⁊ aq̄ mistrent' eisdē dōec eadē ꝑuisio subseq̄tur ⁊c̄. et iste mod⁹ fuit extunc solēnit' ꝟuat⁹. ⁊ nō illo tꝑe dū vt p̄mittit' ꝑ tantā morā steterat in electiōis negocio cardinaliū cetus.

Jubileus Dic rogo qual'r fuit Bonifaci⁹ octau⁹ nr̄e iubilatiōis institutor ⁊ rector: huic Celestino successor tā recēter subordiatus ⁊ etiā imediat⁹.

Felix Audi mirāda ꝑpt' seq̄ntia memoriter ꝑpendēda. ⁊ ꝑpterea vt sue deuotiōis articl'o sit mior fides adhibēda q̄ pri⁹ ⁊ tꝑe cōpilatiōis prime nōdū mihi fuerāt tā notabil'r notificata. ⁊ quō cū gestib⁹ pn̄t' iā p̄terite iubilatiōis sunt merito cōpēsanda. Accidit dū celestin⁹ p̄dict⁹ i papatu ꝑ vim retētus maneret. ⁊ ꝟtutū signa mōstra q̄₃ patraret. ⁊ ipse q̄₃ nocturno suo stratu quiesceret. p̄fatus Bonifaci⁹ q̄ ꝑtūc erat p̄sbyt' cardinal' de anania nūcupat⁹. ꝑ vnā tubā ter locut⁹ ē eidē Celestino: ac si foret vox diuia dicēs. Petre surge ⁊ renūcia papatui ⁊ des illi de anania cardinali. q̄ surgēs: tertio monit⁹ renuncians ꝑut potuit vt le. ⁊. no. de renū. c. j. li. vj. et ad man⁹ illi⁹ cardial' disponēs q̄ dū tal'r dolose ꝑ ml'tos insuꝑ tractat⁹ intrauerat. ⁊ Bonifaci⁹. viij. noīatus fuerat regūit seuerissime Romāos nobiliores ml'tuȝ molestādo. ⁊ p̄ktim ꝯ Jacobū

de columna et Petrū nepotē eius olim cardiales ꝛ alios eiusdē stirpis censuris eccl'iasticis ꝛ penis alijs ꝑseq̄ndo. ꝑut hec ꝛ alia plene describūẗ. c. j. de scis. li. vj. vñ final'r eadē ꝓgenies de colūna ꝛ sibi adherē tes eundē Bonifaciū inseq̄ntes et capiētes: ꝛ in carcerib9 fame mori facientes. ꝛ ita ꝙ de ipo tal'r scriptū est Intrauit vt vulpis. regūit vt leo. ꝛ mortu9 ē vt canis. Electus em̄ fuit in Neapoli anno. M. ccxciiij. in vigilia natiuitatis dñi ꝛ coronat9 apō sctm̄ Petꝝ in Roma. Hic ex arrogātia vt faceret sibi nomē ꝑpetuū vt Eleazar de q̄. j. Reg. vij. q̄ voluntarie sub elephāte ꝓstrat9 succubuit: ꝓmū collegit decretl'es extrauagātes ꝛ sibi placētes. ꝛ ꝑꝑtim p̄dictā decretalē Ubi ꝑiculū. de elec. li. vj. et ml'tas ꝑ seipꝫ dictari fecit. qꝛ hō sagax ꝛ magne litterature fuit. ꝛ sextū libꝝ decretaliū taliter cōposuit quē su9 cardinal': vicꝫ Johēs mōachi glosauit. Et anno ꝯñter. Mccc. vt fama sua ꝑ mūdū lati9 crebresceret. āñū iubileū ꝯstituit. ꝛ p9 ml'ta Petꝝ vicꝫ Celestinū q̄ ad ipi9 monitōeꝫ papatui renunciauit in carcerib9 teneri ꝛ mori ꝑmisit. ꝛ sic bñfactorē suū turpiter ingr̄tus remūerauit. qui q̄dē Petr9 ꝓpt' mirāda q̄ gessit in vita sua post ꝑ clemētē q̄ntū in concilio Uyenneñ. canonizat9 extitit Scriptū est em̄ ꝙ pl9 attrotius peccam9 in sctm̄ virū q̄ꝫ in aliū ꝑseq̄ndo. vt de calū. c. j. cū cōcor. Sedit aūt idē Bonifaci9 āñis octo. mēsib9 nouē. dieb9. xviij et tal'r ꝑut ꝓmittiẗ vitā finiuit. Et si iustū dei iudicium tue discretiōis arbitriū cōsiderauit. dñs ipm̄ in q̄ peccauit elegāter puniuit. vt de elec. ꝓuida. li. vj. cuꝫ concor. Nā qꝛ sanctū virū strictissimis carcerib9 mori fec. ꝛ ipse ꝑ carceres vitā terminauit ꝛ dñs pessimū ingr̄titudis sue viciū recōpēsauit.

Jubileus Quid autē ex ꝓmissis cōcludēdo colligere final'r conaris:

Felix. Nō aliud nisi ꝑut est ꝑtactū. qꝛ de malo nō p̄sumiẗ bonū ꝛc̄. ꝛ ꝑut ex gestis summoꝝ pōtificū videẗ diuulgatuꝫ: ipse fuit tyrān9 crudel': ꝛ ꝯsul amarissim9 ꝛ pōtifex ābitiosissim9 ꝛ i ipso suis dieꝝ tp̄ib9 ñ appuit alic9 stigma deuotiōis aut sctītatis appat9 Sꝫ qꝛ fuerat ꝛ talic9 patrie fuit amator elatissim9: ꝛ ꝙ toti9 mundi munera auri dignissima sibi ꝛ suatib9 afflueret ꝓtūc nou9 ille mod9 subtil'r fuit iuēt9. ꝛ ꝓprie talē fec iubileū. Martin9 papa. v. vrbis alūnus ad clamorē Romāoꝝ suoꝝ cōciuiū extra ritū ꝛ ordinē ꝑorē nō instigatiōe deuotiōis q̄ natural'r nunq̄ꝫ fuit in eis. ſꝫ qꝛ ꝑ absentiā Romāe curie depaupati nimis desiderabāt aduētuꝫ tue iubilatōis. vt dic̄. l. ij. C. de cōmer. ꝛ mer. Non solū auꝝ barbaris minime tribuaẗ. ſꝫ etiā apō eos si iuētuꝫ fuerit subtili auferaẗ ingenio. ꝛ h̄ ingeniū fuit apud dictuꝫ Bonifacium ꝛ ꝑñtib9 dieb9 in curia Romana videẗ cōtinuatuꝫ.

Jubileus. Sepe sinistra ꝑncipia ad felices ꝓueniunt exit9. vt Jacob ꝑ supplātatiōnē fr̄is Esau ꝑuenit ad felicē bñdictōem ꝛ seges q̄ leꝓsa manu seriẗ munda tñ metiẗ. ꝛ ex adulterino cōcubitu pulcra soboles nasciẗ. sic etiā pecunia q̄ ꝑ symoniā acq̄riẗ. felicē h̄ꝫ exitū cum paupib9 ꝓfutura erogaẗ. j. q. j. §. Obijciẗ. ꝛ ita patēter videẗ ꝙ ꝑ maliciā sacerdotis ꝛ summi pōtificis. dum tñ al's per eccl'iam tolleraẗ auctoritati sue neq̄ꝫ derogaẗ. ꝛ ꝯñter hodie videẗ ꝛ fuit hacten9 tentum ꝛ ꝯuatum ꝙ summi pontifices dāt in effectu singul' ꝑsonis nr̄e iubilatōis indulgētias: ꝛ singularit' aut vniuersal'r idē valentes.

Felix. Uex dicis. ſꝫ in alium finē tibi deducā: ꝑut final'r cōcludā q̄re ꝑñtis feci collatiōis recapitulationē. Nā dicūt iura pro ꝛ ꝯ ꝙ ꝑncipiuꝫ videẗ spectāduꝫ. de q̄ de cen. Scientes. ꝛ dicit canon Malo inchoata ꝑncipio vix bono exitu peraguntẗ. lxj. dis. miramur. ꝛ qō ab initio nō tenet postea nō cōualescit. ff. de re. iu. Ab initio. de excep. cum venerabil'. cum cōcor. i glo. vlt. ꝛ nō firmaẗ tractu tp̄is qō ō iure ab

initio nō subsistit. de re. iu. li. vj. cū concor. ꝛ nō est nouū ꝙ ad ꝑncipiū trahit fi
nis. lxxxv. di. Ab exordio. ꝛ qnq̄ꝫ finis trahit ad se ꝑncipiū. xiij. q. ij. c. vlt. ꝛ per
duo extrema colligit mediū. xxviij. dis. Quia sūt. ꝛ qnq̄ꝫ mediū trahit extrema
ff. de le. iij. qui sel-la. §. vlt. ꝛ. l. iij. **Jubileus** Et qd h ad ꝓpositum. **Felix.** Habeas patien
tiā et perpende
nostre intentiōis casuꝫ ꝛ euētū de mltis vt q̄ nō ꝓsunt. singla tn̄ collecta inuēt
finalr colligēdos. Scis ꝙ institutor et rector ꝛ factor ꝛ creator iubilatiōis tue
fuit in oī bonitatꝭ ope corrupt⁹. Cognouim⁹ Bonifaciū. ix. qui sedit ānis. xiiij.
mēsib. xj. q̄ ꝓut ꝑmittit celebrauit tertiū iubileuꝫ: sub q̄ symonia ceteraq̄ꝫ con
uicia ꝑ freq̄ntatiōe n̄ fuert palliata. ꝛ illū seq̄bat Innocenti⁹. vij. q̄ sedit ānis
duob. dieb. xx. quē seq̄bat Gregori⁹. xij. q̄ legitime sedit in papatu anno vno
mēsib. v. dieb. xx. quē seq̄bat Alexāder. v. frater minor. q̄ sedit mēsib. x. dieb
octo. hi tres ꝓpt tpis breuitatē modica gegert. ꝛ hūc Alexādꝝ seditiose (vt fert)
interemit Johānes. xxiij. qui sedit ltīme in papatu ānis sex. ꝛ licet ante ꝛ ī pa-
patu mltas exercuerit enormitates: q̄re depositus fuit in cōcilio Constantieñ.
et hunc seq̄bat Martin⁹. v. cui⁹ officiales in dieb suis infinitos inuenert aua
ricie cupiditatꝭ ꝛ acq̄sitiōis pecuniaꝝ modos ꝑus nō excogitatos. hūc seq̄bat
Eugenius. ꝛ si q̄d boni qd raꝝ erat ipm inenerit. nouit mund⁹ vniuersus ꝛ Fe
lix q̄nt⁹ inobediētia sua se decepit: ꝛ decepta fuit eccl'ia in cōcilio Basilieñ con
gregata. Nunc aūt Nicola⁹ modern⁹ q̄ntus. quis q̄lis sit ꝛ fuerit. is q̄ cuncta
anteq̄ꝫ fierēt nouit. denotauit radicit⁹. Et ne incidam⁹ penas maledicentiū ꝑn
cipi. vt de maledicꝭ. c. j. xxij. q. j. Parat⁹ ē. C. si q̄s impe. ma. l. vnica. Nā ip̄e le
gib solut⁹ ē. ff. de le. l. ꝑnceps. et qd ꝑncipi placuit: legis hꝫ vigorē. insti. de iu.
na. gen. ꝛ ci. §. qd principi. ꝛ papa a nullo ꝑt iudicari: nec etiā ab vniuersali cō
cilio. de elec. Significasti. saluis statutis ꝯcilij Constantieñ. ꝛ ipse oīa iura hꝫ
in scrinuo pectoris sui. de ꝯsti. c. j. li. vj. cū ꝯcor. ꝛ suis successorib legē imponit
xij. q. iij. nō licꝫ. xvj. q. j. q̄r iuxta. ꝛ ip̄e sol⁹ vocat sūm⁹ pōtifex. ꝺ ꝯsti. c. j. li. vj. cū
concor. ꝛ si ex certa scia mādat iuri ꝯriū ē obediēduꝫ. etiā si sit duꝝ. de offi. de-
le. Ex ꝑte. ꝛ ī glo. ꝛ ꝑt tollere ꝛ moderare ꝑuilegia ꝑ se data. ꝺ sen. ex. c. vlt. li. vj
de ꝑuil. ne aliq̄d. ꝛ reuocare ꝑt fctā ꝑdecessoꝝ suoꝝ tāq̄ꝫ male fctā vl surreptitia
de h de re iudi. cum olim. et qd aucte pape fit: aucte dei fit. ita videlꝫ claue nō
errante. ꝛ h veꝝ si ex iusta cā fac. de trāsla. Inter corpalia. Papā tn̄ fallit obli-
uio. vt le. ꝛ no. de cōsti. c. j. et licꝫ sit solutus legib. tn̄ ꝺm leges viuere dꝫ. ff. de
legib. l. princeps. Vñ̄ de papa moderno. vicꝫ Nicolao. v. q̄d dicem⁹: nisi lau
dis ꝛ glie ꝛ honoris potētat⁹ ꝛ oīs ꝟtutꝭ ꝛ honestatꝭ conat⁹. Sꝫ ꝓut narrauerūt
nob prēs nr̄i ꝛ seniores nr̄i ꝓnunciauert nob de ꝑteritoꝝ pontificū summoꝝ cu
rialib. ꝛ nos etiā aliq̄s patēter vidim⁹. ꝛ ꝑnunc de p̄ntis pōtificꝭ summi ꝛ alio
rum statib cōparatiōis ꝓportionē fecim⁹ ꝛ ꝑ antiq̄s historiaꝝ scripturas infor
mati sum⁹. ꝛ nunc facie ad faciē expiēter videm⁹ ꝙ in curialib et officialib p⁹
maiorē ꝛ vsq̄ꝫ ad mimū nūq̄ꝫ visus ē execrabiliōis exorbitatiōis. direptiōis. de
ceptiōis. circū uentiōis. derogationis. decerptatōis. depdatiōis. expoliatiōis.
exactiōis. corrosionis. ꝛ omīs si audem⁹ dicere simoniace prauitatis. adinuen
tionis noue ꝛ renouatiōis antiq̄ ꝯtinuatōis vsus ꝛ exercitatio ꝯtinua q̄ꝫ ꝑnūc
et tpe pontificꝭ moderni ꝛ indies dilatat⁹: ꝛ intm̄ ꝙ paupeꝝ nullus est adiutor
nec scire poterim⁹ q̄scunq̄ꝫ cuiuscūq̄ꝫ status fuerint de suis obtētis aut obtinen
dis gr̄a: iusticia: priuilegioq̄ꝫ securos. nisi illos dumtaxat q̄ pinguiora. imo pin
guissima tradiderint aut ꝓmiserint munera. ꝛ ibidē doctus vl peritus aut no-

bilis seu pauper clericus quantūcunqꝫ litteratus pre diuite pecunioso nō habꝫ
ante lationis priuilegia. etiam si in omni deficit scientia: nec est qui deferat aut
tradat seu porrigat inopis alicuius supplicationis cedulam : quantumcunqꝫ
modicā: manu nō pilosa. ꝛ si quis angustiatus vel anxiatus aut egen⁹ iusticie
vel iuris expeditionē petierit: certus est ꝙ mun⁹ iudicium ꝑuertit. vt dicā sum-
mo pontifici cū suis curialibꝫ per ꝓphā: Et filij Tyri in muneribꝫ vultū tuuꝫ
depcabunt oēs diuites plebis: q̄ veniūt in fimbrijs aureis circūamicti varieta
tibus. id est de vario vestitu ꝓcioso. ps. xliij. sed ad dyabolū paupes. Et si sint
dicentes papā de simoniacis actibꝫ talr corā ipso aut ante facieꝫ ei⁹ ꝛ in sua cu
ria ꝑpetratis impeccabilē ꝛ magꝭ qꝫ de alijs pctis: videlicꝫ heresi: fornicatiōe ꝛ
homicidio ꝛc̄. hi errant corde: ꝫm theologos asserentes: quis eni apostolic⁹ nō
posset vendere corpis xpi sacrm : cū vn⁹ aplicus videlꝫ Judas scarioth vendi
derit totū christū. Et scribit de Johe papa. xxiij. ꝙ Alexandrū papā vt ꝓfertur
sibi ꝓdecessorē in ciuitate Bononieñ cōmorantē infici fecerat ꝑ veneni potatio
nem. et Eugeni⁹ papa ordinauit sue iuris forma quendā militē de bentafolijs
legum doctorē ciuē Bononieñ. in petias talliandū. Nonne cōmiserunt ambo
homicidij reatū. sed iura nr̄a hoc nō concedunt. vt leg. ꝛ no. lxxix. di. Si q̄s pe
cunia. Nihilomin⁹ tn̄ dic̄ canō Si papa. xl. dis. ex gestis Bonifacij martyrꝭ in
rubro. damnat aplicus q̄ sue ꝛ supne salutꝭ ē negligēs. ꝛ sic si ꝑ hoiem nō iudi-
catur nisi in causa heresis ꝓ alijs tn̄ criminibꝫ sicut ali⁹ homo et ꝗui⁹ ꝓpt sue di
gnitatis ꝓeminentiā dānat a dn̄o ꝓut plene colligitur per durissimas seueritatꝭ
et crudelitatis penarū cōminatiōes in iamdicto caplo comphensas. Et nunc
reuertamur ad ꝓpositum. Nōne plati seu ꝓfecti clerici vl laici cuiuscūqꝫ status
vel conditiōis fuerint vrbem Romanā ꝓpter: aut per indulgētias vl alias cau
sas visitantes: ꝛ tales scelerꝫ excessus ꝓmeditatim ꝓspiciētes absqꝫ alijs pronūc
reticendis inde deteriorant et scādalizant. cū nutu vel verbo dicat vicari⁹ dn̄i
nr̄i Jesu xpi: ꝓut inq̄t xps. Exemplū ei dedi vob vt queadmodū ego feci vob
videlicꝫ ꝑ me aut meos. ita ꝛ vos faciatꝭ. Joh. xiij. et insup dicat aplicus cum
coaplo vicꝫ Petro: cui⁹ vices gerit in terris. Christ⁹ passus est ꝓ nob vob relin
quēs exēplū vt seq̄mini vestigia ei⁹. q̄ pctm̄ nō fec̄ nec inuēt⁹ ē dol⁹ in ore eius.
j. Pe. ij. Ex his vestigijs qꝛ dixit idē Petr⁹. Aurū ꝛ argētū nō ē mihi. fuit ꝛ est
inductū: vt ipsi⁹ videlicꝫ Petri successores plūbeis sigill vti deberēt. sed in h iā
omis alchimista deficit. qꝛ sol⁹ papa de hoc vilissimo metallo aurꝫ purissimum
producit: et pl⁹ ꝓnūc qꝫ vnqꝫ fieri cōsueuerit.

Jubileus

Scriptum est. Facti ꝑuersitas nō transeat ꝓsumptoribꝫ in exēplū. de
trāsla. q̄nto. ꝛ est difficile nimis argumētare ab exēplo ꝓncipis. vt le. ꝛ no. in. c.
venerabilē. de elec. et in glo. hoc est exēpluꝫ. vn̄ Archid. in. c. j. de re iudi. li. vj.
mouet q̄stionē ꝛ arguit pro ꝛ ꝯ sup eo vtrū exemplis q̄rūcunqꝫ vti rōnabilr po
terim⁹: ꝛ demū ꝯcludit ꝙ illa exempla q̄ ꝯtinent sincere pietatꝭ opa ꝛ sine scru
pulo residere pn̄t in ꝯscie Felicꝭ habitaclo. ꝙ illa secure sint seq̄nda. et ab ipsis
argumēti determiatio rōnabilr ē formāda. sic̄ xps locut⁹ ē in ꝑabolis ꝛ ꝑ exem
pla viteqꝫ ꝫmōis nob tribuit formā pijssime ꝯuersatōis: vn̄ dimittam⁹ has exe
crabil exorbitatiōis ꝓpalatiōes. ꝛ ꝓseq̄mur ꝓncipal matie recapitulatōes. Vn̄
dixit aplus. Colloquia mala corrūpūt bonos mores. j. Cor. xv. xxviij. di. Tur-
bat. et Paul⁹ recepat a Therentio.

Felix

Sum ꝯtent⁹ ꝛ ad vlterio-
ra ꝓcedam⁹. dixim⁹ ꝗ supra de tue iubilatōis origine: ac de ipsi⁹ cō
ditore in q̄bꝫ videt euidēter ꝙ opus cōmendat artificē. ꝛ econtra vt dicit lex in

auten. de mona. §. Hinc cogitandū. coll. j. Opus etiā nō tm̄ remunerat: sed vo
luntas. de pe. dis. j. §. Sic autoritas. et exitus acta pbāt. fines ꝟo pugna coro
nāt. C. de iudi. l. rem nō nouā. in fi. Hoc psupposito cōstat ꝙ q̄tū possibile fue
rat ꝛ ingenij capacitas pficere poterat tue iubilatōis celebritatē. sollicitudinis
mee potētat⁹ cōmēdabat. hinc p extensū q̄si oīm ꝛ singloꝝ hoīm ad tue solēni
tatis cōtinuationē posui pparatōis ꝛ dispositōis exercitatōem. ꝛ demū gratio
sissimi fruct⁹ illi⁹ benignitatē. et cetera q̄ pfecerāt ad tue deuotōis edificatōez.
sed hec in expiētie necnō euidētie practica nō vidim⁹ executionē satis cōpetētē
et primū qm̄ eccl'iaꝝ plati: pastoresq̄ de grege sibi cōmisso piculose tepiditatis
lassati cōuicio: ꝛ in sue sollicitudis p scōꝝ patrū decreta sibi cōmisso diuinitus
officio quassati nimis tepore tristissimo tanq̄ canes muti nō latrātes. in eo vide
licz qr viderūt volētes intēdētes seqz cōtinuo pparātes ꝛ disponētes ad itiner
tanti labores ꝛ ad tāte pctoꝝ remissiōes: abolitiōes: ac ad tātaꝝ eťne salut gr̄a
rū magnitudies tacuert. ꝛ tanq̄ oues errātes deuiare. ꝛ tanq̄ equ⁹ ꝛ mulus in
quib⁹ nō ē intellect⁹ vagātes lamētabil'r reliqrunt. vidim⁹ tm̄ illos q̄ oues ppas
nō habuerūt in multoꝝ monasterioꝝ ambonib⁹: ꝛ psertim de mēdicantiū frm
ordinib⁹. qui magnā in pmissis ꝛ exquisite sollicitudinis diligentiā pfecerūt.

Jubile⁹ Fatemur inq̄ hmōi mēdicantiū pfessores (licz in terre fructib⁹ sint parcissimi messores) tamē in eccl'ia dei ꝛ semināt ꝛ plātant
ꝛ rigant ꝛ fructificāt fruct⁹ vberiores. ꝛ pl⁹ q̄ illi q̄ maioꝝ stipendioꝝ reddituū
et puētuū orbis terraꝝ sunt pceptores. vt sunt plati. maiores ꝛ ceteri pinguio
res clerici. pastores ꝛ rectores. ꝛ etiā canōici sine regl'a sil'r ꝛ regl'ares. et pꝛtim
de pfessiōe nō mēdicantiū. vt sunt de regl'a scōꝝ Benedicti seu Augustini me
dullā fructuū terre cōbursantes. Et magna subest rōnis argumētatio quā tibi
breuiter in pabolis demōstrabo. Ecce fuit quidā castellan⁹ qui magne puiden
tie sagacitatisq̄ solertia pp̄t inimicoꝝ latentiū insidiantiūq̄ iacula custodiuit.
armigeris sibi deficientib⁹ p canes vigiles burgū muros ꝛ menia. sed vt hmōi
canes ad vigilādū forēt aptiores ꝛ pniores modica siue parca semp ipsis mini
strabat alimēta. ꝛ curā sibi creditā pcurauerat ingēti diligētia. Quo quidē ca
stellano p patronū ꝛ pncipē et cā remoto. ꝛ alteri armigero regimine castri cō
misso. qui mox nō tm̄ familiā sed ꝛ canes delicatissime nutriuit: repleuit ꝛ fulci
uit. vnde canes alimēta q̄ prius minime sufficiebāt auidius sumebāt. et solite
custodie guardiam nequaq̄ perficiebant. et farciti nimis dormiendo nō latra
bant. et igit hostes tanq̄ lupi rapaces priorē sollicitudinis custodiā sentiētes
fore sublatā castrū furtim clanculo raptim inuaserunt. Hec est pabola tue rela
tionis paramēto formal'r applicanda. Hi canes muti sunt latrare nō valentes.
de q̄b⁹ dicit canō ipsos detestabil'r increpādo. xliij. di. Sit rector. et pph'a Esa.
lvj. et sunt plati clericiq̄ colūnas eccl'ie nō fabricantes. sed potius gregem sibi
cōmissaz dilaniātes. ꝛ hi pl⁹ q̄ christ⁹ p ouib⁹ suis sunt tormēta patientes. Nā
christ⁹ vt hūanū gen⁹ redimeret tm̄ p diē ꝛ noctē torq̄bat. sz illi canes muti: id
est inutiles prelati. qr nō de salute oīm suarū sed tm̄ de cōmodo pprio sollicitāt
nō tantū per diem ꝛ noctē sicut christus. sed pl⁹ q̄ christ⁹ torq̄bunt. qr sine fine
recipient tormētoꝝ supplicia. de q̄ plenissime scripsi nuper in tractatulo de pso
latione inique suppressoꝝ. Sed nūc ad ppositum redeam⁹ ꝛ de canib⁹ latrātib⁹
parabolā perficiam⁹. et hi sunt de quib⁹ dic canon. xliij. dis. in prin. et pnceps
apl'orum. ij. Petri. ij. et hi sunt fratres in mendicantiū ordinib⁹ fidel'r fm suarū
regularum leges iugiter perseuerantes. ꝛ necessitate cōpulsi vbi nō seminaue

runt vt freq̄nť metētes: ac vino: oleo ⁊ frumēto neq̄q̄ mľtiplicati: nutriūť miraculose tanq̄ turba de q̄nq̄ panib⁹. ⁊ hi sunt tanq̄ canes fastidio refectiōis sup̄flue nō grauati. nō dormiētes sed vigilantes. ⁊ in eccľia dei pre ceteris clericoꝝ et religiosoꝝ nō mēdicantiū cōtinuo repletoꝝ cetib⁹: laudabiľr latrātes. patriā illuminātes: ⁊ vigilias sibi deputatas solēniter ꝑficientes. Vn̄ ꝯsultissime sanctorum patrū consilio taľr ordinati ꝑmaneāt. ⁊ ne fructib⁹ ꝓuētib⁹ q̄ꝫ terre pinguiores effecti fiant muti ⁊ torpescant. ⁊ ne abūdantia tꝑalium ad instar alioꝝ orbis p̄latoꝝ ⁊ ordinū insolescāt. papa sacerdos ⁊ pontifex summ⁹ cū cetu cardinaliū cum sollicitudīe ꝑpetuo ꝓuideāt ꝙ in ṽtute taľ ꝑsimonie iugiť ꝑsistāt.

Felix Sum bene ꝯtentus de fratrū hmōi recōmēdatiōe. sed illi q̄ pullis coruoꝝ inuocantib⁹ eum: nutriendo ⁊ vulteribus sicut paricib⁹ large prouidit ipsis fratrib⁹ sue maiestatis imperio suauiť disponit. et sufficit nos scire ꝙ curatoꝝ negligētia ī hac iubilatiōis celebritate largissima pľes sunt periclitati. ⁊ expiēter vidim⁹ ⁊ visibiľr cognouim⁹ ꝙ inť hoīm cūctoꝝ genera p̄ores festināter p̄currēdo citius fuerēt molitores. pistores ⁊ lusores q̄ p̄ ceterꝭ vt cōiter fama ꝓfert: q̄ nō oīno deꝑdiť: dū si ꝓpria ꝺsūt aliēa seq̄nť diligētissime disponūt et reuersi lesis mīme satisfecerēt. et ꝯsuetū sic pri⁹ ꝯtinuatū opus ꝑfecerūt. Hinc nobiles ciues ⁊ plebei certatim ꝯcurrētes. hinc p̄dones ⁊ raptores ⁊ deceptores mercatores ⁊ institores: ⁊ de oī genere hoīm dolose aut violēter res acq̄rentes tumultuose suꝑueniētes ⁊ nulli satisfacientes. Item p̄lati maiores et minores ac clerici et vtriusq̄ sexus hoīes importune cōuolātes: ⁊ itinere ꝑfecto ad vomitū vt canes palā reuertētes. Itē religiosi et p̄ꝭtim moniales q̄s nullo iuris aut rōnis adminicľo videre potuim⁹ secure ꝑegrinātes. qꝛ ꝓpriū de iure nō hēbant vnde sumpt⁹ disponerēt: sꝫ tanq̄ illi q̄ cū furto faciūt elemosynā. demū ꝑfecerēt nisi de p̄latoꝝ aut cōuētuū suoꝝ licentia ⁊ sūptib⁹ cōmunib⁹ sine dolo ꝓcessert.

Jubileus de quib⁹ omīb⁹ sufficienter scripsimus in tractatulo priori. Declara precor ꝑ parabolā q̄ dixisti in forma cōpetentiori.

Felix. Erat quidā patron⁹ q̄ ꝓpť terre sue sterilitatē ad ꝓuintiā ꝑambulabat alienā inedia cōpulsus. ⁊ dū fertilitatꝭ tꝑe fuerat reuersus inuenit vasa sua vacua oī vbertate. vn̄ ꝓcuratori suo q̄renti q̄d ⁊ q̄lia in vase q̄libet iteꝝ reponeret. rn̄dit in vas qđ pri⁹ bonū vinū retinebat: iteꝝ bonū vinū reponas. et in vas qđ ceruiseā ꝯtinebat: taľr iteꝝ īpleas: ⁊ in q̄ pri⁹ vinū coctū fuerat recōditū siľr disponas. ⁊ qđ pri⁹ aceto fuit fulcitū: iteꝝ fulcire nō obmittas et qđ ad cōpositū qđ fit de rapis rapulis ⁊ olerib⁹ pri⁹ fuerat aptatū iterū cōpositū reponas. Hic patron⁹ ē dyabol⁹ q̄ ad vasa q̄ videbanť euacuata singulorū hominū disponit reponi qđ p̄us fuit insituꝫ. ita ꝙ illđ qđ pri⁹ fuit aciduꝫ aceto repleať. ⁊ qđ de cōposito fetidū priorꝭ antiq̄ ꝯuersatiōis ꝯtinuatiōe nō euacueť vn̄ Martin⁹ camereñ. de q̄ in. c. Quāto. de ꝯsue. in glo. ij. Cōposito late fetēti queso ciba te. Qui putas exclusum crimē ꝑ tꝑis vsum: ac si diceret. q̄ peccat ꝓpť consuetudinē antiquā nō est eo meli⁹ ꝓut cōposituꝫ āntiquuꝫ fetēs. ⁊ ideo dicit lex ꝙ nō debet eo melior eē cōditio furis ꝓpť furti ꝯtinuationē. ff. de furtis inficiando. §. Infans.

Jubile⁹ Et q̄d vltra displicuit fraternitati tue ī nr̄e iubilatiōis celebritate:

Felix. Est insuper ꝓut ꝯstat lamētabiľr ꝑpēdendū q̄t homicidioꝝ ꝑicula ī vrbe ꝓueniebāt ex violentia: ex temeritate simiľr ⁊ p̄ssura ꝓut seľ dūtaxat q̄si q̄dringenti hoīes in ponte Tyberis miserabiliter occubuerunt. quos ⁊ illico cum fuerit circa noctis crepusculū Romani ⁊ aduene spoliauerēt. ⁊ q̄s nouit si in contritiōe vitam con

cluſerũt aut ꝑpetuo perierũt. Et inſuꝑ dolẽter referẽdũ ꝙ ꝓ tanta ineſtimabili hominũ mltitudiẽ nõ fuerit cõfeſſores tã nũero ꝗ̃ peritia ſufficiẽtes. imo deſuꝑ negligẽtes: ⁊ auaricie pluſq̃ aiaꝝ ſaluti vacãtes. ⁊ talr ꝙ innũerabiles receſſerunt hoĩes ſic venerãt nõ cõtriti. nõ iformati nec cõfitentes. ⁊ ꝑ iter talr ꝑfectũ et completũ ꝑ ipſos ſe fore penit⁹ inſontes.

Jubile⁹ Nec ſummi põtificis nec diui imperatoꝝ vicarioꝝ dñi nr̃i Jhu xp̃i maieſtas oĩm malicijs hoĩm viã ꝓcludere: ⁊ malas hoĩm voluntates ad plenũ cohibere potuit. vt le. ⁊ no. in. c. Ut circa. de elec. li. vj. ⁊ in glo. ſuꝑ. ꝟ. Poſſibile. ⁊ igit̃ ſi quid vltra de p̃ntis recapitulatiõis matia ꝓſeq̃ volueris breuitatꝭ benignitate ꝓcedas ⁊ ñ tardabis.

Felix Pijſſimis mere cordib⁹ in q̇buſdã p̃notatis aliq̃lit̃ foret diſſimulãdũ: cũ nulluꝫ bonũ maneat irremũeratũ ꝓ ut nullũ malũ impunitũ. de pe. di. iij. Pium eſt. ⁊. §. Quãq̃. cũ ibi no. ſꝫ heu reſtat flebile nõ tm̃ ſummo pontifici ſꝫ oĩb⁹ terre p̀ncipib⁹: collegio cardinaliũ et totius orbis xp̃ifideliũ p̄latis ⁊ curatis ⁊ clericꝭ ꝑ orbẽ vniuerſis eiulandũ. ecce nõ tm̃ in vrbe ⁊ ſignãter de natiõe romanoꝝ ſꝫ ꝺ totius mundi climatib⁹: et de omni q̃ſi lingua q̄ ſub celo eſt tã in vrbe p̄dicta q̃ ꝑ oĩa terraꝝ paſſus ⁊ itinera hoĩm talr occaſiõe ꝯfluentiũ: fuerunt crudeliſſimi latrones: fures ⁊ raptores et pudicarũ mlieꝝ ſupp̄ſſores. ita ꝙ ꝑ eoſdẽ ⁊ etiã mltaꝝ partiũ: ⁊ p̄ſ̃tim in vrbe crudelr peſte regnte hoĩes infiniti ꝑiert. ⁊ int̃ cetera q̄daꝫ generoſe nobilitatis dña de dyoceſi Colonieñ iuuenis q̄ꝫ pulcra: feminaꝝ ac militũ ⁊ familie decentis ſocietate fulcita infra Ueroneñ ciuitatẽ ⁊ padum fluuiũ in dñio Uenetorũ ꝑ q̄ndã terre baronẽ dictũ de malateſta vi ⁊ violẽter fuit opp̄ſſa. ⁊ mirabilr afflicta cũ vno milite demũ extincta. Fert̃ etiã ꝙ vn⁹ de nobilib⁹ ſuis obtulerit filiã ſuã ꝓ dña: prout Loth fecerat Geñ. xviij. de q̇ infra dicet̃. vt ſaluaret hoſpites ſed nõ ꝓfecit. hac occaſiõe merito ſũm⁹ põtifex ⁊ oẽs vtriuſq̃ ſtat⁹ p̀ncipes lamẽtabili merore ꝑpẽderẽt. ꝓut legit̃ Judic. xix. ⁊ ſeq̄nti. de vxore Leuite q̄ vi oppreſſa ⁊ mortua ꝑ ciues Gabaa. vñ ppl's iſrl' vehemẽter cõmot⁹ de eiſdẽ q̇ h̄ ſcelus ꝑpetrauerãt vna die ſunt occiſi. xxv. milia ⁊ centũ viroꝝ armigeroꝝ: ſic ꝓpt̃ ſtupꝝ in Dynã cõmiſſuꝫ filie Lye ꝑ p̀ncipẽ terre ꝑpetratũ circũciſus ⁊ occiſus et mortu⁹ ẽ innũerabil' ppl's Geñ. xxxiiij. Et infinitos iſuꝑ execrabiles in h̄ ãno iubilatõis tue audiuim⁹ ⁊ vidimus ꝑpetratos exceſſus ⁊ eius occaſiõe defect⁹ quos referre pudet diuti⁹. igit̃ amorꝭ breuitate ꝑtrãſeam⁹.

Jubileus Placet ꝙ de p̄miſſis finẽ fecerꝭ. ſed de alio p̀ncipali dic q̄re prenarrate nr̃e iubilatiõis ⁊ celebratiõis imutationẽ deſideraueris. ⁊ penitet te feceſſe ꝙ ad ei⁹ exaltatiõis myſteriũ tm̃ laboraueris.

Felix Sunt cauſe ꝓnũc cõpetenter exp̄ſſe ꝙ mihi peritiores admirant̃ ꝙ ad indulgẽtiaꝝ tue iubilatõis adeptõeꝫ pauꝑ ⁊ diues ad imparia iudicãt̃: ⁊ p̄ſ̃tim apꝺ illũ q̇ eſt vicari⁹ iſtius apꝺ quẽ ꝑſonaꝝ acceptiões nõ admittũt̃: nõne diues ad iubilatiõis tue b̃ñficia largit̃ ãbulabat. ⁊ pauꝑ ãguſtiat⁹ vndiq̃ miſeria p̄ſſus in larib⁹ ſuis ꝑmanebat: nõne diues i ſue natiõis terra ꝑſiſtẽs: lr̃as auro cõparatas cũ indulgẽtijs de plena pctõꝝ remiſſiõe ſibi bullatas dirigi diſponebat. et miſer hõ nõ hẽbat vñ tales lr̃as cõparare ſibi poterat: nec papa nec vicecancellarius: nec officiales ſui huic pauperi tales lr̃as gratis dare curabant. vñ ꝙ

Jubile⁹ b̃ti ſint pauꝑes: ⁊ ꝙ ipſoꝝ ſit regnũ celoꝝ ex p̄miſſis ñ ꝯſtabat. Tu in priori tuo tractatulo modum ⁊ formã fideliter tradidiſti. et ꝙ ſine talium prout p̄mittit̃ indulgentiarũ beneficio ſaluari largiter potuiſti ꝙ ꝑ verã cõfeſſionẽ: ꝯtritionẽ ⁊ ſatiſfactionẽ ꝓut ante indulgentiaꝝ tp̄a factuꝫ videt̃: oẽs ⁊ ſinglos cũ plena remiſſiõe ſaluos declaraſti. et q̃ſi ex ſuꝑabundãti

hmōi indulgētias īduxisti. ⁊ īsup ꝙ cōtritio possꝫ eē tāta ꝙ tollat oēꝫ penā pctī firmiť asseruisti. ⁊ h̄ remissiōis bn̄ficiū diuitibꝰ ⁊ paupibꝰ foret cōmunissimum. Sꝫ audiamus q̄d vltra ō republica salute q̄ꝫ cōi xp̄ianoꝝ disponas : et igiť in

Felix. Quis dubitat q̄n raritas gr̄e iu- (bis mirabile caput tuū ꝑducas. bilatiōis tue: talē tumultuose pl'alitatꝫ ꝯcursuꝫ īduxerit: in q̄ tm̄ paucō ꝯsideratꝫ ꝯsiderādis ꝙ vix cētesimꝰ verā remissiōis gr̄aꝫ reportauerit. ⁊ q̄s hesitare p̄sumit ꝙ si ꝑ singl'a q̄nquēnia aut decēnia tal' bn̄ficiꝫ munificētia ꝑantea retroactꝫ tꝑibꝰ fuissꝫ ꝓmulgata. tāte ml'titudis turba ꝓ p̄nti nūq̄ꝫ fuissꝫ ꝯgregata. ⁊ verisil'r tot ⁊ tātoꝝ maloꝝ execrabiliū maleficia nūq̄ꝫ fuissent ꝑpetrata.

Jubileꝰ Quid āt ex p̄missis vt res potius valeat q̄ꝫ pereat īducere p̄sumis:

Felix Nōne cōclusimꝰ in priori tractatulo de tue iubilatōis āno felicissimo ꝙ sūmꝰ sacerdos ⁊ pōtifex pōtis. tātaꝝ gr̄aꝝ artifex si bonus ē pastor ī ꝑpl'o in h̄ placeret dn̄o ꝙ ex sue ptātꝫ plēitudis thesauro nō tm̄ ad centū ꝓut fec̄ Bonifacius. viij. ⁊ nō tm̄ ad q̄nq̄gita. ꝓut ipm̄ iubileum abbreuiauerat Clemēs. vj. ⁊ n̄ tm̄ ad. xxv. ꝓut moderauerat Martinꝰ. v. q̄nimo ad. xx. vl'. decē vel q̄nq̄ꝫ vl' ꝑ singl'os ānos eisdē rōnibꝰ ⁊ iuribꝰ hāc idulgentiaꝝ gr̄aꝫ potuit donare largiť ⁊ tribuere sue sctitatꝫ potētatus ⁊ faciliꝰ saluare ex hac valle lacrimaꝝ p̄ciosuꝫ genus hūanū: ꝓut ꝑ singl'os dies dat ꝑ lr̄aꝝ ⁊ bullaꝝ suarū tenores sel' in vita ⁊ sel' ī mortꝫ articulo. ⁊ h̄ pie petētibꝰ ⁊ soluētibꝰ in certo debito regl'ariť cunctꝫ taxato. ⁊ ꝓnūc ꝑpitiꝰ donauit ꝓ restauratōe Spirenꝫ ecclie ī certis dyocesibꝰ.

Jubileus Sel' in vita satis ē intelligibile: sꝫ ꝙ q̄libꝫ expectet vsq̄ꝫdū fuerit ī mortꝫ articl'o satꝫ ē fallibile.

Felix. Uteris magne discretōis moderatiōe. scis ꝙ nil certiꝰ morte. ⁊ nil icertiꝰ hora mortis. ō pe. ⁊ re. Cū ex eo. vn̄ sincerissime videť talibꝰ q̄ tales hn̄t gr̄as salubriť ꝯsulēdū: vt postq̄ꝫ p̄mā fecerint cōfessiōeꝫ quā differre nō p̄sumāt. ⁊ expost sꝑ tal' securitatꝫ vtanť ordine. scis ꝙ baptismꝰ initiū est ⁊ oīm sacroꝝ ītroitus ⁊ ille dať sub cōditiōe dū dubitať aliq̄s fore baptizatus: vt sūt pueri ⁊ īfantes expositi: ī loco publico vl' occulto reꝑti. ⁊ nesciť vtrū sint baptizati: hi sub cōditiōe baptizāť: dicēte sacerdote. si tu es baptizatꝰ te nō baptizo. sꝫ si nō es baptizatus te baptizo In nomie ⁊c̄. sic ꝯfitēs munitus gr̄a p̄dicta ꝑ singl'as cōfessiōes seq̄ntes hāc faciat corā sacerdote ꝓtestationeꝫ. si ⁊ inq̄ꝫtū sit hec vltīa mea cōfessio: vti volo mihi concesso laudabili p̄uilegio. alioq̄n mihi sit gr̄a sincere cōſuata q̄usq̄ꝫ fuero in final' confessiōis articulo.

Jubileus. Qō facere vis fac citiꝰ ⁊ cōclude breuiť q̄ntotius. Nā breuitate gaudet nunc modus hominū modernus.

Felix. Breui ꝓnūc n̄ p̄t cōcludi colloq̄o vbi opus ē facto venerabil'r expediēdo felici cōsilio cōsultissimo. sꝫ q2 in hꝰ collatōis mouimus p̄ncipio ꝙ n̄ est ꝫ rōnis tramitē. si p̄oris mee collatōis tāq̄ꝫ errās in fctō nimis laxata rhetia restringo. ⁊ tal'r ꝑptea ī p̄nti recapitulatiōis maťia ꝓcedā cōcludēdo. Dixit Bonifa. viij. ꝓxime p̄notatꝰ: fortassis ꝓphetizādo sic̄ Cayphas ad p̄ntis cōclusiōis apparatus. in. c. statutū. ō rescꝑ. li. vj. statum qō circa iudices a sede apostolica deputādos nuper edidimus. cum quedā contēta in eo q̄ ꝓ cōmuni vtilitate credebanť inducta. sic̄ exꝑientia docuit tendere dinoscanť ad noxā. sanctione p̄senti quā irrefragabil'r obſuari mādamus. suadente vtilitate in melius duximus reformādū. Hec ibi. ⁊ hic nota ꝙ statuta summoꝝ pōtificū reuocanť penitus ex cā. Item dic̄ ibidē Archiō. sup. ꝟ. exꝑientia. i. ꝓbatio industria all'. l. dist. Ut cōstitueréť. vbi dic̄ Aug. ex ꝑte credo alioꝝ victas penitētias per affectatas honoꝝ potentias. i. dignitates. cogūt em̄ ml'tas inuenire medicinas

multorum experientia morbor. vt proprie si bene ruminauer tu videbis in pre sentis materie puncto cōclusionis. de qua quidē experientia superius satis di ximus. Itē ibidē Archid. sup. §. Cōmuni vtilitate. all'. xiiij. dis. Quod ait. vbi dicit Aug. in libro qstionū sup Geñ. Loth ait sodomitis. Sūt mihi due filie q nōdum nouerūt viros: pducam illas ad vos: vtimini illis sicut placuerit vob tantū in viros istos ne faciatis iniquū. Hic nota cōmunē vtilitatē pferendā priuate. Aug. tñ hic redarguit illam recōpēsationē. Ambro. tñ. xxxij. q. vij. c. Offerebat. hoc min malū cum filiab qd fit iuxta naturā admittit: vt maluz 9 naturā qd mai est euitetur. Et igit loca pstituta dissimulat eccl'ia vt euitentur adulteria aut maiora crimia. vt le. z no. in. c. Inter. de spon. in. glo. j. Sic in p posito pter vtilitatē cōmunē que consistit in salute multor saluandor in ani mabus et in corpib z in rebus: prefert quodāmodo respectu paucor. vt ecce q pauci saluati sunt in hoc tue iubilatiōis tempe. z q infinit periclitator in ani mabus rebus z corpib innumerabilib hominū numer. Credo tamē firmiter q hi qui salui facti sunt in anima si fecissent z fecerūt qd debuerūt apud proxi mā Johānitar eccl'iaz eandē reportassent indulgētiar veniā. Nā indubitāter apud eorundē eccl'ias ad min ter in āno est plena pctor remissio.

Jubile Hoc declara sinceri in pñtis recapitulatiōis colloquio.

Felix Ecce papa Honori qrtus inter ceteros summos pontifices z inter aliorum puilegior donatiōes ipsis Johānitis concessas dic in sua bulla hec in effectu verba. Nos vero eis q dictis fratrib vicz Johānitis ma num porrexerint pietat si ve fuerint penitētes suor pctōr ū veniā pollicemur.

Jubileus Intelligo qntuz valet si vere fuerint penitētes. i. cōtritionē et satisfactionē sufficienter pficientes: qd clarum est. sed qd est suorum peccator veniam pollicemur?

Felix Hoc est put vult papa: nos pmittim spōte sm Papiā) illis qui faciūt h opus nō tm ter in anno. sed qcunqz die z p singl'os dies veniā. i. impunitatē. hoc est q sint sine pena. i. impunes p suis pctis. z sic dimissa culpa p pniam verā pena culpe vi detur remissa. z ita est plēa remissio pene z culpe. Qr aūt venia taliter exponit p batur. iiij. dis. Deniqz. put le. z. no. et has indulgentias pnūc Nicolaus papa quint solenniter cōfirmauit. z forma meliori ratificauit. Nonne aūt licite dice re possum cū pho elencor. j. Pctm est fieri p pl'a: qd eque fieri pōt p pauciora. ac si dicerem. Supfluū videt vt de Hybernia vel Britania vadā ad Romam si in insul' istis ē talis indulgētia: z accessus sine pericl'o corpis z rerum cū ma gna cōuenientia. Confirmāt autē dictum phi vtriusqz iuris testimonio. Nam dicit Cle. Auditor. de rescrip. q circuitus est vitand. ac si diceret. Qd leui et directa poterim obtinere via ne faciem girouagor ambulatoria. facit ad hoc C. de arbitr. l. ne in arbitris. in fi. C. de adop. l. fi. de pdi. inde. l. Dñs testamen to. et ibidē vide glosam magnā: et per Azo. infinitas concordātias dictū philo sophi ratificantes: causa breuitat hic obmittendas. Sunt z in Roma p singu los dies apd septē eccl'ias z psertim apd sctm Sebestianum extra muros z in alijs terre climatib: z apud nos in loco beatissime virginis heremitarū in dyo cesi Constātieñ tales indulgētiar remissiones: de quo non dubitamus.

Jubile Sum cōtent. sed adhuc de vbis supdicti. c. Sta tutū. nō sū bñ clar: vicz tēd ere dinoscāt ad noxā.

Felix Uer est z ibidē notabil'r ppēdendū sm Archi. q dic q noxa capit m'ltis mōis. Nā qnqz ponit p culpa. qnqz p crimie. qnqz p pctō. z bis trib mōis pt itelligi

ꝙ indulgētia ꝑma vicꝫ Bonifacij octaui tendit ad culpā ⁊ tendit ad crimen et
tendit ad peccatū. vt notaꝛ ex p̄missis clarissime. Unde cōueniēter dicere possꝫ
si vellet (et hec est fides nr̄a) Nicolaꝰ pōtifex p̄sens aut ꝯciliū generale ex q̄ bul
la ꝑma tendit ad noxā: ꝓut ꝯn̄ter ī eadē materia seq̄nt̄ bulle notaꝛ. dicimꝰ ꝓut
inq̄t Bonifaciꝰ p̄dictꝰ in. c. vlt. de sent. ex. li. vj. Alma mr̄ ecclīa plerunqꝫ nōnul
la rationabil̄r ordinat ⁊ cōsulte: q̄ suadēte subiectoꝝ vtilitate postmodū consul
tius ⁊ rōnabiliꝰ reuocat in meliusve cōmutat. Uñ ibidē Bonifaciꝰ cōmutauit
multas decretales per se vl̄ suos p̄decessores editas. volentes interdictū ꝟuari
nullis diebꝫ exceptis. vtꝫ ꝑ. c. Nō est. de spo. de pe. ⁊ re. Qḋ in te. de sen. ex. Re
sponso. et ita interdictū fuit ꝟuatū tp̄e Ludowici de bauaria reḡ Romanoꝝ ꝑ
ciuitates impiales ꝑ. xvij. annos: in q̄bꝫ pl̄es hoīes nati ⁊ mortui fuerūt: q̄ diui
na officia celebrari nunq̄ viderūt. et h̄ interdictū cessauit: extincto eodē Ludo/
wico morte subitanea cadente de caballo de anno dn̄i. M. ccccxlvij. die. ij. mē
sis octobr̄. Uñ dixit impator in auten. de nup. coll̄. iij. Non em̄ erubescimꝰ si
quid meliꝰ hoꝝ q̄ puriꝰ ipsi diximꝰ adinueniamꝰ cōpetentē ꝓoribꝫ imponere cor
rectionē ne ab alijs corrigi expectemꝰ. Itē in. c. penul. de ꝯsang. ⁊ affi. dicitur.
Consiliū generale nō debꝫ repħensibile iudicari si ꝟm varietatē tēpoꝝ statuta
qn̄qꝫ variaꝛ hūana. ꝑ̄tim cū vrgens ncc̄itas vel euidens vtilitas id exposcit.
Concordat. xix. dis. sciendū. iiij. dis. Erit āt lex. xxxij. q. iiij. Quis ignoret. ⁊. c.
Obijciuꝛ. xxxiij. q. iiij. Occidit. de trāsac. c. vlt. de sen. ex. Suꝑ eo. cū alijs ml̄
tis textibꝫ iur̄ in quibꝫ iuribꝫ ⁊ eorundeꝫ rōnibꝫ māifeste colligiꝛ ꝙ iura scripta
sctōꝝ patꝝ statuta ⁊ ꝓuilegia ex cā mutari pn̄t. imo penitꝰ tolli ⁊ aboleri. vt ptꝫ
per. c. iij. de imu. ec. li. vj. qḋ sublatū est ꝑ Cle. Unicā. eo. ti. Nunc igiꝛ ꝑuenia
mus ad ꝓpositū: visis ⁊ patenter ad intellectū ruminatis oībꝫ ⁊ singul̄ prenota
tis: nunc ꝑ̄ijssimis mētibꝫ videꝛ mihi saluo iudicio saniori ꝑsuadendū vtriusqꝫ
status ecclīe ꝓncipibꝫ post maiorē maioribꝫ cū minoribꝫ: vt ꝑ p̄ces aut peritorū
viroꝝ informationes: summꝰ inducaꝛ pontifex vt de sue plenitudis auctoritate
potestatis aperiat oculos sue miscdie. ⁊ p̄dicti Bonifacij. viij. ⁊ Clement̄ sexti.
et confirmationē Nicolai q̄nti. ⁊ moderni extrauagātes lr̄as siue bullas in cor
pore iur̄ nōdum inclusas q̄ ad formā de ānoꝝ interstitio reuocet aut reformet
seu mutet vel penitꝰ tollat: aut hmōi raritatē ⁊ tp̄is ꝓlixitatē in breuiora diui/
dat interualla. aut in terraꝝ distribuat diuersarū climata. Et si pōt ꝓut vtiqꝫ
potest ⁊ hec est fides nr̄a q̄ saluamur ꝙ itaqꝫ quē soluerit suꝑ terra sit solutꝰ et
in celis sue sanctitat̄ clementia nauiculā fluctuantē ⁊ oēs hītantes ī ea liberiꝰ
liberare q̄ꝫ periclitari disponat: vt res de qua agiꝛ que est christi: potius valeat
q̄ꝫ pereat. Nec sibi dicamus (cum legibꝫ sit solutus) vt predictum est. qui occa
sionē damni dat: damnū dedisse videꝛ. prout le. ⁊ no. de testi. Sicut nobis. cū
concor. Et iterum. Qui potuit hominē liberare a morte perpetua vl̄ temporali
et nō liberat: occidit. de homici. Sic̄ dignū. ⁊ nil refert an quis interficiat: an
mortis causam prebeat: vt dicit lex. ff. ad. l. acquil̄. Nihil interest. Uñ Marti/
nus q̄ntus supradictꝰ: audiens fratrem suū videlicꝫ Jordanē de columna mo/
re Romanoꝝ: modice consciētie virum fore in p̄cinctu moriturū ip̄m absoluit
vt ita loq̄mur) a peua ⁊ culpa ad vitam eternā trāsiturū. et q̄s dubitat si fuerat
dispositus obtinuit intentū. et si papa illum taliter absoluit. similiter ⁊ aliū po
test cum simꝰ omnes filij pape: et inter nos fratres in dn̄o nostro Jh̄u christo.

Finis.

De bn̄dictōib' aure cū sacramēto faciēdis

Ca fructu frumenti z vini multi

v plicati fideles in pace requiescant. et ne fructum de terra perdant
suppliciter nos orare iubet sancte matris dispositionis ordinatio
dum salutem mentis z corporis presentis quoqꝫ vite prosperitatē
et future et ꝙ fructus terre dare z cōseruare dignetur: humiliter petimus a do-
mino. cuius quidē petitionis incitamenta videmus indies per sanctorum pa-
trum concitamēta: per deuotissimarū precum exhortamenta. exquisite contem
plationis suspiratiōe promulgata. Sed sunt sup hoc qui precibus tam effica
citer effusis in missarū solennitatibus et extra per christum dominū nostrū: mi
nime cōtentantur. sed ad benedicendū aure temperiē aut tempestatem pro con
seruatione fructuū eiusdem domini nostri Jesu Christi corpus in eucharistia
sacratissima conseruatū tempe frugum terre quos benedicūt assumentes z hu-
iusmodi benedictionis ritum taliter ad certum tempus ad fores aut porticus
ecclesiarum ꝓsequūtur cum collectis z orationib9 ad hoc dici ꝯsuetis. et ex his
oritur questiōis intricate materia. an liceat vel non liceat hmōi benedictionis
ritus et apparatus pro fructuū terre conseruatiōe vt ꝑmittitur exercere aut ꝑfi
cere. Unde ego Felix cantor Thuricensis decretoꝝ doctor inutilis. ad hoc ꝙ
non liceat tales benedictiōis fieri apparatus cum corpe christi moueor multis
rationibus per alios et ab aliꝫ informatus: z demū ero illis contrarius.

Et primo sic. Nam qualibet re videt vtendū ad eum vsum ad quē
est instituta. z si contrariū fit abusus est. vt le. z no. de
ap. c. iij. sed eucharistie sacrm videt institutū vt spūaliter reficiat animam z nō
corpa. vt ptz in Cle. Si dn̄m. de reli. z vene. sanc. in ꝑn. ergo nō vti debem9 eo
ad temperies aut tempestates tempoꝝ. Et ad roborādū h̄ videt ꝙ ille q̄ fugit a
quocunqꝫ ꝑsecutus ad eccl'iam gaudet immunitate. vt ptz de imu. eccle. Inter
alia. sed si fugit ad corpus xp̄i extra eccl'iam ꝯstitutū etiā manib9 appḣēdendo
nō gaudet ꝑuilegio. Ita le. z no. c. xiij. q. ij. c. vlt. z in glo. Ad hoc etiā adducit
argumentū dyaleticū ita dicendo. omne ens ordinatuꝫ ē in aliquē finē. Primū
aūt ens ordinatū est in seip̄m. z omīa alia entia vltimate in ip̄m primū ens. nā
vniuscuiusqꝫ rei est aliqua cā finalis. primū ꝟo ens est finis omniū. vt. ij. Phi
sicoꝝ. z. viij. z. ij. methaph. z. viij. sic quoqꝫ depcationes nostre sunt principalr
pro salute nostra (ꝑtim anime) ordinate. vt dicit Beda sup illo ꝟ. Jo. xvj. Si
q̄d petieritis prēz in noīe meo. et adducit Paulū q̄ nō petijt ꝑ salute aīe petēdo
remotiōeꝫ stimuli carnis a se: qꝛ dixit dn̄s ad eū suffic tibi grā mea. ij. Coꝛ. xij.

Item scdo sic. Dum petimus temporalia debemus intendere vt
per ea tanqꝫ media acq̄ramus salutem aīe. ideo di
cim9 petendo. Panē nr̄m q̄tidianū da nob hodie. et mox subinfert. et dimitte
nob debita nr̄a zc. Luc. xj. et hec dicit sctūs Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. iij. Ex h̄ ptz
si oratio secus ordinat extra suū finē. sic ē illicita. Ita corp9 xp̄i nob in cena no
uissima datū ē. z ꝑ singl'os dies dat. z ita ordinatū ē vt sit sacrificiū z cib9. Pri
mo sacrificiū vt offerat in memoriā passionis xp̄i ꝑ pctis. et cib9 vt mādducem9
et vitā etnā hēam9. hec Tho. ij. ij. q. xcvij. in Rn̄. ar. v. z. vij. Q āt sit sacrificiū
patet qꝛ dr̄ de eo. hoc ē corp9 meū qd ꝑ vob tradet. j. Coꝝ. xj. Item. hic est san
guis q̄ ꝑ vob z ml'tis effundet zc. Math. xxvj. Lu. xxij. Q vero sit cibus patꝫ

Joh.vj.vbi dr̄ p christū. Caro mea vere est cibus. ⁊ ita corpus xp̄i videt̄ ordi- natū ad ista duo. Ideo videt̄ dicendū q̄ tal'r exorcizare cū corpe xp̄i ⁊ bn̄dicere auram sit illicitū. q2 corp⁹ xp̄i est ordinatū in sacrificiū ⁊ cibū aīe neq3 ad aliud repit̄ ordiatū in scriptur̄. et igit̄ aliter ipso vti aut ip̄m ordinare est ip̄i⁹ abusus eo q̄ ordinat̄ extra finē in quē est datum. oīs aūt abusus est illicit⁹. ergo ⁊c̄.

Item tertio sic Qđ nō est sanctoꝝ patrū decreto sancitū non est supstitiosis adinuētiōib⁹ p̄sumēdū de trāsla. Inter corpalia. circa fi. cū ꝯcor. et qđ apl's n̄ diffinit: nec nos diffinire debem⁹. xxxj q.j. Cū si dormierit. s3 nullibi repit̄ sancitū decreto sctōꝝ patꝝ. neq3 diffinitū p aplm̄ q̄ aura bn̄dicet̄ seu exorcizet̄ p corp⁹ xp̄i. igit̄ vid̄r eē illicitum ⁊ nullaten⁹ (presumēdū.

Item quarto sic. Cultum diuinu3 exhibere ali- cui cui nō debet̄ est supstitiosum vt dic̄ Tho. ij.ij.q.xcij. in rn̄sione p̄mi ar. circa fi. omnis aūt supstitio est illicita. vt dr̄ ibidē Exhibere aūt cultū p corpus xp̄i temperiei aut tempestati aure tal'r exorcizādo est ipso sic̄ nō dec3 vti. q2 tm̄ ad duo vt p̄mittit̄ videt̄ ordiatū. igit̄ tal' exhibitio est supstitiosa. ⁊ oratio ⁊ ꝯsecratio q̄ tal'r fit cū corpe xp̄i ē oīno execrabil' et deo nō placēs. imo cū p̄iculū aure aut alicui⁹ alteri⁹ instaret. sacerdos ⁊ homīes deberēt humil'r supplicare vt dn̄s nos custodire dignet̄. ⁊ vt indignatōem suam a nob̄ auertat p̄ter hm̄oi supstitōes cū corpe xp̄i.

Item q̄nto sic. Ecclesia cathedralis est mater oīm eccl'iaꝝ dyocesis. vn̄ quilib3 debet psallere ⁊ horas canōicas legere iuxta ritū eiusdē. vt di. xij. De his qui ꝯ. sed in eccl'ia cathedrali talia nō fiūt p sacerdotes. ergo neq3 ī alijs subiectis ecclesie hm̄oi fieri debent.

Item sexto sic. Temptare deum est illicitū. Vn̄ dr̄. Nō tēptabis dn̄m deum tuū. Deut̄.ij.⁊.vj. Math.iiij.⁊.xxij.q.ij. Querit̄. Tēptare aūt deū est expimētū sumere diuie potētie pietat̄ aut sapie sine rōne cū aliud rōnabil'r possit ⁊ possibile sit ꝯseq̄ qđ q̄s intēdit. vt dic̄ Tho.ij.ij.q.xcvij. in rn̄siōe ar.j. Hic ꝟo expimētū sumit̄ cu3 corpe xp̄i sine rōe potentie dei. q2 corp⁹ xp̄i ad hoc nobis nō est datū cum p alias orōnes hūiles ⁊ deuotas intētū a deo possit hūiliter obtineri. imo verisil'e est q̄ tales exorcismi cum corpe christi plus ꝓuocēt deum q̄3 faciāt placatū. cui⁹ figurā hēm⁹.j. Reg.iiij. qn̄ pp'ls isrl' duxit archam federis in p̄liū volēs supstitiose ⁊ tēptatiue cōfidere in archā. vn̄ pp'ls isrl' occi- (sus ⁊ archa capta est.

Item sepimo sic. In talibus exorcis- mis cū corpe christi videt̄ fore quedā in deu3 diffidentia q̄si nō possit aut velit al's p orōnes humiles fideliū suoꝝ periculu3 aure. queadmodū legit̄ Joh.iiij. de regulo q̄ dixit ad xp̄m. descende vt sanes filium meu3 quē rephendit dn̄s. q2 vt dicit Greg in ome. putabat q̄ non posset alio modo sanare filium: sic videtur quodammodo q̄ nō sanet dominus auram nisi corpis sui in sacramēto p̄sentia. Et pl'a posset cōplicare vir sagacitate fulcitus. argum̄ta q̄ ꝑnūc pe͛it⁹ breuitat̄ benignitate decreuim⁹ relinq̄nda.

Sed ad astruendū p̄dictis ꝯtrium. Videlicet q̄ hm̄oi bn̄dictionis ritus cū sacro sit licite pficiēd⁹. Primū informatiōis cā. saluis q̄3 rōib⁹ p̄missis: ⁊ alioꝝ q̄rumcūq3 sinceri⁹ loq̄ntiū. Primo rōnes in q̄b⁹ videt̄ etiā p̄missis q̄si singulariter singul' supficialiter ⁊ intrinsecus rn̄su3 si saltem p diligēter ruminantis animū fuerit sincere perpendiculatū. Nam p̄ncipali⁹ dicit̄ q̄ qualibet re sit vtendum ad eum vsum ad quē videt̄ institutum. et hoc est regulare

et fallit multipliciter. Nam carcer per leges est introductus ꝓ custodia reorum et nō ad penam. vt patet. C. de custo. reo. l. j. ⁊ vlt. sed canones ⁊ ministri canonum ipso vtūtur ad penam. vt patꝫ de penis. Quāuis. li. vj. et eodē li. de offi. or. Cum episcopꝰ. lxxxij. dis. Presbyter. cum cōcor. Item videtur in calice noui testamēti signo. ⁊ hoc ꝑ sacroꝝ canonū statuta singulariter ordinate vt per ipsum corpus ⁊ sanguis christi conficiatur ⁊ consecretur. vt le. ⁊ no. de conse. di. j. Uasa ⁊. c. sequēti. nihilominꝰ tamē iuxta ritum ecclesie cōmunē ⁊ approbatā ecclesie consuetudinē. omnis vtriusqꝫ sexus homines laici ⁊ seculares post cōmunionē corpis christi de ipso bibunt vinum nō consecratū: prout similiter fit de eodē in festo sancti Johānis euangeliste per manus sacerdotū. Item videmus patenā calicis eodem iure consecratiōis cū calice gaudentē: et ad cooperiendū calicem dñi ꝑut discus ad scutellā legitime deputatā. nihilominus vtimur eadem ꝑ manus sacerdotis cū signo crucis ad populi post missam cōgregati largā benedictionē. nec harum cōsuetudinū videmꝰ ꝑ iura reprobationē. Item cernimꝰ per singulos dies ꝙ corpale. i. pannus cōsecratus per quem sudariū christi quo sepeliendꝰ fuerat inuolutus ꝓprie designatur. et hodie sup eodē christi corpus consecratur ⁊ expost complicatur. ⁊ tanqꝫ ꝑ ventilabꝝ christifideliū facies ad finē misse ꝑmanentiū conflatiōe aspergūtur. ad quod opus hoc sudarium ab eccl'ia nunqꝫ fuit institutū. Itē audiuimꝰ clericos infra ecclesie septa congregatos oportunitate gentātes. id est mane cōuescentes ⁊ deficientibꝫ poculis. i. vasis ad potandū: potū per calicē sibi cōsecratū vini meri plenū mixto cōmunicabāt. ⁊ si nō ex ꝯtemptu talia fecerūt. quis est q̄ dicat tales peccato cōtaminatos? Item naturaľr videtur introducendū ꝙ necessitate cōpulsi vtimur officio vnius membri aliter qꝫ sit institutū. vt ille qui caret manibꝫ: loco manuū vtitur ore simul ⁊ dentibꝫ. Item cōstat ad ꝓpositū ꝑtinenter redeundꝫ ꝙ benedictio post missam ab eccl'ia rite ⁊ legitime videtur introducta. ⁊ illa fit ꝑ manus sacerdotis qui in hoc loco est vicariꝰ dñi nr̄i Jesu xp̄i ꝑ quam bñdictionē nō tantū salus animaꝝ sed etiā corporꝫ q̄ in rebꝫ similiter ⁊ in pane quotidiano consistit. ⁊ hec bñdictio: vt dicit mgr̄ in rōnali diuinoꝝ sumpsit ꝓncipaliter originē Gen̄. c. penul. vbi Jacob patriarcha ⁊ ꝓpha bñdixit singulis filijs suis spūaliter ⁊ tempaľr. Nam dixit ad Gaad. pinguis panis eiꝰ ⁊ ꝓbebit delicias regibus. et ad Joseph filius accrescens. filius accedens. ⁊ decorus aspectu ⁊c. et sic de alijs. Similr̄ aaron ⁊ moyses benedixerūt populo israel Leuitici. ix. vñ ps̄. cxliiij. ꝓpha dixit ad dñm. Aperis tu manū tuā ⁊ imples oē aial bñdictōe. Hoc est s̄m Nico. de lyra cōuenieti alimento. ⁊ pullis coruoꝝ inuocantibꝫ eū. Significat etiā hec bñdictio post missaꝫ missionē spūssancti: quā dñs ascēdēs in celo de celo remisit ad discipulos. Juxta qd̄ ipse ꝓmiserat eis. Accipietis inquit virtutem superueniētis in vos spiritussancti. et illa missio ꝑ totam trinitatē fuit facta. et igitur sacerdos vicariꝰ christi hanc benedictionē ⁊ alias facit per signū crucis: qd̄ signū crucis in ordine benedictōis legimꝰ ꝓmuꝫ ꝑ apl'os post missionē sctispūs: ⁊ ꝯñter ꝑ alios sacerdotes ⁊ xp̄ifideles origiꝫ recepisse. Un̄ notāter de h̄ signo crucis scribitur ⁊ canit eccl'ie celebritas. Protege salua bñdic sanctifica ꝓpl'm cunctū crucis ꝑ signaculū morbos auerte corpis ⁊ anime. hoc contra signū nulluꝫ stet pericl'm. ac si dicat eccl'ia ꝙ crucis signaculū cōfert salutē corpis ⁊ aie nunc ⁊ in ꝑpetuum. ꝑut ꝑ singl'os dies ꝑ oratiōes ⁊ collectas per sctoꝝ patrum decreta dictatas: cōmoduꝫ tempale videtur ml'tuꝫ clemēter petitum. Ex his igitur que dicta sunt collige ꝙ primū benedictio confert salutem

vtrāqꝫ:et signum crucis operat̃ ad simile:et sic benedictio cõformat̃. imo san
cte confortat̃ ꝛ corroboratur crucis munimine Consequēter etiam est notandũ
et ad vtriusqꝫ salut̃ petitiõis corroboratioñe videam⁹ officia collectas ꝛ orões
per sanctũ Gregoriũ et alios orthodoxos venerabiliter dictatas. ꝛ in libris offi
ciorum diuinoꝝ signanter specialiter ꝛ generaliter ordinatas ꝓ terre fructib⁹
dandis ꝛ conseruãdis:pro pluuijs ratiõe celi serenitatibus et tempestatib⁹ ar-
cendis ꝛ restringēdis .hinc sup terre creaturas. vt puta sup cereis:candelis:lu
minibus:palmis:carnibus:ouis:panib⁹:herbis:cibis: ꝛ potibus et alijs infini
tis rebus ad vsum humanitatis ꝑtinenter creatis hũiliter ꝛ deuote bñdicēdis
et semp crucis signacl'o ꝯfortat̃. Et ꝓpterea dixit dñs Lu.xj. Nos formal'r in-
formando:salutē tempalē iugiter petendo. Panē nostꝝ quotidianũ da nob ho
die. quod vtiqꝫ tempal'r ꝓprie nõ tantũ de pane materiali ciboqꝫ cõcipitur: imo
de quolibet humani sustentatõe corporis intelligitur:prout hoc plene per Gre
goriũ moraliũ. xxiij. c. xx. describit̃: vbi dicit. In scriptura eñ sacra panis aliqñ
ipse domin⁹:aliquãdo spiritalis gratia:aliqñdo diuine doctrine eruditio. ali-
quando hereticoꝝ ꝑdicatio:aliqñ iocũditas hũane delectatiõis:aliqñ subsidi
um vite pñtis accipit̃. Et h sic in orõne dñica ꝑallegata clare ꝑcat̃. vt alimētũ
corpis nobis detur: qꝛ spũalia sine tempalib⁹ subsistere nõ posse expiēter vtiqꝫ
videt̃:quē admodũ corpus sine anima. j. q. iij. Si qs obiecerit. Ad hoc simil'r
clari⁹ ꝯfortandũ videm⁹ q dñs nr̃ Jhs xp̃us nunqꝫ corpal'r aliquē sanauit: qn
eundē etiã spũal'r liberauit: ꝛ econtra. ꝛ tal'r q sp spũalis hõ spũscõ ꝑlustratus
tempali subsidio nunqꝫ fuit defraudat⁹. vt le. ꝛ no. de iniu. Et si xp̃s cũ ꝯcor.
Propterea ꝯsequēter sequit̃ q christi actio est nr̃a instructio. vt notat̃ in iamdi
cto. c. ꝛ. dicit Greg. in ome. Lu. x. Dñs ꝛ saluator nr̃ frēs carissimi aliqñ verbis
aliqñ vero opibus nos. Ipsa eteñ facta ei⁹ ꝑcepta sunt: qꝛ dũ aliqd tacitus fa
cit quid agere debeam⁹ innotescit. Hec ille. Vñ dñs nr̃ Jesus xp̃s in naui dor
miens excitat⁹ p discipl'os suos in piculo mar̃ p tēpestatis aurã piclitatos. im
perauit mari ꝛ vētis: ꝛ fecit trãquillitatē. vt Math. viij. Luc. viij. ꝛ ille est de q
ꝓpha psal. lxxxviij. Tu dñar̃ ptãti maris:motuũ autē fluctuũ ei⁹ tu mitigas. et
hic est Jesus xp̃s qui ꝓprie nobiscũ manere pollicitus est oib⁹ dieb⁹ vsqꝫ ad cõ-
summationē seculi. Matth. xxviij. Et hic est ille Jesus qui corpal'r in sacro al-
taris nr̃i videt̃ inclusus ꝛ ꝑpetuo nobiscũ ꝑseueratur⁹. Vñ scte mr̃is eccl'ie di
uinit⁹ ordinatio disposuit. vt dũ dñica qrta p⁹ Epiphaniã dñi h euãgeliũ vicz
de imperio aure ꝛ ventoꝝ chor⁹ eccl'iastic⁹ promit collectã seu orõem hmõi so-
lenniter subiũgit. Deus qui nos in tantis picl'is ꝯstitutis ꝓ hũana scis fragili
tate nõ posse subsistere: da nob salutē mētis ꝛ corpis: vt ea q ꝓ pctis nr̃is pati-
mur: te adiuuãte vincam⁹. Et nunc redeam⁹ ad ꝓpositũ ꝑncipale. ꝛ si eccia dis
ponēte possum⁹ orare hũiliter quoqꝫ depcari. ꝓ tempestatis ꝛ aure fluctuantis
tranquillitate. ꝛ h sacerdot̃ nostri tempalis bñdictiõe. ꝛ quare nõ (vt hmõi sa
cerdotis depcatio pl⁹ ꝓficiat) ipse sibi summi sacerdotis ꝛ veri pontific̃ pñtiã
corpalē adiũgat. vt vnacũ illo hmõi sacerdotis depcatio pl⁹ ꝓficiat hmõi bñ-
dictionis ritus ꝛ formã solēniori qua põt in omi loco dominatiõis dñi nr̃i iesu
christi ꝓficiat. Nam dic̃ lex in autē. Multo mag̃. C. de sacrosan. ec. q tale ad-
ditũ tali facit ipm mag̃ tale. Concordat phs. iij. topicoꝝ. Nã si ꝓdest bñdictio
sacerdot̃ nuda mãu. ꝛ pl⁹ vltra ꝓderit cũ crucis signacl'o. ꝛ saluberrime ꝓderit
cum xp̃i corpore sacratissimo. et hoc in illum finem: ne modico momēto pereat
commoditas celesti ꝓuisione cõcessa. C. de epi. au. l. Omnes. et ne breuis hora

longi temporis victum cōsumat. de cen. Cum apostolus. Et ne mireris dē tali benedictionis ritu tanq̄ monstruoso per christi sacerdotes exercendo. Nōne p̱ singl'os dies: et p̄sertim in festo sacratissimi corp̱is xp̄i ꝛ p̱ eius octauā pastores eccl'iaꝝ post fines diuinoꝝ officiorum assumūt sibi sacramenti mōstrantiā siue conseruatoriū: benedicāt populū et adiūgūt crucis signaculū. et ad hanc benedictionis formā hoc sacrificiū nunq̄ fuit institutū: sed vt benedictio salubrior efficatior ꝛ deuotior sit ad populū. Nōne per singl'os dies festināter: diligēter et attente concurrūt christifideles vt videāt nudum sacramentū ꝛ fideliter credunt q̄ huiusmodi visio proficiat ad vtranq̄ salutem. ꝛ plus si fuerint in ecclesia p̱rimiores. Et igitur apparet q̄ hm̄ōi sacerdotes tales benedictionis aut exorcismi ritus cū corp̱e christi contra tempestatis temperies ex longeue cōsuetudinis obseruatiōe venerabiliter exercentes: non p̱hibendi. nō increpādi. nō corripiendi sunt. prout dic̄ lex imperial'. eorum. C. de maleficis. quam all'. Azo in summa eodē ti. que remunerat ꝛ venerat̄ hos magnis gratijs qui impediūt et recuruant aeris aut aure tempestates. artificialiter: aut per artem aerimatie fulminatos. et auertūt in sterilitatis terre loca nulli nocituras. Vnō dicit Archidya. in. c. Non obseruetis. xxvj. q. vlt. q̄ illam aeris aut aure perturbationē seu tempestatis infectionē que per artis fit machinationē. tollere possum⁹ per artis contrarie cōglutinationē aut coagulationē. Secus si naturaliter aut a domino p̱pter demeritoꝝ nostrorū immanitatē ad puniendum nos fuerint introducte. Nam illam p̄cibus ꝛ meritis prout p̄mittit̄. et efficacissima benedictionis exhortatione quantū in nobis est. vt premittit̄ in bona fide. qua mōtes iuxta veritatis euangelice traditiōes transferunt̄. vt leg. ꝛ no. Matth. xvij. de quo plenius scripsi in libro de nobilitate. c. xxxij. Et nōne videtur hec nostre fidei confortatio. imo confortatiōis roboratio: dū tam firmiter credimus vbi al's ratio non p̄bet experimentū q̄ ille sit in hoc sacramēto christus qui dormiuit in nauicula: ac per p̄ces deuotarū humilimas excitatus: precipiat ventoꝝ aure ac tempestatis potestatib⁹ vt nō noceāt terre neq̄ mari neq̄ arborib⁹. Apocal'. vij. prefertim ex eo cū nō inueniat̄ in iuris canōici felicissimo corp̱e p̱hibitū. cui⁹ iuris autoritas imperat: iubet: mādat ꝛ dominat̄ in mūdo sup̱ cunctas philosophice seu dyaletice facultatis opiniones: p̱ut sol prelucet illuminādo omniū planetarū chorus catiōes. de quo plene. xxxvij. dis. Nonne. ꝛ. c. Vnico. ꝛ. c. Legimus. ꝛ. c. Omnē. Consequēter vero sup̱ mirande p̱pensionis consideratiōe trepidāter punctem⁹ qualiter corporis christi sacr̄m in hui⁹ exilij loco p̱ rōnis nob ignote patēter operat̄ demonstratiōes prodigia seu signorū ostentamenta prout presentib⁹ diebus videtur in Saxonie plaga: in loco quondā deserto ac inhabitabili qui nūc dicit̄ weltznach Habelburgeñ dyocesis villa tanq̄ opidum omni felicitate temp̱ali farcita. et p̱ut experienter vidimus oculis nostris q̄ ibidem corpus christi seu eucharistia in trib⁹ hostijs conseruata tot et tanta vouentib⁹. visitantib⁹. veniētibus ꝛ accedentib⁹ ostendit gratiaꝝ corp̱is humani salutes q̄ eccl'ia ibidem p̱nūc parrochialis magna nimis. per om̄s muros ꝛ parietes ꝛ pauimēta: necnō testudines plena vident̄ de cunctis metalloꝝ. cere lignorum. aut aliarū materiaꝝ. machinamentoꝝ quoq̄ sacrificiorū donatiuis vberrime fulcita. et ibidem p̱pter huiusmodi ceremonioꝝ oblationes tam ecclesia q̄ sacerdotes: imo plus ibidem cōmorando seu incolādo vidētur vbertate fecundissima redolentes. Hoc idem videtur in ecclesia Seefeld Brixieñ dyocesis: que simili felicitate letatur. Et nunc nouissimis diebus in dyocesi Con-

stantieñ et in districtu opidanoꝝ Lucerneñ nouũ corporis christi sacramentũ ibidem miraculose reptum ꝛ eleuatũ mirandũ nimis facit signoꝝ ꝛ ꝓdigioꝝ p singulos dies i corpibꝫ ꝛ rebꝫ hoim saluts experimentũ: imo nõ tm̃ hmõi sacratissimi corporis xpi sacr̃m. ſʒ silr ipsiꝰ xpi forma spẽs aut ymago in diuersis mũdi climatibꝫ. artificis hũani mãibꝫ ꝯfecta: ꝛ creature sagacitats arte artificialr cõpacta. creatorẽ repñtãs supmirãda fac̃ signoꝝ mõstra. vt videt̃ i eccl'ia Argẽtineñ et similr in qdã noui cenobij fabricatiõe p me Felicẽ patẽter visa extra muros heltpruñ opidi impial' herbipoleñ dyocesis magnifice. ꝓut ptʒ in ipsiꝰ inchoatione ac fundamẽtoꝝ positõe mirifice ꝯstituta. ꝛ sic infinita graꝝ silr in mũdo repiunt̃ loca. ꝛ hec vt putamꝰ sunt occulta dei iudicia: ꝛ oĩpotẽtis dei archana vt in suis miracl'osis ꝓdigijs in celo ꝛ in terra distiguat loca silr ꝛ tpa. et nõ est qui dicat cur ita facis: Job. xj. qꝛ sic̃ dispositiõis diuine secretoꝝ mysteria. nec taliũ mysterioꝝ vidi p scripturas aut scpturaꝝ ꝓfessores vera iudiciorũ ꝓpalamenta. Unde Greg. moral'. xxxij. c. ij. ait. Diuina eni iudicia cũ nesciunt̃ nõ audaci s̃mõe discutiẽda sunt. ſʒ formiduloso silẽtio venerãda. et Job. xxviij. trahitur eni sapia de occults. Et iteꝝ Greg. moral'. xxviij. c. xxxj. de occultis (inq̃t) sapientia trahit̃. qꝛ cũ sit inuisibil'. nõnisi inuisibilr iuenit̃ sic̃ dñs archã dñi testamẽti seu federis vsqꝫ ad tp̃s ꝓphe Samuel poni voluit ad tabnaculũ in Sylo qui fuit locꝰ vl' opidũ in tribu Effraym. et ibidẽ ꝛ in h̃ tabnacl'o iuocari ꝛ adorari et petentibꝫ inclinari potius voluit q̃ȝ in hierl'm aut alio loco filiorũ israel vt ptʒ. j. Reg. j. ꝛ. iij. Reg. xij. et Josue. xviij. ꝛ. xxij. Et sic his diebꝫ sue grãrũ potentie distribuere solet apparatꝰ: ꝛ vbi vult spirat ꝛ nescis vnd̃ veniat. Joh. iij. Et igit̃ dixit sapiẽs Ecci. iij. Altiora te ne q̃sieris: ꝛ fortiora te ne scrutatus fueris: ꝛ in pl'ibꝫ eius operibꝫ ne fueris curiosus. non est em̃ tibi necessariũ ea q̃ abscõdita sunt videre ocul' tuis. Et sequit̃. Multos eni supplãtauit suspitio eorũ ꝛ in vanitate detinuit sensus eoꝝ. Itẽ ꝓuerb. xxv. Sicut q̃ multũ mel comedit nõ est ei bonũ. sic q̃ scrutator est maiestatis: oppmet̃ a gl'ia. i. ꝓuabit̃. Et sic redeamꝰ ad ꝓpositũ. sufficiãt nob̃ reꝝ ꝛ ꝓuẽtuum ac euentuũ experimenta. ꝛ ꝙ videmꝰ de corporis xpi p̃sentia tot ꝛ tanta ꝓuenire gesta p singl'os dies miraculosa et hmõi bñdictõis opa p iuris canõici traditões nõ fore ꝓhibita: ꝛ p longe cõsuetudis ꝛ laudabil' obs̃uatiõis ritus obs̃uata: q̃re violenter os in celũ nõ ponamꝰ. ꝛ talia in humilitate spũs ꝛ azimis sinceritatis ꝛ ꝟitatis pacta seu peragenda: nõ ꝓhibeamꝰ aut improbemus.

Et ad argumenta nunc pueniamus nobis vt apparet contraria. Et si sincere ꝑscrutatꝰ fueris scripturas et scripturaꝝ fundamẽta. Ex tũc primũ ꝛ scdm̃ argumẽtũ sufficient̃ sũt soluta.

Ad tertium vero dicamus ꝙ sunt iura patenter dicentia ꝙ omĩa vident̃ ꝯcessa q̃ in iure nõ sunt ꝓhibita. ij. q. v. Cõsuluisti. de q̃ plene de spon. Cũ apud. et per Card. ibidẽ: vbi notat̃ ꝙ q̃libet potest contrahere matrimoniũ ꝛ quilibet recipe sacr̃m nisi specialr ꝓhibeatur.

Ad quartũ dicendo videamꝰ q̃d dicat Augꝰ. in li. de doctrina xpiana. et hr̃. xij. dis. Quisquis. vbi dic̃. Quisq̃s rebꝫ p̃tereũtibus strictius vtit̃ q̃ȝ sese hñt mores eoꝝ cũ q̃bꝫ viuit: aut intẽperatꝰ aut supstitiosus est ꝛc̃. Et infra. in oĩbꝫ em̃ talibꝫ nõ vsus reꝝ ſʒ libido culpa est ꝛc̃. Copiosissime autẽ de supstitiosis actibꝫ. xxvj. q. ij. Illd̃ qd̃. et hic ritus inter tales nõ inuenitur prohibitus. sed superstitiosus inter tales videtur qui tales gloriosos actus prohibet exercendos. prout ex deductis plenius colligitur.

Ad quintum videtur dicendū q̄ p totā dyocesim Constantieñ q̄libet eccl'ia in diuis officiis quibuscūq; celebrādis vtit suo mō z breuiario seu formulario. z hec est obſuātia quā nouit eps. imo nec cōsuetudinē epalis eccl'ie sequi tenemur nisi spāliter pcipiat. vt le. z no. dist. xi. Nolite. Uide de hoc. xii. dis. Illud. z in glo. magna. z per hec cessant ɔtraria.

Ad sextū Hic videt patenter nulla temptatio aut temptatiōis adiuratio. sed hic dicit et multiplicat ad deū humilima depcatio.

Ad septimū dicitur q̄ hic nulla est diffidentia: imo fidelis absq; dubio patens ɔfidētia. qz ɔfidim⁹ vt ille q̄ dixit ɔfidēter ad dn̄m. Tantū dic v̄bo z saluabit fili⁹ me⁹. Math. viii. et put dixit vn⁹ latronum in cruce. Dn̄e miserere mei dū veneris in regnū patris tui. Lu. xxiii. Nā dn̄s ante incarnatiōis mysteriū humano sepius vsus est naturali rōnabili q̄z more. Nam dixit Gen. xviii. Descendā z videbo vtz clamorē q̄ pueīt ad me ope compleuerint an nō est ita vt sciam. ii. q. i. Deus omps. de accu. Qualr. ii. de simo. Licet hely. Hinc post incarnatōis mysteriū z humanitatis indumentū oīa cōpleuit veri homis opa: z sui corpis pn̄tia z i ppria psona p̄sentialr q̄si patrauit cuncta. imo infinita z inenarrabilia signoz z pdigioz miracula: z pauca i sue humanitatis absentia. put sel' dixit. Uade fili⁹ tuus viuit. de filio reguli Jo. iiii. Sz qz in argumētis opinioni mee ɔtriis: canōica z hūana pducunt iura: necnō dyaleticoz rōnibz diuis z naturalibz fulcita pducunt exhortamēta. vn̄ dico put humanit loq̄mur q̄ pn̄tia psone aut psonalitatis hoīs mltuz opat. ff. si. regū. l. si interruptio. de offi. del'. c. vlti. et de h le. z no. de cen. c. i. li. vi. z in glo. iiii. et de hmōi p̄sentia sepi⁹ allegat dicēdo. Facies hoīs facies leōis. Ezech. i. et q̄re nō ille q̄ sue pn̄tie psonalis subia pl⁹ opat⁹ ē q̄z in sua absentia. z q̄ put p̄mittitur vsq; ad ɔsummatōem seculi nobiscū remāere pollicit⁹ ē: put hodie manet in h sacro mirabili. z ille silr pl⁹ oparet cū orōnum nr̄az deuotiōibz pn̄s q̄z absens. Nam videm⁹ experiēter in xpifideliuz laudabili ɔsuetudie z in obſuātia filioz ecclesie q̄ in pn̄tia corpis xpi z ipsi⁹ festiuitate tanq̄z trepidātes timore sunt homines pfundioris depcatōis: inuocatōis: adoratōis: intētionis z ardioris deuotionis: inclinatōe pseuerātes put hoīes etiā in tpalis pncipis facie ɔstituti student moribz vt sint ornatiores in omī curialitatis exhibitōe degētes: z magis q̄z aliis tempibz vident operibz v̄tutuz inhiātes. Et igit ex p̄missorum talr qualr collectoz singul: put apparet argumētis (opiniōibz tn̄ saluis pfundi⁹ in his pscrutantibz) finalr cōcludim⁹. q̄ tales put p̄mittit bn̄dictiōis cū sacramēti corporis xpi sacratissimi pn̄tia ritus: q̄ p longeue cōsuetudis vsum rōnabilr i multis videt ecclesiis introductus. de cetero laudabilr sit suand⁹. z eccl'ie similiter illis vicine si tale nō habuerint exercitiū eccl'ie vicine: possunt applicari de nouo z suare de cetero si voluerint hui⁹ bn̄dictiōis moduz. prout le. z no. de cen. Sup eo. et h in laudē z gl'iam z honorē noīs illius altissimi q̄ omnia quecūq; voluit fecit in celo z in terra z in mari z in omibz abyssis: educens nubes ab extremo terre fulgura in pluuiam fecit qui pducit ventos de thesauris suis. Ps. cxxxiiii. Et hic est dn̄s totius consolatiōis: z ɔsolat nos rōne sue benedictiōis nunc et semp benedictione plenus et gratia per infinita seculoz secl'a Amen.

Finis

Incipit Tractatus de Exorcismis.

q Vestionē nup motam in voce exultationis inter epulantes in mensa dñi resonantē soluere volentes et casum taliter exponētes. Quidā rusticus habuit vaccā in gutture quadā passione contritā. qui post antiquoꝝ consultationē talem vel in effectu similē fecit exorcismi benedictionē: in suo vulgari sic sonantē Ob das sy das Maria magt oder iungfrow eyn kindt Jesum gebar / so kūme disem thier das blatt ab Im namen des vatterß ꝛc. Et ex hoc themate possūt formari sex q̄stiones.
Primo vtrū curā de animalibꝫ habere teneamur.
Sc̄do vtꝝ defect⁹ aut dolores ipsoꝝ in noīe dñi licite tolli ꝛ sanari petam⁹.
Tertio an benedictionibus aut maledictionibꝫ ad animalia bruta vel ad rem inanimatam vti valeamus.
Quarto an oīs carminatiōes bñdictionū vl' maledictionū sint general'r p̄hibende.
Quīto an ꝓpt' rigmos carmīs vl' versificatiōes: carmīatiōes sint detestande.
Sexto an ꝓpt' aliq̄s gest⁹: ritus aut mores carmināntiū act⁹ ipoꝝ sit detestād⁹.

Domine dn̄s noster q̄ admirabile est nomen tuū in vniuersa terra. Minuisti hominē paulomin⁹ ab āgelis omīa subiecisti sub pedibꝫ eius oues ꝛ boues vniuersas: insup et pecora campi: videlicet equos ꝛ mulos: camelos ꝛ asinos: capras et hircos vt ipsoꝝ ministerio hūane fragilitat̄ releuet' oportūitas. ꝛ ipoꝝ obseq̄o refocillet' ipsi⁹ hūanitat̄ nc̄citas. ꝛ videm⁹ ī expiētia q̄ sine taliū ꝛ alioꝝ aīaliū domesticoꝝ suffragio subsistere nō pōt toti⁹ hūanitat̄ ꝯditio. et igit' dn̄s dat iumēt̄ escā ipoꝝ ꝛ pull' coruoꝝ inuocantibꝫ eū. et dixit Math. xij. Quis ex vob̄ hō q̄ hēat ouē vnā: ꝛ si ceciderit hec sabbatis in foueā: nōne tenebit ꝛ leuabit eā? et Lu. xiiij. Cui⁹ vestꝝ asinus aut bos in puteū cadit ꝛ nō ꝯtinuo extrahit illū die sabbati. Et nunq̄d d̄ bobus cura est deo. j. Coꝝ. ix. Et nōne duo passeres asse veneūt: ꝛ vn⁹ ex illis n̄ cadet sup terrā sine patre vr̄o. Math. x. Et dn̄s in archa Noe fecit ꝯcludi aīalia bruta et conseruari in loco singl'ari. Vñ dixit Bern̄. in ep'la ad Raymundū militem Habeas curā de animalibꝫ tuis. quia sitiunt ꝛ esuriunt et petere nō nouerunt Nam oculus dñi impinguat equum. ac si dicerꝫ ꝓpter solite visitatiōis officiū. Et hec q̄ntū ad p̄mā questionē motā de cura aīaliū habenda dicta sufficiant.

Ad sc̄dam questionē vtrum defectus aut dolores animaliū brutorum in nomine dñi licite tolli petamus. sic proceditur et videt' q̄ sic. Nam pietatis affectione motus sanctus Hieronim⁹ euulsit sentem. id est spinam de pede leonis ad habitationē suam veniētis. ꝛ facta cruce benedictiōis in noīe dñi nostri Jesu xp̄i leonem sanauit. Sic sanct⁹ Eulogius pedem equi ꝯfractū in nomine domini nostri Jesu xp̄i restaurauit. Sanctus q̄ꝫ Hermanus ep̄s in curia regis Britannie asinum suuꝫ mortuū resuscitauit. Beatus Egidius ceruam a venatoribꝫ insecutā defendit. ꝛ sagittam in manū suam suscepit: ꝛ vulnus suum benedictiōe facta sanauit. Et sic videtur animaliū cura cum bñdictione frequēter fore facta: ꝛ merito quia christus animaliū vsus est ministerio. videlicꝫ asino in egyptum cum matre et suo nutritio et in die palmarū vsus est eius etiam obsequio. Matthei. xxj. capl'o.

Ad tertiam questionem. An videlicet bñdictionib⁹ aut maledictiõib⁹ ad rem inanimatam et animalia bruta vti valeam⁹. sic ꝓceditur. Cognito vno oppositorũ cognoscit᷑ ꝛ reliquũ. Nam ꝙ domin⁹ ꝛ eius electi benedixerint hominibus: nulli est dubiũ. et simil'r ꝙ maledixerit homib⁹: patꝫ in Eua et omib⁹ mulierib⁹ cum dolore parturiẽtib⁹. Geñ. iij. Item de brutis ptꝫ in serpente. ibidem. et ad rem inanimatã maledictione vsus est. vt ptꝫ in ficulnea. Vñ sanctus Guilhelmus lausannẽsis eps ab anguillis lesus maledixit ꝛ exulauit ꝛ religauit oẽs anguillas lacus magni lausanneñ. put hodie ab isto lacu ꝛ ab omib⁹ flumib⁹ istuꝫ lacum intrantibus sunt expulse. et consequẽter pronũc modernus episcop⁹ Lausanneñ contra sanguisugas in dieb⁹ nostris pisces maiores et ꝑsertim salmones mirabil'r inficientes. letaliter quoqꝫ pungentes. ꝛ ad littus aquarũ propellentes exorcismi dictamina de sacris scripturis collecta dictari fecit. ꝛ per certa dierum interstitia publicari. et ad effugãdũ ꝛ repellendũ huiusmodi bestiolas multipliciter ꝑfecit. vnõ temporib⁹ nostris videtur compertũ circa vnũ genus vermiũ multũ nociuorũ: qui vulgariter dicuntur inger: et habent certuꝫ nomẽ in latino nostro per. Isidoꝝ ethimo. de brucis ꝛ vespis conscriptũ. hi vermiculi sunt ad longitudinẽ vnius mediȷ digiti. vel in magnitudine vnius mulieris minoris digiti et albi sed capite nigri ad modũ cerdonis. pedibus sex: apud rurales notissimi. hi tempe hyemali terraꝫ intrant: ꝛ mox infra radices graminũ siue cespitũ ꝛ supra terram solidã habitant: ꝛ fundamenta graminũ siue cespitum in herbarũ eneruãt. et taliter ꝙ ista loca conseq̃nter tempore vernali marcescunt ꝛ penitus vilescunt. sic similiter agris vicinis nocebũt. ꝛ iterum tempe estiuali pennas ꝛ alas resumũt ꝛ arboribus inherent: et folia ꝛ fructus consumunt. et tunc dicunt᷑ vulgariter Loubkeuer. Nunc ad ꝓpositum audiam⁹ quid in dyocesi Curieñ sit peractũ. vbi hec animalia terribilia fecerunt dãna. Nam incole istius terre hec animalia ꝑ tria edicta citari fecit ad iudiciũ prouinciale et seruatis ꝓprie cunctis iudiciȷ terminis ꝛ figuris assignãtes ipsis ꝓcuratores et aduocatos. et solenniter contra eos procedentes finaliter ꝑ iudicem fuit sententialiter cõclusum. ex quo fuerint dei creatura: ꝛ pertinẽter quesierunt sua alimenta. ꝛ ne suo defraudarent᷑ cibo ipsis vnã regionẽ desertã ꝛ nemorosam ꝯstituit qð ibidẽ remanerẽt: ꝛ alias terras ibidẽ vicinas nõ occuparẽt mãdauit. ꝛ ita factũ ẽ vsqꝫ ĩ diẽ ꝑsentẽ. Simile dr de alio loco ĩ dyocesi Cõstantieñ cõstituto. ꝛ iõ nõ miremur: nã ꝯstat ꝙ animalia bruta ꝑut rõnabilia bñdicũt᷑ ꝛ maledicunt᷑. Vñ pl'es mysteria dñi nõ ꝑpendẽtes aut penit⁹ ignorãtes oblo q̃ndo dicto domino Lausanneñ sibiqꝫ detrahẽtes ex eo ꝙ vsus fuerit talis exorcismi ꝓloquio. Attñ oẽs studiȷ Heydelbergeñ doctores hmõi rit⁹ vidẽtes ꝛ legẽtes cõsenserũt. Ex ꝑdict' ptꝫ si placet ꝙ excõicatõis: exbãnitionis ꝛ relegatiõis ꝛ exterminatiõis edictũ ꝯuenit ꝛ applicat᷑ reb⁹ inanimat'. Nũc redeam⁹ ad ꝓpositũ forme huius exorcismi seu vulgaris benedictõis. Nã nõ dubitam⁹ q̃n ꝑ singulos dies ꝛ ãnos bñdicim⁹ escas ꝑñtes: carnes ꝛ pães. vinũ ꝛ pisces victui nr̃o de diuie maiestat' ꝓuidentia creatas ꝛ deputatas vt ad vsum nostrũ ꝓficiant. et quare nõ carnes viuẽtes aĩaliũ bñdicerem⁹ vt ad nr̃m ꝓfectũ non deficiant? Nam oram⁹ ex eccl'ie statutis ꝓ salute mẽtis ꝛ corpis que salus ꝑsistere nõ põt sine talib⁹ creaturis: ꝛ talis creatura sine alimẽtis. Vñ legim⁹ in eccl'ia de sctõ Blasio martyre ꝛ epõ ꝙ bestie siluestres ad eius ꝯuenerũt bñdictionẽ ꝛ in illũ finẽ suis vtebant᷑ bñdictiõib⁹ vt saluarent᷑ a bestiȷs crudeliorib⁹. Item quedaꝫ

mulier ipsum rogauit vt sibi porcus redderet a lupis abstractus: qui suis preci bus sibi fuerat restitutus. et scribitur Psal. cxliiij. Oculi omniũ in te sperant et tu das illorum escam in tempore oportuno. Aperis tu manũ tuam et imples omne animal benedictiõe. Et videmus per singl'os dies quod illi qui equos aut asinos aut porcos castrant. id est testiculos eneruãt in nomine dñi inuocant magnum sanctũ Anthonium vt suo presidio prestet illis animalibus sanitatis auxilium. Item sepe videtur cõpertum quod illi qui offendunt porcos sancto Anhtonio do natione fideli patenter applicatos fore punitos. Item videmus huiusmõi por cos campanella signatos in domus priores nunquam reuertẽtes aut reuersuros pro ut faciunt alij porci qui fuerant sui consodales. Sunt aũt quidam predicantes preceptũ domini et supstitionis vicium psequẽtes: et puto quod supstitiõis effectũ fundamẽtal'r nõ intelligãt. et quod in hmõi psecutiõis psecutõe supstitiõis crimẽ incurrant. sicut ille qui in cõfessionis scrutinio nimiũ curiosus plus querit quam deceat: aut confitens ex multiloquio aut verbo ocioso: de quo reddenda ẽ ratio nimiũ excedat. et quod ambo careãt humil'r et fructuosa confessiõis eterno premio. Sic ad pro positum nõ intelligẽs supstitiõis effect9. vt supstitiõis crimẽ nõ incurrat apud semetipsum nimiũ curios9 et sine libr' et capite proprio procedat agitat9 diligẽt' caueat.

Ad quartã nunc perueniam9 questionem.

An videlicet omnes carmiatiões bñdictionũ et maledictionũ general'r sint prohi bende. de quo talẽ pono benedictiõis aut exorcismi prolationẽ. Nam si quis habet equum preciosum quinquaginta vel centũ florenorum vermibus corrodentib9 quasi moriturũ. et si bonus homo sanat talem equũ per modicum ordinẽ verborũ in aures et latus aut os equi sufflatorum: que tamẽ verba prout noui nõ sunt contra fidei articulos aut al's contra bonos mores: nõ puto quod ille exorcizans mortal'r peccauerit qui talem equũ generosum et hominẽ angustiatũ: timens se et suos damnificãdum liberat a damnis et penis expensarũ. Puto igitur quod ille qui ta les vel sibi similes exorcismos predicat vitãdos aut scribit dimittẽdos fuerit tam pauper aut simplex religiosus quod nunquam habuerit equi seu asini damnationis vsum. Nam eunuchus vel homo frigidus: aut al's impotens et maleficiat9: et nõ habens carnis stimulos leuiter detestat' acerrime fornicantes aut luxuriose viuentes. cũ tamẽ de simplici fornicatiõe inter solutum et solutã cum sit de pec cato minimo mortl'i: reddam9 rationẽ. Nam doctores ponũt certos actus in differentes qui nec sunt vicia vel virtutes. prout cõtingit inter plus vl' min9 vigilã tes vel dormiẽtes. Et credo quod ille qui liberat hominẽ et equũ a tali periculo quod nõ sit purum indifferẽs: sed sit inter promerẽtes et operum misericordie virtutes. sicut ille qui hominẽ telo confixum certo carmine liberat et sine dolore telum radicit9 ener uat. et ille qui vulnus hominis recenter illatum bono carmine carminat: et ta liter quod vulnerato nil mali contingat. silr' oculos et alia corporis hũani mẽbra carmi nat: et hominẽ a dolore liberat. Nã dicit apl's. Omnia quecunque facit' in noie dñi nri Jesu xpi facite. Col'. iij. et ille qui dicit omia nullũ casum vl' actũ (saltẽ bonum) excipit. et sic in sanandis hoib9 vel pecorib9 nullã distinctionẽ interposuit. Vñ dicit lex impialis. C. de malefic'. l. per. et Azo. ibidẽ in summa. et concordãt docto res canonũ et presertim Archid. quod ille qui arte sua repellit tempestates per malã artem alterius qui artificialiter demonũ adiutorio tempestates prouocauit quod ille repellens meret'. Sed modo vlterius procedendo ad casum themat' de vac ca et rustico qui vaccã sanauit. et fortassis per suũ sacerdotem terribiles corre

ctiones sustinuit. Nam videtur quia taliter dixerit ipse rusticus. Syg das wort das maria eyn kindt gebar etc. ac si diceret: iuxta quorundam opiniones. ego dubito quod virgo genuerit. sed si est verum. fiat signum: prout dyabolus dixit ad christum. si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant. Sed aliter doctores exponunt hanc dictionem si. in pluribus orationibus: vt hic Si deus est animus vt nobis carmia dicunt. et ibidem hec dictio si: ponitur pro quia. et erit bonus et catholicus sensus. quia iste Catho fuit homo christianissimus. Sic similiter scribitur Ezech. xx. vbi dicitur. si iudicas eos. et exponitur: quia ad te domine pertinet iudicare. Sic in ps. lviij. Si vere vtique iusticiam loquimini recte iudicate filij hominum. et hic similiter ponitur pro quia. ac si diceret. quia vos filij hominum etc. Vel si quis dixerit. si in inferno nulla est redemptio. O quam terribilis est illius recordatio. et hec omnia premissa nihilominus firmiter credit. sed pro certo scire non poterit. Unde videtur quod ille rusticus qui taliter in simplicitatis sue eloquio vsus est talis exorcismi simplicis oraculo: a suis senioribus sepe probato. non peccauerit vt dicendo: quia firmiter credo verum esse quod Maria virgo peperit etc. et sic se et paruulos suos de tanto damno liberauit. et si bene perpendo tunc hec verba sumpta sunt de sancto euangelio Luce capitulo primo. quod dicit christum natum de gloriosissima virgine Maria. Sed ad huius questionis sinceriorem determinationem vlterius procedamus. nam non dubitamus quin inter plebeorum similiter et vulgarium tumultus sint infinite carminum seu carminantium: necnon exorcismorum benedictiones et valedictiones. inter quas putamus plures fore multum superstitiosas. et etiam aliquas beneualentes de quibus mentionem facit frater Johannes in summa titu: de sortilegijs per certas questiones. et reperimus per ipsum et suas opiniones multum fore efficaces. et non omnes inanes. sed generaliter sine discretionis et distinctionis calculo simpliciter omnes prohibendo. prout facit quidam doctor de superstitionibus in certo tractatulo superficialiter. prout gallus per prunas loquendo non examinando singulorum formas aut verborum virtutes ponderando. qui reuera multis sinceris hominibus nocet iniuriando. sicut ille qui generaliter sine qualificatione dicit omnibus debitoribus nostris dimittendum. hoc est iniurias et damna et molestias pertinaciter inferentibus fore simpliciter et de plano parcendum. iuxta orationis dominice decretum. hic mentitur: quia alias iniuriam passo salubrius datur remedium ne damnificator de sua malicia tanto leuius reportet commodum. prout doctores theologice veritatis et canonici iurisscribunt virtutis salutaris remedium. et presertim inter alios eximius ille Guilh. durandi qui composuit iuris speculum et librum qui dicitur Rationale diuinorum. et ibidem de officio misse et in orationis dominice clara declaratione. et ibidem vel alibi poteris videre. Sic similiter de vsuris generalem faciens prohibitionis detestationem: errat cum in multis casibus vsurarum contractus videatur permissus. vt videtur per Hostien. et Goffr. eodem ti. in suis summarum collationibus. Item qui dicunt indifferenter omnes demonum inuocatores ac ipsorum ministerio fungentes fore criminalis peccati damnabiles. hi errant corde non considerantes quod sanctus Theodorus Sedunen. episcopus vnam magnam campanam sibi per summum pontificem. vicz Leonem papam liberaliter donatam de vrbe Romana vsque ad Sedunen. ecclesie loca portari fecerat simpliciter per demoniorum obsequia. et quare non sic viri catholici proficerent vt ipsis obedirent demonia. nam et exorciste restringunt dyabolos vt exeant corpora possessa. Sic ad propositum superstitionis excessum tam generaliter et indifferenter predicans sub pena mortalis peccati fore detestandum et nimium curiosus virtutem vocabuli non perscrutando. prout per sanctum Tho. et alios doctores videtur subtiliter diffinitum se cum superstitionis persecutione damnat in infernum.

Ad quintam qua notat an ꝓpter rigmos carminis vl' versificatiōis carminationes sint detestande. videt dicendū ꝙ ꝛ si sint plures audenter ꝑdicantes exorcismoꝝ rigmos vel metrorū exametroꝝ vel pentametroꝝ aut liricoꝝ al's odaꝝ vsus fore detestandos: tales minime ꝑpendunt ꝙ sancta eccl'ia in hymnoꝝ ꝛ canticoꝝ dictaminibꝫ frequenter recipit huiusmodi dictaminū modos. vt in primo hymno Conditor alme sideꝝ ꝛc. vsqꝫ in finē. et quasi ꝑ omēs hymnos est certoꝝ pedū passuū ꝛ sillabaꝝ determinatꝰ numerus. ꝛ ꝑ octo sillabas nobiliū ꝛ rusticoꝝ vident curizandi: tatari passus. vnde general'r omīa carmina metrice vl' rigmatice dictata leuiꝰ memoriter mētibꝫ hūanis vident incorꝑata. sed prosa simplex ꝛ priuata scꝑtura tardiꝰ cōcernitur repetenda.

Ad sextam questionē qua cauetur an ꝓpter aliquos gestus: ritus et mores carminantiū actus ipsorum sit detestandus. quia quidā in suoꝝ carminū ꝓlationibꝫ habent diuersos et aduersas moꝝ tactuū ꝛ gestoꝝ ritus ꝛ apparatꝰ. Dico ꝙ xp̄us illuminando cecū a natiuitate nō simpl'r verbo ꝓcessit ꝓut cū alijs infirmoꝝ corporibꝫ. nam loca oculoꝝ tetigit: lutum de terra ꝛ sputo ꝯfecit: ꝛ ꝯñter ip̄m liniuit: ꝛ postea ad natatoria syloe trāsmisit. ꝛ vt se lauaret ꝑtinēter cōmisit. quibꝫ omnibꝫ ꝑfectis cecus illuminatus fuit. sed dū leprosum sanauit: simpl'r imꝑando dixit: mūdare. et hic tal'r sanatꝰ recessit. Item scūs Marcꝰ euangelista sanando sutorē in manu sinistra lesum: expuens in terrā ꝛ de sputo ꝛ terra faciēs cōpagationē: vnxit manū sutoris lesam in noīe dñi Iesu xp̄i cū cruc's signo ꝛ ip̄m sanauit. Et scūs Hiero. ꝑdictꝰ sil'r ꝑ signū crucis ꝛ in nomine crucifixi leonis pedē restaurauit. Item ꝓpha Helizeus sanādo pueꝝ vidue sarepte: mirabiles fecit ritus apparatus ꝛ gestꝰ anteqꝫ puer fuit resuscitatꝰ. vñ nec xp̄m nec alios scōs viros in suis apparatibꝫ: gestibꝫ ꝛ moribꝫ tam ꝑtinaciter arguamꝰ: cū ipsius scꝫ christi actio sit nostra instructio. ꝛ conseq̄nter alioꝝ christifideliū. si quos fecerint signorūꝫ apparatus: nō tam arroganter corrigamꝰ. Perpende desuꝑ quot ritus: tactus et mores exercent p̄sbyteri in ꝑuul' baptizādis q̄ in ꝑmitiua eccl'ia fuissent exorbitantes. nam baptizabāt in noīe xp̄i ꝛ oēs fuerūt gr̄a sp̄ūsscti muniti. vñ le. et no. in. c. Estote. de re iudi. ꝙ in his in q̄bꝫ dubitamꝰ q̄ animo fiant nisi ex natura sint mala. hec in meliorē ꝑtem sunt interꝑtanda. sic interdū excusat mendacium ꝓut cōtingebat in egypto tp̄e Pharaonis de mendacio obstetricū. ꝛ reputatur a quibusdā opus meritoriū ꝓut etiā ille excusat qui hoīem abscōdit a latronibꝫ aut raptoribꝫ quesitū. licet stricto iure dicatur ꝙ ꝓ nll'o bono malū sit faciendū sed econtra dicit ꝙ inter duo mala minꝰ malū est eliciendū aut eligendū. Et igit mihi simpliciano ꝓut libris necessarijs orbato ꝛ incarcerato (saluo tamen semꝑ saniori ꝯsilio) videt ꝙ carminātes ꝛ verbis contra fidem catholicam aut iuris dispositionē nō ꝓferentes sed simpl'r ꝛ de plano ad saluādū creaturas omipotētis animatas aut inanimatas. ꝓut rusticus in themate conscriptus simpl'r ꝓcessit. ꝛ ꝙ idem nō peccauerit sed potiꝰ meruerit ꝙ se et suos pauperculos quoꝝ curā iure diuino ꝛ hūano natural'r gessit de magnis dānis ꝛ penuria releuauit. vnde iura ꝑmittūt ne pereat fructꝰ in terra nr̄a miseratione diuina diffusus (si necessitas imminet) ꝙ in die festo coll'gat. defalcet ꝛ habitaculis fideliter reponat. quod al's sine necessitate tanqꝫ mortale nō cōcedit. Qual' igitur vt putas sit iminens ꝛ vrgens necessitas dū ꝓ paupibꝫ infantulis fame lamentabil'r eiulantibꝫ refocillat animal tam magni ꝓfectus ꝛ cōparatiōe tantus. sicut si ꝓ principe equus restauraret generosus. aut mula cardinalis vniꝰ

magni potentatus . et talis restauratio fit per tam facilis ꝛ leuis sine lesione fi
dei benedictiōis et verboꝝ ritus. nouerant em̄ ꝙ sui ꝓgenitores taliter ꝓfece-
runt : ꝛ fortassis est archanū dei ꝙ sancti viri ꝑ reuelationē diuinā perceperunt
sicut olim ꝑ h̄ verbū Ananizapta reseruatū tentū ꝛ portatū contra pestilentias
fideliter credentes securitatē ꝑceperūt. Nam experienter videt̄ ꝛ ab eccl'ia per
mittit̄ ꝙ illi qui ꝑ certas verboꝝ formas serpentes tollunt ꝓut ap'li fecerunt: ꝛ
tangunt ꝛ in medicinalibꝫ refectionibꝫ multipliciter deducūt. imo leprosos sa-
nando nōdū fundamētal'r infectos multū ꝓficiūt. et ecce ꝙ ille qui ꝓprie talibꝫ
verboꝝ exorcismis in eadē forma nō vtitur. licet fortiora loquat̄ nihil apud ser
pentes operat̄. Ecce gl'iosus ꝛ mirabilis deꝰ in sanctis suis : hominibꝫ cōcessit
tale mysteriū bonis: simil'r ꝛ criminosis. et idem ipse deus ꝯuincit̄ ꝙ filij sui sa
cratissimū corpus per bonū ꝛ malū sacerdotē: ꝑ certā ꝛ determinatā verboꝝ for
mam et nō aliā de summo celoꝝ throno ad altaris mensam coaptatur. et ꝑ sa-
cerdotem eiusdē tangitur ꝛ leuat̄ manū mundā vel imundā. vñ dicit Greg. ꝙ
miracula minora ꝑ maiora probant̄. vnde minꝰ est miraculū si ꝑ certā verborū
formā de euangelica veritate sumptā sanamꝰ equū: mulā vel vaccā a graui do
lore sauciatam: q̄3 si ꝑ certam aliam formā extra euangelicā veritatē: nō tamen
euangelio aut catholica fide contrariam: contentā aut conscriptam .

Finis.

Aliꝰ tractatꝰ exorcismoꝝ seu adiurationū

q Voniā deus magnus dñs ꝛ rex ma
gnus sup̄ oēs deos. Nouit ꝙ gentes que quondā deos coluerunt:
meditati sunt inania. nihilominꝰ tamē illo ꝑmittēte ꝑfecerūt gran
dis magnificencie mirabilia. ꝓut narrat Valeriꝰ maximꝰ li. j. c. vlt
et Isid. li. ethimo. ix. c. xj. de dijs gentiū. ꝛ Virgiliꝰ optimꝰ poetaꝝ. ex q̄ꝝ libris
per mūdi climata dispersis supstitionū diuersaꝝ abusiones etiā xp̄ifideles rece
perunt: ꝑmittunt̄ tñ ꝛ inhibent̄ libri tales legi iuxta materiaꝝ ꝛ ꝑsonaꝝ disposi
tiones. vt plene le. ꝛ no. xxxvij. dis. in ꝑn. et multis. c. se. Hinc clerici peritiores
et imperiti eccl'iaꝝ: curati ꝛ p'les ꝯuter ad ppl'm plerunq̄ speciales ꝛ generales
ꝓpalarunt doctrinando ꝓhibitiōes. ꝛ accidiosa q̄dam corporis lassitudine scri
pturas scrutinio solerti scrutari scrutantes defecerūt. ꝛ discretionis clare deter
minationis ꝑsertim in exorcismis. i. adiurationibꝫ ꝛ bñdictiōibꝫ ꝛ carminibus
et carmiatoribꝫ ꝛ carminatricibꝫ ꝛ eorundē dictamibꝫ aromatū more: minutim
nō triuerūt. sed sicut gallꝰ ꝑ prunas supficialiter strepitauerūt. ꝓut hi q̄ de vsu
rarum cōtractibꝫ et eius differentijs rimari lassati ꝑ libros studiose certificari
nolunt. Et ꝓpterea general'r oīs ꝯtractus cōmertiū ꝓhibere consueuerūt. ꝛ sub
orationis dominice prosa omīa debita debitoribꝫ nostris dimitti contendunt.
et hi errant corde. Ponit autē Jo. in sum. ꝯfes. li. j. ti. xj. q. xiiij. de carminibus
et carminatricibꝫ ꝛ carmiatoribꝫ de materie ꝑsentis determinatione certā que-
stionē. et allegat sctm̄ Tho. de acq̄no venerabilē. Sed iudicio mei Felicis pre
positi Solodoreñ. et cantoris Thuriceñ. decretoꝝ doctor' multū inutil' (saluo
saniori) apparet ꝙ in tam magno generali nimiūq̄ frequētationis negotio ad
competentis saturitat' declarationē non ꝓcesserit. ꝛ hoc ꝓpter maloꝝ sugabun

dantium ſibi cõtinuo concurrentiũ in grauioribus queſtionũ materiarum de-
ciſionibus tanq̃ pluribꝫ attent⁹ hũaniter ſibi fuit minor ad ſingula ſenſus. pro
ut legitur ⁊ notat̃ de heret. Accuſatus. §. De queſtionibꝫ. li. vj. vel fortaſſis ꝑ
tunc tales exorciſmi adiuratiões ⁊ carminatiões nõ prout modo fuerunt tam
frequentes ⁊ plerunq̃ theologi nimias ſubtilitatis a iure nõ prohibite concul
carunt intricationis cõuolutiones. ꝓtuſi ſenſus mei nubeculas turbulenti⁹ cõ-
glutinantes. Unde nuper caſualr̃ perſcrutando reperi quaſdaȝ ſcripturas per
reuerendũ in chriſto patrem ⁊ dominũ meum dñm epiſcopũ Lauſanneñ ap̃pro
batas. ⁊ inſuꝑ ex improuiſu pridie legendo quandã collationis compilationẽ.
quam in Heydelbergeñ ſtudio quondã comperi dictatam. ⁊ vt rebus mirabi
libus fidem prebeant facta mirabiliora. vt dicit Greg. in omelia ⁊ igitur huius
collatiõis myſteriũ prius expediamus. et hinc ad vlteriora procedamus. Et ec
ce audi rem ꝓprie geſtam ꝙ de anno dñi. M. cccc v. die ſexta. menſis Februarij
quidam peritus frater wernherus lector ordinis Auguſtineñ. in aula epiſcopi
Spirenſis in opido Heydelbergeñ. reuocauit octo articlos tanq̃ erroneos: ꝑ
ipſum p̃dicatos. inter quos quart⁹ de certis exorciſmis erat talis. in forma vul
gari patenter alemanico conceptus. Item der ſierd das ſegen zymlich vnd on
ſünd mög geſchehen. Et conſequẽter dixit formã vnius exorciſmi q̃ talis fuit
de vulnerib⁹ curandis. Chriſtus ward geboren. chriſtus ward verloren. Chri
ſtus ward gefunden: der geſegnet diſe wunden Im namen des vatters ⁊c̃.
Inſuꝑ retulit idem lector ꝙ in ſe ⁊ alijs hac vſus benedictiõe frequenter profe
cerit. hanc igitur verboꝝ ꝓlationẽ ad mãdatũ domini epiſcopi Spireñ. et pe
ritoꝝ ſtudij Heydelbergeñ tanq̃ erroneã reuocauit: ⁊ ſe de cetero non ꝓlaturã
promiſit. Unde cauſa nõ erroris aut diffidentie ſed informatiõis adipiſcende.
et non tantũ mei puſillanimitatis ſed multoꝝ commorantiũ in circuitu qui ta
les vel ſimiles aut pares ſeu equiualẽtes ꝑ ſingulos dies proferunt et hominũ
languoribus ⁊ etiam pecoꝝ ⁊ animaliũ brutorum doloribus et infirmitatibus
experienter ſubuenire cõſueuerũt. et ponam⁹ ꝙ periti aut imperiti: ratiões hu-
iuſmodi curationũ non poſſint allegare. experimentũ tamen curationis ⁊ dolo
rum ſublationis ꝓ cauſa patenter poſſunt aſſignare. ꝓut experienter vidi in ho
minibus ⁊ beſtijs: tales (vt ita loq̃mur) adiuratiões ꝑ proſas aut dictamia cer-
torum v̾boꝝ ꝓlata ꝓficere. Nam mgr̃ Raſis almãſoris monarcha ĩ medicinis
in ſua practica. li. ix. in fine certas ponit morboꝝ curas que dicunt̃ ⁊ intitulant̃
experimẽta. Raſis almanſoris: vbi ſcribit ſe et alios multiplr̃ profeciſſe nullaȝ
tamẽ cauſam aut rationẽ huiuſmodi curationũ niſi ſolam allegat expientiam
per magnos viros cũ lucris ingentibꝫ acquiſitam: vt dicimus contra morſum
canis rabidi pilos ſuos valere vbi nll̃a ratio colligitur niſi ꝙ vſus et experien
tia patenter inducit̃. ſic fit de morſu letali ſcorpionis. qui ſi mox ſuꝑ ictu ꝯterit̃
venenũ veneno ſubleuatur et homo de morte liberatur. de quo etiaȝ infra dice
tur. Sunt autẽ qui in talibus carminũ dictaminibꝫ: multũ rigmos verborum
vulgariũ de omnibꝫ linguis deſpexerunt. ſed quid dicem⁹. Nam ⁊ ſancti p̃res
in ſcripturis ſacris freq̃nt̃ metris exametris ⁊ pentametris: vt hic Salue feſta
dies. et inſuꝑ lyricis ⁊ heroycis et elegiacis ⁊ buccolicꝭ ⁊ rigmaticis vſi fuerũt
vt patet ꝑ omẽs hymnos et pleriſq̃ ſequentias. et Boetius de conſol. vſus eſt
omnium metroꝝ odis et totum pſalteriũ apud hebreos videtur metricũ. vt di
cit Iſid. ethimo. li. v. c. xj. Carminant̃ aũt in omĩ lingua frequẽti⁹ ode rigma-
tice vel metra vt ipſius materie progreſſus firmet̃ facilius et ſtabiletur in hu-

mane sagacitatis memoria: et ornatius ꝛ floridius et labilius ꝛ lympidius ac facilius ꝓferatur in omni ꝓlatura. Sed nunc procedam⁹ ad p̄dictoꝝ verboꝝ̄ formā ꝛ conuertam⁹ simpliciter in nostre latinitatis nr̄e prose grāmaticā. Naꝫ dicit Aug⁹. sup Matheū. et habetur de ver. sig. c. Nihil obstat narrādi diuersitas vbi eadē dicuntur: maxime cū quilibet euāgelistaꝝ eodem ordine credat dicere quo deus voluit. Hec ibi. ac si diceret. verba transposita idem significāt de conse. dis. iiij. c. j. de rescrip. Causāqꜫ. ꝛ igiť taliter transponamus dicendo. Christus est natus. christus est perditus. christus est inuentus. et ille benedicat hoc vulnus In nomīe patris ꝛc̄. Nam ꝙ xp̄s natus est patꝫ Math. j. ꝛ. ij. et Lu. ij. et ꝙ christus perdit⁹ est: ꝛ ꝑ suos parentes requisitus ꝛ inuētus est patet Lu. ij. Et sic patꝫ ꝙ hmōi v̄ba ex radicibꝫ sanctoꝝ euāgelioꝝ sunt extracta. Nam hoc est quotidianū ꝙ in diuinis officijs ꝓ salute mentis ꝛ corpis suppliciter rogam⁹ dominū. Unde Petrus apostoloꝝ princeps dixit ad Eneā. Sanet te domin⁹ noster Jesus xp̄us: surge sterne lectū. Act. ix. Item Barnabas fiducialiter agens in nomīe dn̄i nostri Jesu christi ꝛ miracula fecit. vt ibidem et chistus dixit Marci. xvij. Amen quippe dico vobis: si habueritꝭ fidem sicut granū sinapis ꝛ dicetis monti huic. transi hinc ꝛ transibit. ꝛ nihil impossibile erit vobis ꝛc̄. Un̄ si bona fide dixerit homo huic morbo transi hinc. ꝛ nihil vel aliquid aliud adderet: ꝛ homines sanaret. quis sibi improperaret. Nam christus (vt legitur in euāgelio Johannis. ix) expuit in terrā ꝛ fecit lutum ex sputo et liniuit lutū sup oculos ceci. et dixit ei. Uade et lauare in natatoria syloe ꝛc̄. quis dubitat quin si christus nutu vel verbo simplici voluisset. cecus iste sanatus fuisset: nihilomin⁹ tamen tot fecit verborū ꝛ gestoꝝ apparatus. ꝓut simplici verbo imperatiuo dixit leproso. sanare ꝛ sanatus est. Marci. j. Regulariter autem christi actio nostra est instructio. ij. q. j. Deus omp̄s. de iureiu. Et si xp̄s de quo de ꝑse. dis. ij. Liquido. et dixit Greg. in omelia Lu. x. dn̄s et saluator noster frēs carissimi aliquādo nos admonet sermonibꝫ. aliquādo vero operibus. Ipsa enī facta p̄cepta sunt. q꞉ dum aliquid tacitus facit: quid agere debeam⁹ innotescit. Et hic dixit frequēter ad homīes. fides tua te saluū fecit. ꝛ nō in aīa tantū sed etiā in corpe. vt Math. ix. Marci. v. ꝛ. x. et Luc̄. vij. ꝛ. viij. et. xiij. et xviij. et fides est que vincit mūdū. j. Joh. v. xj. q. viij. Sciscitantibꝫ. Un̄ dixit apostolus. Om̄e quodcūqꜫ facitis in verbo aut in opere. omnia in nomine dn̄i nostri Jesu christi facite. gratias agentes deo patri per ip̄m ꝛc̄. ad Colloc̄. iij. xxvj. q. v. Non licet. Et nō erit impossibile apud deū om̄e verbum. Lu. j. Unō dixit Petrus ad Jesum. Preceptor ꝑ totam noctē laborātes nihil cepimus: in verbo autē tuo laxabo rhete. et cum hoc fecisset: concluserūt pisciū multitudinē copiosam Lu. v. Et iterū dixit Christus. Amen amen dico vobis: quia qui verbum meū audit ꝛ credit ei qui misit me habet vitam eternam Joh. v. Item dixit christus Marci vlt. Signa autē eos qui crediderint hec seq̄ntur. in nomīe meo demonia eijcient. linguis loquētur nouis. ꝛ si mortiferꝫ quid biberint: nō eos nocebit. sup egros man⁹ imponēt ꝛ bene habebunt ꝛc̄. et igitur. Quicunqꜫ inuocauerit nomen dn̄i saluus erit. ad Rom. x. de pe. dist. iij. Adhuc instant. Et hic apostolus ꝛ hic canon generaliter loq̄ntes nō distinguūt qualitercūqꜫ aut quomodocūqꜫ inuocem⁹ nomen dn̄i aut eius mysteria nec nos distinguere debemus. vt. ij. q. v. Consuluisti. ff. de pub. iudi. j. De p̄cio. neqꜫ insontē. i. innocentē habebit dn̄s eum qui assumpsit nomē dei frustra. Exod. xx. ꝛ. xxij. q. iiij. Necesse. Unde dixit Beda in ome. ꝓut habeť de re. iur. c. ij. sup h̄ verbo euan-

gelisté nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Math. vij. Lu. vj. ⁊. vj. q. j. Deus om nipotēs. hoc loco nihil aliud nob precipi estimo. nisi vt ea facta que dubiū est q̄ animo fiant in meliorē ptē interpretemur. qd̄ eni scriptū est Ex fructib9 eoꝝ co gnosceti eos. de manifestis dictū est q̄ nō possunt bono animo fieri vt stuprum blasphemie. ebrietates ⁊ similia. de quib9 nobis pmittit iudicare. Hec ille. Et hec pprie ad propositū nostrum. Et si dubia in meliorē partem interptari iube- mur: put pmittit. Quare nō ea de quib9 nō dubitam9 quin fiant bono animo. ⁊ interptemur q̄ vt res potius valeat q̄ȝ pereat. de ver. sig. Abbate. de fi. instru. Dilectos. ff. de. re. du. l. Quaten9. Et si benigniorē sententiā seq̄ debem9 i re du bia ⁊ potius in certa. ⁊ vbi res penit9 est bona. ff. q̄ in testa. delen. l. Proxime. ⁊ verba debent fuire intētioni: ⁊ nō intentio verbis. per vba eīn exprimit intentio xxij. q. v. Humane aures. xxxviij. dis. Sedulo. j. q. j. Marchioñ. de v. sig. In- telligentia. ⁊ deus plus respicit intentionē q̄ȝ actus. xv. q. vj. Si sacerdotib9. ⁊ §. seq̄nti in fi. et intentio regulariter iudicat hoīem. xxij. q. v. Non est. Hic aūt in pposito ē op9 bonū. intentio bona. ⁊ vba sunt veritatis ⁊ salutis mysteria sum pta radicitus: put ptactū est de corpe scōꝝ euāgelioꝝ: vt ptȝ. vñ pingne vbum de pingui intellectu pcessit. vt le. ⁊ no. xj. q. iij. c. pe. et verba tā clara ciuili mō nō captiose sūt itelligēda. iiij. dis. Erit. ff. de serui. l. Si cui. Vñ dixit christus In nomie meo demonia eijciunt. Mar. xvj. ⁊ iō dixerūt ad Jhm. lxxij. discipuli dñi reuertētes cū gaudio. Dñe etiā demonia subijciunt nob in noie tuo. Lu. x. Vñ dixerūt apl'i. nec eni aliud nomē datū est homib9 in q̄ oporteat nos saluos fieri. Act. iiij. ⁊ infra. ⁊ nūc dñe respice in minas eoꝝ videlicȝ iudeoꝝ. ⁊ da fuis tuis cū oī fiducia loq̄ verbū tuū in eo q̄ manū tuā extēdas ad sanitates ⁊ signa et pdigia fieri p nomē sancti filij tui Jesu. Hec ibi. Et hec oīa fiant sic hic in pposito: ne nomē dñi ⁊ doctrina blasphemet. j. Thi. vj. Vñ dixit dñs vicȝ Deu tero. viij. Non in solo pane viuit hō. sȝ in oī vbo qd̄ pcedit de ore dei. Math. iiij. Vñ verba dei sunt semen. qd̄ aūt cadit in terrā bonā aut malā. si in bonaȝ facit fructū. sic hic in pposito. si in malā nō fac fructū. vt le. ⁊ no. Luc. viij. Sūt aūt puersores hmōi simplicitatē verboꝝ puertentes ⁊ adulterātes verbum dei vt dixit apl's. ij. Coꝛ. ij. ⁊. iiij. qd̄ exponit Greg. moral'. li. xxij. c. xv. sic inq̄ens. Adulterare nanq̄ȝ est verbū dei: aut aliter sentire de illo q̄ȝ est aut ex eo nō spiri tuales fruct9 sȝ adulterinos fetus querere laudis hūane. ex sinceritate vero lo- qui est nil in eloquio extra quā oportȝ acq̄rere. sed ex deo loquit q̄ se nō a se ha bere sȝ a deo accepisse qd̄ loq̄tur. Hec ille. Vñ liberꝝ ē qd̄ vti libere q̄libet pōt verbo dei ad eū vsum ad quē vti licite possum9. Nec obstat. ij. q. v. Cōsuluisti. Qd̄ quidē. c. allegant q̄dā doctores sacre theologie ꝯ tales adiuratiōes. vbi dr̄ qd̄ sanctoꝝ patꝝ documēto sancitū nō est: supstitiosa adinuētiōe nō est psumē- dum. et in isto. c. Stephan9 papa locut9 fuit ꝯ hos q̄ feruentis aq̄ ⁊ candentis ferri iudiciū fieri voluerūt in eccl'ia dei. vt ibidē ptȝ in rubro. Vñ dic glo. ibidē sup. v. Supstitiosa. vtili aūt ⁊ necessaria videlicȝ adinuētiōe licet vti. et alle. multa iura: ⁊ vbi canō nō excipit: nec nos excipe debem9: vt pallegatū ē. et oīa concessa intelligunt de iure cōi nisi phibita in certis casib9 inueniant vt innuit xxvij. q. ij. Lex diuie. de sen. excō. Nup. concordat nobiscū. si saltem bene ppen damus. frater Asteñ. li. j. c. xv. licet breuib9 verb: q2 attent9 plurib9 alijs. Sed ad sedandā rigoris seueritatē illoꝝ qui nimis rigorose solent in his exorcismis simpliciū mentes pturbare. Notandū vt le. ⁊ no. xj. dis. §. j. q̄ Salomon ante nominis dñi nostri Jesu Christi inuocationis institutiōem ⁊ eius aduentum

quendã modũ exorcizandi adinuenit. quo demones adiurati ab obsessis corpo-
ribꝫ pellebant. et igit̃ hodie huic officio mãcipati: exorciste vocati sũt. Hec ibi.
Unde nigromãtici in vno libroꝝ suoꝝ volumĩe qd̃ dicit̃ officioꝝ hñt canones
quos dicũt vincula Salomõis: quẽ libꝝ cũ multis aliȷs per Salomonem in
Arabia in certis montiũ cauernis absconditũ reperit Uirgiliꝰ tp̃e Octauiani
imperatoris ꝛ de Arabica lingua in nostrã latinã ꝑlatiõe transtulit. ꝑ quem
hodie hm̃õi nigromãticoꝝ presumptio. demones ad obsequiorũ mirandoꝝ mi
nisteria hoĩm coartare cõsueuit. Itẽ vt dicit mgr̃ i hysto. iiȷ. Re. iiiȷ. Salomõ
excogitauit adiuratões qbꝫ egritudines solebãt mitigari. alias qꝫ quibꝫ demo
nes eiȷcerent. ꝛ alias quibꝫ obstricti nõ redirent. excogitauit etiã caracteres q̃
inscribebant̃ gẽmis q̃ posite in naribꝫ arreptitiȷ cũ radice. Salomoni mõstra-
ta: statim eũ a demõibꝫ liberauit. Hec scientia plurimũ valuit in gente hebreo
rum: et maxime necessaria erat. Hec ibi. Et plura alia hos exorcismos appro-
bantia. Item scribit idem magister in hystoriȷs Exo. iȷ. ꝙ moyses erat vir bel-
licosus: et dum fugebat de egyto in ethiopiam. ꝛ succurrebat regi ethiopũ ma
gnifice nimis. et igit̃ Tharnis filia regis oculos suos iniecit in moysen cũ fue
rit homo mire pulcritudinis. ꝛ ex cõdicto ipsa tradidit moysi ciuitatẽ si duce-
ret eam in vxorẽ: ꝛ ita factũ est. Dum autem Moyses redire vellet ad populũ
suũ nõ acqeuit vxor. qꝛ philocapta ip̃m miro mõ dilexit. ꝑinde Moyses tanq̃
vir peritus astroꝝ imagines sculpsit in gẽmis huiꝰ efficacie vt altera memoriã
altera obliuionẽ conferret amoris. cunqꝫ paribꝫ annulis eam instruxisset. alteꝝ
scilicꝫ obliuionis annulũ vxori ꝓbuit. alterum ipse tulit. vt sic pari amore pari-
bus annulis insignirent̃. Cepit ergo mulier amoris viri obliuisci. ꝛ tandem li-
bere in egyptum regressus est. Item vt dicit Augꝰ. in libro de ciui. dei. et ha-
betur. xxvȷ. q. v. Nec mirũ. ꝙ illa nobilis mulier Circe maga famosissima: soci
os Ulixis viri clarissimi ꝑ carmia sua mutauit in bestias. et Archades. id est
gentes de Archadia sacrificio deo suo ligeo immolabant. ex quo quicũqꝫ sume
rent in bestiarũ formas cõuerterentur. Item his diebꝫ sunt homines arte natu
rali: et etiã ministerio demoniali. aeris serenitatẽ cõuertentes in formidinem.
et grandinis ꝛ niuiũ ꝛ pruine ꝛ ventoꝝ borrealium patenter inducẽtes tempe
statem. de quo plene scripsi in libro de nobilitate. c. xxxiȷ. et ecce si tales et aliȷ
plures de quibꝫ narrat Ualerius maximꝰ libro. ȷ. c. vlt. per carmina vel artes
aut alia machinamẽta apud deos suos ꝑmissione dñi dei nostri perfecerũt mi-
rabilia. quare nõ fidei nostre veri ꝓfessores dicerent cum Moyse (ꝛ nunc canit
ecclesia) Non est alia natio tam grandis que habeat deos appropinq̃ntes sibi
sicut deus adest cunctis obsecrationibꝫ nostris. Deut. iiiȷ. et quare nõ idẽ om-
nipotens deus nr̃ nõ tantũ habentibꝫ fidẽ sicut granũ synapis: sed sicut granũ
cucumeris. imo sicut montes ꝛ colles: ligna fructifera ꝛ om̃es cedri inclinaret
aures suas ad ꝑces nostras: ꝛ attenderet pie inuocantibꝫ eũ: ꝛ õnderet illis sa-
lutare suũ. Uñ conuenientẽr scripturas introducamꝰ q̃s de supradicto domino
meo dño ep̃o Lausanneñ in forma ꝓprie subscripta recepimꝰ de maledictiõe seu
imprecatiõe ferenda contra sanguissugas: pisces inficientes et omnes vermes
terrestres seu aquaticas. mures. locustas. papiliones ꝛ cetera animalia fructꝰ
terre vastantia seu pisces que talis est. Quoniã male pene a deo infligit̃ ꝓpter
nostra peccata primo ꝛ ante omnia debemꝰ conuerti ad deum ꝛ peccata dimit
tere ꝛ cum oratiõibus ꝛ ꝓcessionibꝫ deum rogare suppliciter vt plagas ab ipso
nobis inflictas propter peccata nostra dignet̃ amouere a nobis. Deinde cura-

tus seu ille ad quem pertinet imp̄catione͂ seu maledictione͂ inferre co͂tra anima lia nocentia tanq̄ȝ iudex ex officio co͂stituat vnum procuratore͂ pro populo. sed conuenientius esset q̄ populus daret vnu͂ cum reuerentia ꝛ honore debito. qui petat discerni citatione͂ contra animalia. citatione ꝓo decreta mittatur certus nu͂cius ad campos seu vineas aut littora aquaru͂ ſm q̄ erit necessariu͂. ꝛ ibi ci- tentur coram tali: in crastino tali hora respo͂sura de his que sibi obÿcie͂tur sub pena maledictio͂is eis inferende. ꝛ ad locu͂ ꝛ tempus constitutu͂ compareat pro curator populi et petat mandari dictis animalibꝫ. Quo audito nihilominus si potest habere aliq̄d de ipsis animalibꝫ ante eum co͂stitutis sedens ma͂dabit eis presentibꝫ ꝛ absentibꝫ vt p̄sentibꝫ co͂minando maledictione͂ omnipote͂tis dei et totius curie celestis ꝛ eccl'ie. vt infra tres dies. assignando primu͂ ꝓ p̄mo termi no. secundu͂ ꝓ secundo. ꝛ tertiu͂ ꝓ tertio. ꝛ peremptorie a tali territorio vel aq̄s recedant. ꝛ animalia que inficiu͂t inquiete dimitta͂t vel nocere fructibus terre desistant. ꝛ se in talem locu͂ reduca͂t in quo nulli nocere possint. quod si no͂ fece rint compareа͂t ad tempus assignatum reddidura ratione͂ quare no͂ paruerint al's lapso termino ꝓcedetur in co͂tumacia͂ contra ea. et si animalia sint presen- tia restituant̄ ad locu͂ seu aquas vnde recepta sunt. si au͂t recesserint infra termi num dent̄ gratie deo per ꝓcessiones ꝛ orationes: et benedicant̄ aque in forma que inferius continet̄. vbi vero no͂ recesserint: co͂tinuabit̄ ꝓcessus sine intermis- sione. ꝛ si animalia haberi pn͂t: iterum ducatur ad p̄sentia͂: vt prius. ꝛ ꝓcurator populi petat ferri sententia͂ cum suis ro͂nibus ea absolui ab impetitione aduer- sarÿ. ꝛ tande͂ q̄ꝛ deus pronior est ad miserendu͂ q̄ȝ ad puniendu͂ ꝯcluda͂t in cau sa ꝓ populo. ꝛ ferat sententia͂ contra illa. extunc q̄ ex parte omnipotentis dei ꝛ totius curie celestis ac eccl'ie sancte dei sunt maledicenda ꝛ omi͂a mala contra ea imprecanda: interficiat animalia ibi p̄sentia: ꝛ ad statim cum processione et aqua b͂ndicta ꝓcedat̄ ad maledictione͂ animaliu͂. ꝛ b͂ndictione͂ aquaꝝ vel cam porum vt sequit̄. Adiutoriu͂ nostru͂ in nomi͂e domini. Qui fecit celu͂ ꝛ terraȝ. Dn͂e exaudi oratione͂ mea͂. Et clamor meꝰ ad te veniat. Dominꝰ vobiscuȝ. Ore mus. Preces nostras quesumꝰ dn͂e clementer exaudi. vt qui iuste pro peccatis nostris hanc vermiu͂ seu muriu͂ ꝛc͂. persecutione͂ patimur. pro tui nominis gl'ia ab ea misericorditer liberemur. vt procul a tua potentia expulsi nulli noceant. et hos campos vel vineas vel aquas in tranquillitate ꝛ quiete dimittant. q̄te nus ex eis surgentia ꝛ orta tue maiestati d̄seruiant. ꝛ nostre necessitati subueni ant. Per christu͂ dn͂m nostrum. Item subiu͂gatur mox alia ꝛ seque͂s collecta. Omnipotens sempiterne deus. omniu͂ remunerator ꝛ peccatoꝝ maximus mi- serator. in cuius nomi͂e omnia genua flectunt̄: celestia terrestria ꝛ infernoꝝ. tua potentia nobis peccatoribꝫ omnipote͂s concede. vt quod de tua misericordia confisi agimus: per tuam gratia͂ efficacem co͂sequamur effectu͂. quatenus hos pestiferos vermes vel mures per nos fuos tuos maledicendos maledicas. se- gregandos segreges. extermina͂dos extermines: vt per tuam clementia͂ ab hac peste liberati. gratiaru͂actiones maiestati tue libere referamus. Per x̄p͂m dn͂m nostrum. Item mox subiungat̄ exorcismus talis vt sequit̄. Exorcizo vos pestife ros vermes seu mures ꝑ deum patre͂ omnipotente͂ ꝛ Jesum christu͂ filium eius et spiritumsanctu͂ ab vtroq̄ȝ ꝓcedente͂ vt co͂festim recedatis ab his aquis cam- pis seu vineis ꝛc͂. nec amplius in eis habitetis. sed ad ea loca transeatis in qui bus nemini nocere possitis: pro parte omnipote͂tis dei ꝛ totius curie celestis ac ecclesie sancte dei vos maledicens q̄ quocunq̄ȝ ieritis sitis maledicti. deficie͂tes

de die in diem in vosipsos ⁊ decrescentes: quatenus reliquie de vobis nullo in
loco inueniant᷑ nisi necessarie ad salutē ⁊ vsū humanū: quod ꝑstare dignetur
qui ventur⁹ est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ seculū per ignem. Item sequit᷑ ora
tio suꝑ aquas. Domine Jesu christe qui iordanis flumen benedixisti: ⁊ in eodē
baptizatus aquas mūdasti et purificasti. vt elemētū salubre efficerent᷑ in remis
sionem peccatoꝝ: has aquas quoqꝫ benedicere et sanctificare ⁊ mūdare digne
ris: vt nil in eis noxiū: nil pestilens vel inficiens. nil corrūpens remaneat: sed
omnia pura ⁊ mūda in eis efficiant᷑. quaten⁹ que ad vsum humanū ex eis crea
ta sunt cum salute nostra ⁊ gloria tua assumamus. Per xp̄m dn̄m nostꝝ. Amē.
Et tunc sequit᷑ confirmatio predictoꝝ. Officiał curie Lausanneñ. venerabili
et circūspecto viro dn̄o plebano Berneñ. salutem. visa supplicatione pro parte
nobilium dominoꝝ Sculteti et consulū de Berno. de ⁊ supra casu in annexis
mentionato ac eius tenore considerato: volentes eisdem ⁊ eorū subditis beni-
gniter ꝓuidere. vobis de cui⁹ legalitate ⁊ industria nō immerito confidimus.
tenore p̄sentiū cōmittim⁹ ⁊ mādamus q̄ten⁹ maledictiōes seu impcatiōes infe
rendas contra sanguissugas ⁊ alia animalia in annexis mētionata. ꝑpl'o prius
ad deuotionē ꝯgregato. ⁊ casu ipsi populo exposito iuxta formā ⁊ tenorē in di-
ctis annexis mētionatis: vice ⁊ auctoritate reuerendi in xp̄o patrꝫ ⁊ dn̄i nr̄i dn̄i
Georgij de Salutijs miseratiōe diuina Lausāneñ epi seruato mō in dictis an
nexis mētionato faciatis ⁊ oīa ⁊ singula alia in dictꝫ annexis mētionota ad
debite executiōis effectū demādetis. suꝑ q̄bꝫ vices p̄fati dn̄i nr̄i Lausannen᷑
epi ⁊ nr̄as vob p̄ntiū tenore cōmittim⁹. Datū ⁊ actū sub nr̄o manuali signo
et sigillo curie nr̄e die. xxiiij. mensis Martij. anno dn̄i. M. ccccli. Quo quidē
adiuratiōis seu exorcismoꝝ ⁊ alijs inde secutis ꝓcessu sollerter inspectꝫ: vidi ꝙ
sunt de hic stantibꝫ hui⁹ iudiciarij ritus subsannātes ꝑsecutionē tanq̄ aduers⁹
animalia bruta impeccabilia fulminatā. ⁊ igit᷑ resumo qđ p̄dixim⁹ ꝙ oīs chri-
sti actio est nr̄a instructio. ⁊ ꝙ facta ipsius p̄cepta sunt tacitus ⁊c̄. Nonne vt
legit᷑ Marci. xj. Dn̄s noster Jesus xp̄s fil'r iusti iudicꝫ ⁊ contra rē inanimatā
more ꝯgruo seruauit iudicioꝝ executionē. Nā dū ipse qui nihilomin⁹ cūcta no
uit anteq̄ fierent. Dañ. xiij. Exiret de bethania ⁊ esuriret: cū vidisset ficū a lon
ge habentē folia: venit si quid forte inueniret in ea. ⁊ cū venisset ad eā nihil in
uenit preter folia. Non enī erat tēpus ficoꝝ. Et respondēs dixit ei. Jā nō am
plius in eternū ex te quisq̄ fructus māducet. et dū alio die reuersus est et disci
puli cum eo. viderūt ficū aridam factā a radicibus cui maledixerat dn̄s. Ecce
christus noluit maledicere huic arbori nisi prius tanq̄ iudici sibi constaret le-
gittimo documento. videlicet ꝑ visum de sue sterilitatis maleficio. ⁊ dū infor-
mat⁹ fuit de hoc. ꝓnunciauit maledictiōis sententiā cū edicto publico. ⁊ h̄ ad
iuncto solēniter discipuloꝝ suoꝝ tanq̄ viroꝝ fidedignoꝝ omī exceptiōe: maio-
ris fidei testimonio. Est em̄ efficax ꝓbatio dū res de q̄ agit᷑ subijcitur oculo. vt
legit᷑ ⁊ no. de p̄scrip. Quia iudicis. de libel. ob. c. ij. ff. fi. regū. Si irruptione. in
fine. de quo plene per Jo. an. in addi. spe. de testi. §. j. v̄. Item ꝙ non perhibet.
in addi. maiori. Sic etiā dn̄s anteq̄ damnaret sodomitas. Descendā inquit
et videbo vtrū clamor qui venit ad me opere cōpleuerint an non. ita vt sciam
Genes. xviij. de simo. Licet hely. ij. q. j. Deus omp̄s. de accu. Qualiter. ij. Nec
nouū est ꝙ creature dei fit maledictio. etiā si sit inanimata aut irratiōabilis in
hoc mūdo. Nā dn̄s dixit Maledicta terra in oꝑe tuo. Geñ. iij. et iteꝝ dixit ad
serpentē. Maledict⁹ eris inter oīa animātia terre. Ibidē. Et angelus dn̄i dixit

filijs israel maledicite terre marath. Judicũ. v. et Dauid propheta rex ꝛ amic⁹ dei maledixit montibus gelboe. dum inquit. Nec ros nec pluuia veniat super vos. nec sint agri prouinciaꝝ. quia ibidem ceciderunt fortes israel. ij. Regu. j. et Job vir simplex et iustus maledixit diei in quo natus est. Job. iij. et Hieremias propheta dixit. Maledicta dies in qua natus sum: dies ĩ qua peperit me mater mea nõ sit benedicta. De quibꝫ iam dictis maledictioibꝫ ꝑmis plene videam⁹ Gregoriũ in moralibꝫ li. iiij. c. ij. ꝛ sequẽti. Et legitur de Uirgilio p̄dicto ꝙ exterminauit ꝛ relegauit perpetuo omnes muscas aut genus muscarum de macellis Parthenope ciuitatis ad nutũ augusti imperatorꝭ videlicꝫ Octauiani cuius cancellarius fuit. Quam quidẽ Augustus expost Neapolim vocari maluit. ex qua totũ regnum Neapulie nomen acquisiuit. Jtem prout publica vox est ꝛ fama: imo veritas ꝙ in dyocesi Curiensis prouintie Maguntine rudissima videtur terra inter montes ꝛ colles germanie p̄eminentiores collocata: que propter artitudinẽ vallium ꝛ multitudinẽ montium multũ est cara. Unde quondã quoddam genus vermiculoꝝ seu brucorum: qꝺ scd̃m Jsidorũ libro ethimo. xij. c. v. Cantarida vocat̃: vel ꝭm alios limax. ex eo ꝙ de limo terre nascat̃: seu alemanico nomine Juger nuncupat̃. sunt aũt albi coloris ꝛ nigri capitis: sex pedũ: in longitudine medij digiti. ꝛ tertio anno sue generatiõis ad instar formice ꝑrumpũt more volatili que suo more malicioso: agros et prata campos et cespites et alia loca plana seu montosa: fenum ꝛ herbam et gramia aliosq̃ terre fructus germinantia: infra terram ꝛ iuxta radices girando. spaciando. sulcando. euertendo. conterendo: ꝛ corrosione sua germina terre radicitus sterilizando. Unde nõ sine consultissimo cõmuni terre totius ibidẽ incolarum decreto: quadã naturali sagacitate modus talis adinuent⁹. et non carens ratione. vnde p̄dicti terrigene dictas cantaridas ad iudiciũ prouinciale ꝑ edictum publicũ (prout quondã fiebat in albo pretoris citari ꝛ euocari fecerũt. ꝛ ipsis citatis ꝛ nõ cõꝑentibꝫ ꝓpter suoꝝ corpoꝝ exiguitatẽ ꝛ etatis minoritatẽ. Judex ex officio vt gauderent iura minoꝝ. vt le. ꝛ no. ff. de minoribꝫ. quasi ꝑ totũ. et. xv. q. iij. Non est. et Archidya. c. vlti. de iudi. li. vj. eisdem cantaridis curatorem. ꝓcuratorẽ. sindicũ ꝛ oratorem certũ ibidẽ existentẽ ꝛ p̄sentẽ qui fidelit̃ vt decuit petitionibꝫ ꝛ accusatiõibus terrigenarũ respondens et duplicationibus et triplicationibꝫ rite peractis: obtinuit pro dictis cãtaridis cũ sint creatura dei. ꝛ a tanto temꝑe cui⁹ initiũ nõ fuit in hominũ memoria habuerunt talesius. et in talibus terris habitacula sua ꝛ ne priuarẽtur alimẽto suo petiuit ꝓcurator ipsoꝝ ꝙ nõ expellerent̃ a suis possessionibꝫ nisi ipsis cõsentientibꝫ alia sibi iudicialiter assignarent̃ loca. ꝛ ita factũ est: ꝛ hodie rite ꝭuatur ꝛ ipsis cantaridis ꝑ annos singulos in tempore suo terre portio certissima reseruatur. ꝛ ibidem conueniũt. ꝛ nullus de cetero per ipsos angariat̃. Sed ꝓut p̄diximus ꝙ facta mirabilia fidem prebeant rebus mirabilioribꝫ auribus percipe ꝓut nobis retulit nuper rusticus quidam antiquissim⁹ et contra animalia bruta ꝓcessus breuioris concernitur apparatus. Nam dum habitationis domus ruralis alicuius (ꝓut sepe per rura fieri consueuit) qualitercũq̃ contaminata fuerit aut occupata serpentibus. colubris. aspidibus. viperis. natricibꝫ. nepis. stellionibꝫ dipsis. anguibꝫ. ceculis. lacertꝭ. bufonibꝫ: et exuuijs: aut quorũcunq̃ vermium venenosoꝝ generibꝫ. et ipse rustic⁹ vel alter bona fide quasi loq̃remur montibꝫ se inclinarent. vt p̄misim⁹ dixerit hec ꝟba vel in effectu similia. Jch beschwer üch würm̃ by dem almechtigen gott: das uch dise statt oder husz als vnmer

sy als vnmer gott ist der mann der eyn falsch vrteyl spricht vnnd eyn rechte
kan Jm namen des vatters ⁊c̄. Ac si diceret. Ego adiuro vos vermes ꝑ om ni
potentē deū vt ille locus sit vobis tam detestabilis prout deo est vir ille qui fal
sam sententiā protulit et iustam nouit In nomine patris ⁊ fi. ⁊c̄. Et hec verba
similiter mutatis mutandis dicta ꝓficiunt dūmodo equū aut mulam seu alia
animalia lūbrici vel vermes in visceribus corrodunt prout fidedigni nobis pa
tenter retulerūt ⁊ experienter ꝓbauerūt. Nam probat Joh. in summa. li. j. titu.
xj. q. xij. ꝙ in incantationibꝫ serpentū vel quorūcunqꝫ animaliū si respectus ha
beatur solū ad verba sacra ⁊ ad virtutem diuinā nō est illicitum vt hic fieri po
test. Et in hoc videt̃ ꝙ sanctū ⁊ terribile est nomen dei in vniuersa terra. Nam
olim quidā episcopus Lausanneñ. (prout hystoriarū suarum propalatio dicit)
totū genus anguillaꝝ de lacu grandi sibi vicino ⁊ ex omnibꝫ aquis ꝯfluētibus
in eo. patenter perpetuo relegauit. vt vsqꝫ nunc ⁊ p̄sentibꝫ diebus nulla perma
nere poterit. Lacus aūt in longitudine quasi dietam: ⁊ per latitudinē duas leu
cas cōprehendit: et Rodanus fluuiꝰ ꝑtransiens in eodem edicto permansit:
Sic beatus heremita pruminniꝰ insulam sancti Marci prope Constantiā ve
nenosis coinquinata vermibus: totaliter mūdauit suis p̄cibꝫ. Sed nūc corro-
borando p̄dicta ad exorcismū prefati redeamꝰ ruralis ⁊ non mireris ꝙ execra-
bilis tanti prolatio criminis: videlicet falsi iudicis sit causa expulsiōis tal' tam
palam violenti recessus eliminatiōis. Nam in hoc videt̃ ꝙ nō tantū cōtrariū
contrario purgat̃. vt le. ⁊ no. in Cle. Cupientes. de penis. sed etiam malū ma-
lo naturaliter repellit̃. vt dum mēbrū igne lesum mox igni reapplicat̃ aut mem
brum frigore viciatū repentim aqua frigida refocillat̃. ⁊ quodlibet illoꝝ cōtra-
rio remedio periclitat̃. Et nunc redeamꝰ ad ꝓpositū. Nam ꝓut narrat p̄dictus
Joh. in sum. confess. et ꝓbat li. j. ti. xj. q. cxxv. ꝙ nō solū actus sodomiticus sed
de eodē prolatio os loquentis ⁊ aures audientiū. ⁊ ip̄a quodāmodo polluit ele
menta. Et dicit impator in auten. vt nō lux. ꝯ na. §. ij. ꝙ de tali crimīe generāt̃
pestilentie ⁊ tempestates. ⁊ sic ad ꝓpositū ꝯditiōes dicemꝰ iniq̄ iudices detesta
biles. Nā tal' iudex fuit Pylatus et Cayphas ⁊ Annas et scribe et pharisei et
seniores populi ⁊ p̄ncipes sacerdotū ⁊ leg̃ ⁊ iurisperiti: q̄ xp̄m innocentē noue
runt ⁊ per suas sentētias ⁊ simpliciū seditiones christū et Stephanū ⁊ Jaco
bum maiorē ⁊ alios innocentes morti tradiderūt. ⁊ barrabā latronē dimiserūt
et tales ⁊ sibi similes iniqui iudices: dicūtur innocentū oppressores. pro quibꝫ
christus ⁊ Stephanꝰ in mortis agonia nō orauerūt: quia tales sciuerunt quid
fecerunt: sed ꝓ aliꝭs simplicibꝫ. imperitis. spiculatoribꝫ: ac personis impotētibꝫ
qui nesciuerūt q̄d fecerūt: p̄ces ad dn̄m vt illis dimiteret efficaciter fuderunt. ⁊
illi indubitāter salui facti sunt. sed aliꝭ suis in p̄ctis Tito ⁊ vespasiano cooꝑan
tibꝫ perierūt. vt le. ⁊ no. j. q. iiij. §. His ita. in fi. Et igit̃ ad ꝓpositū q̄ tales iudi
ces deo sunt tā odibiles tanq̄ꝫ homībꝫ p̄noti vermes. vn̄ nō tm̄ p̄n̄tis vite loca
sꝫ etiā celoꝝ relegati ꝑdunt habitatōes. ⁊ cū Pylato mg̃ro suo (nisi penituerint
et lesis satisfecerint) cōplicibꝫ quoqꝫ eius recipiāt ꝑpetuas acerbitatis ⁊ dolor̃
penarū portiones. de quibꝫ nuper feci tractatulū contra iniquos iudices intitu
latū: ⁊ consequēter alium qui intitulat̃ de consolatiōe inique suppressoꝝ ad in
star innocentis Boetij. quē legimus ꝑ venerabilis ph̄ie ꝯsolationē refocillatū
Et nunc vltra ad p̄dictorum corroboratōis argumētū ꝓcedamꝰ. Nā hodie in
sepultura Pylati q̄ est in lacu q̄dā montisfracti dyocef Constantieñ. vt narrat
Petrus in sua Lombardica de passione dn̄i patēter videmꝰ dū talis lacus tan

gitur aut paucissime mouetur per homines ꝓpter criminis falsi videlicet indicis Pilati detestationē. indubitanter etiam celo serenissimo. consequentur statim hoꝛrendissime per nubiū coagulationes: ꝛ formidulose ꝓrumpūt tempestates in terrigenarū ꝛ incolaꝝ pernitiones. Et ego Felix cum tribulationū socijs miserabiliter anxiatus: non frustra iudicis iniqui crimē scripturis sui ꝓsecut⁹. quia noui tanq̄ꝫ expert⁹: quot ꝛ qualis coꝛdis ꝛ animi cruciatus patiť iniqua sentētia latenter aut palam odio duro grauatus. Sunt auteꝫ hec duo crimina videlicet innocentis suppꝛessio: et nature peruersio. de illis quattuoꝛ execrabilibus pꝛe ceteris ad celum clamantibꝫ. ꝛ tertium est innocētis sanguinis effusio Vnd Geñ. iiij. dixit domin⁹ ad Cayn. Vox sanguinis tui Abel clamat ad me de terra. Et quartū ad celum clamans: est mercedis deseruite retentio. Unde Jaco. v. Ecce merces operarioꝝ qui messuerunt regiones vestras. qui fraudati sunt a vobis clamant: ꝛ clamoꝛ eoꝛum in auribꝫ sabbaoth introiuit. Et glosa interli. ibidem dicit. Et si paupes omnia patienter ferentes nō clamāt: merces tamen retenta clamat. Vñ vsus. Clamat in celum vox sanguis ꝛ sodomoꝛum. Vox oppꝛessoꝝ: premia retenta laboꝝ. Et si per talis clamoꝛose vocis fremituꝫ moueať natura. imo natura diuina. ꝛ etiam si vindictaꝫ retribuat nō mireris. et sic facit ad propositū. ꝛ vtinā ꝑmissa ꝓficerēt: ꝛ ꝙ laboꝛis sollicitudines operis artificem cōmendarent. ac que nō ꝓdessent. singula multa tamen collecta iuuarent. Et concludendo dicimus (saluo iure loquētis sincerius) ꝙ lector iste Augustinensis in studio Heydelbergeñ in huius articulo pꝛolationis reuocatione indebite fuit grauatus. et min⁹ iuste prout ꝑmittitur angariatus. ꝛ ꝙ tales ꝛ sui similes adiurationes seu exoꝛcismi aut impꝛecatiōis pꝛonunciatio licite et cōuenienter admittiť. et per prelatos ecclīarum nō ꝓhibeať. ꝛ ꝓ hoc illius fides spes et caritas cōseruatur. qui fidei nostre verbo et exemplo fuit exoꝛcista disertissimus. et viuit ꝛ regnat per infinita seculoꝝ secula benedictus Amen.

Finis.

De credulitate demonibus adhibēda.

D Ominus noster Jesus christus dū in terra p̄dicaret: vsus est parabolis: exemplis: ꝛ rerū gestaꝝ casibus: ꝑut iuxta Gregoriū eisdē tempib⁹ fecerūt palestini. ꝛ cōiter nunc grecoꝝ ppl's. Dixit aūt dñs int̄ cetera de diuite epulone in inferno sepulto: ꝛ de sui seruoris dolore crudelissimo Lu. xvj. et nō recordor me legisse christum alibi dixisse tam signanter de talis cruciatus igne perpetuo. licet infiniti doctores ꝛ viri sanctissimi. similiter et iudei desuꝑ quoqꝫ ꝛ gentiles vt fuit Uirgilius. Job et Plato de quibus infra dicetur. descripserint huiusmodi tormentorū et tortorum qualitates. Sed (prout ait Grego. super Lucam in omelia nobis quottidiana) sic inquiēs Domin⁹ et saluator noster aliquādo verbis. aliqñ vero operib⁹ nos admonet. Ipsa eteni facta eius p̄cepta sunt. qꝛ dū aliquid tacitus facit: q̄d agere debeam⁹ innotescit. Et in alio loco scribitur Christi actio: nostra est instructio. Et igit̄ idē Greg. talē ritum tenuit dū librū dyalogoꝝ ad frēm Petꝝ descripsit. Et nunc talē describam⁹ casum nouissimis dieb⁹ in veritate pactū. Quidā hō de plebeis ꝛ mechanicꝭ ꝛ ꝓgenie paupcula ꝓcreatus in sue iuuētutis tp̄e ꝓpria sagacitate ꝛ ambitiōis increate natural'inclinatiōe. vehemēter ditatus dilatatus ꝛ impinguatus: ꝛ omni tp̄ali felicitate sublimatus. ꝛ inter potentiores vniuersitatis sue fuit habitus ꝯtentus ꝛ reputatus. ꝛ intantū ꝙ ppl'us in ip̄m ꝓspiciebat: ip̄m obseruabat. ꝛ tanqꝫ maiorē inter eos p̄ferre studebat. Hinc etiā p̄lati: doctores ꝛ clerici plures ipsius adiutorio promoueri sperabant. similiter ꝛ ipsius odio persecuti: terribiliter timebant. Et dū in honore esset nō intellexit. sed cōparatus est iumētis insipiētib⁹ ꝛ silis factus ē illis. quoniā iumentali more de anno dñi. M. ccccliiij. sine discretiōe vitam finiuit. quia nō sapuit: nec intellexit nec nouissima prouidit: quē nihilo minꝰ pomposa populoꝝ curiositas. exequiorū concursu tumultuoso sepeliuit. Juxta illud. Dum moritur diues: concurrūt vndiqꝫ ciues. Dum pauper morit̄ vix vnus adesse videtur. Hinc anno sequenti: quidam homo demoniacus: id est a demone possessus: et ab ipso miserabil'r cruciatus. quadam hora quietatus dedit diuersa responsionis relationis quoqꝫ verba petentibus. ꝛ inter alia requisitus vbi maneret anima illius iam p̄nominati defuncti. ꝛ demon in hec verba vl' in effectu similia. In inferno ait est propria sede locatus. de q̄ responsione ꝛ aliis: homīes circūstantes in eccl'ia ibidem fuerūt ꝑterriti. imo cōmunitas fuit ꝑturbata ratiōe talis edicti. ꝛ hinc homo iste erat liberat⁹. Ex hoc igitur themate tres oriuntur questiones.

Primo vtrum demoni in hoc casu sit credendum.

Scd̄o vtꝝ sine demōis relatiōe: hic diues sit tanqꝫ dānat⁹ ꝑ hoīes iudicād⁹.

Tertio vtrum ꝓ tali defuncto sint orōnes ꝛ alia pietatis opa facienda.

Ad primam questionem videtur dicendum ꝙ huic demoni nullo mō sit credendū: quoniā mendax est et ꝑ mendaciū p̄mos parentes decepit. et frequenter legimus in vitispatꝝ ꝙ dyabolus ad ipsos veniebat et ꝑ mēdatiū m'ltos decipiebat aut decipe sagaciter attemptabat. inter q̄s etiā fuit magnus Anthonius. ꝛ sic simil'r veniebat ad christum. ꝛ ꝑ mendaces ꝓmissiones ip̄m temptabat i finē ꝙ ip̄m adorare debebat Math. iiij. Et igit̄ in his q̄ cūctꝭ

mortalib⁹ sunt incognita: qd̄ mitius ꝛ certius tenere debemus. vt le. ꝛ no. in. c. Juuenis. de spon. ꝛ in. c. Estote. de re iudi. Et igiꝛ his ꝛ alijs demonū relatio nibus nō credam⁹: nisi fortiores ꝓbatiōis attestatiōes videam⁹. Nam scriptū est. Nolite credere omni spiritui: sed ꝓbate vtrū ex deo sint. j. Johā. iiij. Et qui cito credit leuis est corde. Ecci. xix. Ad hoc facit dictū sancti Tho. in. sum. ar. iiij. introducēs illud Deuꝛ. xviij. Nō inueniaꝛ in te qui ariolos suscitet nec phi tones consulat. hui⁹ duplex causa est. Prima qꝛ inuocatio demonū fit ꝑ pactū expressum cū demone. ꝛ hoc est oīno illicitū. Vñ de talib⁹ scribitur ꝛ intelligiꝛ illud Esa. xxviij. Dixistis ꝑcussim⁹ fedus cum morte: ꝛ cū inferno fecim⁹ pactū et adhuc graui⁹ esset si sacrificiū vel reuerentia demoni inuocato exhiberetur. Secunda causa ꝓpter periculū seq̄ns. demon em̄ qui intendit hoīem decipere ex hmōi suis responsis. etiam si aliquādo vera dicat: intendit homines assue facere ad hoc ꝙ ei credaꝛ. et sic intēdit ꝑuertere in aliq̄d quod sit saluti huma ne ꝯtrariū: ꝛ vltra infert. Unde Athanasius exponēs illd̄ Luc. iiij. vbi legitur ꝙ Jesus increpauit illū videlicꝫ demonē. dicens: obmutesce. Dic̄ q̄uis igitur vera fateꝛ demon. cōpescebat tñ christus eius sermonē ne simul cū ꝟitate etiā suam iniq̄tatē ꝓmulget vt nos etiā assuefaciat ne curem⁹ de talibus. et si vera loqui videantur. nephas est eni vt cū assit nobis scriptura diuina: a dyabolo in struamur. Hec ille. Vñ Crisꝛ. sup. xxj. c. Math. Concessuꝫ est dyabolo interdū vera dicere vt mendaciū palleat aliq̄ veritate.

Sꝫ i ꝯriū videtur dicendū ꝙ hic sanc. Tho. loquiꝛ de his qui inuocāt demones ad consulendū vt fec̄ phi tonissa Saul. de Samuele. ꝛ hodie faciūt magi aut nigromantici seu alij ad inueniendū furtum vel thesaurū abscōditū aut alias nob ignotas querere vo lentes. ꝛ talib⁹ actib⁹ vti nō debemus: nec ipsis credere licꝫ. Sed pro illo ꝙ in ducit Athanasiū. Audi quid dicat textus euāgelicus. et sunt hec verba ꝑ ipm partim allegata videlicꝫ et in synagoga erat homo habens demoniū immūdū et exclamauit voce magna dicens. Sine. quid nobis ꝛ tibi Jesu nazarene. ve nisti perdere nos. Scio te quia sis sanctus dei. et increpauit illum ihs dicens Obmutesce ꝛ exi ab illo. ꝛ exiuit ab illo: nihilq̄ꝫ illi nocuit. Hic nota p̄mū ꝙ de mon dixit veritatē quā Jesus sciuit ipm ꝯdicturā anteq̄ꝫ loqueret. sed postq̄ꝫ lo cutus est ne vltra loqueret ea que nobis sunt incognita. et iesus nouit: dixit ob mutesce. et hic est ali⁹ casus. Naꝫ dyabolus hic ꝛ in alijs possessis cōpellitur vt exeat: ꝛ non ꝙ aliquā diuinatiōis aut ariolationis seu superstitionis vl' sortile gij seu sortis artem ostendat. sed si tūc aliqua dixerit nō compulsus sed simpli citer interrogatus aut al's volūtate diuia cōmotus. vt hic duꝫ loqueret ad Je sum ꝛ veritatē dixit iudeis ignotam. Hoc nō est contra sanctuꝫ Tho. et quod dicit Jo. non omni spiritui credas. ita debet intelligi ꝙ aliquib⁹ credenduꝫ est. Nam dicūt doctores sacre theologie: et p̄sertim ille qui glosauit Cathonē. et in hoc puncto. Maledictus ne esto. vbi tangit maledicentes et male loquētes et falsam sententiā aut falsum testimoniū ꝓferentes. et infert notāter ꝙ dyabo lus adiuratus ꝑ deū viuū freq̄nter dicit veritatē. q̄uis ipse sit pater mēdatij. Jtem dicit ibidem p̄cepto. xiij. ꝙ dyabolus nunq̄ꝫ voluit mētiri in ꝓpria forma ne cōuictus est de ꝑiurio. Et dicit notāter in ꝓpria forma ꝓut est in inferno aut purgatorio: vel in aliquo ydolo: aut in aliq̄bu s terre finib⁹: castris vel domib⁹ aut nemorib⁹. Nam angelus Thobie iuniori cōuictus dyabolum ad interiora deserti relegauit. Et sctūs Bernhardus in mōte Jouis demonē ad permanen

dum ibidem perpetuo ligauit. qui ꝓpterea dr̄ mons scti Bernhardi. Est etiam
in q̇busdā domib̄ in q̄ forma videri nō pōt. ꝑut in Bononia est q̄dā domꝰ lar
gissima in vico ad sanctā Mariā maiorē. quā demones taliter occupabant ꝙ
per mlt̄a tp̄a homīes ī ea hītare nō poterāt. ⁊ insultꝰ demonū freq̄nt̄ audit̄. at-
tn̄ nihil videt̄ quoꝝ demonū voces audiūtur ⁊ linguis hoīm loquunt̄. sed nō
mentiunt̄. sed dū mētiri volūt: nō aliter faciunt q̄ȝ dum tanq̄ȝ viuētiū aerea cor
pora vel materialia patēter assumpserint: ꝑut in paradiso assumpsit sibi formā
serpentis faciē virgineā habentis. ⁊ taliter ꝑmos pentes decepit. Nā si ī ꝓpria
forma q̄ torquet aīas in īferno supuenisset. Adā cū eua ad audiendū illū nō ꝑ-
mansissȝ. Vn̄ dicit Bern̄. ꝙ facilius vellet fornacē calentissime feruentē intra-
re q̄ȝ dyabolū in sua ꝓpria forma apparentē videre. et igit̄ vt dr̄ dyabolꝰ apꝑuit
christo in forma hūana. sic Margarethe in forma draconis. et Anthonio ⁊ mlt̄
tis sanctis p̄rib̄ in forma viri vel mulierꝭ. ⁊ his dieb̄ talr̄ apparet freq̄nter in
Datia et Norwegia. ⁊ ibidē Trolli dicunt̄. ⁊ ꝓpter assuetudinē ab homib̄ nō
timent̄. sed homīes ipsoꝝ obsequijs vtunt̄: qui etiā incubi seu succubi dicūtur
et in humana specie filijs ⁊ filiab̄ hoīm cōmiscent̄. qui ꝑ mgr̄m in hystoria de
causa diluuij notabilr̄ cum suis ꝓprietatib̄ explicant̄. quoruȝ vnus filiam regis
Britannie monialē ⁊ virginē cognouit: que ex eo merliniū vatem famosissimū
generauit. Spiritus aūt tales demones nolunt nominari. de q̇b̄ plura scripsi
in libro de nobilitate. attamē adiurati nō mentiunt̄ nec dolū machinant̄. Vn̄
narratur de quodā sacerdote qui ꝓpter vehementē fornicationis et suspitionis
infamiā cū vxore potentioris ville ibidē exortā de sua parrochia ꝑ q̇ddam ne-
mus multū perterritus fugiebat. cui dyabolꝰ in forma religiosi sapiētis obuia-
bat. ⁊ ait illi. Quo vadis lamētabili tristicia grauatꝰ: q̇ꝺ cognosco diuis visio
nibus. ⁊ ille rē gestā sinceriter narrauit. ⁊ religiosus ait. ⁊ si hoc maledictū mē
brū virile nō haberes: tu indubitāter in villa tua secure ꝑmaneres. et ille vtiq̄ȝ
dn̄e. et religiosus inq̇t. Leua vestimēta tua ⁊ tangā illud. ꝑut tetigit ⁊ illꝺ mē-
brum penitꝰ illico disparuit. de quo sacerdos multū gauisus ⁊ ī villā reuersus
et pulsatis cāpanis innocētie sue sinceritatē ostensurꝰ. ⁊ ꝯgregatis parrochia-
nis cōtinuo spe plenꝰ: stans in cancellis ⁊ ꝯfidenter eleuatis vestimentis mox
membꝝ suū abūdātius q̄ȝ prius apꝑuit. ⁊ sic ipm̄ demon in hūana forma dece
pit. Sed ꝑut p̄diximꝰ ꝙ in sua eēntia simplici nunq̄ȝ fuerit mentitus. ⁊ taliter
locutus est dum dn̄o de btō Job dixerat. vt ibidē. c. j. et dū certis signis in ido
lo recōditus sanctū Bartholomeū designauit. ⁊ dum Virgilio p̄dicto penas
infernales ⁊ infernoꝝ dispositiones tanq̄ȝ expꝑtus ꝓprie notificauit. et insuꝑ dū
libros Salomonis de arte magica in montiū cauernis samarie reconditos re
uelauit. et expost conseq̄nter dum Octauiano augusto declarauit. ⁊ talia tā cla
re significauit. ꝙ sctūs Augꝰ. in li. de ciui. dei. postq̄ȝ totū mundū ⁊ oīa q̄ super
terrā ⁊ in terra fuerant ꝑlustrauerat. de dispositiōe inferni ⁊ penis infernalibus
et inferoꝝ ꝓ̄fūtatib̄ tenebraꝝ se ad Virgiliū maronē remisit. quē ibidē venerabi
lem poetā nomīat. qui hmōi relationes a demonib̄ receꝑat. Vn̄ in gestis Ro
manoꝝ de quodā idolo legit̄ q̇ꝺ sub pedib̄ habebat thesauꝝ absconditū. queȝ
quidaȝ magꝰ furabat̄. ⁊ idolo si reuelaret furē ꝙ sibi caput ꝯfringeret cōmina
batur. sed dū idolatre viderūt thesauꝝ fore sublatū quesiert̄ ab idolo id est de
mone qui fuerat in idolo quis furtū fecerit. et ipse: si quis veritatē dixerit ca-
put sibi rumpit̄. Sed notabilr̄ dixit Greg. ꝙ vnus spiritus est subtilior alio. et
alius alio nequior. Vnde Luc. xj. scribit̄ de vno spū qui abijt ⁊ reuersus addu

ꝑit septem nequiores ⁊c. vnde discipuli dñi certum genus demonioꝝ non pote-
rant eijcere: et dixit dominꝰ. Hoc genꝰ demonioꝝ nõ eijcitur nisi in ieiunio et
oratione. Math. xvij. et Mar. ix. Vñ tempibꝫ nr̄is in Ertfordeñ ciuitate q̄dã
mulier habuit demoniũ quod loquebat̃ theutonicũ ⁊ latinũ ⁊ bohemicũ. ⁊ dũ
exorcista quereret de nomie ⁊ conditione sua. Ego sum inquit ille spiritus qui
nuper in Bohemia innumerabiles fidelium gentes contra Bohemos feruen
ter armatos. et prope ciuitatē Satz castrametatas violenter dissoluebam. qꝛ
principũ dissensiones audiebam. et hoc ꝑ ignis vehementissimi tanꝙ̃ infernal̃
crudeles immissiões. Fuit autem ignis iste vt referunt qui fuerunt presentes
tam impetuosus cum vento terribili ꝑmixtus ꝙ boues et oues ⁊ equos cõsum
psit cum p̄ciosis rebus alijs mobilibꝫ. ꝓut etiam legit̃ in Job. c. ij. vbi dyabolꝰ
simil̃r dño ꝑmittēte perseuit. Fuit aũt hec dissolutio diuini iudicij patentis di
spositio. Nam dicti principes nõ ꝓposuerũt deum ante conspectũ suum. sed in-
ter se diuiserũt regni terminos terrarũ ante triumphũ. Sed his dimissis prose
quamur nostri propositi conceptum. Et vt dicit Greg. in suis moralibꝫ: prout
vnus angelus ministeriũ alteriꝰ angeli sibi non appropriat. sic vnus demon al
terius demonis officiũ sibi non vsurpat. ⁊ dicit̃ vltra ꝙ demões quantumcun
ꝙ̃ maligni nunꝙ̃ tamen inter se fiunt discordes. ⁊ hoc induxi nuper in libro de
libertate ecclesiastica. vbi videt̃ ꝙ iurisperiti qui dicunt̃ causaꝝ et personarum
in iure contendentiũ aduocati. ⁊ pro defensione iuris cuiuslibet sunt ab eccl̃ia
deputati. in defensione causaꝝ nunꝙ̃ sunt ꝯcordes. ⁊ in hoc demõibꝫ peiores.
Hanc igitur concordiã demonũ ⁊ ꝓprietates officioꝝ eorum. primus nouit in
Europa Virgilius predictus de rure prope Mantuanã ciuitatē in Lombar
dia natus. et qui post multa finaliter effectꝰ ē Octauiani predicti cancellarius
de quo pleniꝰ scripsi in libro de nobilitate. c. penul. Dicitur autē proprie demo
niorum ⁊ ipsoꝝ officioꝝ. cognitio vna species artis magice q̄ nigromantia vo
catur. quã postea Symon magus cũ ceteris in ꝯtemptũ fidei catholice nequi
ter operabatur et vsꝙ̃ ad presens periculosissime per aliquos frequentatur.

Sed his dimissis: tanꝙ̃ ad rem proprie nõ facientibꝫ dicamꝰ (saluo iudicio
peritioris) huiꝰ questionis solutionē. ⁊ puto premissis sincere consideratis ꝙ in
hoc casu ⁊ similibꝫ sine peccato de huius diuitis mãsione in inferno sit creden
dum dyabolo tanꝙ̃ exꝑto et p̄sertim de inferis. naꝫ nouit p̄terita: simil̃r ⁊ p̄sen
tia sicut angelꝰ ⁊ nõ vltra nisi ꝑmissiõe diuina. De futur̃ aũt q̄m annosus non
plꝰ nisi q̄ntũ de exꝑientia rerũ ⁊ cursu tēpoꝝ. ꝓut antiquꝰ rusticus p̄nosticabit
Dicit aũt Berñ. in suis meditatiõibꝫ. Demonũ est malas suggestiones immit-
tere. nr̄m ē illis nõ ꝯsentire. quia q̄tiens resistimꝰ dyabolo: vincimus. Hec ille.
Item dicit sanctꝰ Isid. de sum. bo. li. iij. c. v. Demones cogitationes infundũt.
mentē intrant. ⁊ corda inspirant. tribulationes ⁊ dolores dant. animũ vexant.
cogitationes tamē hominũ non sciunt ⁊c̃. Itē ibidē. c. vj. Somnia imittunt.
Item ibidē. li. ij. c. xxv. Cogitatiões hoim ꝓuocant. Itē li. j. c. xxvj. Demones
cruciant̃ igne gehēnali. Item idē in li. de creatiõe mũdi. c. vij. Demones domi
no ꝑmittente in h̄ aere ꝓuocant tempestates vt homibꝫ noceant. Hec ille.

Ad secundam questiõem sic proceditur.

Et ponamus casum: ꝙ hic diues de quo in themate nunꝙ̃ per demonē taliter
fuerit publicatus aut ꝓclamatꝰ: quid de suo statu posset iudicare homo discre
tus? et p̄sertim ille qui nouit radicitꝰ aut hũanitus sue conditionis apparatus

de quibus quidā plebeis tam vehemēter ditatis notabil'r scripsi in libro de no bilitate in titulis suis ꝛ ibidem ostendit ꝑ experientiā; cunctis quotidianaꝫ ꝙ horum bona tanq̄ꝫ res male acquisite nō sunt nec hacten⁹ fuerunt duratura . ꝛ in tertiū heredē nō ꝓfectura: ꝓut bona clericoꝝ quātumcūq̄ꝫ larga ad laicoruꝫ manus ꝓuenientia. ꝛ hec ꝛ illa bona recenter inficiunt etiaꝫ res iuste quesitas. imo intoxicāt tal'r ꝙ raro vel nunq̄ꝫ in eodē statu ꝑmanent: aut ad felicem finē perueniāt. ꝛ hec sunt certa signa q̄ res male quesitas demonstrāt. Sed nūc ad propositū questionis vtꝝ ille diues post mortē sit iudicand⁹. sicut sepe viuētes iudicam⁹ publicanos. vsurarios publicos. ꝛ iudices iniq̄s ꝛc̄. ꝓut Egeas iu- dex impi⁹ per Andreā apostolū fuit iudicatus. ꝛ videt ꝙ non . quia dixit dn̄s. Nolite iudicare vt nō iudicemini. Math. vij. et Apl'us. Nolite ante tēpus iu- dicare. j. Coꝛ. iiij. et iteꝝ. Tu quis es q̄ iudicas alienū seruū. ad Ro. xiiij . Ad quod dicendū s̄m doc. ꝙ triplex est iudiciū. s. suspitionis. quādo videlicet ex re visa vel ꝑsonaliter audita. de ꝓximo statim oritur suspicio . ꝛ hec ē triplex. Pri- ma violenta quādo apparent om̄ia signa mali ꝛ nulla boni. Scd̄a probabilis quādo sunt leuia signa mali: ꝛ fortia ac plura boni. Tertia temeraria. scꝫ quā- do multa signa boni ꝛ pauca mali. Primū iudiciū nō est pctm̄. secundū est ve- niale. tertiū mortale. Scd̄m aūt iudiciū est certitudinis: ꝛ est iudicare de mani festis. et hoc ē licitū ꝛ ꝓsertim ꝓlatis: adhibitis debitis circūstantijs . ꝛ ita si ta lis viderit: vl' etiam alius . rem patenter maliciosam. vt adulteriū. homicidiuꝫ. symoniā. et iniqui iudicis sententiā . quis nō iudicaret iniquitatem: ꝛ talem in peccatis suis. q2 nō satiffecit si morit. quis eū nō iudicaret dānatū: et talit vsu rarius publicus nō satisfaciens lesis post mortē iudicat damnatus: quoniā in signū damnatiōis ad terram sacratā. id est cimiterium non admittit sepeliend⁹. Tertiū est iudiciū temeritatis. quādo videlicꝫ quis firmā sententiā de incertis tanq̄ꝫ de certis habet. ꝛ est ꝓsumptuosum. ꝛ ita intelligit dictuꝫ apl'i dum dicit Tu quis es qui iudicas aliū ꝛc̄. et igitur de illis tam vehemēter ꝛ velociter di tatis et non satisfaciendo lesis . aut reatum recognoscendo : multis elemosy- narum distributionib9. et sic iumētal'r indiscrete ꝛ subitance defunctis quid di cemus: nisi ꝙ nō dimittit peccatū nisi restituat ablatū. et tales qui ablata dum potuerunt nō restituerūt. et ꝑ conseq̄ns in peccatis mori voluerūt. quid sequit nisi ꝙ suam dānationis sententiā patenter ꝑdisposuerūt. Sic hodie iudicam⁹ sine periculo Herodē ꝛ Pilatū Neronē et Dyoclecianū ꝛ infinitoꝝ cateruam tyrannoꝝ ꝛ ꝓsertim iniquoꝝ iudicū quos corꝑaliter cum aīab9 per demōes fre quenter legimus in vitispatrū arreptos. Et igit de tali taliter obstinato simil'r et defuncto in terrorē christifideliū. ꝓut ꝑdicam⁹ de alijs tyrannis: crebris sin gultibus ꝛ suspirijs largiter ꝑdicandū foret in cancellis . ꝛ si nō in loco suo ꝓpt scandalū suoꝝ cognatoꝝ mitius vitandū. al's tamen ꝑ eccl'iam foret alijs locis pronunciandū. ꝛ cū terribilibus infernoꝝ penis incutientiū stuporē crebrius ꝓ mulgandū. Et dum iustus vix saluabit. talis qualiter iudicat. et insuper foret de gaudijs iustoꝝ . vt opposita iuxta se posita magis elucescerēt frequent ꝓmul gandū ꝛ dicendū. Sicut amici dei nimiū felices ꝑhenniter cum dn̄o gloriant. sic econtrario eius inimici miserabili tristicia iugiter cruciant. ꝛ sicut isti cū de coris lumine ꝑlustrant. sic ecōtrario illi caligine tenebraꝝ obfuscant. ꝛ sicut isti summa sunt agilitate pre gaudio prepoliti. sic illi supini pre tristicia sunt feruo ribus denigrati. ꝛ sicut isti firmissimo robore sue stationis sunt consolidati . sic sunt illi sine spe valitudinis mort'r debilitati. ꝛ sicut isti glorioso libertatis pri

nilegio potiũtur. sic ille seuerissime seruitutis anxietate iugiter opprimũtur. et sicut isti voluptate immẽsa perpetim delicianť. sic illi famelice paupertatis egestate dietim cruciãtur. ⁊ sicut isti sanitate mentis ⁊ corporis perfruunť. sic illi dolore perpetuitatis pene gemebundi fulciunť. et sicut isti de felicis immortalitatis prerogatiua letãtur. sic illi de diurnitatis dispendio mortis eterne lamẽtãť et sic isti sunt redimiti splẽdoris fulgore celestis sapientie. sic illi sunt obscurati stupore gehennalis impatiẽtie. et qđ isti ad congratulatiõis tripudiũ letantes nouerunt. sic illi hoc ad sui doloris augmentũ retorserũt. et sicut istis dulcia iugiter organa sanctorum sonant. sic illis truces damnatoꝝ singultus in aures merorem cõculcant. et sicut istis angeli similiter ⁊ archangeli hymnũ añ thronum dei decantant. sic illis demonũ latratus ⁊ terribilis aspectus maledictionis blasphemias ꝓclamant. et sicut istis cinamomũ ⁊ balsamum ⁊ odor suauissimus redolenter conflagrãt. sic illos fetor turpissim᷒. ignis quoqꝫ sulphureus amaritudinis fumose sine fine molestat. ⁊ sic istos dulcis amicicia quo ad deũ et proximũ sinceriter ꝑpetuo copulat. sic illos intestina bella viscerosius corrodentes exentrant. ⁊ sicut isti dulcis concordie simphoniã cum omĩ creatura tenentes ab omni creatura glʼificanť. sic illi cum omni factura et ꝓria consciẽtia discordiam susurrãtes ab omni natura detestanť. ⁊ sic isti summe potentie corona clementer sublimanť. sic illi suffocate penurie iactura decaluanť. et sicut isti sunt honorꝭ reuerentia sanctoꝝ collegio reuerẽter cõnumerati. sic illi vilissimo dedecoris contubernio viliter sunt conculcati. et sicut isti laudabili securitatis stabilitate letanter ꝑdurant. sic illi terribili tremore ꝑpetuo trepidãter formidant. et sicut isti sunt ineffabili gaudioꝝ tripudio iubilantes. sic illi miserabili meroris dolore stant flentes stridore dentiũ eiulantes. Odium enĩ habent dei: quia quãtũ in ipsis erat ei restiterunt: ne vnqꝫ ciuitas ei᷒ ex viuis lapidibꝫ edificaretur. Odium aũt angeloꝝ: quia quantũ potuerunt efficaciter effecerũt ne vnqꝫ numer᷒ eorum impleretť. Odium habent oĩm sanctoruꝫ: quia quãtum in ipsis erat impediuerũt vt nunqꝫ plenum gaudiũ haberent. Odium habent a nouo celo ⁊ a noua terra et ab omni creatura: quoniã tempus sue visitatiõis nõ cognouerũt. O filij hominũ vsqꝫquo graui corde: vt quid diligitis vanitatẽ et queritis mendaciũ? non perpendentes suspirando qꝫ mirabilis cõtrarietas qꝫ dispar diuersitas. qꝫ incõparabilis qualitas. et qꝫ dissimilis mansionũ habitualitas: quoniã istorum gaudia sunt inexcogitabilia ⁊ inestimabilia ac ineffabilia. illoꝝ autem supplicia sunt incõparabilia. sunt indicibilia ac omĩ fine carentia. Hec ⁊ alia dicat ꝑdicantis industria: quoniã singuloꝝ ꝑdictorum essentia. ⁊ qđlibꝫ i suo statu sunt vltra qꝫ dicere valeat hũana sagacitas excellẽtiora siue sint bona siue mala. Et nunc ad ꝓpositum redeam᷒. Nam nõ dubitam᷒ qꝫ plures magne discretõis apparentia mortuos aut morituros quos iudicamus damnatos vľ saluatos: prout legim᷒ de illo qui ordinis Carthusieñ fuit causa principalis instructus. Nam in ciuitate parisieñ fuit doctor famosus ⁊ ab omnibus magne deuotiõis ⁊ religionis vir fuit patẽter reputatus ⁊ taliter mortu᷒ sed dum in eccľia fuerat cũ exequijs solitis sepeliẽdus: clamauit de feretro: vocatus sum. secũdo iudicatus sum. tertio perpetuo damnat᷒ sum. His (voce terribili) taliter auditis: doctores ⁊ alij multũ ꝑterriti dicebant Et quis salu᷒ erit? et conseqňter post modicũ temp᷒ lapsum ordinẽ instituerunt qui nũc diciť Carthusieñ a Carthusa villa: in qua primũ fuit talis ordo ⁊ ordinis locus incept᷒ sicut ordo Cistertieñ a Cistertio. et ordo Cluniaceñ a Cluniaco burgo deno-

minātur. Uisum est quondā in ciuitate Bononieñ. ꝙ cum quodā potenti viro
et abundanti morituro. Stabat quidā religiosus ⁊ sibi salubriter salutis ani-
me vias ostendebat. ⁊ ille diues tanq̄ȝ cordialiter perciperet oculis ⁊ manibus
annuebat. ⁊ post mlt̄a in sui filij p̄sentia religiosus dixit ad moriturū. Et tu da
bis decē libras ad Carmelitas. Et ille. Placet bone pr̄. Item dabis decem li-
bras ad p̄dicatores. Et ille. Placet bone pater. Itē ⁊ dabis decē libras ad fra
tres minores. ⁊ ille. placet bone pat̄. Et sic ille religiosus loq̄bat̄ de singl̄is q̄si
totius ciuitat̄ religiōibꝫ. Audiens vero filius ꝙ pr̄ plus q̄ȝ solito ⁊ contra na-
ture sue consuetudinē fuerat benignificatus: ait Et quomō placȝ pater vt p̄sen
tem fratrē religiosum ꝓijciam deorsum ꝑ om̄es gradus scalarū? Et ait pr̄. Pla
cet bone fili. Et mox vidit fili⁹ ꝙ pater suus alienatus mente fuerat locut⁹ ad
religiosum. Uadas inquit illico ⁊ recede. alioquin te ꝓijciam violenter ꝑ om̄s
gradus totius domus. Sic ad propositū: hic homo de quo dicit̄ in themate.
nec in mortis infirmitate: nec in mortis certamine habuit contritiōis siue satis
factiōis. aut vere penitentie verbū: aut verboꝝ stigmata. dic queso qualiter fa-
ciemus sibi saluatiōis indicia. Sic legim⁹ de quodā morituro cui porrigebat̄
crucifixi imago: quā affectuose ⁊ desideranter amplex⁹ fuerat. ⁊ ori deuotis ge-
stibus cōiungebat. qđ ꝓpl̄us astans ꝓpter dissuetudinē sue deuotōis mirādo ꝑ-
spiciebat. sȝ p⁹ dies ꝯualuit: ⁊ de p̄dictis gestibꝫ req̄situs diligenter: ait Mul-
tū feruenter sitiui ⁊ petere nequiui: ⁊ credebam ꝙ mihi porrigeretis flasconem
vino bono plenū ⁊ ducilluȝ quesiui: ⁊ dolenter inuenire nō potui. Et sic ad ꝓ-
positū huius q̄stionis ad iudicandū quoslibet vtamur ingēti scrutinio rōnis.

Ad terciam questionem vtrum pro tali

defuncto vl̄ simili sint orationis aut alia pietatis opera fideliter aut confidēter
perficienda? Et videtur primo ꝙ non. quia vt dicit Aug⁹ Si scirem patrē me
um in inferno: nō orarē pro eo. quia in inferno nulla est redemptio. Nam si de
quolibet verbo ocioso in die iudicij reddenda est ratio. illud vtiq̄ȝ verbum fo-
ret ociosum qđ hic vel in alio seculo: nulli salutis eterne generaret profectum.
Nam si quis pro Pylato vel Nerone funderet preces: vtiq̄ȝ peccaret: ac si pro
hereticis ⁊ infidelibus dānatis ab eccl̄ia oraret. sed eccl̄ia damnat om̄s illos q̄
patenter in suis peccatis moriūtur. vt dicit regl̄a iuris. et sunt verba sancti Au
gustini. Defleat peccator. quia in vno reus: omniū est reus. ⁊ cōsequēter in plu
ribus est reus: q̄nto magis est reus. in quo tangūtur vsurarij. simoniaci. rapto
res. iniqui iudices ⁊ ceteri malefactores. Unde dicit glosa in eodē. c. ꝙ in vno
peccato mortali mortu⁹ est perpetuo dānatus. ⁊ durus est hic sermo. attamē ve
rus. Domin⁹ em̄ noster Jesus christ⁹ taliter freq̄nter ad phariseos ⁊ ypocritas
est locutus: ⁊ sua sententia declarauit fore dānatos. dum dixit Moriemini in
peccatis vestris. Johā. viij. Et remissius erit sodomitis ⁊c̄. Lu c. x. ⁊ iterū: Pu
blicani ⁊ meretrices p̄cedent vos in regnū dei. Mathei. xxi. Et prout p̄dixim⁹
Christi actio ē nostra instructio. Dicam⁹ et nos eos taliter extinctos ⁊ p̄sertim
in terrorem crudeliū hoim dissolute viuentiū fore dānatos. in finē vt emendēt
quos perfecerūt impijssimos. sup̄ hoc addant infernaliū cruciatuū penas inter
minabiles ⁊ amarissimas. Et exemplū legit̄ de quodā mōacho qui habuit fra-
trem nobilem ⁊ potentē in seculo. Quo defuncto monachus multū religiosus
ad dominū multas preces fundebat. missas celebrabat: ⁊ celebrari procurabat
vnde sibi die quadā post matutinū frater su⁹ igne terribiliter conuolutus appa

ruit Cessa inqt tua mihi nō prosunt beneficia sed ignis prouocāt incendia. Si
mile legit de sancta Brigitta Regina Swetie: que de sui nepotis damnati vi
delicet regis Datie penarum visione perterrita p triduū remansit in extasi.

In ꝯtrium autem arguitur sic. Nam scriptum est. Nemo scit vtꝝ odio
vel amore dignus sit. Eccs. ix. et iterum. Humiliamī sub potenti manu dei. qꝛ
aduersarius noster dyabolus tanꝗ leo rapiens ꝛ rugiēs querit quem deuoret.
j. Petri. v. vbi doctores colligūt septem dyaboli conditōes: per quas simpliciū
hominū decipiūt opiniones. Primo quia dicit dyabolus: tangit eius supbiā ꝛ
alios superbos. qui demū vt ipse secū cadant in inferos. Secūdo tangit eius
inuidiā: cū dicit: Aduersariꝰ. Tertio eius potentiā cum dicit: leo. Quarto eius
maliciam: cum dicit: rugiens. Quinto eius proteruiā: cū dicit: circuit. Sexto
eius nequitiā: cum dicit. querens. Septimo eius seuitiam cum dicit deuoret.
Ex his bene colligit ꝙ sit mille artifex. ꝛ si p talem multiplicis artis accumula
tionē vellet decipere simplicis hominis credulitatē vt desperaret. Nōne de de
functi salute ꝓcurāda cessare faceret. ꝛ per conseqns aliorum fideliū preces im
pediret: Et in hoc proprie hostis antiqui malicia apparet. ꝛ licȝ sit ita artifex
vt dicit Augustinꝰ. internas tamē anime cogitatiōes videre nō potest. qd cer-
tum est. sed motu eas corpis ꝛ affectionū indicijs colligit experimento. secreta
autē cordis solus iste nouit. de quo dicit. Tu solus nosti corda filioꝝ hominū.
Hec ille. Et licet scriptū sit ꝙ penitentia sera raro sit vera. Etiā scriptum est.
Quotienscūqȝ peccator ingemuerit saluus erit. Ezechiel. xviij. Item omis hō
quicunqȝ inuocauerit nomē domini saluus erit. ad Ro. ix. Et quis scit si cōuer
tatur ꝛ ignoscat deus et relinquat post se benedictionē. Jone. ij. et talis vnice
suspirationis eructuatio. contra gehennalis pene ꝯcernit ꝑpetua supportatio:
et ad crudelissimi cruciatus purgatorij destinatio. qui tamen sup om̄es mundi
penas est exestuationis inculcatio. Et igitur pie videtur consulendū vt ab illiꝰ
diuitis defuncti consolatōis remedio nemo desistat. sed opera misericordie fi-
deliter perficiat in finē ꝛ euentū si nō sibi p̄cise sed indubitanter alijs animabꝫ
fidelibꝫ subueniat. Nam dicit sanctus Hiero. et est textus in iure canonizatꝰ ꝙ
sacerdos suā missam ꝓ defuncto peractā vl ꝑagendā taliter restringere poterit
vt vni soli nō prosit. sed ex statuto autoritate quoqȝ p̄ciosissimi thesauri sancte
matris ecclie nihilominꝰ ꝓderit omībꝫ fidelibꝫ. in grā defunctis. Et ponūt exē
plū doctores vt si candela multū celebris ardens ponat in ꝯspectu ꝛ ad laudē
principis circūstātes eq̄ gaudēt de fulgore tanti lumīs. licȝ p̄nceps abinde reci
piat nomē honoris. Vn̄ largiter fiant animaꝝ remedia vt prosint cūctis. huiꝰ
em̄ pia ꝛ misericors q̄ȝ videt ratio. Nam dū rex vel p̄nceps nobil vel diues mo
rit. multiplex diuinoꝝ ꝓ defunctis officioꝝ elemosynaꝝ ꝛ alioꝝ remedioꝝ exe-
cutio solēniter ꝑficit. sed dū morit vnicꝰ solus ꝛ paup in hospitali vel tugurio.
mari seu nemoribꝫ: nullius remedij defunctoꝝ beneficio videt munitꝰ. Nonne
miserabilr dicit vulgꝰ. Videmꝰ ꝙ apd deū ꝛ apd homīes paup est despectꝰ et
a remedijs defunctoꝝ totalr eiectꝰ. Et h̄ patenter videt in ciuitate Bononieñ.
vbi est hospitale quoddā dictū ad mortem ꝛ in eo recipiunt oēs infirmi etiā ad
mortē: in quo est cellare subterraneū largum. ꝛ superius coopertorio stricto fir
miter obstructū et tanꝗ cimiterium cōsecratum. ꝛ dum pauper ibidem moritur
recenter p solum hominē vel duos ꝓijcitur. Ecce q̄ȝ indifferēter rex ꝛ hic paup
sepelitur. Et igitur reuertamur ad ꝓpositum ꝛ dicamus necessario. Misericor

dia dñi plena est terra ꝛc̄. et eius miscđie nō est nūerus. vt opa miscđie diuina miscđia distribuat pariter cūctis in grā moriētibꝫ diuitibꝫ ꝛ paupibꝫ. et h̄ tenet etiā mgr̄ sent. li. iiij. circa fi. Puto tñ in veritate dicendū ꝙ (ceteris paribꝫ) ꝛ presentibꝫ nr̄is tempibꝫ ꝙ plures saluent̄ diuites q̄ꝫ paupes. ꝛ pl'es dānent̄ paupe res q̄ꝫ diuites. Et licet in vtrisqꝫ qn̄qꝫ sit fidei quoqꝫ caritatis ꝛ alterius virtutis modica spes: in diuitibus tñ maiores sunt opeꝝ miscđie fidelitatis. legalitatis. honoris ꝛ honestatis: simil'r ꝛ exercitatiōis ṽtuose mās̄uetudines. ꝛ econtra in paupibus oīm vicioꝝ māsiōes. sicut cōiter videm⁹ fures ꝛ latrones inter ipos ac alios malefactores ꝛ vitā turpiter finiētes. ꝛ vtinā p̄ p̄toris iusticiā hic in mundi vltimo supplicio plecterent̄: vt sic p̄ infinite misericordie dei benignitatē: final'r penitētes saluarētur in alio secl'o. de q̄ pleni⁹ scripsi. s̄. in li. de anno iubileo. Sed ad ꝓpositū ꝛ ad sancti Augustini dictū q̄ ait. Si scirē prēz meū. dicimus ꝙ scire est rem p̄ expientiā cogn̄scere: ꝓut xp̄s vitā ꝛ finē illoꝝ nouit. de q̄bus dixit. In peccatis vr̄is moriemi Jo. viij. et sctā Brigitta supradicta p̄ missione diuīa vidit sui nepotis in īferno tormentū. ꝛ lazarus paup̄ vidit diuitem in īferno sepultū. et Paul⁹ sursum gaudia celoꝝ. sed ꝓnunc nos mortales de tali scientia seu expientia nō loq̄mur. sꝫ defunctoꝝ remedia largit' ꝓseq̄mur qꝛ s̄m doc. sn̄iam: nullū bonuꝫ irremuneratū: ꝛ nullū maluꝫ remanet impunitū Tenent etiā ꝙ damnatoꝝ pena pōt aliq̄ndo minui vt quādo quis iniunctā penitentiā nō adimpleuit. de istis pōt iuuari sed nō ꝓ illa pena ꝓ q̄ dānatus est. sic etiā puto p̄ reꝝ male ablataꝝ restitutionē: damnatum mitius pati.

Sūmarie igitur ad thematis principal'

materiā redeundo. qꝛ diximꝰ de diuite sil'r ꝛ potēte: ꝙ ꝓpterea nō omīs diues ꝛ potens tanq̄ꝫ dānat⁹ nr̄o sit iudicio detestād⁹. ex eo ꝙ xp̄s dixit. Facili⁹ ē camelum p̄ foramē acus trāsire q̄ꝫ diuitē intrare in regnū dei. Lu. xviij. Nā hec ṽba vt exponit venerabil' Beda p̄sbyter salubrius sunt intelligēda. qm̄ ml'ti sancti diuites ꝛ potētes veteris testamēti ꝛ etiā noui legunt̄ celestibꝫ gaudijs fore fruentes. sed loq̄mur cū Paulo. Nihil ad nos de his q̄ foris sunt. j. Coꝝ. v. et h̄r in. c. Gaudem⁹. d̄ diuor. ac si diceret. Dimissis subtilitatibꝫ parētia ꝛ nō latentia: et tm̄ p̄ntia inq̄ntū fieri pōt nob̄ ꝓnūc p̄scrutari licebit. ꝛ ꝓut p̄misim⁹ de diuitū ꝯditionibꝫ impresentiarū degentibꝫ patꝫ ꝙ tā viui q̄ꝫ defuncti fructuosiores de diuitibꝫ q̄ꝫ de paupibꝫ recipiūt dietim vtriusqꝫ vite consolationis vsus. Vñ diuites olim ꝛ p̄s'tim p̄ncipes ꝛ generosiores nobiles eccl'ias et mōasteria prebendas ꝛ paupeꝝ hospitalia p̄ singulos qꝫ dies ꝓ viuoꝝ ꝛ defunctoꝝ salute diuinoꝝ officia larga desup̄ elemosynarū p̄petua donatiua ꝯstituerunt. et solenniter dotibus et donatiōibꝫ firmauerūt. quibꝫ ad p̄sens paupes gaudent et gaudebunt. et sic simil'r paupes xp̄i vniuersalis ecclesie qui paupes spiritu dicunt̄: et ipsoꝝ est regnuꝫ celoꝝ. qui fundamēta in montibꝫ sanctis construxerūt vt fuit scūs Franciscus Dominic⁹: et simil'r ꝛ Augustin⁹ ꝛ q̄ꝫ pl'es alij paupes doctores p̄cepta dñi p̄dicantes ꝛ ꝯscribentes: quoꝝ nō est numer⁹: et q̄s inter diuites ꝛ pauperes om̄es sit saluus: nouit ille qui creauit omnia solus. Sed adhuc vnum restat dicendum de mūdi potentioribus. Nam proprie tales cū sibi subiectis collocari videntur prout in ludo scacorum signacula siue lapides: mundi status designantes: ordinatim iuxta suarum dignitatum qualitates castrametati disponūtur. ita videlicet vt rex et regina locuꝫ habent eximiorem: hinc senatores: consequēter milites ꝛ terrarum marchiones. hinc pe-

dones qui plebeorum iuxta singulorum status designant: vt sint simul in vnū diues et pauper. et dum hi iuxta ludi talis: immo cursum mūdi suas castrorum acies et bellorum effigies nobiliter ritus et apparatus pfecerunt. regem et reginam cum ceteris ludentibus ad vnum saccum pijciunt. et sm quod sors meritorum dederit forsitan rex et regina et seniores aut alij potentes cū pedonibus ad profundum sacculi perueniūt: et pedentes sursum transire compellūt: prout ipsos despiciendo in hoc seculo suppresserunt. Sacculus autē iste mors fore concernitur que omnia concludere videtur: et terribilis est et sm philosophū: est vltimū terribilium et maximū inter terribilia sustinenda. et etiam terribilis est prolatiōis: quniā a nullo rite declinatur. Et igitur doctor meus olim Bononie in cathedra dixit. Dum titulū de testamentis que morte cōfirmantur legere predisposuit. et more sub rubricam cōtinuauit. et ait. Sicut mortē nemo declinare potest. sic hoc verbum morior nullus rite declinare valet. quis est qui dicat morior aut morimur psentialiter in veritate vel alia descendētia indicatiue: cum inter vitam et mortem non sit mediū de tanto momento vt fiat tante prolationis continuatio. Dicūt etiam aliqui quod vero modo dicimus morior aut morimur: quia iam sumus vt mortui. Sicut dicimus fatuū cui inest fatuitas. et albuz cui inest albedo. Sic ille dicitur mortuus cui inest mors. et dicat ptinuo morior. Vñ Salomon. Nos nati continuo desinimus esse. Sap. v. Et oms morimur et quasi aqua dilabimur sup terram. ij. Reg. xiiij. Vñ in Apocalip. c. xiiij. Scribe: beati mortui qui in domino moriuntur. sed quis est hic et laudabimus eum? Unde quidam doctor theologie famosus nuper in Heydelbergensi vniuersitate in die Parasceuen sermonem fecit latissimū. in cuius presentia quattuor principes et quinque principisse cum magno pplo fuerunt subsistentes. et inqt post mlta nobiliū et plebeorū actiōis et conditōis pdicamenta. Credo: imo firmiter teneo quod de principissis: sicut et de ceteris bonis ac honestis mlieribus sit spes eterne salutis. sed quod de pncipibus nulla sit spes eterne salutis nisi moriatur in cunabulis. Et hec omnia dicere possemus de potentatibus infinitis siue sint spiritualiū aut tempaliū prelationum prrogatiua muniti. et vt diximus de terrarū regibus et pncipibus. Ita dicamus siliis apud inferos cōmixtiōis subuersionē vt puta de papa psulibus et platis. et potētes potenter similiter cruciantur p demeritis. de quibus dixit lamētādo Justinianus imperator in lege sua: quoniā potentioribus pares esse possumus. et dixit Azo in glo. cōtra potentiores iura nulli faciūt honores. ac si diceret. nō iura nec leges sed potentia regit omniū terrarū fines. et sic huius collationis materiam cōcludamus ne legentibus tediū inferamus. qui similiter mee simplicitati parcant. et huius scripture cōpendiū corrigant. et hoc necessario cū ego Felix doctor inutilis scripserim illud in loco solitario. libris debitis non armato: dei tamen omnipotentis munimine presentialiter et misericorditer fulcito. Qui viuit et regnat sine termino.

Finis.

De arbore e torculari ducendo in die festo

Enerabilibus viris dñis Recto-

v

ctoribus: plebanis ⁊ viceplebanis ecclesiaꝝ per vrbem imperialem Thuriceñ. ⁊ al's per eius comitatū constitutis salutē et vere pacis tranquillitatē. Felix cantor ecclesie sanctoꝝ Felicis et Regule thuriceñ. decretoꝝ doctor inutilis. quicquid poterit laudis et honoris. Antique concertatiōis fermentū inter vos ex vna; et ciues incolas et colonos vrbis predicte partialitatis ex altera, frequenter verbis altercatius diffusuz/ volentes vnionis in caritate. de omnipotentis nostrorumq; patronoꝝ predictoꝝ suffragio feliciter inquātum sinit teneritas intellectus cōcordare. Cui⁹ quidez casus altercacationis in terminis videẗ fore talis. Sunt in quadam plaga dyocesis nostre Constantieñ. et ꝑsertim ⁊ signanter in comitatu predicto (nec recordor alibi me vidisse) tam mire magnitudinis machinamēta que dicuntur torcularia ad vinū de botris vitiū et vuis extorquendū notabiliter compacta. prout ibidē videntur multipliciter constructa. ⁊ verisimil'r indies construēda. et ꝑsertim inter cetera de pertinentib⁹ ad huiusmodi machinamenta est vnum vnicū de lignis quercoꝝ bifurcatum: ⁊ grandissimo lapide ad vnaz partem ad instar statere grauatū. de maiorib⁹ ꝙ inter arbores siluarum exquisite reperiri potest od huiusmodi operamentū oportune deputandū tante immeuse magnitudinis mole precellenter onerosum: ꝙ oēs equi cum mulis ⁊ bobus illi⁹ districtus (saltem abiles) de nemoribus ad locū incolaꝝ traducere nō sufficerent sed oportet necessario multoꝝ hominū expediri suffragio. vñ quadraginti aut quinq̄ginti seu sexcenti ꝯueniūt viri. ſm rerum locorūq; dispositiōes ⁊ distātiā congruenter cōbinati. ⁊ tanq̄ꝫ boues iugo constricti hanc arborem trahendo ꝑ funes mirāde dispositiōis transponūt. Inter quos quidē homīes sunt mixtim pusilli cū maiorib⁹: paupes cuz diuitib⁹. saltem ad laborē abiles. ⁊ quilibꝫ suis expensis et sumptib⁹ ꝑficit (instāter rogat⁹ ꝑ patronū ꝑncipalē) hoc magnitudinis opus. Fit autē pluries in anno hoc occupatiouis exercitiū. ⁊ plus his ꝑsertim dieb⁹ in comitatu ꝑdicto q̄ꝫ aliȷ̈s temporib⁹. Et ratio: qñ crudelitas gentis Switensiū in ꝑlio terre nr̄e ꝓxime ꝑterito. videlicꝫ de anno dñi. M.cccc. xliiȷ̈. et sequētib⁹ ꝑpetrato. infinita de dictis torcularia in vinetis villis et monasteriȷ̈s cōstituta: cū vigintiquatuor ecclesie ⁊ villis ⁊ prediȷ̈s suis igne dirissimo cōsummauit. Ad hoc autē opus perficiendū: cōsueuerūt ciues ⁊ incole predicti talem populorū tumultū in die festo ⁊ mane ⁊ ante solis ortum: ⁊ añ oīm missaꝝ celebratiōes: cū tubis: tubicinis: mimis ⁊ cāpanis ꝯuocare. ⁊ op⁹ hmōi ante meridiē seu prandioꝝ refectiōes solitas ꝯsummare. ⁊ ꝙ talia ⁊ tal'r fiāt in diebus talib⁹: presbyteri ꝑdicantes ꝑcepta dñi cū religiosis solebāt acriter christifideles increpare. ⁊ ꝑ̄ſtim illi q̊ de aliarum terraꝝ regiōib⁹ alienigene superuenerāt vbi tal' vel ali⁹ aut nullus erat vinearū ritus. ⁊ taliter apud nos manentes ⁊ ꝑdicantes: vsum nr̄m seuerius increpauerant.

Et hec materia questiōis qua queriẗ an hoc magnū op⁹ ꝑdictū licitū possit fieri in die festo. vicꝫ dñico vel similib⁹ aut minorib⁹ diebus deo dedicatis. Et resistentes opib⁹ ꝑdictis videbanẗ multis armari iurium ac veteris ⁊ noui testamenti autoritatib⁹. Et h̄ sic. Nam verba

textus precepti dominici Exo.xx.sunt hec videlicȝ. Memento vt diem sabbati sanctifices.sex dieb⁹ operaberis ⁊ facies omnia opera tua.septima autem die sabbatū dn̄i dei tui est.nō facies oīe opus tu ⁊ filius ⁊ filia tua ⁊ seruus tuus et ancilla tua.iumentū tuum ⁊ aduena qui est intra portas tuas. Nunc autem consideremꝰ. ꝙ in p̄dictis verbis ponunṫ tres clausule.quaꝝ prima p̄cipit sanctificationē:cū dicit. Memēto vt diem sabbati sanctifices. Secūdo in sex diebus operationē:cū dr̄.sex dieb⁹. Tertio interdicit in sabbato omneȝ operationē. ibi.non facies ⁊c̄. Hinc est qđ scribiṫ in nouo testō.⁊ in.c.iij.de ferijs: in hec verba: licet tam veterꝭ q̃ȝ noui testamenti pagina septimā diem ad humanam quietem specialiter deputauerit.⁊ tam eum q̃ȝ alios dies maiestati altissime deputatas.necnō natalicia sanctoꝝ martyrū ecclīa decreuerit obseruāda.⁊ in his ab omni seruili cessandū ⁊c̄. Vetus igitur testamētū ad litterā precipiebat sabbatum custodiri.nouū vero spiritualr̄ illud seruat primā diē pro septima.sicut enī carnalia sacramēta ad litterā seruare non possumꝰ.ita nec sabbatum sed litteram licet seruare.vt dicit glo.ibidem.⁊ alle.de conse.di.iij. Peruenit ad me. et ꝓut allegant iura nostra ⁊ doctores nostri:vetus testamentū quo ad hoc.sic etiā allegare possemus noui testamenti veteres obseruatores:ꝓut fuerūt iudei et quos hodie tolerat ecclīa nobiscū manētes.de testi. Iudei.qui ad nutū seruabant:⁊ hodie pleriq̄ȝ seruāt sabbatū suum ꝓut ꝑmittiṫ opus seruile nō exercentes. Christus autē nō venit legem soluere sed adimplere. Math.v.de ꝯse. dis.iiij. Si q̇s autē. De qua quidē lege scriptū est. Qui aūt totā legem seruauerit ⁊ peccauit in vno:factꝰ est oīm reus.Jaco.ij.de re.iu. Defleat.cū cōcor. Est autem veritas ꝙ in vno genere pctī plus peccat maior q̃ȝ mīor.plus p̄latus q̃ȝ priuatus.plus dignior q̃ȝ simplex de populo.vt ptȝ.xl.dis. Homo christianus et ibidē in glo.cū mlt̄is ꝯcor. Vn̄ ꝯueniēter possumꝰ dicere ꝙ plꝰ peccat p̄latꝰ violando sabbatū q̃ȝ laycus.ꝰ plus hō xp̄ianus q̃ȝ gentilꝭ vel iudeꝰ:cū xp̄ianꝰ sit dignior.et si iudeus seruat stricte sabbatū suū nos seruare deberemꝰ strictissime.sed vulgarꝭ ē fama ꝑmōis ꝙ iudeꝰ ꝯtinuo strictiꝰ ꝑuat sabbatū suū q̃ȝ christianꝰ.vt ꝓbat expientiaꝝ ritus:nec erubescimꝰ si infideliū gestoꝝ q̄litates in exemplar deducimꝰ:ad instar beati Grego.qui de Job gentili loq̄ns inq̇t li.j. mora.c.vj. Homo gentilꝭ:hō sine lege ad mediū deduciṫ vt eoꝝ q̄ sub lege sunt prauitas cōfundaṫ. Et infra.qꝛ ex vita gentiliū redarguiṫ vita sub lege positorum atq̄ȝ exactiōe seculariū ꝯfundiṫ vita religiosoꝝ ⁊c̄. Et Augꝰ.exēplis paganoꝝ vsus est ꝯ Manicheos.vt.xxxvij.dis. Si q̇d veri. ⁊ in dubijs est ad exempla gentiliū recurrendū.xiij.q.ij. Questa.xxj. Submittit. Et nūc reuertamur ad ꝓpositum. ⁊ insuꝑ nō tm̄ ab oꝑe ꝑuili ē cessanduȝ.sed etiam iuxta litteram p̄cepti supradicti sabbatum.i.dominicā vl̄ aliā diem festiuaȝ sanctificare debemus. Illa em̄ in lege veteri ꝓut ⁊ mō dieb⁹ istis sanctificari dicunṫ q̄ diuio cultui applicanṫ.et igiṫ le.⁊ no.in.c.ij.de par.ꝙ quilibet xp̄ianꝰ dȝ audire missam snigulis diebus dominicꝭ ⁊ festiuis in sua parrochia.⁊ talr̄ missam audiēs an̄ benedictionē exire nō debet.de ꝯse.dis.j. Missas.⁊.c.se.et talr̄ ad p̄ceptuȝ dn̄i talib⁹ ⁊ alijs oꝑib⁹ bonis debȝ homo sabbatum.i.diē festiuū sc̄tificare. Ecce q̃ȝ multiplr̄ peccāt hi q̇ talib⁹ vl̄ alijs oꝑib⁹ intēdunt. ⁊ diē festum violādo cum hꝰ iura parrochialia negligēter despiciunt. Unde ꝓbat Archid.de conces.p̄ben. c.ij.libro.vj.in glo.suꝑ v̄.Damnabiliter.ꝙ qui violat precepta canonum peccat mortaliter. Sunt em̄ hec p̄cepta dei ⁊ suoꝝ in terris vicarioꝝ: que omib⁹ preceptis anteferunṫ.xj.q.iij. Si his. ⁊.c.se.et qđ p̄cipitur in iure nō est negli

gendum. xxiij.q.j.c.penult .z vlt. et in spiritū sanctū blasphemant qui sacros canones violant.xxv.q.j. Violatores.et p cōsequēs periculosius blasphemāt qui canōes cum pceptis diuinis antiqs z nouis violare nō formidāt. Nam legit Nūeri.xv.q homo qui collegit ligna in sabbato :de mādato dñi lapidatus ē. Vñ ad obseruationē sabbati strictius fuandū filij isrl collegebant māna feria sexta dupliciter de mādato dñi vt septimo sabbatū fuarēt. Exodi.xvj.et Neemias arguebat acriter calcantes torcularia z portātes onera in sabbato. Neemie.xv. Et mulieres sancte que pparauerāt aromata ad vngenduz christū sabbato siluerunt. Luc.xxiij. Item obstetrices Pharaonis ppter pium mendaciuz quod videbat factū contra pcepta dñi de falso testimonio nō ferendo. vt Exo. j.per magistr in hysto.ibidē vix excusant.cum iuxta iuris normā p nullo bono malū sit faciendū. vt de pe.dis.j. Nemo potest.xix.dis. Si romanor.cū ibi no. et est brocardicū. Unde dicit Prosper equitanicus prosa.lxxxij.male celebrat sabbatum qui ab opibus bonis vacat.ocium autē ab iniquitate debet esse perpetuū qd bona scientia non inquietū sed tranquillū facit. Et summarie cōcludam q mlte vtriusq testamēti rōnes :iura z iuriū auctoritates possunt ad hāc partem introduci quas breuitatis benignitate decreuimus dimittendas.

Sed pro parte ciuiū Videtur dicendū q multa de his q dicta sunt quo ad nos ad litteraz seruanda nō sunt. qz de varijs qz diuersa ac aduersa consilia se inuicē mlts patēter nō cōpatiunt. Constat q nō ex vi pcepti legis sed ex cstitutōe ecclie z cōsuetudīe populi xpiani pnūc nō est ita arta phibitio sabbati.id est dier nrorum festorū put erant apd hebreos:nec debet esse sic etiā de alijs ritib. vt pz in esu carniū quas porcinas comedim .sed ipsi nequaqz. vt ptz.j. Macha.v.z hec z alia facimus ne iudaizare videamur. vt de cse.di. iij. puenit. Nam z iudei nimiū sabbatum fuabāt dū impulsi p gentes in bello mortui sunt z se nō defendebāt:vt pmi Macha.v.quor sabbata deridebāt gentes. vt Treñ.j. Vñ cuenienter in quibusdā opib phibitis in lege antiq facili dispensat in lege noua. vt no.ibidem. Magna autē supest rō . Nam in lege veteri fuerunt in anno fuandi pncipaliter quinqgintaduo dies sabbator z sup hoc pauci sed nūc dieb nrīs sunt primū quiquagītaduo dñici loco sabbator. z sup hoc psertim i loco nro Thuriceñ sunt quinqgintasex dies feriandi:nisi eor aliqui in dominicas pueniant transferendi. et similr pauloplus vel min in alijs locis vel dycesib. z igit concilium Basiliense dū tenuerat eximiorē z legaliorem sui stat celsitudinis solennitatem cum suis adherentibus ibidem. fuit notabilr auisando pordinatum. vt fieret constitutio p ecclesiaz generalis. z fortassis in pximo concilio videbis q omniū aplorum festa pmanerent . sed als martyrū:confessor:z virginum festa:ad modicū numer se restringerēt. qz ppendebat conciliū pdictum q ecclia et ecclie filij qui laborib se z suos nutriebāt.nimiū valde p hmōi festoruz celebrationē fuerunt ocio grauissimo gvati. z ppterea quidā ex eis illicitos cōtract (quor pnūc infinit est numer)subire aut exercere subtilr sunt conati: z nō tm per dies puatos sed etiā festiuos z etiā p singulas dier noctes ad lucrandum sunt effectualiter parati. Hec fortassis puidens Raymund cū alijs summistis qui in suis libris de ferijs dicunt quomō in talibus dieb festiuis debem intendere reb diuinis.puta hymnis z psalmis z canticis spūalib. vt de cse.dis.iij. Ieiunia. Item pdicatiōib z virtutib z regularib disciplinis magis qz alijs diebus.de vi.z ho.cle. Cum decorē.d sta.mo. Cū ad mōasteriū.§.iij.de fer. Licz.

Absit aūt ꝙ he constitutiões lgent omes. et pꝛesertim laicos cum sint de bono
consilio ꝛ nō ꝑcepto. Sed qualr ꝛ quomō tales abstineāt ab opere seruili: pro
ut etiā illud qd in themate ꝑmisim⁹ loqͣmur ad saturitatē quantotius. Dicunt
iura ꝙ de similib⁹ idē est iudiciū. vt le. ꝛ no. de ꝯsti. Translato. ꝛ merito qꝛ non
possum⁹ singulos singuloꝝ negocioꝝ casus ꝛ singulares euētus describere. qꝛ
dicit lex ꝙ pl'a sunt negocia ꝙ̄ vocabula. ff. de ꝑscrip. Verbis natura. vnde ꝓ-
cedam⁹ ad casus diuersos huic similes. Nam contra ꝓhibitionē leg͛ antique
pronūc habem⁹ facere opera q̄ ꝑtinent ad ꝓuidentiā necessarioꝝ taꝫ sibi ꝙ̄ ꝓxi
mis: sicut fuando ꝑsonam vel res. sicut iudei expost se defendendo in bello die
sabbati excusabant. vt. ij. Macha. vlt. Simile est de quocūqꝫ damno rei exte-
rioꝛis īminente vitando. vnde dn̄s Math. xxij. Quis ex vob homo qui habue
rit vnā ouem: ꝛ si ceciderit sabbato in foueā: nōne tenebit ꝛ leuabit eam. Item
dicit scūs Tho. in sum. q. xl. ar. iiij. ꝙ obseruatio festoꝝ nō impediat ea que oꝛ-
dinant ad hoīm salutē: etiā coꝛꝑalē. Vn̄ domin⁹ arguit iudeos Jo. vij. Mihi
indignamini. qꝛ totū hoiem sanū feci in sabbato. vn̄ est ꝙ medici licite possunt
medicare homies in die festo. multo mag͛ aūt conseruāda ē salus reipublice ꝙ̄
vnius homis. hoc aūt fit ꝑ belluꝫ pꝛelia pugnas ꝛ alias dispositiões mltas: ꝓ-
ut infra dicet. ꝛ iō licituꝫ ē bellare dieb⁹ festiuis si necessitas hoc exposcat. Vn̄
Tullius de offi. li. j. Amoꝛē diligētie simil'r ꝛ vtilitatis ad rēpublicā ꝑtinentis
pꝛefert affectiōibus vniuersis. Nam inqͭt recogn̄scim⁹ patrē diligere filiū vnicū
quā dilectionē vincit amoꝛ cōiugū quē vltra vincit reipublice cōmertiū. nā ꝓpt
eundē amoꝛē homo ponit vitam ꝛ coꝛp⁹ in examē moꝛtis amarissimū. Ac si di
ceret. Experienter pugnam⁹ ꝓ patria. ꝛ viril'r ponim⁹ manus ad pꝛeliū ꝛ digi
tos ad bellum. ꝛ in castroꝝ acies ferocissimas in quib⁹ pater impune occidit fi
lium. ꝛ econtra. vt le. ꝛ no. ff. de rel'. ꝛ sup̄. funeꝝ. l. minime. Ecce reipublice cō
munē vtilitatē tam solenniter legum ꝛ rōnū auctoꝛitate ꝑponendā. de quo ple
nissime scripsi in li. de nobilitate. c. xxx. Per extensum. vn̄ dicit lex penul. C. de
iure reipublice. li. xj. Rempublicā vt pupillā extra oꝛdinē iuuari moꝛis est. ac si
dicerem⁹. hoc opus de q̄ in themate res publica. ergo extra oꝛdinē videlicꝫ cō
munis obſuantie festoꝝ iuuari moꝛis ē. ꝛ ibidē dic̄ lex vlt. ad reipublice cōmē-
dationē in hec ꝟba. Si fm legē ciuitatis respublica cuius meministi ruina col
lapsis edificijs tuis distraxit aream nihil contra huiuslegis tenoꝛem rectoꝛ ꝓ-
uincie fieri patiet. Ac si diceret. tantā habet vim opus reipublice ꝙ de damno
qua litercunqꝫ infecto nemo tenet. Et nūc reuertamur ad ꝓpositū. Si q̇s vꝛgē-
te necessitate agros arat: aut fruct⁹ colligit in dieb⁹ dominicis vl' festiuis ꝓpter
periculū hostium qui al's illis dieb⁹ tollerēt. hec ē defensio reipublice. et h̄ licet
et naturalis lex dictat si inimic⁹ meus maioꝛi die festo vellet tollere victū mihi
vl' meis magnis laboꝛib⁹ conquesitū. pari vi repellere licet vel maioꝛi die in eo
dem ꝛ meli⁹ ꝙ̄ ꝙ postea fallacē foꝛtunā accusarē. Vn̄ ꝓpter necessitatē famis ex
cusat quis a furto quādoqꝫ a toto. qn̄qꝫ a tanto ꝓut maioꝛ aut minoꝛ est fames
Item dicit Archid. sup̄ Ray. vbi. s̄. ꝙ in bello iusto possum⁹ in dieb⁹ festiuis
contra hostes nos munire. defendere. fossare. valla. menia. ꝛ muros reparare.
si hoc exigat vitandi periculi necessitas. Iteꝫ iacentib⁹ segetib⁹ in agris aut fe
nis in pꝛatis si imminet tempestas aut pluuia q̄ coꝛrumpat aut deterioꝛet. et si
multū pꝛoficit si talia sint a sole separata. nō sunt ꝓhibendi dn̄i illarum rerum
ea remouere ꝛ indemnitati sue ꝑcauere. Carnifices etiaꝫ ꝛ pincerne qui in die
bus festis pꝛeparant ea que debent vendere in crastino in mercato vel in sta-

ducendo in die festo

tionibus suis et ceteri qui preparant victualia in dieb⁹ festis: si die precedenti nō possunt comode preparare aut prepata seruare sine periculo nō peccāt mortaliter. Hec ꝑ eundē. Item post multa excusat vectores mertium ad nūdinas vel loca remota. hec similiter de vino transferēdo: et si huiusmodi mercimonia que sunt vtilitas reipublice sine graui incōmodo non possunt dieb⁹ festiuis vacare ab eundo vel quadrigādo ꝓpter expensas bestiarū: equoꝝ vel mulorū que per viam habent nutrire qd̕ preciosum foret et contra salutem hominū vadant impune. Item post mlt̕a excusat vectores peregrinoꝝ in vehiculis suis aut iumentis: et ferrarios equoꝝ videlicet marscalcos. Item excusat viatores et cursores: siue hoc faciant pro pecunia siue non: cum hec fiant maxime ꝓ republica conseruāda. Item excusat molitores ⁊ per conseq̄ns pistores ⁊ cocos qui ⁊ dū propter humani generis anxietatē faciunt opus suum. Item excusat illos qui propter paupes videlicet leprosos. hospitalarios aut alias miserabiles ꝑsonas tempe festiuo (tamē non maioribus) laborant. arant. vl̕ faciūt alia opera pietatis ꝓut hec ⁊ alia copiose resumit Ioh. in summa libro. j. titulo. xij. de ferijs. et nos ꝑ eundē excusamus illos a peccato mortali qui cause recreationis humāe siue lasciuia chorizant in die festo: seruatis alijs circunstantijs: prout idem notat libro. iij. ti. xxxiij. c. cclxxx. et in omnib⁹ p̄dictis vt singula fiant cum modulo discretionis requirit̕ arbitriū boni viri. id est iudicis in iudicio fori christiane ꝓfessionis: ⁊ p̄sertim in illis punctis vbi certa doctrina dari nō potest: etiaꝫ peritis videlicet inter dignū et indignū multum ⁊ modicū magnū vl̕ paruum bonum aut malū. ⁊ vbi medium in cōfessoris discretione ꝭm rerum temporū et personaruꝫ ac terrarū vsus: ritus et consuetudinis qualitatē videtur spectādū de quo plene le. ⁊ no. in. c. Sedes. de rescrip. Sed nunc redeam⁹ ad ꝓpositum pensantes operis dispositionē ⁊ conditionē oneris monstruosi magnitudinem et laboriosi moliminis quātitatē: ⁊ ponderose grauedinis mouēdi necnō deducendi difficultatē. Item operis tanti pro republica congruitatē. Nam dicit canon ꝙ rarum est oēe qd̕ magnū est. vt. ij. q. vij. In sancta. imo monstruosuꝫ ē vt videbat̕ in Golia gygante. j. Reg. xvij. Nam vna torcularis arbor tāte magnitudinis sufficit non tantū ꝓ vna vinea sed pro multaꝝ vinearū cultoribus et culturis. ꝓut molēdinū publicum seu fornax cōmunis aut pons ꝓ vniuersis ad multoꝝ hominū vnius terre fabricat̕ vsus. pensantes etiā in premissis ꝙ impossibilitas ⁊ incōmoditas mutāt ius scriptum. vt patꝫ de monacho qui mortuus mūdo nō potest eligere sepulturā aliam ꝗꝫ ꝙ in suo monasterio debet sepeliri. sed si moritur extra monasteriū et in loco remoto de suo mōasterio: ita ꝙ cōmode ad illud portari nō potest: aut impossibile est ip̄m duci ad monasteriū suum: pōt cōmodosam eligere sepulturā. vt legit̕ ⁊ no. in. c. vlt. de sepul. lib. vj. Sic etiam de laico qui debet sepeliri vbi recipit sacramenta ecclesiastica si nō elegerit. sed si in remotis moritur: ius hmōi ꝓpter incōmoditatē aut impossibilitatē immutat̕. vt ibidem. c. Is qui. Sic etiam periculū imminens mutat ius cōmune. vt de ꝓcu. Si duo. §. sane. li. vj. sic etiam necessitas est magistra rerū. vt in. l. Omēs. in fi. C. de exi. ⁊ cle. et propter necessitatē recedit̕ a iure. de p̄bē. Nisi. ⁊ dicit regula iur̕ qd̕ nō est licitū in lege: necessitas licitum facit. et h̕ iō quia necessitas legi nō subiacet. de obseruan. ieiu. c. ij. in fi. de cōsue. Quanto. vnde necessitatis tempe oīa sunt cōmunia. ff. ad. l. rod̕. l. ij. §. Cum in eadeꝫ. et sic ꝓpter necessitatē famis Dauid comedit panes ꝓpositionis. xxv. q. j. §. his ita. ⁊ in necessitate pater potest vendere filiū. C. de patri. qui fi. distrax. l. ij. sed

non vxorem. vt no. Car. in. c. Non est. de spon. q. j. vnde parentes vendiderũt puellam pro vino in sitis angustia vt biberent. Jobel. iij. in pncipio. His igit omnibꝫ ꝛ singulis sinceriter intellectis: collectis ꝛ relectis perueniam⁹ ad ꝓpositum latissimi thematis. Et primo notandũ ꝙ hoc est opus ad rempublicam et vtilitatem cõmunē proprijssime proportionatũ. et sine quo vniuersitatis colonorũ et vinitorũ et eorundem patronoꝝ cõmoditas persistere non põt. ꝛ ad h̄ notabiliter humana sagacitas congruentiã ꝛ cõuenientiã oportunitas ꝑ longas reperit moras et ꝯsuetudinis odas taliter introductas. et tales introduxit modos humanitatis subtilitas. Nam primũ si talis et tantus populus post refectionis aut prandij collationē conueniret. vtiqꝫ citius ꝛ auidius sitiret ꝛ sine potu persistere non posset. nam naturaliter cibus p̄assumptus potum requirit quem ieiun⁹ (saltem sanus) oĩno fastidit. ꝛ videt ꝙ talis labor erit in locꝭ freq̄nter inaquosis et sine fontibꝫ ꝛ riuulis. et si tantus tumultus et presertim in meridianis caloribꝫ vino deberet saturari. veniret in assuetudinis abusus. ꝙ si diues haberet talem potum. pauper nõ haberet vnde tribueret. nec essꝫ arbiter q̄ inter diuitē ꝛ paupem medium tangere posset. Vnde conuenienter si tant⁹ populus mane diluculo non pransus conuenerit: ꝛ ieiun⁹ minus vel nunq̄ꝫ sitire consueuit nisi rusticus ebrius fuerit qui ꝓpter ingurgitatiõis assuetudinē inter diem ꝛ noctem nõ discernit. Item estiuali tempe ꝓpter estum intentiuũ: dñe domine quis sustinebit? Item si die nõ feriato: quis talem mlʼtitudinis laborem exerceret: damnũ intolerabile tantus populus ꝓpter sui ꝓprij laboris negligentiam incurreret. ita ꝙ tandē ꝓpter dãnoꝝ illationē populus tantus raro vlʼ nũq̄ꝫ conueniret. Nam ꝓpter cõmunē vtilitatē conseq̄ndam ꝛ generale damnum vitandũ ꝑmissum est de iure scripto. vt dum hoc genus pisciũ qui allecia dicũt more naturali certis temporibꝫ conuenerit ꝛ terre se inclinauerit: eoꝝ captioni ingruente necessitate intendere homines possunt: diebus etiã festiuis: preterq̄ꝫ in maioribꝫ solennitatibꝫ ꝛc̄. vt in p̄dicto. c. Licet. de ferijs. Sꝫ cõueniēter querere posses quare in illius terre videlicet comitatus Thuriceñ districtibꝫ sunt maiores ad torquendũ hmõi vinum conatus: et cum horribilibus lignorũ arborum et machimentoꝝ ac instrumentorũ compagatiõibus? Respondetur et apparet ꝙ ars imitat naturã inq̄ntũ põt. vt. ff. de adop. l. adoptio. ꝛ vsus ꝛ ars docuit qđ sapit om̄is homo. vt dicit Pamphilus. et quod natura negat: nemo feliciter audet. dicit Ysopus. vnde naturalit in illis climatibꝫ videtur talis terre glebarũ vinearũ vinetoꝝ quoqꝫ situs quibꝫ ꝑpetuo sunt altissimi mõtes ibidem vicini versus meridiē vsqꝫ ad Lombardiam se protelantes: ꝛ in aciebus aquilonē haurientes. ꝛ ad terram plage nostre reuerberãtes. ꝛ hi in verticibus sunt semꝑ conspersi niuibꝫ. algoribꝫ. gelu quoqꝫ ꝛ frigoribus: ꝛ nunq̄ꝫ ꝑ aliquã anni particulam. etiam in estiuis feruoribus: caumatibus aut ymbribꝫ se talibꝫ niuibꝫ caluantes. et ab illis tanq̄ꝫ a montibus Gelboe perpetuo resplendent. ꝛ econtra mõtes candore niuiũ de suis cacuminibꝫ relucent intantũ ꝙ vineta vites et vitiũ sarmenta quoqꝫ palmites cũ racemis. vuis. botris. senecijs et acinis duriores habēt ꝛ austeriores ad modũ labrustarũ ceruices. et in hoc nostrarum vinearũ fructus om̄e genus vini in duricia vident excedentes. Vnde videtur experienter ꝙ hmõi vina nostra raro vel nunq̄ꝫ penitus in suis vitibꝫ maturescunt. sed contra naturã aliorum vinoꝝ in vmbra et vasis ꝛ cellaribus profundioribꝫ ad annos triginta vel vltra munde conseruata cõtinuo decoquunt et demũ cruditate repulsa dulcorescunt. Et igitur his ꝛ alijs sincere perpensis

dixit quidam magister Ambrosius Lombardus ꝓtunc incola terre nostre medicus peritissimus. et hoc dudū ante conciliū Basiliense qd̄ infra centū annorū spaciū in loco nostro deficient oēs vinee: ꝛ quis expectabit euentū? attamen quia fuit astronim⁹ ꝛ fortassis multos futuros agnouit euentus. ꝛ ꝙ ꝓpter conditiones p̄dictas ꝛ alias sibi notas iudicauit vineas nr̄as algore frequenter deficere. ꝛ ꝑ experientiā modernaꝫ patroni: coloniq̄ꝫ fructuū ꝛ impensarum pensato moderamine min⁹ solito videnť ꝓficere. ꝛ in veritate plus solito dissipanť frigore incepit ante cōciliū predictum Anno dn̄i. M.ccccxxxj. prima die Martij. Et nūc redeam⁹ ad ꝓpositū. et ꝓpter causas ꝓnūc notabil'r descriptas. curiositatis humāe sagacitas ꝛ longeue cōsuetudinis tractabilitas: ac experientie rerum magistralitas dederūt modū ꝛ formā vt tanta machinamentorū huiusmodi fieret immēsitas. ac si diceremus vt potentes potenter patiantur qui impotentes humiles ꝛ paupes in terris nequiter torquere nō verentur. vt le. ꝛ no. viij. q. j. Illud. ꝛ Sap. vj. de quo nuꝑ specialē feci tractatum qui intitulať de consolatiōe inique suppressoꝝ. Sed vt quasi ꝑ contraria probetur supradicti vini temeritas videamus. Nam vinum rome ꝛ per regna Neapulie. campanie. sicilie. ꝛ calabrie. pedibus tantū cōculcať. per lombardiam quasi vilibꝫ torcularibꝫ etiam portatilibꝫ ꝛ mobilibꝫ vinū extorquetur. ꝛ per diuersas germanie partes minoribus multū laboribus et expensis exprimiť. ꝓut hec ꝛ alia per expertos vsu quotidiano conspiciūtur.

Nunc igiť in materia questionis principalis ex p̄missis taliter concludam⁹. iudicio simplici (saluo sempꝫ saniori) ꝙ vniuersi et singuli p̄dictoꝝ vrbis ꝛ comitat⁹ habitatores. ad hoc op⁹ vel simile ꝓut p̄mittiť abiles: possint ꝛ debeant absq̄ꝫ peccati mortalis periclo nisi aliud intrinsecus lateat) dictis diebus dn̄icis ꝛ festiuis: saluis tamē solēnitatibus maioribꝫ quas nouerūt curati: ꝛ ante missarū solennia licite ꝛ libere interesse. ꝛ opus hoc publicum pro republica ꝛ vtilitate cōmuni per antiquaꝫ cōsuetudinē taliter introductā penitus impune dū talis imminet necessitas. prout p̄mittiť expedire: non obstante cōtradictiōe quorūcunq̄ꝫ. qui fortassis ꝓut p̄fertur aduene vl' ꝑegrini nō nouerūt cōditiōes terrarū vel reꝝ nostraꝝ antiq̄s Et dixi notāter dum talis iminet necessitas. ꝓut p̄mittiť videlicet in themate Alioq̄n si torcularis arbor modica vel magna fuerit. ꝛ in solo plano steterit et de domo in domū vel al's ꝑ modicū terre spacium trāfferenda ꝓuenerit. in his arbitrium boni viri seu moderatio sacerdotis (de qua plene p̄narrať) spectanda sempꝫ occurrerit. Hec igitur ad memoriā moderatiōis localis perpetuam ꝛ in alterius reipublice modificationē per viri sollertis indagationē sinceri⁹ dirigendam vestre beneficentie legalitates. benigne recipiāt ꝛ nō pri⁹ q̄ꝫ legant increpare vel inculpare p̄sumant. ac prius q̄ꝫ scrutenť nō redarguāt vel condemnent. xj. q. iij. Horum. ꝛ. xxix. dis. c. j. sed expost mutent ꝛ muniāt: minuāt ꝛ corrigāt: ꝛ solū eterni iudicis tribunal pre oculis habeant. Cui⁹ honor ꝛ gl'ia nos ad supnoꝝ ciuium vniuersitatē feliciter perducat. Amen.

Finis.

De matrimonio. Tractatus eiusdem.

G Loriosus deus omnia q̄cunqȝ vo
luit fecit: ⁊ erāt valde bona. ⁊ inter opa suaꝝ creaturaꝝ nō erat mi
nimū btissimi matrimonij sacr̄m die sexto p̄sente trinitat̄ sūme te
stimonio in voluptat̄ paradiso ꝯstitutū. in finē ⁊ euentū vt int̄ vi
rum et mulierē esset felix legitima q̄ȝ cōiunctio indiuiduā vite ꝯsuetudinē reti
nens. vt dixit sūm⁹ pontifex Alex. iij. de p̄sump. Illud. Illā igit̄ indiuiduā vite
ꝯsuetudinē desiḡuit dn̄s: cum p̄mo virū creauit. et ꝯseq̄nt̄ de costa viri sibi mu
lierem fabricauit: ⁊ nō de capite aut pedib⁹: sed de ventris medio. vt mediocr̄
et consodal̄ sibi foret cōuersatiōis cōsuetudo. Ex his perpendam⁹ q̄ solēniter
īmo añ om̄es mūdi solēnitates videt̄ solennizatū p̄ pontific̄ summi solēnizātis
cuncta p̄ mundū creatorē. Et igit̄ dixit Hiero. sup̄ illud Math. xix. Quos d̄s
cōiunxit: hō nō separet. subaudi. violenter. sine lege. absq̄ rōne. Non enim hō
separat quos pena dānat. quos reat⁹ accusat. q̄s maleficium coartat. Hec ille.
Sȝ nunc sepe videm⁹ q̄ hos q̄s deus nō coniūxit: sed aliūde cōiunctos infeli
citer infelicitas cōbinauit: dyabol⁹ nusq̄ sep̄auit. hoc ē vt q̄s libido furiose de
lectationis et nō amor cōiugal̄ sancte serenitatis cōbinat. sathanas q̄ Paulū
colaphizauit violent̄ segregare obmittit. Vñ dixit Valeri⁹ in ep̄la ad Rufinū
volentē contrahere matrimoniū. Sol hominū Salomon. thesaur⁹ diuitiaꝝ.
sapientie dn̄i. singl̄are domiciliū. crasso tenebraꝝ fuscat⁹ attrimēto. lucē anime
sue femiaꝝ facinore amisit. ⁊ postremo curuat⁹ videlȝ Salomō corā Balaim
idolo ex triclinio dn̄i mutat⁹ ē in membꝝ dyaboli. Sūt ḡ sacramēta matrimo
nij cōnubia de puro ⁊ bono consensu partiū cōiungēda. Nam dixerūt parētes
filie sue Rebecce quā Ysaac filius Abrae p̄ nunciū petiuit in vxorem. queram⁹
voluntatē puelle. ⁊ ipsa mox sine deliberationis dilatione: quia fuit nubilis: et
amore cōcitata: naturalib⁹ instrumētis in virum quē nō cognouerat neq̄ vide
rat: sed tantū de sue iuuētutis ⁊ pulcritudinis statura per nuncium certificata
consensit. et inquit Vadam. Geñ. xxiiij. et reliquit patrem ⁊ matrē transiuit in
terram alienā: ⁊ adhesit ⁊ obediuit illi iuxta mandatū dn̄i. p̄ut viderat a Sa
ra. id est matre mariti sui videlicȝ vxorē Abrae que dixit illum dn̄m suū. Geñ.
xxi. Hoc igit̄ matrimonij sacramentū multis est figuris diuinitus ⁊ humani-
tus tam multipl̄r gloRificatum: vt videbatur in gloriosissima virgine Maria
cum Joseph suo curatore. et Elyzabeth cū Zacharia et plurib⁹ sanctis homib⁹
et cum timore dn̄i contractū ⁊ solennizatū. sed in his dieb⁹ nr̄is ad q̄s seculoꝝ
peruenerūt fines. j. Coꝝ. x. Prochdolor taȝ viliter deceptorie: necnō irreueren
ter videt̄ conglutinatū q̄ nō immerito proles in tertiā ⁊ quartā generationem
patitur maledictiōis dispendiū. ⁊ insup̄ taȝ leuiter incōsiderate ⁊ p̄sumptuose
per iudices seculi: maxīe in foro sp̄ūali. ⁊ p̄c̄tim in Constantieñ. ⁊ circūuicinis
dyocesib⁹ cōiungunt̄ homīes voluntate. ritu. morib⁹. statu. conditiōe q̄ȝ dispa
res. Hoc admirādo suis oculis viderūt ⁊ murmurādo dixerūt viri peritissimi
temp̄e concilij Constātieñ ibidē celebrati. de anno dn̄i. M. cccxvj. ⁊ seq̄ntibus
copiosissime de omib⁹ eccl̄ie catholice finib⁹ cōgregati: q̄ nunq̄ viderint regio
nem. regnū. terram. p̄uinciā vel dyocesim in quib⁹ tot p̄ singula temp̄a moue-
rentur cause matrimoniales sicut in consistorio curie Cōstantieñ. Dixerūt aūt
Astronomi ibidē simil̄r cōgregati q̄ sicut ytalia que in se Lumbardiā. Tusca-

niam et Romandiolā sub regimīe necnon dominio dominātis infusiōe Mar
tis bellicosissimi planete videť coangariata. et Burgundia sub Saturno. sic
regio ⁊ regnū Sueuie in q̄ ꝯtineť dyocesis Constantieñ. principal'r latissime
sit necessitata: sub lubrice luxurioseq; veneris dn̄atione vt dirigat simile simili
ad opus natural'r increatū copiosissime. Et audi rem gestā in iam dicto ꝯcilio
Constantieñ ⁊ tempe Sigismūdi Romanoꝝ regꝭ. expost impatorꝭ ibidē existē
tis. Quidā roman⁹ notabil' cleric⁹ int' alias natiōes mltas ibidē ꝑseuerās: vi-
dens tantā copiosam mlieꝝ pulcerrimaꝝ mltitudinē ad op⁹ naturale ꝓportio-
natā: dixit mirādo ad q̄ndū canōicū eccl'ie Cōstantieñ sibi quōdā in Romana
curia notū: in despectū derisionis Alemanoꝝ odiose vitupiuz. Ecce vr̄e mulie
res siue sint filie vel mr̄es sunt oēs meretrices. Et ille canonic⁹ illico rn̄dit (qm̄
certus) et ecce vos viri Romani ⁊ ytalici cōiter estis macarelli siue busurones
maledictissimi. ⁊ int' vos mlieres honeste ꝓpt' crimīa vr̄a in despectū vr̄m qn̄cū
q; pn̄t sunt infinite meretrices. Dicunť aūt macarelli siue busurones viri sodo
mite ꝯ naturā peccātes in ytalica lingua. qm̄ ꝓpt' crimis enormitatē h' nephas
horrendū in nr̄o latino nō hz ꝓpriū vocabulū sz accōmodatū: lz sit antiq̄ssimū.
de q̄ dixit Joseph ꝑ frēs suos relegat⁹ ⁊ vēdit⁹ in egyptuz fore crimē pessimuz.
de q̄ dič impator Justinian⁹ in auten. de pctō ꝯ naturā duz de eo dr̄ ꝙ aer cor
rumpať. Hāc igiť ipsi⁹ canōici rn̄sionē dū Roman⁹ audiuerat a vitupio mlieꝝ
alemanie cōfusus tacēdo cessabat. Et nūc reuertamur ad ꝓpositū. Nā dum de
anno dn̄i. M. ccccxxvj. ⁊ seq̄ntib⁹ fuerā in studio gl'iose mr̄is q̄z studioꝝ Bo-
nonieñ. diligēterq; ꝑq̄rendo vnacū studētib⁹ ab officiali curie ꝯsistorij ep̄atus
Bononieñ fuim⁹ notabil'r informati ꝙ ꝑ illū ānum nulla sup federe mr̄imonij
mota fuerit cā. lz int'dū de īpedimētꝭ ꝯsanguitatis ⁊ affinitatꝭ ac sp̄ual' ꝯsāgui-
tatis fuerint altricatiōis. ꝯtentiōis: ⁊ declaratōis petitiōes. ⁊ tn̄ ꝟitas ꝙ in di
ctis regiōib⁹ ⁊ p̄ſtim Roma ⁊ simil'r i Bononia ⁊ plerisq; ciuitatib⁹ alijs puel
laꝝ. ꝟginū. ⁊ viduaꝝ: aliarūq; mlieꝝ ē tanta natural'. artificial': curialisq; custo
dia ⁊ etiā cōsuetudis disciplia. vt virꝭ vl' iuuēculis eoꝝ nō pateat nec liceat in-
honesta freq̄ntare cōsortia. lz int'dū secretissima fiāt cōuēticula. Sz put p̄dixi
m⁹ de ꝑtiū ꝯsensu: d' iure natali: canōico q̄z ⁊ ciuili notabil'r ꝑq̄rēdo. ⁊ i dictis
dyocesib⁹ mīme put deceret ꝑscrutato talē ꝑ onā⁹ thematꝭ casuz put exēpla xpi
formal'r īformabāt filios hoīm. ⁊ tal' casus in curia Cōstantieñ. videť int' ꝑitos
multipl'r freq̄ntat⁹. ⁊ i romana curia ⁊ extra ⁊ i ꝯcilijs nuꝑ Basilieñ. ⁊ quōdā
Cōstātieñ. fuit ꝑ diuersas sn̄ias t'miat⁹. Et ecce tal' ē possibil' positōis appat⁹.

Quidā cl'ic⁹ ī miōrib⁹ ordinib⁹ cōstitutus
eccl'ie collegiate Thuriceñ Cōstantieñ dyoceſ canōicus in studio Vienneñ.
Pataavieñ dyoceſ morā trahēs adamauit q̄ndā hōeste cōuersatōis puellā sibi
vicinā. ⁊ p⁹ decētes huic cōmertio tractat⁹ cōuenert̄ i loco notabil'r secreto. et
dum cleric⁹ ꝓ carnali copula feruēter stimulat⁹ laboraret. ⁊ ipsa natural'r incli
nata p̄ verecūdia tn̄ ⁊ hōestate ⁊ metu parētū intricata ꝑplexaq; rēnueret. tan
dē ⁊ post mlta breuitatꝭ benignitate dimittēda ait. ⁊ si cōsensero ⁊ ꝑ te ꝑturba-
ta. corrupta: ꝯ̄uidataq;. ⁊ qd̄ magꝭ ē virgitate ⁊ ꝑentū dilectōe destituta fuero.
tu mobil' ⁊ instabil' locū mutabis. ad tuā patriā remeab. ⁊ me paupculā desola
tā derelinq̄s. Sz ipse cl'ic⁹ inq̄t. Promitto tibi ꝑ fidē meā ꝙ te nūq; dereliquā
et si placuerit: mecū in terrā meā liberal'r deducā ⁊ fruct⁹ bn̄ficij mei vna tecuz
perpetuo fidel'r distribuā. ⁊ his ꝓmissis puella consensit. ⁊ final'r grauidata. cū

clerico clam recessit. ⁊ sibi post multa apd̃ eccl'iam Thuricen̄ cohabitauit. et cõ
sequenter post annos de vicinis mulieribꝫ ꝑcepit. et post hoc solertiꝰ ꝑq̄rendo
confortata: intra se decreuit. ⁊ ꝟba sibi ꝑ clericū dicta ruminauit. videlicet Te
nunq̄ꝫ derelinquā ⁊c̄. et ꝙ ex talibꝫ verb̄ carnali copula subsecuta: matrimoniū
iudicaret legitimū. ⁊ in curia Cõstantien̄. ipm clericū canõicū ad iudiciū illiꝰ
curie citari fecit. ⁊ casum thematis ꝑ libello ꝓposuit. ⁊ ipm clericū in viruꝫ sibi
legitimuꝫ in forma solita adiudicari petiuit. Consequēter clericꝰ libello rn̄dēs
ait. licet talia videlicꝫ nunq̄ꝫ te derelinquā. ⁊ alia lingua cõpatriota ꝑ extensuꝫ
dixerim: ⁊ his ꝓmissionibꝫ ipsam de terra ⁊ cognatiõe sua deduxerim. et tn̄ in-
ter nos ꝓtunc sicut in me pronūc nõ fuit aliꝰ voluntatis cõsensus nisi vt mihi
ad hereret ⁊ cohitaret sic̄ mľire clerico cohabitare solꝫ. nā ꝑ relationē meaꝫ fuit
certificata ꝙ ꝑ nullā aliaꝫ artem aut artis facultatē ipsam ⁊ me nutrire possem
nisi ⁊ p̄ſtim ꝑ clericaľ ⁊ canonicaľ status cõtinuationē. attento ꝙ ipi partes in
diebus illis quibꝫ cõuenerāt: neqꝫ expost vsqꝫ in p̄sentē diē ambe matrimonia-
liter nunq̄ꝫ consenserint: nec de matrimonio ꝯhendo simľ ⁊ semel vna volūtate
verbo nec facto cõcordauerint. Ad hec aduocatꝰ mulieris rn̄dit req̄sitꝰ dicens
Dn̄e iudex ꝓ mr̄imonio partiū videt̄ iudicandū. ⁊ tutius tanq̄ꝫ ꝓ re vtiliori et
honestiori. saniori. ⁊ securiori. ⁊ p̄ſtim ex eo qꝛ talia verba. vicꝫ nunq̄ꝫ te d̃relin
quā ⁊c̄. ꝓprie int̄ solutā et solutū carnali copula subsecuta semꝑ in consistorio
Constantien̄ pro matrimonio puro vľ saltem p̄sumpto cõcernit̄ fore iudicatū.
licite autē ꝓut stilus Romane curie ⁊ eius obſuantia pro iure potest allegari.
Sic etiam stilus ⁊ obseruantia curie Constantien̄ et alterius cuiuscunqꝫ cu-
rie pro iure potest teneri. ⁊ si dubium est per illa verba: nunq̄ꝫ (videlicet) te de-
relinquā: carnali copula subsecuta qualiter ipam nõ velit derelinquere. ex hoc
hec verba in meliorē partē sunt interp̄tanda. vt res potius valeat de q̄ agit̄ q̄ꝫ
pereat. vt le. ⁊ no. ff. de re iu. In re dubia: ⁊ in his q̄ dubia sunt qd̃ certiꝰ ē tene
re debemꝰ. de spon. Iuuenis. multo meliꝰ ⁊ certius est ꝓmouere sacr̄m mr̄imo
nium q̄ꝫ concubinatꝰ crimen turpissimū tolerare. ⁊ licꝫ de mr̄imonio spirituali
contrahendo ꝓut est ꝓfessio aut sacri ordinis susceptio. sit certa forma in iure
descripta vt ptꝫ. de matrimonio aūt carnali cõtrahēdo q̄libet patria aut regio
seu terra habet sua verba ꝯsuetudinaria: ⁊ talis consuetudo ꝓ lege ē tenenda ⁊
recipienda. vt. j. dis. Consuetudo. ⁊ in talis ꝯsuetudinis virtute sententia est fi
deliter ꝓmulganda: cū consuetudo sit optima legū interpres. de ꝯsue. Dilectꝰ.
diuturni enī mores (nisi legibus sint aduersi) consensu vtentiū approbati. legē
imitant̄. xij. dis. Diuturni. ⁊. xj. dis. In rebꝫ. imo si tanto tp̄e fuerat obſuata cõ
suetudo vt nõ sit in memoria hoīm qn̄ cepit: vincit legem. ff. de aq̄ plu. ar. l. j.
imo binus actus vincit consuetudinē. vt. xxv. q. ij. Ita nos. sed hic actus vide
licet ꝓnunciādi ꝓ matrimonio ꝑ hec ꝟba Nunq̄ꝫ te dereliquā ⁊c̄. est infinitꝰ et
in īfinitū ꝯtinuatꝰ. ergo ⁊c̄. Aduocatꝰ aūt clerici diligēter req̄sitꝰ ait. ⁊ licꝫ in curia
Constātien̄ taľr ꝓut iā dictū est videat̄ freq̄nt̄ sententiatū ⁊ iuxta formā thema
tis nr̄i vel ꝯsimil̄. sꝫ si ad curiā Maguntinā vbi flos ⁊ ros ē ꝑitorꝫ fuerit appel-
latū. freq̄nt̄ videmꝰ ꝙ si fuerit facta debite diligētie freq̄ntia in cõtrariū senten
tiatū. ⁊ iudicij nr̄i ꝓcessus iudicialr̄ reuocatꝰ. ⁊ a peritioribꝫ subsānatꝰ. sic for-
tassis huiꝰ collatõis appatꝰ a iurisperitis curie Cõstantien̄ erit deliratꝰ. Nam
qꝛ mr̄imonia sunt ꝯhenda de mutuo ꝯsensu. h̄ est de sensu simľ ⁊ seľ habito: ⁊
nõ ꝙ vni hodie placeat ⁊ alteri displiceat. vt le. ⁊ no. in. c. Tua. de spon. Duo-
rum. et licꝫ hodie incipiat placere mulieri. qd̃ priꝰ non ꝯsiderauit et viro semꝑ

displicuit. qꝛ ipse aliud placitū videlicꝫ sacerdotiū assumendū suo tp̄e in mēte habuit. Nec est rarū in dyocesi Cōstantieñ ꝛ ceteris vicinis mulieꝝ ꝛ clericoꝝ cohabitatiōis cōcubinatꝰ ꝯtuberniū. ꝛ ꝑut pꝫ in themate: ad ꝯhendū mr̄imoniū: nec cū illa neqꝫ cū alia nunq̄ꝫ habuit ꝓpositū. Et sincerꝰ ꝯsiderādo. tūc pꝫ ꝙ nec in Austria nec in Sueuia illa v̄ba vicꝫ Nunq̄ꝫ te dereliquā sunt ad matrimoniū ꝯtrahendū appropriata. nec in cōsuetudinē deducta. sꝫ q̄libet patria per cōpatriotā liguā specialē ꝛ ꝓpriū modū hꝫ ꝯhendi solēnitatꝭ mr̄imonij ꝓlationē et modulatōeꝫ. Nā in Bononia dꝛ ꝓprie iuxta iuris dispositionē in hunc modū. vt vir p̄mū dicat ad femellā In noīe dn̄i Ego. N. te. A. volo hr̄e ī vxorem legitimā. et ipsa econtra. et ego te in virū legitimū. adhibitis ad h̄ ꝑsonis idoneis ꝛ alijs solēnitatibꝫ vt euitetᷣ viciū clandestine desponsatiōis. vt ꝰ clan. despon. Cum inhibitio. Et nūc ꝓcedamꝰ ad reꝝ exꝑientiā. Naꝫ si in terra nr̄a et in dyocesi Cōstantieñ inter principes. nobiles. ciues. plebeios ꝛ rusticos in vere honestatꝭ statu ꝯstitutos. ꝛ inter eoꝝ liberos mr̄imoniū cum solēnitate decenti publice ꝛ ī facie eccl'ie. h̄ est xp̄ifideliū aut eccl'ie fideliū p̄ntia fuerit ꝯhendū. parentes puelle non essent cōtenti. nec fidē ꝯgruā mr̄imonio contrahendo vel ꝯtracto adhiberēt. si vir tm̄ diceret ad puellā. nunq̄ꝫ te derelinquā. ꝛ ecōtra puella ad virū. sed parentes aut cōsanguinei vl' affines vl' curatores ꝛ tutores seu mediatores dicerent. dicant v̄ba ad matrimoniū cōtrahendū cōsueta. et de terre consuetudis vsu freq̄ntata. alioq̄n ꝯsentire nolumꝰ ꝛ cōtractui fidem adhibere nō intēdimꝰ. dicas igitᷣ lingua nob̄ compatriota. Ego volo te hr̄e ī vxorem ꝛc̄. et puella (ꝑut decet) econtra. et sic sane sine dolo ꝛ fraude mr̄imonij sacramentū videtᷣ fore ꝯtractū. ꝛ fidelr̄ carnali copula cōsumādū. Nā ꝑ illa vicꝫ verba Te nunq̄ꝫ dereliquā. cōtrahitᷣ societas aut cōfederatio intᷣ dn̄ꝫ ꝛ famulū ac inter dn̄am ꝛ famulā. socium ꝛ sociū. imo contrahitᷣ ꝯcubinatꝰ intᷣ clericū et mulierē. vt p̄mittitᷣ in themate. Itē inter nobilē et rusticā puellaꝫ solutam vbi al's videtᷣ dispar cultꝰ ꝑsonaꝝ. Et reuoluēdo sc̄pturas legum et canonum glosarum ꝛ doctoꝝ. nō reperitᷣ ꝙ per talia verba vnq̄ꝫ matrimoniū fuerit cōtractū. Sed nunc reuertamur ad curie Constantieñ vsum ꝛ consuetudinē in casibus matrimonialibꝫ frequenter occurrentē in hunc modū. Nam vir vt similis diligit sibi simile. et p̄sertim si pulcrum est obiectum ꝛ inardescit naturaliter ad talem personam. sicut quādoqꝫ ex talis ardoris debiti ꝯcupiscentia nascitur cōcubitus cū persona consecrata. aut sanguine. affinitate. ꝛ cognatiōe sp̄ūali coniuncta ad quā si dicat vir fructu ventris grauidatā ꝛ mente ꝑturbatā in mere consolatiōis beniuolētia. non te derelinquā. hoc est et ita intelligitᷣ in vite necessarijs. et partus ꝓcreatione ꝛ educatione ꝑtinenter oportunis: aut al's vir potens diues vel abundans. liber ꝛ solutus ad liberam solutam aut paupercu lam ad cōquirendū eius concubitū. et interdū de parentuꝫ puelle bona voluntate: non te derelinquā. et constat naturaliter. experiēter ꝛ vsualiter ꝙ vtriusqꝫ persone nō est intētio nec cōuentio nec moꝝ applicatio. vt siml' mr̄imoniū cōtrahant. et si post tp̄s ipsa puella de mr̄imonio iudicial'r ageret consūmato. q̄s sane mentis iudicaret pro mr̄imonio? Imputetᷣ ḡ in hoc ꝛ alijs casibꝫ et incerta ꝛ confusa ipsi puelle. dum potuit verba p̄dicta videlꝫ. nunq̄ꝫ te derelinquā. tanq̄ꝫ dubia in claram ꝛ consuetā formam deducere ꝛ non fecit. Item dū potuit ꝛ debuit quare non in certam honestā ꝛ indubitatā conditionē dilatauit et exposuit ac declarauit. vt le. ꝛ no. de cōdi. ap. De illis. ꝛ. c. Sup eo. ꝛ. c. Per tuas. et ad hoc sunt rotundi textꝰ q̊s ꝓnunc nō carpit memoria. sufficit autem

apud antiquos allegare ius. obmisso loco iuris vt ꝓprie no. in. c. Uestra. de co- ha. cle. ꝛ mu. et spe. de aduo. circa fi. Et vt freq̄nter videm⁹ si diceret puella nō sum cōtent⁹ de talib⁹ ꝟbis. ſ3 dicas patēter ꝛ indubitāter. volo te hr̄e ꝛc̄. ꝛ si tūc vir talia diceret. ꝛ ad carnal' copule cōplemētū ꝑperaret. tūc puella videret ꝙ effectual'r ꝑficeret. hos tū dubios ꝛ incertos cōsēsus examiatores et tabelliōes et cōseq̄nt' iudices nō aduertūt. ꝛ ꝑ̄ſtim in curia Cōstantieñ manētes ꝛ decipi unt viros et iuuenes. vt dicāt hec ꝟba dixisse videl3 te nunq̄ȝ derelinquā: vl' si dixerūt. tū aīo ꝛ intentiōe contrahēdi mr̄imoniū nunq̄ȝ dixerūt. Scptū est em̄ si dol⁹ dat cām cōtractui vt si te inducā ad ꝑferendū vl' cōfitendū quod al's nō faceres: nō valet. ff. de dolo. l. elegāter. sed hec iudices non aduertūt neq̄ȝ pon- derant. sed pro matrimonio iudicant. ꝛ q̄nq̄ȝ sic corpus ꝛ animā dānant. Ui- detur etiam quandoq̄ȝ ꝙ vir pro puella procat: ꝛ veneris solatia sollicitat. et naturalis prurit⁹ puellam stimulat. quib⁹ cōcurrentib⁹ ꝛ chorusċantib⁹ ac con ueniētib⁹ tanq̄ȝ insensati concubitū ꝑficiunt. ꝛ nulli⁹ honestatis publice vel oc culte memoriā resumūt. Nam ad ꝓpositū legit' de Pamphilo de hui⁹ certami- nis ꝑlio inter ip̄m et Galatheam dum dixit. nos mō paulisper quiescere cōue- nit ambos. dum facto cursu nr̄ anhelat equ⁹. Et dixit ille venerabil' Boe. li. j. de conso. Quid de corpis voluptatibus loquar: videlicet incōtinētia lubrica. quaꝝ quidē appetit⁹ plen⁹ anxietate. satietas ꝟo plena penitentia. Hec ille. Et sic extincto furoris pruritu restauratoq̄ȝ q̄nq̄gesimo sensu puella volēs honori et honestatis statū restaurare. ꝛ ꝓpter parentū suoꝝ metū mouet causam viro ꝛ dicit ꝑ iuramentū de hoc qd̄ nunq̄ȝ fuit intentatū. Et nunc reuertamur ad ꝓpo situm. Nam exp̄sse dicunt iura ꝙ verba sunt ſm mentē ꝑferentis intelligenda non enī intentio verbis. sed verba intentioni debent deseruire. vt le. ꝛ no. de ꝟ. sig. In his. et verba nō accipienda semper sunt vt sonāt. xxij. q. j. Paratus. ꝛ deus nō iudicat verba sed intētionē ꝑferentis. xxij. q. v. Humane. ꝛ igit' verba sunt instituta vt eis quisq̄ȝ i alterius noticiā cogitatiōes suas ꝑferat. xxij. q. ij. Is autem. et sepe cōtingit ꝛ tal'r vidi fieri ꝙ scolaris paup vel diues ad sacer- dotij dignitatē ꝓcedens aut bn̄ficiat⁹ abundāter dicat ad mulierē philocapt⁹ verba ꝑnotata. vbi cōstat patēter ꝙ ꝯhere nō intendebat. q2 foret causa sue de structionis. Sic etiam in plurib⁹ alijs solutis: diuitib⁹ aut potentib⁹ personis ꝑut ꝑtactum ē. Uñ dicūt doc. in. c. Tua dudū. de spon. Duorum. pri⁹ allegato ꝙ mr̄imoniū ꝯhitur solo ꝯsensu qui solus si defuerit. etia3 ipso coitu celebrato frustrant' omnia. Item ex quo vir cōsentit ꝑ verba de p̄nti in mulierē. maritali affectu. ꝛ tal'r ecōuerso in virū seu verb consuetis. sc3 Accipiā te in meā vxorē. et econuerso illa rn̄det. Et ego te accipio in meū virum. vel sic. Uolo te hr̄e de cetero in vxorem. ꝛ illa econuerso vl' q̄buscunq̄ȝ alijs verbis vl' signis vel nuti bus exprimit' statim matrimoniū est contractum. Et hoc iō dicit'. quia surd⁹ et mutus possunt contrahere matrimonium. vt in dicto caplo Tua dudum. Ue runtamē et si loqui possunt cōtrahentes necessaria sunt verba quantū ad eccle siā ꝯsensu3 mutuū clarum ꝛ indubitatū exp̄mētia. Et hec mēs doctoꝝ ꝑut no tanter in studio no- taui Bononieñ.

Ad consuetudinē aūt per partē aduer- sam multiplr al- legatam. dicam⁹ ꝙ licet sit cōsuetudo iudicū curie Constantieñ. taliter ꝓnun- ciandū: vt in thematis ꝓpositione. attamen nō est cō suetudo in morib⁹ vtentiū ꝛ volētiū mr̄imoniū ꝯhere in sincera ꝟitate. vt ꝑ p̄dicta ꝟba. vic3 nūq̄ȝ te dere linquā: q̄uismodo ꝯhāt. exq̄ ꝛ ꝑut ex p̄dictis p3 ꝙ mr̄imoniū n̄ d3 claudicare.

Nec dici pōt ꝙ ſit mos taliter mr̄imoniū ꝯtrahendi: cuꝫ mos ſit qualitas ꝓue
niens ex iteratis actibus. vt de pe. diſt. ij. c. j. dicit̄ eſſe mos longa conſuetudo.
vt diſ. j. Jus generale. ſed hec verba videlicet Te non derelinquā nec vſu nec
moribꝰ ſunt introducta ad cōtrahendū talia ſacramēta. De tanti aūt ſacramēti
leui penſiōe dicit Hugo de ſctō Uict. in q̄dam collatiōe. Mulier volens ollā
de terra figulatā ꝓ ſolo denario cōparare: māibꝰ pulſat ⁊ ſonū reſonādo multi
pliciter ꝓbat: ⁊ eiꝰ integritatē ſtimulat. ne tā vilis p̄cij cōmoditatē ꝑdat. ſꝫ vir
mulierē ſibi ꝑpetuo copulandaꝫ. ⁊ indiſſolubil̄r alligandā ſine proba recipit.
et ſepe ſe siml̄r ⁊ ip̄am irreuocabil̄r decipit. Hec ille. Et h̄ fortaſſis ꝑpendētes
filij huiꝰ ſeculi prudentiores in ꝯglutinādo ſibi ſarcinā ꝑpetuā videlicꝫ vxorem
prius ꝓbare p̄tendunt anteq̄ꝫ ſe tanto ligamine ⁊ pondere ⁊ vinculo ꝯcludant
et ſic ſepe contingit ꝙ in tali ꝓba cōiungūtur. ⁊ amoris lāguore natural̄r infa-
tuant̄. et tanq̄ꝫ furioſi simil̄r ⁊ amētes luctant̄. Uñ dixit Azo ī ſum. c. de adult̄.
Dū furor ille venit: nemo securꝰ erit. ac ſi diceret. Jn hoc neruoꝝ violenti certa
minis bello: nullus diſcretionis intellectus vtitur rōnis remedio. Qḋ ⁊ ſctūs
Paulus ꝑtimuit: ⁊ matrimoniū nō ꝯtraxit ⁊ virgo ꝑmāſit. vnḋ sanctoꝝ viroꝝ
cōuerſatio de mulierū conſortio: ne inſanirēt. ⁊ ꝯſcientia tabeſcerent. ⁊ ſincerū
animū nō ꝯtaminarent. ad deſertiſſima loca ſe diuerterūt. ⁊ etiā alioꝝ hoīm lo
ca penitꝰ declinauer̄t. Et ideo Areſto. huiꝰ certaminis inuaſionē aſſeruit fore fu
rorē. Nam ſathana colaphizante generat ſepe mortis ſtridorē. Uñ mgr̄ Raſ
almanſoriꝰ monarcha medicoꝝ noīat hunc furorē amorei reū. id eſt amorē ereū
et ſicut eris metallū habet ſonitū ⁊ nō ītellectū. ſic taliter inuaſus nihil agit qḋ
ſit ad prudentie virtutē directiuū. Nomīat̄ etiā morbus ꝯtagioſus ſic̄ eſt lepra
ſcabies. morphea vl̄ peſtilentia. qꝛ ab homīe in hoīem latenter repit. et q̄ nūq̄ꝫ
mulierē videret ꝑpetuo h̄ morbo careret. Huiꝰ contagiōis infirmitas patebat
in Dauid cū Berſabee ⁊ filio ſuo Salomone: ⁊ infinitis ſapiētibꝰ hꝰ ſecl̄i cir-
cūuentis in ml̄ieꝝ cōtemplatione. et faciliꝰ in diebus nr̄is in q̄bꝰ ſunt homines
in omī diſcretione fragiliores: ⁊ nō eſt nouū. Nā olim rex Bohemoꝝ proauus
Sigiſmundi imꝑatoris tali morbo cōtaminatꝰ ſibi matrimonial̄r cōiunxit fi-
liam lotricis: ſic nuꝑ Ludouicꝰ dux bauarie sil̄r ſibi ꝯiūxerat filiā vniꝰ pauꝑcl̄e
ſed ibidē ꝯſenſus vtriuſq̄ꝫ: licꝫ q̄ ad viros effemīatus patenter interuenit. Sꝫ
ad ꝓpoſitū redeamꝰ. videt̄ ꝙ in diebꝰ nr̄is ſic in antiq̄s ſuꝑ federe mr̄imoniuꝫ
ad iudiciū ꝯſiſtoriū ꝯuolātes. vt pl̄imū ſunt ꝑſone iuuenes. leues. adoleſcētes.
⁊ inſipiētes pariter. aut ab vna ꝑte ad minꝰ nō nimiū abūdātes. pedibꝰ trotan
tes ⁊ hītu ſimplici vl̄ ruſticali ꝓceden tes. ⁊ raro vl̄ nunq̄ꝫ comites vl̄ barones
aut nobiles ſeu ciues elegantes honeſtos vl̄ prudētes. aut ab vtraq̄ꝫ ꝑte multiſ
diuitijs pollentes. ſeu curribꝰ q̄drigiꝭ ⁊ eq̄s gradientibꝰ incedentes in h̄ iudicij
foro de federe matrimonij ꝯueniāt contēdentes. Nam ḡuitas moꝝ. honeſtas
cōuerſationū. veritas verboꝝ. et fides ꝓmiſſionū plus ē in potentibꝰ ⁊ diuiti-
bus q̄ꝫ in edia grauatis pauꝑibꝰ. Unḋ poſt multa concluſi in li. de nobilitate
capl̄o antepenultimo illa que iam p̄diximꝰ. et ſuꝑ h̄ igit̄ dꝛ: ꝙ illud videlicꝫ ꝙ
habet̄ dictū a chriſto Math. v. Beati pauꝑes: quoniā ipſoꝝ eſt regnū celorū.
videat̄ falſiſſimū. Nā ꝑ ſingulos dies diuites ⁊ potētes emūt: cōparant a pau
peribꝰ ꝑ ſuas elemoſynas regnū celoꝝ: qḋ ſi foret vna villa ḋ omibꝰ domis nō
remaneret ipſis vna ſola tegula. Et ſic iterū ad ꝓpoſitū veniamus. Uolunt iu
ra ꝙ dormientes ſi pretendebant ante dormitionē baptizari vl̄ ad ſacros ordi
nes ꝓmoueri ī v̄itate dormiētes īfra actū baptiſmatiꝭ vl̄ ordiatiōis recipiūt ba

ptismi vel ordinis sacramentū. vt le. ꝛ no. de bap. ꝛ eiꝰ eff. Maiores. Sꝫ nullo iure cauet nec aliquo casu repitur ꝙ dormientes aut furiosi seu amentes: ebrio si vel infantes facere possint aliquid actum siue cōtractū legitimuꝫ iuris aucto ritate ꝯfirmandū. nunc discernamus cuiꝰ ꝯditōis fore debent homies tam glo riosum solēne. ꝛ indubitatū sacri mrīmonij sacrm ꝯtrahere volentes qd baptis matis ordinis ꝛ sacramētoꝝ oīm fuit initiū ꝛ fundamētū. ꝛ igit qbꝫ ꝓbis: quo animo. qua intētiōe ꝯhere volentes ꝯueniant. ꝛ vtrum sint furiosi vel amētes ꝓut ꝑmittit hoc ꝑ iudices ꝛ examiatores. magna diligentie solertia foret plu strandū. Naꝫ ad ꝓpositū videt in expientia reꝝ magistra ꝙ in regno hybernie plus ceteris nationibꝫ sunt homines de illegitimo thoro ꝓcreati. ꝛ h ptꝫ ꝑ sin gulos dies in Romana curia suꝑ defectū natalium dispēsatiōes. vt ad sacros ordines pn̄t ꝓmoueri reportantes. et requisiti suꝑ illegitimi thori consuetudis et vsus continuatiōe. respondent in effectu. ꝛ quis homo liber natꝰ vult volun tarie se obligare. et tanto pondere se grauare: vt sarcinā matrimonij: doloris et cure seu furoris aut ꝑplexionis ꝯtinue plenā assumat intricatam. Sed tamen huiꝰ maledicte cōsuetudinis vsum sedes apostolica nō approbat. sed indispen sationis littera patenter cōdemnat. Fateor tamē et ptꝫ ꝙ sepe ad cōtrahenduꝫ homines matrimonij vinculum inducunt aut cōpellunt seu seducunt si man sissent soluti minꝰ infernal' aut purgatorij suppliciorꝫ penas paterent: cum sim plex fornicatio ꝺm iura nr̄a inter mortalia minimū sit delictū. Vidimꝰ insuper in diebꝫ nostris ꝙ viri ꝑ verba ꝓut ꝑmittit videlicꝫ Nunꝙ te derelinquā dece pti ad mrīmonij vinculū ꝑ sententiā cōpulsi sciuerūt se non cōsensisse. ꝛ de ter ra recesserūt. ꝛ ampliꝰ illas mulieres nō viderūt. ac si dicerēt. Intentio iudicat omnes. vt illi qui in sua ꝯsciētia ad solutionē indebitā ꝑ iudicē auctem ꝯdēnāt et vt censura nō cōprehēdant iudiciū fugiunt. Hoc etiam sepe contingit ꝑ ini qui iudicē odium durū versus vnā ꝑtem ꝓuocatū. ꝛ igit in aīe sue maledictōeꝫ peruertit iudiciū. et tal' taliter iniq cōdēnatus. ad tribunal omnipotentis ꝓuo cat. huic tamē consilio nullus adherere ꝓsumat. Item videmꝰ ꝙ mlīeres aliq bona ꝯscīa mote: cernētes in examīe viros fore mēdaces. ꝛ vero legitimo matri monio cōtradicentes. ꝙ ipse tn̄ fidē suare volentes in vita viri in aliuꝫ viꝝ nō fuerūt ꝯsentiētes. Vidimꝰ insuꝑ in curia Cōstantien̄ rarissime viros ipas mu lieres iudicialiter in cōsistoriū suꝑ mrīmonio petētes. sꝫ cōiter ipsas mulieres seu femellas viros impetentes. ꝛ quādoqꝫ duas vl' tres mulieres vnū virum si mul et semel in virū legitimū sibi ꝛ qlibet insolidū postulātes. ꝛ in h videmꝰ di scipline discretionē terre nr̄e mlīeꝝ a femineo sexu totiꝰ ytalie ꝓut ꝑmittit mlt̄ū discrepantē. hec etiā terre nostre mulieꝝ dissolutio. tn̄ freqnt rusticos ꝛ plebe os infamat. et ꝓut premittit in furorē conculcat ꝙ sensibus priuant: discurrūt sicut canes rabidi. et se putant se fore maleficiatos ꝛ arte stregarum intoxica tos. sed in veritate non aliud nisi prout predixīmꝰ ille morbus contagiosus: vi delicet Amoreireꝰ quo per prudentē concernit ꝯtaminatꝰ Item ꝓut scripsi in libro de nobilitate ꝑdicto. in. c. de ꝑncipibꝫ post Joh. an. qui vidit religiosos presertim ordinis mendicantiū in episcopos titulatos freqnter ꝓmotos. Ecce inquit subtil' modꝰ apostatizādi. nam cū episcopatꝰ sui titulo cogunt facere sue quoqꝫ ꝓfessiōis: ꝛ simil'r de ordine suo mētionē: ꝛ nihilominꝰ ꝯsequēter ad ob seruantiā tenent: sꝫ terribile crimē apostasie cū religiōis obꝰuatiōe patētis ab iectione cū impalliata symonia cōtinue cōmittunt. sic ad propositū videmus in curia Constantien̄. et forte circūuicinis vnū spolij seu rapine multum sub

tile delictũ in causis matrimonialibꝰ ꝑsertim ⁊ aliquãdo in alijs casibꝰ sine dei
timore miserabil'r freq̃ntat̃. nihilomin⁹ tñ ad tribunal extremi iudicis in die
ire ⁊ calamitat' ⁊ miserie horribil'r ꝓducendũ. Nam añ ꝯciliũ Cõstantieñ ꝑdi
ctũ in cã m̃rimoniali ꝑ vnã ꝑtem vel ꝑsonã. si se absentabat causa pẽdente fuit
facta ꝓcurator' ꝯstitutio. ꝓ q̃ cõstitutiõe soluebat pars. iiij. denarios Constañ
et breuibꝰ verbis ad sex vel septẽ lineas se ꝓtendebat in actũ ⁊ verꝫ effectũ suffi
cienter ad omnẽ oportunitatẽ cõtinebat. Nunc aũt et longe p⁹ conciliũ viden-
tes notarij nr̃e curie Cõstantieñ. Romane curie stilũ in h̃ vtiqꝫ lucrosum. licet
animabꝰ ꝑiculosũ ⁊ ad instar illoꝝ ꝑmũ faciũt totã prosaꝫ cõstitutõis ad latitu
dinẽ veri instrumẽti. ⁊ expost ponũt tenorẽ toti⁹ instrum̃ti: qđ nũqꝫ visuꝫ ẽ ĩ car-
ta aut ꝑgameno seu forma ĩstrumẽti ⁊ rerũ natura. ⁊ h̃ cũ infinit' cluasul' in ꝑn-
cipali constitutiõe nunqꝫ excogitatis. imo nũc ⁊ in futurũ nunqꝫ oportunis. et
has ⁊ alias scꝑturas ꝓtendũt in pl'ibꝰ cartarũ folijs: vt simpliciane ꝑtes ĩnocen
tes ⁊ nõ intelligẽtes sine dolo ⁊ fraude cõparentes ⁊ cõtendẽtes cũ rapina ꝑdi
cta maioribꝰ grauent̃ expensis. ⁊ q̇s dubitat q̇n in h̃ spolia multa ⁊ pctã cõmit
tant infinita: in miserabiliũ ꝑsonarũ dãna: ⁊ al's de ṽbis ociosis ⁊ inutilibꝰ faci
unt libros ⁊ registra copiosa ⁊ captiosa. Et si iuxta veritatẽ euangelicaꝫ q̃ non
peribit. etiã si celũ ⁊ terra pereant. que dic̃ Math. xij. de q̃libet ṽbo ocioso red
denda est ratio. O qꝫ terribilẽ rõnis calculum reddẽt nõ tm̃ tabelliones ſꝫ etiã
iudices facientibꝰ ꝯsentientes. et insuꝑ de talibꝰ spolijs. rapinis et exactionibꝰ
portionẽ recipientes. ⁊ insuꝑ qđ crudeli⁹ ẽ ꝓut dicit vicarius dñi nr̃i Jesu xp̃i
et regl'a iur'. li. vj. nõ dimittit̃ pctm̃ nisi restituat̃ ablatũ. et hec regula nulli⁹ ex
cusationis exceptionẽ tolerat nisi in eo qui nõ habet vnde soluat. Et hi omnes
scribe simil'r ⁊ reliqui in conscientia sibi non formãt vt alicui restituãt. sed stãt
vt in suis peccatis morituri deficiant. De iudicibꝰ aũt male iudicantibꝰ qui et
falsarij dicunt̃ nuper terribilẽ special'r feci collatiõis tractatulũ qui incipit By
rum celi circuiui ad honorẽ ſꝫ potius ad horrorem magistri Mathei nythart
odiũ durum prepositũ Thuriceñ. Sed vltra ꝓcedamus ad materie ꝑncipalis
explanationẽ. Nam ꝑsone tal'r cõtendentes tanqꝫ simplices rusticani obtenta
sententia pro vel contra. putant se penit⁹ fore purgatos. aut interdũ appellant
et magnis laboribꝰ ⁊ expensis grauamĩa recipiũt. ⁊ insuꝑ restat vt ꝓcuratoribꝰ
pro modico labore multipl'r satiffaciãt. hinc sperãtes se liberatos remittunt̃ vl
tra ad pelliparios. hoc ẽ pellium albarũ cerdones: qui dicunt̃ wyszlederer. hoc
est ad sententiarũ scriptores qui ꝑ albas pelles: hoc est pergamenũ: faciunt no
uas corrosiones. qua corrosione perpessa: putantes se penitus immunes cum
illa pelle: vlterius dirigunt̃ ad spiculatorẽ. hoc est omniũ priorum exactionis
corrosionis. tonsionis. spoliatiõis. ꝑturbatiõis et flagellationis vltimũ execu-
torem quem vocam⁹ sigillatorẽ: sed potius sugillatorẽ qui per nobilissime cere
titillationẽ seu conglutinationẽ facit durissimã punctionis collisionẽ. ⁊ molli-
ti sunt sermões eius suꝑ oleum: ⁊ ipsi sunt iacula. vt legitur per Plinium ph̃m
de vermiculo quẽ nominamus terebronẽ. de cuius natura tales ponũtur ṽsus.
Vermiculus ligni terebro vel terebellus. Qui terebat ligna durissima carne
tenella. Dum tangit nil durius est hoc verme pusillo. Sed si tangatur nil vn-
qꝫ mollius. Sic sigillator mollissima cera: dulci verbo: ceterum stimulato
ribus stimulat durius ⁊ sugillat. et hoc rarum foret in Romana curia. Nã bul
latores qui pape sunt sigillatores. etiaꝫ quorũcunqꝫ aliorum ꝑlatoꝝ ibidem si-
gilli pensores nunq̃ꝫ videm⁹ scriptoꝝ taxas excedentes. Sed terribilius est in

noſtra curia Conſtantieñ vbi bullatoꝛ in duplo vel triplo ſeu vltra ſcriptoꝛes
pꝛecellit in taxa. Unde in concilio Baſilieñ. circa finē inter q̄ttuoꝛ deputatōes
fuit concluſum. licet ꝓpter receſſus ꝛ diſſolutiōis ad p̄ceptū Romanoꝝ regꝭ im
poꝛtunitatē nō fuerit decretatū ꝛ publicatū in tali vel in effectu ſimili foꝛma ꝙ
per oīes eccl'ie catholice p̄latos archiepiſcopos ꝛc̄. vſqꝫ ad infimos. de ſigillo
nulla fieret penſionis aut exactionis ſolutio: ſed gratis daretur ſicut ſacroꝝ oꝛ
dinū ꝛ alioꝝ ſacroꝝ collatio. ꝛ ſub excōicationis pena ꝓut de cetero puniri de
bebat pꝛauitas ſymoniaca. et dixit vnꝰ de p̄ſidentibꝫ. habebat ḡ ep̄s minus de
familia vno famulo ꝛ equo vt emat cerā ꝑ ſigillo. qm̄ eſt magna rapina de taꝫ
modico laboꝛe ꝛ exili cera. taꝫ inſolita exhaurire p̄cia. Et nūc ad ꝓpoſitū redea
mus. vnde q̄dā ruſticanꝰ veniens ab alpibꝫ in cauſa mr̄imoniali compulſus ꝛ
exactiōibꝫ p̄miſſis ſibi nō cōſuetis acriter flagellatus. ꝛ ad ſuates reuerſus reci
tans rem geſtā. ꝛ finaliter inq̄t. ꝛ dum ꝑ omīa credebā foꝛe planus ꝛ fui patiēs
ſed vltra ad pelliparios. ꝑ q̄s deſignauit albaꝝ cartaꝝ ꝛ pellium ſcriptoꝛes q̄s
alia lingua cōpatriota. Und do ich vnder die wyßlederrer kam. videlicet ſcri
ptoꝛes ꝛ ſcp̄turaꝝ ſigillatoꝛes: fui totus excoꝛiatus. ꝓut ſcūs Bartholemeus.
et non mirerꝭ ſi verba vulgaria ſcribimꝰ. nam ꝛ ſummꝰ pontifex tal'r ꝓcedit in
ſuis decre. vt ptꝫ de vi. ꝛ ho. cle. li. vj. ꝛ in Cle. vlt. de heret̄. ꝛ pluribꝫ alijs. Et
ad ꝓpoſitū redeundo. Leua in circuitu ocl'os tuos ꝛ vide. oīs iſti ꝯgregati ſūt
et nō nouimꝰ q̄ ꝑueniūt. Nam de omniū p̄dictoꝝ expoliatoꝝ bonis taliter ꝓut
pꝛemittit̄ acquiſitis vix gaudet tertiꝰ heres. vide vbi ſunt liberi vl' filioꝝ filij in
tertiā generationē de omnibꝫ ab antiq̄ ſcribis ꝛ phariſeis. ꝓcuratoꝛibꝫ et ſcabi
nis. aduocatis ꝛ Jebuſeis: cū oībꝫ curie Conſtantieñ plebeis qui floꝛeant in
ſuoꝝ ꝓgenitoꝝ diuitijs. ꝛ ſi viuūt ꝓpter vulgare cōmertiū dubitamꝰ an ſint de
vera linea deſcēdentes vl' collaterales: ꝛ ſic fructū eoꝝ de terra perdes. ꝛ ꝯſeq̄n
ter oīs in vnū pauꝑ ꝛ diues tranſibūt vel trāſierunt in ꝓfundū vt lapides. et
quis nouit vtrū eis detur requies aut infernalis cruciatus ignis ꝛ caligo. et ni
hilominus in p̄dicta curia Conſtantieñ quaſi ꝓnunc ſunt in duplo ꝑſone pl'es
q̄ꝫ ante cōciliū Conſtantieñ p̄dictū fuerint curiales de lucro taliter ꝛ qualiter
indiſcreto ꝛ laboꝛe modico de paupeꝝ peculio in ſudoꝛe vultꝰ ſui ꝯgregato. ſe
tam delicate ꝯtinuo nutriētes. Sed de oībꝫ p̄dictis terroꝛibꝫ ſingl'ariter an-
numeratis nemo coꝛde cōpungit̄: vt a dictis ſollicitudinibꝫ refrenet̄. ſꝫ vt dicit
Plinius p̄dictus vbi feraꝝ vel piſciū freq̄ntiꝰ agitat̄ captura. ibidem celebꝛius
ipſoꝝ ꝯcurrit ꝯgregatio copioſa. ſic dyabolꝰ illic freq̄ntiꝰ ſua ꝓtendit rhetia. qꝛ
conſueuit ꝙ illic in ml'taꝝ animarū ꝓficit illaqueatura. Et cōiter oēs in iudi-
cijs foꝛenſibꝫ ſiue tempalibꝫ oꝛatoꝛes aduocati ſeu ꝓlocutoꝛes iuſticiā ꝑuerten
tes vident̄ finaliter male degentes. Eſt et aliud huiꝰ concurſus ꝛ ꝯuolutionis
bꝛauiū magꝭ effectiuū. Nam ml'ieres ꝛ puellule in curia Conſtantieñ ſepiꝰ pro
ſperant̄ in ſue voluntatis intentiōe in p̄dictoꝝ ꝟboꝝ videlꝫ nō te derelinquaꝫ
aut ſimilibꝫ interp̄tatiōis largiſſima dilatatiōe. qꝛ ſcriptū eſt. vbi coꝛpus fuerit
ibi congregabunt̄ ꝛ acquile. Math. xxiiij. De p̄dictoꝛum aūt curialiū aulicoꝛū
et etiam Romane curie curtizanoꝝ periculoſis curialitatibus ſcripſi latius in
quodā tractatulo ad mandatū dn̄i vicarij Cōſtantieñ compilato: qui intitulat̄
de eccl'iaſtice libertatis p̄uilegio. de q̄bꝫ oībꝫ hos recipe ꝟſus. Nūc theolonij
collectoꝛ durꝰ amatoꝛ. A ſuo dn̄o: ſꝫ raptoꝛ ſepe ꝓbat̄. Inter opp̄ſſoꝛes ſic pau-
perum dire locat̄. In illa die dū iuſtꝰ vix reparat̄. Tabellio: ſcriba: cur his nō
conglutinat̄. Pontificis ſignifer: mox illis ꝯglutinat̄: Et ſil'i pena tyrāni rite

plagatur. Ecce nunc principalis materie finē faciamus. et his omnib⁹ ⁊ singu
lis taliter qualr̄ prenotatis. mihi videt̄ simpliciano (nihilominus tamen corre
ctionis maioris examine saluo) ꝙ ex his verbis videlicȝ Non te derelinquam.
aut in effectu similib⁹ aut alijs: clarum matrimonij contractū: prout seruatur
notabilr̄ ī alijs forensiū aut prophanarū causarū aut negociorū contractibus
consensuȝ nōclare apprehendētib⁹: matrimonij vinculū nō iudicetur. et preser
tim ex eo cum dicat iudex Christi nomīe inuocato tam faciliter christifideles
pariter nō consentientes cōiungat. ⁊ impatientes naturaliter pacificos faciat
et hoc lupus cū agno probat. Hec igitur scripsi nō vt ita maneant et effectus
efficaces in iudiciorꝫ consecutiōe ꝑducant. sed vt incitet̄ animus et iurisperiti
solertia cōuenientius ad emendandū. corrigendū. minuendū. necnō apponen
dum quod sibi videt̄ conuenientius. Nam hec omnia videntur fieri leuius ꝙ̄
de nouo cōponere radicitus. sicut ruinosa domus restaurat̄ citius ⁊ reedificat̄
congruentius ꝙ̄ si sine fundamēto plana terra fundaretur primitius. attento
si contractū mutui aut emptionis vel venditiōis seu ꝑmutatiōis alicuius rei
vel vnius magne possessionis facere seu celebrare disponeres. O quot quātas
et quales subtiles cautelas ⁊ clausulas diligenter apponeres. quos etiam du-
dum tetigit Guil. du. in spe. iuris in ti. de emptiōe ⁊ venditiōe. et hic sacramē
talis contractus qui in sancta ⁊ nobilitate: īmo prioritate precedit oēs mun
di cōtractus. quare nō in edificando seu instaurando habent contractum po-
neremus sincériorē diligentie īmo conscientie radicatum. Et rogo ne anima
tua dormitet pre tedio modicū exemplū audiēdo fuerat in ciuitate Ferrarieñ
quidā magister in harpharū armonia italie totius monarcha ꝑcellentissim⁹.
sed erat tante singularitatis in se. aut animi cōtumacis audacia ꝙ non ad vo
luntatē principis ibidem videlicȝ Marchionis Asteñ. al's Ferrarieñ. vel alte-
rius cuiuscūqꝫ deꝑcantis ludebat in harphis. fuit tamen modus subtiliter in-
uentus ꝙ ad sonandū fuit irritatus. Naȝ talis fuerat nature quādo quēcunqꝫ
male sonantē in harphis audiebat se continere nō poterat quin illico violent̄
instrumētū hoc arripuit ⁊ artis sue simphoniā dulcissime peragebat. Sic ad
propositū vt huius male sonantis oda. necnō diffonie dissonātis corda prouo
cent iurisperiti precordia. vt pro bono cōmuni necnō ꝓ republica de presentis
multū vtilis concitatiōis quotidiane et questiōis materia elucescat veritatis
que christus est legalis et solēnis experientia. Nam dixit propheta ꝙ vexatio
acuit ingeniū Esa. xxviij. De igitur animi ꝯcitati diligētia nuper sincerius scri
psi ego Felix hemmerlin de Thurego decretoruȝ doctor inutilis in tractatulo
de balneis naturalib⁹ in principio. ⁊ hanc collatōem sine libris competentibus
in quodaȝ loco solitario de anno dñi. M.ccccl vj. scripsi. et est inter libros aut
volumina seu opuscula siue collationū tractatulos ꝑ me de septiformi spiritus
dono: ⁊ ad multorū magistrorꝫ meoruȝ correctionis emendationē compositas
fabricatas ⁊ compilatas (vt credo) vicesimusquint⁹ in numero. de quo primor
dialis matrimonij conditorē et omniū bonorum largitorem glorificem⁹ et lau
demus nunc et semper in perpetuo. Amen.

Finis. k

De furto reliquiaꝝ ⁊ aliꝭs rebus nup in Monasterio beate Uirginis loci heremitaꝝ per tres personas miraculose commisso ⁊ deducto: et finaliter reperto ⁊ recuperato.

m Monasterium beatissime virginis
Marie in loco heremitarū ordinis sancti Bn̄dicti sub dominio
gentꝫ Switensiū: imo in corde ⁊ visceribꝫ eiusdē situatum. et sub
sua ꝓtectione cōstitutū Constantieñ dyoceƚ quondā ꝓpt' magne
deuotionis ⁊ religionis obseruantiā que viguit ibi cū m'ltis conuentualibꝫ. re-
gali etiā ⁊ al's de comitū et Baronū generosa prosapia q̄ȝ libera ꝓcreatꝫ. iugi
ter diuina officia laudabil'r ꝑ horas canōicas ⁊ missaꝝ celebrationes ꝑficienti
bus: venerabil'r fuit dotatū prediꝭs ⁊ possessionibꝫ. et insuper indulgētiꝭs et san
ctoꝝ reliquiꝭs multipl'r decoratū. Sed defecit in salutari suo: ⁊ ꝑncipal'r in ꝑ-
sonis religiosis ⁊ cultu ꝯsequēter diuino. ⁊ intantū ꝙ his diebus tantūmodo
ibidem duo religiosi cōuētuales: videlȝ abbas cū custode q̇ sibi mōachos asso
ciauerūt ab aliꝭs monasteriꝭs aut relegatos vel vagos seu apostatas vel expul
sos siue dispersos. diuia officia iuxta regule ordinis sancti Bn̄dicti aut mona-
steriꝭ institutionē minime celebrātes: imo nullū stigma seu figuram religionis
tam in habitibꝫ q̄ȝ in habitationibꝫ ⁊ cōuersationibꝫ ibidem obseruātes: sȝ oēs
simul in vnū illicitis actibꝫ continuo tanq̄ȝ dissolute laice ꝑsone vacantes ⁊ va
nissimā vitam a maiori vsq̄ȝ ad minimū impudenter dicentes. Unde quadā no
cte videlicȝ medio q̄dragesime q̄ dicit' dn̄ica Letare. de āno dn̄i. M.cccclviiꝭ
suscitauit dn̄s animas triū viroꝝ de terra longinq̄. ⁊ nocte ingruēte seras por-
tarum eccl'ie ⁊ altaris maiorꝫ ab antiquo firmissimas: ibidem aperuerūt ⁊ reli-
quias p̄ciosiores eiusdē monasteriꝭ in auro ⁊ argento solenniter reconditas si
ne impedimēto cuiuscūq̄ȝ ⁊ cū matura quiete surripuerūt: et lacum ibidem ne-
mine p̄sente transfretarūt: ⁊ dum in animo suo ꝓponerēt firmiter vt expost per
montes ⁊ colles et alpes deuia ⁊ inuia. quia qui male agit: odit lucē. Joh. iiꝭ.
et ne ꝑ inseq̄ntes dep̄hēderent': velociter ambularēt. nutu tn̄ dn̄i tāq̄ȝ amentes
et vtiq̄ȝ nolentes ꝑ vallē ⁊ viam planā que ducit ad opidū imꝑialeȝ Thuriceñ
ambulauerūt ⁊ ad muros eiusdē ꝑuenerūt. et exinde ꝑ duas leucas et amplius
hmōi thesaurū reliquiarū deportare nequiuerūt: sed desperantes in via publi
ca reliquerūt. Et expost insecuti per familiā opidanoꝝ Thuriceñ. in ipsoꝝ do
minio sunt dep̄hensi. et qual'r cum reliquiꝭs ꝑuenerāt de loco ad locū ꝑ ordinē
edixerunt: et omīa gesta hystorial'r predicta narrauerūt. Que quidē reliquie ta
liter vt p̄mittit' inuēte cum aliꝭs rebꝫ. ꝯseq̄nter ad capellā sancti Leonhardi ex
tra muros Thuriceñ reposite. mox videlicȝ die martis cum magne solēnitatis
ꝓcessione totius cleri ⁊ suaꝝ reliquiaꝝ obuiā delatiōe ad eccl'am maiorē Thu
riceñ gloriose sunt collocate. Et hinc monstruosos nota casus. Nam ꝓprie die-
bus illis centū anni sunt elapsi. videlicȝ de anno dn̄i. M.cccxlviiꝭ. ⁊ in vigilia
sancti Martini qua ciues Thuriceñ potenter ꝓpter mōachoꝝ et villanoꝝ loci
heremitaꝝ p̄dicti: excessus rapuerūt oīes reliquias et reliquiarū ꝯseruatoria
in auro ⁊ argento cōsistentia: et ad opidum p̄dictū Thuriceñ transtulerunt et
tandē precibꝫ cōuicti restituerūt. Item nō sine mentis archano discutiamꝰ. nā
illis diebꝫ quibꝫ gens Switeñ perdidit hmōi reliq̄as: tertia die vicȝ Uenerꝫ
precedenti que apud aliq̄s mediū quadragesime dicitur. ⁊ anno p̄dicto videlȝ

M.cccc.xlviij in dominio Austrie ducum: ab antiquo radicaliter dictis gen-
tibus ⁊ econtra intestinoꝝ medullitus inimicoꝝ prope Basileã et extra monasteriũ porta celi ordinis p̄monstrateñ predicte dyoceſ Constantieñ reptus est
miraculosus reliquiarũ thesaurꝰ per abbatẽ dicti monasterij ⁊ in suo monaste-
rio venerabiliter reconditus. Et ecce palam contrarioꝝ dñs in contrariũ ꝯtra
rios effectualiter opabatur effectus. vt corruptio vnius: generatio sit alterius.
et contraria purgenť contrarijs. vt le. ⁊ no. in Cle. Cupieñ. de pe. ad idẽ. c. In
ter. de pur. ca. ⁊. c. Cũ in iuuẽtute. de here. ij. in ꝑn. li. vj. prout ⁊ cõtraria vicia
contrarijs ꝟtutibꝫ curanť. vnde qđ alter contrarioꝝ ꝑdidit: alter inuenit. ⁊ hec
omnia ꝓfundiꝰ ꝑscrutanti: ⁊ dei mysteria sinceriꝰ ꝑpendenti parebunt mirifica
cum cũcta ꝑ mundũ illius nutu regulenť cuius ꝟtute Balaam ꝓpheta duz iret
ad maledicendũ populo isrľ fuit impeditus in via ꝑ angelũ quem vidit asina
sua que loquebať ꝓphete increpando quare tertio cederet ipsam. Nume. xxij. c.
Sic ⁊ fures p̄dictos nutu diuino credimꝰ firmiter illaqueatos. Naz dič Job
Nihil in terra sine causa fit. Et dicit Boe. v. de consoľ. prosa prima. De nulla
causa aliqđ fieri est impossibile. Sic sopor dñi irruit suꝑ Saul et familiã eiꝰ
ne viderent Dauid vt. j. Reg. xxvj. Et duo ex discipuľ dñi ibant in castellũ no-
mine Emaus: ⁊ oculi eoꝝ tenebanť ne agnoscerẽt Jesum cũ ipsis ambulantẽ
per viam. Lu. xxiiij. Math. xvj. et legiť in vita sancti Clemẽtis pape ⁊ martirľ
dum Sisynnius romanꝰ zelo ductus vxorez cum seruis sequereť in eccľia scru
tare vellet que nõ licebãt: ostium nõ inueniť. ibant eñ vt amẽtes. ⁊ dũ ministri
eius volebant ligare Clementẽ colũnas ⁊ saxa traxerũt. ⁊ sodomite intrantes
domũ Loth post angelos: oĩes ceci facti sunt Geñ. xix. Vnđ dicit Grego. in
omelia suꝑ Joh. c. xx. ⁊ legiť in octaua pasche. dũ christus venerat ad discipu
los ianuis clausis. diuina inq̇t operatio si ratione cõprehenditur non est mi-
rabilis: nec fides habet meritũ cui humana ratio prebet experimentũ. hec autẽ
ipsa redemptoris oꝑa q̄ ex semetipsis cõprehendi nequaq̃ pñt ex alia eiꝰ oꝑa-
tione pensanda sunt. vt rebꝫ mirabilibꝫ fidẽ p̄beant facta mirabiliora. licite eñ
arguimꝰ ab exemplis q̄ in se pietatẽ cõtinent. vt plene no. de re iudi. lib. vj. per
Archiđ. in glo. suꝑ. ꝟ. Imitãtes. ad idem. iij. q. v. Quia suspecti. C. de edi. pri.
l. an in totũ. ff. de legi. Nam imꝑator. xxiij. q. v. De liguribꝫ. in fi. xxvij. di. Qđ
de mense. vbi de hoc. ⁊ melius. xx. dis. De quibꝫ. đ elec. Venerabilis. §. Quod
autem. in glo. Vnđ legitur Job. v. c. dum diceret de dño. Qui facit magna et
inscrutabilia ⁊ mirabilia absq̃ numero. et Greg. ibidẽ in moralibꝫ li. vj. c. vij.
Minꝰ eñi fuerat magna facere si tamẽ ea que facta sunt ꝑscrutari potuissent.
Sed inter hec sciendũ est qꝛ diuina mysteria ⁊ semꝑ debent considerari ꝑ stu
dium ⁊ nunq̃ discuti ꝑ intellectũ. sepe nanq̃ humanꝰ sensus dum quarundã
rerum ratiõem querẽs nõ inuenit. indubitatiõis se voraginẽ mergit ⁊c̄. Et in
fra. Quia diuinoꝝ operũ magnitudo: nec ex q̄litate valet discuti. nec ex quanti
tate nũerari. Vñ pie credendũ est hos homĩes videlicz fures volũtate diuina
taliter impeditos. imo miraculose sensu p̄uatos. ⁊ conueniẽter taliter distem-
peratos ne vltra transirent. vel aliter nisi ad dictoꝝ Thuriceñ limites. Unde
sanctꝰ Greg. dixit in collecta in vigilia pasche. Deus cuiꝰ antiq̃ miracula in pre
senti quoq̃ secľo chorruscare sentimꝰ. p̄sta qm̃s. vt sič priorẽ ppľm ab egyptijs
liberasti: hoc ad salutem gentiũ ꝑ aq̄s baptismatis opereris. Vñ ꝑñter hi q̇
violentiã videlicz furtũ p̄dictũ cõmiserant laudabilibꝫ contritione. cõfessione
et penitẽtia p̄libatis patibulo ꝑ iusticie leges sunt suspẽsi ꝑ p̄dictos Thuriceñ

et per hoc vltimū suppliciū patienter perpessum mox poterant obtinere regni celestis ingressum. vt dicit Joh. in summa cōfess. li. iij. ti. xxxiiij. q. viij. et reliquiarum thesauri: prout firmiter credit diuinitus predestinati et illi loco celitus ordinati: per illum qui nouit omnia anteꝙ fierent. Daniel. xiij. in ecclesia maiori Thuricen̄. venerabilr sunt recōditi. ac si dicerent sancti quorum corpa et reliquie requiescebāt apud pdictos mōachos dissolutos: aut apud Switenses crudeles: sub quorum dominio degūt: prout constāter Paulus et Barnabas dixerūt de iudeis. vobis oportebat primū loqui verbū dei. sed quoniā repellitis illud et indignos vos iudicatis eterne vite. ecce cōuertimur ad gentes. Sic enim pcepit nobis dn̄s Actu. xiij. Est autē publicum et notoriū quosdam simplicianos laicos propter dicte gentis Switen̄ execrabilē diuitiā iam p plures annos prime pteritis patenter dixisse. imo in prouerbiū cōmuniter deduxisse sctām Mariam videlicet ibidem patronā apud illos nunꝙ permāsurā. et fortassis vt Cayphas vaticinatus est. Joh. xj. pphetabant. vnde ppheta dixit. Quid est ꝙ inter vos vertitis parabolā in puerbium. Ezechiel. xviij. Nam a dictis vulgarium et puerbijs cōpetenter arguit. vt. xvj. q. j. Legi. et plene per Hostien. de elec. Venerabilē. § Quod autē. et in veritate domin⁹ olim Burkardus abbas dicti monasterij infra decenniū locutus est dum per gentes Switen̄ in iurib. priuilegijs et prerogatiuis monasteriū tot et tantas patiebat iniurias et intolerabiles vexationes. Vere inquit vos videbitis ꝙ beatissima virgo recedet de finib⁹ vestris. Nā in veritate principaliora que poterāt in hoc loco coaptari beatissime virgini marie: puta de pilis. de lacte. de vestimētis et zonis eius. et insup spina de corona dn̄i dum pluribus aliorū sanctorum reliquijs de dicto mōasterio ad ecclesiam Thuricen̄ taliter prout pmittitur fuerūt translata: imo nihil remansit quod ad ipsi⁹ virginis gloriose venerationē de cetero posset demonstrari. Constat aūt vt dicere possent secure Thuricen̄ vt dixit Salomon Sap. vij. Et venerunt nobis omia bona pariter cū illa. videlicet venerabiliū reliquiarum allatura. quia dum fuerāt apud illos et cōtinuo remanserūt. propterea tempestas fructuose fertilitatis et signa et pdigia future felicitatis et fertilitatis fuerūt patenter ibidem vt dignos et capaces apud deum et homies iudicaui consequenter tanti thesauri conseruatores: videlicet incolas talismodi ciuitat. Nam quanta maledictiōe sincere perpendamus molestabātur philistei gentiles dū archa federis per ipsos de manib populi israel capta remāsit. videl. j. Regū. vj. in q̄ tantū erant due tabule lapidee quas posuerat in ea Moyses in Oreb quando pepigit fedus domin⁹ cū filijs israel cum egrederent de terra egypti. vt. iij. Regum. viij. Et vrna aurea plena manna: et virga aaron. vt ibidē p magistrum in hystoria. Hic autē preter alia cum dictis reliquijs per Thuricen̄ acquisitis cōcernitur spina: que non homis puri put fuit Moyses vel Aaron membris tangebatur. sed tetigit caput et virtutem dei et dn̄i nostri Jesu Christi et sanguine suo roseo quo saluati sumus tingebat. Attamen per ipsius psentiā vt nihilominus cum tremore dicamus Mane nobiscū domine: quoniā aduesperascit et inclinata est iam dies. Luc. xxiiij. Et spem in nr̄am meliorē partem interptemur. vt le. et no. de re. iu. c. ij. vt res et rerum nostrarū tractatus et gestorum actus potius valeant ꝙ pereant. de sen. excō. Abbate. ff. de re. du. Quotiens. cum pcor. Posset autē aliquis dicere imo congruenter obijcere quomō ex malo videlicet furto: immo pessimo videlicet sacrilegio possit Thuricen̄ bonum puenire: cum non tantū a malo imo ab omni malo iubeat apl's abstinere. j. Thessal. v. de vi.

et ho. cle. Cum ab omni. cū ꝯcor. Sed constat ex malo sepe bona: īmo optima prouenisse. Nam filii Jacob sepe de crimie accusati pessimo per frēm innocentem videlicz Joseph quē ꝓpterea inique vendiderūt in egyptū: vt Gen. xxxvij. de quo huiusmodi fratres sui ꝛ pater ipsoꝝ et totum genus suū demū salutem et gloriā reportarunt. vt Gen. xlv. et sequēti. Item Bersabee nequiter ꝑ homicidiū ꝛ adulteriū regi Dauid applicata: qui ꝑ ipm ꝓcreauit Salomonē regē ij. Reg. xj. de quo demū natus est christus. vt Math. j. Item idē christus venit ad populū suum: qui nō cognouit temp⁹ visitatōis sue. vt Lu. xix. Vn̄ per Judā scarioth traditus ꝛ ꝑ iudeos crucifix⁹. de quo toti mūdo eterna ꝓueniebat salus. Item Paulus ꝑ iudeos inique persecut⁹ et vinctus ad Romanos demū indignāter fuit destinatus. apud quos hodie manet gratissim⁹. Item oīes apostoli per Hierosolymitanos relegati aut expulsi apud ipsos nō ꝑmāserunt: sed in omnē terram acceptissimi se collocarūt. Item reliquie triū magorum ꝑciosissime ꝓpter cōtumaciā et ingentē maliciā ciuiū vrbis Mediolaneñ. contra primi Friderici imꝑatoris maiestatē violenter sepe ꝑpetratas sunt per Archiepiscopū Colonieñ in suā eccl'iam venerabil'r translate: in totius regni Germanie gl'iam ꝛ honorē: et totius lombardie dedecus ꝑpetuū. Sic sepe videm⁹ ꝙ sinistra principia quādoqꝫ ꝑueniūt ad felices exitus. vt. j. q. j. §. Item obiicit. vbi dicit Gratian⁹: ꝙ Jacob ꝑ supplantationē ꝑuenit ad bn̄dictiōem. et seges que leprosa manu seritur: mūda tamē metit. et ex adulterino cōcubitu pulcra soboles nascit. sic ꝛ pecunia q̄ ꝑ symoniā acquirit. felicē habet exitū cū pauperibꝫ profutura erogat. Hec ibi. Ex his omnibꝫ nota casum p̄dictum: videlicet de tribꝫ furibus ꝑ sinistros successus ad felices opidi Thuriceñ. euent⁹ dn̄o disponēte reductū. et ad infelicitatis prodiguū abbati p̄dicto ꝛ suo cōuentuali videlicz custodi recuruatū. Nā ipsi (prout sui ꝑ longa tempoꝝ curricula) predecessores nō cognouerūt tempus visitatiōis sue impudēter sine religionis apparatu degentes. prout domin⁹ quondā miserat Assur regem ꝛ tyrannū virgam furoris sui ꝛ baculū ad gentē fallacem ꝛ contra populū furoris sui vt auferat spolia. ꝛ diripiat predam ꝛ ponat illam in cōculcationē quasi lutum platearum. Esa. x. His igitur ꝓmissis ꝑueniamus ad questiones.

Consequēter igit. queritur iuxta casum predictū vtrū dicti fures sacrilegiū: ꝛ ꝑ cōsequens furtum (cū sacrilegiū sit species furti) cōmiserint. Et de hoc nō dubitam⁹. vt le. ꝛ no. xvij. q. iiij. Sacrilegium. de sen. ex. Con. questi. et in glo. j.

Sed vltra queritur Si predicti fures reliquias supra descriptas pure ꝛ absolute sine auro ꝛ argēto vel aliq̄ ꝯseruatorio surripuerint qualiter deliquerint. Dicit Archidy. in. c. Sanctoꝝ. de ꝯse. dis. j. ꝰm Lau. tales sacrilegiū cōmisse nisi tales reliquie fuissent apud sarracenos. ꝛ dicit vltra sibi videri ꝙ nō cōmittat furtum in re sacra. alle. C. de fur. l. Si nondū. nā sacrilegiū cōmittit ꝛ nō furtū. ff. ad. l. Jul. pecula. l. diuus. ff. de pe. l. aut facta. §. Locus. Dicit etiā glo. in. l. Si nōdū. ꝙ duo requirunt ad sacrilegiū. Primo rem esse sacram: ꝛ de loco sacro auferri. fatet tn̄ glo. ibidē decretistā tenere alterū sufficere. ad h̄ pōt allegari. xvij. q. iiij. Si quis inuēt⁹. ꝛ. §. sacrilegiū ergo. Et pena sacrilegi est decapitatio ꝰm leges. C. de epis. ꝛ cle. Si quis i hoc. al's iudicis arbitrio reseruat ꝓ q̄litate ꝑsone rei tpis ꝛ loci diuersitate moderanda. ff. ad. l. Jul. Peculatus. l. Lege. §. j. et. l. Sacrilegij. Hi tamē tanq̄ fures pre-

mittitur ad furcas iuxta terre consuetudinē sunt damnati. de quo. ff. de pe. l. capitalium. §. Famosos. et ibidē per doc.

Sed vltra queritur Quid de ciuibus Thuricen̄

qui illum thesauꝝ reliquiaꝝ miraculose translatū inuenerūt in agro proprio et nō alieno: prout ille de quo Math. xiij. qui inuenit thesauꝝ abscōditū in agro non suo. quem cū inuenit homo abscondit: ꝛ pre gaudio illius vadit et vendit vniuersa que habet ꝛ emit agrum illū. ꝛ hoc in illū finem vt thesaurꝰ accedat fundo. Sed dicunt leges. si quis inuēit thesaurū in loco proprio: statim inuentoris est. si vero in loco alieno in casu fortuitu cum inuenerit dimidia pars sit inuentoris ꝛ alia dn̄i loci. si vero studiose quesiuit ꝛ inuenit in loco alterius. totus est dn̄i ipsius loci. C. de thesau. l. j. ꝛ. §. sequēti plenissime. Sed hoc nihil ad nos cū hic sit res inuenta a dn̄o non derelicta cū ad rehabendū fuerit missa sua familia. vt le. ꝛ no. xiiij. q. v. Si quid inuenisti. et hec vera quo ad res q̄ in auro aut argento vł lapidibꝫ ꝓciosis consistebant: ꝛ maxime si sint res furtiue etiam si quis eas emeret bona fide et foro publico et publice. nihilominꝰ teneť ad restitutionē ꝛ perdit ꝓcium quod soluebat. vt. C. de fur. l. In ciuilem. vnd̄ dicit eadem lex in ciuilē legem impiā vel indiscretam rem desideratis ꝙ ꝓciū solutū fuerit a dominis. curare ergo cautius negociari ne nō tantū in damna huiusmodi sed in suspitionē criminis incidatis. Iste autē bone fidei possessor aut emptor pōt petere ꝓcium a venditore rei furtiue si inueniri pōt. aut est soluenda. xij. q. ij. Vulturane ꝛc̄. imo ille conueniendꝰ est qui rem eccłie qualitercunqꝫ detinet: licet exhibeat auctorē suum. de quo plene. xij. q. ij. Quicunqꝫ militum. in glo. j. et plenius in. c. Si quis presbyter. de re. eccle. nō alie. ꝛc̄.

Nunc restat dicendū De nudis reliquijs ꝓtactis in casu premisso per Thuricen̄ in terra sua

repertis an teneanť ad restitutionē monasterio ꝓdicto: Et videtur ꝓmo ꝙ sic. cum dicat lex. Equū est em̄ vt reddas mihi quod de meo ꝑuenit ad te. ff. si cer. pe. si et me ꝛ titiū. in fi. Nā quod nō ē meū scire teneor hoc ad alios modis omnibus pertinere. C. vn̄ vi. l. Conq̄rebatur. et locupletari nō debet aliquis cum iactura aliena. vt dicit re. iurꝭ li. vj. cū cōcor. et res eccłie nō possunt confiscari. xvj. q. j. In canonibꝫ. ꝛ. §. Nouarum. nec dimittiť peccatuꝫ: nisi restituať ablatum. vt dicit reg. iu. li. vj. nec patitur hic exceptionē: ꝛ iudicis officiū contra detentorē potest intentari. de iudi. Quia gu. de ap. Bone. ꝛ ibidē nouelł. in fine. Sed saluo iudicio saniori: videlicꝫ ꝙ licet intentāt iudiciū siue nō ꝙ Thuricenses nō teneanť ad restitutionē reliquiaꝝ. ꝛ ꝙ de iure nō cōuincātur videtur młtis ꝓbare rōnibꝫ. Rerū eni dominia młtꝭ modis trāsferunť de ꝑsona ad aliā personā. et sine pctō vt videlꝫ ꝑ accessionē concretā vt ꝑ alluuionē. C. de allu. quasi ꝑ totū. Item per accessionē discretaꝫ. vt insti. de re. diui. §. Ex animalibꝫ Item ꝑ captionē. insti. eo. ti. §. Itē lapilli ꝛ gemme. Item ꝑ inuentionē prout est in thesauris qui occupantiū sunt. vt insti. eo. ti. §. Thesauros. Itē per occupationē. vt in feris ꝛ bestijs siluestribꝫ que capientibꝫ cedūt. vt insti eo. titu. §. Fere. Item ꝑ ꝓscriptionē. vt. C. de ꝓscrip. xxx. vel. xl. annoꝝ. quasi per totum. Et sic in his ꝛ pluribꝫ alijs casibus videmꝰ res sine peccato ad alios posse ꝑuenire. ꝛ possessorē ad restitutionē nō teneri. Unde dicit lex institu. de re. diui. §. Nullius. Nullíꝰ autē sunt res sacre ꝛ religiose ꝛ sancte: quod eni diuini iurꝭ est id nulliꝰ in bonis est. Et glosa ibidē dic̄. nulliꝰ scꝫ hominis vł hominū nec esse potest. sed sunt in bonis dei hominū censura sine dispositiōe. Item ibidē. §. Se-

quenti exponitur quid sit sacrū. et dicit sacra sunt que rite ⁊ p pontifices deo con secrata sunt. veluti edes sacre et dona q̄ rite ad ministeriū dei dedicata sunt. et sic tales res sacre sunt: vtiqꝫ sacratissime sunt res que nō p pontifices qui vi-carij dicuntur dei ⁊ eius ministri. xxiij. q. v. c. Mulier. sed per summū sacerdo-tem ⁊ summū pontificē videlicꝫ dn̄m nostrū Jesum christū sine altaris ponti-ficis administratione sacrata sunt imo consecrata. vt sunt sepulcrū dn̄i. Crux domini. sudariū domini. corona dn̄i. lancea dn̄i. tunica dn̄i. preputiū domini. et his similia. Itē reliquie sanctoꝝ apostoloꝝ. martyrū. confessoꝝ. virginū ⁊c. Sed si sacra in nullius hominis sunt bonis vt premissuꝫ est. potius ⁊ a fortio-ri sacratissima. de elec. Cum in cunctis. cū ꝯcor. ergo qd̄ nulli⁹ in bonis est: oc-cupanti conceditur. vt insti. de re. diui. §. Fere. Vn̄ dicit regula iuris libro. vi. In re cōmuni melior est conditio possidentis. al's ꝓhibentis. et dicitur. ff. de le. j. Si pluribus. q in iure vel causa pari melior est conditio occupātis. ꝯcor. ff. de ver. obli. l. si titius. ff. de ꝓcu. l. si pluribus. ff. de offi. cōsu. l. j. et de procu. c. Si duo. li. vj. Quis est ꝫ qui dicit eccl'iam Colonien̄ vel eius ꝑsulem teneri ad restitu-tionē reliquiarū trium magoꝝ tanq̄ malefidei possessorē: qui vllo tempe non prescribit. vt in caplo. ij. de reg. iuris. li. vj. cū cōcor. in glo. que tamē reliquie p vim ⁊ potentiā imperatoris Friderici primi fuerūt rapte et trāslate. nullo ponti-ficis summi decreto clam vel palam interueniente. Nam multū est consideran dū q reliquie translate de eccl'ia vna ad aliam est tanq̄ fiat translatio vni⁹ co-lumne de vno loco ciuitatis ad aliū locum ciuitatis eiusdem. ⁊ proprie dicitur translatio et nō alienatio. C. de edi. transla. l. si quis post. sic simil'r non dicitur alienatio qn̄ aliq̄d transfertur de fratre ad sororē: sicut dic̄ lex. si testator ꝓhibuit rem alienari dando sorori nō videtur alienare. C. de fideicō. Voluntas. ff. de leg. ij. l. Vnū ex familia. §. ij. ⁊ l. Peto. §. fratrem. Nam in veritate omnes ecclesie per vniuersum mundū post eccl'iam Romanā vna ⁊ eadem eccl'ia sunt. xxj. di. Quāuis. et sic translatio reliquiaꝝ de vna eccl'ia ad aliam adhuc dicitur manere in vna eccl'ia. de facili eni res reuertitur ad naturā suā. ff. de pact. l. Si vn⁹. §. pa ctus. et facit de censi. Cum venerabil'. sicut hic videlicꝫ in opido Thuricen̄ fa-ctum est ⁊ in ꝑsenti casu. Ecce dum res ꝑuenerūt in eundē statum a quo inci-pere potuerūt tolerandū est. ff. de bo. poss. contra tabulas. l. iij. §. si emācipat⁹. de quo nouell'. de concess. pre. Detestanda. in glo. ad ꝑterita. circa fi. li. vj. ⁊ ita si o. reuoluat ad a. vt. xxxv. dist. Ab exordio. nō est nouum. Vn̄ dicit lex. ff. de acqui. re. do. §. apium quoqꝫ. ⁊ insti. de re. diui. §. apium. si apes in arbore tua consederint anteq̄ a te alueo includentur: non magis tue esse intelliguntur q̄ volu cres que in tua arbore nidum fecerint. ideoqꝫ si alius eas incluserit. is eaꝝ do-minus erit. Hec ibi. Vn̄ has reliquias tanq̄ apes nutu diuino taliter publica-tas. ⁊ in nulli⁹ videlicet homis vl' hominū bonis ꝯstitutas: per Thuricen̄ sunt venerabil'r collecte ⁊ incluse ⁊ vsqꝫ modo ꝯseruate. Et aūt eccl'ia siue mōasteri um alias res videlicꝫ nō sacratas possidere et suas dicere proprias ꝓprie dicere valeat. videtur exp̄ssum de re iudi. Abbate sane. li. vj. de testa. Requisisti ⁊c. cum infinitis concor. Multum autē differunt res ꝓphane siue nō sacre. ⁊ sacre et reliquie. Nam res prophane vendi possunt cū moderatione. vt de re. ec. non alie. q̄si p totū. et res sacre vt sunt calices. cruces. thuribula. ⁊ libri. vendi pn̄t tempe necessitatis vt puta ꝓ redēptione captiuoꝝ. vt insti. de re. diui. §. Sacra. Nā hoīm animo q̄buslibꝫ rebus ꝑponēde sunt. vt. C. de sacrosā. ec. sancim⁹. Itē ꝓpt' debita si q̄ hꝫ eccl'ia. vt in autē. de ali. emphi. §. Hoc etiaꝫ sup ipsis. coll'. ix.

Item ꝓpter alimenta paupeꝝ. vt. xij. q. ij. Aurum habet. et ita factū est tempore Martini pape in hospitali sancti Johānis lateranen̄. vbi procuratores de cō silio bonoꝝ virorū vendiderūt tempe famis. nō tantū calices: sed alias res sa- cras. ⁊ cū hoc possessiones vt p illū annū conseruarēt paupes. et expost tempe fertilitatis hmōi pcuratores nutu diuino facti sunt ditiores. Nunc ad proposi tum reuertamur. sed reliquie que nullo casu possunt emi vel vendi. vt de reli. et vene. sanc. ij. Libere tn̄ possunt donari ⁊ distribui p sacra loca ⁊ ad altaria cōse cranda hincinde reponi. vt de conse. di. j. Placuit. et furtim ab infidelib⁹ et ab alijs locis vbi in veneratiōe nō habentur subtrahi: prout pdictum est. Sz nūc ad ꝓpositū veniam⁹. publicū est autē ⁊ notoriū put pmissum est in themate q iste sacratissime res videlicet reliquie in monasterio heremitaꝝ pdicto irreue- renter. nō ea qua decuit honorificentia per diuinū cultum ⁊ diligentia debita cum custodia detente sunt ⁊ tractate. Vn̄ quia mōachi media nocte nō surge- bant ad confitendū dn̄o sup iudicia iustificatōis sue. Ps. cxviij. et cōgruis ho ris matutinū ⁊ completoriū nō canebāt. sed dormiebant sicut milites qui sepul crum dn̄i custodierūt. regem glorie perdiderūt. vt Math. xxvij. ⁊ ideo pdiderūt dn̄o disponente: christi corone spinā: ⁊ christi matris ⁊ christi martyrū reliqas. Expedit em̄ reipublice ne quis re sua male vtat̄. i. ad rem publicā pertinet de- fendere res ne ipsis aliqs male vtatur. vt dicit̄ de seruis. quia homines sunt. ne p dn̄os intolerabil̄r: inhūaniter: ⁊ crudeliter tractent̄: p imperatorū remedi um defendunt̄: si ad sacrā edem vl̄ ad statuas principū confugiūt. vt insti. de his qui sui vel ali. iu. sunt. §. ij. Sic in proposito: quia domin⁹ summ⁹ impera tor omnipotēs rex regū vidit reliquias seruoꝝ suorum: imo matris sue crudeli ter tractari. disposuit vt ad edem sacrā vel ad statuas principis videl'z Karoli magni impatoris qui fuit fundator ecclesie Thuricen̄. ⁊ institutor statuaruz et columnarū ibidē gloriosissimaꝝ. Et igit̄ iuxta tenorē ⁊ auctem dicte legis con fugierūt. vt ibidem auxiliū p excellentissimū diuinū cultū cōtra seuitiā et inhu manitatē prioris dn̄i videlicz abbatis ⁊ monachoꝝ venerabil̄r acciperent. Cō stat eni q monachi dicti monasterij cū gentib⁹ q dn̄ant̄ eoꝝ fuerūt ingratissimi tantoꝝ bn̄ficioꝝ et munerū dei: qb⁹ ab antiqs dotati fuerūt. ⁊ p hoc se viciosos ſm canonū et leges et detestabiles deo et hominib⁹ constituerūt. xij. q. ij. Octa ua. Et hoc maxime ex eo qr reddebant mala p bonis ⁊ nō bona pro bonis. vt xxiij. q. iij. Sex differentie. et ideo iusto iudicio dei omnipotētis sunt priuati tanto munere libertatis: vt tante reliquie nō quiescerēt in sue finib⁹ vniuersita tis. xxij. q. v. De forma. circa fi. de dona. c. vlt. C. de reuo. dona. l. vlt. Quis au tem dubitat put colligit̄ ex pmissis q fur q furat̄ alueum cū apibus: teneat̄ ad restitutionē: sed postq̄ deportauerit ⁊ in alium locum collocauerit. et si expost apes man⁹ suas euaserint. et per aliū in suis vel alijs arboribus capte ⁊ inclu se fuerint: domino primo qui prius perdiderat nil iuris in eis cōpetit. Sic si- militer si qs vrsum vl̄ ceruū in domo tanq̄ domesticū nutriuerit. et his qui hu iusmodi bestiā de domo nutrientis clam surripuerit furtum cōmittit ⁊ ad resti tutionē tenet̄. sed si expost hmōi aīal man⁹ illi⁹ fur̄ euaserit ⁊ nemorib⁹ se appli cuerit. expost iteꝝ capiēt̄ erit. qr in nulli⁹ bonis ꝯstitutū fuit. ⁊ sic de alijs feris quibuscūq iuxta pallegata. Sic sil̄r hic d reliquijs: ⁊ vltimo apphēdēs dicat cū xpo Joh. vj. Et oē qd dat mihi pr̄ ad me vēiet: ⁊ eū q vēit ad me nō eijciam foras. hec est eni voluntas eius q misit me patris. et omne quod dedit mihi pr̄ nō perdam ex eo. Et nunc redeamus ad ꝓpositum. Est eni veritas et publica

vox et fama ꝙ in Alemania supiori nõ est ecclesia tam glorianter diuino cultu diurno siue nocturno iugiter ornata siue fulscita. sic̃ ecclesia maior Thuriceñ. et econtra nõ est monasteriũ in tota Alemania supiori vbi tã negligenter fraudulenter: ⁊ desidiose diuĩa celebrent̃ officia. quia raro vł nunq̃ꝫ nocturna et tepidissime diurna ibidem peragunt̃ ministeria debite vel rite ẜm regulaꝫ sancti Benedicti celebranda. Vñ ꝓpe scriptũ est. Maledict⁹ oĩs qui facit op⁹ dñi negligenter. Hiere. xlix. de offi. archip̃. Ministeriũ. in glo. ⁊ antiq̃ glosa dic̃ pro negligẽter fraudulenter ⁊ desidiose. de quo ad ꝓpositum pulcre ꝑ Greg. moraliũ. ix. c. xix. Et qđ quis nõ diligit: de facili contẽnit. xx. q. iij. Presens. Sꝫ propter cõtemptũ benedictionis dilexit maledictionẽ. videlicet abbas cũ monachis. prout Judas scarioth: de quo istud est dictũ Psal. cviij. et sequitur ⁊ veniet ei. scꝫ abbati cuꝫ monachis et noluit bñdictiouẽ ⁊ elongabit̃ ab eo. ⁊ experientia rerum magistra est pre foribꝫ. Nam abũdat hoc monasteriũ cum abbate gloriosis possessionibꝫ fructibus ⁊ ꝓuentibꝫ. et insuꝑ infiniti auri et argenti ponderibꝫ ꝑ singulos dies peregrinoꝝ oblatis manibꝫ sed benedictio ipsorum vertitur in maledictionẽ: ⁊ oratio ipsoꝝ in pctm̃. lxxxi. dis. Si qui p̃sbyteri. qꝛ cõtinuo egent ⁊ minuũtur omĩ bono. Nam possibile foret ꝙ ꝓpt̃ oblationũ multiplicationẽ hoc monasteriũ auri ⁊ argenti laminis tegeret̃. sed heu vix demeritorum suoꝝ culpis exigentibꝫ tegul̃ ligneis contra tempestates ꝯſuatur. Et vt ad ꝓpositũ veniam⁹. nõne cõmunissimũ iur̃ ẽ ꝓuerbiũ ꝙ p̃uilegiũ meret̃ amittere qui cõcessa sibi abutit̃ potestate. vt de p̃uil̃. Tuarum. de sen. exc̃. Cõtingit xj. q. iij. Priuilegiũ. de regu. Licet. et etiã ꝑdit̃ priuilegiũ ꝓpt̃ delictũ. xxv. q. ij. Ita nos. Item ꝓpter ꝯtractũ factũ. de priui. Si de terra. Et si bñ consideras hec autoritas q̊ ad deũ ⁊ homĩes est sincera veritas. Hoc videbatur in Juda scarioth p̃dicto cũ esset de nũero apl̃oꝝ ꝓpter delictũ priuilegiũ apostolat⁹ amisit ⁊ episcopatũ eius accepit alter. videlicꝫ Mathias. ps̃. cviij. Vñ quia tota potestas monasterij ad abbatẽ ꝑtĩnet. vt. xviij. q. ij. Nullũ. ⁊ ei est obediendũ: etiam si dubiũ esset mandatũ. vt. xxiij. q. j. Quid culpat̃. al's est. §. sub. c. Noli estimare. imputat̃ sibi si male regebat. custodiã quoqꝫ debitam negligebat. Et igitur sanguis subditoꝝ exquiritur de manibꝫ suis. de offi. ordi. Jrrefragabili. Vigilantibus ergo ⁊ nõ dormientibꝫ iura subueniunt. ff. ex qui. cau. manu. l. Non enĩ. ff. de eden. Veluti. Unde dixit Goffr. in sum. de offi. custo. rudibus emeriti nouis preferũtur antiqui. alle. lxj. dist. Quid proderit. ⁊. c. Statuim⁹. et. c. Nec emerit̃. Item scriptũ est. Cessante causa cessat ⁊ effectus. vt legit̃ et notat̃ de iureiur̃. Et si christus. cum ꝯcor. ⁊ fuit causa in dicto monasterio principalis deuotio per exquisite celiberrimeqꝫ religionis obseruantia. ꝙ tam priuilegia q̃ꝫ indulgentie cum reliquijs collate quondã sunt in tanto loco horroris et vaste solitudinis. effectualiter propterea cõgrueret vt principali remoto. domin⁹ accessoria remoueret. poti⁹ enĩ considerãda ẽ causa facti q̃ꝫ ip̃m factũ. xv. q. j. in fi. xxiij. q. viij. Occidit. de accu. Cũ dilect⁹. ff. de fur. l. Vez. Nõ em̃ dubitam⁹ dũ quid ꝑ p̃ncipem p̃ijssime ꝯcedit̃ dũ vergit in abusum. venit retractandũ. et quod in se erat bonũ ꝑ abusum fit malũ. Ita notabil̃r notat Jo. monachi in. c. Detestanda. de ꝯcess. pre. li. vj. Et ex p̃missis notabil̃r colligim⁹ ꝙ princeps videlꝫ omĩpotẽs dñs hos monachos ⁊ gentes videlꝫ Switeñ priuari voluit tanto thesauro reliquiaꝝ ꝓpter ineffabiles ingratitudis excessus ꝓut prediximus⁹ de rebellibus vrbis Mediolaneñ ciuibꝫ. Posito autem ⁊ non concesso ꝙ Thuriceñ metu p̃dictoruꝫ iurium videlicet de distractis reddendo lo-

quentiū viderent̄ retorqueri pro restitutione reliquiarū. faciant ergo ꝓut Argentineñ faciūt canonici. contra quos Gregorius nonꝰ creatus de anno domini. M. ccxxxij. scripsit decretalē Venerabil'. de ꝑben. sup eo ꝙ tantū illustres ꝛ nobiles ꝛ liberos recipe voluerūt in canonicos: qui p ducentos ānos et vltra non aduerterūt nec hodie aduertūt: sed auctoritate ꝓpria in suis obseruatiōib᷒ et statutis ꝑsistunt. quia tantū ius sibi competere ꝑsumunt: quantū autorizando defendere queūt. Nam ꝛ imꝑator dicit lamentādo. potentiorib᷒ pares esse nō possumꝰ. vt le. ꝛ no. ff. de alie. iudi. mu. cau. fact. l. Quia etiam. sup concor. in glo. que narrat insup q̄ndā sapientē dixisse contra maiorē vel potentiorē leges nemini ꝑstant honorē. ꝯcor. de maio. ꝛ obe. Cum inferior. Non est em̄ nouum ꝙ m'lta fieri nō deberent: facta tñ tenent. de regula. Ad apostolicam. vbi expresse ꝓhibetur ne fiat professio infra ānū ꝓbationis. professio tamē si fuerit facta tenet. ꝛ. xvij. q. j. Nos nouimꝰ. vbi comes Bonifacius votū fecit de castitate seruāda: ꝛ strictissime ꝯuandū fuisset. sed quia ꝯtraxit matrimoniū: noluit Augustinꝰ ꝙ vxor debito defraudaret̄. Hoc quoqꝫ p me Felicem cātorē Thuriceñ decretoꝝ doctorē multū inutilē: completo consilio ꝛ solerter petito ciues Thuriceñ precib᷒ illustris ꝑncipis Alberti ducis Austrie ꝑsonal'r supuenientis cōuicti ꝛ reliquias ꝑdictas cū suis conseruatorijs conseq̄nter in festo Penthecostes restituerunt Anno. M. ccccxlviij. supra descripto.

Finis.

Contra quendā supbū cl'icū. Epl'a eiusdē

Felix cātor ecclesie Thuriceñ. sola

f

peritorum patientia studij Bononieñ decretoꝝ doctor inutilis Jacobo cognominato Pürlin Canonico abbatie Thuriceñ. salutem et spiritū humiliorem. Scis forsitan ꝙ erubescit lex filios castigatores parentū: et cum sit pater honoris ꝛ sit pater etatis cuius canicies est gloria senū. De q̄ dixit Salomō. Coram cano capite surge. et honora personā eius. et seniū in antiquo rustico tantū imꝑatorꝭ auctoritate venerat̄ qđ iurisperitus ex verbis suis argumentari iubetur. vt. ff. de le. iij. l. si chorus. §. j. Et igit̄ inclitus vir gloriabat̄ videlicet Eleazarus. de q̄ scriptū est ꝙ cogitare cepit in angustia etatis ꝛ senectutꝭ sue ꝑeminētiaꝫ dignā ꝛ ingenuā nobilitatꝭ caniciē ꝛc̄. ij. Macha. vj. cui caniciei tu p spm̄ ductꝰ in desertū caliginis in me nō detulisti. sꝫ ex increata tibi supbia ꝛ ambitiōe in lōgitudīe dierū meoꝝ inhonorasti. ꝛ fortassis seductus ꝑdicti spūs rubigine sublimiorꝭ gradus celsitudis apice ꝑ cōsortib᷒ tuis: te vnctū oleo putasti leticie. et ꝑ'tim ex eo: qꝛ de pr̄e q̄ te genuit coronato ꝓcesseris. ꝛ ꝙ mater tua fuerit sponsa regū regis ac conseq̄nt̄ tu sil'r ī capite coronā cū vestitu deaurato circūdata varietate portare presumpseris. ꝛ ideo corde et animo mirabil'r elati sunt oculi tui ꝙ regali ex progenie ꝛ stirpe dauid te laudabil'r exortum videaris refulsisse. Nam et olim principes ꝛ reges fuerūt sacerdotes. et pleriqꝫ sacerdotū erant reges et maiores regibus. et regum sacerdotūqꝫ permixta fuerunt culmina tribus ꝛ vsus: vt xcvj. dist. Duo sunt. et insup filius regis rex dicitur ꝛ illustris. licꝫ regni nō habeat potentatus. xxiij. q. j. c. vlt. Ex his in cordis tui sacculo: licet pertuso col-

lectis rõnabilib(vt credebas)argumẽtis tanq̄ȝ ſapiens apud ſemetipm q̄daȝ vane pſumptionis cõuolutione turbinis quoqȝ reuolutione perplexus cum ſis als ſimplex clericus et nullius facultatꝭ arte graduatus.licȝ in ſtudijs ō patre tot habueris expenſarũ vſus ⁊ abuſus. ſicut plericqȝ quib9 inſignia dignitatis eximie fuerant aſſignata venerabilꝭ doctoratus. Sed tu vero odiſti diſciplinã et pieciſti ſermones magiſtroꝝ retrorſum ⁊ auſu temerario nup tangebas mon tes vt fumigarent. ⁊ oriebaris mane ſicut lucifer: vt celi gl'iam tuam enarrarẽt Sed quia ſcriptũ eſt: qui ſe nõ noſcat: vicini iurgia poſcat. Et igiꝭ q̄ntuȝ in te fuit. hũiliaſti in terra vitã meã. ⁊ collocaſti me in obſcurꝭſic̄ mortuos ſecli. attñ propterea nõ eſt in me anxiatus ſpiritus meus: nec turbatuȝ eſt in me cor meũ. quia memor fui dierũ antiquoꝝ ⁊ meditatus ſum in operib9 tuis. quia os tuũ abundauit malicia. ⁊ lingua tua cõcinnabat dolos. et exiſtimaſti inique ꝙ ero tui ſimilis: et ego arguam te et ſtatuã contra faciem tuam. put infra tibi decla rabitur clarius. Unde ⁊ domin9 menſionẽ faciens Loth per moyſen loquiꝭ di cens. Ingreſſus es q̄dã vt aduena nũquid vt iudices. iij. q. vij. Leges. et Gene ſis. xix. ſic tu alienigena iudicare pſumſiſti precipitanter: ⁊ aſſeruiſti poſt mlta ſublimiter prolata me patenter fore reputationis nullius: cum vtiqȝ ſim in ec- cleſia pdicta tali munificentia dotatus: ad quã tu aſpirare non audes. ⁊ ineui- tabilibus tibi vicijs palam obſtantib9 ꝙ vnq̄ȝ ad huiuſmodi eccleſie cautionẽ tibi pateat liber acceſſus. Atta men fortaſſis alios preſumis reputationis ina- niſſime faſtus in quib9 gratulaꝭ gnariſſime genitoris tui potẽtatus. q: ꝯcerniꝭ frequens mercator ⁊ feruentior maſſarius ⁊ hactenus ſperauit in multitudine diuitiarũ ſuarum ⁊ pualuit in vanitate ſua. ⁊ de quo ꝓxĩſſime dicit beat9 Hie ronim9. lxxxviij. diſ. c. Negociatorẽ clericũ: ⁊ ex inope diuiteȝ: ⁊ ex ignobili glo rioſum: quaſi quandã peſtem fuge. ſed tu nihilomin9 ꝓterea eundẽ non refugꝭ ſed informatiõis cauſa ſibi perpetuo cõmoraberis. quoniã ſepe patrem ſequiꝭ ſua proles vt patri ſit ſimilis. Sunt tñ diuinãtes certis ex ꝯiecturis ꝙ tu tan q̄ȝ baſiliſcus viſu diſſipabis ſupbo oculo q̄ inſatiabili corde pater tu9 accumu- lauerat in terra obliuionis. ſpretu tuo tamen nõ obſtante ſum(licet imerito)do ctor antiqu9. et ad inſtar quiritũ qui licet ſenio grauati ⁊ militares raro vꝭ nũ- q̄ȝ pfecerũt actus. attñ ꝓter balthei dignitatẽ ſtatus ipſoꝝ iubeꝭ honorificãd9 honore quoqȝ tali qui magꝭ fm Phm in honorãte q̄ȝ in honorato videaꝭ cõmẽ dand9. Hec aũt ptenſa circa me tue vilificatiõis eſtimatio apð te et tuates cũ auctoritatis puerbioꝝ/chriſti cõmuniſſima: imo ãtiq̄ſſima ꝯcordat obſuãtia q̄ caueꝭ vt null9 ꝓpha acceptus ſit in patria ſua. Uñ pater tu9 exul in puintia per me Cantorẽ predictũ: pmotus aliena: ⁊ ego per te qui eadẽ cenſeris pſona: cũ patre cõculcatus in natiõis loco ⁊ naturali patria. Nam puerbiũ dici ꝯſueuit ꝙ hoſtem ſemp emit qui furẽ de cruce redemit. de q̄ clarius ſcripſi i libro de cõ ſolatione iniq̄ ſuppreſſoꝝ. et igiꝭ quidã exptus ait. Multum deliro: ſi cuiqȝ pla cere requiro. Omnia q̄ potuit: hac ſine dote fuit. Quia videlicȝ alij dixerũt de chriſto. quia bon9 ẽ. alij dicebãt non: ſȝ ſeducit turbas. et igiꝭ apud ſuates fuit patibulo crucis ſuſpẽſus. et apud gentiles ⁊ exteros magne gratitudinis hũa- nitate cũ multiplici laudis ⁊ honoris magnanimitate fuerat mirifice glorifica tus. Sic ille iuris monarcha glorioſus videlicet Johannes andree in ciuita- te Bononieñ qua nat9 eſt multiplꝭr pſecutus: ⁊ occiſis demũ filijs ſuis ibidem in ſtudio felici paduano relegat9 degebat: venerabiliter magnificatus. et ſic de infinitꝭ dicerem9 ſi fuerit opus. ſed breuitatis benignitate ad vlteriora fiat pro

cessus. et nimirū si tantillus ego per cōuicaneos fuero (preter tn̄ honoris deni-
gratione) reputatione diuinitus. quia crudelis est qui negligit famā suam cer
tificatus. Nā rarū carum: vilescit quotidianū. ⁊ signa dn̄i assiduitate viluere.
de q̄ sinceri⁹ scripsi in tractatulo de iubileo. ꝓpter tamē naturale viciū: qd̄ ſm le
ges nulli videt̄ imputandū. decreui taliter tibi competēter fore parcendū. naꝫ
qd̄ natura negat nemo feliciter audet. Nam si lupus rapax fuerit et vulpis do
losa atqꝫ serpens astutus. nō est admirationis impetu. collisis dentibus mur-
murandū. ⁊ ꝓpterea hec ⁊ vberiora cognouit Salomon Sap. iiij. Postqꝫ ca-
stam descripsit generationē cum claritate que ꝑcedit ex his quos deus ꝯiun-
xit: ⁊ hacten⁹ hmōi separe nō licuit. et igit̄ inq̄t Immortal' em̄ ē memoria illi⁹
vicꝫ generatiōis. qꝛ apd̄ deū nota ē ⁊ apd̄ homies ⁊c̄. sꝫ de incaste generatiōis
exordij subiūxit ꝓpagatione. sic inferēs: sꝫ adulterine plantatōes nō dabūt radi
ces altas: nec stabile fundamentū collocabūt. ⁊ si in ramis in tp̄e germiauerit
infirmiter posita a vento cōmouebunt̄ ⁊ a nimietate vētoꝝ eradicabunt̄. ꝯfrin
gent̄ em̄ rami incōsūmati ⁊ fruct⁹ illoꝝ inutiles ⁊ acerbi ad mādu cādū. ⁊ ad ni
hilū apti. ex iniq̄s eni oēs filij q̄ nascunt̄ testes sunt nequitie aduersus parētes
in interrogatiōe sua. Hec ille. Ac si diceret ꝙ filij iniq̄tatis sunt probatiōes pa
rentū turpitudinis. Vn̄ idem ibidē. c. iij. Ab iniquo thoro semen exterminabit̄
et si quidē longe vite erūt in nihilū cōputabunt̄. ⁊ sine honore erit senectus il-
lorum. natiōes em̄ inique dire sunt cōsummatiōis. de quib⁹ copiosi⁹ scripsi nu
per in libro de nobilitate. c. xiiij. §. penult. vn̄ Ecci. xij. Quis miserebit̄ incanta
tori a serpente ꝑcusso ⁊ omnib⁹ qui appropriant bestijs? Sic ⁊ qui comitatur
cum viro iniquo ⁊ obuolutus est in peccatis eius. hec ibi. Ac si diceret. Null⁹
miserebit̄ appropinq̄ntib⁹ bestijs ⁊ viris iniq̄s. nōne cogitauerūt mores ipsorū
prout Boeti⁹. ij. d̄ cōsol'. ꝓsa. ij. loquit̄ de fortuna lapsoꝝ. vnde qui tangit picē
inquinabit̄ ab ea. Ecci. xiij. et igit̄: ⁊ si tu me lesisti: nō personā sꝫ ꝑsone naturā
notabo. que quod suuꝫ fuit produxit. Et insuper ex alio. si ꝑ te diminut⁹ fuero
conditionū: vtiqꝫ tuarū ꝓprietatib⁹ notāter ascribo. Nam iuxta Tulliū in lib.
vetere rhetorice: nomīa sepe correspōdent rebus ⁊ mores hominū congruenter
assimilant̄ eoꝝ nominib⁹. prout qui lepus dicit̄ frequēter lepidis gestib⁹ molli
ti sunt sermones eius suꝑ oleum: ⁊ ipi sunt iacula. et sic cōmuniter dicimus de
lupo. lince. vulpe. coruo. necnō sine cura. curuo. recto. vel odio duro ⁊ similib⁹.
et hi sepe cū suoꝝ nominū dirigunt̄ modulo. ꝓut in libro p̄dicto de ꝯsolatione
sincerius illustrabo. Vn̄ tibi dicā cū Esau frēm suū increpando dicente. Iuste
vocatū ē nomē tuū iacob. supplantasti em̄ me en altera vice. Gen̄. xxvij. Iacob
enim supplantator ſm Hiero. interp̄tatur. et ipsum in vtero mr̄is bella gessisse
scriptura testat̄. Ast insuꝑ ex alio si tue sagacitatis curialitas discretiōis orna-
tu caruit. ⁊ me tibi seniorem supplātare voluerit. et hoc in viridi ⁊ quid in ari
do fiat humilitas mea perpenderit. sꝫ hoc simil'r ex vi tui cognitiōis lege Tul
lij p̄dicta. hoc fieri quasi necessariū fari cōiectura. et pitagorica enclidica tra-
ditio d̄monstrauit. sed qualiter hoc intelligat̄ industria cuiuslibet interp̄tant̄
sincere declarabit: vt ecce. nam ex cognomis denotatiōe vocitaris rusticellus:
quasi ex significatōis signāter demōstratiōe dicat̄ diminutiue modic⁹ aut par
uus seu exiguus vl' exilis rusticus: cum et genitor tuus rusticoꝝ: imo rusticello
rum propagatiōe fuerit procreatus. Rusticus aūt dicit̄ a rure. imo potius a ru
ditate. quia natural'r rudis inertia crude semꝑ latet in interioris ipsius veller̄
subsistentia. ꝓut dicit Gratianus. xlix. dis. §. j. Nihil em̄ est impudentius arro

gantia rusticoꝝ qui garrulitatē: autoritatē putāt: ⁊ parati ad lites in subiectos tumide intonāt: qḋ ex arrogantia ꝓuenire sup̄bie: manifestū est. sup̄boꝝ autem conditio singl'aris est. nā natural'r oīe simile diligit sibi sil'e. sup̄bus aūt odit elatū. Vñ quidā. Vngentē pungit: pungentē rusticus vngit. Et q̇dam alius. Rustica gens: optima flens: pessima gaudens. Vñ iuxta iurꝫ decretū. naturam sui ꝑncipal' sequit̄ accessoriū. vnde fortassis tu rusticelle min⁹ offēdisti cū nō rusticus magn⁹ sed minim⁹ fuisti. vt quidā sagax potentia pollens ad ꝓterue gentis Switensiū pretorē siue semideū qui Reding lingua sua cognominabatur id est reda minima: q̄ et redicula siue vilis currus: rotell' duobꝫ tantūmō videt̄ fulcitus: dū debito nimisq̄ȝ suo ⁊ alieno rigorosus ꝑpl'o dn̄abat̄ crudeli⁹. ⁊ si q̄driga fores inq̇t q̄ q̄tuor rotis vehit̄: toti⁹ mūdi machina ꝑ tui furorꝫ seueritatē supprimeret̄. sȝ q̄ nō reda siue q̄driga sȝ redicula notaris: in tante domīatiōis pompa formal'r cōtentari iuberis. Vñ ⁊ tu si rustic⁹ ⁊ nō rusticell⁹ vocitareris intolerabili ruditatis liuore: q̄ natural'r ex instinctu sup̄iorꝫ videlicȝ Saturni vel vrsi maioris instigat⁹ potenter incitareris. de q̄ rusticitate scripsi latissime c. xxxij. in li. de nobilitate. Tu aūt minime cōtent⁹ in p̄sumpte sublimitatꝫ fastigio vt te credas regalis ꝓsapie filiū. sed insup̄ summi pontificis q̇ dr̄ xp̄i vicarius de⁹ in terris: ⁊ ꝑnceps regū terre q̄si q̇dāmodo violēter vsurpas mysteriū Nam idē in singl'oruȝ in summe plenitudīs signū ptātis: ⁊ vt videat̄ nō purus hō sed tanq̄ȝ angel⁹ missus a deo in creatiōis sue: summa celebritate. mutat nominis. agnomīs ⁊ cognomīs omen prioris substantie. sic tu (nescio recenter q̄ gratularis molimine) cognomen tuū p̄dictū vicȝ rusticelli mutasti. ⁊ aliud tibi placitū de quodā nobilitatis castro ⁊ rusticitatis nature penit⁹ ꝯtrario. et a te et genitore tuo nunq̄ȝ viso auctoritatis ꝓprie ꝯtumacie fraudulēter vsurpasti. q̄ fortassis ꝺ genitorꝫ ꝓprij cognoīs vsu. ex arrogātia radicali verecūdiā ꝯtraxisti. ⁊ te tal'r improbe sibi ꝯ decalogi p̄ceptū p̄ferre voluisti. qu ē tñ p̄rēm pridie aucte moderni pontificis summi iudicē tibi miracl'ose in ꝓprijs causis. ⁊ te notariū in eisdē corā eodē p̄re tuo ꝯ iudicis decretū subtil'r ꝯstituisti. ⁊ in h̄ papā et eius cancellariā decepisti. Sȝ si sincere reuoluit̄ hoc ꝓbleuma: tal'r resolui videt̄. Nam p̄r in tali dignitatꝫ officio videt̄ ꝯstitut⁹ ꝙ ē iudex ⁊ ꝯ̄suator aucte sedis ap̄l'ice illi⁹ eccl'ie collegiate vbi fili⁹ ꝯcernit̄ p̄bendat⁹: q̇ cōiter corā patre tanq̄ȝ scriba fungit̄ officio tabellionat⁹. Et forsitan (cū nihil fiat sine cā) nihilo min⁹ elatiōis tue viscera vident̄ interne cōmotissima: qm̄ tu ꝑ ip̄m p̄rēm tuum sanctoꝝ ꝯcitatiōe canonū turpitudīs tali sis macl'a denig̃t⁹: ꝙ irregularitatis nota fuerꝫ tal'r ꝯspsus: ꝙ in miserabilē eccl'ie s̄uitutē videbaris venūdat⁹. et ꝙ igit̄ sacroꝝ fuisti ministerioꝝ admīstratiōe ꝑuatus. et lege Mosayca ad instar Moabitarum et Amonitaꝝ vt in eccl'iam nō intrares vsq̄ȝ in decimā extitisti generationē ꝯtaminat⁹. ⁊ insup̄ imp̄iali sanctione: p̄rna ⁊ q̄libet alia successiōe et alimētoꝝ exhibitione nec nō ꝯstitutiōe municipali siue politica secularium functiōe dignitatū fuisti destitut⁹. ⁊ insup̄ parentꝫ appellatiōe nō nomināꝺ⁹. ⁊ a paternis bn̄ficijs excludēꝺ⁹ ē nō fili⁹ aut natural'. sȝ a stirpe dānata sis vocitand⁹. ꝓut hec et alia colligi vident̄ in Spe. de succes. ꝟ. Nunc de naturaliuȝ. et seq̄n. vt ꝯueniēter lamēterꝫ: ꝙ tua sine culpa: nō tñ sine cā tal'r portauerꝫ iniquitatē p̄ris ꝯ ꝓp̄he traditiōes Ezech. xviij. c. Et vtiq̄ȝ sp̄ū rōnabil'r tribulabaris. Attamē vt reuertamur ad ꝓpositū. scis ꝙ cōmittēs nomīs mutationē in legis Cornelie ꝯtemptū de crimīe falsi: patiet̄ correptionē. Expedit em̄ reipublice ne q̇s re sua male vtatur. sed nihilomin⁹ his omībꝫ nō obstātibꝫ opiniōe tua

muniris causarū prerogatiuis patēter notabilib⁹. nā τ tu plus ꝙ papa ab vtroq; parēte qdāmodo iure hereditario: vt dicas cū Paulo. Si radix sancta τ rami. ad Ro. xj. et insup in ꝑsona ꝓpria mun⁹ cōsecratiōis cōsecutū mltiplr cōfortasti. τ q̄si triplici funiculo q̇ difficile rūpit mirabilr collocasti. Et ꝓpt̄ea nō mirū dictu si tuā vrinā nō ad latrinā in supabūdātis signū ꝑsumptiōis colligi fecisti i bn̄dictiōis aquā asprimā. Sz his vt puto ꝓ cuiuslibet nr̄m τ alioꝝ arroganter supboꝝ stat⁹ hūilitate. τ errātiū in via moꝝ correctōe: τ nō aliter nec in alic⁹ cōtēptū sufficiēter trituratis ꝓut silr epl'a. xxj. ad quendā clericū nimis superbū transscripsit Petr⁹ blesenſ. τ vt vltima corrn̄deāt ꝑmis. salutē τ spm̄ humiliorē preoptatas in patientia feliciter dignet inspirare q̇ potēs ē mgr̄ humilitatis in trāquillitatis sinceritate. Uale. Datum anno Jubileo.

Finis.

Forma appellatiōis ꝯ Cardinalem qui in Germania vellet intrare ecclesiam cathedralem.

Agnus sctūs Paulus vas elcōnis m vere digne gl'ificand⁹: spūsscī gr̄a fulcit⁹. appellatiōis munimie q̄si uit instāter τ obtinuit cōparere corā terreni ꝑncipis supioritate iustificād⁹. τ h̄ in finē τ euētū si q̄s ꝑ Petrū coapl'm suū imo ꝑncipē apl'oꝝ aut ipsi⁹ successorē aut alios terre ꝑncipes τ ptātes guaret. hoc remedio ꝓueniret restaurād⁹. cui⁹ exēplo cūcta ꝑ mūduz mr̄is eccl'ie mēbra violēter aut iniq̄ seu negligenter oppressa: nō ad iniq̄tatis defensiōez. nō ad rebelliōis istaurationē. sed ad Felicl innocētie ꝑsidiū ac ad suffocate iustificatiōis auxiliū. hoc saluberrimo vicz ꝓuocatiōis rite cōfidenter ex vtriusq; iuris gremio laudabilr fundato. freq̄nti⁹ vteretur firmamēto. τ ꝑsertim in his vbi ꝑnceps humaniter circūuentus ꝑ importune deꝑcatiōis instātias. q̇b⁹ sepissime decipit nunc mortaliū iudicij potentat⁹. Sz dū cōiter ad sincerissime: mēs ꝑncipis ꝓuehit passim discussiōis apparat⁹. apparebit expienter molestissimi ḡuaminis insult⁹. et sperati releuamis partiū patēter resultat succursus. Hinc ē ꝙ ego Bernhard⁹ sindicus et ꝓcurator ac sindico τ ꝓcuratorio noie reuerēdi pr̄is τ dn̄i Martini electi eccl'ie Brixieñ animo τ intētiōe appellādi τ ꝓuocādi ad ꝓximū supuēturū generale seu vniuersale: aut ycomonicū cōsiliū ꝓpono τ dico in ꝑn̄tia oīm et singuloꝝ dn̄oꝝ ꝑpositi: decani τ canonicorū dicte eccl'ie hui⁹ occasione capitulariter congregatorū τ corā te notario publico τ testib⁹ tanq̄ personis fidedignis. ꝙ licz nup ꝑdictus dn̄s me⁹ concordit seruatis fuādis per Capl'm iā dictum in epm̄ eccl'ie ꝑdicte Brixieñ fuerit electus. τ per decretū electōis in forma solita: stiloq; cōsueto: ac iuris traditionib⁹ armato sanctissimo in Xp̄o pr̄i et dn̄o dn̄o Nicolao diuia ꝓuidētia papa q̄nto. pro recipiendo cōfirmatōis beneficio directū infra tēpus a iure statutū ꝑ venerabiles ad h̄ ꝓcuratores τ nuncios cū mādatis sufficiētib⁹ special'r deputatos. solēnit ꝑn̄tatus. τ in his oīb⁹ et singulis ꝯcordie necnō dispositiōis modis: ꝑ dictū dn̄m nr̄m dn̄m papam τ eius legatū de latere cardinalē vicz reuerēdissimū in xp̄o pr̄em τ dn̄m dn̄m Johannē sacrosancte Romane eccl'ie cardinalē ad nationē germanicā de latere missum plena in ea parte auctoritate τ ptāte munitū. τ pro ipa natiōe alemanica per gl'iosissimū ꝑncipē τ dn̄m nr̄m Fredericum Romanoꝝ regē semp augustū τc. plurimorū sacri imperij Romani electoꝝ. aliorūq; eiusdē natiōis tam ec

clesiasticorum ꝗꝫ secularium ꝓncipum consensibus accedentibꝫ conclusa lau-
data ⁊ accepta atqꝫ concordata post ml'ta ⁊ special'r in tali puncto in ꝗ difficul
tatis nr̄e scrupulꝰ residere ⁊ sic sonare videt̄ videlicet Item in eccl'ijs metropo
litanis ⁊ cathedralibꝫ etiā sedi apl'ice īmediate nō subiectis ⁊ in mōasterijs se-
di apl'ice mediate subiectis fiāt electiōes canōice ꝗ ad sedē apl'icam deferātur
quas etiā ad tp̄s cōstitutū in ꝯstōne Nicolai ꝗ incipit Cupientes.papa expe
ctet. Quo facto si nō fuerint p̄sentate vl' si p̄ntate minus canōice fuerint: papa
ꝓuideat. si ꝟo canōice fuerint: papa eas ꝯfirmet: nisi ex cā rōnabili ⁊ euidenti
de fratꝝ ꝯsilio de digniori ⁊ vtiliori ꝑsona duxerit ꝓuidendū ⁊c̄. ꝓut hec ⁊ alia
in dicta concordie ⁊ cōpositiōis lr̄a pleniꝰ cōprehēdunt̄ exp̄ssa. Cum autē sit
publicū ⁊ notoriū ꝙ anteꝗꝫ dn̄s meꝰ electus supradictꝰ īfra tēpus a iure et ex vi
prenotate ordinatiōis statutū electōis sue decretū p̄dicto dn̄o nr̄o pape p̄ntari
fecerit ⁊ cōfirmationē rite petierit. ⁊ oēm diligētie sollicitudinē sibi possibilem
et alia ꝗuismodo cōpetenter oportuna seruari ⁊ expediri fecerit ꝓut debuit. et
de ꝯtingētibꝫ ꝗntū in ip̄o fuerit nihil omiserit. nihilominꝰ tm̄ dictꝰ dn̄s nr̄ dn̄s
papa ad importunā ꝓut p̄sumit̄ instantiā: minime tn̄ certificatꝰ de meritis ele
cti: an modo seu forma cōcepte p̄sentāde ⁊ p̄sentate decreto electionis reueren
dissimo in christo p̄ri ⁊ dn̄o ꝓut fert̄ dn̄o Nicolao de cusa Cardinali tituli ⁊c̄.
et etiā ante lapsum tp̄is a iure statutū ⁊ eiꝰ termino minime ꝓut decuissꝫ ex p̄-
missis: expectato dictā eccl'iam Brixieñ contulit vt fert̄: ⁊ lr̄as apl'icas desuper
confectas ꝯcessit. ac alia fecit ꝗ ad hm̄ōi ꝓuisionē sibi videbant̄ oportuna. Et
licꝫ p̄dictus dn̄s nr̄ dn̄s papa. sinistre ꝓut p̄sumit̄ informatꝰ cōdictū et ꝯscp̄tū
concordie nullo modoꝝ seruauerit. ⁊ insuꝑ licꝫ digniori ꝑsone de ꝗ nō dubita
mus. tal'r ꝗliter ꝓut p̄mittit̄ ꝓuiderit. nō tn̄ viduate ꝓuidit ecclesie diuturnā
ipsius vacatiōis iacturā deplangēti. de vtiliori ꝑsona singul' sincere ꝑpensis
et aromatū quodāmō more tritis. attritis. ⁊ cōtritis vt purius redolebat puri
tas cōmixtiōis: īmo huic eccl'ie Brixieñ ꝑ talis p̄tense ꝓuisionis inculcatiōeꝫ
perpetuo venenū videt̄ patēter infusum. qꝺ multis rōnibꝫ expienter deductꝫ et
deducēdis cōcernit̄ refertū. Nam p̄mū cum ecc̄ia iā dicta sit cū omībꝫ suis fru
ctibꝫ. redditibꝫ. ꝓuentibꝫ. obuētionibꝫ. emolimētis ad sua castra villas. opida.
vicos. possessiones. curtes: ⁊ curias ꝑtinentibꝫ sub mero mixto: simil'r ⁊ imꝑio
necnō aduocatiōe. defensione. ⁊ tuitiōe serenissimi ꝓncipis ⁊ dn̄i dn̄i Sigis-
mundi ducis Austrie Styrie Carinthie et comitis Tyrol': ⁊ in hm̄ōi comita-
tus districtu cōstituta: ⁊ nisi pastor eccl'ie vacantis p̄dicte hm̄ōi principis bn̄fi
centia volūtatis quoqꝫ gr̄a nūc ⁊ in futurū fuerit munitus: eius nequaꝗꝫ pote
rit ꝑsistere pastoral' dignitatis. p̄ftim tp̄alis ꝓfectꝰ. ⁊ ꝯn̄ter sp̄ūalis ꝓficere nō
poterit administratiōis suffultus: cū vniꝰ siue alterius adminiculo antiquissi-
mis iure necnō rōne dictātibꝫ: nō ꝑseuerabit ꝯtinuatiōis vsus. Item cū castra
terraꝝ ꝗꝫ clausure tam ꝓncipis ꝗꝫ pastorꝫ p̄dictoruꝫ tal'r sint īmunitatibꝫ ⁊ mu
nitionibꝫ cōstricti sunt ⁊ cōmixti ꝙ ꝓnceps pastorē ⁊ pastor ꝓncipē si (qꝺ absit)
per dissensionis strepitū: molestatiōis cōuiciū turbulenter ingruerit. ineuitabi
libus imo inmortalibus possent se mutuo cōtricare sil'r ⁊ intricare terroribus
Itē si ꝗs pastor in dicti ꝓncipis constitueret̄ ꝯtemptū. nulliꝰ securitatis ⁊ tran
quillitatis ⁊ pacis. ꝑpetuo cōseꝗretur emolumentū. Hinc ꝙ pre ceteꝝ videt̄ ꝓ-
fundissimis animorū suspirijs memoriter ꝑpendendū. imo cordibꝫ xp̄ifideliuꝫ
perspicaciter reuoluendū. nam dū nuꝑ in sacrosc̄tā sinodo Basilieñ. ⁊ cū vber-
rime in sp̄ūsc̄ti gr̄a floruit. cōsultissimo fuit libramie ꝑ mūdi ꝑitiores et famo-

siores ⁊ expertiores ⁊ seniores. imo monarchas oĩm facultatũ ⁊ p̃sertim ꝑ sacre
theologie ꝓfessores ⁊ vtriusq̃ iurꝭ doctores crebrius in p̃ñtia dñoꝝ cardinaliũ
partim decenter annuentiũ magne maturitatis ꝓuidētia solēnit̃ auizatũ vt sa-
sacrosc̃tē romane ecc̃ie cardinalibꝫ alia q̃ꝫ ꝑ eccl̃iasticaꝝ dignitatũ siue bñficio
rum stipendia fierent sufficiētia ꝓuisiõis suffragia: cũ ꝑ tales q̃s hactenꝰ serua
runt morē: modũ ⁊ ꝯsuetudinē eccl̃ia ⁊ eccl̃iasticꝰ ordo ⁊ ecc̃iarum ministri ni-
miũ dissipati ĝuarent̃. ⁊ igit̃ ꝓinde fuit annotatũ vt eorundē cardinaliũ multi
tudo q̃ ꝓtunc ꝓut ⁊ nũc modũ excesserat ꝯgruitatis ad minorē nũeꝝ redigeret̃
cũ ꝓut iuris doctores: imo lucerne mũdi determiãrũt. ⁊ ptꝫ q̃ duo sufficerēt cũ
certus in iure nũerꝰ tãte sublimitatꝭ nõ videat̃ determiãtꝰ. ⁊ insuꝑ officia ad q̃
primũ ⁊ p̃ncipalius ꝑ Siluestꝝ ⁊ Marcellũ et Fabianũ summos pontifices
quondã magne deuotõis instinctu ⁊ alios ipsoꝝ successores deputati fuerant
attēti seu occupati minime vident̃. sꝫ pompose ructuãtes inflati tales actꝰ exer-
cere verent̃. Item cũ in suis p̃laturꝭ sibi ꝑ summũ põtificē vt p̃mittit̃ assignatꝭ
nõ ꝯsueuerint residere sꝫ potiꝰ vt putant romãe curie ⁊ curialibꝫ actibꝫ indesi-
nēter adherere. vñ attende sincerꝰ nã loca pia sibi tal̃r cõcessa aut cõmendata
vel collata seu annexa. nõ tm̃ in tꝑalibꝫ sꝫ etiã in sp̃ualibꝫ pericl̃osissimas ⁊ ꝑ-
niciosissimas ac irrecuꝑabiles ꝑ singl̃os ãnos ⁊ ãnoꝝ reuolutiões imo dies pa
tiũtur dilaniatiõis: laceratiõis: dissolutõis ⁊ ꝯquassatiõis iacturas. ⁊ huiꝰ ma
xime vident̃ exꝑiēter ⁊ inhũaniter rei geste signa ⁊ ꝓdigia magna in occidenta
liũ ꝑtiũ eccl̃ijs ⁊ mõasterijs ⁊ cenobijs ⁊ zenodochijs ⁊ hospitalibꝫ ⁊ p̃r̃tim in
Gallie plaga: vbi cardinales hactenꝰ hmõi domꝰ dei cõsueuer̃t hr̃e ĩ ꝓuisionē
aut bñficiũ vl̃ in cõmendã. et ipsi cardinales tal̃r comeder̃t easdē et comedēdo
cõsumpserũt. ac fructꝰ nõ tm̃ p̃teritos sꝫ etiã p̃ñtes ⁊ futuros ac fructuũ posses-
siones ⁊ statiões tal̃r euiscerauer̃t q̃ in q̃busdã locis nõ est nec fuit tãti tegmis
obũbraculũ q̃ clerꝰ aut ministri sacrificioꝝ a rore celi aut ymbriũ tēpestate se-
cure se collocare nõ valuerũt. imo nõ tm̃ fructꝰ sacroꝝ locoꝝ ꝑ negligentiaꝫ vel
desidiã vl̃ auariciã deuastarũt. sed insuꝑ sic̃ hi de q̃bꝫ lamentat̃ ꝓpha dicēs. O
deus vener̃t gentes in hereditatē tuã: polluer̃t tēplũ sc̃tm̃ tuum ⁊ comeder̃t Ja
cob: et locuꝫ eius desolauer̃t. et sic dicti cardinales hmõi loca sc̃tã cum clericis
fratribꝫ ⁊ mõachis penitꝰ q̃ nõ remãserat vngula deuorarũt. Que oĩa ⁊ singl̃a
sic fieri visa sunt ⁊ cognouimꝰ ea. et p̃rẽs nr̃i narrauer̃t nob in cõcilio predicto
Basilieñ. His oĩbꝰ cordial̃r ꝑ principē nr̃m imo dñm regē p̃dictũ ⁊ illustrissi
mã domũ eius ⁊ nr̃m electũ et electores eius anxiato sp̃ũ turbatis q̃ꝫ viscéribꝰ
suꝑeminēter ⁊ ꝓfundissime ꝑpēsis. nõ videt̃ dñs cardinal̃ salua sua reuerēdis-
sima p̃r̃nitate q̃ al̃s in ecc̃ia sua ꝓrochiali ĩ vrbe ꝯstituta residere tenet̃ ꝑ nulliꝰ
euētus occursum rebꝫ p̃sertim vt nũc stãtibꝫ aliq̃liter admittēdꝰ. et h̃ nõ ꝓpter
ipsiꝰ venerabilissime ꝑsone q̃litatē q̃ a suis primordijs ꝑ ml̃tas natões notissi-
ma: sꝑ dilexit ecc̃iam vtriusq̃ statꝰ cunctoꝝ felicitatē. sꝫ h̃ fit ꝓpt̃ sui status mo-
derni successores q̃ semel intrãtes eccl̃iaꝝ vel monasterioꝝ menia: tanq̃ talpe
viridaria nunq̃ relinquũt inofficiosa. Et igit̃ ego Bernhardꝰ sindicus et ꝓcu
rator: sindico ⁊ ꝓcuratorio noĩe q̃ supra. sentio nõ tm̃ dictũ dñm meum electũ
imo terre principē istius ac eccl̃iam Brixieñ et capl̃m et singulos ecc̃ie canoni
cos ⁊ clericos: imo totã dyocesim et singl̃as vtriusq̃ status ꝑsonas eiusdē dyo
cesis. imo qđ maiꝰ est oẽs germanie ecc̃ias per hmõi nouitates et ꝑ l̃r̃as dicti
domini pape et ꝓcessus exinde secutis: necnõ de persona tam eminētis prelati
videlicet Cardinalis: vehementer nimis fore grauatos. et futurꝭ temꝑibꝫ pro-

pter huius inaudite rei violentos incursus attrotius grauari. imo tales adin uentiones nouas totius illius principatus et alioꝝ principatuū huic principi cōnexoꝝ ⁊ ecclesiarū ac monasterioꝝ in eisdem constitutoꝝ: miserabilē minari ruinam. Et igitur a dictis litteris ac ꝓcessibus ⁊ penis per eosdem fulminatis et cōminatis. in his scriptis ꝓuoco et appello ad ꝯdictum ⁊ ꝯscriptū sacrosanctum generale aut vniuersale vel yconomicū conciliū ineuitabiliter et incūctanter proximis tempibꝫ celebraturū ⁊ superuenturum. et apostolos peto primo ⁊c. ac instanter ⁊c. mihi dari si quis sit qui mihi eos dare voluerit. Subijciēs dictū dominū electū: imo principem ⁊ suoꝝ principatuū ac terrarum ꝑlatos ac vtriusqꝫ status homīes cuiuscūqꝫ conditiōis fuerint ꝓtectioni: tuitioni ⁊ defensiōi iam dicti generalis seu vniuersalis aut yconomici ꝯcilij: imo vniuersalis ecclesie presentis ⁊ illius que viuis cōstituitur: construitur ex lapidibꝫ. cuiꝰ res agitur: et ne deterius inde contingat mature prouideatur. Et insuper solenniter nomie quo supra deducā ꝓtestando: ꝙ cum spiritus humilitate consternamꝰ nos ad pedes sanctitatis dn̄i nostri pape: corde ⁊ animo: imo si licebit effectualiter aut se facultas obtulerit personaliter se cōuoluendo. ⁊ ꝙ hanc appellationis propalationem. nō ex elationis rebellionis inobedientie: vel spretus aut contemptus causa proposuerim. sed pro inuasionis importune ac acceleratiōis improuise periculo securius euitando. ⁊ pro largioris dilatiōis benignitate recupanda ⁊ deliberandi ꝑscrutandi diligenter quoqꝫ ruminandi perspicaciter occasione cum spiritus respiratione sincerius obtinenda. vt dictus electus pro se ⁊ nomine ecclesie Brixien̄. imo princeps terre de incumbentibꝫ ecclesie predicte necessarijs oportunis quoqꝫ confluentibꝫ: occurrentibꝫ et ingruentibꝫ damnoꝝ euentibus terribiliter ex aduene necnō alienigene superueniētis prelati vel pastoris ignoti institutione valeant sensim ⁊ ꝑmeditatim cū veritatis sinceritate que deus est largiter coram etiā vniuersali ecclesia quā sinodus predicta repsentabit audenter cum cōfidentia pronunciare. Et etiaꝫ protestor nomine quo supra ꝙ huiusmodi appellationis collationē cum eisdem honorificentia solennitate veneratiōe diligentia necnō legalitate quibus decet expedit ⁊ congruit ⁊ quātotius competentius vtilius fructuosius et magnificentiꝰ fieri potest prosequi et de eius effectu funditus et radicitus experiri volo similiter et firmiter intendo ꝓpono diligenter sollicitus quoqꝫ dispono. ⁊ saluo mihi nomie quo supra iuris cōmunis adminiculo vt ꝑsentē appellationis et ꝓuocationis formā et tenorē corrigere emendare: innouare: renouare: minuere ac augmētare seu intimare: publicare et propalare valeam: vbi quomodo ⁊ quando quotienscunqꝫ ⁊ q̄litercunqꝫ fuerit oportunū in vim: finem et euentū vt iamdicte Brixien̄ ecclesie suaqꝫ tribulationis imminentis quoqꝫ periculi cōturbatio lamentabilis ad totius ecclesie christifideliū quoqꝫ filiorum palam ꝑueniat notificationē publicam ⁊ notoriā ⁊c. Super quibus ⁊c.

Finis.

De libertate eccl'iastica Tractat' eiusdē.

v Jcarius reuerendi in xp̄o patris et dn̄i dn̄i Henrici ep̄i Constantieñ. in sp̄ualibus generalis: dilecto nob in christo mg̃ro Felici Cantori Thuriceñ. decretoꝝ doctori salutem: ꝛ si q̇d dulciꝰ salute. Qm̄ dicit Greg. sup Ezech. omel'. xij. de iudea ad captiuitatē ꝑueniēte. ꝙ videñt eā hostes ꝛ d'riseñt sabbata eiꝰ. Hostes quippe sabbata deridēt qn̄ malignꝰ sp̄us ociose mēti prauas cogitatōes iniicit vt ꝛ si quiescit ab ope nō q̇escat a maloꝝ opeꝝ delectatōe. Hec ille. Et igif ne quiescas accidiose torporis caligine vt fortassis hactenꝰ fastidiebas lassitudīe Te ergo gratāter req̇rimꝰ vt scribas de ecclesiastice libertatis immunitate.

Felix. Lassum me putat ve. pa. iudiciū. et si auris vr̄a fuisset circa os meum vt dixit ad Bricciū gēma sacerdotū. iam lapso tempis modico reuolutiōis curriculo. nō reprehenderetis me tanta segnitia pressum.

Vicarius. Monstra locū vt q̇ te videamꝰ occupatōis laborinto fuisse ꝑplexū.

Felix. Nuper fortassis prout videbitis largū cōpilaui vtriusqꝫ iuris repertoriū. Item collationē q̄ndā ꝛ cōseq̄nt eius recapitulationē ꝯ validos mēdicātes: videlicꝫ Beghardos ꝛc̄. Et iterū aliā collationē sp̄ealez ꝯ Anachoritas. i. beghardos siluestres. Itē glosaui q̄ndā bullā dudū ꝑ dictos beghardos ꝓ sui statꝰ ꝯfirmatiōe impetratā. Itē tractatulū de negocio mōachoꝝ ad req̇sitionē abbatis de Mulbruñ cōceptū. Item alium tractatulū de plebanis ꝛ religiosis mendicantibꝫ in predicationis et confessionis officio se inuicē impedientibus. Item tractatulū de nouis officijs ꝛ bn̄ficijs ꝛ diebꝫ festiuis nō instituēdis. Itē de oblatis ꝛ solutis pecunijs ꝓ p̄benda vl' bn̄ficio in eccl'ijs vl' monasterijs obtinēdo. Itē q̄ndā ep'lam de celis missam ꝯ negligētes cultū diuinū etiā iuratū. Itē largā collatōez de āno iubileo ꝛ eius indulto. Itē recapitulatōem sup illo. Itē de aure ꝛ tēpestatū bn̄dictionibꝫ cū sacro altaris fiendū. Itē tractatū de exorcismis ꝛ adiuratōibꝫ ꝯ aialia bruta. Item de arbore torculari in die festo de loco ad locū trāsferendo. Itē de furto reliquiaꝝ miracl'ose nuꝑ in loco heremitaꝝ beate virginis perpetrato. Itē ꝯn̄ter ep'lam q̄ndā cōtra q̄ndā supbū clericū. Itē formā appellatiōis ꝯtra cardinalē q̇ in Germania vellet intra eccl'iam cathedralē. Itē tractatulū de cōtractibus qui vulgariter Gysel nuncupanf. Item largā collatiōem de balneis naturalibꝫ siue termaꝝ locis. Itē doctoratū in stulticia. Itē tractatū aliū de tēpestatibꝰ ex mortuoꝝ cadaueribꝫ exortis. (Et nota ꝙ etiā idem doctor composuit tempore sue incarcerationis: ꝛ post req̇sitiōis vicarij p̄dicti tractatꝰ videlꝫ de religiosis ꝓprietarijs. Itē de exorcismis. Item de credulitate demōibꝫ adhibenda. Item de matrimonio: qui p̄dictis vt ptꝫ intuenti sunt inserti. Itē etiaꝫ composuit in eadē sua captiuitate detentus tractatū q̄ndā de boni ꝛ mali occasione. Item aliū tractatū de emptiōe ꝛ vēditione vniꝰ ꝓ viginti: qui prefatꝭ tractatulis mox suo ordine subiūgētur. Item ꝯseq̄nter in eadeꝫ sua incarceratiōe composuit registrū in causa querele suijpsius. Item tractatulū de misericordia defunctis et captiuis impendenda.) Et nunc ad ꝓpositū loquendo ipsi vicario ante suam incarcerationē et eius requisitionē de p̄senti tractatu cōpilando Item composui nuper copiosuꝫ volumē qd̄ dicif liber de nobilitate. xxxiij. capitula in se largiter cōtinens. Item ꝓcessum iudiciariū inter nobiles et ciues

Thuricen̄ ex vna: et rusticos Switen̄ cum cōplicib⁹ viuos ⁊ defunctos parti bus ex altera. corā diuine maiestatis tribunali in cel' habitū. Itē tractatū quēdā ꝯ iniquos iudices Item aliū tractatū de Assismis ī mortē principis tendētib⁹ vel machinātib⁹. Item dyalogosam collationē de cōsolatiōe iniq̄ suppssor.

Vicarius Et si de quolibet verbo ocioso reddenda ē ratio. vt Mathei xij. et. xxij. q. vlti. imo potius de om̄i tpe ocioso. vt no. ibidē. vide q̄d feceris. in hoc te nō iudicabo. et his postpositis intētū nr̄m pseq̄re de ecclesiastice libtatis articlo.

Felix Dic Gre. moral'. vij. c. vlt. Ociosū quippe verbū est qd aut rōe iuste necessitatis: aut intētione pie vtilitatis caret. Et nūc sincere ppēdatis nōne verbor similr ⁊ operū foret vacuor nimia superfluitatis inanitas eneruare. immo refricare qd per antea tot magnorum viror plene rimauit assiduitas.

Vicari⁹ Et qui sunt hi quor fuit scribendi de talib⁹ tanta facultas?

Felix Sunt et fuerūt oēs venerabiles summiste principalr in titulo d̄ eccl'iar īmunitate aut emunitate scribentes. videlicȝ Hostiens Goffredus Raymūdus Tancredus Rotfredus Bonaldus Fauētin⁹ Richard⁹ Damasus merseburgen̄ Pisanus. Hinc Guil. durandi in speculo. ac iohannes ⁊ Vlricus p̄dicatores et īnsup sanct⁹ Thomas. hinc in antiquis ⁊ nouis iurib⁹ mltos gl'iosos poteritis respicere textus. Hinc pre ceteris iam dictis videt notandū principalius quia sacratissim⁹ princeps ppetu⁹ Augustus dn̄s Iustinian⁹ Iustini impatoris filius in suo codicis volumie. ⁊ p̄sertim in libro primo ti. v. ponit leges de sacrosanctis ecclesijs ⁊ reb⁹ ⁊ puilegijs ear. et ibidē ponit constitutio Friderici impatoris p̄mi quā fecit in sua coronatiōe. et q̄ talr videt sonare Cassa ⁊ irrita esse nunciari per totā ytaliā precipit omnia statuta ⁊ cōsuetudines contra libertates eccl'ie earumq̄ȝ personas inductas aduersus canōicas cōstitutōes vel imperiales sanctiōes. et ea de capitularib⁹ penitus aboleri mandat ⁊c. Item iustinian⁹ p̄dictus eodē libro ponit leges de epis ⁊ clericis et orphanotrophis et xenodochijs et assisterijs ⁊ mōachis captiuis et nuptijs clericor vetitis seu pmissis. Item eodē li. de epali audientia: et de diuers caplis q̄ ad ius curamq̄ȝ et reuerentiā pontificalē ptinēt. Itē eodē li. de his q̄ ad ecc'iaȝ ꝯfugiūt vl' exclamāt. item eodē li. de his q̄ in eccl'ijs manumittunt. Item idē impator in autentica coll'. j. vt determinatus sit nūer⁹ clericor sctissime maioris eccl'ie ⁊ ceterar sanctar eccl'iar. item eadē coll'. d̄ mōachis. item eadē coll'. quō oporteat epōs et clericos ad ordiatiōnē deduci: et de expēsis eccl'iar. item ibidē coll'. ij. de nō alienādis aut pmuttādis ecc'iasticis reb⁹ imobilib⁹. aut in spēali ypothecādis creditorib⁹. sed sufficere generales ypothecas. item eadē coll'. quō punit qui sacra vasa vl' donatoria pignorat Itē idem ibidē coll'. iij. de mēsura ordinādor clericor. item eadē coll'. de mīstrātib⁹ ī sacris officijs. item ibidē coll'. v. vt de cetero cōmutatōes ecc'iasticar rerū nō fortuite fiāt ad pijssimū ipatorē. ⁊ h̄ mō ad alias psonas trāseant res subite tanq̄ȝ sentētie tm̄modo fiant ad impialē domuȝ. Itē ibidē vt ea q̄ vocant insinuatiua sup clericis ī maiori q̄dā eccl'ia dent ī alijs aūt eccl'ijs pēit⁹ nō dent. item ibidē vt cl'ici q̄ recedūt alijs p eis surrogatis p̄bere surrogatis emolimēta: recedētes remanere volētes nō suscipi. et vt si quis edificans ecclesiam aut aliter in ea deseruientib⁹ ministrans molimenta voluerit aliquos clericos instituere: nō fortuite eos sȝ iussu sanctissimi patriarche suscipiāt. Itē ibidē vt in puatis domib⁹ sacra mysteria nō fiāt. item ibidē vt defuncti seu funera eor nō iniurient a creditorib⁹. Itē ibidē vt null⁹ fabricet oratorij do

mū preter voluntatē epi ⁊ vt deputet prius q̄ circa diligentiā ⁊ statum fabrica
tioni oratoriȷ̄ sufficiāt. ⁊ vt epi nō desint suis ecclesiȷ̄s. et de alienatiōe ecclesia-
sticarū reꝝ mobiliū. Itē ibidē coll'. vj. ꝯstitutio de his q̄ ingrediunt᷑ mōasteriū
et de subia eoꝝ ⁊ ex q̄ tpe oportet eā valere. Itē ibidē apō q̄s oportꝫ cām dice-
re mōachos assisterios. Itē ibidē ō dignitatibꝫ ⁊ q̄ dignitates liberāt a patria
ptāte. Item ibidē vt clerici apō ꝓprios epos ꝑmū ꝯueniant᷑. postea hic apō ci
uiles iudices. Itē ibidē coll'. viȷ̄. constitutio nouat ꝯstōnē q̄ ꝑscriptionē centū
annoꝝ locꝭ venerabilibꝫ declarat. Itē ibidē coll'. ix. de alienatōe ī emphiteosim
et locatōe ypothecis ⁊ aliȷ̄s diuersis ꝯctibꝫ vniuersis locis rerū sacraꝝ. Itē ibi
dē de eccl'iasticis titul'. Itē ibidē vt differētes iudices audire interpellātiū alle
gatiōes cogant᷑ ab epis h̄ agere ⁊ qn̄ in suspitionē habuerit iudicē parit᷑ audi
at cām. ⁊ ciuitatꝭ eps de cautela quā oportꝫ ⁊ oīno epm agere. Itē ibidē de san
ctissimis epis ⁊ deo amabilibꝫ ⁊ reuerēdissimis cl'icꝭ ⁊ mōachis. Et eminēter no
tandū ad intētiōis nr̄e ꝓpositū ꝙ he legū sacraꝝ rubrice tanq̄ꝫ decretalium fa
ciunt fidē inq̄ꝫtū h̄nt ꝑfectā orōnē. ⁊ allegari p̄nt ad cuiuslibet rei geste vel ge-
rende rōnē. ⁊ al's rubrica cuiꝰ rō ⁊ orō nō ē integra nō videt᷑ aliq̄tenꝰ allegāda
Ita no. Jo. an. in addi. spe. de disputatōe. §. vlt. in fi. secꝰ de rubricꝭ decretoꝝ
quibꝫ freq̄nt᷑ ꝯcludit᷑ ꝯriū. vt no. ibidē. Et vt ꝑueniamꝰ ad intētionis nr̄e finē.
Ecce q̄ꝫ mirifice magnanimit᷑q̄ꝫ gl'iose necnō deuotissime Constātini īꝑatoris
incliti diua maiestas xp̄ianissima q̄ꝫ serenitas religiōis munimīe decorauit ec
clesias eccl'iarūq̄ꝫ ꝑncipes ac ꝑuilegiauit. et inclinatōis affectu natural' q̄ntuꝫ
dilexerit: nō solū ꝑncipes sacerdotū sꝫ cl'icos ⁊ religiōis cultores vniuersos. vt
xj. q. j. Futurā. xcvj. di. In scripturꝭ ⁊ q̄lē imunitatis ⁊ emunitatis et priuilegiȷ̄
et libertatis ⁊ ꝓrogatiue ⁊ securitatis ⁊ stabilitatꝭ munificentiā: ⁊ idē Constan
tinꝰ ⁊ imperiȷ̄ sui successores tradiderint. indulserint. cōcesserint ⁊ ꝑstiterint sa
crosanctis ecclesiȷ̄s: eccl'iarūq̄ꝫ ꝑncipibꝫ q̄ pontifices: antistites: archimādrite
et p̄triarche nūcupant᷑. ⁊ insuꝑ ceterꝭ ꝑlatꝭ ⁊ cl'icis ac religiosis vniuersis eorun
demq̄ꝫ ꝑsonis: rebꝫ ⁊ locis ꝑut hec et alia in vtriusq̄ꝫ iuris corꝑibꝫ vident᷑ inclu
sa: ⁊ aliq̄liter supiꝰ annūerata. Hinc qual'r imꝑatores idēꝫ ⁊ eoꝝ successores ac
aliȷ̄ terre reges. pricipes. marchiōes. duces. comites. barones et nobiles de suo
rum regnoꝝ ⁊ terraꝝ portionibꝫ ⁊ patrimonioꝝ ꝓprietatibꝫ res mobiles ⁊ īmo-
biles. iura. iurisdictiōes. districtus et possessiōes. cū omībꝫ ꝑtinentiȷ̄s tā largit᷑
libere nobiliterq̄ꝫ donauerint. fundauerint. edificauerit ⁊ ꝯstruxerint loca pia
vicꝫ ecclesias maiores ⁊ minores. mōasteria. zenodochia ⁊ hospitalia. et insuꝑ
ꝓrogatiuas ꝑdictas q̄ntū in ipis fuerat indulserint. et final'r quō ⁊ qual'r sūmi
pontifices ꝑdicta loca pia cū ꝑsonis ⁊ rebꝫ ab omī seculariū principū ptāte. iu-
risdictiōe ⁊ maioritate ac potentia et potētatꝰ ꝑeminētia libauerint. exemerint
et absoluerint. ꝑut hec ⁊ alia in ꝑdictoꝝ sūmoꝝ pōtificū ⁊ īꝑatoꝝ volumibus
et al's ꝑ l'ras ⁊ bullas ac munimēta singl'aria et particl'aria in cōi vel seorsum
recondita plenissime reꝑiunt᷑ ꝯscripta. Et igit᷑ vltra p̄r reuerende q̄d vultis vt
fiat: Nam vt dic̄ phus. Pctm̄ est fieri ꝑ pl'a qō eq̄ fieri pōt ꝑ pauciora. Et cir-
cuitus et omīs superfluitatis euentus videt᷑ vitandus. vt le. ⁊ no. in Cle. de re
scrip. Auditor. et omne qō est nimiū: vertit᷑ in vitium. de ma. ⁊ obe. Hūilis. in
prin. per Hosti. de testa. Req̄sisti. §. Si ꝟo. Et vltra scribendi foret opus sic̄ il
lius de q̄ scribit᷑. vj. q. j. Si oīa. vbi dicit᷑. Superuacuis laborat impēdiȷ̄s q̄ so
lem certat facibus adiuuare.

Vicarius O frater: nō sufficiūt ꝟba vbi opꝰ ē facto. vt le. ⁊ no. lxxxvj

dist. Non satis. q2 scriptũ est. Estote factores verbi ⁊ nõ auditores tm̃: fallẽtes vosmetipsos. Jac. i. Sz q2 de facto factores inauditarũ factionũ ⁊ nouoꝝ facto rum miracl'ose: imo mõstruose patẽter emergunt q̃ an xidia noua reqrunt. et no uis reb⁹ noua remedia nouitates adhibebũt. de iura. ca. Ceterum. ⁊ expimẽta morborũ nos inuenire mltas medicinas vtiqȝ cogũt. l. dis. vt ꝯstituerent. et na- tura nouas deproperat edere formas. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. Sz q2 ꝺ iure. ⁊ na tura multis nouitatib⁹ vtit'. ⁊ de nouis noua q̃tidie ꝑcreant'. vt in aut. ꝺ ꝯsãg. et vteri. fra. in pn. coll'. vj. Et igit' de nouitatib⁹ in facto recẽter occurrentib⁹. et libertati seu emunitati ecclesiastice violenter ꝯriantib⁹: dic q̃so q̇d tibi videtur de xpo ⁊ eius vicarijs ta- lia tã patient' sustinẽtib⁹?

Felix. Et si in pmissis tã largiter designatis: nõ vult contentari sagacitas ve. pa. Audia mus q̇d dicat lex impial' auctatis: a capite reddẽda ẽ rõ. ff. de eden. argẽtarius. et capite lãguescẽte cetera mẽbra dolẽt. aut cetera corpis mẽbra infectione lan guẽt. vj. q. j. Ex merito.

Vicarius. Et q̇d h̃ ad pncipal' ꝓpo- site q̃stionis intẽtum.

Felix. Videam⁹ ca pita ad eccia stice libtatis defensionẽ ⁊ ꝯsuatiõez diuitus ⁊ hũanit⁹ ordiata. vt dicã lamẽta bilit' cũ ꝓpha. Omẽ caput lãguidũ ⁊ oẽ cor merẽs: a plãta ped' vsqȝ ad v'ticez ñ ẽ in eo sanitas: vuln⁹ ⁊ liuor et pla- ga tumẽs. Esa. j. ⁊. vj. q. j. §. vex.

Vicarius. Et q̇d h̃ ẽ dicere? aut loq̇ris in pabol' aut i enigmate?

Felix. Nõne vr̃e ꝯstat sollertie ꝙ Romana eccia ecciaruz oim est caput. xij. dis. pceptis. ⁊. c. non decz. et pastor hui⁹ eccl'ie Petri successor et pricipis apl'oꝝ vicari⁹: imo xpi locũ tenẽs pnceps ⁊ caput ẽ oim ecciarũ ⁊ oim sacerdotũ ⁊ summ⁹ sacerdos. xxj. di. Cleros. ⁊ solus vocat⁹ summ⁹ et Roman⁹ pontifex. de cõsti. c. j. li. vj. Cum ꝯcor. ⁊ oia iura h3 in scrinio pectoris sui. Ibi- dẽ. ⁊ ois sufficiẽtia ẽ in eo. vt no. ibidẽ. ⁊ est lex animata in terris. vt ꝺ off. dele. ab arbitris. li. vj. ⁊ qꝺ fit ei⁹ auctẽ fit auctẽ dei. xxiiij. di. j. q̇cũqȝ. ⁊. q. iij. si q̇s nõ recto iudicio. ⁊ ẽ successor moysi ⁊ sup̃ impatorẽ. de ma. ⁊ obe. solite. ⁊ iõ impa torẽ ꝯfirmat. ꝯsecrat ⁊ coronat. ⁊ eũ deponit. de elec. venerabilẽ. xv. q. vj. Ali⁹. Hac igit' imẽsa sũmi pontificis sctissima auctẽ ppensa. qua pt ⁊ d3 tanqȝ vnic⁹ pnceps regũ terre. Primo domui sue fidel'r p̃esse. de q̃ scribit'. Oportz epm do mui sue bñ esse pposítũ hñtem filios sibi subditos i oĩ castitate. j. Thi. iij. lxxxix dis. in prin. Que q̇dẽ dom⁹ ẽ palatiũ pape. Curia q̃z romana ⁊ oẽs hitãtes i ea. sunt filij sibi subditi ⁊ descẽdẽtes ex ea. sic dom⁹ Jacob fidel'r segregata ꝺ ppl'o barbaro. i. infideli de egypto. A q̃ quidẽ domo gl'iosa sumere ꝯcernit' initium ⁊ robur ⁊ firmamẽtũ ⁊ exẽplũ ois eccl'iastice libtatis magnificẽtia. Scriptũ eni ẽ. Qual' pr̃: tal' fili⁹. ⁊ tanto q̇s melior q̃nto meliorib⁹ p̃est. vt le. ⁊ no. lj. dis. Mi- ramur. Nõ aũt ponam⁹ os in celum q̇ trãsim⁹ sup terrã: ⁊ loqui ꝯ tal' principis serenitatẽ. q. sanct⁹ est. ꝑut Symach⁹ papa. Quis em̃ sctm̃ nõ dubitat quem apex tãte dignitatis extollit. xl. di. nõ nos. imo sctissim⁹ ⁊ beatissim⁹ ꝑut ipm ac- clamat romane curie cetus. ⁊ est obsuãtie cõis ibidẽ stil⁹. ⁊ tanqȝ lex fac̃ ius: vt de cri. fal. Licet. ⁊ intm̃ ꝙ alios sctificat. canonizat. ⁊ sctõs vocari declarat. ⁊ h̃ in suo palatio apl'ico ⁊ nup cõstabat de sctõ Bernhardino.

Vicarius. Amore dei sufficit ꝙ sit sctũs. ⁊ hmõi sctitate nõ a se habet s3 a cathedra quã possidet. xix. di. Sũt oms. xl. di. Nõ vos. Nã sanctissim⁹ ⁊ bea tissim⁹ sunt suplatiui g̃dus q̇ supra se nõ hñt graduũ stat⁹. vt le. ⁊ no. in. l. Ubi autem. in prin. ff. de v. ob. et vni soli summe rei cõuenit: vt ibidẽ. ⁊ ita foret san ctior deo. qui solus d2 altissimus s'm scripturas. et hoc videtur fore falsum.

Felix. Non est cura. nam ⁊ suꝑlatiuus etiã ponit̃ ꝓ positiuo. ff. ad l. fal. l. penalẽ. §. stipulatio. ff. de mino. l. vlt. in fi. ⁊ q̃ laudandi seu cõmendandi animo dicũt̃ ñ restringũt. ff. de ꝯ. emp. l. Ea q̃. et curial' sermo nõ inducit obligatõez. de insti. cũ venissent. et ꝓpterea etiã epi dicunt̃ sctĩssimi. put. s̃. ꝑ leges ꝓbatũ ẽ. Vñ dixit Augꝰ. in li. de mẽdacio. ⁊ hr̃. xxij. q. ij. ꝓmũ. ꝙ tal' sermo dr̃ adulatio: ⁊ fit placẽdi cupiditate ⁊ suaui eloq̃o: ⁊ dic̃ fore mortale pctm̃. de q̃bus dixit ꝓpha Ps̃. lij. Qm̃ ds̃ dissipauit ossa eoꝝ q̃ homibꝫ placẽt: cõfusi sunt qm̃ ds̃ spreuit eos. ⁊ molliti sunt sermões eiꝰ suꝑ oleũ ⁊ ipsi sunt iacula. ps̃. liiij.

Vicarius. Hec nihil ad nos nec ad materiã quã premouimꝰ vnd̃ ꝓcedas in materia emunitat̃ eccl'iastice quã incepimꝰ vt penã legis ñ incurramꝰ editã ꝯtra ꝑncipi maledicẽtẽ de maledicis. c. j. ⁊ ĩ glo. j. Sz dicamꝰ de domesticis eiꝰ q̃ noĩe suo regũt mũdi climata. ⁊ hñt libtatis eccl'iastice gubnacula. ⁊ gubnaculũ nob̃ oñdunt ꝑ exempla vt seq̃mur eoꝝ vestigia. nã qd̃ ꝑ maiores fit de facili trahit̃ a subditis ĩ exẽplũ. de vo. Magne.

Felix. Protestor ꝙ aperiã in ꝑabolis os meuz ⁊ loq̃r ꝓpositiões ab initio. quãta audiuimꝰ ea ⁊ cog̃uimus: ⁊ prẽs nr̃i narrauer̃t nob̃. et nõ sunt occultata a filijs eoꝝ in generatiõe altera. ĩmo ꝑlegẽdo. girando. ꝑlustrãdo circũuoluẽdo et scrutãdo scrutinio ꝑ oẽs historias ⁊ historiaꝝ ꝑagratores exꝑimur ꝙ ab apostoloꝝ ꝑncipe ⁊ ꝑ singulos suos successores notãter de gestibꝫ Romanoꝝ pontificũ ⁊ vsqꝫ ad modernũ scribẽtes nõ vidimꝰ nec audiuimꝰ nec intelleximꝰ: tũ auaricie. tum ambitiõis. tũ exactiõis. tũ circũuẽtiõis. tũ deceptõis. tũ neq̃tie. tum crudelitat̃. tũ seueritatis tãtorũ excessus acerbioris sublimitatis forma et benignitatis spem ꝑpetrãtes q̃ꝫ ꝓnũc sunt pusilli cũ maioribꝫ Romanã domũ ĩmo totã curiã eius regentes.

Vicariꝰ. In quibꝫ pñt hec discerni.

Felix. In rerũ mgr̃a q̃ nũ cupat̃ exꝑiẽtia. Nã nec ꝑit̃ nec doct̃ nec doctrinat̃ nec hõestat̃ titulo coronat̃ subueniũt iura aut iuriũ ꝯditores seu ꝯditoꝝ successores ⁊ successoꝝ munimẽta. sꝫ suꝑba dñatrice pecunia fulcitis mediatoribꝫ Biezitis eccl'iastica ꝯferunt̃ stipẽdia ⁊ stipendioꝝ querit̃ q̃litas ⁊ nõ bñficioꝝ seu eorundẽ patronoꝝ ĩmo fũdatoꝝ dignitas ⁊ bñficia dotantiũ sincere deuotõis ĩmẽsitas. sꝫ de terrigenaꝝ incolaꝝ ⁊ domesticorũ faucibꝫ surripit alimẽtuz aduenarũ alienaꝝ ⁊ ꝑegrinoꝝ clericoꝝ rapacitas. Et his clare ꝑpensis ꝑ simpliciũ mẽtes: ĩmo laicoꝝ gẽtes. ĩmo ꝑ terre ꝑncipes quoruz munimĩe defendi iubet̃ eccl'iastice libertatis ĩmunitas: inducit̃ ĩdignationis seuerissime crudelitatis ferocitas. Et q̃d sequit̃ dũ tal'r simplices in lr̃is egẽtes in doctrinis ꝑ magnoꝝ bñficioꝝ accumulatõez crescũt ĩ subdit̃ diuitiarũ donis. ⁊ carent fundamẽto regimis eccl'ie dignitatis. ⁊ sic ruit ꝓrogatiua penitꝰ indefensa ĩ maioribꝫ ⁊ ꝯñter in mioribꝫ religionis eccl'iastice libtatis.

Vicariꝰ Tu nimis general'r diffuse q̃z loq̃ris. ⁊ vniuersal'r ĩ ĩmẽsitate tãte facultat̃. Et igit̃ postposit̃ Romãe curie curialiũ q̃z suoꝝ tanq̃ꝫ de his q̃ for̃ sũt: ⁊ nihil ad nos negotijs. ĩmo sursũ sunt: ⁊ q̃ꝫtũ ĩ eis ecclesiastice sunt libtates: ingenij nr̃i cognitõz excedũt sꝫ alioꝝ ꝑ mũduz dispsoꝝ ꝑncipũ ⁊ ꝑlatoruz ꝯditiões edic: q̃lit̃ in ipis ĩmunitat̃ ꝓrogatiue saltẽ eccl'iastice (cõsistũt: tu penarũ supra descriptarũ:

Felix. Cõstat ꝙ pꝰ summũ põtificẽ quẽ tãgere ñ volumꝰ me, ceteri põtifices q̃cunqꝫ censeãt̃ noĩe vt ꝓmittit̃ sil'r dicunt̃ eccl'iaruz ⁊ eccl'iastice libtat̃ ⁊ emunitat̃ principes ⁊ sctĩssimi xp̃i legati: spũales prẽs ⁊ ꝯfrẽs pape ac coep̃i ⁊ colũne eccĩe vt exp̃sse ꝓbat̃ in Cle. j. de penis. ⁊ magno consilio dicit̃ pater clericorum suoruz. vt de resti.

spo. Conq̄rēte. de cen. Cū apl's. q2 patern⁹ affect⁹ vincit oēm affectū. C. ō cūra. furi. l. vlt. in p̄n. vbi dic̄ lex. Quis eñ talis effectus extraneus inueniat vt vincat paternū? Et lic3 hec lex loquat de carnal' paterne dilectionis affectu. hic tñ pater sp̄ualis, put sp̄ualia excedunt tempalia. vt de trāsla. Inter corpalia. ꝛ sue paternitat' intētio iure ꝛ rōne p̄cellit omīs dilectōis sinceritatē. tanq̄ respublica cōmunis vtilitatis rōne excedit priuatā. vt pt3 q2 p defensione patrie q̄ res est publica impune. pater occidit filiū: ꝛ econtra. vt expiat q2 dilectio reipublice excessum h3 in carnal' dilectōis p̄rna. put le. ꝛ no. de puer. in fi. c. j. ꝛ i glo. iiij Item ō2 vicari⁹ christi ꝛ ipsi⁹ dignitas ep̄alis maior est regali. de sacra vnc. c. Uno. §. Refert. ꝛ imperiū mixtū ꝛ mer habet in prochia sua. vt in Cle. q̄uis. de fo. cōpe. Et licet quilibet eoꝝ pontificū sicut summ⁹ pontifex modern⁹ ꝛ sui predecessores fuerit olim cleric⁹ imo scolaris substāter vnicus modico fortassis vel nullo ecclesiastico saltem stipendio munit⁹ et modicoꝝ iuxta nature leges alimentoꝝ ꝛ sumptuū vsu cōtentus. ꝛ nunc vnus idem homo p̄sulatus et magnāꝝ copia rerū subito dilatat⁹: ꝛ tanq̄ noui hoīs natura videt idut⁹. q2 nūq̄ visus est hō q̄ fuerit ep̄s aut plat⁹ natus s3 de nouo creat⁹. vt plerūq3 videtur tali dignitatis culmīe munit⁹. Et vt plīmū de mīoris stat⁹ cōditiōe: ꝛ raro vel nunq̄ de maioꝝ ḡdus sublimitate ad culmē tāte dignitat' puect⁹. de quo dixit Apl's ad Hebr v. Omīs nāq3 pontifex ex homib9 assumpt⁹ p homib9 cōstituit et vtinā vocaret a deo tanq̄ Aaron: ꝛ nō vēdente Jason sacerdotiū exq̄sit' curialib9 studijs. curiosis tractatib9 ꝛ plerisq3 laborib9 ꝛ expensis cōpararet. vt. ij. Macha. j. et. ij. et. j. q. j. Sic̄ eunuch⁹. Et nūc mirabilia testionia dn̄i ppende in quē putam⁹ finē vt tal' tal'r eleuat⁹ se nō recognoscat natural'r hoīe3: cui⁹ natura paucis fuit cōtenta. vt dic̄ Auicēna. et fact⁹ ē repēte (s3 ñ de celo) son⁹ aduenīetis sp̄ūs vehemētis inflatiōis: ꝛ vltra vite nec̄caria sibi tā in tpalib9 q̄ in spiritualib9 tā violēter imēsarū modoꝝ accrescūt diuitiaꝝ potētatus. vic3 in burgis. castris. opidis. villis. vicis. areis ꝛ possessiōib9: imo ciuitatib9 et vrbib9: ac alijs vtēsilib9: vt aureis pocul' ꝛ argēteis vasis copiosissime sit munit⁹. ꝛ Assueri cōuiuijs assuete refect⁹. Et insup nobiliū cetu equitū cōmitiua ac larga familia ꝛ famuloꝝ famul' fulciti. nōne p̄ncipal'r vt eccl'ia3 ꝛ eccl'ie sue filios. imo suos ꝛ pl⁹ q̄ carnales aut natales vtriusq3 stat⁹ in sue libertat' munimīe ꝛ immunitatis libalitate defendat. ꝛ aīam suā tanq̄ fidel' pastor p ouib9 suis ponat. et p grege suo murū se obijciat. de q̄ plene le. ꝛ no. in. c. Sit rector. xlij. dis. et sūt verba scti Gre. in pastorali suo. c. xv. et se ꝛ sua: sibi pterea diuinit⁹ collata suorum p̄decessoꝝ exēplo sctōꝝ disponat. ne ꝯ libertatis eccl'iastice normā oues sibi cōmissas dilaniare p lupos rapaces pmittat. vt no. ibidem.

Vicari⁹. Et nō iuxta cuiuslib3 pontificis possibilitatē videm⁹ tal' diligētie summā extremitatis sollicitudinē?

Felix. Audite pch dolor lamentatiōes carmen ꝛ ve. Ezech. ij. et nūc clamem⁹ in celum ꝛ pctis nr̄is exigentib9 nō mitebit nr̄i ds. s3 Assur rex assirioꝝ v̄ga furor' dn̄i. Esa. x. Hoc ē gētis potētat⁹ crudel': nō nr̄e pfessiōis nos ppt pctā nr̄a: aut nos ppt negligētiā p̄latoꝝ seu p̄fectoꝝ pūit īnocētes. aut p̄latos ppt pctā subditoꝝ dissimulātes. de q̄. xxiij. q. v. §. vlt. cir. p̄n. et. j. q. iiij. §. itē p pctō ciuiū. ꝛ extūc exq̄rit sāguis subditoꝝ de māib9 platoꝝ. vt le. ꝛ no. de offi. or. Irrefragabili. S3 q̄ ad h̄ dicā cū discipul' dn̄i q̄ videt cecū a natiuitate ꝛ interrogauert Jhm dicētes Rabi. q̄s peccauit: h̄ aut pentes ei⁹ vt cec⁹ nasceret? Jo. ix. Et ita dicā nescio an pentes aut p̄res nr̄i peccauert an nos. s3 h̄ diuio relinq̄m⁹ examis iudicio. Videm⁹ aūt in

diebus nostris q cuiuscu[n]q[ue] status clerici iuuenes [et] antiq[ui] nedu[m] a summis pon tificib[us]: i[m]moueri[us] put plene p[er]mittit[ur] imp[er]ialib[us] edict[is] p[ri]uilegiati p[er] laicoru[m] rabie[m] pate[n]ter inuadunt[ur] [et] capiunt[ur] [et] ma[n]utenent[ur] [et] incarcerant[ur]: co[m]pedib[us] stringu[n]tur. mulctant[ur]. torq[ue]nt[ur]. a[n]gariant[ur]. [et] ad inco[n]suetas solutio[n]es. exactio[n]es. [et] [con]tributo[n]es co[n]stringunt[ur]. [et] vltra Pharaonis duricia[m] flagellant[ur]. Audite celi q[ue] loq[ue]r: audiat terra verba oris mei. vbi e[st] hic [et] laudabim[us] eu[m] videl[icet] pontifice[m]. q[ui] portione[m] sibi ad h[oc] opus decreta[m] [et] i[m]mediate p[ro]portionata[m]: ex iniu[n]cto sibi paternitat[is] officio li beral[ite]r exponat vt libertatis eccl[es]iastice seruet[ur] disciplina: et disciplinam inferat violatori tante libertatis. [et] anima[m] sua[m] ponat p[ro] amicis suis: imo filijs. imo q[uo]d multo minor[is] est p[re]cij q[uam] anima: videl[icet] bona temp[or]alia: no[n] sua sed nomi[n]e p[ro]cura toris t[ant]m p[er] eu[m] possessa. [et] no[n] t[ant]m in clericor[um] quiete[m]: s[ed] in captiuor[um] redemptione[m] [et] pauper[um] [con]solatione[m] de iuris rigore deputata viril[ite]r exponat. [et] in supp[re]ssor[um] iniq[ue] co[n]solatione[m] [et] i[n]da[m]nificator[um] releuatione[m] aude[n]ter disponat. vt plene colligit[ur]. xvj q. j. Om[n]i quicq[ui]d. [et] xxiij. q. vij. Q[uo]d au[tem]. [et] q. viij. Co[n]ueni[or]. circa p[ri]n. et veritas est q[uod] h[uius]m[od]i po[n]tificu[m] bona p[ri]ncipal[ite]r [et] [com]m[u]n[i]ter alior[um] cl[er]icor[um] t[em]p[o]re n[e]c[ess]itat[is] su[n]t co[m]ican da paup[er]ib[us] [et] poti[us] cl[er]icis egenis aut in a[n]gustia [con]stitut[is]. xlvij. dis. Su[n]t hi. [et] xij q. j. c. ij. [et] p[re]sertim h[oc] opus pietatis ascribit[ur] ep[iscop]is: vt. xij. q. ij. Ep[iscop]s. [et] c. Aurum.

Vicarius. Multi m[u]lta loquunt[ur]: [et] in his put p[re]tactu[m] e[st] iura [et] iurium co[n]ditores p[ro]ducunt[ur]. et qui sunt hi q[ui] ad impossibilia restrin gunt[ur]. Scio q[uod] [con]tra potentiores iura nulli faciu[n]t honores. vt no. ff. de alie. iu. mu. ca[usa] fac. l. iij. [et] in glo. Et dixit imp[er]ator Justinian[us] lame[n]ta[n]do in eade[m] lege. poten tiorib[us] pares e[ss]e no[n] possum[us]. [et] q[ua]re no[n] minor imp[er]atori. imo rege tali ratio[n]abil[ite]r vteret[ur] excusatio[n]is munimi[n]e. Nam dixit Criso. Malas ho[m]i[n]um volu[n]tates ad ple nu[m] p[ro]hibere no[n] possum[us]. xxxj. q. j. Hac ro[ati]one. V[n]de q[ui]da[m]. Ultra posse meu[m]: no[n] me lex vlla coegit. Nec reor e[ss]e reu[m]: q[ui] totu[m] posse p[er]egit. Et iba[n]t q[ui] potera[n]t: [et] vbi n[on] po terant ibi stabant.

Felix. Si sufficie[n]tes in his pontifices [et] alij p[re]lati fa ciunt diligentie conat[us]: hoc arbitrij boni viri relinq[ui]m[us] i[n] fine[m] vt ad alia p[ro]cedam[us]. Nam de clericor[um] [et] mulier[um] securitatis amenitate: [et] q[uam] gl[or]iosa an tiqua nobilitas [et] generose nobilitatis liberalitas talib[us] pep[er]cit: [et] in sue liberta tis statu p[er]seuerare p[er]misit: sufficient[er] scripsi in libro de nobilitate. c. antepenult. S[ed] vnu[m] videt[ur] notandu[m]. na[m] legit[ur] de Christo pastore su[m]mo q[uod] corp[us] et a[n]i[m]am po suerit p[ro] ouib[us] suis. Att[ame]n no[n] vltra die[m] [et] nocte[m]: durabat cruciatus sue passionis et [com]m[u]n[i]ter cu[m] gaudio a[n]i[m]a[m] [et] corp[us] reassumpsit: [et] ad polor[um] regna p[er]rexit. S[ed] si b[e]n[e] [con]sideraueri[tis]: moderni pastores eccl[es]iar[um] maiores [et] mi[n]imi: pleru[n]q[ue] pl[us] q[uam] x[ristu]s pa tiunt[ur]. p[ro]pt[er] oues suas penar[um] cruciat[us]. q[ui]a si ille x[ristu]s t[ant]m p[er] die[m] [et] nocte[m]. hi corpus [et] anima[m] ex nu[n]c [et] post corpor[um] reassumptione[m] ponu[n]t in p[er]petui feruor[is] crudelissimi damnatione[m]. de q[uo] pleni[us] scripsi in libello de consolatio[n]e iniq[ue] suppressorum.

Vicari[us]. Nescio quid p[re]tendis: nec debitu[m] facis fine[m] de co[m]missis. Dixit Job ad amicos suos. c. v. et in ventu[m] v[er]ba p[ro]fertis. et Gre. mor. vij. c. xxiij. in p[ri]n. In ventu[m] verba p[ro]ferre: est ociosa dicere. na[m] sepe du[m] ab ocio sis verb[is] nequa[quam] lingua co[m]pescit[ur]. ad temeritate[m] quoq[ue] stulte increpatio[n]is effre nat[ur]. Hec ille. Et igit[ur] cu[n]cta q[ue] p[er]narrasti. sic qui cinere[m] spargit in ventu[m] p[ro]iecisti. nec ap[u]d nos v[e]l alior[um] me[n]tes p[ro]fecisti. Na[m] no[n] sunt obs[er]ua[n]tie nec moris co[n]suetudi nes vt tal[ite]r releuent[ur] singulor[um] suppressor[um] opp[re]ssiones. vt vigilantib[us] [et] no[n] dormi entib[us] iura subueniu[n]t: [et] ab om[n]i p[er]turbatio[n]is onere releuabu[n]t. S[ed] ne vacemus ocio tibi p[ro]nu[n]c multu[m] freq[ue]ntate q[ue]stio[n]is [et] querele thematis forma[m] depingo. cui r[espo]ndebis si poteris: cum freq[ue]ntata sit materia. [et] h[oc] sub breuitatis modulo. Ecce

terre principes aut imperialiũ ciuitatũ aut opidoꝝ vniuersitates hñt latos ꝛ lar gos terrarũ.comitatũ.dominationũ ꝛ districtuũ termíos in q̃bꝰ ꝓ republica sa lubriter ꝯſuanda ꝛ laudabil'r cõtinuãda vt sit pax vtriusq3 statꝰ ꝛ securitas eo rundẽ in rebꝰ ꝛ bonis q̃3 mobilibꝰ ꝛ ĩmobilibꝰ infinita patiunꝭ expensaꝝ ꝛ im pẽsarũ incõmoda ꝛ maxĩe ꝓ viaꝝ ꝛ pontiũ ꝛ semitaꝝ q̃bꝰ hoim ꝯuersatio diri gitur formatiõe.edificatiõe.reformatiõe.instauratõe ꝛ restauratiõe. Vñ a tan to tp̃e cuiꝰ initiũ nõ est in memoria hoim ꝑ singulos ãnos ꝛ certo tp̃e tollũt col lectas ab omibꝰ ꝛ singl'is sibi suppositis opidanis: ciuibꝰ ꝛ incol' locoꝝ suorum qui solui ꝓut hactenꝰ sibi cõsueuerũt iuxta ratã facultatũ suarũ ꝓ oneribꝰ ꝑdi ctis fidel'r exeq̃ndis. Nunc freq̃nter accidit ꝙ clerus dictoꝝ locoꝝ cõparat aut acquiret possessiões ꝛ ꝑdia de q̃bꝰ ꝑus possessores laici soluebãt iuxta taxam suam hmõi collectã.nunc ꝑnceps aut vniuersitatũ mg̃ratꝰ ꝑdictus petit a pos

Felix. sessiõibꝰ hmõi ꝛ a suis possessoribꝰ collectã solitã querit q̃d iuris. Sũ ꝯtẽtꝰ. Vñ q̃dã doctor eximiꝰ vic3 Laurẽtiꝰ ad hãc materiã q̃si rñdendo fere similẽ posuit casu3: dicendo an bona laicoꝝ q̃ sunt posita in exti mo vniuersitatis ipsoꝝ vt soluant collectas sint obligata ad solutiõem colle ctarum si bona illa ꝑueniãt ad eccl'iam. ꝛ dixit dubiũ stare in h̃ solo an extima tio facta ꝑ municipiũ de bonis laicoꝝ ꝭm quã debet ꝛ solite sunt solui collecte que imponũꝭ ꝛ ꝯsuete sunt iponi hoibꝰ ipsiꝰ municipij ꝛ subiect' eiusdẽ. sit onꝰ reale. q2 si est reale ad quẽcunq3 trãseũt deuoluerenꝭ cũ onere suo. alle. ff. d̃ pig. ac. l. Sane. ꝛ. l. se. §. Fundꝰ. de pig. Ex l'ris. de deci. Cũ nõ sis. etiã si sit eccl'ia ad quã trãfferaꝭ. xxiij. q. vlt. Tributũ. ꝛ no. de con. c. j. ꝛ ad h̃ dicit ꝙ nõ ẽ rea le: q2 nõ est tributũ vt decima vl' pensio vl' seruitiũ aut res feudal' vl' precaria q̃ sunt ꝛ hñt onꝰ reale: ꝛ h̃ declarat sic. Ista bõa sunt iure cõi aliq̃ ꝑdictoꝝ modo rum obligata. imo ad ip̃m cõmune sunt oĩo libera. nec extimatio facta ꝑ se est onus. ꝛ sic onꝰ nõ est cõtinuũ nec ꝑpetuũ s3 repẽtinũ plus et minꝰ ꝭm occurren tes necessitates. iõ cõcludit ꝙ ille collecte sunt potiꝰ onus ꝑsonale ĩposite ꝑso nis iuxta facultates earũ ꝑ solidũ ꝛ librã vt fiat equa distributio. Vñ freq̃nter videmꝰ de facto ꝙ hoĩes artifices oneranꝭ aliq̃ ꝑuo exenio: ꝛ tñ nõ hñt alia bona ĩmobilia. ergo sequiꝭ ꝙ est ꝑsonale munꝰ ꝙ oĩo h3 seq̃ ꝑsonã et nõ rem. Vñ videmꝰ d̃ facto ꝙ si sic estimatꝰ trãfferat aliquã rẽ sit extimatio in aliũ. tñ transferẽs soluit collectas ꝭm ꝑmũ extimũ donec ꝑ extimatores auferaꝭ de exti mo suo. ꝑ qd̃ sequiꝭ ꝙ si tal'res transferaꝭ ad ꝑsonã ꝑuilegiatã. illiꝰ naturã seq̃ debet. vt le. ꝛ no. de iure pa. li. vj. c. Uno. Eccl'ia aũt ꝑuilegiata vt in bonis su is talliari nõ possit seu collectari pat3 de sacrosan. ec. li. Plac3. canonizata. xvj q. j. ꝛ le. ꝛ no. de imu. ec. Nõ minꝰ. ꝛ. c. Aduersus. ꝛ maxĩe h3 h̃ ꝑuilegiũ in bo nis dat' ꝑ dote sua. ꝛ hoc ibi ꝛ sic ꝯcludit dñs doctor ꝙ tal'res data vel trãsla ta ad eccl'iam d3 tolli de extimo et ĩ extimo nouo nullatenꝰ poni.

Vicarius Et q̃d tu ad hoc dicis?

Felix Confirmat dictũ suũ cõis obſuãtia q̃ ſuaꝭ in ytalia. ꝛ fortassis in alijs ꝓuītijs vbi si hõ factꝰ fuerit de familia ꝑncipis aut eiꝰ official'. nihil in diebꝰ suis soluit de tribut' de acq̃ren dis vl' acquisitis.

Vicariꝰ Nũc dic mentẽ alteriꝰ doctor'.

Felix. Et hec est mẽs ꝛ cõ silium Bartoli. et ille sic inq̃t pũctꝰ q̃õnis talis ẽ. si aliq̃ possessio estimata ꝛ al librata in libro cõis. nunc deuenit ad aliquẽ clericũ ex q̃cunq3 titulo an debeat soluere collectas imponẽdas sic̃ sui auctores debuer̃t. ad quã q̃õne3 extimãdã primo oportet videre an ꝑ cõe datie vl' collecte possint de iure imponi. Et vide

tur ꝙ nō sine permisso principis. C. de exac. tribu. l. j. li. x. ⁊ de excu. mu. l. Pla
cet. eo. li. Item ꝯriū videt ꝙ sic. C. de opp. pub. l. Ois solutio. Dico ꝙ collectā
generalē camere Fiscali applicandū nemo pt imponere sine ꝑmissu pncipis vt
in pall. iurib. sz collectā spālem vnaqqz ciuitas siue vniuersitas ꝓ necessitate
incūbenti imponere pt vt dicta. l. Omēs. pro h hēmꝰ glosaz notabilē. ff. ꝙ cuius
cunqz vniuer. l. j. §. Si nemo. in glo. sup: v. Procōsul. Scdo oportz videre an
iste collecte sint munꝰ ordinariū vel extraordinariū. ⁊ videt ꝙ ordinariū. C. de
vaca. mu. l. vnica. Sz ꝯrium dico. s. ꝙ sit extraordinariū. nā qđ nō imponit. l.
senatꝰ ꝯsulto: vel constitutio pricipis extraordinariū est. C. de vaca. mu. l. in ho
norib. §. qui muneris. Nec obstant iura cōtraria. qꝛ loquūt in pdijs ꝓuinciali
bus. vt no. in. l. Omēs. oīno secus in ytalicis. vt no. C. sine consen. vl reliquijs
fundū cōpara. nō pos. l. fi. His pmissis dicendū est in qōne pdicta: clericos nō
debere soluere pdictas collectas nisi in fraudē collectaꝝ fecissent in eos dictas
possessiones transferri. et h ostendo. Nullū munꝰ extraordinariū clericis pt im
poni. C. de epis. ⁊ cle. l. ij. sed collecta ē munꝰ extraordinariū. vt s. ꝓbatum est. g
⁊c. Et notate h vbū munꝰ extraordinariū. quia in themate ponitur munus or-
dinariū. Et vltra dicit idē doctor. Propterea licet de iure clerici teneant ad or-
dinaria tributa ꝓ possessionib qs possident. C. de epis. ⁊ cle. l. de his. tn̄ ꝑ cōsti
tutionē Friderici ad nullas tenent. eo. ti. aucten. Itē nulla: ⁊ ita tenet glo. iij.
dicta. l. de his. Et nota ꝙ hec constitutio Friderici supiꝰ all. est inter titulos le
gum recitata. Et item dicit idē doctor ꝙ collecta est munꝰ qđ iponit ꝑsonis ꝓ
pr̄imonio. sz tale munꝰ nō pōt iponi nisi subiectis tm̄. i. ciuib ⁊ incol. ff. de mu-
ne. ⁊ one. l. Rescripta. §. fi. ⁊ in textu ⁊ in glo. q exꝑsse ponit exēplū in collecta. ⁊
ibi no. ibidē. C. de anno. ⁊ tribu. l. Rubri. li. xj. sed certū est clericos nō eē subie
ctos. g eis collecta nō pt imponi. ꝓpterea in qbusdā ciuitatib est ius ꝯmune. ff.
ad munici. l. j. in fi. et de legib. l. ius singlare. ꝓpterea posito ꝙ nulla lex h dice
ret: ondo ꝑ rōnē. Certū est ad solutionē alieni debiti neminē posse ꝯpelli. C. ne
vx. ꝓ mari. l. fi. ⁊ ꝑ totū. ti. ⁊ ne fi. ꝓ pa. ꝑ totū. Sed si diceres clericos teneri
soluere collectas. iam poneres eos cogi ad solutionē alieni debiti. nam ciuitas
nō pōt iponere collectā nisi ꝓ necessitate ipsi ꝯmuni incūbenti. vt s. dixi. et non
est dubiū ꝙ ista necessitas nō nisi obligat i subditos tm̄. g māifeste excludit nō
subditos. ꝓpterea habēti honorē collecta iponi nō dz. ff. đ mune. ⁊ one. l. hono
res. ⁊ ibi nota: sz certū est clericatū maiorē esse honorē aliq seculari. g ⁊c. Illud
aūt qđ dixi nisi fecerit in fraudē collectaꝝ. ꝓbat de sacrosan. ec. l. sacrosactā. et
l. ptextu. ⁊ de epis. ⁊ cle. l. his q clericis. Sed ad id quod posset dici in ꝯtrariū
rn̄dendū est. Et primo ad id qđ dr res debet transire cū onere suo sm ꝙ sui au-
ctores tenebant. Rn̄deo: istđ onꝰ collectaꝝ nō inheret rei rōne ipiꝰ rei: sz rōne ꝑ
sone. vt dicta. l. rescpta. §. fi. et supra rn̄sum ē qnqz res nō est tal ꝑsone q ad col
lectas teneat. nec ipsa res tenebit. nec obstat. l. j. C. sine ꝯsen. ⁊ reli. qꝛ illa loqt
in pdijs ꝓuincialib tributarijs: cuiꝰ tributi onus merā rē ipam respicit. secus
in ytalicis: vt no. eo. ti. l. fi. qn̄ predia tenent rōne ꝑsone sepata ꝑsona: cessat sta
tutū. ff. de le. ij. l. titia seyo. §. vsuras. solu. ma. l. maritū. cū. l. seqn. facit de re. iu.
c. Priuilegiū. li. vj. et probat hec responsio ad lr̄am. ff. de aq qti. ⁊ esti. l. j. §. ꝓ
mittitur. ꝓpterea cū iam ꝑsonalis obligatio nō sit propter ꝑsonā clerici vt. s.
ostende quō pt dici remanere res obligatas: nō video. ff. q mo. pig. vl ypo. sol.
l. Itē libat. in pn. Ex pdictis itaqz rn̄sio ptz ad oia q possent dici in ꝯtrarium.

Vicarius

Et quid vltra videt tibi dicēdū nōne de

termiationi tantoꝝ viroꝝ expedit ꝯsentiendū. ⁊ si foret opꝰ iudicialr̄ iudicādū.
Felix Placet qđ placeat: sꝫ salua pace ⁊ hoꝝ doctoꝝ declaratōe: alit̄ mihi
videt̄ dicendū: ⁊ libertas est pa. vest. hec vl̄ alia refricandū. Appet
enim simplicitatis mee iudicio manēdo cū themate cōi p̄dicto ꝙ hmōi collcta
sit onꝰ reale ⁊ nō ꝑsonale. ⁊ ꝙ trāseat res cū onere suo ꝑ iura ꝑ ip̄os priꝰ allega
ta ptꝫ qꝛ videt̄ expient̄ q̄ caret re: caret h̄ onere. ⁊ q̄ cōsequit̄ illā rem ꝯseq̄t onꝰ
et qui nihil habꝫ vt mēdicās nihil soluit. lꝫ de artificio alicꝰ ꝓut p̄tactū ē ꝑ pri
mū doc. consuetū sit aliq̄d soluere ꝓut seruat̄ in vniuersitatib9 p̄tactis. Nā ne
mo dubitat si possessio vel p̄diū aut atriū hoc onere ḡuatū igne aut alluuione
vel illuuiōe seu alia causa radicitꝰ dissiparet̄: quondā possessor ampliꝰ h̄ onere
rōne illiꝰ nihil solueret. qꝛ res nō ē in reꝝ natura de q̄ soluebat̄ collecta. Nō ē
aūt dubiū si tributū imponit̄ capitib9 vt in dieb9 Augusti Octauiani impatoris
dum singuli ꝓfitebant̄ dando tributū. vt Lu. ij. ⁊ idē tributū xp̄s summꝰ sacer
dos soluebat vt ibidē ꝓbat̄. de q̄ ꝯq̄rebat̄ ꝓpha Treñ. j. ⁊ de imu. ec. nō minus.
et de illo tributo bñ credo nunc clericū ⁊ cleꝝ penitꝰ imunes. de q̄ no. in eo. c. ⁊
nūc his dieb9 h̄ tributū ꝑ capita ē in forib9 ꝑ terrā nrām vbi singule ꝑsone siue
sint diuites siue pauꝑes soluunt singl'os nūmos scl' in septimana. ⁊ singuli iu
dei soluunt singl'os aureos regi romanoꝝ. ⁊ h̄ ē onꝰ ꝑsonale: sed ñ illō de q̄ scri
bit̄ in themate. Vñ nemo dubitat q̄n actōes q̄ mouentur ꝯtra q̄scunq3 ꝑsonas
rōne huiꝰ collecte q̄s soluūt de reb9 imobilib9 dicunt̄ actōes reales ⁊ nō ꝑsona
les: ꝓut cause iniuriaꝝ ⁊ s̄uitutis ⁊ hmōi. de q̄ clare Spe. đ actōib9. §. Seq̄t̄.
ꝟ. Sed quā vocāt. Ex q̄ appet mihi ꝙ rō dicti doc. videat̄ multū claudicare.
sed fortassis sum in errore. ⁊ nunc obmissis ml'tis iuriū allegationib9 et iuriū ra
tionib9 videamꝰ q̄d cōcludat Spe. de illa materia ꝓprie loq̄ns de cle. ꝯiu. ꝟ. ad
huiꝰ aūt articuli. et post eū Archid. in. c. j. de imu. ec. li. vj. ⁊ Jo. an. monarcha
iuris sciētie i addi. spe. nō videt̄ discrepare. imo nihil addendo vl̄ minuēdo ꝓut
solet in suo additionū volumie. videt̄ approbare et tacēdo ꝯsentire. Et pꝰ mul
ta dic̄ Spe. p̄dictꝰ in hac forma. Alij dicūt ꝙ si possessio illa erat ascripta dare
ꝓ solido ⁊ libra collectas. qꝛ qñq3 patrimonialia munera possessiōib9 inducunt̄
tunc res ipsa onerata ē ⁊ cū onere suo trāsit. vñ clericus ad quā ꝑuenit ꝓ ea sol
uere tenet̄. al's nō tenet̄ clericꝰ: qꝛ mutata ꝑsona mutat̄ ⁊ statꝰ rei. ⁊ de nouo nō
pōt ad h̄ ascribi: sꝫ certe cū descriptio seu extimatio q̄ fit ꝓ solido vl̄ libra nō sit
perpetua ⁊ certa. imo mutat̄ ⁊ variat̄ ꝓ varietate iminētiū negocioꝝ. vt s̄m Ar
chidya. in ciuitate Bononieñ. vbi aliq̄n tp̄e pacis in viginti annis nihil soluit̄
et aliq̄n tp̄e guerraꝝ q̄libet mense ⁊c̄. ⁊ sic iteꝝ s̄m Spe. nō videt̄ h̄ onꝰ durare
postq3 res ꝑuenit ad p̄uilegiatā ꝑsonā. Si aūt possessio illa certū ⁊ ꝑpetuū cen
sum vl̄ tributū dꝫ: illud cū possessiōe transit ⁊ solui dꝫ. Hec ille. cū suis lauda
bilib9 vtriusq3 iuris allegatōib9. hic breuitatis benignitate dimittēdis: in finem
vt videant̄ ibidē si placet. Et nūc reuertamur ad ꝓpositū. Si aūt om̄s posses
siones ad cleꝝ vel ad ecc̄iam trāslate nō trāsirent cū onere suo: ꝓut in themate
ecce q̄les seq̄rent̄ incōueniētie. Nā videmꝰ expienter ꝙ ꝑ singl'os dies clerici ⁊
religiosi emūt nouas possessiōes: aut clerici vl̄ laici fundāt nouas p̄bēdas vel
noua bñficia aut noua mōasteria: ⁊ cōparāt nouas fructuū possessiōes. ⁊ qđ scl'
acq̄rit̄: ⁊ qđ scl' deo dedicatū fuerit ampliꝰ ad hūanos vsus ñ reuertet̄. de re. ec.
nō alie. q̄si ꝑ totuꝫ. sed laici cōtinuo alienare solēt vēdunt ⁊ distribuūt ⁊ ipsoꝝ
bona vix vl̄ nunq3 in eodē statu ꝑmanēt. si autē talis acquisitiōis continuatio
durabit ad tm̄ tempꝰ ꝓut iam durauit a tp̄e Siluestri et Constātini impatoris

qui ecclesiis et clericis possessiones distribuit. ⁊ clericos possidere voluit. vt le. et no. xij. q. j. Futura. qd factū est de āno dñi. cccxj. iuxta cronicā tripartitā. et si augmētabunt ⁊ crescūt put hucusq augmētati sunt ⁊ creuerūt. demū non erit pedis passus in mūdo qn cler⁹ sibi reportet de illo spāles fruct⁹. qs demū faciet expensas ⁊ tributa p republica fideliter exeqnda: quis demū reformabit aut fundabit vel firmabit pontes. vias. semitas ⁊ colles p qs fruct⁹ clericoꝝ ⁊ etiaz laicorum reducunt ad vsum ipsorū: qs demū defenderet ⁊ conseruaret in tranqllitate hos q sunt in labore hoim: quis demū cōseruabit muros. menia. turres ⁊ munimenta ciuitatis vt cler⁹ cū laicis gaudeat securitate: qs demū faciet pacē ⁊ tranquillitatē vt cler⁹ custodiat a fure vel latrone seu raptore: Et si dixerim⁹ q principes terre teneant ad hui⁹ defensiōis munimen. vt plene no. ⁊ le. c. ij. de sup. ne. pre. li. vj. cū cōcor. Sz qd faciant videam⁹ p experientiā: Nā pnūc qꝝ pgenitores aut pdecessores fundarūt monasteria. hi pnunc p grauissima destruūt. dissipant ⁊ dilaniāt p insolitorū sumptuū ⁊ expensarū cruciamēta ⁊ auferūt qd contulerunt. ⁊ presertim hi q ad guardiā ⁊ custodiā eccliaꝝ ⁊ mōasteriorū deputati sūt prout aduocati. baliui seu ptores q pnūc pre ceteris sunt eorūdē depopulatores Sz nunc ad ppositū redeūdo. Nā hec fuit potissima destructiōis causa cleri in regno bohemie q qsi oēs possessiōes ⁊ terrarū portiones ⁊ partes partionū qsi per singlos passus fuerūt occupate intricate ⁊ aggrauate p census: reddit⁹ ⁊ puent⁹ magnos l' puos clericis seu clero debitos. Vn̄ populares demū nimis exasperati. dissimilātib⁹ ibidē baronib⁹ ⁊ nobilib⁹ insultarunt in clerū ⁊ religiosos quos vidim⁹ in dieb⁹ nr̄is miserabiliter exulatos: expulsos ⁊ relegatos. ⁊ p hmōi actus terrā pri⁹ occupatā put pmittit penit⁹ liberarūt ⁊ absoluerūt. Vn̄ qd seqtur: si cōtinuo nos clerici acqsiuerim⁹ terre portiōes ⁊ nihil alienauerimus et rurales ⁊ ruris cultores videm⁹ minui ⁊ deficere p singlos dies put expertissime videt in mltis puinciarū locis vbi ville cū suis areis ⁊ possessiōib⁹. agris. pratis et adhesiōib⁹ redacte sunt in nemorū ⁊ cultarū terraruz vsus. Et nūc sincere ppēdam⁹ qs demū reipublice iportabile tractabit ⁊ portabit on⁹: dū possessionū et pdioꝝ n̄ soluerent collecte fruct⁹ ab antiq reipublice deputat⁹: Nōne dixit. l. ij. in fi. de priui. stolaꝝ. li. xij. in publicis tributis ⁊ aduersus tales viros puincias moderātiū cōgruā iurisdictiōem volum⁹ obseruari ne sub ptextu cōcessi priuilegij flagicioꝝ crescat auctas. vel publica vacillet vtilitas. hec ibi. ⁊ videatis cōcor. in glo. ⁊ iterū dic lex in autē. de ec. ti. §. Ad hoc. Sancim⁹ oim eccliarū sctāruz et oim venerabiliū domoꝝ possessiōes: neq sordidas functiōes: neq extraordinarias descriptiōes sustinere. tn̄ itineris sternēdi: aut pontiū edificij vel reparationis (si op⁹ fuerit) ad instar alioruz possessoꝝ hmōi op⁹ ⁊ sctās ecclias ⁊ venerabiles domos cōplere. dū sibi illa possidet ciuitate sub q tale sit opus. hec ibi. Concordat. C. de sacrosan. ec. l. ad instructōez. Nec obstat l. j. ⁊ ij. C. de epi. et cle. vbi dr: q clici ad collectōes nō tenent. hoc est incōsuetas ⁊ illicitas. ⁊ ibidē doc. ⁊ iterū dic ibidē. ad sordida munera nō tenent et n̄ vexant aliqb⁹ vexatiōib⁹ in corpe ⁊ reb⁹ ⁊c. Nā ille nō vexat q soluit iure debitū. nec ciues alic⁹ loci dicunt vexare clerū si vtunt iure suo. ff. de inuitis. §. j. ⁊. ff. de peti. here. l. Illud. j. rn̄siōe. ⁊ in fi. de elec. Cū eccia. xxiij. q. j. qd debet. j. q. v. Nō sane. Nā cōstat q si qs noceat alij ita vt auferātur ei csueta cōmoda: dūmodo n̄ faciat aio nocēdi nō dr facere iniuriā. ff. de aq plu. ar. Si i eo. ⁊. ff. de dā. infec. proculus. ⁊. xv q. j. Illud. ff. de ser. vr. pre. l. Cū in eo. xxiij. q. ij. c. vlt. Secus si ciues pdicti facerent aio nocēdi. vt. ff. de re. iuris. Domū. ff. de dā. infec. qui vias. ff. si ser. venū.

l.sicut.§.Justo.Itē constat ꝙ si cler⁹ succedēs ī bonis ꝛ reb⁹ īmobilib⁹ acq̄si-
tis de nouo ꝑ emptionē vl' donationē dicūtur successores singl'ares ꝓprie in rez
ad differētiā successoꝝ in ius vniuersal'r.vt.ff.de eden.l.quodā.§.Is aūt.ꝛ.ff.
de iureiurā.l.si in rem.ꝛ.ff.quoꝝ legatoꝝ.l.j.§.Illud tenendū.Vñ cōgrue dꝛ
illis clericis successorib⁹ singl'arib⁹ vt de re.iu.li.vj.si q̄s in ius succedit alteri⁹
eo iure q̄ ille vti debebit.cū ꝯcor.in glo.Opponit' aūt de ꝑsona ꝓuilegiata vt ē
cleric⁹ siue ml'ier succedēs in rē.De cl'ico sat' dictū ē.s.in.c.Nō min⁹.de īmu.
ec.sed de ml'iere q̄ ꝓuilegiata ē in dote.ꝛ tñ heres eius extrane⁹ nō vtitur eodez
priuilegio.C.de ꝓui.do.l.vnica.al's.l.Ita.ꝛ.C.q̄ po.in pig.ha.l.fi.§.except'.
Item patet in extraneo herede mariti:vt.ff.so.ma.l.maritū:ꝛ.l.se.Dicunt hic
doctores ꝛ p̄ftim Dyn⁹:aut illud erat coherēs rei ꝛ ꝑsone et in fauore persone
inductum.aut erat coherens rei:vel erat coherēs ꝑsone.Nam ꝓmo cāu regl'a
nō ꝓcedit:vt si p̄lat⁹ venderet rē:sed scd̄o ꝛ tertio simpl'r h₃ locū regula:ita vi
delicet vt dū ius succedit alteri⁹ ꝛc̄.vt.ff.eo.ti.l.priuilegia:ꝛ.l.in oīōnib⁹.ꝛ di
stinctio est plena.eo.ti.in regula Priuilegiū ꝑsonale ꝑsonā₃ seq̄tur ꝛ extinguit'
cum ꝑsona.Et cōgrue seq̄tur ibidē Nemo eñ pōt pl⁹ iuris trāsferre in aliu₃ q̄₃
sibi cōpetere dinoscat'.cū cōcor.in glo.ꝛ iteꝝ accessorium naturā sequi cōgruit
principal':vt ibidē.et iteꝝ rationi cōgruit vt succedat ī onere q̄ substituit' in ho
nore:cū cōcor.in glo.Itē diximus supra de munerib⁹ ꝛ onerib⁹ sordidis clero nō
infligendis:vt in dicto.c.nō min⁹.de īmu.ec.Video tñ.ꝛ ita ꝓuatū ē apd̄ nos
in bello guerra ac p̄lio Thuriceñ cōtra Switeñ ꝛ cōplices ꝙ clerici mittebāt'
ad muros ꝛ menia ꝛ turres ciuitat' ꝑ capitaneū.ꝛ ipsi etiā ad h̄ tenebant' vt le.
et no.in iādicto.c.nō min⁹.ꝑ Inno.et Hosti.Item cōstat ꝙ si clarū foret pri-
uilegiū īmunitatis ꝛ libertatis clericoꝝ aut libtatis eccl'iastice vt nō soluerent
collectas ꝓut p̄tactum ē ꝑ doc.Pat₃ āt ꝙ postq̄₃ priuilegiū tendit ad ꝯnoxā re-
uocationē aut moderationē recipit a principe:vt plene le.ꝛ no.in.c.statutū.§.
j.li.vj.de rescꝑ.hoc videbatur in.c.Nuꝑ.de deci.vbi Cistertieñ nimiū cupidi
acquirebāt nouas possessiōes q̄s māib⁹ suis coluer't vt nō soluerēt d̄cimas:vñ
videns papa Innocenti⁹ q̄rt⁹ ꝙ h̄ tendebat ad noxā.qꝛ ꝑ h̄ tanq̄₃ lupi rapaces
depredabāt parrochiales eccl'ias:vñ reuocauit ꝛ voluit ꝙ de cetero de acq̄ren
dis possessiōib⁹ tali nō gauderēt priuilegio:ꝛ h̄ factū ē de anno dñi.M.ccix.et
C.de sum.tri.l.Int' claras.§.Oēs ꝟo.Glosa dic̄ ꝙ mōachi q̄nq̄₃ sūt lupi rapa
ces.et bñ dicit ꝛ forte sil'r tales sunt frēs mendicātes suꝑ rapina se fundantes.
S₃ nūc ad ꝓpositu₃ redeam⁹.vñ posito ꝓut ab aliq̄b⁹ cōcedit' ꝙ cler⁹ ꝓut pre-
mittit' clarū h̄ret priuilegiū.nullū p̄tēdēs vl' recipiēs obstaculū.s₃ qꝛ de cetero
tendit ad noxā:ꝓut p̄mittitur vt merito veniret reuocādu₃ aut clari⁹ moderan
dum:aut nc̄c̄itas q̄ legē nō h₃:vt le.ꝛ no.de iureiu.Querelā:aut ꝑ ei⁹ qd̄ opoꝛ
tet fieri venit interp̄tandu₃ cū necessitas sit mgr̄a reꝝ.C.de epis.ꝛ cle.l.Oms.
in fi.et nc̄c̄itas fac̄ licitū qd̄ al's nō ē licitu₃:vt de re.iu.nō est.vt vic₃ inopia vl'
pauꝑtas seu destructio ciuium vl' ciuitat' vel munimētoꝝ ei⁹.S₃ ad opiniōis
mee corroborationē audiat' aliā q̄ōnē dudu₃ motā ꝑ Jo.an.in addi.Spe.de
feudis.§.Quoniam.ꝟ.xl.queritur:sic intonantē.Quidam clericus tenēs rem
in emphiteosim a dño temporali habenti plenum dominiū in loco vbi erat em
phiteosis:qui damnat⁹ per suum epm pro graui crimine ꝓ quo episcopus bo-
na illius episcopatui applicauit.Domin⁹ autē tempalis dicebat illa ad se spe-
ctare pro episcopo allegabatur ꝙ res sequebatur cōditionē persone.sed dñs di
xit ꝙ nō ꝑsonaru₃ sed rerū habeatur cōsideratio in indictionib⁹.ꝛ ꝙ ꝑsonā res

sequatur: et pro vtraq3 parte quo ad duas columnas sunt copiosissime allegationes et ratiões ⁊ rationū opiniones introducte. Et ɔcludit̃ ꝑ dño q̃ duplex ius habet: scz iurisdictionē territoꝝ ⁊ directū dominiū rei emphiteotice. et sic duo ipsi⁹ dñi vincl'a vincūt vnicū epi qđ hēbat in ꝑsona. Et sic ad ꝓpositū ⁊ patenter videm⁹ q̃ntū opatur onus qđ inheret reb⁹. et tal'r qđ hūt clericū priuilegiū clericale ⁊ eccl'iastice libertatis indultū res suas defendere nō poterant qñ transirēt cū onere suo vnde venerāt: et trāseundo reuerse sunt ad dñm tpalem.

Vicarius Audiuim⁹ motiua discrepādo ɔtēdentia: sed q̃d tu ɔcludis in p̃scripti themat' laicali prudentia: **Felix**

Dico nō ego: s3 illi q̃s p̃dixi venerabil'r nominādo: cleꝝ de p̃diis ⁊ possessiōib⁹ que priusq3 ꝑuenerint ad eū soluebant collectā: iterum in nomine dñi soluāt.

Vicarius. Or ben. deliberabimus cui adherebim⁹. sed đ principali: videlicet de eccl'iastice libertat' emunitate nōdū ɔtenti sum⁹.

Felix. Ad instar cuiusdā cardinalis legati ꝑ Bonifaciū octauū ad visitandum regē Sicilie directi quē extinctū reperit infirmitate. vngam⁹ inquit sibi plantas vt videamur aliq̃d fecisse. Recitat Roffred⁹ in h̃ ti. ꝙ ipsa3 videlic3 imunitatē leges scribūt per i. canones ꝑ e. vt pt3. ff. đ iure imu. in rubr' et ibidē. l. j. Itē. C. de imu. nemi cōcedenda. li. x. Reperio tñ in ml'tis volumib⁹ de imunitate in antiq̃s ⁊ nouis iurib⁹: ⁊ p̃ftim in. c. vlt. eo. ti. Sed Hoff. ⁊ Fauen. scribunt emunitatē dicendo ꝙ emunitas dr̄ ab e qđ est extra: et munia q̃si extra munia ⁊ munia. nō eñi subiīt eccia sordida mūera: vt calcis coquēde arene fodiende. sed ab hiis tam eccl'ie q3 ipsoꝝ p̃dia ⁊ mācipia siue rustici eorum exempte sunt. ⁊ vxores ⁊ liberi clericoꝝ tanq3 clerici ab hmōi munerib⁹ sunt exempti. vt dic̄ lex impial'. C. de epi. ⁊ cle. l. ij. Itē eoꝝ coloni: vt. xcij. di. iudicatū. et hic ɔnter Hoff. si epus ⁊ cler⁹ tantā necessitatē ⁊ vtilitatē inspexerint vt absq3 vlla coactiōe ad releuādas cōmunes vtilitates vbi laicoꝝ nō suppetūt facultates: subsidia ꝑ eccl'ias estimēt ɔferenda. vt eo. ti. nō eo min⁹. repim⁹ etiā immunitatē. Ecci. vj. vbi dr̄. Nec em̄ eris in vno imunis. ⁊ ibidē. c. xj. et si diues fueris: nō eris imunis a delicto. Itē Hiere. xxv. Vos q̃si innocētes imunes eritis Redit aūt in idē vt dicam⁹ imunitas ecclesiastica seu emunitas eccl'iastica vel libertas eccl'iastica: aut ꝑuilegiū ecclesiasticū vl' p̃rogatiua ecciastica: aut exemptio ecclesiastica. et totū referr̃ ad eccl'iam ⁊ ꝑsonas eius ꝓut p̃tactum est.

Vicari⁹ Tu refers de ecclesia ⁊ eius imunitatis libertate. s3 q2 ecclesia multipl'r dr̄: vt le. ⁊ no. i. c. vlt. ne p̃la. vi. suas. quia videlicet dr̄ eccl'ia malig̃ntiū. Itē dr̄ eccl'ia collectio fideliū. Itē dr̄ eccl'ia muroꝝ ambitus. Itē dr̄ eccl'ia corp⁹ xp̄i. item eccl'ia: prelatura ipsi⁹ eccl'ie. item dr̄ eccia ipse obuētiones eccl'iastice ꝓueniētes occasiōe eccie. Itē Archid. de ɔse. ec. vl' al. c. vno. li. vi. dicit ꝙ etiā eccia nō ɔsecrata dr̄ eccia. Itē eccia aliqñ dr̄ oratoriū: s3 ꝓprie dum fuerit ɔsecrata: s3 añ dr̄ basilica. Itē eccia dr̄ dom⁹ orōnis. Aliqñ dr̄ tēplū. Aliquando tabernaculū. Aliq̃ndo domus dei. Et hec omia ibidem clarissime probātur ꝑ suos vtriusq3 iuris allegatiōes q̃s ꝑ te videre poteris: breuitat' benignitate hic obmittēdas. Dic igit̃ q̃ sunt iste eccl'ie q̃ gaudent p̃dicta ecclesia(stice libtatis munimie?

Felix Roff. vbi. s̄. et post ip̄m io. An. in addi. Spe. eo. ti. sup̄ Rubr̄. dic̄ ꝙ eccia fm̄ diuersas eius significatiōes diuersas h3 imunitatis p̃rogatiuas. Primo inq̃tū eccl'ia est collectio regl'ariū siue seculariū clericoꝝ ad seruiendū deo. ⁊ his adaptat immunitatū libertates. Scđo inq̃ntū est collectio fideliū. ⁊ de hac se expedit dicens: ꝙ habet illos le-

gitimos actus q̇ sunt hereticis ꝛ infidelib⁹ interdicti.all'.l.iij.C.de here.ꝛ manich.Tertio vocam⁹ ecclesiã huic dat decẽ imunitates.ad tres ꝑmas all'.C.de sacrosan.ec.l.nemo.j.ꝛ nemo.ij.imediate seqn.que volũt ꝙ null⁹ (maxie laic⁹) ibidẽ sepeliat̃ Scdo ꝙ nõ vẽdat̃ Tertio ꝙ null⁹ ibi habitet.Et ibidẽ notat̃ q̃rto ꝙ nullo titulo alienet̃ in autẽtica de alie.emphi.§.ꝛ qñqȝ.coll'.ix.Quinto ꝙ in ea manumissus habet̃ pro manumisso coram iudice.C.de his q̇ in eccle.ꝛc.l.j.ꝛ.ꝛ.ij.Sexto ꝙ turbans officiũ in ea:capite punit̃.C.de his q̇ ad ec.ꝯfu.l.Domician⁹ Septimo ꝙ ad eã fugientes securi sunt iuxta distinctiõem decre.inter alia.eo.ti.Octauo ꝙ in ea nõ debẽt agitari cause ciuiles vl' crimiales eo.ti.Cum eccia.ꝛ.c.Decet:li.vi.Nono ꝙ seculares iudices vl' ministri nõ debẽt hospitari vel placita tenere in domib⁹ eccl'iaꝝ sed in locis publicꝭ:vt eo.ti.c.j.Si aũt eccia tꝑe guerraꝝ ꝑut factũ est in ꝑlio Thuriceñ de ãno dñi M.cccc.xliij.et seqntib⁹ fuerit ꝑ parrochiãos aut incolas incastellata:id est tanqȝ castrũ munitionib⁹ ꝛ defensionib⁹ fulcita.Dicit Henric⁹ boijch in.c.Cũ eccl'ia:ꝛ Innocẽti⁹ ꝯcordat ibidẽ ꝙ si incastellãtes hñt malã cãm:emunitas eccie ipsos nõ defendit.sed si ad ipsam fugiãt christiani ꝯ infideles vel al's boni ꝯ malos põt incastellari et imunitas eccl'ie dȝ ꝑuari.sed si q̇s offendit ꝺ eccl'ia ꝯ iusticiã:incastellatio est illicita vt colligit̃ ibidem per eosdem ꝛ ꝑ iura ꝑ ipsos allegata.

Vicari⁹ Dixisti supra ꝙ eccia sit collectio fideliũ:hȝ ne tal' eccia libtatꝭ et auctis ecciastice ꝑuilegiũ ꝑter id qꝺ itroductũ ẽ ꝑ Roff.

Felix. Utiqȝ sic.Nam magna solẽnitate ꝺr ecclesiã fore fideliũ collectionem:vt ꝺ ꝯse.dis.j.Eccl'ia.que ꝛ fuit mox post xp̄i passionem ꝛ signat sacroꝝ ꝯcilioꝝ vniuersaliũ ꝯgregatõeȝ.vt ꝓbat̃.xv.di.sicut.i fi.Uñ legit̃ Act.xv.ꝙ a apl'i ꝛ seniores cõuenerunt ad declarandũ de circũcisione nõ faciẽnda.Item Actuũ.x.Paulus ꝯuocauit eccl'am in figura cõcilij vniuersal'.vbi dixit int' cetera Attendite vob ꝛ vniuerso gregi in q̇s vos spũscũs posuit regere eccl'iam dei.i.xp̄ifideles.de q̃ eccl'ia dictũ est Petro Et suꝑ hanc petrã edificabo ecclesiã meam Math.xvj.Hec igit̃ est eccia que magne libertatis ꝑrogatiua nouo iure edito in ꝯcilio Constantieñ in codeȝ spũsancto vniuersal'r ꝯgregato:deposuit summũ põtificẽ vicȝ iohannẽ papam.xxiij.de ãno dñi M.cccc.xv.die.xxix.mensis Maij.Item eadẽ eccia cũ summo pontifice vicȝ innocẽtio q̃rto deposuit Fridericũ impatorẽ de ducib⁹ Sweuie ꝓcreatũ de ãno dñi M.cc.xlv.vt ptȝ de re iudi.ad apl'ice.li.vj.Itẽ eccia id est summ⁹ pontifex Zacharias cũ clero suo deposuit de regno Francoꝝ q̇ inutilis erat regẽ Carolomãnũ et loco suo instituit Pipinũ p̃rem Caroli magni ĩpatorꝭ Item francigenas nobiles ꝛ vasallos regni a iuramẽto fedelitatꝭ q̇ primo regi fuerãt obligati penit⁹ absoluit.de quo.xv.q.vj.Alius Item ꝛ acta sunt hec de anno dñi.dcxlviij.sic videm⁹ ꝙ ea q̃ ꝑ papã fiunt ꝑ ecclesiã dicunt̃ facta.et h̃ ex eius libertatꝭ et emunitatis prerogatiua.et hec nõ solũ ea q̃ sunt laicis ꝓhibita ꝛ mere sũt spiritual' auctis vt excõmunicatio interdictũ suspensio ꝛc.sed etiam alia potest ex illa libertate que principibus tꝑalib⁹ ꝛ iudicibus secularib⁹ sunt cõia ꝛ legib⁹ ꝯcessa Uñ dicim⁹ ꝙ eccl'ia deportat in exiliũ.de calũ.c.j.'quod ibidẽ Gregorius fieri decreuit.Item eccia incarcerat ꝛ relegat.vt legit̃ ꝛ no.xiiij.q.vij.Attẽdendũ.et iste canon fuit lex imperialis.vt patet.xvj.q.j.§.Nouarum.item eccia diffidare potest.vt ꝺ e homic.Pro humani.libro.vj.de pe.felicis.eodẽ li.Itẽ eccia decalua t.i.in penã pilos ꝛ vestes ante ꝛ retro decidit.vt.xxxij.q.j.De benedicto.Et no.Hostieñ de sorti.c.j.in fine.et in sum.Jo.li.i.ti.xi.q.penl't.tJẽ ec-

clesia iudicem seculare privat rebus ⁊ sua dignitate.xj.q.j.Nullus epus. et in
glosa vlt. Item eccl'ia cogit iudicē secularē ad s'uādum canones ⁊ suas senten
tias.de iniu.Licet.li.vj.de excep.Cū quidā.de sen.ex.Decernimꝰ.Itē eccl'ia
infert infamiā:vt.xvij.q.iiij.Attendendū.⁊ in glo.Itē eccl'ia ꝓuat laicos offi-
cio notarie.de pe.felicis.§.j.li.vj.Itē eccl'ia in casibꝫ iudicat iudeos. vt no. de
iudeis.Judei.ij.et ꝑ indirectū eos excōicat:vt de vsu.pꝰ miserabilē. ⁊ cōpescit
eos si ꝯ nr̄am fidē dogmatizāt:vt le.⁊ no.in Cle.vnica.de vsu.in glo.penulti.
Item eccl'ia dat coadiutorē regibꝫ.de sup.ne.p̄.li.vj.Grandi.Itez eccl'ia reuo
cat sententiā iudicis secular' :et abolere p̄t infamiā per eundē iudicē irrogatā.
xvj.q.j.Ecclesia.⁊ ibidē in glo.et Archid.de re iudi.Pastoralis.in Cle.Item
ecclesia ꝓuat dignitate seculari palatinū.vt.xxxij.q.v.p̄ceptum.Est autē pala
tinus officialis impatoris qui curā gerit p̄cipuā:vt missis notarijs suis negli-
gentiā arguet in iudicijs.de quo.C.de pala.sacra.latra.l.j.⁊ ibidem in glo.j.
plenius.Item eccl'ia exponit et p̄scribit ⁊ publicat bona laicoꝝ.lxiij.di.Adria
nus.ij.de homici.Pro humani.li.vj.xxiij.q.iij.Quisquis.per Archid. Item
ecclesia virgis verberat.v.q.v.Illi qui.et ibidem glo.et Archi.xxiij.q.v.c.j.et
q.vj.c.j.Item ecclesia questionibꝫ per torturā subijcit.ibidem.Item eccl'ia lin
guam delatori falso copulat.id est amputat.sed doct.exponūt ꝙ mandat fieri
per iusticiā:id est dum episcopꝰ qui habet vtrūqꝫ gladiū:vt Herbipolen̄.man-
dat seruari leges.Ita prepositꝰ Thuricen̄ habet vtrunqꝫ iudiciū.⁊ ita no.v.q.
vj.Delatori.ex quo eccl'ia nō effundit sanguinē:nec inducit vltimū suppliciū.
ne cle.vl'mo.Sententiā. Itē eccl'ia nō tm̄ in rebꝫ terre ſꝫ etiā alijs principibꝫ
et ceter' laicis rōne pcti ⁊ excessuū mādatoꝝ eccie hꝫ correctōis ⁊ emēdationis
libertatē:⁊ auctoritatis emunitatē:vt de iudi.Nouit.⁊ p̄s'tim in his q̄ spectant
ad pac' reformationē.vt. xc.dis.ꝑ to.xj.q.j.Quicūqꝫ.ij.q.vj.Ois oppssus.⁊ h̄
indistincte.Nam sicut dn̄i est terra ⁊ plenitudo eius. sic eius vicarij potestas.
et hec est eccl'ia ꝓut p̄tactū est ⁊ eius potestas nō est limitata territorio:nec cer
tis personis.nec est dictū Petro principi apostoloꝝ: pasce has oues vel illas.
sed indistincte suam iurisdictionē cuilibet reseruat.xj.q.j.Peruenit.et sicut p̄
tactum est ꝙ ecclesia siue papa qui est caput eccl'ie potest deponere reges et im
peratores.vt.xv.q.vj.Alius.et.c.Juratos.de re iudi.Ad apl'ice.li.vj.g̊ ml'to
mag' pōt ponere falcem in messem alienā:⁊ subuenire cuilibet opp̄sso ꝑ ptātem
temporalē:⁊ p̄sertim religiosis ⁊ miserabilibꝫ ꝑsonis:⁊ vt talibꝫ etiā det' tutor

Vicariꝰ et curator:vt no.Jo.mo.in.c.Grandi.de sup.ne.pre.li.vj.
.Tu nō ponis custodiā ori tuo:quia nimiū excedis ad exaltan
dum eccl'iastice libertatis priuilegiū:prout fraticelli minores insultāt cū sancto
Francisco.Audiamꝰ quid dicat sanctus Augꝰ.ꝓut habet'.viij.dis.Quo iure.
vbi dicit textus Quo iure defendis villas eccl'ie:diuino vl' hūano: diuinū ius
in scripturis diuis hēmꝰ.hūanū in legibꝫ regū.vnusq̄sqꝫ possidet qd̄ possidet.
Et infra.Jura aūt humana:iura impatoris sunt.Quare:Quia ipsa iura hūa-
na ꝑ impatorē ⁊ reges seculi ds̄ distribuit generi hūano.Itē tolle iura ip̄ator'
et q̄s audet dicere:hec villa mea est:meꝰ est iste s'uus ⁊c̄.facit ad h̄.xvj.dis.Si
imperator.xi.q.iij.Qui resistit.Itē in.c.Cū ad veꝝ.dicta dis.xcvj.dicit Nico
laus papa:cum ad verum ventū est vltra sibi:nec imperator iura pontificatus
arripiat.nec pontifex iura impatoꝝ vsurpet: id est potestatē .⁊ hic est magnuz
argumentū ꝙ ptātes sunt diuise.⁊ ꝙ imperator nō hꝫ gladium a papa.ea.dis.
In scripturis.et.c.Duo.et.c.Si impator.et.xciij.dist.c.Legimus.

Felix. Habem⁹ glo. magistralē de illa materia ꝓprie loquentē in dicto. c. quo iure ponens duas solutiones. sed secunda clarior vbi dicit ꝙ stricte ius diuinū sumitur pro iure canōico. sed hic ius canonicū cōphendit sub iure humano. ⁊ ita clarum est ꝙ ista iura iam allegata non sunt contra libertatis eccl'iastice priuilegia.

Vicarius Supra notanter de clericoꝝ et liberis protulisti: ⁊ ipsos libertatis ecclesiastice ꝑuilegio inuanum penitus decorasti: cum nō sit de iuris nec facti rigoris vl' equitatis obseruantia ꝙ talis emunitatis inueniat' in ipsis ꝑrogatiua. imo clericoru3 et mulierum cohabitatiōis presumptio penitus reperitur. imo detestabil'r de iure prohibita. vt le. ⁊ no. de coha. cle. ⁊ mu. quasi per totum.

Felix. Venerabilis pater nō sit vobis nanū Justiniani imperatoris sacratissimi dictū. C. de epis. ⁊ cle. tam magnanimiter ꝓmulgatū. vbi ꝑmo ꝓut pretactum est in rubro dicit de nuptijs clericorū vetitis seu ꝑmissis. ⁊ cō sequēter ibidem. l. ij. circa fi. omnib⁹ clericis hui⁹ ꝑrogatiua succurrat videlic3 emunitatis pretacte. vt cōiugia clericoꝝ ac liberi quoq3 ministeria. id est mares ⁊ femie. eorunq3 etiā filij imunes ab hui⁹ ſg muneribꝰ ꝑseuerēt. Hec ille.

Vicari⁹ Distingue tp̄a ⁊ ꝯcordabit scriptura. ij. q. j. Si peccauerit. et sic variant' tp̄a: variant' ⁊ iura. xxix. dis. c. j. ⁊ ij. lxiij. dis. §. Verū. ⁊ c. seq̄nti. Unde hec lex data est in ciuitate Constantinopolitana. in qua protunc ⁊ modo inter omnes orientales clerici reuerenter habebant liberos et vxores et nihil ad nos de his qui foris sunt. de diuor. Gaudem⁹. ritum ꝗ n̄rm teneam⁹ firmiter.

Felix O pr̄ reuerēde fortassis est ꝓphetia ꝑ vos ⁊ alios cl'icos minime spernenda. Nam vidi ⁊ audiui peritioꝝ ⁊ senioꝝ imo deuotiorū ⁊ religiosoꝝ mature deliberatōis motiua in concilio Basilieñ diligēter auizando in deputatiōe reformatiōis deducta. q2 oīs etas ab adolescentia prona est ad malum. xij. q. j. Omis etas. ⁊ dic̄ lex in autē. de mona. coll'. j. ꝙ humana natura labilis est ad delicta. ⁊ videt' in expientia ꝙ quondā homies fortiores erāt in natura ⁊ habebant corpa robustiora. vt ꝓbant veteris testamēti volumia. ⁊ insup ꝙ naturale ius est cōmune omniū nationū. eo ꝙ instinct⁹ nature nō cōstitutiōe aliq̄ habeat': vt viri ⁊ femie cōiunctio. liberoꝝ successio ⁊c̄. j. dis. Jus naturale Et dn̄s in paradiso dixit. Crescite ⁊ m'tiplicami. Geñ. j. ⁊ ħ op⁹ naturalissimū videlic3 generare sibi simile: vt dic̄ phs. Durauit ab origie mūdi ꝑ oēs natōes et hoīm status vsq3 ad Calixtū papā: qui ꝑm⁹ clericis a subdyaconat⁹ ordine vsq3 ad supiores inclusiue interdixit vxores. vt3. xxvij. di. Presbyteꝝ. et hic Calixtus natione Roman⁹: ⁊ sedit annis q̄nq3. diebus. x. et martyrio coronatus de anno dn̄i. cc. xxiij. et hunc Calixtū sequebat' Justinian⁹ imperator et elect⁹ de anno dn̄i. ccxxvj. His igitur oīb⁹ ⁊ singulis sincere per dictos venerabiles viros cōsideratis ⁊ diligēter informati de p̄sentiū clericorum statibus vniuersis. et igit' ꝑ reipublice ⁊ ꝑuater cōmodo patēter felicissimo cōsuluerūt statuendum et firmiter decretandū: vt occidentales clerici ad instar orientalium ꝓprijs gauderent vxorib⁹ ne abuterent' alienis. Jtē scd̄o ꝙ nemo de cetero fundaret noua bñficia aut monachoꝝ seu religiosorū monasteria. sed ꝙ antiq̄ restaurent' loca pia. de qua materia nuꝑ copiosam feci collationē que intitulat' de nouis bñficijs ⁊ officijs nō instituēdis. Et fauore igit' speram⁹ benigno ꝙ hec duo pūcta et preb'tim de clericorū in sacris ordib⁹ cōstitutoꝝ cōiugio in pxio generali aut yconomico supuēturo ꝯcilio decretent' edicto publico. Nā iudeis baptizādis fuit fauorabil'r ꝯcessu3 i ꝯcilio supdicto. vt vtant' reb⁹ ꝑ vsurarū rabiē conque-

sitis cum certo tamen discretiōis modulo. ⁊ hoc lege veteri fuit ꝓhibitum. sed illō videlicꝫ cōiugiū lege diuina ⁊ naturali semꝑ vsqꝫ ad ꝑtactū temp⁹ fuit laudabilr̃ ꝑmissum. Itē hoc vsuraꝝ nephas ꝑnūc ꝓut extūc lege diuina fuit detestatum. sed illud nō diuina sed hūana constitutiōe nobis videt̃ indictum.

Vicarius Placet ꝙ fiat. sed canis tuis obstantibꝫ putam⁹ ꝙ tibi nō ꝓficiat. Sed vltra ꝓcedam⁹. Constat ꝙ ante christianissimi Constātini imꝑatorꝭ magni tempꝛa clericꝭ nō fuerunt nec ecclesijs aut eccl̃iarū ministerijs bona tꝑalia ꝑsertim imobilia libere cōcessa. ⁊ ꝓtunc ipsoꝝ exilis erat nūer⁹ ⁊ rarus. ⁊ iō deo ⁊ hoibꝫ fuit carus. xciij. di. Legim⁹. in fi. et nūc suꝑ arenā maris ⁊ stellas celi videt̃ ml̃tiplicat⁹. vñ ꝓprie legit̃ ⁊ no. xxiij. dis. Tales: ꝙ ml̃titudo clericoꝝ ⁊ sacerdotū fac̃ eos cōtemptibiles. ⁊ ꝑsertim dū litteratura moribꝫ ⁊ vita sunt vacillantes. ml̃titudo facit ipsos magꝭ viles: vt. xciij. dis. Legim⁹. Vñ scꝛ̃ptuꝫ ē ꝙ multitudo canonibꝫ ⁊ legibꝫ est inimica. de ꝑben. quia intantū. et multitudo onerosa nihil habet honesti. in auten. de referen. in fine.

Felix Bene dicitis et supra tetigi ꝙ tot ⁊ tāta sunt clericoꝝ ⁊ religiosoꝝ stipendia in terre finibꝫ hincinde ꝯstituta. ꝙ vnacū clericis ⁊ religiosis sunt plebeis ⁊ popularibꝫ: ⁊ ꝑsertim terre cultoribꝫ multū onerosa. ⁊ conseqnt̃ eccl̃iastice imunitatꝭ ⁊ libtatis vilipēdunt̃ ꝓuilegia. attñ si temeritatꝭ audacia ꝑtensoꝝ clericoꝝ ordinari ad sacros ordines festinantiū ꝑ ingeniū sagacitatis ⁊ rigorē examinis ordinarioꝝ nō impediret̃. ml̃to magꝭ mund⁹ ꝑ clerū inutilē ḡuaret̃. ⁊ imunitatꝭ eccl̃iastice ꝑrogatiua freqnti⁹ ꝯtaminaret̃. Et aliud mōstruosum qđ diligēter cōsideraui: silr̃ obuiat ml̃titudini cl̃icoꝝ. Nam dicit Isiđ. ethi. xij. c. iiij. đ basilisco q̄ cuncta viuētia visu solo ꝑimit. attñ mustele sagacitas ipm̄ ipune audēter occidit. et igit̃ nihil em̄ inq̄t parens ille rerum sine remedio cōstituit. et sic Plini⁹ dic̃ de lupina q̄ sex vel octo cattulos siml̃ parit. et agnella duos vl̃ tres pariēdo ꝓducit. ecce mira dei dispositione infiniti greges agnoꝝ tā fructuose deducunt̃ ⁊ lupoꝝ ml̃titudīes: qꝛ nociue hūane creature mirabilr̃ disꝑgunt̃ ⁊ ñ in t̃ris nisi pauci respectu agnelloꝝ videbunt̃. ⁊ sic ad ꝓpositum. ecce q̄t ꝑ singl̃as ānoꝝ q̄rtas ꝑ oēs epatus turme creant̃ ⁊ ordinātur sacerdotū. et vt loq̄r de notiori vicꝫ de dyocesi Constantieñ vbi estimatiōe cōi per annū ducenti vel q̄si ꝓmouētur ꝑsbyteri ⁊ nō mortes tā freqnt̃ coꝝ sꝫ ordines sunt notissimi sꝫ summi ꝑentis clemētia. aut dyabol⁹ ꝑmissiōe sua lupos et sacerdotes talr̃ dissipat ⁊ segregat ꝙ multitudinis sarcina ꝓplo nō noceat. Nā si sicut agnelli ꝑseuerāter fructificarēt. ⁊ fetus suos ꝑ orbem dilatarent: omnes rusticoꝝ cetus ad alendū lupos ⁊ sacerdotes nō sufficerēt: sꝫ radicitus desolati deficerēt. et hic patēter cōcernitis in practica ꝙ multitudo sit onerosa: ꝓut ꝑtactum ē in theorice traditionis probatura.

Vicari⁹ Scis ꝙ nihil est actum duꝫ suꝑest aliq̇d agendū. vij. q. j. illud. Vñ notāter dixisti eccl̃iam fore collectōeꝫ fideliū. quot ḡ fideles faciūt h⁹ eccīe collegium:

Felix Videm⁹ ꝙ eccl̃ia fidei nr̃e in q̄ fideles sum⁹ añ aplr̃oꝝ cōgregatōꝫ stabit in solo xp̄o. ꝯñter in ipso ⁊ apl̃is suis ⁊ alijs discipulis sꝫ instante christi ꝑsecutiōe: ⁊ veniēte turba iudeoꝝ cū traditore: relicto christo fugierunt om̄es. quo mortuo ecclesia remāsit apđ solā beatissimā ꝟginē mariā: ꝓut dicit lex imꝑialis ꝙ ius collegij vel ꝯuētus aut cōgregatōis ceteris mortuis stat in vno solo. qđ cuiusqꝫ vniuer. no. Sic. §. vlt. sꝫ resurgēte dño cōgregata ē ecclesia cum ꝟgine Maria. De hac eccīa dꝛ Act. ix. ꝙ conuerso Paulo ecclesia quidē ꝑ totā Iudeā ⁊ galileā et samariā habebat pacē: ⁊ edificabat̃ id est am-

pliabatur. Item ampliata taliter ecclesia misit Herodes rex man⁹ vt affligeret quosdã de eccl'ia. occidit aũt iacobũ ꝛc̃. Act. xij. in prin. Item capto Petro: oratio fiebat sine intermissiõe ab eccl'ia ꝓ eo. ibidem. Itẽ dũ creuit nũer⁹ fidelium eccl'ie per singulas ecclesias ipsi p̃sbyteros ordinabãt. id est ꝑ singulas congregationes fideliũ. Act. xiiij. Itẽ Act. xvj. dicit̃. Et eccl'e quidẽ ↄfirmabantur fide ꝛ abũdabãt numero quotidie. Item Act. xix. scribit̃. ꝙ crescente eccl'ia ipsa erat cõfusa. et pl'es nesciebãt qua ex causa ↄuenissent. videl3 fideles. Itẽ Act. xx. dixit Paulus ad fideles. Attendite vobis et vniuerso gregi: in quo vos spiritussanct⁹ posuit ep̃os regere eccl'am dei quã acq̃siuit sanguĩe suo ꝛc̃. Itẽ paulus scripsit eccl'e dei q̃ fuit Corinthi. i. ibidẽ fideliũ cõgregationi. j. Corinth. j. Item eisdẽ scripsit dicendo. et vos eccl'ia3 dei cõtemnitis. id est ↄgregatione3. ibidem. c. xj. Item idẽ scripsit illis dicendo. Doceo vos sic̃ in omĩb⁹ eccl'ijs doceo. ibidẽ. c. xiiij. Ite3 ibidẽ dicit d' seipo. q2 ꝑsecut⁹ sũ eccl'ia3 dei. ibidẽ. c. xv. Itẽ idẽ. ij. Cor. xj. dixit fidelib⁹. Alias eccl'ias expoliaui accipiẽs stipendiũ ad ministeriũ vr̃m. item idẽ ibidẽ in fine dic̃. in ieiunijs m'ltis ꝛ frigore ꝛc̃. sollicitudo mea est oĩm eccl'iaꝝ. item idẽ ad Gall'. ij. dixit. Erã ignot⁹ facie eccl'ijs iudee q̃ erãt in christo. item idẽ ad Phil'. iiij. ꝛ dixit ad eos. Scitis autẽ ꝛc̃. ꝙ profect⁹ sum a macedonia nulla mihi eccl'ia cõmunicauit. itẽ idẽ ad Ephe. j. ait de xp̃o Et ip̃m dedit caput suꝑ oẽm eccl'iam. item idẽ ibidẽ. c. iij. vt innotescat p̃ncipibus ac ꝑtãtib⁹ in celestib⁹ ꝑ eccl'iam m'ltiformis sapie dei. item ibidẽ. c. vj. Sic̃ vir caput ẽ m'lieris. sic xp̃s caput ẽ eccl'ie. Itẽ ad Col'. j. dixit. et ipse videl3 xp̃s est caput corꝑis eccl'ie q̃ est p̃ncipiũ primogenit⁹ ꝛc. Itẽ ibidẽ in eodẽ. qui nũc gaudeo ꝛc̃. ꝛ adimpleo ea q̃ desunt passionũ xp̃i in carne mea ꝓ corꝑe eius qđ est eccl'ia. item idẽ. j. Thes. ij. Imitatores facti estis. ꝛ frẽs eccl'iaꝝ dei ꝛc̃. Ite3 idem ad Thi. iij. Si q̃s aũt domui sue p̃esse nescit. quõ eccl'ie dei diligentiam habebit: item ibidẽ. c. iij. in domo dei ↄuersari q̃ est eccl'ia dei. item ibide3. c. v. si quis fidel'. vel si qua fidelis h3 viduas subministret illis ꝛ nõ g̃uet̃ ecclesia. Itẽ idẽ ad Heb. xij. multoꝝ miliũ angeloꝝ freq̃ntiã ꝛ eccl'iam p̃mitiuorum ꝛc. item Jaco. v. infirmat̃ quis in vob inducat p̃sbyteros eccl'ie ꝛ orent suꝑ eum. Item. j. Pe. v. Salutat vos eccl'ia q̃ est in babylonia ꝛc. In his oĩb⁹ sc̃pturis et in Apocalipsi multipl'r eccl'ia sumit̃ ꝓ fideliũ ↄgregatiõe. Vñ dicit io. an. in addi. spe. suꝑ Rub̃. de clan. despon. ꝙ illud m̃rimoniũ qđ ↄ̃hit̃ in p̃ñtia pluriũ fideliũ dr ↄ̃ctũ in facie eccl'ie. Sũt aũt duo pl'es vt dicit reg. iur'. pluralis locutio duoꝝ nũero ↄtenta ẽ. li. vj. Sumit̃ aũt illa facies eccl'ie ab innocẽtio papa tertio original'r viro mire ĩnocẽtie ꝛ sciẽtie q̃ etiã cõposuit libꝝ de miseria cõditiõis hũane. ꝛ p̃re ceteꝝ ipsi⁹ sunt pl'es decretaliũ ep'le. ꝛ scripsit illa ṽba vic3 in facie eccl'ie: in decre. ↄstitut⁹. de ↄuer. ↄiu. in p̃n. ꝛ nõ recordor me in alijs textibus legisse. vtimur tñ ip̃is in scripturaꝝ volumĩb⁹ ꝛ s̃monũ collatõib⁹ cõmunissime. Scribit̃ aũt in ↄspectu eccl'ie de clan. despõ. c. ij. ꝛ. iij.

Vicar⁹ Hec nihil ad intẽtiõis nr̃e principal' motiuũ. s3 vltra procedas differẽdo ꝓpositũ. Nã ↄstat ꝙ xp̃ifideliũ ꝓcessit a iudea. vt. xxxij. q. iiij. Recurrat. nunc restat vt cog̃scam⁹ vñ ꝓcesserit. ꝛ quõ iudeoꝝ eccl'ia ꝛc̃.

Felix Hoc solutiõis iudiciũ soluebat doctor gentiũ. ad Gal. c. iij. q̃ ait. Sicut abraam credidit deo: ꝛ reputatũ ẽ ei ad iusticiã. cognoscite ergo q2 qui ex fide sunt: hi sunt filij Abrae. prouidẽs autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus: pronunciauit Abrae: quia benedicentur in te om̃es gentes. Hec ille. Vñ om̃es qui credebãt fideliter in deũ Abrae ꝛ deum ysaac et deum Ja-

cob in eccl'ia dei numerati sunt. et igit̄ dixit ꝓpl'us israel ad Moysen et Aaron Nume. xx. in ꝑn. Cur eduxistis ecc̄iam dei in solitudinē: vt [illegible] nos ꝛ iumēta nostra morerent̄. Item Deut. xxiij. Non intrabit eunuchus amputatis testiculis ecclesiā dei: nō ingredie̅t manser. hoc est scorto nat⁹ in eccl'iam dei. ſꝫ hic ecc̄ia capit̄ ꝑ tabernaculo in q̄ fuire ꝛ ministrare nō poterāt. t Iteꝫ iudic̄. xx. scribitur ꝙ de filijs isrl' in eccl'iam populi dei cōuenerūt q̄draginta milia peditū pugnatorum. Item. j. Re. xvij. dixit Dauid aduersus Goliā. nouerit oīs eccl'ia ꝙ nō in gladio nec in hasta saluat dn̄s. item. iij. Re. viij. Stabat salomon et benedixit omī ecc̄ie israel. om̄is em̄ ecc̄ia isrl' stabat corā eo. Item. j. Paralip. xxix. dixit dauid ad ppl'm isrl'. Benedicite dn̄o deo nr̄o: ꝛ bn̄dixit oīs eccl'ia dn̄o deo patrū suoꝝ. item. ij. Paralip. vij. Fecit salomō solēnitatē in t̄pe illo septeꝫ diebꝫ et om̄is isral' cum eo eccl'ia magna valde. Iteꝫ iudith. vij. Dū ppl's isrl' ǵuaret̄ per Holofernē: fact⁹ ē fletus ꝛ vlulat⁹ magn⁹ in ecc̄ia. Itē ps̄. xxj. dixit Dauid ad dn̄m. Apud te laus mea in ecc̄ia magna. Et ibidē dixit. In medio ecc̄ie laudabo te. Item ps̄. xxv. Odiui ecclesiā malignātiū. item ps̄. xxxiij. Cōfitebor tibi in ecc̄ia magna. et. xxxix. Annūciaui iusticiā tuā in ecc̄ia mag̃. et. lxvij. In ecclesijs bn̄dicā dn̄o. Et. lxxxviij. ethan ezraite. Cōfitebunt̄ celi mirabilia tua domine. etem̄ ꝟitatē tuā in ecclesia sctōꝝ. item ps̄. cvj. dixit Dauid de dn̄o ꝛ exaltent eū in ecc̄ia pleb. et. cxlix. Laus ei⁹ in ecc̄ia sctōꝝ. item Prouer. v. Pene fui in oī malo in medio ecc̄ie ꝛ sinagoge. Itē Ecci. iij. dixit iesus sydrach. Filij sapientie ecc̄ia iustoꝝ ꝛ natio illoꝝ obediētia. Itē ideꝫ ibidē. c. xv. dixit de iusto. Exaltabit illū apud ꝓxios suos. ꝛ in medio ecc̄ie apuit os ei⁹. item ibidē. xxj. Os prudentꝭ q̄rit̄ in ecclesia. et ꝟba illi⁹ cogitabūt in cordibꝫ suis. Et ibidē. c. xxxj. Dicit de iusto Et elemosinas illi⁹ enarrabit oīs ecc̄ia. item idē ibidē. c. xxxviij. dic̄ de mal'. Unusquisq̄ in arte sua sapiēs est ꝛc̄. ꝛ in ecclesiā nō trāsiliet. Et ibidē de bonis. et laudē eorum nūciat om̄is ecc̄ia. Item Treñ. j. Uidit gentes igressas ad sanctuariū suū d̄ q̄bꝫ p̄cepas ne intrarēt ecclesiā tuā. Itē iohel' ij. dixit ꝓpha ad ppl'ꝫ israel. Sanctificate ieiuniū: vocate cetū: congregate populū. sanctificate ecclesiā. Item. j. Macha. iij. Congregauit iudas ꝯgregationē filioꝝ fideliū ꝛ ecclesiarū secum ꝛ ait ꝛc̄. Et ibidē. c. v. vbi d̄r. et ꝯuenit ecclesia magna ad cogitandū q̄d faciendum foret.

Vicarius Audiuimus ecclesie nomen in vtroq̄ testō venerabil'r diuulgatū. scim⁹ ꝙ antiq̄ cū noua multū discrepat. est aūt ne modus ꝙ vna cuꝫ alia concordat vt nomīs appellatio magꝭ fructuosa fiat?

Felix Dicit ph̄us. ꝙ ignorātes ꝟtutes vocabuloꝝ: de facili paloiȥant̄. Und̄ dicit ysid. ethi. li. viij. c. j. ꝙ hec nomīa ecclesia ꝛ sinagoga sunt greca. et ꝑmū cōuocatio et scd̄m ꝯgregatio appellant̄. ꝛ an̄ xp̄i aduentuꝫ ꝛ in dieb⁹ suis ecclesie fideliū collectiones dicebant̄. ꝛ in vtraq̄ ecc̄ia malignantiū nō est ecc̄ia: sicut societas latronū et malorū ꝛ rerum ihonestarū dicit̄ fore nulla. vt dic̄ lex. nō pretermittendū. ff. Pro socio. Improprie tn̄ dicim⁹ ꝙ ecc̄ia ꝛ societas est int̄ malignātes. de q̄ le. ꝛ no. xxxij. q. j. c. vlt.

Vicari⁹ Habuit ne testamti veterꝭ ecclesia alicui⁹ eccl'iastice libtatꝭ aut imunitatis ꝑuilegia?

Felix Puto ꝙ nō alia q̄ꝫ nr̄e congregatōis fidei eccl'ia p̄dicta videlicet quia certos habuit act⁹ legitimos ꝓtunc hereticis ꝛ infidelibꝫ int̄dictos. vt fuit circuncisio sacrificioruꝫ imolatio: suorū t̄pm freq̄ntatio ꝛc̄. et hi actus interdicti fuerunt Saduceis. effreis. genesteis. meristeis ꝛ samaritis: q̄rū ritus: mores ꝛ obſuantias notabil'r describit ysido. vbi. s̄. c. iiij. et insuꝑ gen

tibus: sarracenis ⁊ paganis ac barbaris ac omib⁹ qui colebant deos alienos.

Vicarius. Quid aūt de eccl'ie dicis iamdicte sacerdoti- bus et leuitis: eorūq₃ libertatis imunitate. **Felix.**

Principal'r placuit q̄ in pmoꝝ parentū libertate cōiugali status ipsoꝝ pman sit: ⁊ q̄ nō tm̄ vnā quilibet sacerdotū sed pl'es potuit hr̄e vxores. si voluit hinc q̄ terre possessionib⁹ ⁊ ipsius culturis caruerūt: ⁊ ab opib⁹ cūctis liberi fuerunt. et vt liberi⁹ in lege dn̄i cum liberis ⁊ vxorib⁹ suis psisterent ⁊ officia sua quieti⁹ peragerent receperūt primitias: decimas ⁊ holocausta. de omib⁹ fructib⁹ ⁊ aīa libus terre. de q̄ plene leg. ⁊ no. ij. Paral'. xxxj. Leuitici. ix. ⁊. xxij. et Deut. xviij. Item q̄ potiores inter illos erant de genere sacerdotū ⁊ leuitaꝝ procreati: et trib⁹ ipsoꝝ cū tribu regia venerabil'r erant pmixti: vt dicit magister in hystoria de conceptu saluatoris. Et hec vtiq₃ fuerūt insignia simil'r et exquisita libertatis

Vicarius. Si aūt ipsis dabant būficia pro- (ecclesiastice beneficia. pter officia: put nobis clericis per ecclesiā beneficiatis. vt de rescrip. c. finali. li. vj. Dic igit que fuerunt ipsorum beneficioꝝ obsequia?

Felix Dicit Josephus iudeoꝝ scriba disertissim⁹. et post ipm magister in hystoria inter apostoloꝝ actus q̄ ante tempa Dauid cultus eccl'ie iam dicte nō erat tam laudabil'r discretus: imo discretiōis ritus arbitrio singu lorum erat confusus. Et igit idem Dauid volens rectificare ⁊ dei cultum am- pliare: videbat q̄ vnus summ⁹ sacerdos administrationē nō sufficiebat. quia si infirmitatis onere grauaret: nō erat qui poneret incensum ⁊ officio suo vte- retur. vnde instituit vigintiq̄tuor summos sacerdotes: quoꝝ sedecim de genere Eleazar. ⁊ octo de genere Ythamar. vn⁹ tū illoꝝ ex vigintiq̄tuor erat sūm⁹ qui dicebat princeps sacerdotū. administrabāt autem p septimanas: que officia iu re hereditario deuoluta sunt ad posteros eoꝝ. ⁊ vnusquisq₃. xxiiij. summorū sa cerdotū cum administrabat secū habebat. xxiiij. minores sacerdotes ⁊ totidem leuitas qui suberāt sacerdotib⁹ put hodie sunt subdyaconi. Itē totidem iani- tores: duplicato numero natineoꝝ vl' ypodiconioꝝ quos nos dicimus subdya cones. Fuerunt aūt. xxiiij. principes sacerdotū a tempe Dauid vsq₃ ad tempora transmigratiōis babylonis in q̄dringentis ⁊. lx. annis. A transmigratiōe aūt cessauit sacerdotiū vsq₃ ad reditum de captiuitate sub Zorobabel et Jesu filio Joiade magno sacerdote. et inde vsq₃ ad tpa Machabeoꝝ fuit tempus sacer- dotij. temp⁹ aūt Machabeorū non deputat sacerdotio. quia idē erant duces ⁊ sacerdotes. ⁊ sic vsq₃ ad Herodē qui fecit occidi quotquot inueniebat de gene re sacerdotū ne iterum deuolueret ad eos regnum ⁊ vendebat summū sacerdo tium. quandoq₃ vni quādoq₃ plurib⁹ simul. ⁊ fuerūt omino vsq₃ ad euersionē hierusalem. xxviij. summi sacerdotes. A tempe aūt Herodis vsq₃ ad euersionē hierusalem nō ponit Josephus summā annoꝝ. sed constat. cv. cū herodes aū christi natiuitatē. xxx. annis regnauerit. et domin⁹. xxxiij. annis vixit. ⁊ a mor- te dn̄i vsq₃ ad euersionē Hierusalē facta per Tytum et Vespasianū: et p Xp̄m prophetizatā dum fleuit sup illam. vt legitur Luc. xix. fluxerunt. xlij. anni. Dic autem Grego. sup Ezechielē libro. ij. omelia. x. q̄ illi sacerdotes maioris erant ordinis qui in custodijs templi excubabant q̄z alij qui ad altare qd̄ ante facieꝫ templi erat interius ministrabant. ⁊ hic fac ad socerdotes eccl'ie nostre pulcrā comparationē breuitatis amore nō resumendā. Hanc igit primeuā sacerdotū veteris testamenti et simil'r noui vsq₃ ad Siluestri pape ⁊ magni imperatoris Constantini tempa status tranquillitatē a longe prospexit Fridericus secūd⁹

imperator de Sueuorum genere ducum pcreatus: et quod nõ bonorum temporalium et presertim immobiliũ nunquam habuerãt sollicitudinis vsum. Et igitur ex tortuosi colubri cordis corrosione put de ipso scribit in.c.Fundamẽta.de elec.li.vj.scri pserat ad omnes reges et principes terre: vt ipsorum suffultus auxilio clerũ sui tpis et sibi successores ad tales reduceret status sollicitudinis et hũilitatis sincerissi me subiectiõis: put hec et alia Petrus de vineis in suis epistolarũ collationibus ad intellectus deducit floridiores. Sed quia talis adhesiõis assistricem eorun dem principũ habere nõ potuit potentiã se transtulit cum magna principum et nobiliũ turma: ad terram sanctã in supbia et abusione et suffocatus interijt in ior danis flumine de anno domini. M.ccl. et sic ecclesia remansit in emunitatis sue solita libertate. de quo quidẽ Friderico secundo et etiam primo et ipsorum tyrãni dis seueritate multipliciter scripsi in libro de nobilitate. et put Seneca libri no tabilis volumine congessit de Neronis sui domini et imperatoris clemẽtia. ita Petrus de vineis pdictus composuit epitaphiũ sepulture de secundi Frideri ci iamdicti pbitatis ingẽtia. licet finiũ regundorum probauerint vtrorumque terri biliter actitoris merita. totidẽ mundo notissima. et sunt ista notantur expigrama tis metra. Si pbitas: sensus: virtutes: gloria census. Nobiltas orti: possent re sistere morti. Non foret extinctus: fridericus qui iacet intus.

Vicarius Sat est. quoniã nimirũ extrauagãtes incuruasti materiarũ reuolutiõis intricatiões. Refert vt simpliciter tangas aut superficialiter gradatis super ecclesiastice libertatis aliquot emunitates vt aliquas videris fecisse (put pmi sisti) plantarum pe dis inũctiones.

Felix. Non solertie puidentis vestre paternitatis multũ altioris fulcite doctrinis sed rudibus dispgã rudi menta intellectus nubilosi constrictis ingenij quoque tepidius tardioris. Domi nus noster Jhesus christus ecclesie caput. initiũ et finis reliquit exempla. vt sui terrarum vicarij ipsius sequãtur vestigia: et in parabolis et in enigmate antiquorũ locutus est. et sic de ore ipsius exiuit gladius ex vtraque parte scindens. Apocalip.j. et hic gladius est spiritus qui est verbum dei. ad Ephe. vj. et hic gladius deuorabit vsque ad extremũ terre. Hiere. xij. Et foris vastabit gladius eius et intus. Deutero. xxxij. qui fuit flammeus gladius atque versatilis. de quo Geñ. iij. et Job. xlj. De ore eius lampades pcedunt: et flãma de ore eius egreditur: et interficiet spiritu oris eius. ij. Thessal. ij. put legitur de bobus vulconis in hystoria Troyana. Hic gladius est ecclesie mucro. de quo scribitur. xvj.q.j. Uisis. et est maxima pena mũdi xxiij.q.iij. Corripiantur. et in se continet pharetrã sagittarum omniũ censurarũ ecclesiasticarum: quia tanquam spũs torrens et nescis vnde veniat. quoniam inuisibiliter: et vulne ra liuoris eterni et terreni mortis infligit. vt dicamus cũ Hiere. ca. iij. Ecce gladiũ vsque ad animã. quoniam nõ tantum viuos sed mortuos deuorat. vt le. et no. per Archidya. de sen. exc. Cum quis. li. vj. et in glo. iij. quia in spũ oris eius: omnis virtus eorum. vicz censu rarũ. Ps. xxxij. et quod omnis dicit nihil excludit. de pe. di. j. Nemo pt. Et rursũ: saluũ faciet a gladio oris eius. Job. v. quoniam post mortẽ aĩas eternae mortis vinculo constrictas ab soluit. vt de sen. ex. A nob. ij. vt dicã cũ propheta. mortificat et viuificat: deducit ad inferos et reducit. sic et impatores et pncipes put ptactũ est morti tradidit dum. excõmunicauit. vnde de pe. dis. j. §. Hoc idem. versus. Item a mortuo. O altitudo diuitiarum sapientie et scie dei. quam incõprehensibilia sunt iudicia eius. et inuestiga biles vie illius. quis enim cognouit sensum dñi etc. Hec igitur incomphensibilia et in uestigabilia sunt thesauri ecclesie triũphantis et militãtis per quos aĩa fidelis ad diui tiarũ predictarũ puenit cognitionẽ. ita quod ipsa in deo et deus in eo est: vt sciat quod

ad talia puenit per ecclesiastice libertates emunitate per christu nobis relictaz et suis in terre fidelib9 lo- cutenentib9 distributam. **Vicarius.** Rogo cunctis allegationu pba tionib9 derelictis nude pcedas

Felix et edicas emunitates inqntum noueris ecclesiastice libertatis. Placet z noueritis put perantea sincerius nouistis: quia ipsa eccle sia. id est ipse locus consecrat9 habet emunitate vt nullus inde per vim abstra hatur nisi in casib9 videlicz si ille qui fugit ad eccl'iam sit publicus latro vel no cturnus populator agroru. tales enim possunt extrahi ab eccl'ia. etiam no pre- stita impunitate. Item si quis in ipsa eccl'ia comisit homicidiu vel aliud male ficium. tuc eni no debet defendi ab eccl'ia cum violauerit eam. Item si sit seru9 alicui9 dni: qui fuus pstita a dno cautioe de impunitate. si no de ecclesia exire inuitus copellitur z reddit dno. Ite ea que in eccl'ia posita sunt: nec p vim nec per furtu inde sunt aufereda. et qui abstulerit vt sacrilegus iudicat. Itez q nul lus mortuus infra ipsaz eccl'iam sepeliat nisi sit episcopus vl' abbas aut digni psbyteri vel fideles laici. Item emunitate habet ecclesia q in choro no moran- tur laici cu clericis. Ite q eccl'ia in seculare habitaculu non conuertat. sic nec vasa nec cortine nec cetera ornameta debent pollui nuptiaz couiuijs vel alijs seculariu vsibus ne ingredientes sentiant vltione zc. attame si legat9 apostoli- ce sedis vel episcopus vel archiepus reciperet ab epo vel capellano alicui9 ec clesie vel monasterio bene posset ornari dom9 eccl'iastica in qua reciperetur cor tinis z ornametis eccl'ie. Item habet emunitate ecclesia q non posset vendi p pter aliqua necessitate. Ite in domib9 personaz ecclesiasticaz: z m'lto magis in eccl'ia placita secularia no sunt facieda: maxie de causa sanguis. Ite q no fiat in eccl'ia societates vl' publica perlameta. cessent vana et pphana colloquia. Item no fiant in eccl'ia vl' cimiterio negociatioes: z pcipue nundinaz nec fori cuiuscunq tumult9. no fiat ibi strepitus iudicioz seculariu z pcipue cause cri- minalis. Ite pcessus iudicu seculariu z sententie protelate in illis locis no va lent ipso iure. Item ludi theotrales cu laruis z similib9 inhonestis phibentur fieri in ecclesia nisi fiant pro deuotioe inducenda. Item de passione vl' resurre ctione dni zc. Et pro intellectu pmissoz nota q nocturn9 populator agrorum est qui de nocte agros militu seu priuatoz depopulat. id e vastat aut comburit Publicus aut latro est qui itinera freqntata scz stratas publicas: que quasi lo ca sacra insidijs z aggressionib9 obsident. z tale potest quilibz auctoritate sua de eccl'ia extrahere z punire. hec tamen intelligenda sunt si nocturn9 sit latro. nam diuturn9 no debet occidi nisi telo se defendat. z talis no defendit: al's au- tem qlitercunq enorme vel gue delictu comiserit. debet rectores ecclesiaru sal- uare sibi vita z mebra ydonea cautioe recepta scz iuratoria tm: sz z fideiussoria ac penali si timeat q is q petit eu no bn seruet iurametuz suu. sup h aut q iniq egit est al's legitime punied9. Ite qdiu est infra ecclesia no est inde p violentia eyciend9 nec detinedus nec constringed9: nec requies nec vestis nec victualia deneganda. qd si qs facere attemptauerit: sciat se crime lese maiestatis incur- risse. z sic vltimo supplicio puniat. Hanc aut libertate habet nedu intra eccl'az sed extra infra. xxx. passus: vt ad requisite nature vsum debitis exeat locis. licz hodie de facto sit hec imunitas in loc' pl'ib9 vsurpata. si tn maior est eccl'ia. scz matrix. extendit vsq ad. xl. passus. in capella. xxx. capelle vero q sunt infra am bitu maioris. s. ciuitat' vl' castri vl' ville: no ponut in hac. xxx. passuu obfuatioe ex quo aut aliquis maleficiis vel delinqns vl' alius ad eccl'iam fugiens infra di

ctum ambitū se recipit:ecclesia ipm saluare debet. Itē si qs cōmisit homicidiū
vel mēbri mutilationē.in vna ecclia ꝛ fugit in aliam.gaudet immunitate. Itez
sacrilegiū cōmissum in ecclia per furtū aut homicidiū vl'mutilationē licz sit cri
men eccliasticū.eccia tn̄ pmittit vt puniat p iudicē secularē ꝑpt crimis horrorē
Item iudeus pagan⁹ vl' excōicat⁹:si cōfugerint ad eccliaz ꝛ nō fecerint crimia
supi⁹ edicta:gaudēt imunitate. Itē qd cimiteriū hz emunitatē sic eccia.except
certis sepulturis.nā oēs sepeliunt in cimiterio sz n̄ oēs in ecclia. Itē ecclesia nō
cōsecrata habet emunitatē.si eps primariū lapidē ꝛ ordinata est ad cōsecrādū.
Item ꝙ effractores ecclie nō ɔsecrate in q̄ diuia celebrant sunt excōicati Item
ecclesia interdicta gaudet emunitate.item puata oratoria q̄ sunt in qbusdā do
mib⁹ nō gaudēt emunitate. Itē fugiēs ad sacerdotē q̄ defert sacr̄m eucharistie
gaudet emunitate.fm aliqs. Itē palaciū epi nō hz emunitatē de iure sed de cō
suetudine posset hr̄e. Item ecclia puidebit in expensis fugientib⁹ ad eam. Itē
in piculo psecutiōis pn̄t parrochiani fugere ad monasteria vl'ecclias ꝛ se tueri
sed incastellare ꝛ ꝑpugnaculis armare.de h̄ pdictū est. Itē si ecclia vel capella
fuerit edificata in solo alieno:nō ecclia vl'capella ꝑpterea erit tributaria.sz edi
ficans reddat dn̄ium solij indēnē. Itē hz ecclia vl'monasteriū emunitatē ꝙ pt
recipe donata vsqꝫ in infinitū.sed nō puate psone.qꝛ hec donatio fieri debz cū
iuris moderamie. Item intrās mōasteriū hz emunitatē ꝙ mōasteriū in bonis
suis mobilib⁹ ꝛ imobilib⁹ eū sequit.licz fuet ɔrium ex cōsuetudine. Itē relicta
eccl'ijs in testamēto.nō suata legis solēnitate sz ecclie tenent. Itē transfert do
miniū ad eccl'iam solo pacto.secus est de psonis puatis.qꝛ necessaria est corpa
lis traditio. Itē qn̄ dat aliqd eccliastice psone cōtēplatione ecclie.ꝛ qꝛ dr solo
pacto.i.sola ꝛ nuda ꝑmissiōe absqꝫ stipulatiōis solēnitate ꝛ traditiōis.ꝛ h̄ veꝝ
est de his q̄ relicta sunt vel legata vel cōmissa fidei vel donata ecclesijs vel mo
nasterijs vl'alijs locis pijs.ꝛ sup his pōt ecclia agere tā actiōe psonali q̄ꝫ reali.
Item habet ecclesia puilegiū:ꝙ quicqd emptū fuerit de pecunijs ipsi⁹ ecclesie
ad eā dz reuerti.ꝙ adeo veꝝ est ꝙ si cleric⁹ habeat pecuniaz de pbenda sua vel
ecclia.ꝛ inde emat pdiū lz illā pecuniā potuissz dare cōsanguineis:intuitu pie
tatis vel alijs psonis.nō tn̄ prediū hmōi.qꝛ statim cū fuit emptū sine noie alie
no cedit eccie.ꝛ ꝑpter h̄ hmōi cleric⁹ nō pt alienare aucte ꝑpria:licz res mobiles
quas hn̄t clerici de bn̄ficijs ecclesiasticis ad vsus suos possint alienare aucte p
pria. Quod aūt dictuz ē de pdio acqsito de pecunia ecclie.speciale est in ecclia
sicut spāle est ꝙ tutor pupilli vel curator minoꝝ de pecunia eorum emerit pdiū
sibi ꝛ nomie suo ꝛ nō ad op⁹ pupilli vel minoꝝ poterit pupillus ille vel minor
vtiliter vendicare pdiū illd. Idem de milite intelligo si de pecunia sua ali⁹ eme
rit prediū ad op⁹ ꝑpriuz ipsi⁹ emptoris ꝛ noie suo.idem intelligo si qs ex pecūia
ecclie quā furat⁹ esset vel rapuisset vel depositā habuissz possessionē emisset ad
opus suū.qꝛ ecclesia illam vendicare posset vt dictū est in pmo casu. Sic etiaz
speciale est de vxore ꝛ marito.ꝙ si alter ipsoꝝ aliqd emit d pecunia illa.illd vti
liter vendicare pt.sed pdicti casus speciales sunt.al's regulare est ꝙ si quis de
pecunia aliena aliqd emerit noie suo emptori acqritur.nō ei cui⁹ fuit pecunia.
Item hn̄t ecclesie puilegiū emunitatis in retinēdo.qꝛ quo casu ɔ alios currit p
scriptio triginta annoꝝ vel breuior.contra eas nōnisi.xl.annoꝝ. Item habent
emunitatis puilegiū in amittendo.quia nō valet alienatio rei ecclesiastice:ni
si in certis casib⁹ ꝛ debita forma seruata.ꝛ sunt sex casus. Prim⁹ ꝑpter debitum
vrgens in illa. Scds ꝑpter redemptionē captiuorū. Terti⁹ ꝑpt paupes pascen

dos tempe famis. Quartus ꝓpter eccl'iam edificandā. Quintus ꝓpter cimiteriū
ampliandū. Sextus ꝓpt' vtilitatē: qꝛ ꝓpt' vtilitatē p̄t vēdere minꝰ vtile: vt emat
magis vtile. Forma āt alienatōis variat' iuxta varietatē eccl'iaꝝ. s. epaliū. mo-
nasterioꝝ: ⁊ parrochialiū. Colligunt' tn̄ oēs forme ꝑ iura solennit' descꝑta. Itē
eps res ad mēsaȝ suā ꝑtinētes: vel res cathedral' eccīe n̄ p̄t alienare sine ꝯsensu
capl'i. nec abbas res mōasterij sine ꝯsensu epi ⁊ cōuētꝰ sui. Itē p̄sbr̄ parrochial'
res eccīe sue sine cōsensu epi sui alienare nō p̄t. item ꝙ eccīe ꝓ aliēis debitꝭ obli
gari nō pn̄t. de q̄ materia clarissime iura loquunt'. Iteȝ predia ecclesiaꝝ h̄ imu
nitatꝭ ꝓuilegio gaudēt ꝙ nō dn̄t ḡuari sordidis mūeribꝫ. i. calcis coquēde. are-
ne fodiende. cloace purgāde. ⁊ silibꝫ q̄ vilia sunt. Dicit' aūt hic munꝰ fore onus
cū necessitate īpositū. Ad honesta aūt munera tenent' ꝓut supiꝰ ē deductū post
thema magnū ⁊ ꝑ argumēta pro ⁊ ꝯ in latiori forma. Itē est ⁊ alie eccl'iastice
libertatis īmunitas. ꝙ laici siue sint ꝓncipes aut nobiles hospitiū violentū ab
eccl'ia exigere nō dn̄t. caritatiuū aūt denegandū nō ē. Itē ꝙ aliq̄s laicꝰ vel al's
eccl'iastica ꝑsona ꝑ recognitionē bn̄ficioꝝ suorū refuasset sibi aliqd hospitiū in
ecclesia: illud bn̄ debet'. item ꝙ nulli laico vel etiā clerico licȝ rūꝑe domꝰ eccl'ie
rōne alicꝰ iurꝭ sibi debiti: cū oīa bona eccl'iaꝝ sint scā sctōꝝ: ⁊ in eis cōmittitur
sacrilegiū. item eadē rōne nō pōt tollere nccaria hospitio ⁊ violent' ingredi do
mum: qꝛ in p̄dicto casu nulla domꝰ neqȝ aliq̄ res hȝ hāc ꝓuitutē. nec etiā sūt ad
hoc obligate. sȝ tm̄ eccīa obligata ē ad h̄. ⁊ ꝑsonal' actio nō realis ꝯ eccīaȝ cōpe
tit. secꝰ tn̄ de epo vel alio hn̄te iurisdictōeȝ in aliq̄ eccīa q̄ possȝ aliū iniq̄ intran
tem violēter expellere ⁊ domū irrūꝑe. ⁊ idē de possessore alicꝰ eccīe q̄si p̄latus.
secus d̄ abbate respectu domoꝝ capelle sibi subiecte. qꝛ capellā nō possidet licȝ
in ea ius subiectiōis habeat. Item possessio q̄ ꝑuenit ad ecclesiā aut domꝰ vel
prediū qd̄ tenebat' ad aliqd̄ ꝓuitium vel hospitiū vel albergum. etiā silr' soluat
aut alij vēdat possessionē. Itē pena violantiū emunitatē ecclesiasticā est du-
plex excōicatio. s. hoīs siue iuris. Nā violator est excōicandꝰ ⁊ saluo ꝙ casual'r
sacrilegus ē excōicatus ipso iure vt incēdiariꝰ eccl'ie ⁊ effractor. Alij autē sacri
legi qui alio mō eccl'ias violant seu ꝑsonas vel res ab ipsis rapiunt violenter
vel bona ipoꝝ vsurpāt. ⁊ ꝑ hoc sacrilegiū incurrūt. nō sunt ipso iure excōicati.
in quibusdā tn̄ casibꝫ res ꝑsonarū eccl'iasticaꝝ vsurpantes siue eos molestātes
ipso facto sunt excōmunicati nouo iure. Item s'm aliq̄s nō solū prout p̄dictū ē
puniunt'. sȝ etiā pēa pecuniaria īponit' ei. quādoqȝ maior q̄nqȝ minor. credimꝰ
tn̄ ꝙ illa pena hodie relinq̄tur arbitrio iudicis. ⁊ debet dari illi loco vel ꝑsone
cui facta ē iniuria vel alicꝰ emunitas est violata. diuersas tn̄ pēas iura determi
nāt: puta. xxx. librarū examinati argenti. Sȝ ⁊ si q̄s seruū fugientē ad ecclesiā
violenter inde extraxerit: nongentos solidos cōponat. Qui ꝟo epm a sede sua
expulerit vel cōprehenderit vel in eū manus violentas iniecerit excōicatus est
et oīa bona sua cathedrali eccl'ie applicant'. Sȝ ⁊ s'm leges. Quicunqȝ fugien-
tem ad ecclesiā abducit. crimē lese maiestatis incurrit. Item q̄cunqȝ in ecclesia
vel etiā alio loco venerabili seditionē vl' clamorē vel tumultū fecerit. aut in q̄li
bet ciuitate vel vico conuenticulū collegerit vel colligere attēptauerit. vltimo
supplicio subiacebit. item si clericꝰ ad p̄ceptū p̄lati nō vult exire ecclesiā cū al's
prelatus nō fit celebraturꝰ. pōt eijci sine metu excōicationis. ⁊ p̄latꝰ agere pōt
actiōe iniuriaꝝ ꝯ eū. Nam ⁊ atrox vocat' iniuria si sacerdos indutꝰ sacerdota-
libꝫ molestat'. ⁊ molestās bn̄ficijs p̄t ꝓuari. Item violator interdicti positi ꝑ ec
clesiā si sit secularꝭ clericꝰ: bn̄ficijs suis ꝓuat'. ⁊ si ꝓteruitas exigat: deponitur.

Item licet ꝑut pretactū est clerici sint liberi ab angarijs ꝛ pangarijs. episcop⁹
tamē ꝛ abbas ꝛ tales clerici qui habēt magnū ꝛ nobile feudū ab imꝑatore vel
aliquo principe. quod habet consuetudinez in aliquo seruire et in certo modo.
Nam in hoc casu q̄uis nō teneatur ire in caualcatis ꝑsonalit᷑. debet tamē mit
tere pro se alios: vt impleat debitū suum aut non teneat bn̄ficium si nō vult fa
cere seruitiū.. ꝛ hoc intelligit᷑ si sit iustum bellum. Si autē sit iniustum bellum
extunc nō vadat ꝛ recognoscat imꝑatorē celi. nec ꝓpt᷑ h̄ si nō mittit in tali ca
su dicitur perdere feudū. Item talis p̄latus facit fidelitatē iuxta consuetudinē
feudi. et quicq̇d feudum requirit: hoc prestabit. Itez si talis p̄latus p̄scripsit li
bertatem contra dominiū: in tali libertate tuend⁹ est. ꝛ sufficit in talibꝫ presum
ptio triginta annoꝝ ꝛ habeat bonā fidem. Item mera personalia onera non
subijt ecclesia aut eccl̓iastice ꝑsone. exceptis muroꝝ ꝛ meniarū custodijs temꝑe
necessitatis: ꝑut p̄tactum ē a quibꝫ nullus excusat᷑. Expedit enī reipublice plu
res habere defensores. Itē ex illo clericus dicit᷑ defendere patriā suam: ꝛ tenet᷑
impune in proprio corꝑe. item clerici nō sunt a matutinalibꝫ officijs euocādi et
ab illis vigilijs amouēdi nisi forte tanta īmineat necessitas q̄ de p̄cepto episco
pi aliud fiat per laicū aūt nullaten⁹ astringatur. Itē ad extraordinaria seruitia
quecunqꝫ sint illa: ad ea clerici non sunt artandi ꝑ ut p̄tactum est: nisi auctorita
te principis fiant. q̄ꝛ nō est mun⁹ publicū nisi a lege vl̓ principis cōstitutiōe iu
dicat᷑. Itē si mun⁹ publicū fuerit ad pias causas: puta refectione viarū: pontiū
vel semitaꝝ ꝑut p̄tactū ē in themate. ad illa tenent᷑ clerici nō coacti. De hm̄ōi
aūt mūeribꝫ ꝛ oneribꝫ dicit Frideric⁹ imꝑator ꝑm⁹ in li. feudoꝝ. c. vlt. Ad dec⁹
et decorē imperij ꝛ laudē Romani principis ꝛc̄. Nos Fridericus Romanoruz
imperator semꝑ augustus. Hoc edicali lege irritam⁹ ꝛ irrita nunciam⁹ oīa sta
tuta ꝛ ꝯsuetudines q̄ ciuitates vel loca. ptātes. consules vel q̄cunqꝫ alie ꝑsone
cōtra libtates ecc̄ie ac ꝑsonas eccl̓iasticas edere vl̓ ꝯuare aduersus canonicas
vel īꝑiales sanctiōes p̄sumpserint. ꝛ eadē capitula mādam⁹ īfra duos menses
post hui⁹ publicatōez edicti penit⁹ aboleri. ꝛ si de cetero silīa attēptauerint ipo
iure decernim⁹ esse nulla ꝛ eos sua iurisdictiōe ꝓuatos. ei locū vbi talia p̄sūpta
fuerint deinceps banno mille marcarū p̄cipim⁹ subiacere. Potestates ꝓ cōsu-
les ꝛ oēs statuarij ꝛ scriptores dictoꝝ statutoꝝ ꝛ ꝯsiliarij ipoꝝ locoruz. et q̇ ꝯm
statuta vl̓ ꝯm ꝯsuetudīes memoratas iudicauerint: sint extūc infames ipo iure
quoꝝ sentētias ꝛ act⁹ alios legitimos statuim⁹ nō teneri aliq̄tenus. q̇ si ꝑ annū
hui⁹ nr̄e ꝯstitutōis inuēti fuerint cōtēptores. ꝑ nostrū imꝑiuz mādam⁹ impune
ab oībꝫ occupari. saluis nihilomin⁹ alijs penis ꝯ tales in generali ꝯcilio ꝓmul
gatas. Itē nulla oīno ptās vel cōmunitas vl̓ ꝑsona publicas vel ꝓuatas colle
ctas siue exactiōes aut angarias eccl̓ijs vel alijs pijs locis aut eccl̓iastic̄ ꝑso-
nis imponat. sꝫ si facere ꝯtēpserint: triplū refundāt: nihilomin⁹ banno imꝑiali
subiaceāt. qd̓ nullaten⁹ absqꝫ satisfactōe debita remittat᷑. Itē q̄cunqꝫ cōitas vel
ꝑsona ꝑ ānū in excōicatiōe ꝓpt᷑ libtatē factā ꝑstiterit: ipso iure bāno īꝑiali subia
ceat. a q̄ nullaten⁹ extrahat᷑ nisi pri⁹ ab ecc̄ia bn̄ficio absolutiōis obtēto. Sta-
tuim⁹ etiā vt nullus eccl̓iasticā ꝑsonā in crimīali cā vel ciuili q̄stiōe trahere in
iudicium seculare p̄sumat. contra ꝯstōnē imꝑialē ꝛ canōicas sanctōes. qd̓ si fe
cerit: actor de iure suo cadat: iudicatuz nō teneat. et iudex sit extunc iudicandi
potestate ꝓuat⁹ Statuim⁹ etiā vt si q̇s clicis vl̓ ecc̄iastic̄ personis iusticiaz de-
negare p̄sumpserit req̇situs: suā iurisdictōez amittat. Conseq̄nt᷑ ꝛ postremo mi
ro q̄ꝫ mō tanqꝫ ea q̄ vltimo ꝓferunt᷑ sinceri⁹ memorie sunt cōmendāda. vt le. et

no. de conse. dist. ij. Liquido. Ecce q̄z laudabil'r gloriose quoq3 dignissime per exquisitas orōnū et ꝟborū formas diuus Carolus q̄rtus sp augusᵗ: altioribꝫ modo ꝛ forma q̄bꝫ fieri potuit ꝛ debuit iamdictā iperator꜡ Friderici p̄mi cōstitutionē. necnō oēs ꝛ singl'as iperatorū leges. statuta necnō ꝯstōnes p̄decessoꝝ suorum ad sacratissime videlꝫ libertatis eccl'iastice emunitatē. quouisquesito colore facientes p nouā legē imperialē corroborauit ꝛ confirmauit. quā quidē confirmatōis approbationē Carolinā siue bullam aureā noiari decreuit. Hāc igitur ꝯstōnis legē Bonifaciᵘ. viij. et Grego. xj. ac Honoriᵘ. iij solennit' auctorizabant. ꝛ final'r sacrosancta sinodus Cōstātieñ ꝛ vniuersal' eccl'ia ibidem cōgregata canonizabant. et Sigismūdus impator p̄sens ibidem ꝛ alij principes terre ratam habebāt. Porro cōciliū Basiliense in sui status eminentioris serenitate constitutū. hac vtebat' canonizatione ꝛ vtendo p eccl'ie filios cōtinuo p vniuersum mundū canonizatā approbauit fideli sollicitudine ꝑut plerosq3 leges ꝯspiciuᵘ canonizatas in decretorū volumine. quā quidē legem ꝑut p̄mittitur canonizatā extendēdo maturo q̄z consilio fideliter cōsultissimo dictatā p singula sua pūcta passus ꝛ responsa seu ꝟsiculos rimādo. ꝑcipimᵘ largissime q̄ dictus Carolᵘ q̄rtus sinceritate ꝛ sui p̄decessores. ꝛ vltimo dictᵘ suus filiᵘ Sigismūdᵘ impator xp̄ianissimᵘ: fouerint ꝛ paternali dilectōe sp amauerit ecciaz dei. imo caput eccl'ie eiusq3 mēbra: ꝛ p̄sertim cleꝝ illi subiectos. que q̄dē lex Carolina ꝑut p̄mittit' canonizata. ꝛ futur꜡ tpibꝫ dirigēte in octauo decretaliū libro solennit' incorpanda. iuxta concilij Basilieñ predicti auizamenta: p vniuersas studioꝝ vniuersaliū aut priuilegiatoꝝ scolas leget' ꝛ allegabit' tanq3 lex ecclesie decretata. ꝛ q̄d ꝛ q̄nta in se cōtinet eccl'iastice libertat꜡ ꝑuilegia nō breuiᵘ summare possumᵘ q̄z ꝑut sonat p se ipsius Caroline p̄notate ꝓcessus penis ꝛ censuris abundāter fulcitus. quē legat quilibet hic breuitatis benignitate q̄ gaudēt

Vicarius. Multus clamor: modica lana. (moderni nō inserendᵘ. crudus sermo cuiuslibet iur꜡ allegationū aut rationū nō cōditus decoctiōe matura. ꝛ q̄ firmitate ꝑducit': easdemq3 refutat' hmōi ꝑlatura.

Felix Hec nō sunt mirabilia testionia. nec moribꝫ vtentiū aggrauata. nā de iure possum dicere mētes canonū ꝛ legū ꝛ nō ipoꝝ loca: vt dicit Spe. de dispu. §. Pono. ꝟ. In summa. no. et vidi recenter tales Raymundi cū glosa Archidyaconi. ꝛ Johis ꝯfessorū summas. Item oim rote decisionū nouarū ꝛ antiq̄rum determiatiōes. p extensum nudis ꝯclusionibꝫ: obmissis iuriū allegatiōibꝫ vtiliter ꝛ breuissime diuulgatas. Hinc ꝓcēdētes q̄ntas foret laborū conatᵘ summistarū: videlꝫ Hosti. Goff. ꝛc̄. predictoꝝ ponere p̄dictarū intricationū apparatᵘ: sed q̄ delectat': videat largiter q̄ntotius.

Vicarius Contētamur. ꝛ huic excusatiōi stabimᵘ ne fortassis fatiger꜡ vltra viriū tuaꝝ potētatᵘ. Nā dixit Cathonis auctas. Qđ potes id tēpta opis ne pōdere p̄ssus. Succūbat labor: ꝛ frustra tēptata relinq̄s. et Esopᵘ. Qui plᵘ posse putat q̄z sua nafa mistrat. Posse suū sepans: se minᵘ ipe ꝑt. Et igit' cōcludere finē faciēdo ñ postponas: ꝛ eccl'iastice libtat꜡ ꝓpugnacl'a turres ꝛ menia viriliť cū suis fūdamēt꜡ in mōtibꝫ sc̄tis defēdere ō cetero ꝓ posse ñ obmittas.

Felix. Sūt ꝛ fuert eccl'iastice libtatis fūdamēta in mōtibꝫ sc̄tis honestissima ꝯuersatiōis cl'icoꝝ vita in eccl'ie lateribꝫ p̄mitiue simpl'r fundata q̄ terrenaꝝ: ꝑut p̄mittit' intricatōis carebat sarcina. ꝛ ꝓp̄tea xp̄ianissimᵘ impator Constātinᵘ ꝛ ceteri terre p̄ncipes tanq3 bobꝫ fidel'r triturātibꝫ ora relaxabāt: et ipsis alimētoꝝ copiā in terra firmabāt. sed Fridericus sc̄ds de quo supra frau

dulenter perpendebat ꝙ copia rerum abundās ad integritatis vite religionem
nō ꝓficiebat. et igitur ad reges terre ⁊ p̄sertim Francie: ꝑ scripturas locutꝰ est
pacifice in dolo: ꝓut fec̄ fieri Antiochꝰ rex iudeis. j. Mach. j. et ꝓut Cayphas
prophetizabat de christo Joh. xi. et illi taliter scripsit in hec verba post diuersa
persuasionis incitamēta. prout scribit Petrus de vineis in principio suaꝝ epi-
stolarū qui fuerat cancellariꝰ p̄dicti impatoris. Habemꝰ conscientie puritatem
ac per cōsequēs deum nobiscū cuiꝰ testimoniū inuocamꝰ: quia fuit nr̄e volūta
tis intentio clericos cuiuscūq; religionis ad h̄ inducere: ⁊ p̄cipue maximos vt
tales perseuerēt quales fuerūt in eccl'ia primitiua: aplicā vitā ducentes ⁊ humi
litatem imitātes. tales solebat eccl'ia tanq̄ angelos intueri miracl'is chorusca-
re. egros curare. mortuos suscitare. et in sanctitate (non armis) sibi principes
subiugare. sed ꝓnunc isti seculo dediti ⁊ ebrietati ⁊ delicijs: deum postponunt.
quoꝝ ex affluentia deliciaꝝ religio suffocat̄. talibꝫ ergo subtrahere nocentes di
uitias quibꝫ damnabil'r onerant̄: opus est caritatis. Ad hoc vos omnes princi
pes vna nobiscū vt oīa sup̄flua deponētes: modicis rebꝫ cōtenti deo deseruiant
omnē debetis diligentiā adhibere. Hec ille. Et putamꝰ ꝙ his diebꝫ si viueret in
ueniret adherentes. Et licꝫ ꝓphe mortui sint: sunt tn̄ ꝓphetie de futuro quodam
imperatore his scriptis ꝯsonātes. Dixit autem Portugal tp̄e concilij Basilien̄
de squaloribꝫ Romane curie scribens. Nil certius credit̄ q̄ qd̄ in Romana cu
ria videtur experientia ꝙ auaricia est oīm maloꝝ radix. vt de pe. dist. ij. Quia
radix. quia nō videmus crimen exceptū cuius nō sit genitrix ⁊ omniū vicioruꝫ
procuratrix. paup̄ibus edax alluuiū. diuitibꝫ auxiliatrix. Et intulit si principes
terre quēadmodū nos saperent ⁊ intelligerent ne nos huiꝰ curialitatis nephan-
dissimos: cardinales cum curialibꝫ de terra viuentiū delerent prioribus tyran
nis attrotius. ac si diceret. Quis talibus ⁊ ipsis similibꝫ simil'r vel seuerius in
alioꝝ forū p̄latorum ꝑ orbem militātibus ecclesiastice libertatis iura seruabit
qui ius alienū violare nō metuūt. xlvij. dis. Ubi. īmo eccl'iasticꝰ ordo ꝓut dixit
Greg. penitꝰ confundit̄ si cuilibet sua iura nō seruātur. xj. q. j. Peruenit. immo
priuilegiū vt ita loq̄mur libertatis vl' alterius emunitatis meret̄ amittere: qui
concessa sibi abutit̄ potestate. De priuil'. Tuarum. cum ꝯcor. Unde dixit Sil-
uester papa: ꝙ ille qui propria temeritate vsurpat qd̄ sibi nō est cōcessum: debꝫ
amittere quod habet. xxv. q. ij. Sic decet. Et cuiusmodi libertatis ecclesiasti-
ce bn̄ficia talibꝫ clericis ascribimꝰ. de q̄bꝫ dicit Bern̄. in ps̄. lxxij. sup̄ v̄. In labo-
re hoīm nō sunt: ⁊ cum hoībꝫ nō flagellabunt̄. In labore inq̄t hoīm non sunt.
sed in delicijs ⁊ solacijs viuūt. et cū hoībus nō flagellabunt̄. videlicet in p̄senti
per correctionē. sed in futuro demōibꝫ adaptātur. Et hoc ad nullos potius ar-
bitror q̄ ad clericos nr̄i tp̄is referendū. Hn̄t em̄ singula hominū officia aliq̄d
laboris ⁊ aliq̄d qd̄ delectet. Sed aduerte prudētiam istorū qui nouo inter hec
artificio discurrentes. solū qd̄ delectant eligunt ⁊ amplectūtur. qd̄ v̄o molestū
est fugiūt ⁊ declināt. cum militibꝫ q̄dē hn̄t fastꝰ sup̄bie. amplā familiā. faleras
equoꝝ. accipitres. aleas ⁊ hmōi freq̄ntant. a m'lieribꝫ aūt dependentes a collo
muriū pelles. thalamos. ortos. balnea ac molliciem imitātur. cauent tamē om
nino lorice pondus. insomnes castroꝝ noctes. incerta belloruꝫ discrimina. mu-
liebrem verecundiā ac disciplinā. et si quid laboris sexus ille videt̄ habere om-
nino declināt. Cum ḡ resurgere cepint hoīes in ordie suo: vbi putas generatio
illa collocabit̄: si diuertere voluerint ad milites exufflabūt eos: eo ꝙ secum la-
bores minime et pericula tolerauerunt. sic agricole: sic vineatores et singuli

ordines hominū a suis eos simil'r arcebūt finib⁹: vt puta q̄ in labore hoīm non fuerūt. Restat ḡ vt q̄s ois ordo expellit pariter ⁊ accusat illuz locum sortiant̄ vbi null⁹ ordo s; sempitn⁹ horror inhitat. Sūt eni sic necesse est i labore demonū q̄ in labore hoīm nō fuerunt: ⁊ q̄r erant sine flagellis: iō tenuit eos supbia. q̄r sm Nico. de ly. tp̄alis ꝓspitas freq̄nt̄ est occasio supbiēdi. de q̄ pulcre scripsi in li. de nobilitate. c. xxi. in rote fatalis reuolutiōe. **Vicarius.** Et quid hec ad ꝑncipal' nr̄e collationis intentū: Nam cleric⁹ supb⁹ ⁊ humilis: diues ⁊ paup. de frigidis ⁊ malecalceatis ꝓcedens parē vident̄ hr̄e libertatis emunitatē: nec in his faciem⁹ difficultatis scrupulū seu erroris ꝑplexitatē. nec scti Berñ. aut vlteri⁹ extra iui; scripti corpa loq̄nt; aduertim⁹ auctē.

Felix. Veritas a q̄cunq; ꝓlata amplectēda ē. ij. q. vij. Querit̄. sed veritat; simplicitas est inexpientie patētis practica. q̄ his dieb⁹ paupes clerici apud nobiliū tyrannidē hñt eccl'iastice libertat; de iure naturali plenā emunitatis securitatē. Nā nemo dat qd̄ nō h;. de iurepa. Qd̄ aūt. cū ꝯcor. ⁊ sic i sui status paucitate ꝑmanebūt. ⁊ etiā priuilegiū iur; cōis. vt in. c. Freq̄ns. de resti. spo. li. vj. vbi dr̄ q̄ nō pōt exui iā nudat⁹. et h̄ ꝑuilegiū lex dic̄ flebile. de q̄. ff. de furt;. l. Itaq;. in ꝑn. et Boe. ij. de cōso. ꝓsa. v. qui hui⁹ vite callē vacuus viator intrat: corā latrone cantat. s; clerici diuites eguerūt ⁊ esurierūt ⁊ minuent̄ oi bono. ꝑ taliū tyrānoꝝ seueritatē mancipati ꝓut ꝑtactū est. et nō est q̄ adiuuet nisi illa de q̄ Boe. vbi sup̄ videlic; ꝑclara opum mortaliū beatitudo. quā cum adeptus fueris securis esse desistis. Hec ille.

Vicari⁹. Sed quid dicemus vt ocio nō vacem⁹ de sūmoꝝ ⁊ inferioꝝ pōtificū curialib⁹.

Felix Hi sunt q̄ nō tantū a barbaris sed grecis ⁊ latinis clericis ⁊ laicis et a cunctis etiā fratrib⁹ sue ꝓfessionis extorquent munera nō tantū sordida sed honesta ordinaria ⁊ extraordinaria. angarias ⁊ pangarias. ꝑsonales ⁊ reales. tallias ⁊ taxas. inuitas ⁊ volūtarias. Et ꝓut dixit Justinian⁹ imperator. in. l. ij. C. de cōmer. ⁊ mer. q̄ nō solū aurū barbaꝝ minime ꝑbeatur. sed si apud eos inuentū fuerit: subtili auferat̄ ingenio. Sunt autem barbari qui extra Romanū imperiū sunt: ⁊ maxime hostes. ita dicit glo. in ꝓhe. insti. Ecce q̄s benigne vult impator aurū auferri ab hostib⁹. sed hi curiales qui plus ab amicis q̄s hostib⁹ ⁊ plus violenter q̄s subtiliter. ⁊ nō tantū aurum sed etiam argentum ⁊ cuiuslibet minere talentū per nouos a senioribus non inuentos et recenter excogitatos ⁊ inauditos modos: ꝓut dicit lex detestando tales adinuentionum excogitatōes. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. sed q̄ diuie. ad h̄ cōtinuo ipsoꝝ natura nouas deꝑperat edere formas. Item ⁊ de nouis noua q̄tidie pcreare. vt in auten. de cōsang. ⁊ vte. fra. in ꝑn. coll'. vj. Scriptū ē eni q̄ frustra leg; auxilium implorat q̄ in legē cōmittere nō formidat. de vsu. q̄r frustra. cū concor. in glo. et q̄s multipl'r cōmittūt curialiū ꝑsidentes ⁊ ipsi curiales in diuersarū legum diuinarum ⁊ humanarū traditiōes supius ꝑ extensum et summarie descriptas perpendamus. et ꝑsertim in illam: quod tibi nō vis fieri: alteri non facias. Thob. iiij. Act. xv. l. dis. Pōderet. ij. q. j. primo semp. et. q. vj. de cetero. x. q. j. Placuit. et metūt vbi nō semiauerūt. ⁊ ꝯgregāt vbi ñ sparserūt. Math. xxv. Lu. xix. ⁊ qd̄ gratis receperūt: ḡtis dare ñ cōsueuerūt. ꝓut facere debuerūt: vt Math. x. ⁊. j. q. j. Placuit. et. c. De baptizandis. ⁊. c. Quicquid. et. q. iiij. cū cōcor. Et si q̄d gratis ꝑ vnum modū dare solent: per aliū recuperare nō abhorrent. ac si dicerem⁹ quod ipsis ꝑ vnā viam ꝓhibet̄: ꝑ aliam sibi cōcessum credatur. ꝯtra id qd̄ le. et no. ō ꝯces. ꝑ. Cōstitut⁹. vt puta si ꝑ sacroꝝ ordinū ꝯcessiōe nihil imbursare ꝑsu

munt ꝑ ordinatiõis carta congruẽter recipiunt. Item si ꝑ eccl'iarum consecra
tiõe nihil ambiũt ꝓ vtensilibꝫ vrceol' ⁊ ꝑtinẽtijs reuerẽter tollũt. Itẽ si ꝑ bñficio
rum collatiõe nihil exigũt ꝑ collatõis l'ra ꝑtinẽter ꝯquirũt. Item si ꝑ ꝙd iuris
declaratiõe nihil cupiũt ꝑ ꝯsilioꝝ petitiõe curialiter carpũt. Itẽ si pro dispen-
sationis bñficio nihil acquirũt ꝑ dispensatiõis instrumẽto petũt. Itẽ si pro sen
tentiaꝝ ꝓlatione nihil gliscũt in poculẽtis ⁊ esculẽtis largiter ꝓpinas prendũt
Item si poculenta ⁊ esculenta ꝑ tpe nõ cõueniũt vasa poculentoꝝ ⁊ esculẽtoꝝ
eorundẽ loco succedũt. Item si talia in vsu curiarũ nõ sunt ꝓtores cũ notarijs
scribis et phariseis portionẽ surripiunt. Item si ꝑ lege sigilli nihil appetunt: ꝑ
cera ⁊ cordula vsurpare ꝯsuetudinal'r nõ desistũt. Item si tabelliones vltra ta
xam nihil requirũt. per inutilẽ tamẽ verboꝝ conglutinationẽ plus debito rapi
unt. Item procuratores si vltra metas sibi traditas nihil petũt ꝑ negligẽtie te
porem partes dãnificare nõ obmittunt. ⁊ al's infiniti p'les quoq̃ sunt exquisiti
curialiũ ⁊ subtilitatũ modi ⁊ modoꝝ ⁊ morũ ⁊ modulationuꝫ ingenia. ꝓnunc
vlterioris dispendij causa vitandi nõ scribenda quibꝫ christifideles imo pau-
peres ⁊ ꝑsertim cler⁹ ꝑ cl'icos ⁊ etiã ꝑ cl'icorũ presidẽtes angarianꝶ ⁊ ꝑangariãꝶ
⁊ ãgustianꝶ ⁊ collectanꝶ ⁊ taxanꝶ ⁊ mulctanꝶ ⁊ torq̃nꝶ et priuanꝶ ⁊ spoliantur ⁊
denudanꝶ et exhauriunꝶ ⁊ ꝑmuntur et persecutionẽ patiunꝶ propter iusticiam
longe a nobis repulsã ⁊ dicant clamitãdo vt quid libertas mea iudicaꝶ ab alie
na conscientia. j. Corinth. x. an ne frustra ꝓut ꝑmittiꝶ legum auxilia de liberta
tis ⁊ emunitatis ecclesiastice munimine concionãtia audenter inuocemus: in
quas cõmittendo tam violenter non abhorremus.

Vicarius. Tu plerumq̃ percutis lingua sacratissimi iuris peritos pro
ut scientia q̃libet ignorantis habꝫ inimicos. Nostris aũt tempꝛibꝫ nõ vidi quos
libet hic aut alibi mali-
cia tal'r cõtaminatos.

Felix Teneritas annoꝝ vos excusat a noticia
longe lateq̃ ꝓteritoꝝ. vnde rustic⁹ ãtiqu⁹
et dyabolus in h̄ eq̃paranꝶ. q2 nõ tm̃ a longe preterita: sed ꝑ exꝑientiã gestoruꝫ
ꝓnosticant vetustoꝝ futura. ⁊ cũ supra dixeritis notãter de canitie mea que ꝭm
Salomonẽ quondã fuit senũ gl'ia Sap. iiij. ⁊ igiꝶ de tam longeue ꝓteritis ⁊ ꝑ
sentibꝫ latissimis: mecũ est memoria. vnde noueritis nã quondã iusticie iurisq̃
regular's vicꝫ canonũ ⁊ quondã legũ ꝯditores floruerũt hic ⁊ in patria pace glo
riosa gaudẽtes. sꝫ ꝓnũc eorũdẽ cõditoꝝ imo mistroꝝ suoꝝ successores pacis iuris
q̃ iusticie crudeliores ꝑ ceteris sũt ꝑsecutores ⁊ aduersus eq̃tatis normã sedi-
tiosi bellatores. ⁊ si omis gens ⁊ regnũ in se diuisum desolabiꝶ. vt dixit veritas
Math. xij. Attendite popule me⁹ gẽtes ⁊ regna. ⁊ regimẽ ⁊ regimẽta. ⁊ regni-
culos regni iurisperitorũ. iurispatronoꝝ. iuriscõ sultoꝝ. iuristaꝝ. postulatorum.
aduocatoꝝ. causidicorũ. rogatoꝝ. et legislatoꝝ q̃litercunq̃ ⁊ vndicũq̃ ꝯgrega
torum ꝙ in se nunq̃ sunt vniti: neq̃ cõcordes neq̃ ꝯformes sed cõtinuo diuisi
discordes. discrepãtes. dissipãtes: ⁊ ꝑiculosissime lombardica seditiõe tãq̃ Gi-
bellini et Gelfi partiales. ⁊ si nõ verb̄ sꝫ scꝑtur's sunt ꝑtinẽter aduersantes. Naꝫ
ille qui dixit Pax vob̄ ego suꝫ. ⁊ iteꝝ. Ubi duo v'l tres ꝯgregati fuerint in noie
meo: ego in medio eoꝝ sum. Math. xviij. et ille nunq̃ mediabit se in cõuentuꝫ
malignantiũ qui cõiũgunꝶ in isti⁹ noie qui Job virũ crudel'r affligebat patien
tissimũ. Nã si scrutinio scrutamĩ. hi bellatores demõibꝫ in h̄ sunt nequitiores:
qm̃ ꝭm Greg. mor. xxxiij. c. iiij. demões inꝶ se nunq̃ discordãt. sꝫ illi bellatores
siue ꝯiuncti siue segregati: nunq̃ ꝯcordari ꝯsueuerũt. ⁊ ꝑ h̄ hacten⁹ eccl'iaꝫ regl's
pacifici nõ tm̃ particularẽ sed vniuersalẽ. vt patuit in cõcilijs generalibꝫ ꝑicu-

losissime freqntius di- laniando lacerabant.

Vicarius Et qd hec ad publici iur' ministros ꝑ te sup̄ tam notãter specificatos.

Felix Nouistis quod scriptũ est per ꝓphetã. Cum scto sctus eris: et cum peruerso ꝑuerteris. Psal.xvij. Et igit' nõ tantũ dicti bellatores. sed omnes sibi cõmunicãdo ꝑuertũtur cõuersantes. Et exemplũ patenter videm⁹ in equoꝝ mangonib⁹. Nam scriptũ est ꝑ ꝓpham p̄dictum ps.xxxij. Fallax equ⁹ ad salutẽ. Sup quo dicit Cassiodorus. q2 ille videlicz equus dum campos appetit: dum pedes pre propera festinatione permiscet: salutem sessoris custodire nõ preualet. et quia sub modestia nõ gradit': ruinosis casib⁹ semp exponit'. Falsus eñi dictus est equ⁹: eo ꝙ solet fallere in se p̄sumẽtes. Hec ille. Et dixit poeta. Seruãt raro fidẽ mulier. sors. nisus: ⁊ equus. ⁊ igit' oẽs equoꝝ venditores et emptores qui proprie dicunt' mangones ⁊ ipsis cõuersantes patenter sunt sine verecundie ruga seu rubore fallaces: ⁊ ex defraudatiõis negociatiõis fallacia se nutrientes. Unde videm⁹ ꝙ in equorũ cõmertio p̄res decipiunt filios ⁊ nepotes ⁊ filij parentes: ⁊ inter se cognati ⁊ simil'r cõsodales ꝯtinuo sunt cum equis fallaces. Uñ notanter ad ꝓpositũ legit' de quodã abbate qui habuit eq̄s multũ inutiles: ⁊ hoc labore lassatos ⁊ neruis confractos. et igitur quendã conuersum barbatũ misit extra mõasteriũ ad quasdã nundinas ad vẽdendũ illos. et dum cõuersus ꝑ equiriam illos perduxit. mox emptores illico supuenĩetes et de valore singuloꝝ interrogantes fidel'r de ipsaꝝ conditionib⁹ informauit. ⁊ vt nõ cõpararẽt auisauit. quib⁹ auditis: ⁊ ꝓpterea ꝑ oẽs hmõi equis ad emendum refutatis: cõuersus illos ad monasteriũ reduxit. Cui abbas: quare deprauatos equos tales nõ venderit? At ille pater venerãde: postq̄ȝ defectus equoꝝ nr̄orũ propalaui: emptores nõ inueni. Et abbas insultãter increpãdo cõuersum: q̄re tales occultos defect⁹ equoꝝ reuelasti? Ast ille. Monasteriũ hoc intraui ad saluandã animã meã preciosissimo sanguine christi redemptã quã maculare ꝑ bestiam nolui vilissimã. Quo audito abbas obticuit ⁊ fortassis ꝯsiderauit: q2 hic vir sapiẽs ꝯ naturã eq̄ꝝ dñabat' astri' ⁊ alios fallaces cũ fallacib⁹ eq̄s ad fallax mercatũ dirigere decreuit. Et sic ad ꝓpositũ fallaces p̄tores ⁊ legislatores ministros ꝑducũt equales. ⁊ verbo simil'r ⁊ exemplo constituũt peiores. quia scriptum q̄ a p̄latis agitur: de facili a subditis trahitur in exẽplũ. de vo. Magne. de quo pulcre Greg. sup Ezechielẽ libro.j. omel'.xj. post m'lta. Sed sanguinẽȝ eius dñs de manu eius requiret: quia ipse hunc occidit qui eũ tacendo morti prodidit. In quib⁹ vtrisq̄ȝ pensandũ est quantũ sibi ꝯnexa sunt pctã subditoꝝ atq̄ȝ p̄positoꝝ. q2 vbi subiectus ex sua culpa moritur: ibi is qui preest q̄m tacuit (reus mortis tenet'.

Vicarius. Intelligenti sat est. et fortassis ruminanti ꝓdest. sed dic' Innocẽtius.iij. peritie vir inclitus gaudem⁹ in dño. Quid eñi ad nos s'm apl'm de his q̄ foris sũt iudicare. de diuor. c. penl'.j. Cor.x. et letemur q2 null⁹ de nr̄o Cõstãtieñ foro pniali tãgit' vl' ꝯtentioso mundi sunt em̄ man⁹ ipsoꝝ sine dolo. Fateor inq̄ȝ q2 cũcta ꝑ mundi climata sub Romãe eccl'ie dñatõis obedientia infinite sunt dyoceses ⁊ ordinarioꝝ p̄toria. ⁊ possibile credit' q̄ cõiter vel diuisim ꝑ hec vl' alia vel forte (q̄ absit) in romana curia tales vl' consimiles sunt extorsionũ tunsiones. aut in via moꝝ talit' exorbitantiũ discrimia. quia dũ propria desunt (ꝑut p̄diximꝰ) freqn̄t' sequũtur aliena. vel sine defectu. i. diues rapit quis que sunt minime sua. ⁊ lȝ illa sint cõmunissima pctoꝝ discrimia. de ipsis tñ horrende dicit Aug⁹. ⁊ est reg. iu. li. vj. ꝙ peccatum non dimittitur: nisi restituatur ablatum. ⁊ nisi taliter fiat non spe-

ramus ꝙ confessio nec contritio:nec penitentia nec absolutio nec indulgẽtiaꝝ
remissio:nunc aut in futuruz nulli taliũ proficiat.de quo pleni⁹ scripsisti tu Fe
lix nuꝑ in tractatulo de anno iubileo.Sed qꝛ tam intrepide largiter allegasti.
ꝙ frustra legis implorat auxiliũ qui cõmittit in legem ac si diceres.In vno re⁹
omniũ est reus:vt in regl'a iur' defleat.Scias ꝙ hui⁹ integritas regule stat in
terminis suis.vt colligit ibidem in glo.Nam certũ est si vsurarius agit contra
vsurariũ non proficit.sed agendo contra symoniacũ vel al's criminosum.actio
regule ꝓcedit.Sic in ꝓposito.si ⁊ inqñtũ clerici sunt viciosi.ꝓpterea i sue liber
tatis emunitate nõ sunt defraudandi:nec mutue compẽsatiõis tallione cõdem
nãdi.hoc videt in clerico ꝓpter crimẽ deposito qui nihilomin⁹ priuilegiatur ꝙ
ipsum ꝑcutiens sit excõmunicat⁹.de quo plene de pe.c.ij.li.vj.in glo.vlt.⁊ Ar
chidya.ibidem.Fateor autẽ ꝙ curialiũ excessus sunt puniẽdi ꝑ summũ vl' infe
riores pontifices aut ipoꝝ vicariat⁹ aut locũtenentiũ potẽtat⁹.Nam dic Gre.
Error cui nõ resistitur approbat.et veritas dũ minime defensat opprimitur ne
gligere quippe cũ possis perturbare ꝑuersos:nihil aliud est q̃ȝ fouere:nec caret
scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare.lxxxix.dis.c.
Error.Quid enĩ prodest illi suo errore nõ pollui qui cõsensum prestat erranti.
ibidẽ.c.se.Et consentire videt erranti qui ad resecanda que corrigi debent nõ
occurrit.Ibidẽ ꝑ eundẽ.Et put sup̃ notabiliter ꝓtulisti firmit credim⁹ nõ du-
bitandũ ꝙ presidentes ꝑ torporis negligentiã aut crudelis auaricie nequitiam
scientes ⁊ tacendo consentiẽtes:aut qđ deterrimũ est participantes ꝙplus pro
suis patiant subiectis q̃ȝ christus ꝓ fidelib⁹ vniuersis.⁊ illorũ perpetuo nõ erit
portio salutis.quia perpetim cum subditis nõ volunt satiffacere lesis.celũ au
tem et terra peribũt:verba autẽ mea nõ peribũt.vt dixit christus Math.xxiiij.
et Lu.xxj.et precedentia dixit christi vicarius.⁊ ſm doct.final'r celum ⁊ terra
peribunt.i.occupant per ignem.sicut diluuiũ tempe per aquã.⁊ conseqñter hic

Felix

ignis penam predonib⁹ p̃tactis infert obstinat' sempiternam.
Durus est hic sermo:quis potest eum audire.Joh.vj.Et igit abij
ciamus opera tenebrarũ ⁊ induamur arma lucis.ad Ro.xiij.Nam dñs spirit⁹
est.vbi autẽ spiritus dñi:ibi libertas.ij.Corinth.iij.Qui autẽ ꝑspexerit in lege
perfecte libertatis ⁊ ꝑmanserit.hic beatus erit in facto suo Jaco.j.et igit liber-
tatem nõ debem⁹ sperare in p̃ncipibus:in filijs hoĩm in quibus non est salus.
Nam experior p̃dictis sincere rimatis ꝙ tantũ valent emunitatis ecclesiastice
libertates:quãtum humane maioritatis potestates.⁊ qui caret hui⁹ potestat'
auctoritate.caret hui⁹ libertatis potestate.Et put p̃tactum est:coutra potentio
res ecclesiastice libertatis iura nulli faciunt honores.⁊ quilibet tm̃ iuris habet
quantũ auctorizare valet.Quamobrem obmissis altricationib⁹ de transitorie
libertatis p̃rogatiua:sed studiose fruamur eterna:qua scd̃m Apl'm creatura li-
berabitur a seruitute corruptionis in libertatẽ gl'ie filioꝝ dei.ad Rom.viij.Et
cui dñs dederit hanc libertatẽ:sic est domin⁹ cum eo.Judic.vj.et tunc nõ eri-
mus ancille filij sed libere:qua libertate liberauit nos xp̃s ad Gal.iiij.per infi
nita secula seculoꝝ benedictus.et Amen dixit vicarius.

Finis.

De boni ꝛ mali occasiõe. Tractat⁹ eiusđ.

q
Ui occasionē damni dat damnum
dedisse videẛ. De quo satis legiẛ ꝛ no. in. c. Sicut. de testib⁹. ꝛ doc.
ibidem in suis collationib⁹. Sic eua mater nostra occasionē dam-
ni dedit ꝑ qđ totius generis humani propagatio damna miserabi-
liter sustinuit. vt Geneẛ. j. Sic dyna filia Jacob pulcra nimis: se gentib⁹ ꝓtu-
lit. ꝛ oppressa magne cedis occasio fuit. vt Geneẛ. xxxiiij. Et pulcritudo Bersa-
bee dedit occasionē adulterij Dauid. vt. ij. Reg. xj. Sic colloquia praua cor-
rumpunt bonos mores. j. Corinth. xv. Sic a cõtrario dicere possem⁹ quod est
fortissimũ argumẽtũ in iure. qui virtutib⁹ occasionē dat: virtutes dedisse videẛ.
et qui ṽtutē verboꝝ fideľr semĩat: ꝛ iniq̃s de vicijs reuocat: ꝛ ad opa ṽtutũ ꝓ-
uocat: nõne virtutes fecisse (ratio vera mgr̃a) sententiaľr determĩat. Sic paul⁹
et apľi ꝯsequenẛ et doctores eccľie vicia solerter extirparunt. et virtute magna
virtutes inseruerũt: ꝛ gentes ad celos intrare cõpellendo destinauerũt. ꝓpterea
tales merito laudant ꝛ exaltant christifideles. quoniã ꝑ ipsos sunt facti sum-
mi celoꝝ ciues. ꝛ quare non pariformiter laudaremus ꝛ superexaltarem⁹ terraꝝ
tyrannos. reges ꝛ principes qui quondã sua crudelitatis seueritate: martyres
infinitos ad celos ꝓuexerunt. imo Judam et pylatũ qui pro salute nostra chri-
stum in mortē tradiderũt. ꝛ ꝑ hoc humani generis redemptioni principaliter
occasionis causam dederũt. Nam christi natiuitas et humanitas et baptismi
serenitas: ac sermonũ suoꝝ benignitas ꝛ signoꝝ magnanimitas ꝓ redemptõis
hũani lapsus nõ ꝓfecissent: si illi duo viri ꝛ ꝯñter milites xp̃i crucifixores. mor-
tis interitũ xp̃o nõ intulissent. Nunq̃d ğ laudabim⁹ eos: et ꝯseq̃nẛ moderni tē-
poris tyrãnos p̃cipes ꝛ p̃latos q̃ patēter affligũt sibi subiectos. ꝛ tales subie-
cti quēadmodũ martyres p̃dicti in suis tribulatiõib⁹ fuerint patiētes. et prout
Aug⁹. dicit in ser. de martyrib⁹. Qui nõ abhorret eoꝝ patientiã: ꝑueniet ad eo-
rum gl'iam. miseria em̃ putabaẛ dura pati ꝛ aspera in carne. q2 reuera molestũ
est. nisi eni esset molestũ omnib⁹: nõ esſ3 martyrib⁹ gl'iosum. Hec ille. Jmmo si
subtiliter cõsideram⁹: etiã dyabolus est laudãd⁹. qm̃ dei creatura ꝛ ipsi⁹ metu
multoꝝ euitanẛ criminũ reat⁹. et fm aliq̃s si dyabol⁹ nõ esset: cler⁹ nõ h̃ret vñd
viueret. et sic papa cũ cardinalib⁹ egeret. qm̃ nõ esset ali⁹ ꝑ quē ꝓľs cõminãdo
ad dandũ ꝛ offerendũ concitareẛ. Perpendam⁹ q̃nte bonitat⁹ ꝛ virtut⁹ tales ty-
ranni prelati q̃3 ꝑsecutores: sunt occasio ꝛ occasionis bone q̃3 ꝓmotiõis coope-
ratores. Nam de tribulatiõe dicit ꝓpha. Prope ē dñs his q̃ tribulato sẛ corde.
et humiles spũ saluabit. Multe tribulatões iustoꝝ: ꝛ de his omĩb⁹ libabit eos
dñs. et mors pctõꝝ pessima. et ad dñm cũ tribularer clamaui et exaudiuit me.
videlic3 ad vtilitatē corpis ꝛ aĩe tollendo tribulatões vel augmētando in ꝓfe-
ctum salutis eterne. de q̃ legiẛ Jaco. j. Om̃e gaudiũ existimate fr̃es cũ in tēpta-
tiones. i. tribulatiões varias incideritis. Et iste est ignis tribulatõis quo dñs
purgat illos q̃s vt aurũ ꝛ argentũ reputat. ꝛ tũc gaudere debet hõ cũ se videt
in igne tribulatõis positum. vt apostoli q̃ gaudentes ibãt a concilio ꝑsecutoꝝ.
Unde Berñ. Consolatiões tempales sunt via ad penã ꝛ magni mali generãt
materiã ꝛ animã inficiũt. tribulatiões eni animã lauãt a macula. ꝛ scoria pctõ-
rum. Plures em̃ vincunẛ in ꝓsperitate deliciaꝝ q̃3 in aduersitate temptationũ
sed pauciores sunt qui cadũt in aduersitate temporaliũ et plures sunt qui la-

buntur temporalibus abundantijs. O deus quomodo aliquis probabitur esse
tuus verꝰ amicus nisi qui ꝓ te voluerit aduersa sustinere. Naȝ illos filios tuos
probabis quos corrigere nō desistis: cū dominꝰ filium quē diligit corrigit. ma
ledictus filius quē dominꝰ corrigere cōtemnit. et quāto tribulatio fuerit inten
sior. tanto magis consolabiꝛ dilectus. qꝛ dixit dominꝰ. Quoniā in me sperauit
liberabo eum: protegā eū quoniā cognouit nomē meuȝ. Clamabit ad me ⁊ ego
exaudiā eū: cū ipso sum in tribulatōe: eripiā eum ⁊ glorificabo euȝ. Longitudīe
dierum replebo eū: ⁊ oñdam illi salutare meū. Inimicos eius induā confusiōe
suꝑ ipm aūt efflorebit sanctificatio mea. Vñ in vitispatꝝ legiꝛ ꝙ quidaȝ senex
dixit fratribꝫ suis post multa. Ego per singulos dies statui in corde meo: repu
tans me semꝑ audire hec verba a domino. sustinete ꝓpꝛ me ⁊ ego vos quiesce/
re faciam. et adhuc modicū decertate ⁊ videbitis gloriā meam. si diligitis me ⁊
filij mei estis. ad patrē vocantē reuertimini. sic fratres cogitate ꝙ ꝓpter vos mul
ta passus sum ⁊c. Et infra. Celum et terra transibūt. ⁊ citius anteꝗ̃ deus ami/
cum suū sine tribulatōis aduersitate transire ꝑmittat. Hec ille. Hoc celū autē
hic ⁊ alibi perire intelligiꝛ. ⁊ nō aliud in ꝗ volucres celi moranꝛ. ⁊ terra que pe
dibus nostris calcaꝛ: que ambo olim aqua diluuij cooperuit in fine dieꝝ ignis
occupabit. Sicut autē fides sine operibus mortua est ⁊ ociosa. Iaco. j. sic tri/
bulatio sine patientia defuncta est. Et igitur quidā sanctus pater in egypto in
remotis in exercitatiōe ab alijs solus. ⁊ ab alio patre visitatus protulit post mꝉ
ta. Non sum dignꝰ vt patiar propter deū. nō sum dignus vt deus parcat mihi
imo nō sum dignꝰ vt deus det mihi tribulatiōes. quoniā omniū mūdanorum
paciebatur sollicitudines. Unde quidā doctor ait: de melioribꝰ que deus dat
in hoc mundo est pati. quod dedit ⁊ filio suo proprio: quia sibi nō pepercit. et
in hoc viri sancti vtriusꝗ̃ testamēti sunt glorificati. et quanto sol clarior alijs
sideribus. sic patientia ceteris virtutibꝫ. Hec audiens quidaȝ bonus homo vt
exercitareꝛ in patientia. contraxit matrimonij fedus cum muliere crudelissima
in finem vt patientie pondꝰ sustineret cum tristitia. sed cū terribilis illa mulier
sibi cohabitaret. et mores seueritatis cōsuetos exercitaret. ⁊ vir cōtinuo patien
ter tacendo cōtumelias sustineret. sic demū certandi materiam nō inuenit ⁊ af/
flicta tedio per viri patientiā quieuit. Unde legiꝛ in vitispatrū ꝙ quidam iuue
nis simplex monachus quasi a puericia in deserto religiose nutritus. audiens
a quodam peregrino fratre fore magna litiū prelia foris in seculo: ⁊ inquit ad
abbatem suū. Pater: dic mihi quid sunt lites et prelia ꝑnunc extrinsecus que
mouētur in terra. Et ait pater. Ecce te docebo. Habemꝰ vnicam amphorā quā
ponamꝰ in medio. ⁊ taliter posita. dicas continuo: hec est mea. et taliter inquit
et senior. hec ē mea. Et ait iunior. sum contentꝰ. Et dixit senior. si aliter nō vis
respondere. tunc nō poterimus cōtendere aut lites ⁊ prelia mouere. maneamꝰ
igitur in bono pacis cū mentis tranquillitate: sine bellorū gentis informatiōe.
Sed nūc reuertamur ad ꝓpositum. an ne laudabimus illos qui sue auctorita/
tis aut ꝑlationis sollicitudine vel consilij vꝉ promotiōis fauore dederunt occa
sionē aut occasionis causam ꝑsecutionis tristicie vel tribulatiōis. ⁊ conseq̄nter
venerabilis patientie regulariter subsecute: et signāter innocētibus vt fuerunt
persecutores in christo ⁊ in sanctis suis martyribꝫ. ⁊ videꝛ ꝙ sic. et nihilominꝰ
christus et Stephanus orabant pro suis ꝑsecutoribꝫ. Sit igiꝛ christi actio no
stra instructio. Et ipse dixit. Qui sequitur me nō ambulat in tenebris. Et dixit
Greg. Ille veraciter caritatē ostendit qui amicū diligit in deo. et inimicū pro/

pter deum. Et iterū dixit christus. et hoc habet in regula sancti Francisci. Dili
gite inimicos vestros ꝛ bene facite his qui oderunt vos. Math. v. Sed quo/
niam hec materia peritis est quotidiana. simplicibꝫ tamẽ non erit cõtemnẽda.
Nam dicunt doctores in hac materia ꝙ benefacere bonis ꝑcise in spe tempo/
ralis lucri ꝛ cõmodi: non est meritoriū. quia hoc nõ est gratiosum nec mercede
dignum. Math. v. et Luce. vj. Si diligitis illos qui vos diligūt: quã mercedẽ
habebitis? Secundo benefacere gratia accepti beneficij est virtuosuꝫ et meri/
toriū: ſm ꝙ gratitudo ẽ opus iusticie. Tertio ꝙ benefacere bonis: vt quia sunt
boni ꝛ virtuosi est magis meritoriū. quia hoc est opus nõ soluꝫ iusticie. sed et
perfecte amicicie. Quarto ꝙ bñfacere bonis: quia amici dei sunt: maxime me/
ritorium est. quia iste est actus ꝑfectior amicicie: qui põt haberi circa proximū
propter rationẽ superiꝰ per Greg. allegatã. Sed nunc dicamꝰ de benefaciendo
malis et inimicis suꝑ illo verbo christi Diligite inimicos vestros. In materia
tali ponãtur tales cõclusiones. quia beniuolẽtia circa inimicos est necessaria.
scꝫ velle eis bona glie ꝛ gratie. ꝛ illud est necessariū ꝛ generale ꝑceptum. Hoc
probatur per rõnem ꝛ glosaꝫ suꝑ illo ṽbo ꝑdicto scꝫ Diligite inimicos. ꝛ exponitur
prout iam dictū est. Secũda conclusio ꝙ optare talibꝫ bona fortune. hoc est vt
fiant abundantes et ꝓsperis successibus feliciores: nõ est preceptuꝫ: quoniã ta/
lia simpliciter optare inimico nõ teneor per que sibi ꝛ mihi noceat. Tertia con
clusio ꝙ benefacere inimicis in casu necessitatis est ꝑceptū. Hoc probatur ꝑ illud
Exo. xxxij. vbi ꝑcipitur ꝙ si quis occurrit boui vl' asino inimici erranti ꝙ debeat
ad viã reducere. et si inuenerit eos oppssos ab onere: ita ꝙ deficerent nisi iuua/
rentur: ipsis succurrere debet. Iuxta illud. Benefacite his q̃ oderūt vos. Quar/
ta conclusio ꝙ benefacere inimicis extra casum necessitatis nõ est preceptum.
Istud ꝓbatur per ꝑdicta et ꝑ glosaꝫ suꝑ ṽbo Qui oderūt vos. vbi dr ꝙ h facere
est tumulus meritorū vel opus supererogãtie: ꝛ nõ cadit sub ꝑcepto. Quinta
conclusio ꝙ habere pacem cū inimico si est possibile ꝛ honestū: est ꝑceptum ge
nerale. Vñ apostolꝰ ad Rom. xij. Cū omĩbus homĩbꝫ pacẽ habentes. supple
si est possibile. Vñ in prelio aut bello publico ex iuris dispositione permisso
ria per principẽ in dicto ꝓ republica põt pater bellare contra filiū: et econtra.
et frater cõtra fratrẽ. prout hec ꝛ alia clare scripsi nuper in libro d nobilitate in
caplo de bellis et belloꝝ exercitatiõe. Sexta cõclusio ꝙ petere vindictã de ini/
mico motu ire: est simplr illicitū. probatur hoc ꝑ glo. suꝑ illud Qui irascitur fri suo
reus erit iudicio. Septima ꝯclusio. petere vindictã de inimico zelo iusticie est
licitū. ꝓbatur ꝑ cõmunẽ stilum et obseruantiã curie Romane et aliorū cõsisto/
riorum ꝑ vniuersuꝫ mūdum iudicialiū cõsuetudinẽ. et si hoc nõ esset. nemo se/
curus ꝑseueraret. vt legitur et no. de iniu. quasi ꝑ totū. Octaua cõclusio ꝙ pete/
re vindictã ratione ꝓprie emende est licitū. ita ꝙ oratiõis dominice nõ offenda
tur decretū quo dicitur: Dimitte nobis debita nostra. De quibꝫ omĩbꝫ tales reci/
pe recapitulatiões. Primo ꝙ dimittere iniuriã petenti: meritoriū est ad salutẽ.
vt patet ex iam dictis. sed nõ teneor satiffactionẽ dimittere. Secũdo ꝙ dimit/
tere nõ petenti nõ est necessariū. sꝫ superogatiõis ꝛ consilij. Et igitur inimico
qui inique me lesit ante occasionẽ lesioni dedit. et iuris traditiões nõ seruauit
nõ teneor sicut prius familiaritatis officia ministrare. de quo pre ceteris clariꝰ
scribit Guihel. durãdi qui dicitur speculator iuris in rõnali diuinoꝝ suꝑ dñicam
orationẽ: et ꝑsertim suꝑ illo puncto. dimitte nobis debita nostra. et ibi conclu
ditur ꝙ cū ecclesia orare ꝓ inimicis nemo spernat. sed pro inimicis fidei neq̃ꝫ

vt pronunc habet̃ in practica contra paganos christifideles ꝑsequẽtes. de ãno
dñi. M.cccclvj. ab orientalibꝰ plagis violenter irruentes: quos p̃cibꝰ christia
noꝝ vidimꝰ in vaginã suam reuertẽtes. ⁊ infinitos gladio nr̃o corruẽtes. Sic
et Moyses orauit ꝯ inimicos suos vicȝ Amalechitas. Exo. xvij. sic helyas de
volentibꝰ eũ contẽptibil'r ⁊ in ꝯtumeliã creatoris ad idolatriã trahere dicentes
Homo dei descende: ⁊ ait helyas. Si hõ dei sum. descendat ignis de celo ⁊ de
uoret te ⁊ liberos tuos. ⁊ ita factũ ẽ. vt. iiij. Reg. j. Sic scũs Thomas apl's ma
ledixit pincerne q̃ sibi in nuptijs regis violent̃ alapã dederat. quẽ subito crude
liter leo discerpebat. ⁊ eius manũ canis ad mẽsam portabat. Et sic infiniti ve-
teris ⁊ noui testamẽtoꝝ viri ⁊ prẽs sancti ꝯ inimicos suos crudel'r in ꝑsequẽdo
ꝑseuerãtes. petiuerũt auxilia dñi ⁊ ꝓfecerũt. Et igit̃ dixit Dauid ps̃. lxxxv. De
us iniqui insurrexerũt contra me. ⁊ synagoga potẽtiũ quesierunt animã meam
et nõ proposuerũt te in ꝯspectu suo. respice in me ⁊ miserere mei. Fac mecũ si-
gnum in bono vt videant qui oderũt me qm̃ tu dñe adiuuisti me ⁊ ꝯsolatus es
me. Sic legimꝰ de sctã Anastasia q̃ scripsit btõ Crisogono ꝙ oraret contra vi-
rum suũ publicũ paganũ vt si deꝰ preuideret eũ in malicia blasphemie perseue
raturũ ꝙ tolleret eum de medio vt bona sua daret cultoribus dei. Sic quondã
canonici cathedralis Eystateñ dolenter videntes suum episcopũ diuersis enor
mitatibꝰ irretitũ: ac eccl'ie sue simil'r ⁊ clero necnõ populo sibi subiecto verbo si
militer ⁊ exemplo ꝑnitiosum. ex consilio peritoꝝ de capitulo quoꝝ vnus expost
est factus ep̃us Brixieñ tempe concilij Constantieñ. quod floruit de anno do-
mini. M.ccccxvj. et odio bono q̃ Dauid iniq̃s odio habuit. ⁊ tñ legẽ dñi dile-
xit. cõuenerunt in vnũ dicentes. Si placet deo: misericordit̃ tolat̃ de medio. ⁊
fiant dies eius pauci: ⁊ episcopatũ eiꝰ accipiat alter. Fiant filij eius orphani et
vxores eius vidue: quaꝝ multe ꝓut cõcubine Salomõis fuerũt. nõ sit illi adiu
tor: nec sit q̃ misereat̃ pupillis eius. quoniã dilexit maledictionem ⁊ veniet ei.
et noluit benedictionẽ ⁊ elongabit̃ ab eo ⁊c̃. ac sũmarie canonici prenotati ex
condicto aliquibꝰ in singulari totum psalmũ. cviij. videlicȝ Deus laudẽ meaȝ
ne tacueris ꝑ annũ singul' diebus recitaruut: ⁊ illico ante finẽ anni ep̃us predi
ctus expirauit. Non aũt dicimꝰ vt de cetero quisq̃ȝ talia facere p̃sumat nisi pa
tenter inspiratiõis diuine rudimẽta ꝑcipiat. Nã olim in mõasterio Sublaceñ
ordinis scti Benedicti quod distat ab vrbe Romana ad duas dietas vl' quasi.
et de eo scribit̃ in. c. Cum ad mõasteriũ. de sta. mo. In suꝑscriptiõe. cui olim p̃-
fuit abbas sctũs Bñdictus. et per aliq̃ tempa cõsequẽter abbates ⁊ cõuentus
tante fuerunt religiose sanctitatis. ꝙ papa ꝓprio motu liberaliter ipsos ab om̃i
superioꝝ auctoritate: imo a summi pontificis futuri potestate taliter exemit. ꝙ
tantũ omnipotẽtis dei maiestatis dispositiõe subessent. solenniter litter' paten
tibus ꝓuilegiauit. sed successu tempis quodã abbate defuncto: cõuentus serua
tis s̃uandis sibi successorẽ elegit ⁊ talẽ qui longo tꝑe studuerat: ⁊ ꝓpterea mo-
nasteriũ intrauerat ⁊ p̃lationẽ obtinuit. ꝓut obtinuerat. Quo peracto cõuen-
tuales diuia ꝑfecerũt ꝓut cõsueuer̃t officia. ⁊ de rebus abbatie ac administra-
tionis sue se nihil tanq̃ȝ mortui mũdo penitꝰ intromiserũt. ⁊ interea dictus ab-
bas inclinatõe maligna ꝑuersus mõasterij fructus taliter dissipauit ꝙ frẽs nec
spiritual'r nec corꝑaliter amplius cibare potuit. ⁊ final'r fratres fame cruciati
tantũ defecerũt ꝙ vix diuinũ regularẽ quoq̃ȝ cultũ ꝑficere potuerunt ⁊ inuoca
bant dñm ⁊ nõ exaudiuit eos. Et dixit vnꝰ ex eis. sonat itaq̃ȝ lex impial' nõ suf
ficiũt verba nisi opꝰ est facto. ⁊ solerter singulis perpẽsis cõuenerũt et summo

pontifici querelam fecerũt. qui ꝓtunc ipsoꝝ priuilegia nouit. et se de factis ipo rum intromittere recusauit. Hinc reuersis nunciis monasteriũ peracta referen tibus. post consilia ruminata diligẽter abbatem in suũ ⁊ improuisuz capl'm vo cabant et ꝑpetuis carceribus incluserũt. ⁊ aliũ sibi competentẽ prelatum p̄fece runt. Hanc historiã quidã periti contra summũ pontificẽ videlicet iohannẽ vi cesimũquartũ in concilio Constantieñ depositũ allegabant. ⁊ totã ecclesiam ibi dem p̄sentem pro conuẽtu summi pontificis ꝓtunc inutilis allegabant. Ex his colligimus ꝙ cõtra principes ⁊ p̄latos inutiles ⁊ iniquos et alios deo odibiles et iniuriosos: deum celũ ⁊ terrã cum effectu realiter ⁊ effectualiter ac verbaliter inuocabimus. Sic fecit Judas machabeus. ⁊ sic ꝑ clamoꝝ preces christifide lium frequẽter tyrannoꝝ insultus patenter est sublat⁹. Sic tempore Boetii vi ri venerabilis rex Theoderic⁹ de Hotia rome crudeliter arrianoꝝ ꝑfidiam d e fendens: palã per demones videbat corporaliter deportatus. ⁊ Dyonisius de si cilia tirannorũ monarcha violenter fuit sublatus. Sic nunc ad ꝓpositũ princi pale redeamus. ⁊ sagaciter ꝑpendam⁹ qualiter p̄notati principes tiranni simi liter ⁊ prelati tirannizantes tempib⁹ modernis facto verbo similiter ⁊ exẽplo oc casionẽ damni dãtes effectualiter sibi subiectos fideles clericos siue laicos spi ritualiter et temporaliter multũ enormiter damnificãtes. Et quoniã malam ha bent voluntatẽ quã dñs iudicat. ⁊ scriptum est. Voluntatẽ ⁊ ꝓpositum distin guũt maleficia. Et Hieronymus dicit. Tolle ꝓpriam voluntatẽ. ⁊ infernus nõ erit. ⁊ igit salutis occasio que per contristatos ⁊ tribulatos ac angustiatos i pa tientia christi fuerit subsecuta. huiusmodi ꝑsecutorib⁹ nõ fructuosa: sed ad per petui suppliciorũ cruciatus pernitiosa. et hoc maxime propter damnorũ paupe ribus seu diuitibus violenter illatoꝝ et ablatorũ ⁊ non restitutorum immo non recognitorũ damnabiliter nocumẽta. Patet igit ex omnib⁹ predictis quomodo bonis ⁊ malis: amicis et inimicis sit benefaciendũ. ⁊ opus occasionis ⁊ opera tionis tirannorũ persecutorum ⁊ p̄sertum iniquoꝝ iudicum ⁊ prefectorũ sit lau dandũ vel vituperandũ. Unde bonis benefacere ⁊ reddere bona pro bonis est omniũ hominũ benegratorũ. s; bonis malefacere ⁊ reddere mala pro bonis: il lud est proprie malorũ. Et sunt illi de quib⁹ dicit Salomõ Sap. ii. Opprima mus pauperẽ iustum ⁊ nõ parcamus vidue. nec veteranos reuereamur canos multi temporis. sit autẽ fortitudo nostra lex iusticie. vnde tales pessimi sũt pau perum oppressores. innocentũ condemnatores. ⁊ iusticie p̄uaricatores. quibus dicet. Ve vobis qui dicitis malum bonũ ⁊ bonum malũ. ⁊ ꝭm Gregoriũ hoc ve non est aliud nisi ꝑpetue damnationis periculũ. De quo plenius in collatiõe cõ tra iniquos iudices scripsi singulare compendium. Audiuim⁹ aũt sepe p̄latos nequiter similiter ⁊ p̄sules ⁊ nequius iura p̄lationis ꝓsequẽtes. ita ꝙ ex vno ex incõuenienti sequant actus peiores. Unde nuper vacãte cathedrali quadã ec clesia. et dum de presulationis tractaret materia ⁊ doctores sacrorũ canonũ sui iuris produxerint documenta. inquit vnus imperitus sed de potiorib⁹. Obmit tamus iuris vestri subtilitatis intricamenta ⁊ eligamus illum qui receperit nu mero maioritatis vota. et hic per collusionis tractatus desideria quorundã si bi nouerat adherentia. ⁊ prout fuerat condictum: ita electionis negotium fue rat celebratum. Nam quidam nobilis amicorũ potentia machinatione sinistra prefectus fuerat. ⁊ peritorum scientia salutaris ⁊ iuris canonici facultas succu buerat. De quo proprie le. ⁊ no. in. c. Quia propter. de elec. Et quoniã in electio nis forma prelatorũ sepe ꝑ ꝑitos: imo in medio cõcilii Basilieñ. in electione epi

Basilien̄ Frederici per peritiores fuit erratū. Ideo mgr̄ Mandugottus olim
de electione valde notabilē cōfecit tractatū. ⁊ cōsequēter ꝑ ip̄m vel alios docto
res solēniter glosatū. Vn̄ quondā in simili casu dixit quidā doctor puerorū in
grāmatica dū vidit iurispitos in sua decipi diligētissima p̄ctica. Hodie dona-
tus meus ꝑ oēs sex declinatiōes casus in nr̄i p̄sulis electōe habuit curiosissimi
iuris p̄ncipatus. Nā noīatiuus magnificētie nomē generosum p̄p osuit. Geni-
tiu⁹ genealogie ꝓsapia mirabilr̄ insigniuit. Datiu⁹ simoniace p̄uitatis marsu
piū largiter ꝓpalauit. Sꝫ accusatiu⁹ conscie habuit remorsum. sꝫ p̄ multitudi
ne pugnātiū nō p̄ualuit. Vocatiu⁹ vociferādo aurib⁹ inculcādo singulorū clā
et palā nō dormitauit. Sꝫ ablatiu⁹ oēs scrupulos cordiū auferēdo violēter p̄-
bellauit ac si diceret. Fiat ꝑ rōne volūtas. que ꝑ nūc potēter si saltē de iure vel
facto potēs est effectualit̄ ⁊ experiēter toti⁹ mūdi videt̄ fore maioritas. ⁊ super
vtriusq꜃ iuris dictamen ipsius dn̄at̄ maiestas. ⁊ vt frequēter scripsim⁹ contra
potētiores: iura nulli faciūt honores. ff. de a li. iu mu. cau. fac. l. iij. Sꝫ sūmarie
hic p̄latus de q̄ p̄mittit̄ . talit̄ qualit̄ electus in h̄ mūdo preualuit. sꝫ fruct⁹ ven
tris sui m̄ltiplicatus ipsius v̄tutes ꝓpalauit. sꝫ qm̄ bellorꝫ actus cūctorꝫ hucus-
q꜃ finis coronauit. sed q̄d initiū ⁊ finis sit illi⁹ p̄sulis nouit ille q̄ cūcta presciuit
Sꝫ nunc ad ꝓpositū q̄ occasionē damni tā ꝑnitiosissimi dedit: nōne damnum
dedisse videt̄. dū indignū digniori rōnibus p̄dictis ⁊ cū sex casib⁹ p̄notatis tā
violenter p̄fecit. ⁊ exinde corp⁹ largit̄ refecit ⁊ dānationis prunas apud īferos
ardētiores sibi cōfecit. ⁊ hoc terribilit̄ ille sensit dū in salutari suo aīa ei⁹ defe
cit. Unde legitur ꝙ quidā monachus sinceritatis simplicitate cōuolut⁹. quo-
niā vidit impium supexaltatū sicut cedros libani. ⁊ iniquos in terra deū celi nō
recognoscētes m̄ltiplicit̄ exaltatos dilatatos ⁊ felicitatos. sꝫ bonos iustos et e-
quos dn̄o iugiter seruiētes. suisq꜃ cōtinuis obsequiorꝫ seruitijs ⁊ mādatis obtē
perantes ab illis iniq̄s oppressos: despectos et supplātatos. nouit igit̄ ꝙ in diti
one dei cuncta sunt posita. ⁊ ꝙ talia nequaq꜃ fierēt. cū etiā passer de tecto nō ca
dat ⁊ pilus de capite tuo nō fluat nisi diuine ꝑmissionis potētia disponat. ⁊ igit̄ ī
amaritudine aīe sue clamauit. in toto corde suo aduersis tribulatiōib⁹ ⁊ angu
stijs m̄ltipliciter ꝑplexus. O dn̄e inquit taliter facis ꝙ nemo diligit te. quoniā
diligētib⁹ te: in nullo te videmus ꝑcere. ⁊ miserabilit̄ nō desinis affligere. ⁊ affli
gentib⁹ videris ꝯsentire. Et dicit canonū auctoritas. Per tuos vicarios videlꝫ
summos pōtifices tanq꜃ ip̄e ꝑ se dixeris canonizata. ꝙ faciētes ⁊ ꝯsentiētes pa
ri pena puniunt̄. quis est q̄ dicat. Quare fecisti hec oīa: cū de manu tua nemo
possit eruere. Aut quis arguet te de pc̄tō. sꝫ ꝓprie queādmodū alij potētes secu
li potēter irruis ⁊ nulli pauperꝫ tuorꝫ misereris. nec eos sublimabis. et igit̄ mur-
murare me ꝯpellis tanq꜃ tantorꝫ malorū violenter occasionē dederis. ⁊ dānum
dedisse videaris. Cum aūt idem monach⁹ huius sui sp̄us intricationis insult⁹
animo mirabilr̄ reuolueret. ⁊ mot⁹ hm̄oi mutuo dimicātes ꝯpescere nō valeret
abbatis sui cum sincere ꝯfessionis ⁊ ꝯtritionis cōuolutionis sui animi bella de
nudauit. Hinc abbas vir desideriorꝫ ⁊ prudens p̄ncipaliter sue murmuratiōis
et impatientie tollere volēs. murmuratiōis viciū in tabernaculis suis patrū in
deserto murmurantiū penas ꝓposuit. ⁊ ꝙ ꝓpterea dathan et Abyron terra vi-
uos deglutiuit. vt Numeri. xvj. ⁊ ꝑ hec et alia pietatis remedia ꝑ vinū ⁊ oleū
vulneratū ad patiētie stabulū ꝑduxit. Unde legit̄ in gestis Romanorū ꝑ sena-
tū descriptis de impatore Gayo q̄ pro nobilib⁹ ⁊ armigeris suis grāde festiuita
tis conuiuiū ⁊ certū diē disposuit solēniter in terra sua p̄conisatū. et dum m̄ltis

diuersis quoqȝ pparamētis hoc fieri disposuerat. Ecce die p ipm prefinita ⁊ alijs quibus sequētib⁹. celū cui nō poterat impare pluuiarū nimiū similiter ⁊ grandinū choruscationes ⁊ mugitus tēpestatis terribilr̄ pduxit. et impatoris p̄sumptionē taliter arrogātis penitus impediuit. vnde grauiter impator cōmotus bellū concitauit et indixit contra celū. et ipm clamorose defedauit vel diffidauit. ⁊ cōuenientius cunctis armoꝝ gentib⁹ tanqȝ ad pugnā pparatis ⁊ xperantibus in vnū et ad sonū tube similiter pariter miserūt tela sursum cū importunitate magna. que violenter reuersa fuerunt et infinitos de populo pstrauerūt. Sic legitur in cronica triptita de iuliano cesare qui dicit̄ apostata. qui iesum nazarenū dudū mortuum ⁊ sepultū diffidauit. ⁊ suos fideles per bellū publicū terribiliter inuasit. et dum telo letaliter confixus de vita desperaret. sanguinez pprium manu sua collegit. ⁊ aduersus celū tanqȝ cōtra xpum iactauit. ⁊ ait. O nazarene tu vicisti. ⁊ sic dānabilit̄ expirauit. Sic de plurib⁹ alijs legim⁹ qui cōtra dominū fecerunt murmuratiōis insultus. Unde factū est in dieb⁹ nr̄is in ciuitate bononieñ. ꝙ quidā armiger taxillis ludendo totā substantiā pdidit. ⁊ ira puocatus ad ecclesiā sancti Petronij pperauit. ⁊ ad imaginē btissime vginis infantulum iesum gestantis in marmore sculptā iuxta portā ⁊ extra ecclesiā et eius murū patenter eminentē gladiū irreuerēter infixit. qui mox sanguinē cruētādo diffudit et iste sceleratus illico corpore disparuit. et ꝙ diabolus cum corporaliter anima quoqȝ coniuncta surripuerit nemo dubitauit. Hec igitur imago signis claruit. et clerus ibidem illā imaginem intra ecclesiā predictā ad altare certum sibi dispositū solenniter reposuit. quā sepius iniquitas mea prospexit. ⁊ hec quantū d murmure dicta sufficiunt. Sed de huius vite diuitū ac iniquoꝝ ac preserti presidentiū psperitatis iocundo successu dicere cum iam dicto monacho compellimur ⁊ lamentabiliter pro quotidianis distributionib⁹ querelas importūe quoqȝ necessitatis aggredimur. O domine nunquid ego solus sum qui contra te flebilis querele mouer lamentatus. Sicut Boetius predictus contra fortunā suos mouebat fletus. Ecce qȝplures et innumerabiles oppressi per maioritatis potentioris magnanimitates in hoc singulis dieb⁹ angariati iugiter eiulantes et si te propter altitudinis castri celorum conuincere non sufficimus. nec testium multitudine prosperari speramus. causas animarū nostrarū ⁊ paupertatis nr̄e disponere corā tua matre misericordiaꝝ misericordissima virgie Maria querulose lacrimabiliter non cessemus. Nos enim te diligentes propter te mortificamur tota die. estimati sum⁹ sicut oues occisionis. ⁊ si dixeris. Quoniam hec forsitan mala propterea patimur quoniam peccauimus tibi et mandatis tuis nō obediuimus. nec te prout debuimus sinceriter et deuote dilexim⁹. sed in hoc qȝsi reatu mundus stat quasi vniuersus. Attamen iusti puniuntur ⁊ impij florent prosperant̄ et gaudent. vt dicam cū propheta. Ecce ipsi peccatores et abūdantes in seculo obtinuerunt diuitias. et dixi ḡ sine causa iustificaui cor meū et laui inter innocentes manus meas. et fui flagellatus tota die. et castigatio mea in matutinis. Prout hec et alia Florentinus videlicet pauper henricus metrice prosequitur potentiam Frederici primi imperatoris de domo ducum sueuie nati et per suos aulicos canes mirifice persecutus. sed christus cuius misericordie non est numerus. cuius responsionis deliberatio non est mora neqȝ punct⁹ tibi respondet qȝtoti⁹ querelam similiter ⁊ p̄ces gl'iosissime vr̄e mr̄is nō despiciā. sȝ miaȝ ⁊ iudiciū de me cātatā ñ d̄relíquā. ⁊ igit̄ ppende sic dilexit me pater et ego dilexi vos. nō est discipulus sup magistrū. si mundus vos odit scitote qȝ

priorem me vobis odio habuit. ⁊ quoniā pater meꝰ celestis mihi filio suo vni-
co ⁊ dilectissimo nō pepcit. sic caritas increata mihi dilectisqꝫ meis ꝑcere nō de
creuit. Hanc igiꝛ dilectiōis legē caris suis in vtroqꝫ testamēto largiter demon-
strauit. Ecce ioseph filius iacob futurus dn̄ator egipti a suis fratribꝫ fuit vēdi
tus ⁊ a muliere mala diffamatus. ⁊ demū carcerali pena mācipatus. Esayas ī-
nocens serra lignea secatus. Hieremias in vtero sanctificatꝰ inimicorū lapidi
bus fuerat obrutus ⁊ concrematꝰ. Ezechiel crudeliter excerebratus. Daniel in
lacum leonū proiectus. Job patientissimus humani generis inimico crudelissi
me traditus. Thobias senior pijs operibꝫ instans fuit excecatꝰ. Similiter ⁊ sū
marie noui testamēti legimus amicos dei fideles fore passos ineffabiles marty
rij detestabiles cruciatus. Et si dixeris nūc habeo quod volo. Si audemꝰ di-
cere hoc est quod deploro. Mali eni dicunt nō est deus eoꝝ: nō est salus ipis ī
deo eius. Prout olim filij israel subsannabāt gētes ⁊ arroganter dicentes. Ubi
sunt dij eoꝝ in quibꝫ habebant fiduciā de quorū victimis comedebāt adipes ⁊
bibebant vinū libaminū. surgāt et opitulenꝛ vobis et in necessitate vos ꝓtegāt.
Et ꝓut ꝑdiximus pungunt indignāter ⁊ collisis dentibꝫ infremunt. Propter h̄
tu dn̄e paucos habes amicos. quoniā cōtinuo tales videmꝰ indignanter angu
stiatos. Sed christus tibi rn̄det. O frater mirifice ꝑpēdas tā breues fuisse mar
tyrum ⁊ aliorū tribulatorū ⁊ afflictoꝝ corrosionis penas in patiētie corona per
pessas. ⁊ nunc ipsoꝝ tribulationis glorie consolationes fore ꝑpetuas. ⁊ econtra
tortoꝝ tam breuissimi tempis infelix solaciū similiter ⁊ momētaneuꝫ. et iō istis
diebus ⁊ semꝑ eoꝝ tortura hic incepit ⁊ durat duriter nunc ⁊ imꝑpetuuꝫ. Ubi
ſm Augustinū. Uniꝰ hore pena crudelior est omnibꝫ penis quas vnqꝫ hō ꝑpas-
sus est in ꝑsenti seculo. Licet martyres diuerso fuerint cruciati tormento. Ecce
sanctus Bernardinꝰ frater minor nunc nouiter de anno dn̄i. M. cccccl. canoni
satus cum suis fratribꝰ: quandā ciuitatē in italia ꝑmāsiuꝰ per noctē intrauit. ⁊
primū prout consueuit ecclesiā maiorē visitauit. et quoniā ordinis sui locus nō
erat quidā ciuis potens ipm cū suis socijs gaudenter suscepit. ⁊ dū in cena suo
more post sibi competētis cibi refectionē ꝓ salute animaꝝ deuotā faceret colla-
tionē ⁊ hospes in multoꝝ sibi vicinoꝝ similiter ibidē illiꝰ fratris amore cōuiuā
tium ꝑsentia: consternatus animo suspirāter: ait. O dn̄e pater bienniū est et vl-
tra ꝙ frater meus in hoc loco potēs ⁊ abundās sine liberis est defunctus. ⁊ ego
successor suus. quid ꝓ salute suades anime sue sum facturꝰ. Et Bernardinꝰ in-
quit. Pone digitū tuū ad flāmulā exilꝰ huiꝰ candele ꝑsentialiter in mēsa lucētis
prout fecit. ⁊ mox ardore cōtritus digitū retraxit. et iteꝝ Bernardinꝰ. Pro quā
to auro vel argēto velles ꝑ horā vnicā huiꝰ ardoris igniculum sustinere. Et ho
spes. Nō ꝓ totiꝰ mūdi auri ⁊ argēti thesauro mihi vellē talis penā liuoris inmi
nere. Et iteꝝ Bernardinꝰ. Pone digitū denuo. Prout posuit. ⁊ nulliꝰ ardoris
dolorē ꝑsensit. Hinc Bernardinꝰ in ea veritatis sinceritate q̄ te flāma talꝰ ꝑmū
cremauit. ⁊ te secūdario nō ꝑturbauit. ita veritas de fr̄is tui statu ꝑ me tibi re-
ferēda te nō latebit. Ecce fr̄ tuꝰ mortuꝰ ē in grā. qꝛ vitā termiauit cū magna cō
tritōis āgustia. ſʒ qm̄ aliqs sue potētie ꝑpollētia mltiplr dānificauit ⁊ nō satis-
fecit. ⁊ igiꝛ mltū crudelior flāma qꝫ hec pn̄s. hactenꝰ ipm cōculcauit. Et exēplū
posuit. Nā h̄ ī ṫra nr̄a naturalr ⁊ artificialr vnꝰ ignis ē alio calidior. sic vna pe
na apud inferos videtur alteri terribilior. Naꝫ hic presens ignis cādele vix acū
liquefaceret. sed alius artificialiter qui incudē incum ferreū ⁊ igentē cōsūmeret
Sʒ si fr̄em liberare volueris d facltatibꝰ suis ꝑ ipm d relictis ⁊ ꝑ te possessis oibꝫ

per ipm qualitercunq3 lesis satisfacere ꝓut noueris festinãter quoniã periculũ n
terribile videt. In mora igit nõ tardabis. ꝛ hospes. dic queso ꝺ dispositiõe aĩa
rũ in iferno positaꝝ tormẽto: ꝛ ait Dic ꝓpha ps. xlviij. Sic oues i inferno positi
sunt: ꝛ mors depascet eos. Nã ouis aĩal stultissimũ: qm̃ si fuerit i domo succẽsa
igne ꝯstituta. apertis hostijs fugere nescit. ꝛ vix effugata reintrare laborabit.
sic in iferno dãnati. stolidissimi sunt ꝛ mal' obstinati. ita ꝙ de tali tormẽtoꝝ do-
mo exitũ cõtemplari nõ pñt his contrarij sunt q̃ morant in vite eterne palatio
vbi vita sine morte: ꝛ dies sine nocte: ꝑpetuo videt ꝑmanere cũ ꝑhenni gaudio
de q̃b9 gaudio vicz ꝛ gaudioꝝ ꝯrio. ineffabil' doctoꝝ freq̃nt fit scripturis et ser
monib9 collatio. Hospes aũt tanq3 ꝑsonal'r cernẽdo penas purgatorij ꝑtulerit
omia q̃ locut9 ẽ Bernardin9 ꝓ defuncti fris sui salute fidel'r cõpleuit. ꝛ cõseq̃nt
ad stricte religionis mõasterij. relictis oib9: obsuantiã se subiugauit. et sic occa
sionẽ magni boni: hic frater Bernardin9 feliciter ꝓmouit. De p̃missis igit oib9
et singul' collige: ꝙ si gaudio celoꝝ ad bñfaciendũ te ꝓnunc nõ coartant crude
les saltẽ pene dãnatõis eterne: te tuis viscerib9 ꝑterreant. Sed occasio damni
dãnosissimi dãnabil'r imp̃sentiaꝝ. s. tempe ꝛ ꝑniciose ingruit. vt ꝓprie paganoꝝ
tempe p̃dictoꝝ christifideles ꝑseq̃ntiũ ꝑ Henricũ modernũ epm Constantieñ
et ꝑ totã sue dyocesis parrochiã pullulauit. q2 irreuerẽter sine front' rubore con
cedit id qꝺ sue ꝑmissiõis occasiõe diuti9 inoleuit. ꝛ vt patrẽ sequat sua ꝓles. et
occasio sua ꝓut xpi actio iuxta Greg. sit nob instructio: ac ꝟbo sil'r ꝛ exẽplo sit
suoꝝ filioꝝ freq̃ns imitatio. Nam public9 suoꝝ cl'icoꝝ ꝯcubinat9 ꝓut suꝑsius
a nullo corrigit hũani gener' impio. ꝛ hui9 occasiõe nõ emendat s3 instaurat et
detestabil'r corroborat in despectõis ꝯtẽptũ summi veri q̃3 pontific' dñi nri Je
su xpi. cui9 corꝑis sacratissimi ꝑ suoꝝ ministroꝝ cõtemptũ ꝑ hoc dehonestatur
et vilipendit. ꝛ sacroꝝ canonũ auctas ꝓphanat. Nã hmõi ꝯcubinat9 macl'a tan
q3 mulier ꝓstituta ꝑ lenonis nequitiã. ꝑ p̃ciũ sãguinis. i. pecunie mulctat. ꝛ ini
quitas suꝑ iniq̃tatẽ cumulat. ꝛ sic ꝑ patronũ turpitudinis q̃ nouit crimẽ vxor'
viliter dissimulantẽ nephas aggrauat. sic ꝯcubinat9 crimen. ꝯcubinari9 cũ ꝯcu
binis in crimĩe cõmunicãtib9. ꝛ cũ p̃latis dissimulãtib9. ꝛ ꝑ ꝯseq̃ns cõsentienti
bus. ꝛ occasionẽ tanti damni p̃stãtib9: neq3 rite penitẽtib9 ꝛ ad tẽpus q̃usq3 pec
care nõ pñt ꝑiculosi9 expectãtib9. nõ ꝑ horã vel diẽ aut annũ. s3 eterna l'r ꝑ ignis
eterni tremorẽ dãnabunt. ꝓut de h̃ latius nuꝑ in tractatulo p̃mo de anno iubi-
leo circa mediũ tractaui. cum peritoꝝ ꝯsilio in q̃ conclusi ꝙ crimẽ cõcubinat9
vsq3 ad finẽ continuatũ etiã in continẽtia cõseruatũ ꝓ desperatõis crimĩe mul
tis iurib9 ꝛ rõnib9 euidẽter cõprobat. Aperi igit oculos tuos et vide qm̃ dans
occasionẽ tanti dãni q̃ntũ execrabil'r dãnificat ꝛ dãnatur. ꝛ p̃sertim tales et si-
gnanter illi qui auctis diuine ex successione Petri p̃ncipis apl'oꝝ maiestat' cõ
missione tanq3 vicarij christi locumq3 tenẽtes. ꝑ sanctoꝝ q̃3 canonũ statuta ad
corrigendũ nõ ad fouendũ strictissime vident deputati. ꝛ reddituri sunt de fa-
ctis ꝓprijs rõnẽ in die ire calamitat' ꝛ miserie. in q̃ miserabil'r fuerint sine curia
litatis verboꝝ ꝓlatiõe req̃siti ꝑ eũ q̃ iudex est nunc misericors. ꝛ extunc miseri
cordie discors. damnatis vecors. ꝛ nobis pie penitentibus sit nunc ꝛ semꝑ per
incarnate misericordie pietatẽ cum pacis plenitudine concors. Amen.

Finis.

De emptiōe ⁊ venditiōe vni' ꝑ Viginti

Voniam patenter accusationis et

q excusationis cōmertiū in paradiso. Primo per Adam ⁊ Euam pa
rentes nostros apud dominū miserabiliter sumpsit exordiū. sic si-
monia ⁊ vsura. sorores. filie videlicꝫ ingratitudinis per peccatum
sue matris sui criminis excusant contēdendo reatum. Nam simonia dicit. quia
quādoqꝫ filius meus clericus sufficienter beneficiatus. ⁊ duobꝫ vel tribus be-
neficijs que de iure simul habere potuit munitus. ꝓut legit ⁊ no. in. c. De mul
ta. de ꝑben. volēs amico aut clerico pauꝑculo facere misericorditer magne gra
titudinis effectū. disposuit prout decuit ꝙ idem clericus vnū ō suis beneficijs
habuit. sed audiam⁹ quid experientia reꝝ magistra ꝓduxit. prout scriptum est.
hostem semꝑ emit qui furem de cruce redemit. ita ꝙ homo liberatus de mortis
articulo suū redemptorē gratanter nunq̄ꝫ recognouit. sed odio persecutus ama
rissimo in talem deseuit. ⁊ quoniā talia tam frequēter sunt visa. cogitabat ille
qui beneficia plura possidebat. vendam beneficiū. et extunc emptor siue sit gra
tus vł ingratus nō faciā de ingratitudinis vitio questionis aut mentis cōfli-
ctus. Sic similiter dicebat vsure filius. Mutuaui pecuniā meam pauperculo
miserabiliter indigenti necessario. vt cōmendarer apud illum qui dixit. Jocun
dus homo qui miseret et cōmodat disponit sermoues suos in iudicio: quia in
eternū non cōmouebit. Psal. cxi. quia iuxta Grego. opus misericordie hic et in
alio seculo remunerabit ⁊ sola misericordia comes est defunctoꝝ. sed audiam⁹
quid matris nostre videlicet ingratitudinis opetur obsequiū. qꝛ scriptū est. Si
quid cōcedis: vix rehabebis. et si rehabebis nō tam bonū: si tam bonū. nō tam
cito. sed si tam cito: perdis amicū. Et dixit ꝓpheta. Mutuabit peccator et nō
soluet. Justus autē miseret ⁊ retribuit. Ps̄. xxxvj. sic Thobias senior Gabelo
in captiuitate babylonica mutuauit argenti certa sub cyrographo talenta. sed
rehabere nō potuit quousqꝫ filium suū Thobiam iuniorē cum lamētatiōis fle-
tu legauit. sed largitor omniū bonorum ip̄m largiter remunerauit. vnde his et
alijs motus homo diuitijs munit⁹ suā pecuniā pauperibꝫ nō cōmunicauit. qm̄
vidit ꝙ mater sua: videlicꝫ ingratitudo naturalis incunctāter inclinatiōis nor
mā ꝓpalauit. et vt de materia sterili fructū produceret q̄ in archa stricte reclusa
marcesceret. Sic vsura ꝑ infinitos hucusqꝫ subtilitatis et machinatiōis mo-
dos fimbriā dilatauit. de quibꝫ sufficiēter vel insufficiēter sunt iura et sanctorū
doctoꝝ rudimēta. quibꝫ oīmibus dimissis: quoniā breuitate gaudent moderni.
attendam⁹ de nouissimis. Nam certū est ꝙ vendere et emere tam in nouo q̄ꝫ in
veteri testamēto fuit licitū ⁊ cōsuetū ⁊ summe necessariū. et vt dicūt iura: licuit
contrahentibꝫ se decipere: tamē non vltra dimidiū iusti precij: de q̄ sufficienter
scribūt summiste. et ꝑsertim Joh. in sūma confesso. Similr a temꝑe Siluestri
pape et Cōstantini imꝑatoris licitū fuit clerico. prout pri⁹ laicis: emere fruct⁹
redditus ⁊ ꝓuent⁹ de terrarū possessionibꝫ areis ⁊ domibꝫ ꝑ monasterioꝝ ⁊ ec-
clesiarū ac bn̄ficioꝝ fundationibꝫ. e quibꝫ ꝓtūc quiete viuebant serui dn̄i obse-
quijs diuinis vacantes. ⁊ ꝙ liberaliter hmōi fruct⁹ pro stipendio diuini sui cul
tus ⁊ nō ꝑ elemosyna aut ī elemosynā comodose recipent. ⁊ se sibiqꝫ mīstrātes
exinde nutrirēt: ꝓut ī veteri testō de decimis ⁊ ꝑmitijs: sacerdotes ⁊ leuite visi
sunt perseuerantes. Hoc igit fruct⁹ ꝙ fruct⁹ ⁊c. emi pn̄t et perpetue persistunt.

ꝓut patet ꝑ antiquoꝝ libroꝝ:registroꝝ:rotuloꝝ:cirog̃phoꝝ ⁊ instrumentorū
scripturas. ꝙ olim mlto leuiꝰ ac minꝰ ⁊ mitiꝰ emebat̃ vniꝰ argēti marche cen-
sus ꝙ̃ p̄ntibꝫ nr̄is tꝑibꝫ. sic etiā de aureis aut florenis seu mensura de terre fru-
ctibꝫ. Sed q꞉ scriptū est. Tantū valet res quātū vendi pōt. et distingue tempa
et concordabis scripturas. vnde videt̄ pl'es ꝓnūc viuētes ꝙ census vniꝰ flore
ni seu ducati ꝑpetuꝰ sine cōditione redimēdi ꝓ viginti florenis aut ducatꝭ ven-
debat̃ ⁊ emebat̃. sic ꝓportionabil'r vendebāt alioꝝ fructuū cēsus. reꝑitur etiā in
dictis scripturꝭ ꝙ valde ꝓ minori ꝙ̃ pro viginti:puta ꝓ q̇ndecim aut paulo plꝰ
vel minꝰ vendebat̃ aut emebat̃ precio. Sic etiam cōparatiue de marcharū ar-
genti ponderibus. sed quia scriptū est. Ars crescit:vita decrescit. labitur hora.
Item vsus et ars docuit qḋ sapit omīs homo. Et igit̃ homīes diuersarū cōdi
tionū diuersimode se nutrire volētes. vicꝫ ille ꝑ laborū vultus sui sudores. aliꝰ
his dimissis ꝑ rerū mercatiōes:aut ꝑ alias mūdi negociatōes. aliꝰ libere vnde
viuat:ꝓut nobiles habent suorū fructuū possessiones vnde sumūt. vt ꝙ quietiꝰ
viuant fructꝰ perpetuos aut ad vitam cōparant. aliꝫ vendūt census perpetuos
aut ad vitā alicuiꝰ homīs de suis possessionibꝫ:quoniā cum prompta pecunia
plus ꝓficiunt. seu debitis vsuris apud vsurarios publicos obligatione taliter
sunt grauati. ꝙ cū pecunia prompta possunt faciliter restaurari. Item videmꝰ
patenter ꝙ cum auro et argento monetato. ⁊ cū pecunia monetata magne fiūt
mercationes: prout olim beatus Bertholdus de ordine minorum Ratispone
defunctus inter suas dixit reuelationes. venient dies ꝙ pecunia ⁊ moneta erūt
mercationes. et protunc sunt illi mali dies qui seculorum precedunt fines. Ec-
ce aperi oculos tuos et vide nōne de presenti sunt taliuꝫ ꝑuersarū machinatio-
num reuolutiones. Unde prout p̄notauimus. antiquorū cessat venditionis et
emptionis vsus. sed alius imminet cū certo moderamīe cursus. ⁊ cum ambaꝝ
partiū volūtate interuēit fidel' ꝯsensꝰ. ꝓut dic̄ regl'a iurꝭ volēti nō fit iniuria:lꝫ
sepe ꝑ volūtates mutuo cōmittāt̃ crimīa:vt sunt fornicatiōes et adulteria.

Sꝫ nunc redeundo ad propositū questio-
nes formemꝰ:et eaꝝ q̄ntū intellectꝰ sinit solutiōes. Hic q̇ emit redditus vnius
aurei seu floreni perpetui pro viginti florenis ⁊ facit venditori gratiam vt cum
ad pinguiorē fortunaꝫ venerit:pro tanto redimere valeat. Querit̃ vtrum talis
non peccet ⁊ illud licite fieri valeat? Respondet̃: si ip̄e talis emptionis aut con
tractus emere talē censum perpetuo fuit de vsu et consuetudine emere pro tan
to videlicꝫ viginti florenis. ⁊ si tunc facit venditori grām vt pro tanto redime-
re valeat: hic laudandꝰ est:quia facit venditori misc̄diā. si aūt rōne tal' ꝯditōis
adiecte minꝰ soluit ꝓ tali censu. tūc vsura est:quoniā querit subtilitatꝭ vsum vt
liberius recipiat fructū de pecunia mutuata sub emptiōis ⁊ venditiōis practi-
ca. Sed hunc rigorē iuris aut legislatoris qui dixit. Mutuum dantes et inde
nihil sperantes. Luce. vj. intellige ꝙ sint de consilio et non de p̄cepto. sicut illa
verba Uade et vende omīa que habes ⁊ da pauperibus. Lu. xviij. Nam si q̇s
mutuat amico vl' vicino aurum vel argentū: vinum:oleum vel frumētum. et ex
inde sperat amoris aut similis compensatiōis emolumētum nō videtur pecca
re. imo prout narrat Jo. an. in mercurialibꝫ ꝙ quidam in comitatu Bononien̄
villanus concessit pecunias aut frumentum suis cōuicaneis qui largiter resti-
tuerunt. et autūnali tempe ipsi gratiarūactiōes cum liberis muneribꝫ bn̄ficiuꝫ
mutui recognouerūt. ⁊ diuersos sibi fructꝰ obtulerunt. ⁊ vtiqꝫ qui largius pro-

pinabat seu offerebat sibi carior apparuit et cõcludit cum aliJs doctoribꝫ quos nominat: ꝙ ille villanus vsurã non cõmisit. qm̃ penitꝰ fuit incertꝰ si vicinꝰ illaꝫ beniuolentiã recognoscere voluit. Sꝫ dicũt aliq̃ ꝙ fuit vsura mental'. sicut dr̃ de simonia mẽtali. sed hec sunt facilis emẽdatõis. Sꝫ ad ꝓpositũ reuertẽdo di camꝰ ꝙ rigorẽ supradictũ (vicꝫ vnũ florenũ ꝓ viginti cũ cõditiõe ꝑdicta cõpe rare sit vsura) temperat ecc'lia q̃ scit ⁊ tolerat. ꝑut scit decimas a iure ꝓhibitas ad manꝰ ⁊ possessiones aliq̃ruꝫ laicoꝝ ꝑuenisse. sed a tanto tẽpe ꝑscriptas cuiꝰ initiũ nõ est in memoria hominũ. sic simil'r scit: nõ solutionẽ decimaꝝ ꝑ totam quasi italiã. ⁊ principal'r in vrbe vbi iura creuerũt canonica. sic ad ꝓpositũ. hec venditio ⁊ emptio videlicꝫ viginti florenorum vt soluat᷑ vnus. est pro republi/ca ⁊ vtilitate cõi. ꝑ sapientes hꝰ secl'i tã salubriter. sagaciter ac prudenter rima tus ⁊ equanimiter lancibꝫ eq̃libꝫ i statera rõnis ponderatꝰ. ꝙ hic ꝯtus omĩbꝫ homĩbꝫ ⁊ ambabꝫ partibꝫ cõiter est fructuosus. ⁊ tam liber ⁊ volũtariꝰ ꝙ q̃ vult tal'r ꝯhere ad ꝯtrahendũ ꝑ aliũ nõ sit angariatꝰ nisi culpa ꝓpria aut penuria su peruenienti aut ĩprouisa. puta ꝑ terraꝝ ꝑlia. aut irruentis ignis aut aq̃ seu ste/rilitatis incõmoda violẽter ingruẽtia. Hoc aũt vtilitatis magne cõmodũ mo uet eccl'iam ad tolerandũ. imo dũ nuper vicꝫ de anno dñi. M.ccccxvij. et citra in concilio Cõstantieñ ⁊ ꝓximis tꝑibꝫ in concilio Basilieñ vbi ꝑitiores mundi in vtroqꝫ concilio ꝯgregati fuerũt. et huiꝰ contractus ꝯditiõis naturã radicitꝰ viderũt. licet aliq̃ theologi ꝯdixerint. maioritas tñ doctoꝝ vtriusqꝫ iur' ⁊ mul/toꝝ in theologia ꝓfessoꝝ ꝑualuerũt. ⁊ huiꝰ ꝯtus cõditionẽ illesam ꝑmiserunt cũ sit mitissimꝰ. ⁊ publicis vsurariJs amarissime suos debitores cruciantibꝫ. vi/deatur fore dãnosus. de q̃bꝫ olim scti pr̃es petebãt vt ex vsur' ⁊ iniq̃tate redime ret aïas coꝝ dñs. Et seq̃tur ꝯñter ꝙ in sortẽ tales census cõputãdi nõ sunt nec alicuiꝰ restitutionis debitũ requirunt.

Sed nũc querit᷑. Si hmõi census aureoꝝ et ꝑsertim vniꝰ aurei seu floreni sic ante tempa iuxta tempoꝝ cursus ꝑcio: puta. x. vel. xv. aut pauloplus vel cũ solẽnitatibꝫ debitis cõparatꝰ. ⁊ sic ꝑmansit sine ꝯditiõe. ꝑut desuꝑ sunt littere patentes: aut instrumẽtoꝝ vsus. sꝫ nũc valor hmõi census creuit ꝑut ꝑ/mittit᷑. an ille q̃ tales census habuit a suis ꝓgenitoribꝫ vel mõasteriũ aut eccĩa seu bñficiũ a suis ꝑdecessoribꝫ. an de pñti teneat᷑ sibi formare scrupulũ ꝯscie. qr olim vendẽtes ⁊ ipsoꝝ heredes vellẽt redimere tanq̃ꝫ grauati iuxta ritum tꝑis nunc currẽtis? Dico ꝙ sine ꝯscie scrupulo tenere pñt. qr ꝑut ꝑdiximꝰ res ꝓtũc tantũ valuit. Exẽplũ de domo in villa vel vico ꝯstituta modicũ vtili: q̃ emit᷑ ꝓ precio vili. sꝫ de villa fit opidũ. ⁊ ꝓpt᷑ nundinas ibidẽ exercẽdas illa domꝰ cum area fit in triplo ꝑciosior. sed ꝓpterea emptor venditori nõ ẽ obligatior. Sic ad ꝓpositũ: qui olim emit hmõi census ꝓ minori ꝑcio q̃ꝫ mõ sit vsus saluꝰ ẽ. et nulli tenet᷑ de fructibꝫ ꝑcept' aut ꝑcipiẽdis: nũc aut posteriꝰ. Et si q̃s sil'r ꝓnũc vt sa/nior sit in ꝯscientia: qr suꝑabũdãs cautela nõ nocet. tales cẽsus emit vicꝫ vnũ florenũ ꝓ. xxx. vl' plꝰ vl' minꝰ vt ipse ⁊ sui successores i corꝑibꝫ ⁊ rebꝫ ꝑpetuo sal ui sint in ꝯscia. aut verisil'iꝰ in reꝝ abundãtia: vt ipsoꝝ liberi: nepotes ⁊ succes/sores legitimi in bonis tẽꝑalibꝫ sint stabiliores. venditor nulli de recepto vltra cõem ꝯsuetudinẽ tenet᷑. sic neqꝫ emptor: aut si heredes si ꝓ maiori ꝑcio i poste/rũ tal' cẽsus annuꝰ emeret᷑. qr sic Nemroth dũ edificauit turrim babel quam ꝯ maiestat' dei oĩpotentiã stabilire ꝑsumpsit. sic hmõi suꝑabundãter diuites qui in bonis tꝑalibꝫ nullas patiũtur nccitates: faciũt hmõi ꝯtus vberiores. Nam nuꝑ quidã plebeꝰ ex hereditaria et successione bonoꝝ paterna: mirabil'r ditatꝰ

et ꝯñter infirm⁹: ⁊ qm̄ liberos nō hūit sub velamīe testamēti inauditā: cā mortꝭ
largissimā donatoꝫ ꝯfecit. ⁊ si vnicū filiū habuissꝫ: vnū q̄drantē vix dedissꝫ ad
instar olim rustici ditioris de villa parcissimi cui vacca moriebatꝰ. de q̄ tristꝭ tri
stabatꝰ. ⁊ quā viuā nō dedisset paupibꝫ mortuā donauit lupis atqꝫ canibꝫ. Sic
ad ꝓpositū abundātes diuites: erogātes ⁊ supabundātes facere pñt donatiōes
emptiōes. cōꝑatiōes. ⁊ vēditiōes. ſꝫ qm̄ vt freq̄ntꝰ p̄cia sunt incertissima. ⁊ q̄s ꝑ
certo dicere p̄t p̄ciuꝫ ⁊ valorē emptiōis aut vēditiōis cēsus ꝑpetui vni⁹ floreni
aut duoꝝ vel pl'iuꝫ fore vel manere posse ꝑpetuū cū vēditio vel ēptio sit momē-
tanea: ⁊ solutio ꝑpetua. ⁊ momētanei ad perpetuū nulla sit cōꝑatio. Et igitꝰ cō
uenientꝰ dicā cū lege canōica. nō singl'oꝝ affectōe res ē estimāda. ſꝫ tm̄ valꝫ res
quāto vēdi p̄t. ⁊ sic affectōes hoīm sunt dissil'es: qm̄ sunt ꝙ aut incertitudo h⁹
preciȷ̄ vicꝫ emptōis census vni⁹ floreni certi⁹ possit cōsiderari aut incerti⁹. nā q̄
añ centū ānos emit cēsus vni⁹ floreni: ille emptor ⁊ sui successores iā receperūt
centū florenos: ⁊ h̄ certū ē. Sꝫ q̄ hodie emit incert⁹ ē q̄nto tp̄e recipiat: qꝛ dicit
apl'us. nos sum⁹ ad q̄s fines secl'oꝝ ꝑuenerꝰt. ac si di. Nos sum⁹ in vltima etate
quā p⁹ q̄nqꝫ p̄ores: h̄ est añ aduētuꝫ xp̄i orthodoxi posuerꝰt. Et nulli dubiū nos
sum⁹ ꝓximiores finibꝫ secl'i q̄s xp̄s suis discipul'reuelare noluit q̄ꝫ illi q̄ añ cētū
annos hm̄ōi cēsus cōꝑauerꝰt. Vñ nos merito iā viuētes ꝓ miori p̄cio emere de
bem⁹ d̄ pñti. qꝛ nr̄a ꝑpetuitas ñ durat nisi vsqꝫ ad fines secl'oꝝ q̄ nob̄ ꝓximiores
sunt q̄ꝫ mortalibꝫ cūctis vnq̄ꝫ fuerꝰt. Vñ tales ꝯñter q̄ hm̄ōi cēsus vicꝫ vni⁹ flo-
reni vel pl'iuꝫ vsqꝫ in īfinitū añ centū ānos emerꝰt. meli⁹ mercatū habuerꝰt q̄ꝫ q̄
modernis tp̄ibꝫ cōparauerꝰt. Vnd̄ nota ꝙ in iure etiā vtroqꝫ differētia mag̃ vi-
detꝰ intꝰ ꝑpetuū. etn̄uꝫ. sempitn̄ū. ⁊ euum. Nā perpetuū attribuitꝰ cunctꝭ mortali
bus ⁊ etiā corruptibilibꝫ. ⁊ dicim⁹ ꝑpetuū vicariuꝫ ecc̄ie parrochial'. ⁊ hec vica
ria tm̄ durat ad vitā homīs. sic dānam⁹ cl'icuꝫ vel religiosuꝫ ad ꝑpetuos carce-
res. ⁊ tñ hȷ̄ durāt tm̄ ad vitā hoīs illi⁹ sic dānati. ⁊ sic de pl'ibꝫ aliȷ̄s. Sꝫ aliȷ̄ ter
mini vicꝫ eternū sempitn̄ū ⁊ euū cōiter applicantꝰ ad dīne maiestatis mysteriū
attñ nihilomin⁹ nullā cōꝑationē facim⁹ de momēto vicꝫ ad nr̄m ꝑpetuū desuꝑ
qꝛ oīa vendūt ⁊ dāt paupibꝫ. sunt etiā q̄ nō tm̄ bōa ſꝫ etiā corp⁹ libeꝝ tradunt
in ꝑpetuo pauꝑtatis ⁊ obediētie ⁊ dei fuitutꝭ obseq̄uꝫ. ⁊ sic sꝑ ꝓut dic̄ lex bone
melior reperitꝰ. Sꝫ sunt etiā q̄ manēt ī diuitiȷ̄s suis a ꝓgēitoribꝫ suis a tāto tp̄e
cui⁹ initiū nō est ī mēoria hoīm: vt p̄sertim sunt generosi ⁊ antiq̄ ⁊ ab antiq̄s ve
ri nobiles. ⁊ dūmō viuūt cū decētis honestatꝭ: legalitatis ⁊ ꝓbitatꝭ modulo ꝑ-
durare cōsueuerꝰt vsqꝫmodo. Sunt ⁊ plebei. mechanici. rurales ⁊ de domo ru-
sticana aut tugurio locoꝝ seu casalibꝫ institoꝝ ꝓpagati: ⁊ suis diebꝫ vltra no-
biles: īmo vltra comitū aut baronū aliq̄ꝝ facultates ditati. ⁊ vehemēter subito
quoqꝫ recenter in oīm gentiū amicatōeꝫ eleuati. ſꝫ his nō ꝯtenti ſꝫ tm̄modo di
uitiaꝝ interpellatiōe ⁊ ñ aliȷ̄s meritꝭ militātiū insigniȷ̄s decorantꝰ. q̄ q̄ndā d̄ mi
litari ꝓgenie ꝓcreatꝭ: ⁊ ī bello publico ꝑ strēnuos act⁹ inclitis solēnitatibꝫ cōfe
rebātꝰ. Tal' igitꝰ dictoꝝ diuitū ⁊ militū stat⁹ ꝯcernitꝰ. Itaqꝫ hō ꝓtūc viuēs ipoꝝ
pauꝑtates ⁊ diuitias videbat: ac sil'r eorūdē filios aut nepotes in pauꝑtatē re-
cidiuātes patēter ꝯcernebat. qm̄ olim antiq̄ ꝑ experiētiā ꝓtulerꝰt dicētes. de ma
le q̄sitis vix gaudet terti⁹ heres. Sunt aūt astronomi sil'r ⁊ geomantici natiui
tatē homīs sincere ꝑpendētes ⁊ ei⁹ futuri stat⁹ ꝯditiōeꝫ practicādo demōstran
tes. Et nūc ad ꝓpositūꝫ redeam⁹. diuites depauperātꝰ. paupes eleuātꝰ. ⁊ h̄ ex na
tural' industrie inclinatōis q̄ꝫ in auariciā ꝓtelatōe. aut ex demonioꝝ reuelatōe
ꝓut sepe legim⁹. qm̄ dyabol⁹ thesauros nouit absconditos. ⁊ illū q̄ seip̄m sibi

torpe ⁊ anima tradiderit ⁊ interdū ꝓprio sanguīe cartam in testimoniū signaue
rit. mox ⁊ illico ꝑ ipm̄ demonē ditat⁹ fuit. Exēplū de h̄ hēm⁹: nā nr̄is tꝑib⁹ q̇dā
pauꝑ plebe⁹: diuitijs tm̄ creuit ꝙ opidū ⁊ castra ex mutuo pignore possedit. hic
morit̄ in terra nr̄a. ⁊ ꝑ suū sacerdotē ad opa miscdie ⁊ deuotōez sollicitat⁹ r̄ndit
transibo q̄ trāsire debeo. ⁊ sic obmutuit. ac si diceret. Fecim⁹ pactū cuz inferno
⁊c̄. Hos igit̄ ⁊ alios ꝓnūc ⁊ ab antiq̄ ꝯcurrētes casus in publico p̄ceptū dn̄i p̄
dicātis officio iustificare penit⁹ nō possum⁹. sꝫ i secreto iudicꝭ ꝯsistorio. i. ꝯfessio
rū arbitrio: singl'arit̄ singl'os sigillatim discutiam⁹. Et nūc ad ꝓpositū redeam⁹
Sꝫ qm̄ vt pꝫ i dictꝭ ꝯcilijs p⁹ lateranen̄ seu nicenū aut Vyennen̄. cū nō nimis
et al's ꝑ mundū vniuersuz de hm̄ōi ꝯctib⁹: vicz vni⁹ ꝓ viginti fuit dubitatōis ⁊
nō imerito general' scrupul⁹: alijs dicētib⁹ ꝓut de xp̄o qm̄ bon⁹ ē: alijs nō: sꝫ se/
ducit ꝓpl'm. et sic hodie videt̄ dubiū ꝓut de ꝯceptōe v̄ginis gl'iosissime ꝑ mille
annos ⁊ vltra fuit hesitatū. ⁊ de h̄ ꝑ maiores mūdi doctores fuit disputatū. ⁊ ꝑ
sctm̄ Tho. de aq̄no ad vnā ꝑtē ꝯclusum: q̇ int̄ theologos nō minoris est p̄cij q̄ꝫ
Innocēti⁹ aut Hostien̄. Bernard⁹ parmen̄. Alan⁹ seu Johes theutonic⁹ aut
Jo. an. int̄ iurisperitos. Sꝫ q̇d factū ē. Thomas cū suatib⁹ succubuit. opinio
aūt alioꝝ ꝑ decretū summi pōtificis ⁊ ꝯcilij Basilien̄ ꝑmāsit. Puto tn̄ ꝙ an̄ di
ctū decretū nulla partiū suis opiniōib⁹ peccauerit. ⁊ iteꝝ ad ꝓpositū. Nā scp̄tū
est. In his q̄ dubia sunt qd̄ certi⁹ ē eligam⁹. vt le. ⁊ no. i. c. Juuenis. de spō. Est
autē certi⁹ ⁊ mitius: imo rōne verisili⁹ qd̄ a ml'tꝭ s̄uat̄. qm̄ integꝝ ē ꝯsiliū quod
ml'toꝝ sentētijs cōprobat̄ prudētiā. Ecce nc̄ bn̄dicite dn̄m: q̇ hāc opiniōez ꝑ do
ctoꝝ hui⁹ mūdi ꝓut p̄mittit̄ ꝑtē tenuit maiorē ⁊ ad obs̄uātiā dedu.rit vberiorē
quē obs̄uātia tal' est ꝙ ipsam pōtifex summ⁹ ⁊ pōtifex dyocesan⁹ ⁊ suoꝝ officia/
liū auctis apex ⁊ suoꝝ statutoꝝ artifex scit ⁊ tolerat. ⁊ nec general'r nec special'r
reprobat hoc idē toti⁹ germanie pontificiū ⁊ p̄latoꝝ cet⁹. Hinc eccl'ie maiores
et miores ⁊ mōasteria. ciuitates. cōitates. vniuersitates. vrbes ⁊ opida: q̄ꝝ sup
positoꝝ ⁊ ꝑsonaꝝ vtriusq̄ꝫ sexus i infinitū ml'tiplicat⁹ innūerabil' est numer⁹: q̄
cōtinue tales ꝑ ml'toꝝ ānoꝝ cursus tenuer̄t ꝯtract⁹ ⁊ actiue ⁊ passiue tales sine
scrupulo practicauer̄t act⁹. ⁊ si nō fuisset hm̄ōi ꝯct⁹: ml'toꝝ stat⁹ fuissꝫ destruct⁹
Quis est g̊ doctor. p̄lat⁹. pastor aut curatus vl' sacerdos p̄uatus q̇ os ponat ī
celū: ⁊ tot aīas in et'ne mortis ꝓfundat periculū an̄q̄ꝫ audiat summi pōtificꝭ vl'
concilij general' decretū? Nec obstat ꝙ summus pn̄iari⁹ in Romana curia aut
penitētiarius mior suū int̄ponit edictū: q̇ fortassis Romanus aut lombardus ē
in q̄ꝝ ꝓuintijs hic ꝯctus ē inauditus. sꝫ al's vsuraꝝ ꝯflictus ibidē cōis: ē acer/
bissimus ⁊ q̄tidianus. Dic̄ aūt Oldradus cū doc. secūz ꝯcor. ꝙ in q̄cunq̄ꝫ casu
causa vl' ꝓpositiōe publica ꝓut fiūt i ꝯsistorio pape ꝑsonal'r p̄sidētꝭ cōclusio ꝓpt̄
doctoꝝ varietatē. ꝯrietatē. ac aduersitatē videt̄ dubia. Judex aucte sua ꝓpria in
hoc dubio seq̇ p̄t illa q̄ sibi in iudicādo vident̄ securiora. Sic olim emanauer̄t
decretales sexti libri ⁊ Clemētinaꝝ ꝯstōnes. vt dic̄ Jo. an. in p̄ncipijs q̄si singu
laꝝ suarū glosaꝝ. ex eo q2 antiqui doc. ⁊ p̄s̄tim Inno. ⁊ Hosti. ⁊ pl'es alij in cer
tis casib⁹ fuer̄t sibi mutuo ꝯdicentes. ⁊ h̄ nō est nouū. Nā ꝑ singl'os dies iuris
causidici ⁊ aduocati sunt discordes: ⁊ in h̄ s̄m Greg. peiores sunt demōib⁹ q̇ sꝑ
sunt cōcordes. Nec obstat ꝓut loquūt̄ aliqui ꝙ papa ⁊ eccl'ia tolerāt loca pro/
stituta ⁊ ml'ieres ꝓstitutas. g̊ meretriciū nō ē pctm̄. Hi errāt corde. qm̄ hec in/
ductio de iure nō p̄t ꝑsistere. Naz in veteri ⁊ nouo testis meretriciū ꝓ pctō fuit
tentū ⁊ reputatū: ⁊ intm̄ ꝙ eccl'ia ꝯ mulierculas p̄dicare nō p̄sumpsit. q2 nemo
de ipsaꝝ pctō dubitauit. licet ꝓ republica ⁊ vt maiora euitarent̄ crimia. qm̄ nō

ꝓtest hr̄e quilibet vxorē suā ꝓpter fornicationē sꝫ tolerauit ꝑut freq̄nt̄ nutriūt̄
canes mordaces ꝯ̄ lupos mordatiores. Et igit̄ imꝑator ipsis ꝓstitutis ꝑuilegia
donauit vt nēo sub pēa capitꝭ ipaꝝ hitatiões aut ostia violenter rūꝑe ꝑ̄sumat.
Attēdam⁹ āt sinceri⁹ vt in p̄dictꝭ ꝯ̄ctibꝰ tā cōiter ⁊ vtil̄r ac rōnabil̄r introductꝭ
nō int̄ueniat fraus aut dol⁹: q̄ si daret cāz ꝯ̄ctui n̄ valeret ꝯ̄ct⁹ i foro ꝯ̄scie ꝑscru
tand⁹. ⁊ nō tm̄ in ill̄ sꝫ etiā in sacratissimis ꝯ̄ctibꝰ: vicꝫ in matrimonio spūali et
carnali ꝑut i sacroꝝ ordinū ⁊ bn̄ficioꝝ collatōe ⁊ religiōis ꝓfessiōe. ⁊ sic de plu
ribꝰ aliꝭs. Nā vt notāt iura vix ꝯ̄ct⁹ emptiōis aut vēditiōis fieri p̄t sine pctō. ⁊
igit̄ statuit scūs Francisc⁹ vt sui frēs careāt omī monetaꝝ p̄cio ⁊ viuāt de pure
laboꝝ ⁊ elemosyne cōmertio. Et sūmarie in his ⁊ oībꝰ toti⁹ mūdi cōtractibꝰ. ri
tibꝰ. moribꝰ. actibꝰ. ⁊ gestibꝰ sctī doctores ⁊ ꝑ singl̄os dies in domo dn̄i et alibi
p̄dicantes sufficiēter ponūt differētiaꝝ distinctōes. ⁊ si nō sꝑ sunt cōcordes vt ī
ꝓposito nr̄o p̄ncipali nō ē nouū. Nā ⁊ leges: canōes: ⁊ decretl̄es vident̄ sibi ple
runqꝫ cōtradicentes vt ꝓprie videt̄ in h̄ notabili. c. Vestra. de coha. cle. et mu.
cui⁹ ꝟtute q̄dā cl̄icos ꝯcubinarios i sacerdotio ꝯstitutos nō tm̄ dānāt: sꝫ audiē
tes ipsoꝝ diuīa tāqꝫ mortal̄r peccātes suis s̄mōibꝰ ꝑturbāt. ⁊ ml̄tꝭ iuribꝰ ⁊ rōibꝰ
ꝓbant vt dic̄ Ray. co. ti. in sum. sua: ⁊ secū ml̄ti doc. cōcordāt. sꝫ pl̄es sunt in cō
trariū. ⁊ cōciliū Basilieñ huic cōcertationi finē īponere voluit sꝫ n̄ ꝑfecit. sꝫ re
uerēdissim⁹ pr̄ ⁊ doctor Cardinal̄ camaraceñ ⁊ cū eo cācellari⁹ studiꝭ Parisieñ
duo viri tāqꝫ lumīa mūdi hūc rigorē de audiētibꝰ diuīa ꝯcubinarioꝝ publicoꝝ
ꝑeīt⁹ n̄ gloriosis rōibꝰ reiecerūt. sꝫ cōcubiarios publicos cl̄icos bn̄ficiatos vl̄ in
sacrꝭ ordibꝰ cōstitutos. ⁊ maxīe religiosos cū cōcubinis in pctō criminali ipsis
cōicantibꝰ ⁊ vsqꝫ i finē cohītantibꝰ. etiā ꝓp̄t seniū aut votū nō cōmiscētibꝰ ⁊ cō
tinentiā stricte s̄uātibꝰ. nihilomin⁹ ponūt tales i statu dānatōis ⁊ de sua salute
desꝑatos. ⁊ ipis tm̄ valꝫ cōfessio ⁊ pnīa: sic̄ vsurariꝭs vsuraz cōtinuātibꝰ ⁊ talit̄
decedētibꝰ. ⁊ adulteris sil̄r ꝯtinuātibꝰ adulteriū ⁊ cohītantibꝰ. Et ecce nuꝑ tp̄e
conciliꝭ Basilieñ quidā apostata religiosus in hitu cl̄icali cōtra cōcubinarios
auc̄tes collegit. ⁊ in dyocesi Brixieñ ⁊ p̄s̄tim circa fluuiū Artasim ꝯtra clerum
publice p̄dicauit. ⁊ rusticos ꝯ̄ suos curatos cōcubinarios tal̄r cōcitauit ꝙ nisi
nobiles ⁊ ꝯn̄ter ep̄s se intposuisset rustici cleꝝ extermiassent. Sꝫ iste apostata
habitu mutato tāqꝫ medic⁹ venit ad Thuregū ⁊ ꝯn̄ter cōcilio Basilieñ pn̄tat⁹
et miserabil̄r ꝑut meruit tractat⁹ ⁊ i ordinē suū vicꝫ wilhelmi demū reintrus⁹.
Et nūc ad ꝓpositū. Si tn̄ in arduo salutꝭ aīaꝝ ac ꝑiculi general̄ articulo ⁊ mul
tum terribiliori iā p̄notato. vt le. ⁊ no. in dicto. c. Vr̄a. de ꝯcubiariꝭs. ⁊ p̄sertim
et spālit̄ de ipsoꝝ diuīa audiētibꝰ officia q̄ꝝ īfinit⁹ est nūer⁹. ⁊ de tali articl̄o in
iure sunt clarissimi textus ⁊ antiq̄ꝝ scp̄turaruz ⁊ hoīm vsus. ⁊ nihilomin⁹ silet
eccl̄ia ⁊ eccl̄iaruz p̄fectura. ⁊ q̄re n̄ taceret ꝑuat⁹ doctor vel cl̄ic⁹ ꝑ suos s̄mōes
publicos: ꝺ tā ꝯtinuis ml̄tiplicatis cōtractibꝰ totā germaniā. sil̄r ⁊ hoīes in ea
manētes tā general̄r ⁊ spālit̄ tangētibꝰ: ⁊ viciosos act⁹ q̄ꝝ in h̄ ⁊ aliꝭs contracti
bus sunt pl̄es in suo iudicio ꝑuato ꝯgruēter corrigeret ⁊ emēdaret. Rigor igit̄
iuris talis obseruet̄ ꝙ iusticia nō ledat̄. sed mediū tenuere beati que ē equitas
s̄m Ansel. et illa glorificet̄. facili⁹ em̄ de misc̄dia q̄ꝫ de rigore reddim⁹ rationez.
Sꝫ in oībꝰ ⁊ singul̄ p̄missis humil̄r me submitto correctioni sinceri⁹ sentiētis
In christo dn̄o nr̄o Amen. Et parcāt mihi legentes h⁹ opus collatiōis scp̄tuz
in loco solitudinis nō fulcito libris. sed tm̄ munito benignitate saluatoris.

Finis.

De ꝯctibus qui obstagia dicunt᷑. ⁊ vulgariter Gisel nuncupantur.

O quod apud nos nouū est in tem
pore: nō est nouū apud eum qui condidit tempa: ⁊ sine tpe h3 oīa.
vt dicit Prosper equitanicꝰ ꝓsa. xlj. S3 nos qui viuimꝰ bn̄dicimꝰ
nouū qđ nō fuit priꝰ. vt. vij. q. j. Non aūt. cū ꝯcor. et igit᷑ cōpetent᷑
appellamꝰ testm̄ nouū qđ hodie manet apud nos ⁊ an̄ dies ān̄oꝝ mille ⁊ vltra
fuit initiatū. ⁊ vetus testamētū apđ nos ātiquū: qđ apđ hebreos đr modernū.
hinc ꝑtinēter dicimꝰ nouū cuiusdā ꝯtractꝰ adinuētiōis modū cuiꝰ an̄ ducētoꝝ
annoꝝ vel q̄si tpis spaciū nō habuimꝰ sollicitudinis artē vl᷑ vsum. Apparet aūt
talis calliditatꝭ nouitas. q2 nll᷑o iurꝭ vtriusq3 aut doctoꝝ seu scribaꝝ eius scruti
nio ipsiꝰ rotunde (ꝓut mihi videt᷑) pure describit᷑ curialitas: aut ꝟboꝝ significa
tionis vocabulo decernit᷑ determīata subtilitas. nec latinoꝝ ꝓmordial᷑r positi-
uorū ethimoloy3auit sagacitas. sed vt narrāt historie fuit inuēta talis exactōis
acerbitas ꝑ q̄ndā illustrē Berchtoldū ducē caringie ad quē fuit scpta q̄ndā de
cretal᷑ vic3 Venerabil᷑. de elec. vt p3 in suꝑscriptiōe. ⁊ ipse fuit vicariꝰ general᷑ ꝑ
germaniā imꝑatorꝭ Frederici scđi. ꝓut in ītegro eiusdē decretal᷑ pat3. Introdu
xit aūt hmōi ꝯtractꝰ executionē patēter in odiū ꝓtūc nobiliū in alemania supe
riori degentiū: q̄ necē filioꝝ suoꝝ effectual᷑r machinati fuer᷑t ꝓtūc in ecc̄ia So
lodoreñ. et inibi in choro simꝉ vna tūba sepultoꝝ. Dicit᷑ aūt tal᷑ ꝯtractꝰ mēdica
to suffragio aut accōmodato cōpetētiꝰ vocabulo obstagiū et gisel ī nostro lin-
guagio. Non est autē nouū in latinoꝝ scriptꝭ: īmoueriꝰ in corꝑe nr̄i iurꝭ vulga
ria ponere vocabula. vt p3 in. c. vnico. de vita ⁊ ho. cle. li. vj. et in Cle. j. de reli.
do. ⁊ ꝑ̄ftim vbi deficiūt grāmaticoꝝ ꝟba. vt de accu. Accusati. cū ꝯcor. Vn̄ dic̄
lex. ff. đ ꝑ̄scrip. ꝟ. ꝙ plura sunt negocia q̄3 vocabula. ⁊ dic̄ Hiero. in ꝓlogo suꝑ
eccl᷑iasticū: ꝙ deficiūt vocabula etiā apđ hebreū. vn̄ nr̄o vulgari cōmunissimo
dicit᷑ let3 vnd recht. inuestitꝰ vl᷑ alteriꝰ rei reuolutione: qđ nunq̄3 ꝓprie reperi in
grāmatical᷑ latina vocabuli designatōe. Et igit᷑ ad ꝓpositū redeundo: fideiusso
res in h̄ ꝯtractu sil᷑r īproprie dicūt᷑ obsides. lic3 aliter exponat᷑ vt ecce. nā obsta
giū ꝓut expōit᷑ de arbi. exposita. in glo. vl. ⁊ de iureiur̄. ex rescripto. in glo. j. đr
dū liber hō obligat᷑: nō vt ius ꝯstituat᷑ in eo tanq̄3 in pignore qđ mobile ē ⁊ ven
dit᷑ ⁊ distrabit᷑ multipl᷑r: vt pat3. C. ⁊. ff. de distrac. pig. ꝑ totū. s3 vt detineat᷑ hō
vt fiat id qđ ꝯuēit: vt puta dū pax fuerit inter ꝓ̇ncipes aut vniuersitates diuer
saꝝ ꝓfessionū. vic3 christiāos ⁊ paganos vel alios: int᷑ homīes in se mutuo nō
cōfidentes vna partiū ponit filios vl᷑ cognatos aut agnatos seu alias ꝑsonas
notabiles in ꝓtātem alteriꝰ aut metu mortꝭ aut incarceratōis infligēde ī ꝑsōas
tal᷑r obligatas vt fuer᷑ inuiolabil᷑r fides ꝓmissa aut pax et trāquillitas ⁊ illi qui
talit᷑ exponunt᷑ in obligatōis vincl᷑m dicunt᷑ obsides. vt in dicto. c. Exposita. et
talit᷑ Jonathas accepit filios ꝓ̇ncipum regiōis gentiū obsides. ⁊ posuit eos in
arcē in Hierl᷑m in custodia. vt. j. Macha. ix. ⁊ ita ponit᷑. iiij. Reg. xiiij. ⁊. ij. Pa
ralip̄. xxv. Sic sil᷑r hēmꝰ accomodatū vocabulū de q̄dā sagittarioꝝ ferramēto
seu eramēto. post oīm phoꝝ quondā ꝓfundissimas indagatōes nouit᷑ inuentū
et est vas illud mōstruosum q̊ salpetra cū sulphure ceterisq3 ꝑtinētijs recondit᷑
et ignis ꝓuocatiōe fulgurizando frangorē horribil᷑ sonitꝰ emittit. ⁊ ḡuis masse
lapidis seu metalli velocissime pondꝰ violēter euomit. ⁊ đr ficto modo pixis vl᷑

bombarda. ꝓut de hoc plene scripsi in libro de nobilitate.c.xxx.quia tpe ꝑmoꝝ grāmaticoꝝ latinoꝝ nō erat h̄ opꝰ aut instrumentū in hūane discussionis modulo.nec Vegetiꝰ de re militari.nec Aristoteles ad Alexandꝝ magnū fecerunt mētionē de h̄ ꝓdigiose dispositōis machinamēto:lꝫ al's desiguerint de plerisq̃ ꝯcitamēt' belloꝝ ƀmōe largissimo. Et nē redeamꝰ ad ꝓpositū: ⁊ hꝰ exactōis talis est casus in italia:tamē non vsitatꝰ.⁊ igif ip̄m scribamꝰ sermone lucidius.

Casus. Quidā comes obligatus ex iusta cā cuidā nobili viro in mille aureis ad soluendū in certo termīo sil'r ⁊ sel' aut ꝑ singulos ānos aut mēses:⁊ ponit certos fideiussores cū tali pacto fidel'r ꝑ fidē ꝓmisso.ꝙ si comes nō satiffecerit in die statuto.ꝙ extūc ip̄e comes solus vl' comes cū fideiussorib; aut fideiussores sine comite ꝓut elegerit creditor.equites vl' eq̄stres l' pedestres veniāt ad hospitis publici māsionē in loco notabil'r descripto aut assignato:et ibidē maneāt ⁊ alimētū moderatū ⁊ specificatū recipiāt ⁊ nō recedāt de tali loco villa vel opido aut ciuitate nisi creditor' ꝑncipal' voluntate. ⁊ tal'r ꝑ fides suas ꝑstitas maneāt q̄usq̃ suo creditori ⁊ hospiti de dānis debitis expēsis et impensis ꝑ ip̄m comitē fuerit plene satiffactū. Itē deficiētib; aut decedētib; aliq̄bus de dictis fideiussorib; alij reponāf.⁊ in hac obligatiōe manebūt comes et creditor ⁊ sui heredes ⁊ successores ⁊ in īfinitū ꝓut hec ⁊ alia incerta sil'r ⁊ cōsueta forma ponunf notabil'r in cyrog̃pho desuꝑ ꝯfecto. ⁊ sigillis debitor' ꝑncipalis ⁊ fideiussoris munito solēnif descripto. Et tal' casus ꝓprie practicatꝰ ē his dieb; in opido Solodoreñ ꝑ comitē palatinū rheni ⁊ eiꝰ vxorē ex vna ꝯ ducē Sabaudie ꝓpf nō solutionē dot' rōne dicte vxor' sue q̄ ē nept' dicti ducis ⁊c.

Quoq̄dem casu pertinēter intellecto:talis oritur questio Utrū creditor aut fideiussores taliter dictum comitē soluere negligentē grauantes:in expēsis ⁊ impēsis teneanf ad restitutiōꝫ damnorum tal'r illatoꝝ: Et videf distinguēdū.Et ꝑmū loquif de ꝑncipalis creditoris cōditione.et apparet si alimētū tal'r sumpsit ꝓ se ⁊ suis in domo tal' hospitis et extra habitationē suam ⁊ vltra sortem ⁊ summā capitalē ꝙ sit vsura per vsure diffinitionē:ƀm Goffr.eo.ti.qui dicit ꝙ vsura est quicquid sorti accedit. alle.xxiiij.q.iij.Plerisq̃. Uel ƀm Hostieñ. Usura est quodcunq̃ solutione rei mutuate accedit ipsius rei gratia pactiōe interposita:vel hac intentiōe habita in cōtractu:vel exactione habita post contractū. Uñ in dicta diffinitione dicif quodcunq̃.quia quicq̄d sit illud:⁊ quodcūq̃ nomen ei imponaf:siue illud cōsistat in dando vl' faciendo:vsura est. Et concordat frater Asteñ.li.iij.eo.titu. §.j.vir notabilis ordinis minoꝝ.ꝑ Henricū boyth multū recōmendatus. Et huius ratio est quia vltra sortē exigif.vt.xiiij.q.iij. Usura.⁊.c.Plerisq̃.sed ꝑsens hec exactio est hmōi:vt patet.quia propter nō solutionē ⁊ negligentiā comitis creditor ⁊ fideiussores capiūt alimentū.⁊ sumptꝰ satis ꝑciosos per dies plures:pro quib; sumptib; aliunde soluerēt debitā ⁊ m'tiplicatā pecunie sūmā et vtiq̃ hos sumptꝰ ⁊ expensas hn̄t vltra sortē cū dāno debitoris:⁊ iactura videlicꝫ comitis.ergo videf ꝙ talis exactio sit vsura.imo visum est sepe ꝙ hmōi sumptuū ⁊ expensaꝝ accumulatio se vltra sortē ꝑncipalē in duplū vel triplum vel q̄druplū:aut vltra se dilatarūt.⁊ in h̄ videf expienf ꝙ ferotius omni vsurario hmōi exactores ꝓcesserūt: ꝓut freq̄nter vidimꝰ ꝙ creditor abundās debitorem talē al's indigentē vel pauperē ⁊ inopem:et impietatis fomite ac austeritatis crudelitate radicitus dissipauit.⁊ ad egestat' extreme liuorē hūane miserationis:naturalisq̃ cōpassionis mansuetudine relegatis exinaniuit.⁊ ad instar

sarracenoꝝ contra fideles immanitatis seueritate patrata deseuit. Et vltra per-
pende: et imo videtur ꝙ creditor talis plus cõmittat q̃ simplicem rapinã vel
vsuram dũ ipse cum fideiussoribꝰ ad hoc per ipsum inductis immo compulsis
facit huiusmodi exactionis acerbitatẽ. vt legit̃ ⁊ no. ff. de ser. cor: l. j. vbi persua
dere est peius q̃ facere: et a fortiori compellere est plus q̃ ꝑsuadere. Unde di-
cit Archidya. ꝙ plus delinquit q̇ facit alium delinquere q̃ ꝙ ipse ꝑ se delinq̃t.
de heret. c. ij. li. vi. i glo. iiij. et ibidẽ allegat multas ratiões et rationũ rationes
et iura. et ratio est: quia ad peccatũ suum peccatũ alterius in suuz accumulat.
prout qui virginẽ seducendo ꝓcat: aut prostitui procurat. ꝓut colligit̃ ex iam
dictis. et patet. ff. de ritu nup. l. Palam. §. Lenociniũ. cum cõcor. ⁊ sic patet in
proposito. ꝙ si in hoc mens creditoris persistebat. extunc totũ quod sibi per se
et fideiussores acquirit vltra sortẽ est vsura. ⁊ ꝑ conseq̃ns tenet̃ ad restitutõem
imo videmꝰ dũ creditor simpliciter vtitur pignore. vt videlicet si pignus foret
vestis. liber. domꝰ vel area peccat. vt dicit lex. ff. de furt. Creditor. al's incipit
Si pignore. Et fortiꝰ sic ⁊ grauius peccat si creditor comitẽ ad ineundũ talẽ
contractũ per carceres. minas aut terrores induxit: prout sepe cõtingit. aut al's
circũueniendo decepit. ⁊ extunc deceptis et nõ decipientibus iura subueniunt
de re. ꝑmu. Cum vniuersorum. cum cõcor. in glo. prout hec et alia clarius in
experientia videre possumus quotidiana.

Sed nunc vadamus ad contraria Per que ꝓbatio et ꝓ-
bationis inquisitio ⁊ inq̃sitionis promulgatio patenter erit optima. quia ꝑ op
positum nesciunt̃ omia bona. vt le. ⁊ no. viij. q. j. Sciendũ. Un̄ clare videtur
si creditor sinceritatis pietate motus aut gratuito titulo. aut honesta causa vt
videlicz ex dote ⁊ donatiõe ꝓpter nũptias: aut propter redemptiõem captiuoꝝ
vel ex oppressorũ reuelatõe: sine vsurarũ prauitatis cõtumelia in huiusmodi cõ
tractus executione processit. ⁊ ꝯsequẽter sine dolo ⁊ fraude. et in finẽ vt comes
debitor principalis tanq̃ cõtumax puniat̃ de iniuria creditori gratioso taliter
illata. propter nõ solutionẽ debite pecunie et vtilitatẽ debitorum patenter con
uerse: non peccat. Immo videt̃ ꝙ homo liber pro debitis incarcerari põt et de-
tineri vsq̃ ad satisfactiõem. vt no. in. l. j. C. qui bo. ce. pos. et in. c. ij. de pig. et
ita seruat̃ in totius ytalie terra. et etiã pater potest filiũ obligare ⁊ etiã vendere
in maxima necessitate. vt videlicet famis. C. de pa. qui fi. distrax. l. ij. sz nõ vxo
rem. vt no. Car. in. c. Non est. de spon. sic parentes vendiderũt puellam in sitis
angustia vt biberent. Johel. iij. in ꝑn. Nunc redeamꝰ ad ꝓpositum. est enim in
veritate magnũ ingratitudinis vicium in debitore qui de re gratiose sibi con-
cessa aut mutuata ex iusta causa: vel al's sibi libere credita. immemor accepti be
neficij nõ satisfacit creditori. vnde pertinẽter dicitur ꝙ ingratitudo sit maximũ
vicium. vt le. ⁊ no. liiij. dis. Qui ex familia. cũ concor. De qua dicit Bern̄. In-
gratitudo est ventus vrens siccans sibi fontẽ pietatis. rorem mĩ̃icordie fluen
tis gratie. vnde nõ inuanũ dicitur ꝙ ingratitudo genuit vsuram ⁊ simoniam.
hoc est q: recipiens mutuũ vel bñficium ab amico vl' socio fuit ingratus. vnde
cogitat abundãs in bonis vel beneficijs. vt de cetero fructuose ⁊ sine rerũ suaꝝ
sterilitate pecuniã vel beneficiũ alteri vl' aliter conferat: a quo fructus vtilitatẽ
reportare valeat: vnde posuit tibi ꝟsum. Genuit ingratus: pariter cum simone
fenus. Et propterea dixit ꝓpheta psal. xxxv. Mutuabit̃ peccator. id est mutuũ
recipit peccator ⁊ nõ soluet. iustꝰ aũt miseret̃ ⁊ retribuet. Un̄ q̃ gratiosum pie-

tatis opus est. ⁊ amoꝛis indiciũ socio mutuare. ꝓut Thobias fecit Gabelo tem poꝛe necessitatis sub cyrographo et notãter instituit. vt Thob. viij. Sic viciose turpitudinis ⁊ ingratitudis est execrabile ꝓdigium tempe locoq; dũ potest de bitũ non reddere ⁊ benignitati vices nõ rependere. Hinc ad ꝓpositũ ꝑncipale et optime videt̃ ꝙ in odiũ nõ soluẽtis hic exactiõis modꝰ bñ videt̃ instauratꝰ. vt sit pena ⁊ nõ vsura: soluere rependereq; negligentis. Sic in odium ⁊ penaz negligentis ⁊ nõ vigilãtis ꝯceditur ꝑscriptio que vtiq; concernit̃ rei aliene fo re detentio ⁊ detentoꝛ securꝰ est. finito tꝑe ꝑscriptiõis. prout de h̃ plene no. Jo. an. in mercu. sup regl'a iuris possessoꝛ male fidei. li. vj. et hoc sil'r in vsucapionibꝫ vbi emens rem mobilẽ alienã bona fide. et possidet ꝑ trienniũ sine impedimen to erit dominꝰ. vt insti. de vsuca. §. j. ⁊ . ij. ⁊ ideo dicit lex vltima in fi. ff. de ãnua excep. ꝙ ꝯ desides hoĩes et sui iuris cõtemptores . odiose exceptiones apposite sunt. de quo copiose scripsi in libello de consolatõe inique suppressoꝝ. Propte rea damnũ quod quis sua culpa sentit: sibi ⁊ non alteri debet imputare. Et sci enti ⁊ cõsentiẽti nõ fit iniuria. Jbidem. et quod semel placuit ampliꝰ displicere nõ potest. Jbidem: quia illi debitoꝛi placuit talit̃ contrahere cũ creditoꝛe cũ pa ctis. vt in themate. Uñ notabil'r ponit̃ in diffinitõe ipiꝰ Hosti. de vsura. vide licet ipsiꝰ rei vsus grã. et h̃ ideo dr̃. qꝛ si nõ grã vsus: vt i pñti casu. i. cõsumptio nis. sed loco pene apponit̃ tal' exactio sine fraude ⁊ sine dolo malo ac abusione nõ est vsura neq; pctm̃. vt ptz de arbi. Dilecti. xij. q. ij. Frat̃nitas. Et hmõi cõ tractꝰ (ꝓut alij) ex ꝯuentiõe legẽ accipiũt. ⁊ ita s̃uat̃ nisi de iure imꝓbent̃. vt le. ⁊ no. de depo. c. ij. ⁊. in glo. ij. Propterea videt̃ magna differentia inter vsu ram ⁊ penã. quia vsura datur rõne certi spacij tempis. videlicz mẽsis aut anni vt. C. eo. ti. in auten. et hoc. et datur vt soꝛs nõ soluat̃. sed potius vt soꝛtis solu tio differatur. vt de vsu. Consuluit. sed pena nõ datur s̃m spaciũ alicuiꝰ tempis sed ꝓut partes int̃ se ꝯueniũt. de pe. Constitutꝰ. dat̃ etiã qꝛ nõ fit qd̃ ꝯuenit: vt hic in casu nr̃o. ⁊ qꝛ nõ soluit̃ qd̃ debet̃. de arbi. Dilecti. ⁊ maxime dũ ꝓpt̃ hmõi penã taliter acceptã creditoꝛi nihil accrescit. vt notatur ex predictis.

Sed queritur Quid erit si creditoꝛ taliter constitutꝰ est ꝙ si debet carere debito destructꝰ est. ⁊ si debitoꝛ debet soluere desolatꝰ est: Puto dicendũ ꝓut inqt Jnno. iij. ad q̃ndã cardinalẽ apl'ice sedis legatũ in. c. Nisi. de vsupal. si opoꝛtet vt vel nos vl' tu ex h̃ negocio ꝯfũdamur eligimꝰ potiꝰ te ꝯfundi q̃z nos ⁊c̃. ac si diceret. Semꝑ tibi ꝓximꝰ esto. qꝛ magis tenemur nos diligere q̃z aliũ. Nã quisq; regulã diligẽdi a seipso recipit. xxiij. q. v. Si nõ lz. et alij agris tuis sitientibꝫ. alij irrigãdi nõ sunt. C. de serui. ⁊ aq. cũ concoꝛ. Uñ possum mihi ꝯsulere cũ dãno alteriꝰ. ff. ad. l. acq. l. si quis fumꝰ. in fi. que lex vult qd̃ ñ tenet̃ de damno si q̃s iusto metu ductus intercidit vicinas edes ne ad eũ ignis ꝑueniat. Et glo. ibidẽ ponit ṽsus. Nã tua res agit̃: paries dũ ꝓximꝰ ardet. Et neglecta solent incẽdia sumere vires. i. potentiã dominãdi Et licitũ est vigilare cuilibet pro cõmodo suo: licet in hoc alteri ꝑiudicet̃. ff. de his q̃ in frau. cre. l. pupillus. C. de postulãdo. l. vlt. Secus est de ꝑfectis. vt di cit Greg. moraliũ. xxvij. c. xxiiij. quoꝝ est huiꝰ mũdi ꝯcupiscẽtias non hr̃e. alie na nõ petere. ꝓpria nõ tenere. laudes huiꝰ mũdi despicere ⁊c̃. Et quis est hic et laudabimꝰ eum: Eccl'iastici. xxxi. sed hec ꝑfectio nihil ad nos rõne pñtis ꝯtra ctus. Nec locũ hz illud Lu. xj. Dimitte nob̃ debita nr̃a. sic̃ ⁊ nos dimittimꝰ de bitoribꝫ nr̃is. Sz vltra procedamus in ꝑncipali. et est veritas ꝙ si creditoꝛ et etiã fideiussores in expensis factis circa alimentoꝝ exhibitionẽ nimiũ delicate

aũt al's modũ solitum aut cõsuetũ excesserint. ꝛ sine rõnabili causa locupletari voluerint cũ iactura aliena. qꝛ talit' alimenta sumenda pepercerunt proprijs ex pensis in domo sua faciendis. et cum iniuria debitorꝫ locupletiores apparent et lucra reportant: restituere tenent. vt patꝫ C. de vsuca. ꝑ emi. l. vlt. aut al's per odium processerint. aut aliter circa rem gestam excesserint. prout in his sagax confessoris discretio indagare poterit. ꝛ non dubitam⁹ talem creditorem in foro conscientie ad damnoꝝ taliter illatoꝝ restitutionẽ teneri iuxta regulam iurꝫ libro. vj. Non dimittit pctm̃ ꝛc̃. Et hec de creditore principali sufficiant. in finem vt alij nobis magistri sententias suas corrigendo ꝯgruẽter apponãt.

De fideiussorib' aũt qui improprie obsides dicũtur quid dicemus attende. qui cõmuniter et more solito et consueto coacti per creditorẽ principalẽ ꝛ per fides ꝓmissas ãmoniti locũ intrant sibi deputatũ iuxta litterarũ desuꝑ confectarũ tenores: et apparet ꝙ si quis ꝓmisit vel iurauit grauare vel ledere ꝓximũ suum ꝙ nõ teneat facere cũ iuramẽtũ nõ sit vinculũ iniquitatꝫ ꝛc̃. de iuriur. Quanto. cũ ꝯcor. Naꝫ quicunq; iurat aliquid turpe vel contrariũ legibus: et maxime de diuinis: seruare nõ debet. vt. ff. de le. j. Si q̃s inquilinos. in fi. sed lex dĩna ꝛ hũana volũt qđ tibi nõ vis fieri: alteri nõ fac. ij. q. j. Primo semꝑ. in fi. et ꝓprie hr̃ put xp̃s inquit Lu. vj. et Math. vij. Omĩa q̃ vultꝫ vt faciãt vob̃ hoĩes ꝛ vos facite illis. imo iuramẽtũ nõ est s̃uandũ si vergit in interitũ salutis tꝑalis. vt le. ꝛ no. in. c. Si vero. de iuriu. Sed ꝯ̃rium videt ꝙ h̃ iuramẽtũ vl' ista fides s̃uari põt sine interitu salutis eterne ꝓpter cõtumaciã debitoris. Nam nõ dicit inuitus qui ꝓpter voluntariã promissionẽ vrgetur ad ꝓmissi solutionẽ. xij. q. ij. quicũq;. ij. Nam si obligatio ꝑncipal' nõ valeret. vt ptꝫ suꝑ vsuris. nihilomin⁹ tñ si iuramẽtũ vl' fides interuenit: seruãda est. vt de iureiu. Debitores. et de⁹ in h̃ casu inter fideꝫ prestitã et iuramentũ non facit differentiã. vt in. c. ij. de fideiuss. cum concor. Unde dicit glo. ij. Insti. de obli. vt enim boues visibil'r funib9. sic homĩes verbis ligãtur intellectual'r. ꝛ ponit ṽsum. Uerba ligãt homĩes: thaurorũ cornua funes. Et igit' vidꝫ de fideiussorib9 dicendũ ꝓut ꝑdixim⁹ de creditore ꝙ si al's sine dolo ꝛ fraude ꝓcedũt in hmõi contractib9. nõ tenet de damno tal'r illato. Nam dũ quid aliq̃s inuitus facit: poti⁹ dicitur pati q̃ꝫ facere. vj. dis. Testamentum. et que ab inuitis fiunt nõ afferunt ꝑiudiciũ nec imputant. v. dis. Ad ei⁹: et quod ꝑ me nõ stat: mihi imputari nõ debꝫ. ij. q. vij. Ad h̃. sed imputat ei per quẽ stat vt in casu pñti. vt in. c. De illis. de spon. cũ ꝯcor. sed ĩputadũ nõ ẽ nobis qđ preter nostrã volũtatẽ cõtingit. xxv. q. iij. De occidendis. nisi de talibus alimentꝫ taliter sumptis parcendo ꝓprijs ꝛ s̃uando ꝓximũ suũ siue pauperẽ siue diuitẽ siue iudeum siue aliũ infidelẽ. vt le. et no. de pe. dist. ij. Caritas est vt mihi videt. et in glo. vbi nota ꝙ etiam infideles sunt proximi nostri cũ discretione tamẽ ꝛc̃. huiusmõi fideiussores sunt facti locupletiores. ꝛ in h̃ casu tenentur ad restitutionẽ. iuxta qđ no. ꝛ le. in regula. locupletari nõ debet q̃s cũ iactura aliena. Si aũt hmõi fideiussores per alimẽta taliter sumpta ꝛ mãsionem et morã taliter faciẽdo in domo aliena. neglexerũt oꝑas suas quib9 se et suos nutrire consueuerũt. et per hmõi morã non locupletiores sed pariformiter aut eodem statu seu diminutiori ꝯstiterunt. clarum est ꝙ ad nullam restitutiõis recõpensam tenent. vt colligitur ex ꝑdictis. et ꝑ Dinũ in dicta regula locupletari. Quis autẽ in his casibus prout in alijs põt malitijs hominũ obuiare. vt le. et no. in. c. Ut circa. de elec. li. vj. que malicie semꝑ ꝛ ꝑ singulos dies crescũt. xij.

qui obstagia dicũtur

q.j.c. Omis etas. cum ꝯcoꝛ.et preſertim in his in quibꝫ ꝯtrahentibꝫ ſe mutuo
decipere licz vſqꝫ ad dimidiũ iuſti precij.de q̇bꝫ le.ꝛ no.in.c. Cum cã.de teſti.
Et videmꝰ ꝑ ſingulos dies ꝙ ꝑ nouitates malicie inducunṫ exquiſite cuz mul
tis ſubtilitatibꝫ q̄ mltũ repħendunṫ.xj.diſ.Quis neſciat.ꝛ ſunt nouiſſima illiꝰ
peioꝛa prioꝛibꝫ.Math.xij.Et quia hic caſus de q̄ tractamꝰ quaſi nouꝰdicitur
quia ꝓut ꝑmiſſum ē vocabulũ ſuuz aut modꝰ ſuus in antiq̄s codicibꝫ nõ videṫ
conſcꝑtus.ꝛ dicũt iura ꝙ nouis moꝛbis noua cõuenit antidota ꝑꝑari.de iura.
calũ.Ceterũ.cũ ꝯcoꝛ.ꝛ q̄ de nouo emergũt auxilio indigēt.ff.de interro.in iuṙ.
fa.l.de etate.§.ex cauſa.Et igiṫ ꝑ hmõi nouũ exactiõis modũ(q̇ tñ regulariter
vſura nõ dꝛ)ſed pena ſoluere negligentis intitulari pt.de qua dixit Seneca.
Turpis eſt iactura q̄ ꝑ negligentiã accidit.ꝛ q̄ vtriuſqꝫ iuris traditiõibꝫ videṫ
odioſa et multũ vt ptz deteſtabiľ.vt le.ꝛ no.de pe.ꝛ re.Queſitum.ꝛ in gloſa.ij
et in pluribꝫ alijs ſcripturis.de q̄ etiã ſcribiṫ Vigilantibꝫ ꝛ nõ doꝛmientibꝫ iu-
ra ſubueniũt.ff.ex q̇bꝫ cau.ma.l.Non em̄.ff.de eden.veluti.Fateoꝛ tñ ꝙ ſunt
continui diligētia ſolliciti:foꝛtune tñ fallacis ictibꝫ ceſi calamitatis onere ſine
vicio preſſi.ꝛ hi ſine culpa non tñ ſine cã:aut foꝛtaſſis archano iudicio dei ad
inſtar Job per hmõi contractꝰaut alioꝝ euentuũ choꝛuſcatõe affliguṅt afflicti
et nõ aliter niſi patientie collirio veniũt remediãdi.Ac ꝓut expientṫ cõcernitur
per exactionis hmõi colliſionē pľimoꝝ illuſtrium ꝛ nobiliũ ac plebeoꝛũ felici-
tatis humane pꝛoſperitates pereũt.et odibili nimis appoꝛia grauati.nõ beati
pauꝑes de q̇bꝫ Lu.vj.ſed ad dyabolũ pauꝑes:ꝛ nequitioꝛes effecti degebãt iu
xta Salomonē qui dic̄.ꝓpter inopiã mľti delinq̄runt.Ecci.xxvij.ꝛ conſequen
ter fratres eoꝛum oderunt eos et amici pꝛocul receſſerunt ab eis.Prouerb.xix.
quos ꝛ pħus deſpexit.Ethi.j.dum inquit Indigentē impoſſibile eſt bene ope-
rari.et Polliticoꝝ.ij.Impoſſibile eſt indigentē bene imperare ꝛ ſtudio vacare.
Item penuria malignitatē efficit ꝛ ſeditionē.de q̄ plene ego Felix cantoꝛ Thu
ricenſis et ꝑpoſitus Solodoreñ ſcripſi in li.de nobilitate.c.xviij.quem nuper
cõpleui in anno iubileo.et cõſeq̄nter hãc ꝓpoſitiõis collatõz ad inſtar inq̄ſitio-
nis petitionē honoꝛabiľ viri dñi Eraſmi rectoꝛis parrochiaľ eccľie in Raperſz-
wyler de hmõi contractus mirificatiõe conueniēter admirãtis collegi:vt ſcia-
mus ꝙ de modico pulcram ducit ſollertiã vitam.que quidē ſollertia pars ꝓui
dentie que notabiľr ꝛ indiſſolubiliter ſibi tenet cõcathenatas tales pꝛopꝛietatꝫ
conditiones iuxta Tullium in.iiij.veterum rethoꝛice:videlicet memoꝛiã prete-
ritoꝛum ꝓuidentiã futuroꝝ.intelligentiã.rationē.docibilitatem.experientiam
et cautionē quas complectimur per ſapientis Cathonis autoꝛitatē qui dixit
Quod potes id tempta:operis ne pondere preſſus.Succumbat laboꝛ:fruſtra
temptata relinquas.Et iterũ.Dum laboꝛ in damno eſt creſcit moꝛtaľ egeſtas.
Has igiṫ pꝛouidentie leges ſi ſollerter collegeris.ꝛ vitam iuxta noꝛmas ipſa-
rum preſentē regulabis.huius calumnioſe calamitatis:ĩmo pluſqꝫ pharaonis
flagellum nõ appꝛopinquabit tabernaculo tuo.de quo innuit lex inſti.de his
qui ſui iu.ſunt.§.penul.dicens.Expedit enĩ reipublice ne quis re ſua male vta
tur.et in Autentica:vt iudi.ſine quo.ſuff.§.Cogitatio.Intereſt pꝛincipis ha-
bere ſub ſe locupletes ſubiectos.Super quo reſpiciens a longe ſanctiſſimus
pontifex Gregoꝛius.ꝛ ſinceriſſime ſcripſit in paſtoꝛali ſuo.c.xviij.de exteroꝛuz
pꝛouidentia in interioꝛũ ſollicitudine non derelinquēda.Et inſuꝑ nos de pre-
ſentis vite cõmodo oꝛare docuit vt ſupplices depꝛecemur omĩpotentis dei pa-
tris maieſtatē:et intemerate virginis Marie pietatem vt liberemur ab inſtan

tibus malis et gaudeamus mentis ⁊ corpis sanitate: necnō vt eruamur a p̄n̄ti
tristicia: ⁊ p̄senti gaudeāꝰ ꝓspitate ⁊ futura. ⁊ a cūctꝭ hostibꝫ reddamur securi.
ꝓut hec ⁊ vberiora salutis hūane remedia copiose habent in suis collectꝭ ꝯscri
pta. Et dixit Juliꝰ papa ꝓut hr̄. ij. q. vij. In sancta. humiliter et deuote suppli
cando diuīe maiestatꝭ gr̄a ⁊ eiꝰ fultꝰ auxilio nūc ⁊ imꝑpetuū ab omibꝫ tueretur
aduersis. q̄tenus sic absq̄ p̄dictoꝝ contractuū conquassione ⁊ alterius euētus
infelicis importunitate ꝑ bona tꝑalia transeamꝰ vt non amittamꝰ eterna ꝑ do
minū nostrum Jesum christum p̄dictorum patris ⁊ virginis filium qui viuit ⁊
regnat per infinita secula seculoꝝ benedictus. Amen.

Finis.

Doctoratus in stulticia.

d Ixit insipiens in corde suo. nunq̄d
est deus qui stulta mūdi elegit vt cōfundat sapiētes. ꝓut ⁊ infirma
mundi elegit vt confundat fortiora. iuxta Paulū. j. Coꝝ. j. et ꝓprie
scd̄m Salomonē Ecci. xxj. In ore fatuoꝝ cor illoꝝ mox ad instar eorundē cor
dis archana ꝓduxit ⁊ patēter intulit. sic videmꝰ euidēter mūdi (ꝓut estimamꝰ)
sapientiores. prudētiores ⁊ astutiores ad sublimia gl̄iantes sedulo ꝓficientes
et insuꝑ in oī mūdi facultatū disciplinis ⁊ traditōibꝫ expienter ꝯcernimꝰ mira
biliter ꝑ directū vel deuia gradibꝫ gl̄ie ⁊ honoris p̄eminentes: vt puta in sacre
veritatis theologyce peritia ꝓfessores. in felicissima iurꝭ vtriusq̄ famosa legali
tate. et insuꝑ in diua medicine scīa doctores. in artiū septē liberaliū decore ma
gistros. in poetarum florida figmentoꝝ iocūditate laureatos. in militia et mili
taribꝫ bellicis dimicalibꝫ ⁊ p̄liosis actibꝫ pre ceteris expertiores mirifice p̄liba
tos. ac etiā in cunctarū practicabili mechanicarū p̄cellētes negociatiōe digni-
ficatos. ⁊ general̄r in vniuersali subtilitatꝭ ingeniose p̄ alijs sagacitate p̄pollen
tes cōspicimꝰ dignāter honorificatos. sꝫ ī his q̄s dn̄s elegit (ꝓut p̄mittit) ⁊ sibi
similibꝫ. nullis videmꝰ magnificētie sublimitatis ḡduū scalatim aut interpola-
tim quoq̄ donis p̄signatos. Et igit ego insipiēs p̄notatus vice ⁊ noīe omniuꝫ
et singulorū fatuoꝝ ebetum. follorum. amentiū. dementiū. delirorum. infronito
rum. furiosorum. lunaticoꝝ. insensatorum. stolidorum ac stultorum necnō cete
rorum q̄ titul' seu figura fatuitatis vicꝫ inertia rabie ruditate. frenesi. baburtia
balburra. babursa. babsia. socordia. secordia. excordia. vecordia. ineptia. igna-
uia. seu ignorātia q̄modolibet designant per germanie regna ⁊ al's vbilibet cō
stitutorum quorūq̄ interest aut interesse poterit nunc aut in futurū te magistrū
Felicem cantorem Thuriceñ. decretorum (vt asseritur) studij Bononieñ docto
rem: qui multorū (prout famat) predictorum fatuitatis effectuum effectualiter
tum ꝑ experientiarū theoricā antiquam. tum per p̄teritoꝝ practicam. tū ꝑ scri-
pturarum diuersarū notitiam. tum per discussionū multarū frequentiā habue
ris in talibꝫ discretiōis largissime munificentiā. per p̄sentes instanter ⁊ instan-
tissime requiro. vt nos et quēlibet nr̄m insolidū in sue conuersationis ⁊ habitꝰ
sufficientia fideliter cum debiti rigoris examīe laudabiliter prelibato in docto
rem aut magistrum seu professorem sue facultatis solennitatibus solitis et con
suetis ī mo necessarijs. aut quomōlibet oportunis diligēter adhibitꝭ q̄ntotiꝰ ad
gl̄ie ⁊ honorꝭ magnimitatē illiꝰ q̄ nō sine cā fec̄ ⁊ creauit nos ⁊ ad hmōi digni-

tatis culmē largiter ꝓmouere. creare. abilitare ⁊ dignificare digneris. Nos aūt
Felix ꝓnūc singularit̄ ad executiōem p̄missoꝝ (ꝓut p̄mittit̄) taꝫ efficacit̄ reqͥsi
tus: qͣntuꝫ nob̄ ab alto cōcedit̄ in tā arduo dispositiōis articulo sincere cōside-
ratiōis rumīatiōe perpendētes ꝙ iusta rite petentibꝫ nr̄is a maioribꝫ nunq̄ꝫ de
negatus fuerit inclinatōis assensus. et igit̄ ex ꝑmissiōis diuīe cōsensu. hoꝝ pie
petentiū ꝓsequi volētes affectōis intētū inqͣntū iuris rationisqꝫ limitibꝫ cōcer
nit̄ cōsolidatū. apl'i p̄ceptū q̄ dixit. manus cito nemī imposueritis neqꝫ cōicaue
ritis pctis alienis. j. Coꝝ. v. sollerter amplectātes. Et sic̄ dicit summus ponti-
fex. Inter sollicitudines nr̄is hūeris incūbētes. perpeti cura reuoluimus vt er-
rantes in viā veritatis inducere: ipsosqꝫ lucrifacere sua nob̄ cooperāte gr̄a va-
leamus. h̄ est ꝙ ꝓfecto desiderāter exqͥrimus: ad id mētis nr̄e sedulo districti-
mus affectum. ac circa illud diligenti studio ⁊ studiosa diligētia vigilamus: vt
in Cle. j. de mgr̄is. Hinc est ꝙ vt ad petitiōis tue mysteria curiosiꝰ ꝓcedere va
leamus ordinē tue petitiōis aggredi ⁊ regl'arit̄ obſuari ꝓut iura notāt dis. xliij
c. Sit rector. cū cōcor. ⁊ ibidē in glo. vlt. Vñ ꝑmū q꞉ te insipientē p̄ncipal'r p̄-
ferendo ꝓmoueri petisti ad mgr̄atus gl'iosi dignitatē. constat ꝙ dicit ille vene
rabil'Isidorus vir magnaꝝ ꝯtutuꝫ autēticus ethi. li. x. ꝙ sapiens dictus est a
sapore. q꞉ sic̄ gustus aptus ē ad discretionē saporis ciborum. sic sapiens ad di-
noscentiā rerū atqꝫ causarū: quo vnūqōqꝫ dinoscit atqꝫ sensu veritat' discernit.
Et hoc singulariter notato. dicit idem cui ꝯrius est insipiens qō est sine sapore
nec alicꝰ discretiōis vel sensu studiosus. Nullus aūt dubitat dū vnū cōtrarioꝝ
est bonum: reliquū regulariter maluꝫ. viij. q. j. Sciendū. et contrarioꝝ ꝯria est
ratio. xxxij. di. Hospitiolū. cum cōcor. et cognito vno oppositoꝝ: cognoscit̄ ⁊ re
liquum. vt dic̄ phs. Vñ si vnum cōtrarioꝝ cōmēdat̄: aliud vitupat̄. de pe. dis.
ij. §. econtrario. cuꝫ ꝯcor. vbi etiā notat̄ ꝙ optima est ꝓbatio q̄ fit ꝑ ꝯrium. Vñ
sapiens differunt ⁊ insipiēs intantū qͣntuꝫ bonū ⁊ maluꝫ: iustum ⁊ iniquum. et
igitur in insipiētis detestationē dupl'r inqͥt Dauid. Dixit insipiēs in corde suo
non est deus. Ps̄. xiij. Et sil'r ps̄. lij. et vtiqꝫ ferox videt̄ in homīe tante vilita-
tis īmanitas vt dicat nō esse deū a q̄ creata concernit̄ oīs hūanitatis societas
Vñ dixit Criso. sup illud A facie insipientie mee. psal. xxxvij. ꝙ initium omīs
peccati est insipientia. quia error est a lege bonitatis. Unde patenter tu insipi-
ens tam vicioso examinis nr̄i iudicij discretione notaris p̄dicamēto: ꝙ per nos
nō promoueberis cuiuslibet nostre dignitatis penitus perpetuo carebis intitu
lamēto. sed sis preco vl' pedellus in p̄sentis ꝓmotionis incitamēto. Conseqͥnt̄
insipiēs iā dictus dum viderat ꝙ suis demeritis exigētibꝫ ꝓmoueri nō poterat
inqͥt. Et faciā ad īstar p̄conum q̄ cōclaue ꝓconsulum ⁊ p̄toꝝ nō intrant. quos
tamē ad intrādum ex officio sollicitant. ⁊ ꝓut p̄dicantes p̄ceptum domini qui
cunctos christifideles ad intrandū regna polorum acclamitāt. ⁊ ipsi continuo
foris stant ⁊ intrare nō consueuerant. ⁊ sicut vetule iuuenculas ad sacrificium
veneris que ꝑ se penitus ad hoc vidētur inutiles cum diligentia procant. vt sic
tue quo ad hec sollicitudinis incōmoda conquiescāt. Nam nō est nouum ꝙ p̄t
quis per alium qō nō ꝑ se. vt le. ⁊ no. de p̄ben. c. iij. li. vj. ⁊ ibideꝫ plene ꝑ Archi
dyaco. et pōt q̄s ꝓ alio qō nō pro se. ⁊ videt̄ in illo qui inabilis ad mr̄imonium
procuratoris nomīe pro alio cōtrahit tā spūale q̄ꝫ carnale: quod clarum est. Et
hinc idē insipiēs ꝓuocatus puruꝫ fatuū sibi consodalē ꝓduxit ⁊ ip̄m ꝓmoueri
prout p̄mittit̄ instantissime petiuit. Nos igit̄ Felix auctē predicta eundem fa-
tuū diligent̄ examinādū duximꝰ ⁊ ip̄m inuenimꝰ (ꝓut dicit Isidorus vbi sup̄)

ꝙ ipse fatuus igit̃ existimat᷒ ⁊ dictus est: qꝛ neqꝫ qđ fatur ipse nec qđ aliꝭ dicũt intelligit. Fatui etiã originẽ dici quidã hr̃e putãt ab amatoribꝫ cuiusdã mulierꝭ que dicebat̃ fatua vxor fauni fatidice ⁊ eos primũ fatuos fore appellatos ꝙ preter modũ obstupefacti sunt vaticinijs illi᷒ mulieris vsqꝫ ad amentiã. iuxta illud Ouidij. Est i amore mod᷒ nõ habuisse modũ. Vñ fatu᷒ đr a fauno. i. templo. in q̃ tanq̃ deus gentiũ dabat responsa. Et Virgili᷒ voluit ꝙ esset de᷒ siluester vel incubus. de qbꝫ in vitispatꝝ in ꝑn. vnde Prouer. xij. Fatu᷒ vindicat statiʒ irã suã. i. sine iudicio mẽtis insultat. Et ideʒ Ecci. xij. Cum fatuis nõ habeas consiliũ. Et ibidẽ. c. xx. Fatuo nõ erit amicus. qꝛ in eo nullius discretõis vsus. Et ibidẽ. c. xxj. Cor fatui q̃si vas confractũ. et ibidẽ. c. xxij. Qui docet fatuum quasi qui conglutinat testã. et ibidem. xxxiij. Precordia fatui quasi rota carri. et quasi apis versatilis cogitat᷒ illius. Unde ſm vere speculãtes fatuitatis cõditionẽ. sub hui᷒ fatuitatꝭ titulo cõprehẽdunt̃ merito philocapti siue amorereũ patientes. i. amore mulieꝝ languẽtes ⁊ nimio zelo dolẽtes q̃ se putãt sepissime maleficiatos: ⁊ in mũdo vagantes, de quibꝫ Azo in ꝑnci. summe. Et dũ furor ille venit: nemo secur᷒ erit: ⁊ vtrunqꝫ sexũ compĥendit. Quibꝫ oĩbꝫ ⁊ singul' sincere circũspectis mod᷒ nõ videt̃ ꝙ ad hmõi dignitatꝭ apicẽ videlicet doctorat᷒ fatuus iste vl' sibi simil' ꝓmoueat̃. Quo reiecto mox ebes ꝑncipalior int̃ suates per insipientẽ solẽniter est ꝓduct᷒: quẽ cũ examinãdo cognouim᷒: palaʒ videre potuim᷒. ꝙ fatuitatis obtusiõe tali conspicit̃ vt sꝑ vin olẽtus aut ebrius videat̃ aut nunq̃ vel raro sobrius intueat̃. Et ait complacẽdo. Si mihi sunt sensus ebes: nõ mihi parcere debes. Vñ nil ꝯsideratiõis in eo colligit̃ vt vlteriorꝭ gđ᷒ maioritatis decoret̃. Quo repudiato follus qui simil'r blacus aut blas dicitur a quo blasphem᷒ deriuat̃. iuxta ritus priorũ ordineʒ ꝓductus ꝑ insipientẽ adducitur qui mox secordia tal'r intricat᷒ inspicit̃ ꝙ nullo tꝑis momẽto discretionis ꝟtute natural'r aut artificial'r coloratus videat̃ vnde gestibꝫ ⁊ moribꝫ semꝑ videt̃ insulsus ⁊ ineptus. Vñ dixit Arabs. Non op᷒ est follo: timpanã suspendere collo. Ac si diceret. quia est tanq̃ surd᷒ ⁊ mutus. Et nullo ꝓrsus videt̃ culmine dignitatis ꝓmouẽd᷒. Hinc amẽs ꝑ insipientẽ ad examis certamẽ notanter est collocatus. Sʒ qꝛ ſm Papiam dicit̃ impotens. turbat᷒ furiosus q̃si sine mente ꝯsternat᷒. ⁊ ipsi᷒ amentia viciũ concernit̃ ꝑpetuũ. ad differẽtiã demẽtis cui᷒ rõnis obstaculũ videt̃ tꝑalis vecordie ꝯcitamẽtũ. Vñ dixit Cicero Amẽs in toto caret mẽte. demens ꝑtẽ retinet. vnđ q̃si diminut᷒ parte mẽtis. Et igitur iuxta congruũ iuris dictamen nec amens nec demens dirigat̃ ad aliquod gradualitatis speramen. Quibꝫ taliter repulsis accersitus est delirus qui ⁊ baburcus dicit̃ qui ſm Isiđ. ethi. x. c. đr mente defectuosus ꝑ etatẽ. vel ꝙ a recto ordine. vel q̃si a lyra aberret. Lyra est orõnis vl' prose aut ode genus cũ q̃ agricole per agrũ cauendo dirigunt sulcus cum aratro. ⁊ bestie laborantes animantur. Vñ btũs Brictius dixit delirũ venerabilẽ gemmã sacerdotũ. Unde q̃litercũqꝫ delirus fuerit ꝓduct᷒: ꝑ nos in examis nr̃i ꝓbatiõe nõ videt̃ admittẽd᷒. Ast ꝑ insipientẽ pñtari ꝯcernit̃ infronit᷒: q̃ đr hõ sine freno aut mõ vel rõe se extollẽs vltra id qđ ẽ quẽ salomõ odio suo ꝑsecutus ẽ dũ dixit. Ecci. xxiij. Extollentiam oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi: ⁊ animo irreuerenti ⁊ infronito ne tradas me. Sed qꝛ in eodẽ nõ inuenim᷒ tante discretiõis onus vt apud nos mereat̃ exaltand᷒. et ideo illico supprimebat̃ eiectus. Conseq̃nter vero lunatic᷒ discretissime reconciliatiõis temꝑe fuit introductus. Sed inq̃rendo mox artificialiter cognouim᷒ ꝙ fatuitatis titulo tal'r videbat̃ ꝯfusus. ꝓut dicit magister in hy

suates

storia Scolastica de lunatiõe ꝙ dñs Jesus sanauit lunaticũ. quē discipuli ꝓ-
pter suã incredulitatē sanare nõ potuerũt. nã nõ ex vicio lune patiunꝭ lunatici
sed demões eos his vexabãt tꝑibꝫ. vt ꝑ lunã infamēt lune creatorē. Legiꝭ enim
de isto puero quē dominus sanauit ꝙ a pueritia lunaticꝰ fuerat. in quo si nihil
quod suũ erat inueniet demon. non illũ possideret. ⁊ sic videꝭ ꝙ demones sunt
etiam in pueris sicut in senibus. Et his sincere perpensis in hoc lunatico profi
cere nõ potuimꝰ. Quapropter sine dignitatis titulo sublimioris ipm penitꝰ va
cuũ remisimus. Incidēter vero furiosum monstruoso ritu ꝯcussum. nobis per
insipientē presentatũ suscepimꝰ. ⁊ examīe continuato patēter inuenimus ꝙ ha
buit defectũ accidentalis amētie. vt dicit Augꝰ. in libro q̄stionũ veterꝫ et noui
testamēti. et habeꝭ. xv. q. j. Aliquos. et semel furiosus: semꝑ p̄sumiꝭ eē furiosus
nisi ꝓbetur ꝯ̄rium. iij. q. ix. Judicas. Unde qui talē dic̄ postea sane mentꝫ pro-
bare habet. vt le. ⁊ no. de suc. ab intest. Cum dilectꝰ. et reputaꝭ tanq̄ꝫ corꝑe vi-
ciatꝰ. xxxiij. dis. matrimoniũ. Et sic penitꝰ est inabilis ad aliqđ maioritatis iu-
diciũ. Uñ rõabilꝛ ipm tanq̄ꝫ desꝑatũ ab omīs magistratꝰ ordine decreuimꝰ ex
cludendũ. Hinc insensatus corã nob ꝑ insipientē fuit cũ deliberatõis consensu
cõstitutus. sed qꝛ req̄sitione cõpetentꝫ scrutinij reptus tēperãtie ꝯ̄rius. incultꝰ.
brutus ⁊ ineptꝰ. et ꝭm phm. ij. ⁊. iij. ethi. qꝛ corꝑis delectatiõem nimiũ refugit.
et necessaria ad ꝯ̄uationē nature p̄termittit. et igiꝭ discretio nr̄a talem admit
tere patenter recusauit. Porro stolidꝰ magne maturitatꝫ ingenio ꝑ insipientem
curialiꝭ ꝓmonēdus indubie fuit ꝯfidenter ꝓductꝰ. ⁊ nos illico nouimꝰ multis
indicijs ꝙ stolidus nec ē stultꝰ nec stoicus. i. sapiens aut sagax. ſ; mediu; tenet
tanq̄ꝫ tepidũ inꭍ frigidũ ⁊ calidũ. nec sibi virtutis ꝓficit adminiculũ ꝙ mediũ
tenuere beati. ⁊ in q̄ cõsistit ꝟtus: vt dic̄ Boe. sed hic mediũ ꝓ̄prie ꝯ̄riaꝭ felicita
ti ꝑ quã sperabaꝭ exaltandꝰ. Et igiꝭ ꝓut dixit Jo. in Apoc̄. iij. c. Scio oꝑa tua
quia neq̄ꝫ frigidꝰ neq̄ꝫ calidꝰ es. vtinã frigidus vl' calidꝰ esses. ſ; qꝛ tepidus es
incipiã te euomere ex ore meo. Sic de stolido scribiꭍ. vtinã fatuꝰ eēs vl' sapiēs
et nõ stolidus. Nam fatuo puro parcimꝰ: qꝛ nõ hꝫ in intellectu sagacis nature
decus. sapientē p̄ferimꝰ. qꝛ sapienter cũcta ꝑagit rõnis sapore cõditus. ſ; stoli-
dus ad plenũ nõ ē sagax nec integer fatuꝰ. ⁊ sic mediũ tenet vt tepidꝰ vt sit me
dius sagax ⁊ mediꝰ fatuus. Nam cũ sapiente ⁊ fatuo plene cõcordamur. cũ sto
lido raro vel nunq̄ꝫ. nec verbo nec facto rectificamur. ꝓut cũ bñ perito ⁊ peni-
tus ignaro argumētando velociter quiescimꝰ. qꝛ de p̄mo certi: de secundo nil
certi ꝑpendimꝰ. sed cũ semidocto putãte se doctũ ⁊ sapientē apud semetipsum
quietꝫ tranq̄llitatē nunq̄ꝫ obtinebimꝰ. q̄s ꝓ̄prie stolidos ⁊ nõ stultos nec stoicos
dicere palam ꝯtendimꝰ. Et hi sunt q̄ diebꝫ istis tenuissimi tꝑis spacio cũ tepi-
dissime fundamētalis q̄ꝫ doctrine modulo ꝑ stolidos in studijs generalibꝫ aut
priuilegiatꝫ p̄sidentes: passim in grossos irsutos ⁊ incompositos diriguntꭍ glo-
bosos suaꝝ facultatũ diuersaꝝ p̄sumptos doctores seu mgr̄os aut baccalarios
siue licentiatos ⁊ licentiãdos. ita vic; vt simile generet sibi simile. ⁊ vt qual' sit
pater: tal' sit filius. et vt ex cõditione discipuloꝝ p̄sumaꭍ de sufficientia mgr̄oꝝ
vt le. ⁊ no. xviij. dis. Peruenit. Et h̄ in verecũdie ꝯtēptibil' ꝯuiciũ magnoꝝ cle
ricoꝝ vere scripturarũ peragrataꝝ peritia rite ꝑ examis rigorem sublimatorũ.
imo in studioꝝ ⁊ scolarũ quarũcunq̄ꝫ cõtemptꝰ viciosi vilipendiũ ⁊ dedecꝰ pro
fundissimi studētis ignominiosu;: vt vic; vniꝰ sit nomīs denotatio stolidi et sa
gacis doctrine doctoꝝ euocatio. prout matrone venerabil' ⁊ scorti detestabilis
sub mulieris noīe fit designatio. Et hec nõ indigent inq̄sitionis magne gnaro

perscrutatiōis temptamēto. Nam palā in fructib⁹ eoꝝ ꝯgnoscetꝭ eos. Math. vij
q₂ op⁹ cōmēdat artificē: vt dicꝫ lex in autē. de mona. §. Hinc cogitandū. coll. j.
et insup qd̄ execrabili⁹ ē. hi stolidi talr̄ ḡduati aut ad ḡdus licentiati emūt ma-
gistratū. ꝑut Jason ab Antiocho rege cōparabat sacerdotiū. ij. Macha. iiij. et
j. q. j. Sicꝫ eunuch⁹. et simon mag⁹ attēptauerat emere ab ipsis apl̄is donū spi
ritussc̄ti sacratissimū. Act. viij. In ṽitate tn̄ tales mḡri talr̄ īdignos ꝓmouēdo
et mun⁹ extorq̄ndo: nō simoniā ſ₃ crimē ꝯcussiōis cōmittunt. xxxvij. di. de q̄bus
dā. ꝑ Archid. ⁊ tenētꝛ ꝓmouētes ad restōnē eoꝝ q̄ talr̄ extorserūt. de q̄ de simo.
Dilect⁹. j. ⁊ in glo. vlt. Propterea scribitꝛ notabilitꝛ in Cle. ij. de mḡris. Cu₃ sit
nimis absurdū vt q̇s cū vanitate ⁊ īperitia ad honorē ascēdat peritie lr̄aꝝ. mi
ramur illū apd̄ scolasticos inualuisse abusum ⁊c̄. Et insup qd̄ pei⁹ ē tales ꝓmo
ti plerunq₃ rōne ḡdus tā turpitꝛ suscepti decipiunt vicariū illi⁹ vic₃ xp̄i q̄ decipi
nō pōt: vic₃ summū pontificē ⁊ alios eccl̄iaꝝ p̄latos. q₂ ꝓptꝛ grad⁹ dignitatē cre
dunt tales fore suaꝝ artiu₃ ꝑitos. Nā ⁊ iura ꝯsueuerūt multiplr̄ bonoꝝ incremē
ta p̄sumere de viro litterato. vt le. ⁊ no. de p̄sump. cu₃ ī iuuētute. De q̄ lamētatꝛ
Inno. papa. iij. vir expientie latissime. ꝑut vid̄ꝛ in libro suo quē cōposuerat an̄
papatū de miseria humāe ꝯditōis. extunc summ⁹ pontifex. de p̄bē. graue inq̇t
nimis ⁊ absurdu₃ ē ꝙ q̇dā eccl̄iaꝝ p̄lati cū possint viros idoneos ad eccl̄iasti-
ca bn̄ficia ꝓmouere assumere nō verentꝛ indignos. vn̄ q̄nta eccl̄ijs dāna ꝓueni
ant: nemo sane mētis ignorat. Et idē de elec. c. Nihil inq̇t est qd̄ eccl̄ie dei ma
gis officiat q̄₃ ꝙ indigni assumātꝛ p̄lati ad regimen aīaꝝ. Hec ibi. cum regimē
istud sit ars artiū. de eta. ⁊ q̄li. Cum sit. ⁊ ad hmōi magisteriū accelerant tales
qui nunq̄₃ fuerūt discipuli: ⁊ male vt de elec. Cu₃ ī mḡrm. et magister ꝓptꝛ insuffi
cientiā suā remouetꝛ a docendo. C. de ꝓfessꝛ ⁊ medicꝭ. l. ij. li. x. de quo plenissime
in. c. miramur. lxj. dis. et ibidē circa finē dꝛ: si enī ad honores mundi sine suffra
gio temꝑis sine merito laborꝭ indignū est ꝑuenire ⁊ notari ambitus solēt quos
probitatis documēta nō adiuuāt q̄₃ diligens ⁊ q̄₃ prudens habenda ē dispensa
tio diuinoꝝ muneꝝ ⁊ celestiū dignitatū. Hec ibi. Ecce qui tales hucusq₃ ꝓmo
uere studuerūt q̄nta ꝓīter occasionē dāni dare mali ꝯsueuerūt. vt le. ⁊ no. d̄ testi.
sicut nobis. cum cōcor. ⁊ si tm̄ videtur pericl̄m in imperito aīaꝝ rectore: ⁊ q̄n-
to mai⁹ ī indocto rectore aīaꝝ gubnatore: vt ē ep̄s. Vn̄ de q̄dā tali fertur pon
tifice q̄ cōtinuo repulsis peritoꝝ ꝯsilijs ecclesie sue negocioꝝ oīm dispositiōes
solebat expedire cum triū scabinoꝝ consiliatiōe q̄ꝝ vn⁹ pellifex alius sutor. ter
tius pistor. Unde q̇dā perit⁹ clericus tꝑe q̄dam demētia passionat⁹: reperiēs
ep̄m cū illis trib⁹ ardue placitantē onera causaꝝ fundamēta libertatꝭ eccl̄iasti-
ce tāgentiū: ⁊ alta voce digito demōstrabat ⁊ cantabat cū musica cōpetēti gre
goriana antiphonā. Sacerdos ⁊ pellifex ⁊ calcioꝝ artifex: bon⁹ pistor in ppl̄o
sic placuisti dn̄o. Quo audito p̄sul rigide cōmot⁹. attn̄ ꝓptꝛ cantātis dementia₃
ad vlteriora nō fuit ꝓcessum: q₂ dicitꝛ in ꝓuerbio ꝙ insipientes ⁊ pueri sepe so-
lent dicere veꝝ. Et nunc redeam⁹ ad ꝓpositum. et hi doctores iurisperiti rudi-
tate tanta prepediti: ferunt signa verissimi magistrat⁹ ꝑut abbas simplex tan-
q̄₃ pontifex incedit infulat⁹: ⁊ mul⁹ sterilis tanq̄₃ equ⁹ cōparet testiculatus. et
hi pariter fructificant in virtutū potētatus. Nam ex istis doctorib⁹ fides n̄ edi
ficatꝛ. ⁊ ex illis abbatib⁹ eccl̄ia nunq̄₃ ꝯsecratꝛ. et ex muli testicul̄ ꝓles nō gene-
ratur. Et insup ꝯtinuo pateat ꝙ ex purꝭ baccalarijs nihil seq̄tur. et qm̄ ego Fe
lix vn⁹ ex illis sum ꝑut nouit bubulc⁹ bubulcū. ⁊ igitꝛ cognosco oues meas ⁊ co
gnoscūt me mee. Jo. x. et igitꝛ pre ceterꝭ signaui singulariū in moribus ⁊ condi-

tionibus passiones ꝑut premittit̄ recenter occurrentiū. et ꝓpterea stolidos non
admittā vltra ad iā adeptos stoliditatꝭ gradꝰ vlterius ḡduādos. ſꝫ in sua stoli-
ditate sint ꝯtenti. q̄s vt tales insultādo fore decreuimꝰ iugit̄ assellādos. Nā ut
ra nō ꝑsumūt ꝙ in modico tp̄is molimine possit hō mlt̄aꝝ peritias scripturarū
addiscere. ar. xlviij. dis. §. j. qꝛ nēo repēte fit summꝰ. de pe. dis. ij. §. hic q̄ de cari-
tate. q̄nq̄ꝫ tn̄ ingeniū supplet tp̄s in bn̄ studētibꝫ. sicut industria supplet tempꝰ
in bene sentiētibꝫ. lxxvij. dis. Monachꝰ. et ꝑut malicia supplet etatē in nubere
volentibꝫ. de despon. impub. De ill̄. ij. Nec sufficit etiā diu in scol̄ fuisse ſꝫ lau-
dabil̄r vixisse. xij. q. ij. Olīa epi. i fi. Quibꝫ oībꝫ ⁊ singul̄ ⁊ ꝓpt̄ singulariū causaꝝ
obiectꝰ q̄ ad quēlibet ipoꝝ nō sine bonaꝝ mētiū discussiōe repudiatis. insipiēs
prenominatꝰ noīe q̄ supra demū ꝑduxit stultū in ordīe nouissimū. Et lꝫ ꝑut dꝛ
Eccs̄. j. ꝙ stultoꝝ infinitꝰ ē nūerꝰ. sed ipsorū diuersi sunt ꝯsuetudinis ⁊ conuer
sationis: imo curiositatis vsus. Sed vt certius ꝓcedere valeamꝰ. cum de re
incerta vix certa poterit ferri sn̄ia. xxxiij. di. Habuisse. cū ꝯcor. ⁊ incertꝰ de statu
suo certam legē dicere nō potest. ff. de testa. l. qui in deū. ⁊. l. seq̄n. et igit̄ certaꝫ
induxit ꝑsonā nomīe Andreā ⁊ betzer cognoīatā regnicolā regni sueuorū ma-
gne legalitatꝭ virū: sufficiēter stultū ⁊ stultie facultatis. ꝑut apparuit ꝓma facie
et ꝯn̄ter rigor examīs demōstrauit arte fundamētal̄r informatū. imo ꝓtunc ex-
cellent̄ illustratū. ⁊ humil̄r petiuit eundē ad ꝓcellētie ꝑfectōis culmē iuxta mo
rem ꝓnotatuꝫ venerabil̄r ꝓmouēdū. Nos igit̄ Felix cōmissariꝰ ꝑdictꝰ cui in fa
cultatis stulticie doctrina interne patēt ꝯditōis potētatꝰ. et insuꝑ perpendēdo
rimauimꝰ ꝓncipal̄r ⁊ nō sine certi mysterij ꝑfiguratōis cā nomē ⁊ cognomē eiꝰ
cum ꝑfiguratione pitagorica. ꝑut nuꝑ plenꝰ in libro de ꝯsolatiōe iniq̄ suppꝛsso
rum denotauimꝰ. et Tulliꝰ in. iiij. veteris rhetorice voluit ꝙ freq̄nt̄ nomīa cor-
respondent rebꝫ. Vn̄ quia Andreas fuit frater Petri. ⁊ ꝙ fratrizet ꝑut filiꝰ pa
trizare solet: nō incōueniēter arguimꝰ. ⁊ igit̄ nō sine congruitatis cōuenientia
durioris vt petra sit ceruicis ⁊ nature impenetrabilioris. ⁊ insuꝑ betzer quod
sapit interne q̄rundā auiū augurizantiū cōplectionē mōstruoso q̄ꝫ ficta ꝓpala
tione garrulātiuꝫ qđ ꝑ sue ꝓmotiōis adminicl̄o nimirū videt̄ suffragāduꝫ. Et
placeat vt sic de ꝑsenti vnū eligamꝰ. de q̄ ceteri ꝑ orbē stulticie zelatores dein-
ceps in stulticie doctrina ⁊ doctoratꝰ magisterio recipiāt tāq̄ꝫ a stulto cōmuni
plenissime ꝓmotiōis: instructiōis ⁊ informatōis formā. et esse. et iuxta verbum
apostoli ꝑtactum: nō cito manꝰ imponendū duximꝰ. sed ꝑ subtiliter recitatas
replicatas: multiplicatas lectionū collatōes: studiosissime ab ipso comꝑhēdi-
mus: ꝙ iuxta diuine traditiōis decretū qđ ꝑ os ꝓphe videt̄ ꝓpꝛe diuulgatū: dū
dixit: et stulti aliq̄n sapite. Ps̄. xciij. radical̄r ex origine fontis diuini clementer
scaturizantis tal̄r videt̄ ꝓgrediendū. Et insuꝑ ab ipso ꝑcepimꝰ ꝙ venerabilis
Isidorus ethimo. x. dixit stultū quēdam ꝓtulisse. Ego me esse stultuꝫ existimo.
fatuū esse nō opinor. ac si diceret. Multo melioris sum ego cōditiōis q̄ꝫ fatuꝰ
et sanioꝝ. Et idem. Stultus est q̄ ꝑ stuporē nō mouebit̄ iniuria. Vn̄ ⁊ Paulꝰ
dixit. j. Coꝛ. iij. Si q̄s videt̄ inter vos sapiens esse in h̄ seculo stultꝰ fiat vt sit
sapiens. ac si diceret. Sit puer in pueritia sua. ⁊ ꝯn̄ter cuiuslibet etatis modu-
lo humanitati ꝑtinēter appropriate ꝓportionabil̄r faciat debitū suum. Et igit̄
Horatius septē posuit in hoīe stationes mutationū ipsius moribꝫ regulaliter
applicandaꝝ. et ꝓmā homīs etatem voluit tanq̄ꝫ fundamētū in stulticia ꝑfici-
endā. ⁊ nisi tal̄r fiat extunc ceteras videlicꝫ etatū distributōes rite nō posse ꝯse
quenter fore formādas. Et igit̄ eandē dixit symeinā: vt vicꝫ puer sit symea: sit

localibus apta: et nulli sapientie ↄstricta: ⁊ vsq; ad annum duodecimũ vel q̃si
videt ꝓtelanda. Hinc ſm mutatõis statũ dixit fore suinũ siue porcinum ad vi-
cesimũ annũ vel q̃si duraturꝫ. ⁊ si in his duabꝫ mutationũ formulis nimium sa
gax foret tanq̃ꝫ de malo signo iura nature repñtaret. Sunt tñ q̃ hunc mutatio
nis statũ vsq; in finẽ ↄtinuare ↄsueuerũt. Hinc tertiã falconinã mutatõis formã
formal'r homo prendat vt falconis animositate ⁊ curiositate clarescat. ⁊ hec cõ
ueniẽter ad tricesimũquitũ annũ vel q̃si ꝑdurescat. Hinc q̃rta sequit' mutatio-
nis calũnia que dicit' ericina ⁊ ericij natura cum auaricie ⁊ cupiditatis macu-
latura hec etas implicat': ⁊ q̃si ꝑpetuo duratura. Hinc quinte mutatiõis sequi
tur conditionis effectus: qui describitur canin⁹. quia tanq̃ꝫ canis mordax etate
passionatus cõtinuo mouet' iracund⁹. Et huic congrue sequit' sexte mutatiõis
apparatus qui dicit' cattinus: ⁊ tanq̃ꝫ cattus annosus naturali colore priuatus
iuxta ignes ⁊ fornaces applicat se calorẽ artificialem recepturus. Porro septi-
me mutatiõis indubie figura patebit: que dicit' talpina ꝓut experienter homo
videbit. nã moriturus dolebit et demũ sepeliendus vt talpa terrã intrabit: ⁊ in
eodem mutatõis signaculo manebit: ⁊ nõ exibit quousq; tuba in die nouissima
terribil'r sonabit. Et has mutatõis normas stulti aliquando sapite ⁊ sincerius
perpendite nouissima. ⁊ anim⁹ ad peiora nõ declinabit. Hec est enim stulticia
de qua dixit apl'us. j. Corinth. j. Scriptũ est enĩ: perdam sapientiã sapientum
et prudentiã prudentũ reprobabo. vbi sapiẽs? vbi scriba? vbi conquesitor hui⁹
seculi? nõne stultã fec' ds sapiam h⁹ mũdi? Et ibidẽ. Placuit deo ꝑ stulticiã p̃di
cationis saluos facere credentes ⁊c̃. ac si diceret. Peribit sapientia a sapiẽtibꝫ.
Esa. xxix. et peribit lex a sacerdote Ezechiel'. vij. Et iust⁹ perit in iusticia sua.
Eccs. vij. Surgũt indocti ⁊ rapiũt celuz (vt dixit Aug⁹. ad Rusticũ mõachũ)
et nos cum doctrina nr̃a mergimur in infernũ. Unde dixit sapientis autoritas
Insipiens esto dũ tempus postulat aut res. Stulticiam simulare loco summa
prudentia est. Uñ licet ſm beati Hieronimi sñiam. inter effectus vere sapiẽtie
dicatur ꝙ vera sapia sine dissimulatiõe dijudicat. nihilominus tñ ꝓ loco ⁊ tp̃e
prudẽs ⁊ etiã sapiẽs stulticiã simulare põt ⁊ debet. vt fecit Dauid apud regem
Achis vt euaderet man⁹ eius. j. Reg. xxi. tunc enĩ tal' stulticia sũma poterit re-
putari sapientia. qđ bñ ↄcordat cũ priori dicto iam dicti Cathonis: dum dixit
Constans aut leuis vt res expostulat esto. Tẽporibꝫ mores: sapiens sine crimĩe
mutat. Et licet hic Catho posuerit insipientiã pro stulticia ⁊ ecõtra. ⁊ hoc cau
sa metri regulariter disciplinandi. differũt tamẽ ꝓut p̃diximus. ⁊ stulticia quo
ad vnã partẽ poterit esse peccatũ. vt dixit Salomon Prouerb. j. Prosperitas
stultoꝝ perdet eos. ⁊ hec stulticia dr̃ insipientia. qꝛ tũc stultus dicit' q̃si stupid⁹
nec loqui nec rñdere scit: eo ꝙ stultitia sua ebetudinẽ cordis vl' obtusionẽ spiri-
tuũ importat. ⁊ talis stulticia quãdo sit pctm̃ vl' non: vide Tho. ij. ij. q. xlvj. ar.
ij. ⁊. iij. De reprobata aũt stulticia dicit'. Cum dormiente loquit' qui narrat stul
to sapientiã. Ecci. xxij. Item in ore stulti verba sup̲bie Prouerb. xiiij. c. Item
Non decent stultũ verba cõposita. Prouerb. xvij. Item nõ recipit stultus ꝟba
prudentie nisi ea dixeris que versant' in corde ipsi⁹. ꝓuerb. xviij. Item nõ rñde
as stulto iuxta stulticiã suam ne efficiaris simil' ei. ꝓuerb. xxvj. Item responde
stulto iuxta stulticiã ei⁹ ne sapiens sibi videat'. Ibidem. Itẽ qui imponit stul-
to silentiũ: mitigat iras. Ibidem. Hic aũt stultus ꝓprie dicit' stolid⁹ de quo sup̄
proxime dixim⁹. ⁊ de hui⁹ stulticie fantasia nõ fuit Cathonis conat⁹. sed de q̄
dam ficta vel apparenti stulticia: quã aliq̃n pro loco ⁊ tp̃e sapiẽs vl' prudẽs

seu bene sensatus vt malū vel ꝑiculū siue tēꝑale sit siue spirituale valeat ipse
vel alius euitare. et in tali casu stulticiā sumulare: simma est prudentia. Unde
legit̄ in Romanoꝝ cronicis ꝙ vxore Anthonij īꝑatoris accusata de adulterio
cum q̄dā milite perpetrato. ipsa se obtulit sponte transiturā ad lapidē veritatꝭ
quē Rome Uirgiliꝰ arte magica cōposuerat vt more ꝯsueto manū ad os lapi-
dis imponeret. ⁊ si foret innocēs retraheret: sin autem manꝰ ꝯfixa maneret. Im
perator aūt de vxoris exhibitiōe tam larga: gaudiū suscepit. attn̄ vt fieret iusti
cia in accusatoris penā sollicitauit. vnde cū imperatrix cū Rome nobiliū ma-
tronarū ⁊ iuuenculaꝝ cetu magno ad veritatꝭ examē lapidis ꝓperaret. miles p̄-
dictus in homīs stultissimi seu amētis apparatu in turbā dominarū corruit. et
de pulcrioribꝰ pl'es ⁊ demū īꝑatricē cū ꝓximioribꝰ insultāter osculatꝰ fuit. et
final'r furore tali simulato recessit. Porro cū īꝑatrix an̄ faciē lapidis predicti
fuerat ꝯstituta: mox manū imposuit ⁊ ait. Juro ꝙ corpus meū immaculatū ꝑ-
mansit ab omi viro: īꝑatore excepto. ⁊ vt pure ꝓcedam istuꝫ stultū maledictū
admittā: qui in omniū p̄sentia serenitatē magnificentie mee taliter osculādo ꝑ
turbauit. Quo iuramēto solēniter peracto gauisus est populꝰ Romanus gau-
dio magno: quia manū illesam retraxit. ⁊ accusatores lege tallionis morituros
senatus Romanꝰ determīauit. Jtem legimꝰ ꝙ quidā medicus exꝑientia multi
plici ⁊ peritia fulcitus. videns egrotantē p̄ncipē euadere nō posse nisi animus
eius refocillaret̄ suꝑ ventura iocunditate vnde se simulat empiricū. i. medicū
villanū siue rusticanū. ⁊ dū apud egrotantis lectulū staret ⁊ vrinam eius iuxta
fenestrā versus luminis claritatē conspiceret: vidit ꝑ vrinalis siue vitri opaci-
tatem tanq̄ȝ in speculo quendā rusticū in curia p̄ncipis lutum ⁊ fimū ad carrū
siue bigam cū furca ꝑcutientē: ⁊ reuerēter ait Dn̄e p̄nceps: magna sunt tui do
loris indicia. nam currus cū rustico ⁊ furcale ferreū latent in interioribꝰ tuis vi
sceribus: ꝓut on̄dit vrina tua colore sue conditiōis. Uidens igitur princeps ⁊
alij circūstantes ꝙ ex visionis reflexione tanq̄ȝ deceptꝰ tam grosso iudicauerat
iudicio. exaltauit spm̄ et irridens cordintime cachinno patenter dulcissimo: et
simil'r familia de tam stulto medici colloquio ⁊ sanitatē adeptꝰ breuissimi tp̄is
diluculo. Ecce hic sagax medicus stulticia simulauit: ⁊ ꝑ hoc egrotantꝭ inediā
reconciliauit. Simile factū est de Sigismundo īꝑatore: qui dū quodā temꝑe
nocturno visitaret q̄ndā prelatū peritissimū in ꝯcilio Constantien̄ iuriscōsultū
et al's magne p̄eminentie doctrinatū. qui dū ad placitū secum nō concordaret
et ꝑ hoc mentē īꝑatoris ꝑturbaret. intelligēs hec quidā prudens de suis mi-
litibꝰ: ⁊ ordinauit illico dū īꝑator erat descēsurꝰ vt quidā nobilis tanq̄ȝ som-
no vel vino delibutus a suꝑioribꝰ ibidē gradibꝰ inaduertēter cōuolutus cade-
bat vsq̄ȝ violenter inferiꝰ per singulares passus ex hac visiōe fuit mox cesar cle
menter restauratus. Unde videmꝰ apud terre p̄ncipes stultos plures tali con
dictiōe curial'r morātes: ⁊ corda dominoꝝ curis ingentibꝰ more magnatū sepe
pre nimia curiositate cōsternata fore patenter iocūditate ꝑfusa. Und̄ quidā fa
mosus sacre theologie doctor: videns talem ficte fatuitatis stultū fictas sermo
nū mirabili garrulitate relatiōes nimis ꝓdigiose in palacio magnatū incessan
ter in omniū admiratiōeꝫ mira ꝓferentē inq̄t. Et tu quō demū de quolibet ver
bo rationē reddis ocioso? et hic indeliberatꝰ rn̄dit. Ociosa ne vidētur tibi v̄ba
per me tal'r prolata. Nam ex hoc labore labioꝝ meoꝝ felicitate iocūdissima la
tissime sum nutritus tentus ⁊ reputatꝰ cum tota familia mea q̄ al's degeret ino
pia freq̄nter tristissima. Sic aduocatꝰ verbo legꝭ ꝑmissiōe militat ꝓut rusticus.

rusticat: vt causam clientuli liuore contricatiõis ꝯsternatam resuscitare valeat
et armis iuriũ contra sediciose certãtes viril'r dimicãdo cõuincat. vt. C. de ad-
uo. diuer. iu. l. aduocati. Sic ille stultꝰ legalitate sagacitatꝭ in stulticia fictꝰ ani
mũ dñi curarũ immẽsitate ꝯcussum ꝯseruat ⁊ iocundoꝝ armis solacij verborũ
cõtra melãcolie iacula patẽter resultãdo triũphat. Uñ dixit Cathonis auctas
Interpone tuis interdũ gaudia curꝭ. Ut possis animo quẽuis sufferre laborẽ.
Et dixit nouꝰ Catho. Gaudia sepe tuis: debes adiũgere curis. Sic sperare da
tur: tibi qꝺ fortuna minat᷑. Et Nasonis ait curialitas. Si nunꝙ cesses tende-
re mollis erit arcus. Uñ dixit Seneca. Nõ iubeo te sꝑ libꝝ insistere aut cala-
mis arare. dandũ ẽ eni interuallũ aĩo. tñ vt nõ resoluat᷑ ꝫ vt remittat᷑. De hmõi
aũt stultis ꝗ sape iubent᷑ dic̃ lex. Stultꝭ nõ ꝯsueuit succurri ꝫ errãtibꝫ. ff. de iu.
et fac. ig. l. penult. §. si quis. ⁊. C. si minor se ma. dix. si is. Item stultꝰ in culpa
sapiens fiat in pena. xxxviij. dis. Qui ea. cũ ꝯcor. et hic stultus nõ debet esse me
lioris cõditionis ꝙ̃ peritus. de ꝓben. cum ꝗs. li. vj. et Greg. moraliũ. vij. c. xxj.
de eadẽ dixit stulticia. Ecce Job sapientẽ dei stulticiam diligens: stultam mun
di sapientiã mentis despectu calcauerat. et infra. Et voluntarie stultꝰ carnalez
sapientiã nõ miratur. Hinc sapientiã sctẽ stulticie innuẽs ait. Que stulta sunt
mundi elegit deꝰ vt cõfundat sapientes. Hec ibi. Et hec sunt insipiẽtis ꝟba in
principio nr̃e collatõis ꝑposita. Ex his collige ꝙ hmõi stultus ꝗ aliqñ sape iu-
betur iniuriã facit ⁊ patit᷑: qꝛ scit ꝗd agit. ꝫ fatuꝰ amẽs ⁊ insipiẽs iniuriaꝫ nulli
facit tanꝙ puer: sed patitur. de quo le. ⁊ no. xv. q. j. Illa cauenda. His igit᷑ mo
re scolastico in publice collationis forma pro nr̃o stulto stultizando et in sue fa-
cultatis stulticie decorẽ dignis meritis graduando solẽniter publicatis ad ca-
thedre qua demũ videbit᷑ in cõtinuati fideliter laboriosi sudoris perpessi gl'iaꝫ
et honorẽ ⁊ dignã eiꝰ remuneratione collandꝰ ipsi Andree talẽ proponimꝰ que-
stionẽ. ⁊ per ipm soluendã cum ex ꝓmissis cõstare poterit vtrũ stulticia sit pctm̃
vel non. ⁊ eandẽ qõneꝫ tanꝙ cõem theologice ꝟitatꝭ ꝓfessoribꝫ duximꝰ remittẽ-
dam. Sꝫ nunc q̃rimꝰ vtꝝ expediat reipublice stulticiã exercere? Qui quidẽ do
ctorandus mox in stulticie disciplina abũdant᷑ refertus. Primo ad ꝑtẽ negati-
uam. scꝺo ad partẽ affirmatiuã arguebat. tertio posuit cuiusdã discretiõis solu
tionẽ. Et q̃ntũ de primo ꝙ oĩno nõ expediat ꝑ republica ꝙ aliq̃s stulticiam ex
erceat. Nam terre principes ꝗ pre cunctꝭ tenent᷑ ad defensionẽ reipublice. vt de
sup. ne. pre. li. vj. c. ij. xxiij. q. vij. Quicunꝗ. et dũ illi maturitate qua decet cõue
niunt: aut vnꝰ cum senatu suo. talibꝫ dicit᷑ per Grego. vt in. c. Ut pridem. xxiij.
q. viij. quecunꝗ vob̃ deo adiutore ꝑ vtilitate reipublice ꝑsuaserint milites. pru
dentes. nobiles ⁊ gloriosi: hoc facite. et Boetiꝰ de ꝯsol. j. ꝓsa. iiij. Res est beata
si regit᷑ per sapiẽtes. ⁊ ꝗ student sapientie q̃ est ꝯ̃ria stulticie. et infra. ⁊ ꝑ oppo-
situm est vituꝑanda si regit᷑ ꝑ insipiẽtes. Uñ ꝑ expꝑientiam q̃ rex est mgr̃a. de
elec. ꝙ̃ sit. li. vj. videt᷑ ꝙ in hmõi principũ tractatibꝫ aut vniuersitatũ consulati
bus omnis simulatio ⁊ omis homo cuiuscũꝗ status fuerit si stulticie macl'a vi
detur cõspersus expellit᷑ ⁊ penitꝰ reijcitur a consilijs. ⁊ nullius honoris aut di-
gnitatis inibi sibi patebit locellus. Et nõ tm̃ stultus sed q̃libꝫ stulticie species
ibidẽ exterminabit᷑ ꝑut porcus in sinagoga iudeoꝝ cõtaminat᷑ introductꝰ. ꝑut
dicit Paulꝰ: ꝙ nõ tm̃ a malo ꝫ ab om̃i specie mali sit abstinẽdũ. j. Thessa. v lt.
de vi. ⁊ ho. cle. Cum ab oĩ. cũ ꝯcor. sic etiã nõ tm̃ ludꝰ illicitus. ꝫ etiã licitus in
talibꝫ reipublice ꝯsilijs expellit᷑. Uñ dixit Celestinꝰ papa: ꝙ integꝝ ẽ ꝯsiliũ qꝺ
plurimoꝝ sentẽtijs approbat᷑. de offi. del. Prudentiã. Sꝫ ibidẽ pl'imoꝝ nõ alit᷑

nisi sapientū intelligit: vt no. ī glo. Nam q a plib9 q̄rit sapientib9 facilius inue nit. xx. di. De q̄b9. Vn̄ dicit lex p ampliores homies. i. larga expientia z sciētia fulcitos pfectissima veritas reuelat. C. de fideiuss. l. vlt. ad finē. Vn̄ videt p re publica feliciter tractanda mltū inutile stultos ↄsilijs interesse. Nihil eni z in utile ↄuertunt. de cle. nō resi. Tue. z ita p republica q̄litercūqz promouēda seu disponēda aut ptractāda videt q stulticia nō pficiat sz veniat penit9 eliminā da. Sed ad partē affirmatiuā videt talit pcedēdū. Nā pncipes sunt reipubli ce cōseruatores. vt. xcvj. di. c. si. lxiij. di. Valentinian9. in fi. xxiij. q. v. pricipes. et illis deficientib9 rēpublicā subire videm9. Nam constat q valet argumentuz ex cōi pūerbio. xvj. q. j. Legi. z plene p Hosti. d elec. Venerabilē. §. q aūt. Si militer z ab exemplis. iij. q. v. Quia suspecti. et in glo. Nā dicere solem9. Sun sus tenet gabatū. gabatū caballū. caballus virū. vir vnus totum exercitū. exer citus totū regnū. in q̄ respublica tenet pncipatū. sic pnceps vir vnus p republi ca noctes ducit insomnes. vt subiecti in omī quiete consistāt. in autē. vt iudi. si ne quo. suff. in pn. col. ij. Et dicit impator volūtarios labores appetim9 vt alijs requiē preparem9. in autē. vt diui. sub. ha. glo. Questo. in pn. coll. viij. et sic vi dem9 q pncipes rēpublicā manutenētes miris desiderioꝝ conatib9. laboriosis anxietatib9. mentē raro vl nunqꝫ ↄfuāt cōtinuis trāquilllitatib9. Et nisi put p tactū ē Interponāt suis interdū gaudia curis pre fastidio rūpat arcus. z ad cō seruāda pncipū z suoꝝ senatoꝝ corda q̄ sunt prudētie. puidentie z sapie scrinia expedit vt summa pducant cōsolatiōis remedia. Et ne rumpat reipublice pn cipalitas. ad h̄ se ptēdit oīm pmissoꝝ auctas. z ad illū finē pncipes hn̄t tubas tibicines ad reipublice gl'iam gaudēter exercitū cōuocādo z edicta publicādo. et tales tubas Moyses fec argenteas ad cōuocandū ppl'm. Nūeri. x. Et dedit pp'lo tubas ad clangēdū ↄ madianitas. Nūe. xxxj. Et de tubaꝝ festo scribit ma gister in histo. in libro nūeroꝝ circa fi. hec et similia musicalia instrumēta z in strumētoꝝ mgr̄i solēt hr̄e pncipes. de q̄. lxxxvj. dis. Donare. z in glo. j. z Host. in summa. de excess. pla. §. j. v. Morant aūt. z sic etiā stultos fictos z fatuos ac insensatos p suoꝝ aīoꝝ recreatiōe. Et in illū finē iura pmittūt oēm ludū licitū vt. ff. de alea. l. Senat9. z duob9 seqn. Vn̄ dicā9 cū Paulo. j. Coꝝ. x. Oīa mihi licent sz nō oīa expediūt. d q̄ plene. xj. q. j. Aliud. ī glo. magna. Et p hec z pno tata patet rn̄sio ad pmū argumētū z declarat scd'm. Nec nr̄a interest iuris rigorē pducere aut snīas theologoꝝ refricare. p q̄s iust9 vir saluabit. z q̄si toti9 mūdi pncipat9 flexipendit. Sz p nr̄i doctorat9 vberiori solēnitatis declaratiōe notan dum est q in nr̄e facultatis stulticie practica diuersa diuersimode vsi sunt: z in futurū dn̄o cōcedente vti oportet simulatiōe: que q̄druplex repit in scripturaꝝ discussione. Prima ē pnitiosa. z hec ē vitanda. vt pbatur. xxij. q. v. Cauete. vbi dixit Ambro. Cauete fratres mendacia: qz omnis qui amat mendaciū fili9 est dyaboli. nō solum in verbis sed etiā in falsis opibus z mēdaciū dicitur. Men daciū nanqꝫ est christianū se dicere z opa christi nō facere. religiosuz se ońdere et religiōis opa nō exercere. et hec penit9 ē abijciēda. Scd'a simulatio dr dete stabil' z praua. put hr̄. xxiij. q. j. Officij. vbi dicit Juli9 papa. officij nr̄i consi derationi nō ē op9 dissimulare ea q̄ corrigi pn̄t salua pace z sine scandalo. Als secus. iiij. dis. Deniqꝫ. Tertia est discreta z virtuosa. z hec est sequēda. vt. xxij. q. iiij. Quidam cum bonorum. Quarta est laudabilis et pia z hec imitanda. et hec simulatio fit p stulticiā ex diuersis causis: tempib9 atqꝫ locis: put pdictuz ē de Dauid vt patebit. Nā quidā simulāt stulticiā vt euitent inanē gl'iam. Vnō

legitur in vitispatrū ꝙ quidā senex pater vocatus instātissime vt sanaret filiū cuiusdā principis. ꝛ trāsiturus vidit sibi magnū pplm obuiare. Unde mox spoliatis vestibus se nudū lauabat in ripa. Quo viso reuersus est pplus: credēs ꝙ esset stultus. expost aūt perfecit simpliciť opus suū. Item quidā simulabāt stulticiam vt diuinā vindicarēt offensam: ꝓut fecit Jehu rex israel qui simulauit se velle idolū baal colere in finē vt alij cultores idoloꝝ se māifestarēt q̄s postea occidit. vt. iiij. Reg. x. Itē simulauit se stultū Dauid (ꝓut p̄dictū ē) vt euaderet man⁹ inimicoꝝ suoꝝ. Itē simulāt q̄dā stulticiā ad recreandū hūanitatꝭ naturā. et inq̄ntū hec fit sine scurrilitatis ꝛ indiscretiōis molimine videť pie toleranda. de q̄ supi⁹ plenissima ꝯcerniť in nr̄e collatōis ꝓcessu dispositiōis ꝛ informationis forma. hic vlteri⁹ breuitatis benignitate minime recitanda. His prout premittiť expeditis surrexit insipiēs in corde suo distemperat⁹ ꝑpť dilatiōis tediose ꝑmisse ꝓmotiōis ꝓtelationē. ꝛ instātissime petiuit hunc stultū stulticia sapienti p⁹ p̄ntis strictissimi q̄ȝ rigorꝭ examē cū mgr̄oꝝ nr̄oꝝ ꝛ doctoꝝ hui⁹ facultatis mature deliberatōis tractatu cū debitis interstitijs dieꝝ ꝛ tēpoꝝ. ꝑpendimus igiť ꝙ nō tm̄ hui⁹ stulticie doctoratus honorē sed etiā in q̄cunq̧ sciētiarū facultate (sine tamē pacto) si dign⁹ ē petere poterit suoꝝ graduū decorē. vt. viij. q. j. In scripturis. ℣. Ecce ego. et ratio: quia ꝑ hoc petit oportunitatē cōmunicandi qđ habet: quod laudabile est ꝛ ad caritatē ꝑtinens. In indignis aūt est pctm̄ p̄sumptiōis. ꝓut diximus de stolido. de q̄ Archiđ. xlviij. di. §. j. Et igiť decreuim⁹ hunc stultū in stulticie venerabilꝭ ꝛ supmirāde facultatꝭ legalitate liberaliť ad doctorat⁹ gdū tanq̧ bn̄ meritū iuxta tue petitiōis intentū gloriāter admittēdū: ꝛ admittim⁹ ꝑ p̄ntes declaratiōis act⁹: ac sibi hmōi doctorat⁹ munificentiā curialitate q̄ decȝ assignātes ac auctis ꝛ ꝑtātis priuilegiū tribuentes]: vt dūmodo se facultatis oportunitas obtulerit. alios stultos ꝛ stulticie doctores licentiatos ꝛ baccularios creare ꝛ facere: instituere: substituere ꝛ ordinare valeat cū debita iuris ꝛ ꝯsuetudīs solēnitate. Quo quidē exercitio melioribus iure et forma quibus debuit ꝛ potuit ꝑtinenter peracto. Insipiēs p̄dictus nomine quo supra cū instātia petiuit vt de p̄missa ꝓmotiōis solennitate eidem stulto taliter promoto publicū per litteras patentes de adepti laudabilꝭ doctoratus munimine fiat documentū. quod ꝛ liberalr duximus tanq̧ rationi congruum cum clausulis oportunis ꝓcedendū. cui⁹ quidē littere tenor sequiť ꝛ est talis.

Tenor littere doctoratus in stulticia.

Elix ecclesie Thuricensis Cantor.

f stultorum promotor. Ad infrascripta diuine ꝑmissionis gratia specialiter deputat⁹. Gloriosa q̄ ex ore altissimi produnt primogenita ante omnem creaturā mater que genuit stulticie legalitatem vt hec in toto terrarum orbe veneranda gloriosissimorū doctorum nostre facultatꝭ stultissime iocundis actibus obtineat principatum et illos dumtaxat extollat ad cathedrā hui⁹ celsitudinis quos certamē generalꝭ examinis digne ad id ꝓmouet ꝑ ꝯcurrentē stultoꝝ actuū capacitatē ꝛ excellentiā meritoꝝ. ita talr ꝓmouendi merito apud vniuersos seculi p̄ncipes ꝛ alias dominationū ꝑtātes ꝓ ipsoꝝ assistentia ad dirigendas ꝛ gubernandas respublicas vel p̄uatas pre alijs de genere fatuorum curialibus veniant singularibus priuilegijs. honoribꝫ. dignitatibus et laudibus p̄ferendi. Cum igiť p̄ns vir spectabilꝭ videlicȝ Andreas quē stulticie

ſcientia moꝛibus et geſtibus ſpecialis pꝛerogatiua ſublimauit decoꝛꝫ pꝛidie no bis fuit p̄ſentatus diligenter examinādus ⁊ appꝛobādus in ſtulticie peritia. et in hoc ſe ſubiecerit ardui et pꝛiuati examinis rigoꝛi noſtro in quo ita et taliter ſe habuit ꝙ per nos ſufficiēs ⁊ idoneus in ſtulticie taliſmodi facultate fuit pa⸗ tenter reputatus. Et igitur nos Felix auctoꝛitate qua fungimur in p̄ſentis cu rioſitatis eloquio. eundē Andream ſtultum pꝛonūciamus ⁊ declaramus ſuffi⸗ cientē ⁊ abilem ac idoneū ad habendum: tractandū ⁊ exercendū officij decoꝛeꝫ doctoꝛatus ſtulticie facultatis p̄dicte: ſibiqꝫ tanqꝫ ſufficiēti ⁊ idoneo. et h̄ pꝛo⸗ motionis digniſſime contubernio et in ipſa ſtulticie foꝛma de cetero manendi ſtandi. perſeuerādi: necnō ambulandi. ⁊ inſuꝑ legendi. docendi. interpꝛetandi ſcribendi. dictandi et ceteros huiꝰ facultatis ſufficientes doctoꝛizandi. magi⸗ ſtrandi: ac alios ſtultos faciendi. creandi: necnon eligendi et oīs alios actus publice ſtultuales exercēdi loco quolibet imperiali maieſtati ſubiecto plenam in domino p̄ſentium tenoꝛe concedimꝰ libertatem. ipſiqꝫ ſtulto taliter ſublima⸗ to doctoꝛatꝰ inſignia ſtulticie talit̄ pꝛout petijt tradidimꝰ in hac foꝛma. Nam primū ſibi contulimꝰ caputiū tunice talari firmiter conſutū. hinc pirretum ſiue dyadema fatuale aſinino coꝛio multū piloſo de capite cum auriculis patenter extenſis decoꝛiatū et nolis beneſonantibꝰ conſtipatum: annulū quoqꝫ saturni num toꝛtuoſe compactū cum oſculo calicis in manu dn̄i vini meri pleni mixti gloꝛianter duximus conferēdum. Et inſuꝑ nō tantū huiuſmodi doctoꝛatꝰ inſi gnia. ſed etiam quecūqꝫ venerabilis ſtulticie talis occaſione per ip̄m qualiter⸗ cunqꝫ nūc ⁊ in futuꝝ fuerint acquiſita auctis nr̄e firmamēto ſibi duximus libe raliter ratificanda. In quoꝛuꝫ omniū et ſinguloꝛū fidem ⁊ euidens teſtimoniū pꝛeſentes pꝛomotiōis litteras facultatis ſtulticie ſigillo duximus coꝛroboꝛan⸗ das. Datum anno iubileo die Kalen̄ Januarij in domo quā edificauit ſibi ſa⸗ pientia et miſcuit vinū et poſuit menſam dn̄i vt letificet coꝛ homīs vt a fructu frumenti vini multiplicati fideles chꝛiſti requieſcant per infinita ſecula ſeculo rum benedicti. Amen.

Finis.

Contra iniquos iudices.

Jrum celi circūiui ſola. et pꝛofun⸗
g dum abyſſi penetraui: ⁊ in fluctibꝰ maris ambulaui: ⁊ in omni ter ra ſteti. ⁊ in omī pplo ⁊ omī gente pꝛimatū habui. dixit ſapīa Ec⸗ cleſiaſtici. xxiiij. Quā cum Salomō ſuꝑ ſalutē ⁊ oēm pulcritudinē ſibi aſſiſtri⸗ cē dilexerit: venerīt ſibi oīa bōa ꝑit cū illa. Sap. vij. qđ liquido in ꝯtētiōe dua rum mliez ſuꝑuiuente filio luce clariꝰ enitebat. vt de p̄ſump. Afferte. Audiuit itaqꝫ oīs iſrl̄ iudiciū qđ iudicaſſꝫ rex: ⁊ timuerūt regem. Quid ḡ timuerūt: nun quid gladiū ferreū vniꝰ adoleſcētuli: totiꝰ iſrl̄ timuit mltitudo: nō vtiqꝫ ſꝫ gla⸗ diū ſpūs. gladiū interni acumīs. mucronē ſubtiliſſimū ſapīe dei. oēs ſapiaꝫ dei eſſe in illo ad faciendū iudiciuꝫ. iij. Re. iij. Qđ quidē iudiciū nō ē aliud niſi iu ſticia vt infra patebit clarius. ⁊ quā ſine alijs ꝟtutibꝰ videlicꝫ pꝛudentia. foꝛti⸗ tudine et temperātia nemo poterit adipiſci. naꝫ vna ſine altera pꝛobabiliter in quolibet laudari nequit. pꝛudētia em̄ ſine foꝛtitudīe tēperātia ⁊ iuſticia in ꝟſu⸗ tiā labit̄. Foꝛtitudo qꝫ ſine pꝛudētia tꝑantia ⁊ iuſticia in ꝑtinaciā deriuat̄ tēpe

rantia:etiam sine prudentia fortitudine ⁊ iusticia in desidiam ꝯuertitur. Justi-
cia vero sine prudētia: fortitudie ⁊ tꝑantia in crudelitatē deflectiꝛ. ob h̄ nempe
necesse est vt sit iusta prudētia fortis ⁊ tēperata. sit ⁊ fortitudo prudēs tēperata
et iusta. fiat deniqꝫ tꝑantia fortꝭ iusta ⁊ prudēs. existat insuꝑ iusticia tꝑata pru-
dens ⁊ fortꝭ. Quā q̇dē iusticiā si coḡuerimꝰ tanq̄ꝫ cognito vno ꝯtrarioꝝ coḡsciꝛ
et reliquū qđ ē in iusticia. vt dic̄ lex insti. de his q̇ sui vl' alie. iu. sū. §. Videamꝰ.
ff. de ac. ⁊ inscrip. l. q̇ accusare. Et dic̄ phs. ij. de celo ⁊ mūdo. Oppꝯosita iuxta se
posita magꝭ elucescūt. Vn̄ de iusticia ac merito ⁊ gl'ia diligētis eaꝫ (ꝓut ē iustꝰ
iudex) discernamꝰ vt sinceriꝰ ad eiꝰ ꝯ̄triū qđ ē iniusticia. ⁊ ad demerita ac penas
iniq̇ iudicꝭ ꝑuenire valeamꝰ. Vn̄ ad ꝓpositū nr̄m iuxta iurꝭ vtriusqꝫ dispositio
nem. Justicia ē ꝯstans ⁊ ꝑpetua volūtas: ius suū vnicuiqꝫ tribuēs. insti. de iu.
et iur. §. j. Et ꝑ hoc ꝙ dic̄ volūtas: nomīat ibi actū nō potentiā. solent enī hītꝰ
diffiniri ꝑ actꝰ. sꝫ ꝑ h̄ ꝙ dicit ꝑpetua. designat ꝙ ad rōnē iusticie requiriꝛ ꝙ hō
hēat ꝓpositū ꝑpetuo ⁊ in oībꝫ iusticiā ꝯꝑuādi. sꝫ ꝙ dic̄ ꝯstās: designat ꝙ oportꝫ
ꝙ in hmōi ꝓposito firmiꝛ ꝑseuereꝛ. ⁊ ꝑ h̄ ꝙ dicit ius suū vnicuiqꝫ tribuens: desi
gnat actū iusticie ꝑ comparationē ad ꝓpriam materiā ⁊ obiectū. Et in hac diffi
nitione sumiꝛ ius ꝓ re iusta. Si quis aūt p̄dictam diffinitionē vellet reducere
in debitā formā. dicere posset ꝯm frēm Asteñ. ꝙ iusticia ē habitꝰ ꝯm quem ali-
quis cōstanti ⁊ ꝑpetua volūtate ius suū vnicuiqꝫ tribuit. ⁊ quasi ē eadē quā po
nit phs. v. ethi. dicēs ꝙ iusticia ē hītus ꝯm quē aliq̇s dr̄ operatiuꝰ ꝯm electōeꝫ
Est em̄ actꝰ iusticie iudiciū siue iudicare. Judiciū em̄ ꝓprie noīaꝛ actus iudicꝭ
inq̄ntū ē iudex. Judex aūt diciꝛ: q̄si ius dicens. ꝯm Jsidoꝝ. Jus aūt ē obiectū
iusticie. Et iō iudiciū ꝯm p̄mā nomis īpositionē importat rectā diffinitionē iu
sti siue iuris. et ita iudiciū ꝓprie ꝑtinet ad iusticiā quā filij isrl' viderūt faciēdaꝫ
ꝑ sapiam dei exn̄tem in Salomōe: vt p̄dictuꝫ ē. Diciꝛ etiā iusticia ꝯm Jsidoꝝ
quasi iurꝭ statꝰ. de v̄. sig. Forus. Vn̄ iudex male iudicās errore vl' dolo: ⁊ ī eo ꝙ
male iudicat nō ē iudex cū nō sit ī eo iusticia. xxiij. q. ij. c. j. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō ē mīster
iusticie q̄ ē deꝰ: sꝫ iniusticie q̄ ē ipse dyabolꝰ cū pompis eiꝰ. Quare Arestoteles
ad Alexan. magnū in li. de regimie p̄ncipū. c. lv. post multa cōmēdando vene-
rabilē ⁊ gl'iosam iusticiā in rege ⁊ p̄ncipe. imo in q̇libet p̄sidente ꝯꝑuandā: dic̄
Justicia ē forma intellectꝰ quā creauit deꝰ gl'iosus. ⁊ ꝑduxit creaturā suam ad
ip̄m. ⁊ ꝑ iusticiā edificata ē terra: ⁊ cōstituti sunt reges ⁊c̄. Jtem ad cōmenda-
tionē iusticie sic inq̇t. Mundꝰ ē ortus seu viridariū: eiꝰ maceria siue sepes sunt
iudiciū ⁊ dn̄atio vallata lege. lex ē regimē q̄ rex regit. rex ē pastor q̇ defendit in
ꝓceribꝫ. proceres sunt stipēdia sustentati pecunia. pecunia ē forma q̄ colligiꝛ a
subditis. subditi aūt sunt serui q̇s subijcit iusticia. Justicia ꝟo ē qđ ꝑ se intēdiꝛ
in q̄ ē salus subditoꝝ. Hec ille. Et si paganꝰ tm̄ coluit iusticiā: q̇d faciat homo
christianꝰ et ꝑpendat q̇d dixerit omīpotēs Sap. v. Justo iudici induat ꝓ tho
race iusticiā ⁊ accipiat ꝓ galea rectū iudiciū. sumat scutū inexpugnabile eq̇ta-
tē. acuit autē dirā irā in lanceā. ⁊ pugnabit cuꝫ illo orb terraꝝ ꝯ̄ insensatos. i. er
rores iniq̇ꝝ: vt dic̄ glo. interli. Ex his igiꝛ ad merita ⁊ ad p̄mia eoꝝ q̇ instici
am colūt qui ⁊ iusti ⁊ ꝑ cōseq̄ns iusticiarij nūcupanꝛ ꝑuenire poterimꝰ Nā ꝯm
Augustinū qui cōplete ⁊ ꝑfecte habet vnā ꝟtutē cardinalē habꝫ oms̄ alias inꝛ
quas iusticia primatū tenet: vt ptꝫ ex premissis. ⁊ ita ꝑ iusticiam quam si quis
perfecte colit cōsequitur omnes alias. et per consequens vitā eternā. vt Sap.
v. Justi autē in ꝑpetuū viuēt: ⁊ apud dn̄m ē merces eoꝝ. Jtem Augꝰ. Quia iu
sticia ē opus cū fine. mortes aūt sine fine. his videlicꝫ qui nō sua receperunt in

hoc seculo: vt legit de diuite epulone. Lu. xvj. Vñ dixit pp̄ha q̄rendo. Domine quis hitabit in tabnaculo tuo in celesti hierl'm. et infra rñdet. qui opat iusticiã Et idem. Beati qui custodiũt iudiciũ ⁊ faciunt iusticiã in omi tpe. ⁊ si ppt illaz plurimas iniurias patiant. Et iõ dicit Math. v. Beati q̄ psecutionẽ patiũtur ppt iusticiã: qm̄ ipsoꝝ est reg. celoꝝ. Et pie pmeditandũ est qd legit in vita sancti Gregorij libro. ij. c. xlv. q cũ idem beatus Gregori⁹ Rome ad basilicã principis apostoloꝝ peruenisset: et clemẽtissimi imperatoris Trayani iusticiã large sumpto vocabulo quã vidue ministrauerat anteq̃ transiret ad bellũ in quo succubuit: recordatus fuisset. ⁊ ipius damnationẽ amarissime defleuisset: cum pro non renato baptismatis vnda orare nõ presumpserit: quid factum est propter rectũ iudiciũ suum quod in vita gesserat. meruit planctu beati Gregorij ab inferni cruciatib⁹ liberari. licet anima sua ab inferis nõ recesserit. Hec ibi. Vnd exaltabit deus in iudicio: et deus iustificabit ab iniusticia. Esa. v. xj. q. iij. Ve qui dicitis. Et Greg. dicit. Qui recte iudicat: premiũ remuneratiõis expectat. xj. q. iij. Qui recte. Unde ⁊ iusti iudices omes possunt clarissimi appellari. et per cõsequẽs iniusti iudices turpissimi. ar. ff. de sena. l. Femie. et Spe. de iurisdictione omniũ iudicũ §. j. v. Maximi sunt.

Cognito de iusticia

et merito colentis candẽ. nunc restat videre de sibi contrario quod est iniusticia. Et quia vnũquodq̃ vicium tanto gui⁹ est q̃ntomagis repugnat virtuti opposite. vt dicit sctũs Tho. Unde premissis sincere ppensis resultabit iniusticie effect⁹. Attamẽ clarius pcedẽdo est sciendũ fm frẽm Asteñ q duplex est iniusticia. vna illegalis apposita iusticie legali. ⁊ hec fm essentiã est viciũ speciale inq̃ntum respicit obiectum speciale scz bonũ cõmune qd contẽnit. sed quo ad actionẽ est viciũ generale. q2 p contemptũ boni cõmunis potest homo ad omia pctã deduci. sic etiã oia vicia inq̃ntũ sunt contra bonũ cõmune rõnẽ hñt iniusticie q̃si ab iusticia deriuata: sic sup dictũ ẽ de iusticia. Alio mõ dr iniusticia fm ineq̃litatẽ q̃ndã ad alteꝝ: put si hõ vult pl⁹ de bonis: vt de diuitijs ⁊ honorib⁹ ⁊ min⁹ de mal: vt de laborib⁹ et damnis. ⁊ sic hz materiã spãlem: ⁊ est viciũ spãle siue pticulare oppositũ particulari iusticie. Est aũt facere iniustũ ex genere suo pctm̃ mortale. q2 infert nocumentũ alteri qd de se repugnat caritati. Et hec omnia intelligẽda sunt de eo qui scienter facit iniusticiã. qui aũt ex ignorãtia dictat iniustã sententiã. hec ignorantia neminẽ excusat cũ possit habere copiã iurisperitoꝝ. ff. de iu. ⁊ fac. ig. l. Regula. vel si sua scientia vl' studio aut labore faciliter potuit scire. vt. C. de inge. ⁊ ma. l. iij. ff. quis or. in bo. pos. ser. §. In bonorum. l. ij. Unde talis iudex tenetur fm leges leso inq̃ntum bonũ ⁊ equũ videbit regioni iudicãtis. ff. de va. et extraor. cog. l. v. de quib⁹ infra pleni⁹ dicetur.

Restat nũc de penis

et de demerito male iudicãtis et iniqui iudicis pertractare. vnde visum est expediens fuisse vt illa terribilis et metuenda decretalis videlicet prima de re iudi. libro. vj. per verũ christi vicariuz videlicz Nicolaũ quartũ in cõcilio in Lugduneñ edita. iurisperitis notissima largiter postulet. quã nihilomin⁹ si al's nude quiuis iudex sane mentis prospexerit: timent ambe aures ei⁹. vt. j. Reg. iij. et. iiij. Reg. xxj. cõmouebunt insuper viscera sua: ⁊ erũpent lacrime saltẽ cordis: ⁊ introibit in cubiculũ mẽtis flendo vt legit de Joseph in egypto: viso fratre suo mimo Geñ. xlv. Et ita vba eiusdẽ decretal' cũ additiõe pnunciabo. Cum eterni tribunal iudicis ante qd oẽs stabimus: vbi vnusquisq̃ p se reddet rõnẽ deo. ad Ro. xiiij. et in quo vnus ⁊ idem

presidebit iudex ꝛ testꝭ. Hiere. xxix. et ꝙ illũ reum nõ habeat quẽ iniuste iudex
condẽnat. testante ꝓpha. nec dãnabit eũ cum iudicabiꝶ illi. Ps. xxxvj. et. xxiiij.
q. iij. Non ppetuũ. Unð recte ꝑ ꝓpham dꝛ Ezech. xiij. et hr̃. xj. q. iij. Plerunqꝫ.
mortificabãt animas q̃ nõ moriebanꝶ. vicȝ iniq̃ iudices ꝛ viuificabãt animas
que nõ viuebãt. et exponiꝶ ꝑ Grego. omel. xxvj. Non morientẽ mortificat q̃ iu
stum dãnat. ꝛ nõ victurũ viuificare nitiꝶ qui reũ a supplicio soluere conaꝶ. cau-
se ḡ pensande sunt ꝛ tunc ligãdi ꝛ soluẽdi ptãs ẽ exercẽda. q̃re dixit bon⁹ Josa
phat rex. ij. Paralip. xix. dum ꝯstitueret iudices in cũctꝭ ciuitatibꝫ iuda: vide-
te q̃d faciatis. nõ eni homĩs exercetis iudiciũ sȝ dñi. ꝛ quodcũqꝫ iudicaueritis
in vos redundabit. Judices ḡ eccl̃iastici prudẽter attendãt in causaꝝ ꝓcessibꝫ
vt nil vendicet odiũ. iuxta illð ꝓut iudei dixerũt ꝯ xp̄m: ꝭm legem debet mori.
sciebat enĩ Pylatus ꝙ ꝑ inuidiã tradidissent eum. Math. xxvj. vel fauor vsur
pet: ꝓut Dauid qui noluit perire Absolonẽ pro delictis suis. vt. ij. Re. xviij. et
simil̃r pylatus ad cõplacendũ iudeis barrabã seditiosuȝ dimisit. ꝛ christũ inno
centẽ tradidit morti crucis. Jbidem. seu timor exulet ꝓut iudei dixerũt de xp̄o
et si dimittim⁹ eum veniẽt Romani ꝛ tollent nr̃m locũ ꝛ gentẽ. Jbidẽ. aut ex-
pectatio premij iusticiã nõ euertat. vt de Menelao legiꝶ culpabili: qui propter
pecuniã est absolut⁹ ab antiochia ꝛ accusatores eius innocẽtes sunt ab eodem
iniq̃ morte dãnati. vt. ij. Macha. iiij. Simil̃r legitur de filijs Samuelis qui
declinauerũt post auariciã et acceperũt munera ꝛ peruerterũt iudiciũ. j. Regũ
viij. et ipsi miraculose quã nõ habuerũt iusticiã vendiderũt. Unð pro iusto iu
dice diciꝶ Esa. xxxiij. Beatus q̃ excutit man⁹ suas ab oĩ munere. xj. q. iij. Qui
recte. j. q. j. Sũt nonulli. de simo. Et si q̃stiões. Quos quidẽ quattuor modos
iudiciũ ꝑuertentes scribit Greg. xj. q. iij. Quattuor. Sed staterã gestant ĩ ma-
nibꝫ lances appendãt equo libramĩe. nec tẽdant ad dexterã vl' sinistrã sȝ via re
gia gradienꝶ. Nũeri. xxj. de q̃ statera ꝓprie dꝛ. xxiiij. q. j. nõ auferam⁹. vt in om
nibus q̃ agẽda fuerint p̃ꝭtim in concipiẽdis sentẽtijs ꝛ ferendis: pre oculis ha
beant solũ deum: ꝛ nõ album equũ quẽ quondã litigantiũ quidã corrupto iu-
dici ꝓpinauerat. Uñ dixit Josaphat p̃dictus ad iudices ꝑ eũ constitutos. sit ti
mor dñi vobiscũ. ꝛ cum diligẽtia cuncta facite. nõ eni apud dñm deum nostrũ
iniquitas: neqꝫ ꝑsonarũ acceptio: nec cupido muneruȝ. ij. Paral. xix. et illi⁹ imi
tantes exemplũ videlicȝ moysi. qui q̃relas populi tabernacl̃m ingressus ad do
minũ referebat. vt ꝭm impꝫiũ eius iudicaret. Exo. xxxij. xj. q. iij. Sũmopere. Si
quis aũt iudex ecclesiastic⁹ ordinarius: aut etiã legatus fame sue ꝓdigus. hoc
est qꝛ famã suam effudit. i. honorẽ: ꝛ infamis fact⁹ est. qꝛ ꝑ dolũ male iudicauit
C. de pe. iu. ma. iu. l. ij. qui ꝛ crudelis in iure dꝛ. vt. xij. q. j. Nolo. ꝛ ꝓut ꝓdigus
dissipat bona sua ꝛ euacuat: vt dicitur de filio prodigo Luce. xv. c. ita iniquus
iudex dissipat ꝛ euacuat famã suaȝ. i. honorẽ suũ: qꝛ infamis dicitur homo nul
lius honoris ꝭm Azo. ff. de iudi. l. si filiusfamilias. Uñ pauꝑ Henric⁹. Quem
semel horrendis macul' infamia nigrat. Ad bñ tergendũ multa laboret aqua.
Et dicit lex ꝙ maior est amissio fame q̃ȝ amissio oculorũ. C. de decu. li. x. Infa-
mis. ꝛ ꝓprij ꝑsecutor honoris q̃ grauissima est ꝑsecutio. ꝛ maxime contrariatur
caritati q̃ vult a seip̄a incipi. xxiij. q. v. si nõ licet. Sicut ꝛ maximũ crimẽ est q̃
seip̄m occidit sic̃ iudas. vt ibidẽ no. quia si ꝯ ꝯsciam nõ suaȝ qꝛ nullã habet. et
contra iusticiã q̃ȝ grauissime. imo deũ qui est ipsa vera ꝛ ꝑpetua iusticia in ḡua
men partꝭ alteri⁹ in iudicio q̃cq̃ȝ fecerit ꝑ grãm vl' ꝑ sordes. hoc est: premittiꝶ si
precio timere vl' odio iudex corrupt⁹ sit. in suã maledictionẽ eternam ab execu-

tione officiȷ̃ per annū nouerit se suspensum. ita vicȝ ꝙ tanto tempe careat offi-
cio iudicandi. ⁊ si sacerdos est: diuina nō celebret. ⁊ solennit̃ alias horas cano
nicas in eccl'ia nō inofficiet. si dyaconꝰ euāgeliū nō ꝓnunciet. si subdyaconus
epistolā legere nō p̄sumat. Et hoc ſm Nouell'. ibidē. et insup ad estimationem
litis parti quā leserat: nihilominꝰ cōdemnādus. et h̄ ita intelligas ꝓut dic̄ lex
impialis. C. de pe. iu. male iu. ꝙ ei quē leserit nō solū extimatōis dispēdiū in re
quā perdidit ꝑ iniquā sniam. ⁊ etiā litis discrimē tenet̃. i. damna passa ĩ lite pe
nitus refundat. Et iure autēticoꝝ cōdemnat̃ in triplū. si ciuilis sit cā: si crimi
nalis punit̃ in ꝯfiscatiōe ꝓprie substātie. i. ꝙ dn̄iuȝ sub q̄ est ꝯstitutꝰ recipiat oīa
bona ⁊ in exiliū mittat̃. vt in auten. vt liti. in exoꝛ. li. iu. §. Si q̄s aūt. et tenetur
ſm leges crimīe falsi. q2 falsarius est ⁊ falsitatē d2 cōmisisse. ⁊ penā deportatio-
nis. id est exiliȷ̃ ꝑpetui vl' vltimi suppliciȷ̃. i. mortꝭ. vt. ff. ad. l. coꝛ. de fal. l. j. §. q̄
iudicē. ⁊. §. vlt. et infamis ē ꝓut p̄dictū est. Vn̄ recitat nouell'. in p̄nti decreta.
valeriū. li. vj. de seueritate in vltimo exemplo dixisse: ꝙ rex persaꝝ fec̄ corruptū
iudicē excoꝛiari: ⁊ ad alioꝝ terroꝛē pellē affigi sedi tribunal'. Pena ꝟo partis. i.
illius homīs qui iudicē prece aut p̄cio induxit vt falso iudicaret: siue sit in ciui
li siue in crimiali cā amitti actionē: ⁊ de crimīe videt̃ confiteri. Nam vt dic̄ lex
Diffidentiā iuste snie spem negociȷ̃ posuit in corruptelā pecunie. vt. C. d̄ pe. iu.
ma. iu. l. j. hec autem omia locū habent in foro contentioso ⁊ iudicio publico.
Quid aūt in foro ꝯsciē restat nūc videre: ⁊ apud illū iudicē vbi iustꝰ vix sal-
uabit̃ in die illa in die calamitatꝭ ⁊ miserie. Dixit em̄ Xp̄s Luc. xviiȷ̃. Iudex q̄-
dam erat iniquꝰ in ciuitate q̄ deū nō timebat ⁊ hoīem nō verebat̃ qđ tm̄ est di
cere: ꝙ forte ꝓpt̃ suā potentiā in occulto nec in publico timuit quēpiam. ꝓut le-
gitur de Iuliano apostata in cronica tripartita li. vj. quid dicenduȝ est de illo
iudice nisi ꝙ ei salus nō est in dn̄o deo suo. quia noluit intelligere vt bene age-
ret: ⁊ continuo tres ꝑsonas offendit nec reconciliari voluit. Dicit Augꝰ. in epi
stola ad Macedonē. xiiȷ̃. q. vj. c. j. ꝙ pctm̄ non dimittit̃ nisi restituat̃ ablatum.
et ē regula iuris li. vj. et hoc est veꝝ ꝓut dicitur ibidē: nisi nō habeat vnde resti
tuat. et huic certe (vt dicit Augustinꝰ) nō possumus dicere: redde qđ abstulisti
vt aūt salus fiat ei qui habȝ vnde restituere potest: restituere tenetur: etiā si per
hoc ꝑuenire debeat ad vltimā egestatem: ⁊ nō solum sufficit restitutio ablati ꝑ
falsas et iniquas sentētias. sed requirit̃ contritio ⁊ oꝛis cōfessio: vt no. in regl'a
peccati venia. ibidem de pe. dist. j. §. Deniqȝ. ⁊. c. iȷ̃. ⁊. c. finali. cum m'ltis sibi si-
milibus. Unde quia iniquus iudex tribus personis (vt p̄mittitur) est obnoxiꝰ.
Primo deo: cuius p̄sentiā et p̄ceptum cōtemnit. Secūdo reipublice cuiꝰ maxi
me interest vt iuste iudicent filiȷ̃ hominū. ⁊ si male iudicauerint crimia nō ma-
neant impunita: ⁊ vt quieta sit ꝓuintia quā regit. vt in. c. Ut fame. de sen. exc̄.
et. l. Uulneratus. ad. l. acquil'. ⁊. l. congruit. de offi. pre. Tertio est obnoxiꝰ pro-
ximo quē offendebat ⁊ lesit ꝑ iniquā sententiā. vt hic in dicta regula et de cri.
fal. c. iȷ̃. et ita patet ꝙ ex vno delicto se iniuria quis obligat̃ pluribꝫ ⁊ diuersis
personis. vt in. l. j. ff. de iniur̃. et. c. Cum desideres. §. fi. de senten. excō. et ꝙ no.
in. c. Parrochiani. eodē titu. ⁊ si debet liberari a peccato opoꝛtȝ ꝙ omnibus sa
tisfaciat. diuersimode tamē vt patȝ ex p̄dictis. ⁊ licet vsurarius. fur. predo. ra-
ptoꝛ. et quicunqȝ alius male acquirēs teneat̃ ad illa tria. grauissimū tamen est
crimen iniqui iudicis vt iura testantur p̄allegata. hoc idem de detractoꝛibus
qui strictissime tenent̃ ad honoꝛis ablati restitutionē. ⁊ simil'r tribus ꝑsonis sa-
tisfacere tenent̃. Sed quid sequit̃ si hmōi iudex corruptus: ⁊ ille qui eū vt pre-

mittit corrupit nõ satisfecerint si possunt iuxta sacrorum canonũ et legum disposi
tiones prius allegatorũ: Sine spe venie moriũtur in peccatis suis. et tanq̃ p
sepultis in inferno nõ valebũt eis cõtritio. venia. elemosyna vel oratio. De his
aũt iniq̃s iudicibus quos oppressores nominat Hugo cardinal' in li. de exhorta
tiõe pncipũ. c. xj. sic inq̃t. Audi aũt ꝯ oppssores subiectorum nõ nos s3 salomõe3
imo dñ3 loq̃ntẽ: Qui iustificat impiũ et q̃ ꝯdẽnat innocẽtẽ vterq3 abomiabil' est
apud deũ. Et subditorum oppssores tũc se sciãt grauiori dignos snia qñ pualuerint
in his in quibus nocere voluerint. Nam tanto attrotius in futuro supplicio iniq̃
iudices ꝯdẽnãdi sunt. q̃nto hic fortius ꝯ subiectos inualuerint. Et infra. Mag'
malefaciẽtibus q̃3 mala patientibus cõdolere debemus. illi eñ praua faciẽdo in ma
lũ pficiunt. isti malũ patiendo a malo corrigunt'. atrocẽ sup eos diuinũ furore3
venturum sciãt. q̃nto mag' fuerit psecutores innocẽtũ. Et infra. Quãdo psecutõe3
patimur fide stabiles metuere nõ debemus. quia si deus p nob quis ꝯ nos: nec
vereri debemus q fortes sunt q̃ nos impugnãt. q2 fortior est q̃ nos defendit et in
finẽ retribuet dñs in hostes nr̃os vindictã et pauperum suorum miserebit'. Hec ille.
Ex his eñ congruissime põt induci sapiẽtis Cathonis autoritas q̃ dicit. Esto
forti animo cũ sis dãnatus inique. Nemo diu gaudet qui sub iudice vincit iniq̃.
Nam ipse Catho duo intendit. nam primo vult hominẽ iniq̃ dãnatũ in ꝯstan
tiam et animi fortitudinẽ inducere put iam pxime inductũ ẽ. Scdo intẽdit vi
ctorẽ prauũ ex iniq̃ snia breuẽ leticiã reportare. Et dic phs. j. celi et mũdo. Nul
lum violentũ perpetuũ. et cõmentator. xij. methaph. violentũ non est mansurũ
de ꝯse. dis. v. Quicq̃d Et dicit regl'a iur'. et sũt verba Gregorij septimi viri lau-
dabil'. et dicit Cronica Frisingeñ. qd latẽter aut p vim aut al's illicite introdu
ctũ est nulla debet stabilitate psistere. ac si diceret nõ deb3: nec de iure diuio. hu
mano aut naturali. Nam dũ christus inique fuit p falsas sentẽtias in cruce su-
spensus natura siderũ cõmouebat'. Vñ inq̃t Dyonisius. Deum nature pati aut
mundi machinã destrui. Visum est sepe insup q qui p corruptos iudices vice
runt. in hac vita plectunt'. aut mala et improuisa morte moriunt'. Vñ pat3 de re
ge Achab qui p falsum testimoniũ ex suggestiõe Jezabel eripuit vineã naboth
vnde ipsi regi dictũ ẽ. occidisti et possedisti. et seq̃t' in h' loco in q̃ linxerũt canes
sanguinẽ naboth. lambent quoq3 sanguinẽ tuũ. carnes vero Jesabel comedent
iij. Re. xxj. de pe. di. iij. Achab. aut alijs inopinatis mal' perirent. vt3 de Amon
qui voluit iudeos coram rege assuero opprimere et dãnare qui tande3 iusto dei
iudicio a rege dãnatus est. vt pat3 Hester. viij. et in pylato qui vinculatus in car
cere turpissima morte. q2 seipm interemit vitã finiuit. Et summarie reuoluẽdo
in vitas sctõrum codices. nõ inuenimus aliqd genus hominũ plus a demonibus ar
reptum q̃3 potestates iniquorum iudicũ. Nunc sequit' in textu. Sciturus q si su-
spensione durante dãnabil'r se ingerit diuis. irregularitatis laqueo se inuoluet
fm canonicas sanctiões. a quo nisi p summũ pontificem poterit liberari. Et sic
malũ additũ malo facit ipm mag' malũ. Ar. in auten. mlto mag' de sacrosanc.
ec. Et dicit phs. iij. topicorum. q tale additũ tali facit ipm mag' tale. put dic ps.
Jniquitas sup iniq̃tatẽ etc. Vñ est regula q solus papa dispensat sup irregula
ritatẽ in his et in alijs casibus contractã. vt notat spe. de legato. §. nũc ostẽdendũ
vero. xxxj. Solus papa. Jtem sequit' in textu. saluis alijs ꝯstitutionibus q̃ iudicibus
maleiudicantibus ingerũt et infligunt. de quibus supius sufficienter est dictu3. et hec
verba notabil'r sunt annotãda q papa vult q pene aliunde p sacros canones et
leges simil'r in malo iudice locũ habeant pter execrabilẽ sui criminis enormita

tem. Unde ꝓprie sequitur. Dignū est eñ vt qui in tot presumit offendere pena
multiplici castiget᷑. vicꝫ hic ⁊ in alio seculo dum dicit lamētabil'r anxiā do dam
natus inique. ach miser crutior tantū bonum esse ereptuꝫ de faucibꝫ meis. xiij.
q. j. §. Quibꝫ aūt. et ꝯueniēter sequit᷑ ꝑut dicit Hiero. ad Rusticum narboneñ.
xciij. di. Dyaconi sunt. Ipse nosti q̄ visibil'r in h̄ mūdo ius inuadit alienū accu
satur a pauꝑe dānat᷑ a iudice. ita in eccl'ia dei cū quisqꝫ stipēdia perdit clamat
ad dñm. exaudit᷑ a christo. nō differt᷑ vltionis sentētia si nō sedant᷑ vniuersa. id
est restituunt᷑: ſm Archidya. Hec ibi. Et igit᷑ tal'r tam miserabil'r lesus. subiun
git inferēs. Dñe saluū me fac qm̄ alieni insurrexer̄t aduersum me ⁊ fortes q̄sie
runt aiam meā: ⁊ nō ꝓposuerūt deum añ ꝯspcm̄ suuꝫ. Ps. liij. Quid sequit᷑ ſm
Berñ. Ueniet q̄ male iudicata reiudicabit. illicite iurata refutabit. q̄ fac̄ iudi-
cium iniuriam patientibꝫ apud quem plus valebūt pura corda q̄ꝫ astuta ver-
ba: ⁊ ꝯscia bona q̄ꝫ marsupia plena. et dicet Iustꝰ iudex terribil' atqꝫ fortis. dele
antur de libro viuentiū ⁊ cū iustꝭ ñ scribant᷑. ps. lxviij. ⁊ vltra. Ue eis q̄ recesse-
runt a me. vastabunt᷑ qꝛ p̄uaricati sunt. Osee. vij. de pe. di. iiij. Ue eis. Itē scri
bitur. Ue eis qꝛ dixerūt ꝙ necꝫ est bonū ⁊ qḋ bonū est necꝫ. xiij. q. iiij. Quisq̄s.
Item ve ipsis qꝛ dixerūt bonuꝫ malū ⁊ malū bonū: ponētes tenebras lucē ⁊ lu
cē tenebras. Esa. v. xi. q. iij. ve qui dicitꝭ. et Hiero. suꝑ epl'a Pauli ad philemo
nem. Si quis dixerit iustū iniustū ⁊ iniustū iustum: abominabil' est vterqꝫ apḋ
deum. simil'r q̄ sctm̄ dic̄ nō sctm̄: rursum nō sctm̄ asserit sctm̄: abominabilis est.
xj. q. iij. Si q̄s dixerit. vnde Paulꝰ dixit ad iniquū iudicē qui precepit astanti
bus vt os eius ꝑcuteret᷑ videlicꝫ dicens. Percutiet te deus paries dealbate. et
tu sedens iudicas ſm legem: ⁊ contra legē iubes me percuti. Act. xxiij. et. xxiij
q. j. Paratus. vñ Greg. suꝑ Ezech. ome. ix. c. vlt. Ue in scp̄tura sacra sepiꝰ de
eterno luctu q̄ꝫ pñti solet intelligi. vnde scriptuꝫ ē. Ue impio i malū. retributio
eñ manuū eius fiet ei. Et beatꝰ Job legit᷑ dixisse. Si impiꝰ fuero: ve mihi ē. si
autē iustꝰ nō leuabo caput securꝰ afflictione ⁊ miseria. et Greg. ibideꝫ mora. ix.
c. xxx. Impiꝰ nancꝫ ve habet. iustus miseriā. quia eterna dānatio reprobum se-
quitur. ⁊ electus quisqꝫ doloribꝫ transitorie aduersitatis expiat᷑. impius caput
leuat. sed elatus euadere ve qḋ sequit᷑ nō valet ⁊c̄. Unde dixit veritas. Ue vo
bis q̄ ridetis qꝛ flebitis. Et merito cum ip̄e iudex iniquꝰ in hac vita fuerit odi
bilis deo ⁊ hominibꝫ. Nam vt dic̄ laureatꝰ poeta de remedijs vtriusqꝫ fortune
li. ij. c. lxvj. Iniq̄ iudice nullū venenosiꝰ est aial. a serpente se lesos dolēt quidē
homines: nō conq̄rūtur. facit serpens qḋ suū erat q̄ꝫuis nō qḋ placitum patien
ti. iniquꝰ aūt iudex facit qḋ est spiritꝰ nequissimi. Hec ille. Unde proprie iudi
ces iniq̄ sunt hi ꝑ quibꝫ xp̄s noluit orare amarissime mortꝭ sue temꝑe dū dixit:
Pater dimitte eis: nō eñ sciunt q̄d faciūt. Lu. xxij. et sic non orauit ꝑ scribis et
phariseis: nec ꝑ legū peritis ⁊ iniq̄s iudicibꝫ. nam hi sunt ⁊ fuer̄t q̄ sciuerūt q̄d
fecerunt. qḋ erat iniquū. sed orauit ꝑ illis simplicibꝫ spiculatoribꝫ et militibus
ip̄m crucifigentibꝫ qui ad mādatū potentatꝰ ꝑitoꝝ fecerūt qḋ operati fuerunt.
Unde ꝯñter ad ꝓpositum redeundo. Ipse christus a peritis crucifixus. i. man-
dato peritoꝝ cruciatus: dum iudicabit seculū ꝑ ignē dicet demonibꝫ. In igneꝫ
ꝓijcies eos: in miserijs nō subsistēt. pluet suꝑ eos laqueos ignis: sulphur spūs
ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ. i. tormenti ipsoꝝ. quoniā iustus dñs iusticias dilexit.
equitatē vidit vultꝰ eius. Psal. xj. O q̄ꝫ male ſm Berñ. tunc omnes iudices lo
cuti sunt vident᷑ vt cōfundātur. ⁊ nō vident ne cōsolent᷑ a quo vel a q̄bꝫ vident᷑
et ab omnibꝫ vident᷑ et vt pre mltitudine intuentiū fiat confusio mlta. hec ille.

Unde Isido. de summo bo. libro. iij. c. lv. de prauis iudicibus sic inquit. Nemi nē stultorum vel improborum oportz iudicē esse. nam stultus per ignauiā ignorat iusticiam. improbus autē per odium vel cupiditatē corrumpit ipsam quam iudicat veritatem. Grauius lacerant a prauis iudicibus paupes quam a crudelissimis hostibus. nullus enim predo tam cupidus in alienis quam iudex iniquus in suis. latrones in accessis faucibus aut latebrosis latentes in insidias ponūt. isti palam rapacitatis malicia seuiūt. hostes in alienorum sanguinē tm̄ intendūt. iudices mali quasi crudelissimi carnifices confratrū et ciuiū oppressione sua subiectorum vitā extinguūt. Et infra. Sepe iudices mali cupiditatis causa aut differūt aut peruertunt iudicia: nec finiūt certa partiū negocia quousque marsupia eorum qui causant exhauriant. Hec ille. Et vltra si videre volueris copiose de iniquorum iudicum conditionibus: hoc caplm plene ruminabis cum pluribus statim sequētibus. Hanc igitur continuationis collationē ego Felix cantor Thuricensis decretorum doctor studij Bononien inutilis. quia grauatus terribiliter per prelatū meum succubui. et similiter aliam collationē que intitulatur, de consolatiōe inique suppressorum anxiatus compilaui. ad interiorē suspsius et cuiuslibet nostrum cognitionē vt sciamus omnes quod dignū sit vt quis puniatur in eo in quo deliquit. et qui iusticie que deus est offendit serenitatē: omniū reus iusto iudicio dei hic iudicetur: et in secula seculorum per ignem Amen.

Finis.

Dyalogus de consolatiōe iniq̄ supp̄ssorum

Anxiatus. Anxiatus est in me spūs meus: in me turbatū est cor meum. quia persecutus est inimicus animam: humiliauit in terra vitam meā. Psalm. cxlij. Et nunc omnipotens deus israel anima in angustijs et spiritus anxius clamat ad te: audi domine et miserere: quia deus es misericors et miserere mei. Baruch. iij. caplo.

a

Sapientia. Vidi calumnias que sub sole gerūtur: et lacrimas innocentū et consolatorē nemi nem: nec posse resistere eorum violentie cunctorū auxilio destitutos: et laudaui magis mortuos quam viuentes. Eccliastes. iiij. Et igitur clama ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam. Esaie. lviij. quia scis quod dixit propheta: quod qui clamauerunt ad dominū cum tribularentur de necessitatibus eorum liberauit eos. ps. cvj

Anxiatus Aspiciens a longe: ecce video dei potentiam venientē: et nebulam totam terram tegentē: et quasi stella matutina in medio nebule: et quasi luna plena in diebus suis lucet: et quasi sol refulgēs. Eccliastici. l. c. Et aiebam inferendo: Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens. pulcra vt luna. electa vt sol. Canticorum. vj. in vestitu deaurato circūdata varietate. in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus. Psalm. xliiij.

Sapientia. Ego ex ore altissimi prodiui primogeita ante omnē creaturā. ego in altissimis habito: et thronus meus in columna nubis. Ecclesiastici. xxiiij.

Anxiatus. Laudet te alienum et nō os tuum: extraneus et nō labia tua. Prouerb. xxvij. Et dixit sapientis autoritas. Ne te collaudes: nec te culpaueris ipse.

Sapientia. In deo laudabimur tota die:⁊ in nomīe suo ꝯfitebimur. in seculū. Ps. xliij. et simil'r veteꝝ phoꝝ: laudabilis gre
coꝝ cetus:ymaginē nr̄am in omniū temploꝝ forib⁹ ī forma regine venerabilis
depingi facientes. sibiq₃ solēnit' ⁊ palā ascribentes .ac si dicerem⁹ vsus nos ge-
nuit peperit memoria sophiam nos vocant greci:latini sapientiā. In cui⁹ testi
moniū maior int' orietales eccl'ia pr̄iarchal' Constātinopolitana nomī nr̄o cō-
cernit' ritu suo ꝑ magnū Constātinū laudabil'r fundata :et vsq₃ mō venerabil'r

Anxiatus. Scio ꝙ illa vincit maliciā. attingit ḡ a fine (cōseruata. vsq₃ ad finē fortiter ⁊ disponit oīa suauiter. Sap. viij. Et
dixit ꝓpha. Quaz magnificata st' oꝑa tua dn̄e:oīa ī sapīa fecisti. ⁊ iō impleta est
terra possessiōe tua Ps. ciij. Sȝ q̄d h̄ ad p̄ntis mee :nūc anxietatis ꝯsolatōez.

Sapīa. Consolationē. **Anxiat⁹** Ita consolationem. **Sapīa.** Scis olim gloriosuȝ vi
rum ⁊ omī laude dignissimū: vicȝ Boetiū cognomīe manliū. auiciū torquatū.
seuerinū. ordinariū. patriciū. consulē romanū:per Theodorici crudelis tyrāni
regisq₃ Gothoꝝ de verona vulgarit' nūcupati Romā ꝓtunc regētis seueritatē
contritū ⁊ hūiliatū:imo ab amenissimoꝝ vicȝ vxoris. liberoꝝ. cognatoꝝ q̄ȝ si-
militer ⁊ hūane recreatōis felicitate. ⁊ florentiū predioꝝ ml'tiplici refertū posses
sione innocēter ꝓscriptū ⁊ relegatū: ⁊ durissimis apud feroces longobardoꝝ ȝ
ciues vrbis Papieñ carcerib⁹ mācipatū:ꝑ illustrissime regine sororis quoq₃ no
stre vicȝ philosophie serenitatē:sincerissima cōsolatōis allocutōe refocillatum
ꝓut ipse narrat ꝓmo de ꝯso. ꝓsa. ij. post ml'ta: cū ipsi⁹ phie pietas final'r lumīa
sua mortaliū reꝝ nube caligantia tergens .oculosq₃ suos fletib⁹ vndantes ꝯtra
cta in rugā veste siccauit:

Anxiatus Et vnde talis ipsi videlicȝ philosophie venerabili ꝓueniebat autoritatis potentat⁹
aut artis intellectualis tam fauorabilis hūane compassionis miseratus.

sapientia. Ars (vt dicit lex) imitatur naturā inq̄ntū p̄t. vt. ff. de adop. l. Adoptio. Naturā aūt phie declarat Isido. li. ethi. ij. c. iij.
dicens ip̄am fore reꝝ humanaꝝ diuinarūq₃ cognitionē:cum studio bn̄ viuendi
cōiunctā. vnde diuinit⁹ ⁊ humanit⁹ nouit hui⁹ viri dignāter anxietatē:⁊ tanq̄₃
filio lacte suo vicȝ florenti studio nutrito: q̄si suffocatiōis excidij ꝑiclitato p̄sti-
tit consolatiōis p̄sidium. Sic ꝑ nos si crediderꝭ saluus eris. ⁊ si rimata ponde
ras que quondā redolenti scrutinio ruminaueras: ab omī merorꝭ intricatione
penitus extricaueris.

Anxiat⁹ Et vnde tibi tante sublimitas diue maiestatis

sapīa. Nonne salomōis de
nobis prodit auctas veritatis dicēs. omniū potentior est sapiētia: ⁊ aufert sup-
presso potentiā aduersus eos qui eū deꝑmebāt. ⁊ mendaces ōn̄dit q̇ maculaue
runt illū. Sap. xi. Et iteꝝ dicit in ꝑsona nr̄a Ego habito in cōsilio ⁊ eruditis
intersum cogitatiōib⁹. arrogantiā ⁊ suꝑbiā ⁊ viā prauā ⁊ os bilingue detestor
meū est ꝯsiliū ⁊ equitas. mea ē prudētia. mea ē fortitudo. per me ꝓncipes impe
rant et potentes decernunt iusticiā. ego diligentes me diligo. Prouerb. viij.

Anxiat⁹ Et ego cū ꝓpheta. Iniq̄s odio habui: ⁊ legē tuā dilexi. cōcupi uit anima mea desiderare iustificatōes tuas in oī tꝑe. quia in
crepasti suꝑbos: maledicti q̇ declināt a mādatis tuis. aufer a me obprobrium ⁊
contēptū: ne cōpellar vt seruus ꝑ sn̄iam iniq̄ grauat⁹. ⁊ qui appellare non pōt
triste auxiliū implorare. vt dicit lex. serui. ff. de ap.

sapīa Ecce nos petiuim⁹ illius exēplo qui docet petere vt accipiat' Math. vij. Non-

ne optat dare qui diligenter precipit petere: beneficia ingerit qui patenter hor tamenta promittit: cupit largiri qui a se desiderat postulari. et igitur nostre magnificentie dona tam largiter oblata: in anxietatis tue calumnia nequaquam debent refutari.

Anxiatus Et vnde tibi prouenit tanta caritatis abundantia taliter edic vt origo talismodi bonitatis perpendatur clarissima.

Sapientia. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritũsanctum qui datus est nobis. ad Rom. v. Fructus enĩ spiritus est caritas. gaudiũ. patientia &c. ad Gal. v. per quam cogitur alter alterius onera portare. ad Gal. vj. Unde naturaliter scdm prophetã faciem⁹ misericordiã z iudicium omnibus iniuriam patientibus. Unde Aug⁹. in libro de libero arbitrio de nobis locutus est. Non aliam videlicet putes esse sapientiã nisi veritatẽ qua cernit et tenetur summũ bonum nullo enĩ loco est z nusquam deest: foris admonet. intus docet. cernentes in se omnes in melius cõmutat. a nullo interius immutat. nullus de illa iudicat. null⁹ sine illa bene iudicat.

anxiatus Et hoc vnde scire potero q tue sororis illustrissime (prout asseris) philosophie consolationis tante fungaris officio me cum tam mansuete sollicitudinis solamie benigniter confortãdo vt anxietatis mee nubeculas orientes ex alto reuoluas tam breuis momenti diluculo.

Sapĩa Nonne pater vn⁹ et virtutũ dominus nos simul ex vtero ante luciferum genuit: et vna mater videlicet eternitas nos parturiuit: Hinc caritas auia nostra nos cõcorditer vbere lactauit. z fortitudo neptis nostra nos sedulo pauit. Hinc temperantia proneptis nostra nos potauit. et iusticia consobrina nr̃a nos sp amauit. Item prudentia amica nostra nos refouit: z fides cognata nostra nos cõseruauit. z spes affinis nostra nos nunquam dereliquit. natura quoque fidelis pedissequa nos rigauit. et scientia tutrix nostra iugiter incrementũ dedit. Ecce q eximie cognationis et agnationis vinculo multiplex virtutũ genus philosophiã nobis sororem naturaliter z artificialiter vinculo dilectionis in paritate potestatis: z cũ similitudine auctoritat' et idẽptitate nobilitatis. z conformitate generositatis perpetuo constrinxit. nec dissolui poterit nisi nouerca nostra. videlicet virtutũ omnium inimica cũ filijs filiabus nepotib⁹ z neptib⁹ suis nos irritationis intricatione discerpere presumpserit.

Anxiat⁹ Et que est illa tam execrabilis nouerca que tot virtutũ dilaniare posset cõcathenamẽta:

sapĩa Ipsa principib⁹ incola. prelatis domestica. nobilibus mansionaria ciuibus cõuicanea. ruralib⁹ terrigena. z nomine proprio dicitur negligentia. qui omni doctrine z discipline et eruditioni patenter videt inuidiosa: insup et dolo plena. delicti soror et mater filioꝝ et filiarum pessimarũ. videlicet accidie. pusillanimitatis. desidie. remissionis. pigritie: similiter z omissiõis tristicie. lassitudinis. ignauie. timoris. ocij. tremoris. tedij. soporis. miserie. desperationis. somnolẽtie. tribulationis. incurie. toporis. incõstantie quoque teporis. et presertim illius teporis de quo dicit Johãnes in Apocalipsi. c. iij. Scio opera tua quia neque frigid⁹ neque calidus es: vtinã frigidus esses aut calidus. sed quia tepid⁹ es nec frigidus nec calid⁹ incipiã te euomere ex ore meo. Ac si diceret. In statu desperationis es. de quo clarius per Grego. in pastorali. ca. lviij. circa finẽ. Et summarie hec nostra nouerca tam nature malignãtis discernitur q sibi p genus humanũ non parcit. z insup q sibi sacrarum legum et canonũ presidia denegant. et hec de elec. c. vlt. z in glo. vlt. plenius probantur. et

igitur hũt tepoꝛem ꝓpter matrẽ videlicet negligentiã nostram nouercam ꝓsecu
tus fuit sanctus Bernard⁹ in quodã sermone dum dixit. In tepido breuis vel
rara compũctio. animalis cogitatio. bruta conuersatio. cui⁹ obedientia sine de
uotione sermo sine circũspectione. oratio sine cordis intentiõe. lectio sine edifi
catione. quos deniq₃ vt videmus vix pudor cohibet. vix gehẽne metus inhibet
vix frenat ratio. vix disciplina cohercet. Et idem in alio sermõe. Non eñ spiri
tus ꝛ caro ignis et tepiditas in vno domicilio commorãtur. ꝑsertim cũ tepidi-
(tas ipsi dño soleat vomitũ prouocare.

anxiat⁹ Hanc igiur nouer-
cam cũ sua cognatiõe nolum⁹ regnare super nos. Luc. xix. quãtũ
in nobis est: licet fortassis prout infra dicet ꝓpter presumptas in spe veritatez et
mansuetudinẽ deduxerit me mirabiliter dextera ꝑsidentis. Sed edic nam cre
debam scientie et sapiẽtie conditiõis vnius ypostasis fore et similis substantie

Sapientia et tu fecisti supra discretiõis differentiã diffinitione.
Et bene. Nam paulus inter nos. j. Corinth. xij. posuit in
tellectus discretionẽ. et glo. ibidẽ vtriusq₃ descriptionẽ. vnde nos dicit fore in
contemplatiõe eternorum vbi est nisi deus cuius solius ĩmutabilis est natura
scientiã vero in actio-
ne temporaliũ.

anxiatus Nunc scio te vere consolatricẽ et
sincerissime: sed quando consola-
beris
me:

sapĩa Nunc tẽpus ecce acceptabile, dic q̃so tue
recenter anxietatis mensurã si volueris.

anxiat⁹ Vo
lo.

Sapĩa Mun-
dare.

Anxiatus. Nunc mundabor a delicto maximo
tanti vulneris infixi: sautiatiq₃ liuo-
re pessimo: tam vehemẽti sono: necnõ tam paulisper ꝓlationis oraculo: nec suf
ficiunt verba vbi opus est facto. nam putruerũt ꝛ corrupte sunt cicatrices mee
a facie insipientie mee. et he requirũt mirifici medicaminis suffumigationem.
et igitur viuifica me ſm verbũ tuum ne pereã potentioris impietate. quia spes
que differt affligit aĩam. Prouer. xiij. sapientis aucte. et nõ tradas me calũnian-
tibꝰ me. suscipe ſuũ tuũ in bonũ: vt nõ calũnient me supbi.

Sapĩa. Et quis peccauit tu vl' parẽtes tui ꝙ tanta cruciaris amẽtia:

Anxiatus Fortassis eadẽ insipiẽtia mea. vt dicã cũ Boecio ꝑnotato
mestitie cathenis ꝯstricto. li. j. de ꝯso. metro. ij. Heu q̃₃ ꝑci
piti mersa ꝓfundo mens ebet. et ꝓpria luce relicta tẽdit in externas ire tenebras
terrenis quotiens flatibus acta crescit in ĩmensum noxia cura. Hec ille. Ecce
virũ tante phĩe donis illustratũ. tristitie flagellis ꝯsternatũ. Vñ q̇dã perit⁹ cle
ricus rebꝰ suis sibi ꝯ iusticiã depdat⁹ ait: vt de prudẽte stolidus fiat sine mente.
Recipe rẽ carã violẽter itaq₃ suã. vñ Ecci. xiiij. Felix est ille q̇ nõ habuit animi
sui tristitiã. ĩmo felicissim⁹. qꝛ xp̃s dixit. Tristis ẽ aĩa mea vsq₃ ad mortẽ. Math
(xxvj. c.

sapiẽtia Nõne dic iuris autoritas: ꝙ quis sua cupa sentit si-
bi ꝛ nõ alteri d₃ imputari. Et dic sapiẽtis curialitas. Qd merito
pateris: ferre patienter memẽto. Cũq₃ reus tibi sis: ip̃m te iudice damna.

Anxiat⁹ Fateor inq₃: sed culpa sepe ꝓpter bonã fidẽ attenuat: vt legit de
Trayano qui ꝓsequẽdo fideles se credebat obsequiũ ꝑstare deo
et humanũ fuisset errare. sed post cognitũ errorem dyabolicu₃ fuit perseuerare.
et sic ꝑseuerantia nimiũ
cõfisus fui in homie.

sapĩa. Cum tibi ꝓponas: animalia cũcta timere.
Vnũ precipio hominẽ plus esse timendũ.

anxiat⁹ vt dic Cathonis iudiciũ. Vnde patiẽtiã habe: et liuorẽ tue nob
(anxietatis edicas.
Sub potẽti mãu patior oppssiõis ãgustias.

Sapientia Et ꝙ potentioribꝫ pares esse non poterant languēdo lamentabant̄ imꝑatores. vt. ff. de alie. iu. mu. cā fac. l. etiā. in ꝑn. nec leges nec canōes (vt ait q̄dā sapiēs ibidē in glosa) contra potētiores patienti patiēter vł impatiēter nec faciūt reuerentiā nec impingūt honoris colores. Vñ si imꝑator vim patit̄ a fortiore nō mirū ⁊ fortius minimꝰ a potēte q̄d igitur desiderant tui dic queso merorꝫ angores?

Anxiatus Non rebar fore potentiorē honoris sui aut hōestatis ꝓprie ꝓsecutorez.

Sapia Omnis hō mēdax: solus deꝰ verax. nō est bonꝰ vsq3 ad vnū. vnde videas vbi repias legalitatis nitorē. ⁊ cui tribuas fidei ⁊ spei: caritatis et iusticie decorez.

anxiatꝰ Species decepit me.

sapia Nec certus fuisti: nec certior esse voluisti. ⁊ ꝑ ꝯñs teipsuz decepisti. ⁊ igit̄ tibi non alijs hactenꝰ imputare debuisti. nam hec fuit primi parentis excusatio quē mulier ⁊ ꝯñter serpēs callide circūuenit. ⁊ dñs decepto ꝯ nostri iuris dispositionē improperauit et deceptū cū posteritatis sue parentela perpetuo relegatū in hac valle lacrimarꝫ vel etiā deceptorē condemnauit.

Anxiatꝰ Quid autē faciam: cū ꝯsolatricē te mox vltro volenter exhibueris. sed nūc afflicto mihi maius afflictionis vulnꝰ infligere conaris. ⁊ cōsolatiōis bñficium largiter exhibere ꝓmissum dispendiose ꝓrogare videris?

sapia Multiloquax sermōe et tardus es exꝑssione: necdū edixisti cuias sit: aut quis te percusserit nondum ꝓtulisti?

anxiatus Dicam ꝓtinꝰ. nam fuit magistratꝰ vice dei suꝑ caput meum collocatus: imo mea ꝓpria spontanea q3 voluntate ꝑfectus. sed colorato quadā curialitatis inq̄namēto: in suū ꝓmotorē: nō subtilit̄ ne ius offenderet qd̄ subtilitatē ꝓhibz: s3 patēter ī exꝑimēto sensibilr̄ q3 machinatꝰ.

sapia. Et erat ipse solus qui tam ingratāter cōtra te parauit arcū ⁊ tetendit illum.

Anxiatus Nō: sed placabilem fecit sibi virum videlic3 vtriusq3 nostrꝫ principē et placabat eum cū ceteris opinatibꝫ: ꝓut placare solemꝰ potentiorē. ⁊ extunc ceteri multiplicati sunt suꝑ capillos capitis mei: ⁊ cor meū dereliq̄t me. i. consiliū ꝓpriu3: cū nemo in causa ꝓpria bonū ꝓferat arbitriū. et timor ⁊ tremor venerunt suꝑ me ⁊ contexerūt me tenebre: ⁊ obtusum pectus habentē. animū et cor insipidū facere. et ferebar q̄si ꝯcussiōis crimine.

sapia Hostem semꝑ emit: qui furem de cruce redemit.

anxiatus. Hec regula sepe fallit: et fallacie inherēdo fallacia regule me decepit. Et monstruosum videt̄ in natura ꝙ eadē res contrarios effectus ꝓducit ꝯtra iuris traditionē. vt le. ⁊ no. l vij. di. c. Si quis. ꝓut dicimꝰ eandē rē generare nō posse silr̄ obligationē ⁊ solutōez. s3 hic in ꝓposito videt̄ ꝙ eximiū caritatis opꝰ generat crudelr̄ odij corrosionem.

sapientia Ingratitudo simonie mater ⁊ vsurā peperit: ⁊ nil noui lamētatiōis tue querela ꝓducit. Audi phos asserentes per Antiparistasim tales casus ꝓuenientes. ⁊ rebus materialibꝫ contrarios effectus inducentes. nam dū lapis ⁊ ferrū frigidissime nature simr̄ ꝯiūgunt̄ quātumcūq3 simul manēt. nihilominꝰ frigescunt. sed dū simr̄ violēter collidunt̄ calidissime ignis scintille ꝓducunt̄. et sic ꝑ febricitantis intensissimū frigus calores inducūt̄ sic in ꝓposito. dum caritas hūana modū excessit. quia frēm de fluminis impetu aut crucis patibulo seu q̄libet mortis ꝑiculo liberauit. hoc gratissimū pietatis opus ingr̄titudinis acerbissime violēter obꝓbriū quod dicit̄ antiparistasis inducere sepe consueuit. ꝓut in veritate q̄ deus ꝓximis diebus experienter ꝑ libe

inique suppressor.

ratos a patibulo. similiter ⁊ de alio grandi periculo vidi cū ingratitudinis vi-
cio remetientes in scandalo. Scis igitur Boetiū sepedictū nostre sororis phi-
losophie pedissequū pre ceteris preclarissimū: fauentis fortune promissionibꝫ
suffocatū nunq̄ȝ improperasse: quia mores ipsius nō ignorabat: sciens ipsam
preuignā negligētie: ⁊ ea lege qua ascenderat ꝯsolatꝰ ꝑ eandē descēdebat. ⁊ infi
ma summis et sūma infimis cōpēsare gaudebat. vt in. ij. de cōsolatiōe prosa. ij.
sagacissime declarat: an ne serpenti leso per hominē videt̄ imputandū: si iuxta
nature sue leges homini faucibꝫ venenosis insultāter duxerit insidiandū. verū
tamen homo qui hūana lege diuinarꝫ quoq̄ȝ regularū traditione constringitur
si falsum cōmittit. ⁊ quē dn̄s rectum fecit nō rectū iudiciū ꝓtulit. hic ꝯ nature
legem ⁊ recte rōnis tramitē turpiter delinquit. Vn̄ fert̄ de quodā patrono qui
molosum repit rusticanū in sue domꝰ promptuario. qui dum sanguinis massa ꝫ
tota l'r esuriēs deuorarat: benigniter abegit. ⁊ nō ip̄m sed familiā que sua negli
gentia ꝯ rei familiarꝫ normas hostijs serādis nō ꝓuidit acriter increpauit.

Anxiatꝰ Et vere ille fuit genitor meus qui talis benignitatis beneficiū
peregit: ⁊ nisi aliud verbis: signis vl' ꝓdigijs ꝓducas me deso
latum cōsolationis q̄ȝ spei reconciliatiōe destitutū penitus nūc aut in futurꝫ ꝓ
fundius cōculcare nō formidas ad instar amicorꝫ Job. c. xvj. quibꝫ demū dixit
fastiditus cōsolatores onerosi om̄es vos: nunq̄d habebūt finē verba ventosa.
Vn̄ ſm Greg. mor. xiij. c. ij. Ventosa enī verba sunt q̄ inflationi temꝑali potiꝰ
q̄ȝ rectitudini seruiūt. sepe aūt mali etiā bona dicunt. sed q̄r bn̄ nō dicūt vētosa
(verba ꝓferunt.

Sap̄ia Scito q̄m nostre ꝯsolationis apparatꝰ in al-
tissimis interne radicati supstitiose ventositatis insultus nō reci-
piunt sed om̄ia suauit' disponūt. Vn̄ ad nostre iam p̄sumpte ꝯsolationis inser
tiones. nota ꝙ sunt casus fortune dissimiles. ⁊ sunt hominū conditiōes mirifi-
ce dispares. ⁊ his q̄ operant̄ magna in mīmis: minima ponderare nō postponūt.
in magnis. q̄s es tu q̄ tm̄ lamētaris ⁊ intricas q̄relis: dic nomīa. dic cognomīa
quibus cōmuni-
ter vocitaris.

Anxiatꝰ Nomine vocor
proprio Felix.

Sap̄ia Felix qui po-
tuit mūdi vi-
tare ruinas. Jllos felices describit antiq̄tas q̄bꝫ ex alieno p̄stat̄ cautele ꝑiculi
q̄ȝ securitas. Status nanq̄ȝ sequētes formant̄ ex p̄ncipio p̄cedenti. ⁊ sicut cera
imp̄ssionē recipit ex sigillo. sic hūane vite format̄ moralitas ab exemplo. Unde
Felix quē faciunt aliena pericula cautū. Cautū ꝓ̄o te nec aliena ꝑicula nec ꝓ-
pria fecerūt. ⁊ insuꝑ fortune fatalisq̄ȝ ꝓspere ꝓmissa penitus te derelinq̄runt: et
Felix nomen ⁊ eius numen ⁊ omen exnūc in te nō ꝑfecerunt. Si autē alterius
agnominis vl' cognomis designatiōe fruaris: edic: an vtinā vt fati vel fortune
(possis arripere signaculū.

Anxiatꝰ Sū agnoīatꝰ cātor i ecc̄ia Thu-
riceñ ⁊ cognomīatꝰ Hēmerlin cognominatiōe cōmuniori.

Sapientia Intelligimꝰ ꝙ sis et quid sit cantor. sed fortassis ꝑ Anti-
phrasim. nā antiphrasis ſmo signat ꝯria dicto. ⁊ h̄ ꝑ tue
raucedinē vocis liquet in sono. Sed de cognomine tuo dic an sit grecum. lati
nū vl' barbaricū. an res
correspondeat edicto.

anxiatꝰ De primo taliter respondeo. Laboraui
clamās: rauce facte sunt voces mee. Ps̄
lxviij. sed exnūc intelligas de mei cognomis significatōe. vn̄ scis q̄d est malleꝰ.

Sap̄ia. Scimus quia per ip̄m mal-
libile cuditur ⁊ incus.

anxiatꝰ Scis insuper ꝓut
dicit Jsid. ethimo-
logiarꝫ libro. j. ꝙ deriuatiua noīa ab alijs deriuant̄: prout a monte mōtanus.

Sapientia Scimus. **Anxiatus.** Sic ſm eundez diminutiua noīa ꝑ diminutionē ſignificatiōis ab aliȷs deſcēdunt, vt a mōte mōticellꝰ. a dn̄o domicellꝰ. ⁊ talr̄ ſm grāmaticos deriuariꝰ ſuerīt. **Sapientia.** Scimus. **anxiatus** Sic a malleo deriuatur malleolꝰ id eſt paruꝰ malleus: et ꝓprij cognomīs mei verus ſic datur intellectus.
Sapientia. O frater: nihil fit ſine cauſa: dicit philoſophus. **Anxiatus** Verū dicis. et igitur tam diligenter requiris de natura ⁊ ſignificatiōe cognomīs vt ex eo fortaſſis aliquid interpreteris. et hoc notabiliter faciūt leges ⁊ canones. vt patet. xij q. j. Clericus qui. xvj. q. j. cum concor. **ſapientia.** Audi ſic exemplo ſincerꝰ informaberis. conſtat modernis ꝙ quondā
in ſummi pontificꝫ videlʒ Martini pape q̇nti curia videlicet Romana duo floruerunt viri quaſi portente monſtruoſe ſe pre ceteris inter germanice nationis
ſuppoſita glorioſe preeminētia. nam vnus eiuſdē ſummi pontificis fuerat prothonotarꝰ: meritis ſuis preſtātiſſimus. alter quoqꝫ pontificis predicti curie ꝓcurator: cōtentioſe famoſiſſimꝰ. Nā p̄mꝰ cognomīe dicebat̄ ligua nr̄a Zwerg.
alter aūt cognominabat̄ Helling. et cuiuſlibet hūilis a ꝓgenitoribꝫ ſtirpis erat radicatus. vnde quidā ſagax Romanꝰ videns illaꝝ perſonarū ſtatꝰ tam excellentis curioſitatis ⁊ pompe ⁊ magnanimitatis apparatus putans eoſdem fore de generoſi ſtēmatis culmine. necnō inclite nobilitatis origine. et queſiuit igit̄ mirifice poſt ꝓpria (q̄ al's fuerūt notiſſima) ſuaꝝ cognoīationū ſignificata. qꝛ lingua germāica ſibi mīme fuerat nota. ⁊ rn̄ſum accepit ꝙ p̄mꝰ dicebat̄ zwerg. id eſt gnanꝰ. ⁊ alter belling. i. obulus. ⁊ ꝙ hic verus eſſʒ ſuaꝝ cognoīationū intellectus. vnde Romanꝰ p̄dictus cachinno vocē mirabilit̄ exaltans: ſubridēdo ſuos ꝓpalauit admiratōis affectꝰ. et ſi gnanꝰ inq̇t gigas ⁊ obulꝰ extūc groſſus. i. aureꝰ fuiſſʒ cog̊minatꝰ. q̇s tandē intrepide ꝯſiſteret an̄ faciē furoris tāti potētatus: ac ſi diceret: nullꝰ. Vn̄ reuertamur ad ꝓpoſitū. ſi fuiſſes malleꝰ ⁊ nō malleolus. patenter nomine et re cognoīatus. fortaſſis cudēdo ⁊ recudēdo. vt Herculis claua feciſſes mallabilē ⁊ ducibilē ferri pectoris duriciā in tuo ꝑſecutore tibi ꝓut putas crudelr̄ ferocē. ⁊ ſtetiſſes incuruatꝰ an̄ borealis ⁊ aq̇lonis ⁊ turbinis ventoꝝ importunitatē. Sed quia malleolus fuiſti tanq̄ exilioris potentie maſſam in cōſpectu te patenter oſtendiſti. Vn̄d quidā curioſus notabiliter inquit. Durum durū contra durum: dixit malleꝰ ad incum. Notate verba: ſignate myſteria. Nam malleus dixit ad incū. qꝛ pariū fuerūt rebellionis ⁊ temeritatis indurate cōditionū. ⁊ vnꝰ reuerēter nō deferebat ad alteꝝ cum fuerint ſimilium quaſi nature diſpoſitōis facultatum. ſed ſi malleolus exilioris forme minoris quoqꝫ potentie ad magnā ferri ſeu calibis maſſam talia ꝓtuliſſet: tanq̄ mus ad leonis ferocitatē proſiliendo nihil profeciſſet. De talibus quidez malleo ſimilit̄ ⁊ inco loquit̄ ſacra ſcriptura. Et p̄mo Hiere. l. dū dicit. vox belli in terra ⁊ contritio magna quoniā cōfractus eſt ⁊ cōtritus malleꝰ vniuerſe terre.
Et Job. xl. Cor eius indurabit̄ quaſi lapis: ⁊ ſtringent velut malleator incus.
Et ibidem iteꝝ dicit Job. denotando Leuiathā vel quēlibet iniquū ꝑſecutorē.
Et quaſi ſtipulā eſtimabit malleū. ſuꝑ quo b̄. dic̄ Greg. moraliū. xxxiiij. c. ix. circa fi. per malleū celeſtꝫ pondꝰ ꝑcuſſiōis exp̄mit̄. ⁊ ſequit̄. ⁊ quid eſt em̄ ꝙ iſte Leuiathan malleū deſpicit. qꝛ ad iuſte ire ſe pondera velut contra leuiſſimos terrores parat. Hec ille. Et ſequit̄ in textu de eodem Leuiathan vel iniquo ꝑcuſ

fore et deridebit vibrantē hastam. ac si diceret ex pmissis quia nō timet pondere percussionis et humane videlicet malleo Jabel vxor Habel percussit clauū ad tympora capitis Syzare et defixit cerebrum eius super terram qui defecit et mortuus est. Judicū. iiij. Et igitur prout pmittitur: si malleus et nō malleolus fuisses. forsitan ab ictibus persecutorum te potenter defendisses.

Anxiatus. Vere pronūc fundamētaliter progrederis gloriose moneris et cognosceris quod diuo imo diuino clemēter agnitionis munere muniris. Ad propositū igitur prīssime rem gestam cognoscere iubere habet secretorum suorū persecutor meus contra me ruris peritū virū videlicet pro ut nominatur ac re et nomīe demōstratur. rusticellū id est paruū. modicū. exilem. rusticū: sibi conthoralē notabiliter monoculū. et si talis vt patet ex pmissis magnus re similiter et nomīe foret psonatus rusticus et binis luminibus esset ad imaginem dei creati redimitus crudeliter seuerius fortassis tanquam p gigantē fuissem persecutus. Nam vt infra tractabitur: hūc nota quē natura notauit (dicit phus) et cuius mysterij sit monoculus: videbitur ibidem dū exponitur quis et qualis fuerit quidam quondā Nicolaus. et si psecutoris nomen: cognomē et agnomen et agnomīe agnoueris. quis dubitat quin largiter per omnes modos interpteris et de supprimētis et grauantis et opprimētis humilitatē meam dispositōe penitus me certificare coneris.

Sapientia. Quis egrotantis nouit medele ministeriū nisi grauātis intellexerit liuoris et materie peccantis fundamentū et conditiōem morborum: sic ad instar quia pnunc nō tui corporis sed animi languētis pcepimus cruciatum: cuius nos doctrix medicine simus et magistra et experienter curabimus anxietatis: necnō doloris interne radicitus incitamentū. et quod in prosperis et aduersis semp vnius sis animi dabimus autorum et cronicorum morborum curamentū.

Anxiatus Tu largiter pmittis sicut faciunt parabolarij qui dicuntur medici seu empirici: multa spondentes. pauca perficientes. Unde quidam ad psens oua cras pullis sunt meliora. et si pmissa nō impleueris quisnā promissoris pmissor. et promissoris fideiussor erit in nostris terrarū habitaculis? et si fallax inueniris: quia in altissimis habitas et in colūna nubis (vt premisisti) vbi demū vt obses in obstagio aut vadis obligatiōe comprehenderis.

Sapientia Loquere viriliter et psistas confidenter scientiarū possessoribus et facultatis nostre pfessoribus. et erunt de soluēdo ad vltimū quadrantē et nostris parebūt firmiter sponsionibus et cirographū reperies apud Salomonē qui nos sororē vocauit. vt patet. c. vij. in suis sapiētialibus.

Anxiatus Credam tibi. licet fidem tantā non inuenerim in israel et cum alijs terre possessoribus in Bethel.

sapientia Dic igitur palam quis te pcussit: nec loquaris in enigmate: alioquin te fallacem opinionis nostre libertas apud amicā nostram videlicet simplicitatē que non quærit angulū patenter accusabit.

anxiatus Sum cōtentus. Nam veritas de terra orta est. et iusticia tibi cognata de celo pspexit. et vidit afflictionē meā mihi p quendā cognomīe Nithart potentioris prout pmittitur suffragio munitū miserabiliter impensam. et ingratitudinis vicio cōuolutum vt redderet p bono pcise contrariū.

sapientia. Habet ne proprij nominis appellatiōem.

Anxiatus Utique sic. sumptā a senatus apostolorum collegio. et ipse secundum Isidorum ethi. vj. c. ix. donatus dicitur in hebreo. et similiter appellatus Leui ex tribu qua idē apostolus a quo est deno

minatus fuit ortus. In latino autẽ sermone idem ex ope publicanꝰ nomẽ acce-
pit. quia ex publicanis fuit electus: ⁊ in apostolatus dignitatem translatus.

Sapientia. Nunc loquamur de predicto cognomẽto. ⁊ cum non sint
loquele neqꝫ sermones quorũ non audiãtur voces eorum
id est singnificatiões eorum. ⁊ tamẽ hec dictio Nithart nõ sit barbaricum: gre
cum aut hebraycũ vl' latinũ. dic queso purũ ipsiꝰ vocabuli pertinẽter interpre
(tando significatiuũ.

Anxiatus. Ecce tu cognouisti omnia no-
uissima et antiqua. nõne apud te est fons vite et cognitio
totius humane: imo supcelestis consideratiõis intelligentie: et qui creauit te ⁊
vniuersa per mũdum requieuit in tabernaculo tuo. et fueras cum eo cuncta cõ
ponens. ⁊ cum spiritus domini repleuerat orbem terrarũ. tu scientiã habebas
vocis et varijs linguis loquebaris cum apostolis: imo in linguarũ diuisiõe tur
ris babel. tu signãter officium habebas distributiõis: et diffusa est gratia in la-
bijs tuis: Cur igit' queris: cum cuncta anteqꝫ fierent incunctãter cognoueris:

Sapientia. Non propter nostrã sed ꝓpter nostrorum clientulorũ in
terra viuentiũ salutem. dic vt videamꝰ voluntatẽ tuam
et vtrũ noueris an merito vl' immerito hec pateris ⁊ sciueris te passum vl' pas-
surum tantã prout lamentaris ignominie pressuram. Nam hactenꝰ pleriqꝫ mo
ribus meruerũt viatores (prout infra dicetur) vite p̃sentis et future iacturam.

Anxiatus Sum contentus. Unde noueris quia Nithart est cogno
men eius: ⁊ compositũ a duobus integris ⁊ incorruptis. sed
corrupte designatiões et vi sue prolationis ex hoc ydeomate indeclinabilibus
per om̃s casus preter in ablatiuo: quem declinauit in me ⁊ dilatauit contra na
turam legis grãmatice in vtriusqꝫ numeri prolatione. et insup in gradibus vi-
delicet positiui et cõparatiui ⁊ suplatiui cõmutatiõe. si autem in alijs casibus
fuisset declinabilis et hũanitatis mãsuete cordialiter flexibilis. tantũ fortassis
animi cordis ⁊ corporis meoꝝ collisionẽ non intulisset interne tam induratus
(et immalleabilis.

sapientia. Et si nos que cuncta scibilia noui-
mus clare sciamꝰ quis sit huius nomĩs Nithart verus in-
terpretatiõis intellectus. et tamen cũ sit diuersarũ terre linguarũ incolis ad q̃s
presentes peruenire poterint vsus. dic ipsum cõmuniori descriptiõis designa-
tione translatum: vt nobis pa-
teat et ceteris per vniuersum.

Anxiatꝰ. Ad huius questionis extrica-
tionẽ. nota certorũ verboꝝ di
scretionẽ. Nam differũt nominis interpretatio ⁊ nomĩs significatio vt de biga.
c. Nuper. cum cõcor. Unde certior et propior est nominis significatio q̃ꝫ nois
interpretatio. et arguimus a nomĩs interp̃tatione: ⁊ potius a nomĩs significa
tione. xvj. q. j. Si cupis. et arguimꝰ ex vi verbi vel vocabuli. vt. xxx. q. j. in p̃n.
et arguimꝰ ab ordine verboꝝ. de elec. Fundamenta. li. vj. §. Prouide. et argui-
mus ex ethimologia vocabuli. vt de despon. impub. Puberes. Item a nomĩs
ratione: vt de preben. Cum ſm. His igitur p̃suppositis pensandum videtur de
requisitis. Nam nithart dictio composita ꝓut p̃mittit' ex duob' integris ⁊ in-
corruptis: videlicet substãtiuo ⁊ adiectiuo. ⁊ significant odiũ durũ ex vi et pro-
prij verbi significatiõe describendũ. ⁊ iuxta grãmaticalis discipline leges in ge
neris fortassis antiqui ⁊ numeri et p̃sone cõueniunt paritates. et ait Alexãder
Simpliciũ norma: formabis cõpositiua. Ac si diceret. q̃ hoc cõplexũ Nithart
formetur norma suorum simplicium: videlicꝫ nominũ singulorũ: ex
quibus cõponit': vt videlicet Nyt et hart. id est odium ⁊ durum.

Sapi-

inique supp̄ssoꝝ

entia Odium durum. **Anxiatus** Ita odiũ durum. **sapientia** Odium

Hec di-
ctio sepe propter adiunctũ sibi verbũ ad pium transfert significatũ. Nam dixit
sapientis autoritas Eccs. iij. Est tempus dilectionis ⁊ tempus odij. temp⁹ bel-
li ⁊ temp⁹ pacis ⁊c. Et propheta dixit psal. cxxxviij. Perfecto odio oderã illos.
Et iniquos odio habuit: et legem dñi dilexit. Sic in hoc loco adiectiuũ sibi
cõnexum trahit ⁊ artat substantiuũ ad impietatis significatũ. Sic econtra di
xit idem propheta p salmo. xxiiij. et odio iniquo oderunt me. prout lex dicit de
dolo malo. vt no. Joh. mo. in. c. Si ciuitas. de sen. excõ. libro. vi. Unde odi-
um durum hoc in loco qualitercũq; fuerit reflexũ vtraq; dictio cõiunctim et di
uisim terribilẽ semꝑ habebit intellectũ. Nam de primo dicit Origenes in ome.
in dñica. iiij. post octauas penthecost. Odium est ira inueterata quasi que ve-
tustate ipsa tantũ robur acceperit. et ita est comparatio ire ad odium sicut fe-
stuce ad trabem que interdũ videt in oculo corrigentis. Unde Prouerb. xxvj.
Qui operit odiũ fraudulẽter reuelabit malicia eius in concilio. De secũdo pre-
tactum est supra dum diximus: Durum durũ contra durum: dixit malleus ad
incum. Unde put p̄notauim⁹. Si malleus fuisses contra durũ: fortassis profe-
cisses. vnde Salomon Prouerb. xv. Sermo durus suscitat furorẽ. id est irã.
Et ira odium generat: dicit Cathonis autoritas. Et iterũ Salomõ Ecci. iij.
Cor durũ male habebit in nouissimo die. dum dixit Jacob ad filios suos: vide
licz Symeonẽ et Leui fratres vasa iniquitatis bellantia in furore suo occide-
runt virũ. maledict⁹ furor ipsoꝝ: quia pertinax ⁊ indignatio eoꝝ q̃ dura. Geñ.
xlix. et qualitercũq; fuerit prolatũ odium durũ execrabile ⁊ semꝑ immiserabile
in se continet p̄dicatum. Sed dic rogo cognouisti ne virũ hui⁹ nomis qui sue
significatiõis aut interp̄tationis contrariũ gesserit moribus apparatum?

Anxiatus Huius nomis videlicz Nithart aut cognomis vidi: audiui
quoq; viros plures re ⁊ nomie. id est voce ⁊ significatõe aut
morũ continuatiõe raro vel nunq; discrepantes. inter quos legimus de quodã
Nithart in orientali marchia que nũc dicit Austria aut minor pannonia de no
bili parentela: qui rusticoꝝ oim ibidez sibi letaliter infestorũ insautiabilis pse-
cutor fuerat mirãde crudelitatis. sed coram principib⁹ et cunctis generosis sue
persecutõis causa fuit ornata rationabilib⁹ motiuis. ⁊ ꝙ edax ⁊ odax osor fue-
rit contra rusticos: hoc odiũ patenter multũ habuit coloris. et igitur in diebus
illis quẽ rustici viuentẽ comprimere nõ potuerunt. sepultũ pronunc cõculcare
minaciter in ciuitate wyenneñ non erubescunt.

Sapientia O felix vult legis auctas vt se nõ artet cui manet libertas
Et dixit Seneca. Qui felicitatez suam in aliena potestate posuit sollicitus est
et incer-
tus sui.

Anxiatus Si sciuissem abscõdissem me for-
sitan ab eo: eo ꝙ nud⁹ essem.

Sapia Et qualiter
eras nudus.

Anxiatus. Quia nec potentie nec etiã mu-
nimine eram vestitus.

sapia Et igitur tibi multiplices occurrebãt tribulationis insultus. Nam de p̄mo di
xit quidã sapiens. Stude ꝙ sis potens aut potentib⁹ adherere. de quib⁹ ꝓprie
loquit Gregori⁹ moraliũ. xij. c. iij. sic inquiens. Quib⁹ tamẽ videlicet potentib⁹
nec hoc solũ sufficit vt ipsi superbiant nisi et hi qui eis cõiuncti sunt de eorum
piguedine etiaz ipsi glorient. Nam sunt nõnulli q̃ patronis maioribus adiun
cti superbiũt. ⁊ de eoꝝ potentia contra inopes extollũtur. Et infra. Quia quis-

quis potenti iniquo adheret, ipse quoqꝫ de eius potentia velut ex pinguedine.
rerum timet. De secundo dixit frater noster Salomon Prouerbiorum.iij.cap̄.
Redemptio anime viri diuitie sue. Et ibidem.c.xix. Diuitie addūt amicos plu
rimos. a paupere autē et hos quos habuit separ̄. Sed quia in neutra partiuꝫ
fertilitatis parebant suffragia. ⁊ igitur defecit in salutari tuo anima tua. et
presertim dum odium durum iuxta sue nature leges patenter ere potentia
quoqꝫ stipatū: naturalis quoqꝫ seueritatis ingentia fulcitum vt te cōꝑhende
ret: vehemēter te fuit persecutū ⁊ nō erat qui adiuuaret. vnde quasi si voluerat

Anxiatus Utiqꝫ sic dn̄a virtu- (potestate largiter vtebaẜ tyrānica.
tum illustrissima quia oēs inimici mei cū eo aduersum me
cogitabant mala mihi: verbum iniquum mandauerūt aduersum me dicentes.
In cordibus suis. deus reliquit eum. persequimi et comprehendite eum: quia
nō est qui liberet eum

Sapientia Nunc perpende sincerius que supra
de manibus nostris. quasi euangelizādo sollerter prophe
tizauimus: dum cor contritū nōdum tamē humiliatū in te sincere perspexim**ꝰ**.
propter perplexitatū diuersarum concussus. ecce serpente lacessitus vl̓ fortuna
nō improperet prout p̄misimꝰ. nam nature cuiuslibet effectus sua protulit offi-
cia. ⁊ si odiū duꝝ īcreata corrosiōis exasperauerat īpulsiua. nō aliud natura ẜr
ꝑduxit nisi sua.

āxiatꝰ Sunt hec autē noua?

sap̄ia Utiqꝫ sunt vetera īmo vetustissima.

anxiatꝰ Dic rogito qualiter ⁊ quomō in vim finem ⁊ euentū vt in me verius patientie
virtus recipiat incrementū.

Sapientia. Ecce ea tempestatẜ tran- quillitate qua regnabat Octauianus augustus similiter
floruit ille rhetorici candoris monarcha videlicet Tullius qui in libro suo fa-
cultatis eiusdē veteri secundo famose notauit in effectu ꝙ ex natura rerum no-
mina: et nomina de rebus: persone quoqꝫ de nomnibꝰ: ⁊ nomīa de personis se-
pissime pertinēter ⁊ proprie produxerunt elogia: prout tu proxime supra ab in-
terpretationibꝫ: a significationibꝫ: a vocabulo: ex verborū ordine notato ⁊ ex no
minū ethimologia posuisti patenter argumenta. Unde Justinianꝰ imperator
sequens patrem Justinū imperatoreꝫ et sequentia nomīa rebus esse constituit.
vt insti. de dona. §. Est et aliud. ⁊ etiam ꝙ res sequūtur nomina patuit. naꝫ hic
Justinianus ad instar patris Justini iusticie cultor fuit iustissimus: et cordin
time iura quasi mortua resuscitauit radicitus.

Anxiatus Edic ꝑ alia exemploꝝ paradigma que hactenꝰ fuere mul-
tum instructiua. et etiam ꝑ eadē ꝓprie formanẜ argumenta. vt in.c. Cum eterni
de re iudi. libro. vj. et ne vt parafrestes inter- ꝑtationis designatōe fruaris sinistra.

sapientia Nōne Juli- us Octauia
ni ꝑdicti ꝑdecessor cesar (quoniā de vtero matris cesus) perpetim fuit denomi-
natus. Scis insuꝑ dum Esau natꝰ esset: et totus in more pellis hispidus hoc
nomen ꝓpterea fuit adeptus. ꝓtinus alter egrediens plantam fratris tenebat
manu. ⁊ idcirco Jacob est appellatꝰ Geneẜ. xxv. et hi et sibi similes ꝑ sue ꝓpa-
gationis exordiū: et meritis ⁊ gestis exigentibꝫ conquisiuere sui nominis elo-
quiū. Jacob enim supplantator: et esau hispidus interꝑtantur.

anxiatꝰ Contentor de his q̇ nomina gestis acquisiuere. Dic precor qui
post nomina primordialiter adepta peregerūt gesta nominibꝫ cōgruentia.

sapientia Ecce Jh̄s ẜm Isid. Hebrayce: grece Sother. latine salu
taris siue saluator interꝑtaẜ. ꝑ eo ꝙ cūctis salutifer venit.

Jta notat Archidya.in.c.Decet.de immu.ec.Jtem iacob iamdictus iuxta sui
nomis conditionē ꝓprie decepit frēm vicꝫ Esau:qui ait.Juste vocatū est nomē
eius Jacob.supplātauit enī me en altera vice:primogēita mea ante tulit:⁊ nūc
secundo surripuit benedictionē meam Genesis.xxvij.Hic autem Jacob duo-
decim habuit filios.Primus dicebaꝛ Ruben.qui videns sibi:vel visionis fili-
us.seu videns in medio.aut videns per mediū.iuxta Hiero.interp̄tatur.Hic
visus per patrē Jacob videlicet ꝓphetam.qualis erat futurus et ipse vidit ne-
quitiam suā quam cōmiserat in concubinā patris sui:et per penitētiam reco-
gnouit eam.et ideo pater moriturus post multa dixit.tu principiū doloris mei
Geneꝭ.xlix.Joseph autem filius Jacob augmentū interp̄tatur.cui pater mori
turus testando dixerat.Filius accrescens ⁊ decorus aspectu ⁊c̄.Deus patrꝭ tui
erit adiutor tuus:et omnipotēs benedicet tibi benedictiōibus celi desuper ⁊c̄.
vt augmentatiōis omniū bonorum multiplicatio ſm nominis interpretationē
impleretur.Sic consequēter singula duodecim filioꝝ Jacob nomina iuxta su
as videnꝭ interp̄tationes in vitas modificata.Sic dauid manu fortis vt pate
bat.aut desiderabilis quia vultu decorus et Salomon filius eius pacificus
quia plene pacem habuit in diebus suis sunt patenter interp̄tati.Et sic de plu
ribus infinitis veterꝭ testamēti nominibꝫ ſm Hieronimū rebus personisqꝫ pro
prie correspondentibꝫ.sic Senecam dicimus ꝓprie denominatū.quia seipsum
consequēter necauit.Noui autē testamēti nomina plura vide ꝑ magistꝝ Petꝝ
lombardū in de vitis sanctoꝝ ꝓprie ad nostrū propositū interp̄tata.Et Jsido.
ethimo.vij.c.ix.singuloꝝ apostoloꝝ.⁊ ibidem.vj.vij.⁊.viij.caplis singuloruꝫ
patrum.patriarcharū.prophetarū.regum.principū ⁊ aliorum virorum notabi
lium veteris testamēti interp̄tationes ꝓprie ad nostrū ꝓpositum mltiplíciter fa-
cientes posuit per extensum.Et quia prout idem Jsidorꝰ dicit vbi supra ꝙ Pe
trus dicitur a petra:et nō petra a petro nomen sortitus est.Unde quidam asse
runt omnes tali nomine designatos ad modū petre fore plus ceteris ceruicibꝫ
duriores:et ad omnis mā̄suetudinis humanitatē fore minus flexibiles.Unde
quondā magistratus ciuitatis Ertfordenꝭ in Thuringia ordinauit ⁊ statuit(ꝓ
ut his diebꝫ ibidē seruatur)vt in ipsorū senatus seu cōsulatus collegio.qđ mul
tum notabile pre ceteris consilijs germanie Petrus nomine locuꝫ nequaqꝫ de
beret habere.Sic quidā dicunt de Nicolao.quia p̄mus huiꝰ nominis errone
us heretice prauitatꝭ insecutor.De quo dixit Johānes Apocalip̄.ij.Sed hoc
habes bonū quia odisti facta Nicolaitarū:que ⁊ ego odi.⁊ hi nicolaite a dicto
Nicolao sunt nomiati.de quo dicit Jsido.viij.ethimo.c.v.et.xxiiij.q.vl.Qui
vxorem suā dimisit ꝓpter pulcritudinē ipsius:vt qui vellet ea vteretur.Jteꝫ vo
luit vt cōiuges inuicē dum quis de suo vel sua fastidiū gerebat cōmutarentur
sed si quid felicitatis huic nomini remā̄sit.sanctus Nicolaus episcopꝰ exhau-
riendo radicitus quoqꝫ spoliando id ad superos deduxit.Unde quidaꝫ.Po-
suimus metra:ꝑ te priꝰ nunqꝫ audita.Petrus nicolaus flauus totaliter equꝰ.
Effectus suos nō possunt facere claros.Alius tamē est bonus et naturaꝇ color
equi:qui dicíꝭ rauus qui est inter flauū et ceruseum.ꝟ.Nigrum cū flauo mixtū
rauum vocitamꝰ.Talis sepe lupo color accidit atqꝫ moloso.Sed flauus color
est inter ceruseū ⁊ album quasi giluus.et quilibet color equi cū eo nascitur pre-
ter album purū qui raro vꝇ nunqꝫ nasci videtur.sed ex temporis ꝓductione de
griseo transferꝭ.Et vt vltra de proprijs nomibꝫ conueniēter insistamꝰ.sunt qui
putant ꝙ femelle certa nominis appellatiōe cōmuniter designate que vel raro

vel nunq̄ castitatis ꝯstanter flore chorusc̄at demptis que tenerrimis in annis vita functe defecerant. Unde Alexander grāmaticus. Barbara greca gen⁹ re tinent quod habere solebant. Que sunt mobilia per se fiūt manifesta. Que qui dam metra per sagacem ad nostrū ꝓpositum deducuntur planissima.

Anxiatus. Dic aliqua de premissis nobis exempla.

Sapientia Factū est ꝙ quidā pau per scolaris qui mendicare erubuit: sed pro pane conquirēdo fame compulsus ante fores cuiusdā diuitis in quadā ciuitate cantauit. et dum diues pauperem inspiceret ꝙ vno naturalit' oculo careret. ait Cuias es tu: Qui dixit. Bremeñ. de saxonia. et vltra: quod est tibi nomen diues quesiuit. et hic Nicolaus vocor respondit. At diues: tu tres inquit ineuitabiles humanitatis habes defectus. quorum si vnū de quolibet seorsum tantū sustineres. meus ad tibi largiendum fastidiret affectus. Primus cuʒ sis naturaliter monoculus. et dicit philosoph⁹ Cum nota quē natura notauit. Secundo cum sis de ciuitate Bremeñ que so la pre ceteris impios generare consueuit: prout de Maguntia ab antiq̄ nequā dicimus. et de Sicilia quam tyrannorū nutricem predicam⁹ et indicia mala de Romanis ⁊ Switensibus sepe propalamus. Nam leges notant loca natio nis. et ꝙ gentes sepe sequūtur terre cōditiones generatiōis. vt. ff. de edi. edic. l. ꝙ si velit. Et tertio diues dixit ad pauperē: quia Nicolaus vocaris. qđ fatum fertur male ꝓdictionis. Uade cū pace. qr de larib⁹ nr̄is nihil reportabis.

anxiatus. Nonne nicola⁹ de lyra cum Petro de candia ⁊ plurib⁹ aliis horū nominū designatis per mundi climata fuit insignis sa cre theologie monarcha:

Sapientia O felix: et hec intentio mea est. Nam si hic et alij alio fuissent nomie appellati extitissent nimirū electiōis vasa pre cunctis mundi doctorib⁹ meritis potenter exaltata. sed ad altius scandendū non sinebat interpretationis aut designatio nis nominū natura. Et igitur nicolaum p̄sentem summū pontificem videlicet quintū quidā autumant ad instar aliorum finaliter suo dirigendum presagio. et non caret mysterio ne infructuosa sit nomis appellatio. et quippe post Petꝝ piscatorē apud om̄es et singulos apostolice sedis pontifices non fuit execrabi lior auri et argenti q̄ꝫ apud modernū Nicolaum ac subtilior frequēs doloseq̄ rapacitatis exactio.

anxiatus Et vtrū ne regule tales p̄notate de nominib⁹: cognomib⁹ ⁊ agnominib⁹ patiant̄ exceptiōis in sultus:

Sapientia Utiq̄ sic. et frequenter in penis. nam Fre dericus imperator secūdus natione Sueuus: iuxta sui vulgaris ideomatis designatiōem dicebat̄ pace diues. sed continuo cōtrarios tranquillitati ꝓducebat effectus. Nam pacis persecutor suis fuit diebus. Un de nicolaus papa terti⁹ in. c. Fundamēta. de elec. libro sexto. §. Itaq̄ ip̄m suis demeritis exigentib⁹ colubrū tortuosum se constituentē potestatem sancte ma tris hostem crudeliter ecclesie que ipsum ex vtero generauit notāter descripsit. Et Innocentius papa quart⁹ ip̄m et coadiutores ⁊ fautores ipsius excōmuni cauit. vt patꝫ in extrauagāti: que incipit Cum in fredericū. Item papa Boni facius octau⁹ quasi bona faciens cōgruenter interpretari poterat. de quo de meritis suis exigentib⁹ legitur ꝙ papatū intrauit vt vulpes. regnauit vt leo: moriebatur vt canis. Sicut etiam interpretat̄ Bonifacius non⁹. ipse tamen pre ceteris suis successorib⁹ symoniace prauitatis cultores patenter exaltabat. et insuper tempore suo Rome multū contrarie rerū dispositionis imago: iuxta

inique suppssor

suorum nominū designatiōes degebat. Nam erat nomine quidā Curre cursor antiquus qui currere nō poterat. et quidā domin⁹ iustus pauper aduocatus per summū pontificem deputat⁹ qui iusticie iuuamia nulli ministrabat. et quidam magister bonus litterarū apostolicar scriptor qui latenter bullas falsificabat: ⁊ cantor ecclie sancti Petri qui vocis asperitate totum chorū perturbabat et ibidem carceria sancta quam despectissimarū incolatus personarū frequent contaminabat. Unde quidā Curtizanus recenter versus sup hoc dictabat videlicet. Curre iuste bonus cantor carceria sancta. Sunt p antiphrasim hec nomina quinqz vocata. Sicut etiam dicit grāmaticus. Lucus ⁊ officiū parca libicinaqz bellū. Hec p antiphrasim ⁊c. Nam sunt alterius significatōis q̄ verba sue deriuationis. Et ecce geomanticos in his mirabilr curiosos qui ex propriorū nominū videlicet hominū siue locorum: et p̄sertim litterarū aut elementorum qui conscribūtur figuris et earum qualitatibus iuxta regularū pitagoricarū dogmata solent miranda de futuris practicare et prenosticare cōtingentibus tanq̄ Astronomi qui iudicant de planetarū necnon aliarum stellarū influentijs: de quomodolibet pagendis cōcurrentib⁹.

Anxiatus. Sufficit de propriorū nominū interptationib⁹ et interpretationū designationib⁹. Nunc videndū restat ⁊ refert dicendū de cognomibus aut patronomicis dictionib⁹.

Sapientia. Uere talia putam⁹ ad instar propriorum nominū paribus ex eisdē pensanda passib⁹. Est enim cognomē iuxta Isidor ethimo. j. c. iiij. qr nomini proprio cōiungit. Nam vt Actuū. c. j. Joseph qui cogminabat Barsabas qui cognominat⁹ est iustus: ⁊ non sine causa. quia fuit iustus in omib⁹ suis operib⁹. Sic Judas cognomiat⁹ scarioth a quodā vico vel castello. vt Luc. xxij. et scarioth meror interptatur: quia meroib⁹ perpetuis conculcat. et Symon cognominatus est Petrus Act. x. et quantū operatur nomen Petrus: pretactū est. et patet q ceciderat ⁊ nō collidebat: quia domin⁹ supposuit manū suam: als ruinā minabatur. Patronomica aūt sm Isidor vbi sup̄ dicūtur eo q trahunt a patribus: vt Titides. Titidei filius. Eneius: enei fili⁹. ⁊ ab herode herodyades dicim⁹. His insup dieb⁹ iuxta Tulliū vbi supra sepe videm⁹ imo sepissime. ex q̄ omnis etas ab adolescentia prona est ad malū. xij. q. j. Omnis. q omnia noia cognomina et agnomia ac patronomica impietatis designificatione significationē repsentatione animos faciunt correspondere rebus vnde sunt deriuatiua ac si dicerem⁹ in antiquo puerbio. Ab impijs egredier impietas. j. Reg. xxiiij. Unde freq̄nter lupus cognominat⁹ sit re ⁊ nomie taliter digne vocitat⁹: et vidimus similr leporem ⁊ vidim⁹ vulpem. vidim⁹ tardum. vidimus pardum. vidimus curuū. vidim⁹ sine cura. vidim⁹ mala iura. vidimus cordis altū. vidim⁹ alte saltum. vidim⁹ raro diuem. vidimus ⁊ agilem. vidim⁹ clamorē. vidimus rancorem similiter et iram ⁊ pauorē. et hos ⁊ sibi similes quos raro vel nunq̄ morib⁹ de nomine suo vidim⁹ discrepantes. Et sic fortassis ad tue questiōis lamentū Nithart vel odium durū putamus per gesta rebus seu reruz dispositionibus congruētia pprie pportionandū.

Anxiat⁹ Fortassis qd dictum est nō omnino videtur erroneū. Nunc de agnomib⁹ cōuenit tractandū.

Sapia Hec sm Isidor vbi supra nomib⁹ et ognominib⁹ ppt gestar rerū q̄litates accidenter accedūt. prout Octauiano pdicto. quia auxerat republicā agnominat⁹ fuit August⁹. Item Tarq̄n⁹ impator quoniā elationis inquinamēto nimiū infectus supbus agnomie fuit

palam ꝓclamatus. Sic quondā Henricus rheni palatin⁹ similit̄ suꝑbus fuit agnominat⁹. ⁊ ꝓpter hui⁹ vicij squalorē palatin⁹ dignitate fuit ꝑ Fredericū secundū priuat⁹. et hic Frederic⁹ qꝛ rubentis barbe nitebat aspectu barbarussus longobardoꝝ agnomiatiōe cōiter fuit appellat⁹ Sic Julian⁹ cardinal' ꝑsidēs in concilio Basilieñ postqꝫ mire legalitatis ⁊ deuotiōis apd̄ oīs ꝓduxerat ap paratus. demū miserabil'r maleficiat⁹: ⁊ a concilio turpiter apostatauit. vñ Julianus scōs apostata a cunct̄ extitit vsqꝫ in hodiernū diē patēter agnomiatus ad differentiā Juliani ꝑmi videlꝫ impator̄ et apostate ab ordine monachali et catholica fide q̄ regnare cepit post Constātinū ⁊ filios ei⁹: de āno dñi. ccclxiiij. Sic p̄sentib⁊ dieb⁊ tam nobiles qꝫ plebeos ꝓpt' accedent̄ aut suꝑueniētis euentum q̄litatis videm⁹ agnomen sepe ꝓmulgatū. vt symū. caluū. curuū. rufum. longū vel versutū. cecum aut gibbosum. odiosum. fallacē. sediciosum. mendacem vel globosum. et quis scit an odiū durum huic vl' illi aut ꝓgenitorib⁊ suis ꝓpter qualitatis reꝝ dispositionē quondā fuerat agnomiatiōe ꝓporti onatū:

Anxiatus Et quid cōcludis finaliter eliciendū. **Sapientia** Cōcludim⁹ curiosos oratores aut dictatores seu ꝓnūciatores vl' relatores incliti spectabilisqꝫ Tullij mirifice superexcellētisqꝫ scientie vicꝫ rhetorice cultoris seq̄ces florentissime speculantes ꝙ mentis humane sagacitas dulcis allocutōis modulo flectit̄. et stomachātis animi crudelitas crebrius mitigat̄. ⁊ p̄ſtim dū laudis p̄coniū p̄sident̄ aut ꝑcipient̄ proprijs virib⁊ aut meritis sibi cognat̄ aut agnatis seu cognomiat̄ aut agnoīatis cōmendat̄. vt legit̄ de impatore Leone scōo: qui reḡuit de anno dñi. dcc. xiiij. et tempore Bede p̄sbyteri. qui post ꝑsecutiōis isult⁹ sibi ꝑ Tyberiū. ij. irrogatos respirauit. ⁊ victricē manū ꝑsecutorib⁊ laudabil'r inculcauit quē oratoris copiosissimi cōmendatio recitatis gestibus latissime diuulgare potuit cōmemorātis ipsum leonē fortẽ leonis animū ⁊ leoninū pectus ac leonicā naturā in resuscitando maiestatis impialis extincte potentiā: ⁊ econtra orator ad odas vituperij minaces arcum suū de Foca ꝑtinenter impatore posset extendere qui regnare cepit de anno dñi. dc. iij. quia seditione militari de humili ꝓpagatione videlicet plebea p̄fectus tanqꝫ focus ⁊ ignis scintilla latenter exiliens modica. mox violenter execrabilia ꝓtulit maleficia. et inter cetera Mauritiū impatorē: cui successit et multos Rome nobiles suffocauit. ⁊ tanqꝫ focus incendij voragine suo crudeliter vniuersitat̄ Romane colonos damnificauit. Sic de Luceo papa tertio natione Tusco: qui quattuor annoꝝ sui regiminis curriculo se taliter exhibuit in publico similiter et in occulto. ꝙ quidam vite sue conscius statū suum tali versiculoꝝ descripsit oraculo. Lucius est piscis rex et tyrannus aquaꝝ. A quo discordat lucius iste valde parū. Deuorat hic homines. hic piscib⁹ insidiatur. Esurit hic semꝑ. hic aliquādo satiat̄. Plus rationis habet qui rōne caret. Ex quib⁊ omnib⁊ colligit̄ ꝙ quis iuxta sue conditiōis omen acquirit nomē cognomen et agnomē: ⁊ hoꝝ ꝓpter maliciā meretur perdere numen. vt le. et no. ij. q. vij. Qui nec. ⁊ §. sequēti. ⁊ ibidē in glo. et hoc est dicere ꝙ propter crimen aliquis perdit quodlibet nomē. C. de muta. Propter causam. de quo in glo. in ꝓhemio. libro. vj.

Anxiatus Tu solum ꝓfers vetera. quid ad present̄ hec tēpestat̄ molimina:

Sapiā Nunc similiter sagaciter perpende moderna. quis dubitat plerunqꝫ principiū nobiliūqꝫ strēnuoꝝ ⁊ illustrissimoꝝ ꝟtutes suis nominib⁊: imo signis ⁊ armis. correspōdentes: et etiā tyrānoꝝ rei q̄ꝫ publice aut honestat̄ sue vel honoris ꝑse

cutoris mores. similiter prout premittiꝛ interp̄tatores Nam Venetoꝝ vniuer-
sitas duci Mediolanẽ tortuosi serpentis effigiem venenum euomentis proca-
citer ascribebat. hinc econtra dux eosdem venetos piscatorum fortune nauigio
fluctuantiũ nunc parum. nunc multũ. nunc nihil. nunc periculũ timorosius in-
ferentes. et ictu fortune mordaces certo certius p̄stolantes prefigurabat. Nam
vtriusqꝫ ratio nõ omnino vacillabat. nam dux morsu serpentino venetos vehe-
menter sinuestabat. et populus Venetus ducem nauigio frequẽter inculcabat.
Sic dudum Merlinus vates interp̄tando Bohemoꝝ principuꝫ arma: vide-
licet leonẽ cum bipartita cauda et regni designare diuinauit diuisionem: prout
videtur per rerum gestarũ nuper executiõem. Et nũc his diebns quis hesitan-
do claudicat ꝙ sepe nomen aut cognomẽ vel agnomen persone conditõem de-
monstrat? Unde videmus ꝙ lupus proprie vel appellatiue denomĩatus: lupi-
na seueritate proximos laniabat. Item lepus nomine lento passu blando ver-
bo ꝓcedebat. et molliti sunt sermões eius sup̱ oleum: et ipsi sunt iacula. Unde
quidam. In siluis lepores: in verbis quere lepores. Item vulpis nomĩe: quasi
vulpes scd̄m Isidorũ. raro stabilis. versut⁹. callidus. astutus. et vix fidus ami-
cus. Item vrsus vrsina ferocitate cõuersantes ꝑcutiebat ꝛ ꝓximiora dãna vin-
dicabat. Et si igitur villa Bernẽ Lausannẽ dyocesis que vrsum gerit in ar-
mis vrsino more sibi proximiores videlicet nobiles et generosos laniãdo. repel-
lendo. penitus quoqꝫ ꝓscribendo persequebaꝛ. quis sane mentis actus tales vr-
sinos nõ interp̄tatur? Hinc ad propositũ curuus nomĩe raro per dyametrũ li-
nealiter cõparebat. et sinister vocitatus vir rite rectus per gnominis metas in-
cedebat. Et nunc his diebus regẽtes regalis maiestatis senatũ. quidaꝫ dicitur
sine gratia. alter vero de odĳ monte vt vltima correspondeãt primis. videam⁹
quid pro republica per mundũ ꝓficiant vniuersis. Nam pene totus orbis per
consulatũ regitur Romanoꝝ regis. Et nũc ad propositũ redeamus. et si Nit-
hart. id est odiũ durum te iuxta sui nominis interp̄tatiõem: ĩmo veri sui nomi-
nis designationẽ: ĩmo iuxta sue designationis expositionẽ: ĩmo iuxta sue exposi-
tionis inclinatõem. odio suo duro vt substantiuũ cum adiectiuo p̱ omĩa conue-
niat te diminutũ. contritũ ꝛ humiliatũ fuit persecutus nõ mireris. quia qd̄ suũ
fuit: vt de serpente p̄dixim⁹: naturalr ꝛ artificialiter fuit ꝑsecutus. vnde si non
malleolus sed malle⁹ ponderosus cõpetentis fuisses grauedinis ꝛ cõuenientis
te demõstrasses globositatis. fortassis vel sine forte repercutiendo viriliter tot
ictibus tam mirifice nequaqꝫ fuisses cõsternatus afflictiõis seu anxietatis. At-
tamen vt dicit verissima iuris autoritas alteri⁹ partes rationis anteqꝫ interue-
niat decretũ iudicis pru-
denter audiendas.

Anxiatus.

Gratulor tibi tales fore patẽter
enucleandas. Ecce persecutor
meus instanter sepissime requisitus: ĩmo verecũdia (si possibile fuisset ip̄m ve-
recundari aut cõuicĳs grauari) palã angariat⁹ vt causas contra me sue cõmo-
tionis promulgaret: aut cur me cederet ad sue veneratiõis ꝛ honorꝭ ostentatio-
nem reseraret. Ad hui⁹ tñ requisitiõis impulsionẽ: licꝫ naturalr dicax penitus
coram illustribus et potentibꝫ et honorãdis: forte pre magnitudine reuelatio-
num mearũ: tanqꝫ surdus nõ audiebat: ꝛ sicut mut⁹ nõ aperiens os suum. ꝛ fa-
ctus fuit sicut hõ nõ audiens ꝛ nõ
habens in ore suo redargutiones.

Sapientia

Iratus ne est sic Ca-
yn frater Abel vehe-
mẽter et con cidit vul-
nus eius. Gẽn. iiij.

anxiat⁹.

Credo ꝙ sic: attñ nõ erubuit. qꝛ naturalr
naturali tanto sanguie vt valeret erube-

scere caruit:sed palefactus orizando singultauit:et cripantes collisit den tes.et propterea gentes que fuerūt in circūitu fremuerūt ⁊ meditati sunt inania : qm̄ irritationis obtrectamēta ꝑ excusatiōis extricamēta nunꝗ̄ ꝑ ipm̄ fuerīt euulsa.

Sapientia Et que fuerūt obiectionis perlamenta.

Anxiatꝰ Hec fuerāt in breuis sermonis ꝑlatiōe cōcitamēta. ꝙ ex suis ꝓbare volui codicibꝫ ꝙ innocenter fui flagellatꝰ per ipsum tota die ⁊ castigatio mea in matutinis.⁊ in media nocte surgebam ad cōfitendum nomen dn̄i.et ad faciendū officiū ꝓpter beneficiū.sed illiꝰ beneficiȷ̄ mercede ꝑ ipm̄ fui defraudatꝰ. et ꝗtidiano stipendio fidelr̄ deseruito deſ labijs meis sitientibꝫ spoliatꝰ.vt dicere ⁊ clamitare coartarer.ach miser crutior tm̄ bonum esse ereptum de faucibꝫ meis.xiij.q.j.§.Quibus aūt.

Sapientia. Scimꝰ em̄ ꝙ merces mercēnarij seu oꝑarij retēta: tm̄ est peccatū ꝙ pre ceterſ clamat ad celū. ꝓut ꝑ Jacobū in canōica sua.c.ij.⁊ ꝑ Job c.xxxj.in fine notabilr̄ videtꝛ ꝓbatū.ſʒ si ad tue garrulitatſ clangorem obmutuit et quid sinistri suꝑ hoc tue curialitatis industria recenter interꝑtari presumit: Nam christus dū accusaretꝛ innocens pure tacuit:⁊ taciturnitate sua seuis erroribus acclamantiū iudeoꝝ.ꝓut est fides nostra minime cōsensit.⁊ in h̄ iuristarum opinionibꝫ qui ta centē ꝯsentire ꝓfitentꝛ se nullatenus conformauit.

Anxiatus Et si christi vestigia fuisset secutus:et tanꝗ̄ agnus coram tondente ꝑseuerasset māsuetudine mutus me quassatum inopia voce sua nō fuisset tam crudelr̄ ꝑsecutꝰ. nam lepre latentſ corrosio in lingua porci:⁊ ꝑ raucedinē vocis examinatꝛ:⁊ infirmitatis cruditas in ꝓfundo stomachi putredine suffocatur.

Sapientia. Fuit ne libera sue tyrannidis potentia:

Anxiatus Nequaꝗ̄ sed minimū fuit alioꝝ volūtate limitata.nam plus creaturas ꝗ̄ creatorem timuit in estuantis sueqꝫ latentis corrosionis febricitanti conscientia.

Sapia Dixit Augꝰ.Qui timet dn̄m:omnia timet eū.qui nō timēt dominū ille timet omnia.Hoc visum in Dyonisio rege sicilie tyrāno tyrannorum seuissimo.qui dn̄m nō timuit. Unde super verticē gladiū per singulos dies ⁊ horas suspicabatꝛ pendere in filo tenui bis acutū.Nam nō est nouum ꝙ timor et amor et fauor peruertūt iudicium:imo qui propter timorē non defendit vel pronūciat veritatē ꝓditor est.xj.q.iij.Nolite timere.

Anxiatꝰ Et hoc est quod solebā pauere.

Sapia Fortassis anima sua pre tedio dormitauit:et ꝙ tui clamoris anxietatē non studio sed sopore calcauit aut insaniuit aut bene sensatus te insensatuʒ decreuit. et igitur flagellū ad dorsum asini pigritantis cōfligere nō formidauit.⁊ in hoc obsequiū deo constanter prestare voluit: aut iniqui dictamis pronūciamenta corruptus dictare cōsueuit.et ꝙ per similia te grauare nō cōtremuit. Nam semel vel pluries adulterij ꝯuicio cōtaminatꝰ iterū adulterari vl̄ fornicari minꝰ abhorruit.⁊ semel homicidij seueritate coinq̄natꝰ iterum occidere tepidus erubuit. Un̄ dicit lex in autē.vt hi qui ob.se habere.coll.vj.§.ij.quid enim hō ad maliciā semel deditꝰ nō adinueniat.Item Qd̄ olla noua capit:inueterata sapit Un̄ ꝯn̄ter inducitꝛ:ꝙ ꝯsuetudo erat altera natura. Un̄ dixit Laurētiꝰ poeta de lusoribꝫ ꝑdere vl̄ lucrari solitſ ꝙ nō est ꝯsuetis. Un̄ legitꝛ ꝙ iuuencula regalis Alexandri tꝑe magni nutrita veneno qd̄ ceterſ hominibꝫ mors est:sibi vite fuerat alimentū.⁊ h̄ assuete sollicitudis cōtinuate introduxit incitamētū.⁊ sic tue chorußcatiōis ꝓuocamētū lentiꝰ qꝫ ꝑtransiuit. lamētabilr̄ etiā ꝓclamatū ⁊c.

Anxiatus. Ad veritatem disiunctiue sufficeret ꝙ vna foret vera cū sꝑ
sit dubia. de rescrip̄. Inter ceteros. de quo clare Dynus su-
per regula locupletari. libro. vj. sed ille qui nil ignorat noscit in has que sunt
verisimiliora. sed ego quid eligam ignoro. sed forte constat ꝙ quamcūqꝫ didi-
mus elicero nulla videt̃ cordintime sana. Nam bonꝰ homerus dormitauit. sed
ipse fortassis nō dormitat neqꝫ dormiuit in sua consciētia curialiter largissima.
licet siluerit nec insaniuit. sed fortassis conscius egrotantis animi per effimerā
corrodentis odiȷ̄ per peccantes humoꝝ coagulationes: ex male complexionis
conglutinatiōe stomachi sursum exalantes stomachabat̃: ⁊ talia dire perfecit.
et insuꝑ ex ignorantie nubecula nihil obmisit. cum doctor expertꝰ sit iuriscano
nici et causarū auditor fuerat in concilio Basiliensi: et infinitas sententiarū le-
ges promulgare cōsueuit et quales ille cordium scrutator ⁊ extremꝰ sentētiator
ad vltimi quadranti supputationē rigidissime consignauit. Nam testatur veri
tas ꝙ tempore sue presidentie Johānes crisostomꝰ qui dicit̃ os aureuꝫ stilo sue
curialitatis dictamina iuris ⁊ equitatis registrauit. sed nō ille de quo. xcvj. di.
Duo sunt. et. iij. q. v. Quia suspecti. Sed si me insensatum reputauit. nihilomi
nus mihi grauiter iniuriatus est. quia etiam fatuꝰ iniuriā patitur ⁊ nullam fa-
cere consueuit. sciuit tamē me sue facultatis professorem ⁊ olim promotū ꝑ exa
minis rigorē anteqꝫ ipse ꝓmoueri meruerit: et insuper nouit me sibi seniorem.
attamen canis meis ad p̄ceptū Salomonis minime pepercit nec cōsiderauit
ꝙ his gloriabat̃ Eleazarus. de quo scriptum est ꝙ cogitare cepit etatis ⁊ sene-
ctutis sue p̄eminentiaꝫ dignam ⁊ ingenuā nobilitatis caniciem. iij. Machab.
vj. que ꝑ p̄dictū sapientis testimoniū dicit̃ gloria senum. Sapien. iiij.

Sapientia. Sed si vir prudēs est: vidimus mūdi prudentiores sepe
stultissimos actus perpetrātes: vt patuit in Salomone
Dauid regis filio. et nuper in Felice papa quinto. Nam primꝰ mulierū blandi
ciȷ̄s stultissimū crimen idolatrie commisit. ⁊ secundus princeps famosissimus
consurare se permisit et papatū assumpsit quem tamē derisione dimisit: et sic
de pluribus aliȷ̄s. et sic nō est nouū sapientes infatuari. Sed si vir peritus est
de quo iuris scientia presumit mlta benignitatis beneficia ⁊ grauiter cōtra iu-
ris presumptiōem peccauit quia sciuit quid fecit prout christi persecutores vi-
delicet legisperiti Cayphas Annas et pontius Pylatus: ac populi seniores ꝓ
quibus ipse Christꝰ in patibulo crucis moriturus nō orauit. sed tantū pro sim
plicibus qui nescierūt quid fecerunt et illis pepercit. sed quid vult hoc dicere

Anxiatus ꝙ Johānes crisostomꝰ os aureū dictamina registrauit:
Non est heu contrariū veritati ꝙ tempore sue presidentie
in concilio dicto Basilieñ. ꝓut ipse fuerunt causaꝝ auditores. ⁊ scientie cōciliȷ̄
presidentia. propine nō esculentis et poculētis iuxta iur̃ traditiōes. vt de ꝯsti.
Statutū. li. vj. vt breui tempꝭis spacio consumaret̃ ꝓcesserunt. sed ne vermibus
scaturirent. et vt manna tempꝭe Moysi in biduo reseruatū putrefierēt. vt Exo.
xvj. adinuentū est vt hmōi propine in nobilissima auri minera: vt nō tantum
oris sed integri hominis effigiē in se continēs. vel auri et argenti vasculis per
clientulos compararent. aut vt munuscula cum iuris tramite non multum di-
screparent. et subtiles forme cōmutatiōis interuenirēt factum est ita. Nam de
cretalis predicta vult vt donaria sint esculenta vel poculēta. vnde si nō precise
fuerunt talia. attamen vt dicit lex quod proprie est inesse videtur. et igitur dili
genter exhiberi vasa studiosa p̄ciosa iudicibꝫ solebant. de quibꝫ edulium et po

culum fecũdissima sumebat. Nam in Assueri regis cõuiuio aureis poculis in-
uitati bibebant. Unñ dixit Isidor⁹ et habet. xi. q. iij. c. Paup. Pauper dum nõ
habet qd offerat nõ solum audiri contemnit: sed etiam contra veritatẽ opprimi
tur: cito violat auro iusticia. nullaq; reus pertimescit culpã quã redimere num
mis extimat. de quo clarius nuper scripsi in tractatulo de anno iubileo. Unñ p
tinenter ad ppositum nostrũ put infra sincerius dicet: non est admirationis ob
staculũ: quia huiusmodi conciliũ in spiritussancti gratia solennit inchoatũ et
ad plerosq; tempoꝝ reuolutiões continuatũ. nunc contra iusticie p ipm graui-
ter offense dictamen patitur in suppositis p mundũ dispersis tanq; iudei post
hierusalem serenissime ciuitatis desolationẽ: sui iuris suppressionẽ. vt proprie
dicam cũ Salomone. Uidi in loco iudicij impietatẽ ⁊ in loco iusticie iniqta-
tem. iustum ⁊ impiũ iudicabit domin⁹.

Sapientia Bene dicis. Nam pprie contra huiusmodi iusticie psecutores Deut.
xvj. dixit Moyses. Juste qd iustum est exequaris. qd cõueniẽter ad propositũ
tuum exponit Greg. moraliũ. ix. c. xiij. in fine sic inquiẽs. Iniuste quippe quod
iustũ est exequit qui ad defensionẽ iusticie nõ virtutis emulatiõe. sed amore pre
mij temporal' excitat. iniuste qd iustũ est exequitur qui ipsam quaz pretendit iu
sticiam venũdare minime veretur. Juste ergo iustũ exequi est in assertiõe iusti-
cie eandẽ ipsam iusticiã querere. Hec ille. Unde sane perspicias ne pmissoꝝ
occasione ꝯtamineris detractiõis rubigine: ⁊ placeat ostendere diffusius quid
ex pmissis satyrico more prolatis effectual'r voluerł inferre.

Anxiat⁹ Notabiliter notabo qd ptulit phs phisicoꝝ. j. ⁊ notat in. l. Si
arrogare. ff. de adop. q ex vno incõueniẽti sequũtur plura. et a fortiori ex pluri
bus incõueniẽtib⁹ iniquis plerũq; pl'a sequũt impertinẽtissima. vt primis nun
q; correspondeãt vltima. Nam scis q in omni artiũ: immo scientiarũ discipli-
na iuxta suarũ normas regularuz ordo talis seruatur q in vno reus (nisi resipi-
scat) omniũ reus iudicatur. vt de reg. iu. Defleat. ⁊ exemplũ ponamus in musi-
ca per beatũ Gregoriũ vl' alios magistros artificialiter dictata. Nam dum se-
mel error in principio vel medio committit et non reficitur: q per omnes et sin
gulas subseqntes notarũ ⁊ odarũ continuatiões: continuo dulcis modulatio
simphonie seu euphanie aut europonie dissipatur: et sibi cõtrariũ. videlicz dya
phonia. id est vocis dissonãtie discrepãtis corruptela generat. Sic dũ incom-
mendabilis armonia iusticie fallacis sentẽtie psodia semel emittit. et dũ de si-
milib⁹ idem fieri deberet iudiciũ. conseqnter continuo son⁹ iusticie similiter et
equitatis discrepare concernit: vt ex incõuenienti m'ltiplex inconueniens sequi
videatur: ita vt si nõ sunt singula ex multis tamẽ collectis pietas offendat. vn-
de nõ incõuenienter dicam cũ regl'a iuris libro. vj. Semel mal⁹ semp psumit
esse malus. Exemplũ videt in. l. Non omis. §. A barbaris. ff. de re mili. vbi dr
q si miles male se habuit in milicia semel: non est ei de cetero credendũ. etiaz si
m'ltos fecerit strẽnuitatł act⁹. ita q ex vno incõueniẽti m'ltos patiat infelicita-
tis insult⁹.

Sapia Quis dubitat iuxta mentẽ Senece qn gesta virtutũ enarrare sit vtiq; laudare: et econtra vicioꝝ act⁹ refricare sit
conseqnt contrariũ laudis inculcare. Nam fortassis et si tu⁹ animi persecutor
et rex psens astaret. ad tue qstionis pmulgatõez ptinẽter replicaret: ⁊ tuas in-
tricatiões satyricas q; modulatiões: ⁊ fantasticas ypostases pẽit⁹ elimiaret.

Anxiatus. Uere constat q effectual'r cũcta per mee ꝯtinuatiõis tela
rum exhortamẽta clam et palam ⁊ ante faciẽ omniũ popu

lorum sibi cognitorꝝ promulgata certissime nouit.

Sapientia.

Et quid respondendo produxit.

Anxiat⁹

In summa summarꝝ patenter retulit ꝙ nō aliud nisi iusticiā mihi mistrauerit.

Sapia.

Et quid anxietatis tue perplexitas replicauit?

Anxiatus

Perplexitatis mee simplicitas gesta seriatim sepe resumpsit. ⁊ iusticiā eius assertam similiter recōmendaui in finem vt recōmendatū per me ⁊ ipm. ⁊ iterū multipliciter propalatū ⁊ publicatum ⁊ singulorum aurib⁹ inculcatū ꝓ iniuria sibi taliter illata reputari nō possit. Naȝ nimis indignū videt̄ iuxta sanctorꝝ iurium decreta: vt qđ quisq̄ sua voce dilucide ꝓtestatus est in eundē casum valeat ꝓprio testimonio infirmare. de ꝓba. ꝑ tuas.

Sapia

Et quid ꝑ hoc consequēter vis inferre? aut quod mysteriū pretendis introducere.

Anxiatus.

Nam nō aliud nisi si simil' casus casibus meis lamētabiliter ꝑnotatis casual'r aut studiosus euenerit. extunc videret̄ si ꝑsonarū acceptor existeret si ex eodem themate. vel simili contrariarū normas sententiarū dictaret ⁊ pateret profecto si dictamen vltimū primis corresponderet.

Sapientia.

Prohibe linguaȝ tuā a malo et labia tua ne loquātur dolum. diuerte a malo ⁊ fac bonam. ⁊ inquire pacem ⁊ persequere. id est valde sequere eam. Nam cognouim⁹ ꝙ tu lamētabil'r lamētaris: ⁊ lamētando cum querelis statui persecutoris tui multipl'r (vt nobis videt̄) iniuriaris. ⁊ ꝙ ꝯsequēter iusticia dictante detractoris pena punieris.

Anxiat⁹

Uirtutū dn̄a: nō est ita. Naȝ si quis veraciter conqueritur de damno sibi taliter infecto. iniurie conuiciū nequaq̄ irrogat̄. ꝓut Jo. an. in addi. spe. suꝑ Rub̄. de iniurijs notabil'r tractare videtur. de quo protestor ⁊ hanc ꝓtestationis recitationem: in auribus tn̄ audientiū male sonantē anxietas mea semꝑ ad animi refocillationis incrementū replicauit. licet ꝑncipes sacerdotū ad ꝑsidentis ꝯsensū prout factuȝ est de ceco per christū illumiato ne gestū narraret. mihi duxerit firmiter inhibendū. et hoc ad redibitionis beneficiū diligēter impediendū in animarū suarꝝ grāde periculū suꝑ ablatis iniq̄ nō restituēdū.

Sapientia.

Et vtiq̄ si rerū ꝑ ipm gestarꝝ causas patēter infecisset et nō tacuisset. sibimetipsi maledixisset. sed si gesta rationis pallio nudata curialiter nō vestiuit prodigus fame sue ⁊ honoris sui frontosus persecutor impudent' apparuit. sin autē ipi⁹ ꝑsecutio neq̄ssimū ꝑsecutiōis genus extitit. Et quis sibi nequā: cui bon⁹ erit? Ecci. xiiij. Et dixit Boeti⁹. iiij. de ꝯso. ꝓsa. iiij. nā si nequitia miseros facit misērior. sic necessario est diurnior neq̄ quos infelicissimos esse iudicarē si nō eorꝝ nequitiā saltē mors extrema finiret. Etenī si de prauitatis infortunio vera inclusim⁹ infinitā liquet eē miseriā quā esse ꝯstat eternā. Et dic̄ Aug. Crudel' est q̄ negligit famā suā. i. honorē. Cōsciētia aūt nob nc̄caria est ⁊ fama bona quātū ad alios vt lux nr̄a luceat corā homib⁹ vt videant oꝑa nostra bona. Et dixit sapientissim⁹ Salomon. Curam habe de noīe bono. hoc em̄ magis ꝑmanebit tibi q̄ mille thesauri magni ⁊ ꝑciosi. Ecci. xlj. Item ph̄s Maximū bonū eternorꝝ est honor cū sit ꝑmiū ꝟtut̄. Ecce q̄ crudelis ꝑsecutio ipsi⁹ honor̄. ꝓut crudeli⁹ peccat occisor suiꝑsi⁹ q̄ alt̄i⁹ corꝑis ad instar scabronis q̄ vt ledat irritātē: infixū relinq̄t hamū suū ī eiusdē vulnere. ⁊ ꝑdit vitā vt īferat vidictā. sic ꝑsecutor iniqu⁹ vite sue ꝑdit decorē. i. aīaȝ. famā ⁊ honorē ī finē vt irritāti mox inferat liuoris dolorē.

Anxiat⁹

Et forte tepid⁹. i. nec calid⁹ nᶜ frigid⁹. ⁊ ꝯn̄t in desꝑatiōis statu: de q̄ ꝑdixi⁹ ⁊ sine fructu

bonorum operum consumat vitam et sterilem animã gehenne cruciandã tra-
didit ignibus: aut fortassis tanqꝫ christus: imo plus ꝓut a ꝑparet supermirande
dilectionis. ad suos confratres gerebat excellenter effectus. Nam christus vt
ecce vnicus et pauꝑ ⁊ nudus: et ꝓ parte patris omni cognatione destitutus ve
nit in terrã. passus ꝑ diem ⁊ noctẽ: ⁊ semel tradidit corpus suuz ad flagellandũ
et crucifigendũ: et demũ sepultus: et subito qui nudus fuerat decorẽ indutꝰ est
et precinxit se virtute. ⁊ qui solus et vnicꝰ venerat: in vilissima terrarũ tuguria
reuersus est cũ magne laudis glorie ⁊ honoris magnificentia cũ turba magna
quã dinumerare nemo poterat ad regalia celestiũ tabernaculorũ palatia. Hic
autẽ presidens (nisi resipiscat) suorum confratrũ salutem vanissimã multum ca
rius cõparabat. et igitur vt ꝑ suos merito credit magis diligebat. nam nõ tan
tum corpus corruptibile. prout christus ad semel moriendũ prostrauit: sed ipm
insuꝑ ad sempiternã mortem: ⁊ eternos cruciatus in carnis resurrectiõe gene-
rali congregatiõe quoqꝫ crudeli coaptauit: ⁊ finaliter animã et honorem et fa-
mam preciosissimas in perpetue ꝑditionis maledictionẽ precipitare nõ expa-
uit. et sic sincere supputas in infinitũ acerbioris pene ꝓ sua sollicitudinis labo
ris mercede voluntariꝰ recipit vltra qꝫ christus premioꝝ tallionẽ vt dicat insi-
pienter. maiorẽ caritatẽ nemo habꝫ vt animã suam ponat quis pro amicis suis.
Johã. xv. Nec est hoc nouũ pastores ecclesiarũ. imo principes terraruz ponere
suas animas et honoris ⁊ fame ⁊ futuri corporis salutẽ ponere pro ouibꝫ suis.
et plus ad necis sempiterne ꝑnitionẽ qꝫ ad eterne vite felicitatẽ. vnde Grego.
in pastorali. c. xix. Ne placere rector suo studio hominibꝫ appetat. sed nõ quid
facere debeat intẽdat. inter hec necesse est vt rector sollerter inuigilet: ne hũc cu
pido placendi hominibꝫ pulset. ne cũ studiose interiora penetrat cũ prouide ex
teriora subministrat se magis a subditis diligi qꝫ veritatẽ querat: ne cuz bonis
actibus fultus a mundo videat alienꝰ. hunc autori reddat extraneũ amor suꝰ
hostis nanqꝫ redemptoris est qui per recta opera que facit eius vita ab ecclesia
(amari cõcupiscit ⁊c. Hec ille.

Sapiencia. Et si taliter cuiqꝫ con-
tingeret. vach qꝫ impudẽter imprudent qꝫ turpiter qꝫ in-
utiliter ⁊ qꝫ vilit cũ laboris certamine ꝑciosissima perdit anima: ⁊ cũ tali iactu
ra de qua dicit Cathonis autoritas. Dum labor in dãno est mortal crescit ege-
stas: imo patenter imortal crescit calamitas. videli cet anime: quã tam gloriose
cancellariꝫ Parisieñ cõmendat legalitas. dum inquit O anima insignita dei
imagine. decorata eius similitudine. despõsata fide. decorata spiritu. redempta
christi sanguine. deputata cũ angelis. capax beatitudinis. particeps rationis.
quid tibi cum carne putrida? cũ tanto sis redimita decore serenitatis. Et hec qn
tum de anima. Sed de honore ⁊ fama quid dicemꝰ prestantissimis. Nam fm
Asteñ per exhibitionẽ honoris testificamur de excellentia totius hominis. et
qui caret illo: nunqd est tanqꝫ bestia? Differt aũt honor a laude. quia laus tan
tum ɔsistit in signis verboꝝ. honor aũt in quibuscũqꝫ signis exterioris. ⁊ laus
includit in honore. et per laudẽ diuulgamꝰ famã bonã in homine. Sed nunc
audiamꝰ de corꝑe quod recuperamꝰ clarificatũ cum honore in generali carnis
resurrectõe. aut tunc damnabimur cũ eodẽ cum anime honoris ⁊ fame ꝑpetua
damnatiõe. Nunc ꝑpendamꝰ qꝫ preciosa imo periculosa sit ruina mali ꝑsiden-
tis. qui cum Juda mercatore pessimo eternã recipit mercedem laboris.

Anxiatꝰ Ad nostrũ autem ꝑpissime ꝓpositũ audiamꝰ prosam nouissime
gestoꝝ. Ecce dum nuper Eugenius papa quitus conduxerat

vt asseritur)precio certos nobiles germanie vt capent τ pn̄tarent sibi cardinalē Arelateñ concilij Basilieñ p̄sidentē et regentē ptūc in causis ɔcilij cū exercitu prelatoꝝ magno p̄ puinciā ambulātē: q̄ dū vir τ solꝰ euaserat. inq̄t i sessione vi cti ɔcilij publica. clariꝰ τ p̄ciosiꝰ venditꝰsum q̄ꝫ xp̄s q̄ soluꝫ p triginta argēteis fuit traditus. ego aūt p trigita milibꝫ aureoꝝ erā venūdatꝰ τ euasi minas boim in nomie dn̄i bn̄dictus. Ecce nūc nouisti nouissima τ antiq̄. nūc oñde mihi tue consolatiōis firmiter promisisse remedia.

Sapientia. Tu coḡuisti lr̄aturas introib in potentiaꝫ dn̄i. vicꝫ partiꝰ vtriusq̄ꝫ p̄nci pis τ iudicis: τ memorabor iusticie tue soliꝰ.

Anxiatus Paup̄ sum ego in laboribꝫ a iuuentute mea nō exaltatꝰ ſꝫ hūiliatꝰ suꝫ et ɔturbatꝰ. et si voluero cōtendere cū eo: vt dixit Job. c. ix. nō potero ei rn̄dere vnū. vicꝫ aureū p mille q̄s ipse possidet. vn̄ nolo multa fortitudie contendat mecū: nec magnitudis sue mole me p̄mat. sed p̄ponat corā dn̄o eq̄tatē ɔ me: et perueniat ad victoriā iudiciū meū. Job. xxiij. et igit̄ sine tali forensi ɔtentiōe q̄ foret imortal̄ oñde nob salutare tuū. q꞉ al̄s patiētia paupeꝝ nō pibit in finē.

Sapia Et q̄s pauperē inflixit?

Anxiatꝰ. Scis virgiliū optimū poetaꝝ: prout narrat suis in scp̄turis ppt̄ Mantuane τ Cremoneñ vrbiū dissensiōes i medio suas eorūdē locoꝝ possessiōes collocatas et desolatas pdidisse: et paupꝫtate depssum exulādo īpatoris Octauiani maiestatē sibi ppitiā simpl̄r impetrasse. sic me noueris pp̄ter vrbis Thuriceñ et switensiū vniuersitatū guerraꝝ cōquassatiōes collisum: reꝝ facultates amisisse τ inedia ɔcussuꝫ eiulando tue magnificētie dona petituꝝ hūil̄r accelerasse.

Sapia Quid aūt vis vt faciā tibi?

anxiatus. Dn̄a vt videam. et fm̄ ml̄titudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo cōsolatiōes tue letificent aiaꝫ meā.

sapientia. Juxta pondꝰ afflictiōis (dicit Gregoriꝰ) dispensat̄ mēsura cōsolatiōis. Et bn̄dixit quanto abundat tribulatio tua p christo: tanto abundat ɔsolatio tua p̄ eundē. Unde duplicē perpendamꝰ ɔsolatiōis grām. sed vnā alteri nō cōpatibilē. Vn̄ fm̄ p̄dictum Greg. Qui vtit̄ vna: carebat alia. Unde. Qui vult in dn̄o ɔsolari tempali consolatōe dꝫ penitꝰ euacuari. Vn̄ dixit ppha. In die tribulatiōis deū exquesiui māibꝫ meis nocte ɔ eū τ nō sum deceptꝰ. rēnuit cōsolari anima mea. videlicꝫ tpalit̄. Et subdit rōnē. Memor fui dei τ delectatꝰ sum. nam sicut deus non punit bis in idip̄m: sic nō consolat̄ duplici consolatiōe: terrena vicꝫ τ celesti. quia sic̄ ignis τ aquaꝝ elemēta se mutuo nō cōpatiūt̄. sic sp̄ūalis τ mūdana consolatiōes sibi mutuo nō ɔuersant̄. hoc videmꝰ fm̄ Aug. in pullis coruorum qui anteq̄ꝫ nigrescāt. nō a parētibꝫ: ſꝫ rore celi nutriunt̄. τ postq̄ꝫ denigrati a parentibꝫ cibo pascūtur. rore celi minime consolabunt̄.

Anxiatus Fateor inq̄ꝫ interne cōsolatiōis ɔtēplatōeꝫ. nec illi q̄ p̄secutus est me gratis nec mihi p̄secuto his diebꝫ solūmō cōpetere ſꝫ deꝰ totius ɔsolatiōis q̄ ɔsolat̄ nos i oī tribulatōe nr̄a vt possimꝰ τ ipi ɔsolari eos q̄ in oī p̄ssura sunt. ij. Coꝝ. j. et qui omia dixit nihil exclusit. de pe. dis. j. Nemo pt̄. cū ɔcor. et ille est deus vltionū dn̄s deꝰ vltionū: τ libere hactenꝰ egit ɔ eos qui sanguinē innocentē cōdēnabāt: τ reddet illis iniq̄tatē eoꝝ. τ i malicia eoꝝ disp̄det illos dn̄s deus nr̄. Ps. xciij. et ipse est q̄ iudicabit paupes ppl̄i τ saluos faciet filios paupeꝝ: τ hūiliabit calūniatorē. τ ipse est q̄ liberabit pauperē a potente: τ pauperē cui nō erat adiutor. Ps. lxxj. Et cognoui q꞉ faciet vindictā inopis et vindictā pauperis. Ps. cxxxv. cum dixerit. Mihi vindictā τ ego retribuā. ad Ro.

xij. et dixit sapientis autoritas. Semꝑ enī dominus iniustas vlciscitur iras.

Sapientia. O felix. Esto forti animo cum sis dānatꝰ iniq̄. dicit eiusdē sapientiꝭ serenitas. Nemo diu gaudet q̄ sub iudice vincit iniq̄. Successus idignos noli tu ferre moleste Indulget fortuna: malꝰ vt ledere (possit.

Anxiatus Et qn̄ facies de ꝑseq̄ntibꝫ me iudiciū: ⁊ vsq̄ q̄ exaltabitꝰ inimicꝰ meus suꝑ me. Exurge q̄re obdormis dn̄a ⁊ libera me a ꝑseq̄ntibꝫ me. qꝛ confortati sunt suꝑ me. educ de custodia. i. carcere tribulatiōis aīam meā.

sapiētia Et q̄s est hō qui vlt vitā diligit dies videre bonos ⁊ igitꝰ Cede locū lesus fortune cede potēti. Ledere q̄ potuit aliq̄n ꝓdesse valebit. Ira odiū generat ꝯcordia nutrit amorē.

Anxiatus Et si ira esset mater odij.

sapientia Vtiq̄ sic.

Anxiatꝰ Et sic sepe matrē sequitur sua proles. vnde nō dat q̄ nō habꝫ. ij. q. vij. Dayber tus. vicꝫ virtutis calores. ⁊ qđ natura negat: nemo feliciter audet. Sic odium durū naturalꝛ de male mr̄e ꝓcreatū. odiosa nunq̄ carebit seueritate tanq̄ lupus q̄ lupina nō exuitꝰ voracitate. Nec spero nutricē amoris vicꝫ concordiā intꝰ lesum ⁊ ledentē ꝑsentes vti fecūditate. et Salomon suasit cordintime in inimicū reconciliatū nunq̄ debere firmiter cōfidere. de quo plenissime scripsi ī libro de nobilitate. c. vlt. Vn̄ quidā sapiēs. Vna est de aduersitatibꝫ huiꝰ mūdi grauioribꝫ homī libero qui necessitate cogitꝰ vt sibi subueniat inimicꝰ. Vn̄ q̄dam Arabs requisitus quidnā fuerit vite p̄ntis fastidiū acerbiꝰ. respondit. angariatus inedia corā inimico ꝓstratus gr̄am eius petiturꝰ. Nūc tempꝰ est ⁊ refert vt satisfiat ꝓmissis. vt vicꝫ alia ꝯsolatiōis felicitate gaudeamꝰ.

Sapīa Et qualꝛ offers munꝰ tuū an̄ altare. et qn̄ recordatꝰ fueris ꝙ fratꝛ tuus habet aliq̄d aduersum te: qn̄ relinquis munꝰ an̄ altare. et vadis prius reconciliari fratri tuo anteq̄ munꝰ tuum offeras vt mandat christꝰ Math. v.

Anxiatus O altitudo diuitiaꝝ sapiētie dei. gl'iosa dicta sūt de te. ⁊ ita loquerꝭ insipiētie mee ⁊ vteris ꝓut apparet christi dogmatꝭ ꝓnūciatiōe. hāc amaui ⁊ exq̄siui ⁊ amator sū factꝰ forme illiꝰ. Vn̄ fm doctores summariꝰ iam dictoꝝ ꝟboꝝ est de consilio. et videtꝰ si dimisero rancorē ꝺ animo sum saluus. lesionē aūt si nō dimisero: nihilominꝰ saluus ero. Vn̄ dixit Prosꝑ equitanicꝰ ꝓsa. iij. Sic diligendi sunt hoīes vt eoꝝ nō diligātꝰ errores. qꝛ aliud est amare qđ sunt: aliud odisse qđ faciūt. et Salo. puerb. viij. Ego diligo diligentes me. Et idē dixit Eccs. iij. Est tempꝰ dilectiōis et tēpus odij: tempꝰ belli et tempꝰ pacis. Et xp̄s Joh. xiiij. Qui diligit me diligetꝰ a pr̄e meo ⁊ ego diligā eum. qꝛ ego ⁊ pater vnū sumꝰ. Et ꝯn̄ter. Qui odit xp̄m et ipse ⁊ pr̄ eiꝰ odio ꝑsequuntꝰ eundē. Et idē dixit. Qui sequitꝰ me: nō ābulat in tenebrꝭ Jo. viij. Et ille qui talia viuēs propalauit post mortē suis iniquis ꝑsecutoribꝫ dirissime necis vtriusq̄ penā crudelꝛ infligere nō tardauit. vt in ꝺstructōe hierl'm per p̄ncipes Romanoꝝ: ꝓut infra dicetꝰ. alꝭ etiā multiplꝛ expientia demonstrauit. nā indignū nimis existeret vt quis reꝝ suaꝝ violentis ablatoribꝫ penitꝰ iniuriā cū rebꝫ ablatꝭ dimitteret: vt illis ꝑ h̄ impune ceterisq̄ raptoribꝫ incentiuū facilitas venie delinq̄ndi p̄beret. ⁊ ꝓpterea regula iuris q̄ dicit Non dimittitꝰ pctm̄ ⁊c̄. magistra discernitꝰ ⁊ semꝑ p̄ncipatū tenet. et nisi fiat satisfactio nō dimittā. salua ꝑfectoꝝ ꝯscientia. et hoc mihi iuris autoritate patēter largissime licꝫ. Sꝫ fateor qui nec odiū durū filiū ire: nec rancorē eius frēꝫ: ⁊ inuidiā eiꝰ sororē: ⁊ cordis duriciam eius nouercā: de pectorꝭ habitaculo repulerit ⁊ leso nō satisfecerit: ꝙ de-

mū ille tallionis pe/ nam reportabit.

Sapīa Non ex ꝓpria pharetra sed ex nostraꝝ diui/ tiaꝝ archa ꝑuenit tibi hui⁹ relatiōis sagitta
et bene dicis. sed tali videlicꝫ odioso lesori dixit xp̄s vbi. s̄. et ipse erit iudex et
tradet eū ministro. i. dyabolo ⁊ in carcerē. Amen dico tibi: non exiet inde donec
reddat nouissimū quadrantē: nec obstabit potētia. qꝛ illic potēs potēter tormē/

Anxiatus Fidelis sermo ⁊ omni acceptiōe di/ (ta patiet. Sap. vj.
gnus. et hanc r̄nsionis ꝓlationē nūc accepta in anxietatis
mee cōsolationē. Nam celū ⁊ terra ꝑibunt. veritas aūt dn̄i manet in eternum.
Sꝫ q̄d de talib⁹ honor̄ ꝓprij ꝑsecutorib⁹ in p̄nti mūdi caligine degentibus.

Sapīa Dicit Grego. quia pietatis opera ꝓsunt in p̄nti et in futuro ꝑ infi
nita seculoꝝ secula. vt. xlij. di. §. j. sic econtra impietatis opa vidi
mus expient hic ⁊ in alio seculo: īmo firmit credim⁹ grauissime punita. ⁊ hmōi
ꝑsecutoris pena hic ꝯcernit incepta ad instar sodomitaꝝ ⁊ ꝑpetuo fuisse ꝓsecu
ta. Ecce herodem infantie xp̄i ⁊ innocentē ꝑsecutorē: ꝑut dic̄ mgr̄ in historijs
q̄buis varijs affligebat ꝯcussionib⁹. nā febr̄ nō mediocris erat prurigo intolera
bilis in om̄i corpis supficie assiduis vexabat tormētis. pedes interrute vicio tu
muerūt. putredo testiculoꝝ vermes generabat. creber anhelit⁹ ⁊ interrupta su/
spiria que ad vindictā dei ab omnib⁹ referebant ⁊ talib⁹ vexabat intolerabilib⁹
cruciatib⁹: vt sibi mortis infligēde sepius attēptaret ausum. ⁊ talr̄ soluit ī penā
eternā vite debitū. Itē pylat⁹ dirissimis carcerib⁹ demū Rome mācipat⁹: ⁊ me/
tu maioris pene ꝑ impatorē sibi crudeli⁹ infligēde. sibi mortē ꝓprijs ꝯstituit ma
nib⁹. Item Nero ꝑuat⁹ impio degebat lāguorib⁹ lamētando q̄ ab alio occidi
nō poterat. vnde sibiipsi ꝑ ligni stimulū mortē infligebat. Itē āno q̄dragesimo
post passionē dn̄i q̄s dn̄s iudeis in pn̄iaꝫ ꝯcesserat de cōmisso in saluatorē sce/
lere ⁊ dum penitere nollent. Stephanū ⁊ duob⁹ Jacobis occisis pctm̄ pecca/
to apposuissent vltio diuina supuenies. vrbs Hierl̄m a Tyto obsidione cōstrin
gitur ⁊ demū cōuincit ⁊ lapis sup lapidē nō dimittit. sexcēta tūc milia iudeoꝝ
occidunt. ⁊ reliq̄ vicꝫ nōgenta milia ꝑ totū orbem vsq̄ in p̄sentē diē dispergūt.
Item Dyonisi⁹ rex Sicilie d̄ quo p̄dictū ē ob nimiā crudelitat̄ tyrannidē oēs
homīes timuit ⁊ ab omib⁹ timebat ⁊ nunq̄ secur⁹. nulli fidus. in nullū ꝯfidēs.
tonsoꝝ cultros metuēs. sibiipsi adurebat pilos carbone. demū cōpulsus ī exiliū
mortu⁹ dolore. de q̄ Boe. iij. de cōso. ꝓsa. v. Itē Theodoric⁹ de verona rex Go/
thie qui dictū Boetiū relegauerat: postq̄ infinita maleficioꝝ opa ꝑpetrauerat
viuus ingrediebat ethne mōtiū ignes qui ꝑpetuo dicunt infernales. de q̄ Gre.
in dyalogo. Itē qꝛ dathan ⁊ abyron locuti sunt ꝯ dn̄m iniq̄tatē in p̄ntia Moy
si ⁊ aaron: terra aperuit os suū ⁊ deglutiuit eos in tabernaculis suis ⁊ vniuersa
sancta eoꝝ. descenderūtq̄ viuentes in infernū Nume. xvj. De his ⁊ similib⁹ ty
rannis rēpublicā siue ꝑuatā ledentib⁹ ⁊ malo fine terminātib⁹. ꝑ se ptꝫ sufficien
ter scripturaꝝ climata ꝑscrutantib⁹. dicit enī Exitus acta ꝓbant. fines ꝓ pu/

Anxiatus gna coronant. C. de iudi. rē nō nouā. in fi. cum cōcor.
Tu de magnis ingētibusq̄ p̄dicasti lesis ⁊ lesorib⁹ ⁊ reipu
blice ꝑsecutorib⁹. Quid aūt fiet de ꝑuat̄ ⁊ mimis offensis ⁊ offensoribus.

sapientia. Scis te de illa materia scripsisse ī libro tuo de nobilitate. c.
xx. et. xxxj. et ī tractatulo de iniq̄s iudicib⁹. Attn̄ nosti desup
ſm Greg. q̄ omnipotēs parens: licet sit magn⁹ in magnis: nihilomin⁹ mirabi/
lia gloriosus operat in minimis. et hic dixit. Quod vni d̄ minimis meis fecist̄
mihi fecistis. et hoc tam in bonis ogibus siue malis. Unde Trayan⁹ impator

de quo sup̄. necessario transiturus ad bellū in quo defecit. imploratus p viduā de iusticia sibi ministrāda de quodā romano qui filiū suum occiderat. et dum sibi responderet ꝙ faceret dū de bello rediret. inquit vidua. ⁊ si non redires q̄s iudiciū redderet? Hoc impator equū descendēdo vocatis partibus iusticiam ministrauit. et Romanū occidi fecit. ⁊ cōsequēter pro iusticia bello publico succubuit. et licet gentilis fuerit: sed quia iusticiā coluit. et igitur meritis et fletibꝫ beati Gregorij pape ab infernalibꝫ penis liberatus extitit. et sic patz p premissa qui contra iusticie leges magnū vl' minimū offenderit nisi ad vltimū q̄drantē reposuerit p veritatē dñi peribit. sic ⁊ nullū bonum irremuneratū permanebit. Et voluas ⁊ reuoluas antiquoꝝ gestoꝝ historias ⁊ nō plures q̄z iudices iniq̄s et iusticie psecutores publicos a demonio reperies fore surreptos: aut al's horrenda morte suffocatos.

Anxiatus Nunc scio vere sacratissime iusticie cultores ⁊ ipsius oppressores iusto iudicio dei nō obliuionis hic ⁊ in alio secl'o fore viatores. Constat cūctis pape Martini supradicti curialibꝫ ꝙ supradict⁹ belling ꝓprie magister Johānes nuncupatus: omniū desperatarū causaꝝ. id est in re nec in spe ius habentiū pcurator fuit expertissimus. ipsasq̧ diligenter attraxit: ⁊ attractas contra deū ⁊ eius iusticiā defendere nō erubuit. imo p hoc se collaudauit ⁊ collaudatuz diuulgauit. ⁊ sic plerosq̧ possessores iniquos in sua malicia pseuerantes vsq̧ in finem conseruauit. Ecce ineffabilis dei iusticia que vnicuiq̧ iuxta opa sua reddit. ⁊ vt quis in eo puniatur in quo deliquit. in vindicte retributiōis vltione nō defecit. Vñ idem magister Johannes belling simil'r contra iusticie limites quos sepius offenderat p manus quorundā tyrannoꝝ crudeliter occubuit. et licet venerabilez principissam videlicz iusticiam clemēter innocauerit indignata per offensionis sue (ꝓut premittitur) continuationē: aurē non inclinauit. sed desperatus ab ipsa ꝓut desperatarū causarū fuerat procurator ⁊ sollicitator ⁊ ꝓmotor ab ipsa ⁊ ministris iusticie penitus fuerat derelictus. nec erat samaritan⁹ qui semiuiuū ad stabulū reduceret. vt Luce. x. sed liuore vulnerū sibi nimis attrociter inflixoruz in via publica miserabiliter iuxta ciuitatē Maguntinā expirauit.

Sapia Et in quem finē talia amaritudinis tue sollicitudo refricauit.

Anxiat⁹ Forte vel sine forte simil'r odiū durum aduersarioꝝ meoꝝ causam desperationis mole suffocatam. quia iusticia caruit impudenter refocillauit. ⁊ cōtra me patenter sententie sue ꝓlationē indignanter dilatauit. Sic similiter quidā ꝓut famat' de mūdi peritioribus videlicz Ludowicus de Roma in concilio Basilieñ protūc in sue serenitatis flore per orbem redolente pre ceteris iurisdoctor et orator eloquentissim⁹ qui sue sagacitatis roboze causas iuris inedia putrefactas restaurauit. et iterum causas iusticie ministerio sublimatas retorsit. et labijs suis q̄cūq̧ voluit fecit. et in oris sui potentia refecit ⁊ infecit ⁊ deiecit ⁊ eiecit. i. reiecit et effecit. mortificauit et viuificauit suppressit ⁊ erexit. imo dum voluit Eugeniū papam supra concilium exaltauit et conciliū ad pedes pape prostrauit. et dum voluit ipm̄ Eugeniū decretis cōciliorum Basilieñ et Constantieñ subiugauit. ecce dñi iusticia q̄ manet in eternum ipsum crudeliter in orificio labiorū suorum et branco gutturis cū quibus peccauerat in putredinis squalore vlcerosis inflationibus inhumaniter morphéatū conculcauit. ita ꝙ doloris ⁊ liuoris ⁊ famis et sitis afflictiōe in m'ltitudine diuitiarū suarum. et in etatis teneritate in dicto ꝯcilio Basilieñ spm̄ exalauit.

Sapientia Et hec in quē finem?

Anxiatus Ut videamus demū an odium durū oris officio cōtra me
sitiens quo pacto miserabil'r vsus est ꝑ cuiusdā sentētie re-
citationē. Et insup percipe alterius exempli recitationē. Fuit quidam aposto
lice curie nationis Germanie in officiꝭ sui processibꝫ in pauperes rigidissimꝰ.
qui iusto dei iudicio tempe Martini pape quinti incessit cecus et d̄pauperatꝰ
et qui pauperes oppresserat. a pauperibꝫ in properiū impatienter sustinuerat.
Dignū enim fuit qui sepe solū deū pre oculis habere in ferendis sententꝭs ꝓfi
tebat̄: vt eisdē trucibꝫ instrumētis plerūqꝫ cōniuentibꝫ spoliaret̄. Sic tempore
eiusdē Martini pape quidā clericus camere nomīe Benedictus qui innume-
ros reperit exactiōis modos: per mūdi climata auri ⁊ argenti speciem subtilit̄
exhauriendo: ⁊ summū pontificē et eius camerā excellētissime ditando. qui ne-
scitur quo spiritu passionatꝰ collo: gutture: lingua: simil'r ⁊ ore. quibꝫ mūdi the
sauros prodiderat mirifice recuruatis: ⁊ vt puniret̄ quibꝫ cūctos molestauerat
instrumētis: monstruose laruatus expirabat. Et sic infinitos hic terribiliter ty-
rannizantes horribilius vidi et audiui vitam terminātes et examen dn̄i nobis
ignotū formidulosius ingruētes. Sic ⁊ Boetius in illū finē. iij. de conso. me-
tro. xij. trium impioꝝ crudeles describit tyrannorum penas. videlicꝫ Tantuli.
Ipenij et Tytij interminabil'r duraturas. Et vnū nō obmitto ꝓ dei iusto vin-
dicabili quoqꝫ iudicio terribilius abhorrendo. Nam quōdā Rudolphus dux
Austrie quendā nobilē persecutus damnandū decreuit ad mortis supplicium.
Unde post multa finaliter eum sacco fecit concludi vt flumine suffocaret̄. ⁊ sic
ille nobil'in p̄cinctu q̄ de ponte p̄cipitaret̄ alta clamabat voce dicēs. Ecce prin
ceps in quo iudicio hodie me damnas submersurū. vnde statuto tibi terminū
vt hoc die anno reuoluto cōpareas coram omnipotenti deo vt videam te qua-
re me tam crudeli morte tradideris: ꝑemptorie responsurū. quem princeps sub-
sannando subito demandauit gurgitibꝫ obruendū. Ecce dn̄i iusticia ꝑmanens
in eternū que processerant de ore tam inique damnati non fecit irrita. nam eo-
dem die in anni reuolutione princeps in quodā suo castro delectatōis causa cō
stitutus. breui febricula correptus recognouit se transiturum ad eterni iudicis
tribunal tremendū sibi nuper indictū ⁊ subitanee mortis examine eiulans exa
lauit spiritū. Nam nō est nouū ꝙ iniquos terribiliter iugulatos sepe legimꝰ in
vitissanctoꝝ ꝑmittente domino per demonioꝝ insultus aut al's interitu crude-
li distractos. aut infectoꝝ corpoꝝ transformatiōe correptos. seu insanabili mor
borum squalore quassatos. aut humanevite miseria miserabiliter cruciatos. et
si homīes contra tales tacerent: lapides clamarēt. Luc. xix. Un̄ dixit dominꝰ
Gen̄. iiij. ad Cayn. vox sāguis fris tui abel vicꝫ mortui clamat ad me de t̄ra. qꝛ
occisus fuit inique. Unde dic̄ magister ibidem in hystorꝭs. hinc est ꝙ in eccle
sia mos est si nemo accuset ꝓ sanguis effusione: suspecti trahūtur in causam vi
delicet ad corpus vulnerati ⁊ occisi. quia sanguis clamat ꝙ si negauerint iudi
cio dei examinētur. quia reo sanguinis certo suꝑueniente vulnera recenter cru
entare vident̄. Et sic videmꝰ experienter ꝑ singulos iusto dei iudicio impietatꝭ

Sapiā. impudice cultores. etiā nature mirāte et titubāte passionatos.
Et quomō hec molestant ꝑsecutores tuos de his minime certifi-

Anxiatus Scias me plures de p̄dictꝭ ⁊ p̄sertim ducis au- (catos:
strie patenter hystorias persecutori meo in finē vt recogno
sceret erroris caliginē humiliter edixisse. sed quia tacuit ipsum putabā mitiga
tum fuisse. attamen induratū fuit cor suum ad instar Pharaonis et acerbitas

sui nominis effectualiter in lege remansit sue significatiõis. Nam etiam scdm Isidoꝝ ethimol. vij. c. vj. Pharao populi dissipatoꝛ interpꝛetatur.

Sapientia. Et igit̃ quid vis finaliter quod tibi solatium cõstituatur?

Anxiatus Judica domina nocẽtes me: expugna impugnãtes me. appꝛhende arma ꝛ scutum. et exurge in adiutoriũ mihi. effunde frameã ꝛ conclude aduersus eos qui ꝑsequũtur me. dic anime mee salus tua ego sum: vt iuxta consolationis vsum procedas firmiter ꝓmissum vt hilariter imminẽtis euadam angoꝛis abyssum.

sapientia. Appꝛehende arma iusticie virtutis dei: ꝛ scutuz bone voluntatis et framea suscitare super pastoꝛem. Zacha. xiij. et sagaciter perpende Cathonis argumentũ diligenter ruminãdo qui dicit. Quẽ superare potes interdũ vince ferendo. id est sustinẽdo vl' tolerando. Maxima etenim moꝛũ est semꝑ patientia virtus. Vñ si persecutorẽ superare non potes: fac de necessitate virtutes ꝛ maliciã impatientie tue vince ferendo: ꝛ taliter patientiam sustinẽdo vt maxima virtute fruaris.

Anxiat⁹ Dña nõ est ita. Nam Greg. moral. ij. c. xxv. q̃tuoꝛ ponit ꝟtutes cardiales. vicȝ pꝛudẽtiã. tẽperantiã. foꝛtitudinẽ: ꝛ iusticiã. et ibidẽ. c. xxvij. tres posuit virtutes theologicas. vicȝ caritatẽ spem ꝛ fidem. inter q̃s patientia minime videt̃ annumerata. et sic videt̃ simil'r ꝰm alios doctoꝛes ꝙ ip̃a patientia pꝛe ceteris virtutib⁹ nõ sit recõmẽdata.

Sapia Nõne dixit xp̃s Lu. xxi. In patientia vr̃a possidebitis aĩas vr̃as: q̃ est summa ꝛ ꝑciosissima possessio virtutũ. et qui habet vnã: habet om̃es. et qui hȝ om̃es: nõ caret illa. qꝛ ꝓut p̃tactum est: persistere nõ p̃ot vna sine altera. Sȝ vt clarioꝛ sis de talis materie cõtinentia. et ꝑ eius euidẽtia scias Primo ꝙ patiẽtia differt a virtutib⁹ theologicis. videlicet fide spe ꝛ caritate. ꝛ insuꝑ a pꝛudentia ꝛ iusticia que sunt virtutes cardinales. Nam virtutes ꝰm rõem suã oꝛdinant̃ ad bonũ. est enĩ virtus q̃ bonum facit habentẽ. ꝛ eius opus facit bonũ. vt dicit̃ in. ij. ethicoꝝ. Vñ opoꝛtȝ ꝙ ista ꝟtus ꝓncipalioꝛ sit ꝛ potioꝛ que magis ꝛ directius oꝛdinat nos in bonũ ꝑdicte virtutis q̃ȝ patiẽtia. quia ille virtutes directe ꝯstituũt nos in bono. patiẽtia autẽ indirecte. scȝ inq̃ntũ impedit passionẽ tristicie q̃ nos retrahit a bono. Vñ sequit̃ ꝙ patientia differt a virtutib⁹ theologicis. et etiã a pꝛudentia et iusticia que virtutes sunt cardinales. Secundo declarat̃ sic ꝙ patientia differat a foꝛtitudine: ꝛ temperãtia que simil'r sunt ꝟtutes cardiales. sicut enĩ inter virtutes que sunt constitutiue boni: tanto alia est potentioꝛ ꝛ potioꝛ q̃nto in maioꝛi bono statuit hominẽ sicut fides: spes ꝛ caritas q̃ȝ pꝛudentia vel iusticia. ita etiam inter illas q̃ sunt impeditiue eoꝛũ que nos a bono retrahũt: tanto illa virtus est potioꝛ q̃nto id quod per eam impedit̃ ꝛ magis a bono retrahit. cum igit̃ pericula moꝛtis contra q̃ est foꝛtitudo: ꝛ delectatiões motus cõtra quas est tẽperãtia plus a bono retrahũt q̃ȝ iusticia contra quã est temperãtia. Tertio declaratur ita. Patientia ꝰm quid est maxima virtutũ in oꝛdine illaꝝ virtutũ que ꝯcurrũt in moderatiõe maloꝝ que sunt in aduersis. Primo nanq̃ȝ ex aduersitate sequit̃ tristicia sed hanc moderat patientia. Secũdo nascit̃ ira. sed hanc moderat mãsuetudo. Tertio nascit̃ odiũ. qd̃ tollit caritas. Quarto nascit̃ iniustũ nocumentum quod ꝓhibet iusticia. Unde cũ patientia sit contra iusticiã que pꝛimo procedit ex ꝑpessione maloꝝ. sequitur ꝙ patientia quodãmodo est maxima virtus eo ꝙ habet opus ꝑfectum. tollere eniȝ pꝛincipiũ mali est perfectius q̃ȝ tollere cõsequentiã. nõ tñ sequit̃ ex h̃ ꝙ simp'r loq̃ndo patientia est ꝑfectioꝛ omĩb⁹ aliȷ̃s

virtutibus: prout dicim⁹ de supbia q̄ sit radix oīm maloꝝ. hoc idē dicim⁹ cum distinctiōe de cupiditate. vt xlvij. dis. Radix. cū ɔcor.

Anxiatus Hac quidē patiētie magnificētia nō mihi ꝓuenit ɔsolationis spes tam largiter et liberalr̄ ꝓmissa. sed q̄d mihi ꝛ ꝓphe: scio qm̄ nō in finez obliuio erit pauperꝝ: ꝛ patientia pauperꝝ ñ pibit in finē. i. qd ipius sit memoria in finali iudicio vt ꝑsecutor recipiat vindictā. ꝓut dicit sanct⁹ Berñ. in quodā sermone. Gehennales angustie non habent remediū: nesciūt meritū: singlis excessib⁹ singul membrꝭ que arma fuerūt iniquitatꝭ sua debet pena pro qualitate et quātitate cōmissi: cum ceperit inexpiabilis et inextinguibil caro gehēne estibus cruciari: ac more feruentiū ad coq̄ndū metalloꝝ inextinguibili ardore tota hominis substātia diffundi. Hec ille. Et ita prout de diuite legim⁹ epulone q̄ cruciat in lingua q̄ peccauit. sic iniqu⁹ iudex estuabit labijs q̄b⁹ insontē ɔdēnauit. Sed similr̄ dicit ꝓpheta. Nunc exurgaz dicit dn̄s. id est in p̄nti: ꝛ liberabo pauperē a potente. et pauperꝝ cui nō erat adiutor miserebor. Inq̄t insup. Multiplicati sunt sup capillos capitis mei qui oderūt me gratis. cōfortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste que nō rapui exoluebā: videlicz p vim spoliatus. tu scis insipientiā meam ꝛc. et intulit in vindictā. Fiat mēsa eoꝝ coram ipsis in laqueū et in retributiōes ꝛ in scandalū. obscurent oculi eoꝝ ne videant et dorsum eoꝝ semp incurua. effunde sup eos irā tuā ꝛ furor ire tue cōprehēdat eos. Fiat habitatio eoꝝ deserta. deleant de libro viuentiū ꝛ cū iustꝭ nō scribātur. Et Hieremias ꝓpha ait lamētando de suis ꝑsecutorib⁹. Audiui eni contumelias multoꝝ et terrorē in circūitu dicentiū: perseq̄mini ꝛ ꝑseq̄mur eum. si quomō decipiat ꝛ p̄ualeam⁹ aduersus eū ꝛ ɔseq̄mur vltionē ex eo. Et subiūxit seipsum consolādo. Dn̄s aūt mecū est tanq̄ȝ bellator fortis. Idcirco q̄ ꝑsequūt me cadēt et infirmi erūt. cōfundent vehemēter. q2 nō intellexert̄ obprobriū sempit'nū qd nunq̄ȝ delebit. Item Helizeus ꝓpha: postq̄ȝ sanauerat aq̄s ꝛ terra in hiericho a sterilitate ꝛ trāsiuit in bethel. et dū ascenderet p viā pueri parui gressi sunt de ciuitate ꝛ illudebāt ei dicētes. Ascende calue. ꝛ illis propheta in patientia sua maledicebat in nomīe dn̄i. egressiq̄ȝ sunt duo vrsi de saltu et lacerauert̄ ex ipsis quadraginta. Item scūs Thomas aplus ꝑcussus a pincerna regꝭ sibi predixit vltionē: ꝛ venit leo ꝛ ꝑcussit eum: ꝛ canes comedebāt mēbra sua. vn⁹ aūt portabat manū ad ɔuiuiū. Item Siluester papa rogat⁹ p Builisariū patritiū vt ad eū veniret ꝓ q̄busdā eccl'ie dispositiōib⁹. qui credidit ꝛ pacifice vēit cū cl'icꝭ suis quē alijs dimissis patritius talr̄ deceptū relegauit in exilium in quo sustentabatur pane tribulatiōis ꝛ aqua angustie. et nihilomin⁹ dictum patritiū cum complicib⁹ anathematzauit. ꝛ iniuriā sibi taliter illatā p se seueriter vindicauit. vt xxiij. q. iiij. Builisarius. His ꝛ alijs sincere ꝑpensis ɔsiderare poterit quicūq̄ȝ fidelis an vltio diuiā vl' hūana sit desiderāda p iniq̄ ꝑsecutos in corp⁹ vl' aīam aut vtrunq̄ȝ cuiuscunq̄ȝ ꝑsecutorꝭ.

Sapientia Quis sane mentis dubitat quin licite christianoꝝ quisq̄ȝ de vindicta iudeorum ꝓut ꝑmittit in destructiōe hierl'm occisoꝝ et relegatoꝝ ꝛ alioꝝ tyrannorū predictoꝝ morte peccatoꝝ pessima sublatoꝝ gaudeat: et ad instar ꝓphaꝝ ꝛ aliorum sctōꝝ viroꝝ his dieb⁹ iniq̄s ꝑsecutorib⁹ vult ꝛ optat et talia vel similia ad laudez iusti iudicij dei potenter perficienda desiderat. Vn̄ sanct⁹ Tho. ij. ij. q. cviij. voluit in effectu q̄ si intētionis propositū nō tantū volentis vl' optātis sȝ etiā inferētis vindictā ferat principalr̄ ad aliq̄d bonū. puta in correctionē vt ceteris iusticie persecutoribus fiat in exemplum. vindicta et vindicte voluntas

vel optio semꝑ est licita cum circũstantijs: vt hic fecit propheta. Sic nobiles nuper et Thuriceñ. si iusticie ꝑsecutoribus videlicet Switensibꝫ cũ suatibus inferunt aut inferebãt vel optant vindicte tallionem in natiõibus suis: meren tur per seculoꝝ secula. Et hec fulcimẽta illis qui suppressi sunt inique maneãt ad perpetue consolatiõis incitamẽta. ⁊ ꝙ confidenter credãt ꝙ fidel' deus totiꝰ cõsolationis ⁊ eius iusticia iniq̃ persecutiõis delicta hic et in alio seculo nunq̃ȝ (permittat inulta.

Anxiatus Hec me consolata sunt in hũilita- te mea: qꝛ eloquiũ tuum viuificauit me. superbi inique age bant vsqȝquaqȝ. memor fui i iudicioꝝ tuoꝛuȝ a seculo domine: et consolatꝰ sum. Psal'. cxviij. et Job. xv. legit'. Cunctis diebꝫ suis impius superbit: ⁊ numerꝰ an noꝛũ incertus est tyrãnidis eius.

Sapientia Et ista sunt verba Eliphe themanites loquẽtis bona ex malo corde ꝯtra Job sicut Cayphas prophetizando: ⁊ animo tali subiũxit ibidem. Nunquid grãde est vt consolet' te deꝰ et

anxiatꝰ Utiqȝ grande: imo grandissimũ. sed cũ ego similit' ita dicam. fueris apud altissimuȝ cuncta compo- nens et noueris prima et nouissima. dic huius consolatiõis intellectũ.

Sapientia Dixit dominꝰ Deutero. xxxij. Reddam vltioneȝ hostibus meis: ⁊ his qui oderunt me retribuam. mea est vltio ⁊ ego retribuã eis in temꝑe vt labatur pes eoꝛum. Juxta est dies perditiõis et adesse festinant tempora. videte ꝙ ego sim solus et non sit alius deus preter me ⁊ ego occidam et viuere faciã: percutiã et ego sanabo: ⁊ nõ est qui de manu mea pos- sit eruere ⁊c̃. Et idem qui locutus est per prophetas per se locutus est dicens. Quod vni de minimis meis fecistis mihi fecist'. vnde hostis minimoꝝ dei: host' est dei. et minimi dicũt: laudate gẽtes ꝑpl'm dei. qꝛ sanguinẽ ßuoꝝ suoꝝ vlciscet' et vindictã retribuet i hostes eoꝝ. ⁊ ꝓpitiꝰ erit terre ꝑpl'i sui. Hoc gl'iose cõmemo rãs apl's de dño dũ ait. scimꝰ em̃ q̃ dixit: mihi vindictã ⁊ ego retribuã. Rõꝝ. xij Et iteꝝ iudicabit dñs ppl'm suũ. Et iteꝝ. Horrendũ est incidere i manꝰ dñi vi- uentis. Heb. x.

Anxiatꝰ Et quid est hoc:

Sap̃ia Ecce ambrosiꝰ ibidẽ in glo. ordi naria dicit suꝑ apl'o Scimꝰ em̃ ꝙ vere talis puniet'. scimꝰ em̃ illũ: i. ꝙ verꝰ potens est ille qui dixit seruare vin- dictã iniuriarũ nr̃aꝝ. et in hoc qd̃ dicit: et ego reddam. sic alienas vindicat in- iurias ⁊ suas. Et iteꝝ Paulꝰ dic̃: scp̃tura dic̃. qꝛ dñs iudicabit. vicȝ purgando separãdo a mal' ppl'm suũ. Et iteꝝ glo. q̃nto mag' punit inimicos. Horrendũ ẽ igit' ꝙ dñs puniet inimicos ⁊ nõ leuit'. et iõ horrendũ est incidere in manꝰ dei. ⁊ incidit ille q̃ nõ ꝓuidet. sȝ subito dep̃hẽdit' dei iudicio viuẽt'. s. q̃ semꝑ ẽ efficax et potens facere qd̃ vult. hec ibi. Uñ ẜm Cassiod̃. Deus vltionũ. i. punitionũ dñs christus qui iudicaturꝰ ẽ mũdũ. ⁊ vltiõibꝫ iust' affligere veniet obstinatos. Deꝰ vltionũ. et nota ꝙ bis dꝛ vltionũ in ps'ali. qꝛ puniet malos in corꝑe et aĩa. hec ille. Et ad nostꝝ sincere ꝓpositũ prosequere perscrutãdo totiꝰ psalmi myste riũ. et q̃ in fine narrat suꝑpsiꝰ effectual'r intẽtũ dũ dicit. et reddet illis iniq̃tateȝ ipsoꝝ. et in malicia eoꝝ disꝑdet eos dñs deꝰ nr̃: dum dicet Jte maledicti i ignẽ eternũ. Math. xxv. Vultꝰ em̃ dñi. s. ire ⁊ turbatiõis suꝑfaciẽtes mala. et perdet de terra memoriã eoꝝ. Et quibꝫ summarie colligit' ꝙ idẽ ille dñs vltionũ dixit Mihi vindictã ⁊ ego retribuam. cuiꝰ veritatis stabilitas manet in eternũ. De illo dixit ꝓpheta. Cognoui qꝛ faciet dñs iudiciũ inopis ⁊ vindictam pauperis. et hec est illa vindicta de qua idem ꝓpheta Letabitur inq̃t iustꝰ dũ viderit vin dictã: et lauabit manꝰ suas in sanguĩe peccatoꝝ. et illam vindictã petere pos-

sumus prout premittit̄ ab illo q̄ vult vt petamus vt accipiamus. Gaude igitur
et letare quia tristicia tua vertet̄ in gaudiũ. Et est post triste malũ gratior ipsa
salus. Et iterum scriptũ est. Ne dicas: reddam malũ pro malo. expecta dominũ
et liberabit te. Prouerb. xx. Item ne dicas quomõ fecit mihi: sic faciã ei. et red-
dam vnicuiq̄ sm̄ opus suũ: hoc solius dei est. Ibidẽ. c. xxiiij. Item pro iusticia
agonizare pro anima tua. et vsq̄ ad mortẽ certa. et de⁹ expugnabit pro te inimi-
cos tuos. Eccl. iiij. Item: qui vindicari vult: a dño inueniet vindictã. et pecca-
ta illius seruãs seruabit. Eccl. xxviij. Et ecce Abacuc ꝓpheta. c. j. quasi potenter
increpaturus dominũ dixit. Quare nõ respicis sup̄ iniqua agentes: et taces de-
uorante impio iustiorẽ se. Sed demũ ibidem. c. ij. refocillatus per dñi consola
tionẽ inquit et apparebit in finẽ et non mentiet̄: si morã fecerit expecta eum quia
veniẽs veniet et nõ tardabit. vñ Lu. xviij. deus aũt nõ faciet vindictã electorũ
suoꝝ clamantiũ ad se die ac nocte. id est tardabit et patientiã habebit in illis.
dico aũt vobis: q̄ cito faciet vindictã illoꝝ. Et salutẽ de inimicis nostris: et de
manu omniũ qui oderũt nos. Unde iuxta Salomõis sniam. Sicut tinea ve-
stimentis et vermis ligno. ita tristicia viri nocet cordi. prunas enĩ cõgregat sup̄
caput eius videlicet iniuriãtis. et hoc p̄ patientiã tuam. et dñs reddet vnicuiq̄
iuxta opera sua. et in h̄ ꝯcordat doctoꝝ sentẽtia. et secure vindicta delinq̄ntium
diuino reseruet̄ examini qd̄ nõ fallit neq̄ fallit̄ sed fallit et fallit̄ iudiciũ h̄. p̄ser-
tim in his casib⁹ vbi vindicta fieri demãdat̄. vt vicꝫ p̄ncipib⁹ et p̄sidentib⁹. naꝫ
ille iuste vindicando merent̄. de q̄ plene. xxiij. q. j. §. j. Uñ talib⁹ dr̄ Iaco. ij. Iu
dicium enĩ sine miscd̄ia fiet illi qui nõ facit misericordiã. Et dicit Crisostom⁹.
Melius em̄ de misericordia q̄ꝫ de rigore reddere possum⁹ rõeꝫ. xxvj. q. vij. Alli
gant. Ex his tremendo ꝑpendim⁹ q̄ꝫ dira per eterni iudicꝭ tribunal fit illis ad
penam ignis perpetui sentẽtia: qui sententiando miscd̄ia nõ vsu sunt neq̄ iusti
cia. Et igit̄ Asap h: de quo. j. Paral̄. xvj. spiritu ꝓphetie ꝯplen⁹ per Dauid inci-
tatus ꝯ iniq̄s iudices et iustoꝝ oppressores cãtauit psalmũ. lxxxj. Deus inquit
stetit in synagoga etc̄. quẽ ad tui ꝯsolationẽ sensim legas per extensũ. vnde se-
pedictus venerabil̄ Boeti⁹ post triste malũ patiẽter ergastulo carceris ꝑpessũ
in sue consolatiõis finaliter conclusit effectũ: dum inq̄t. Nec frustra sunt in deo
posite spes precesq̄ q̄ cum recte sũt inefficaces eẽ nõ possunt. Aduersamini igit̄
vicia. colite virtutes. ad rectas spes animũ subleuate. humiles p̄ces in excelsa
porrigite. magna enĩ vobis est: si dissimulare nõ vultis: necessitas indicta ꝓbi-
tatis cũ ante oculos agitis iudicis cũcta cernentꝭ. Hec ille. Et hic licꝫ non sit
de sanctoꝝ cathalogo. catholice tñ locut⁹ ẽ in toti⁹ sui volumĩs codiculo. spem
ꝓmittẽs et ipsaꝫ ꝯtritis inculcãdo: et se solatiũ miserꝭ p̄beat et sociũ penaꝝ in p̄-
senti curriculo. Uñ mltũ ꝓprie p venerabil̄ Boecij et tui et oĩm iniq̄ supp̄ssoꝝ cõ
solatiõe locut⁹ ẽ Greg. mor̄. xxvj. c. xiij. dicẽs ad v̄ba Iob. c. xxv. qui inq̄t clama
bũt et nõ exaudiet ꝓpt̄ sup̄biã maloꝝ. ac si diceret. reatus opprimentium audiri
voces ꝓhibet opp̄ssoꝝ: nec eripiunt̄ visibil̄r iusti. q̄ saluari ĩuisibil̄r nõ merent̄.
Et infra. Igit̄ violẽti quiq̄ inde deteri⁹ deficiũt vnde ꝯtra vitã innocẽtiũ exte
rius ꝯualescũt. tãtoq̄ illos intima p̄itas a se foras eijcit: q̄nto eos ꝯ suos tpal̄r
qd̄ volũt posse ꝑmittit. quisq̄ itaq̄ bonoꝝ vitã ꝑsequit̄. tũc peiore vltiõe dãnat̄
cũ nulla ei aduersitate resistit̄. et tũc fortioris ire pericl̄is subiacet cũ ꝓsp̄e ꝑagit
quod nequit̄ cõcupiscit. quia vicꝫ vindicta superni iudicij ad futura eũ suppli
cia seruãda deseruit cui hic in malo obuiare cõtempsit. Unde nũc fili charissi
me te docebo: quo pacto mores animi tui cõponas noli emulari in eo q̄ prospe

ratur in via sua et in homine faciente iniusticias. id est ſm Hiero. ne sis inuid⁹
ei nec te terreat impij felicitas breuis ꝛc. desine ab ira videlicz anime: ⁊ derelin
que furorē corporis. noli emulari. i. imitari nequitiā impiorū vt maligneris et
efficieris ipse nequā: quoniā qui malignātur exterminabunt ꝛc. Inimici vero
domini mox vt honorificati fuerint et exaltati deficientes quemadmodū fum⁹
deficient. ⁊ hec est veritas dn̄i que manet in eternū. Unde te de cetero non an-
xiatū sed consolatū per totius ꝯsolationis dominū ꝓfitearis nunc ⁊ in ꝑpetuū
ad instar cōsolationis Abre quē domin⁹ consolatus est de semine suo multipli
cando. cui dixit: Nec vltra Abram sed vocaberis Abraham. quia patrē multa
rum gentiū consti-
tui te. Geñ. xvij.

Et consolatus sum.

Et fau⁹ dei distillans
labia tua: mel et lac
sub lingua tua. Canti. iiij. Hec me consolata est in humilitate mea: quia elo-
quiū tuū viuificauit me. et memor ero ab initio mirabiliū tuoꝝ. q꞉ virga tua et
baculus tuus: ipsa me cōsolata sunt. quod proprie sancti patres et ꝑsertim Gre
gorius in suo pastorali. c. xviij. ad nostrū ꝓpositum ꝑduxerunt: virga eni percu
timur. baculo sustētamur. si ergo est discretio virge que feriat: sic et consolatio
baculi que sustentet. sit itaqꝫ amor sed nō emolliens. sit vigor sed nō exasperās
sit zelus sed nō immoderate seuiens. sit pietas sed nō plusqꝫ expediat parcens
vt dum se in arte regiminis iusticia clemētiaqꝫ permiscet his qui preest corda
subditoꝝ et terrendo demulceat. et tamē ad terroris reuerentiā demulcendo co
stringat. Unde tu domina dominantiū sapientia imperatrix illustrissima. tue
virga directiōis et baculus sustentatiōis consolate sunt me cum omnis anxie-
tatis abolitione: quoniā ſm multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo: consolatio
nes tue letificauerūt animā meam. Psal. xciij. et amplius nō anxiatus sed con-
solatus vtar agnomi-
natiōis vocatione.

Sapientia

Tantūmodo sola vexatio hacten⁹
dedit tibi intellectū. Esa. xxviij. c.
Uñ Et intellectū tibi dabo ⁊ instruā te in via hac qua gradieris: firmabo sup te
oculos meos. inuoca me in die tribulatiōis ⁊ eruā te et honorificabis me. Nā
patris sapientia christus est. et sicut abundāt passiones christi in nobis. ita ⁊ p
christū abundat conso-
latio nostra. ij. Coꝛ. j.

Consolatus.

O sup illustrissima clementis
imperatricis magnificētia et
consolatrix inclita: cum sis patris sapientia: et pater caritas est: ⁊ qui manet in
caritate in deo manet. et spiritussanct⁹ consolator optime consolatiōis in eo cū
cunctarū virtutum munere: ⁊ ita luci beate trinitatis inheres perpetue. Tu igi
tur es refugiū meum a tribulatione que circūdedit me: exultatio mea: ⁊ de cete
ro erue me a circundātib⁹ me. quia ꝓnunc repletus sum cōsolatione supabun-
do gaudio in omni tribulatione. ij. Coꝛ. vij. per eum qui repletos spiritusctō
consolabit ante reges et presides vt supabundarent spe: gauderent exultatiōe
ne tribularent quorūlibet persecutione et ꝑsecutoꝝ non dubitarent iniquoꝝ spi
ritus eternaliter dolere. ⁊ tribulatos corde consolatos interne dono gratie tue
et cum cōsolationib⁹ eorundem per infinita secula seculoꝝ gaudere. Amen.

Finit feliciter.

Hemmerl
Felicis
1497